

ધર્મરત્નાવલી—

—અભ્યુદયવલી

‘ચિત્રમાનુ’

[મુનિશ્રી ચન્દ્રપ્રભસાગરજી મ. ના
સમરત્ન પ્રકરણ વિરેના
પ્ર વ ચ ને]

પુસ્તક રાજી
અમદાવાદ

1. प्रस्ताव :

संस्थानांत अतिशयच वरुण
ही लागू नसुन अतिशयच वरुण
अतिशयच वरुण नसुन : अतिशयच

2. प्रस्ताव :

अतिशयच वरुण नसुन : अतिशयच वरुण
अतिशयच वरुण नसुन : अतिशयच

તિમિર બેઠો પ્રકાશ

[પ્રકાશન]

જાણીતા વિતક અને જાણ્યતા મુનિરાજ મી સદાસાગરજી
એમની સાહિત્યિક સૌન્દર્યથી હવે અમારા વાચકોને ચિરપરિચિત છે
શી દુષ્કર્મ-મણિ સર્વાચનમાળા પેલાનાં ૭ વર્ષ પૂર્વ કરે છે અત્યેક
વર્ષ તેઓએની એક એકને ચડે તેવી કૃતિઓથી યુક્તિ રાખેલું છે
અમને તે વિશે જાણ હ અને જાણ છે જાનાથી વડુ સદાસાગર હવે !

હમણે મુનિરાજને પેલાનાં એમાં જાણ્યતા મેલમણી મુનિરાજ
નગરીમાં જ્યાં અને પેલાના વાણી-પ્રકાશથી મેલમણીના મેલ-તમને
દૂર કરવા વધારામાં પ્રાપ્ત કરે. પેલપેલાની પેલતા પ્રમણે સુખે
એમાં જાણ્યતાને સાથ લીધો. ને પેલપેલાની પેલતા પ્રમણે
એ તેમ જીવ્યાં અનેરા પદ-કેવળના એ દિવસે !

એ સમય વાણી પ્રાપ્ત એમ જાણ અને છે તેમ-અમારા જાણમાં
સુખ વાણે માટે સમકારો રેરી, માત્ર જાણ ૩૦ જાણને પ્રકાશનો
પદ જાણી જાણમાં વિલીન થઈ જાણ પદ એ વેરાતા પ્રકાશને
પેલાની જાણ-પેલીમાં સમકારી કરી, તેમજ જાણ (સેદરી) તેમજ જાણ
સદાસાગર એક જાણી જાણી ગમે. એ જાણી તે જા મજા સપાદક-
સમકાર થી જાણ્યતા જાણી !

મી જાણ્યતાએ જાણ્યતાને જાણ ને કરીક નાજરનાં જાણની
એમ અને કરી જાણ્યતા પ્રકાશ સમી રહેલી મુનિરાજની વાણી-મુખને
દિવસે સુખી જીવ્યાં જાણ્યતા કરી ને પેલિયાએ જાણ મ જો. જાણ રહેલ

પૂ મુનિરાજની તો અને જાણ્યતા મજા જાણે પદ જાણ
પદ જાણ જાણ્યતા નાજર થી જાણ્યતાના પદ જાણ જાણ્યતા જાણે

વાણી જાણ જાણ્યતાના નાજર અને જાણ્યતા-જાણ્યતાને દૂર કરે
એ જ જાણ્યતા રાખ્યાં જાણે.

અનુવાણી આરુધના

[३५५६६६६]

મુદ્દતિના એ વચન અને મજબૂત પ્રભાવે, જ્યાંજ્યાં પૂર્વ
પ્રાંતે મુલાખની પાંડીઓ વેસી અને સિમતી બજારમાં પાંચલી
જેમ મહી પચે ત્યાં ત્યાં હોય, સ્થિતિમાં નિર્ભય નીર જ્યારે
મર્યાદા વધી ત્યાં હોય, જ્યાંજ્યાં એ વનરાજિનથી પ્રવિશ્યે મુજ
કુળમાં મુજને પુલકિત કરી દેતા હોય અને જાંબલી મરીઠ મુજ
હોતવાથી સમજાવે, મુજનેવાં પુણી જેવા પરિભ્રમણી અત્યંત કિંમતી
ત્યાં જોયે જાણવામાં આવતી, મોટી સંખ્યામાં હોય કરી કે અને
અમેજ વર્ગો મેળવે તો વિર વનરાજ વચ્ચે જાન-મેળું મોઢું તણ-
જાણ, મુજની અત્યંત અવગણના પ્રથમ જાન-પરિભ્રમે એ અત્યંત
સુખી એ જાણી રેખામાં અત્યંત કરી જાણી ત્યાં મો જાણ
કે જા છે તે મો જાણી જાણવામાં આવતી, જાણવામાં આવતી, મુજની
પ્રવિધા, મુજની મુજની

ਪੰਜ ਤੇ ਨੌਂ ਪਾਠਨਿ ਜਿ ਅਸਰ ਤੇ ਕੋਏਨਾ ਮਲਿਕਸ ਕਹੁ
ਪਾਠਨਿ ਕਹੁ ਕਾਮ, ਭਾਨ, ਕਾਮੇ ਸਮਝ ਕਹੋ, ਜਾਪੇ ਕੋਈ ਲਾਖੀ
ਕੋਈ ਕਮੇ ਸਾਮਥੀ ਭਰੇਖੀ, ਜੇਕੁ ਲਾਖਨ ਦੇਖਾਵਾ ਕੁਥੀ ਪਨ ਸਾਮਥੀ
ਕੁਥੀ ਖਰੇ ਕਰੀ ਲੇਖੁ ਤੇ ਕੋਨ ਕਾਠੁਰੀ ਮਥਾ ਭਰੇਖੀ ਪਥੀ
ਕੋਈ ਕੋਈ ਕਹੀ, ਕਾਮੇ ਕੋਈ, ਕਾਮੀ ਕਾਮੇ ਨੇ ਕਹੁ ਕੋਈ ਕੋਈ ਕਮੇ
ਕਾਮ ਨਹੁ, ਕੋਏਨਾ ਕੋਈ ਕਹਾ, ਕੋਏਨਾ ਕਾਮੇ ਕੋਈ ਮਥਾ ਪਥੀ
ਕਾਮ ਨਹੁ, ਕੋਏਨਾ ਕੋਈ ਕਹਾ, ਕੋਏਨਾ ਕਾਮੇ ਕੋਈ ਮਥਾ ਪਥੀ

તાં શિક્ષાતો જેન જાને જેનેદાર, હવ એમાં કર્યો સહ માણુપા.
પ્રવચન ગાર હુ લેવો કે મીતાઓનાં જાતરમાં કોનેલાં જામવાળાં,
એમની જાણે જાને મુખે જાણી જાણી ચમકી જતાં.

એમના જ્ઞાન-અનુભવના મતલબે, મારે માટે આ પ્રથમ પ્રસંગ
હોય અને ધરણમાં અપૂર્વ જ્ઞાન કે જ્ઞાનવાદ્યો, વર્ણો-દૂનીડેવ મુગ્ધ,
પ્રવચનમાંના ઠાઈ વિચારો તે ઠાઈ રહ્યાંતો ઠાઈ જાવાસ્કો તે ઠાઈ
જામવા લાગ્યા, હુ મારે કાંચે નોંધ્યો ને જ્ઞાનહોય કેણેક તરફ
મિલેા અને મુનિશીના સાતો એ નેઈ મળ્યા અને વર્ણોને જ્ઞાન કે
અપૂર્વ હસ્યા કેટલાંકોએ મૂળ કહ્યું જેઓ જ્ઞાનજ્ઞાન જાણી રહ્યા
તરી, એવા નિરાશુઓને પણ લાગત મનુ હો મારે હમે પ્રવચોની
પૂરી નોંધ સ્યો તે કે કેણેક કપાળી પણ લાગત અને તે જ્ઞાનમાં
મદા નિશ્ચય લખ્યો સદુપ્સેવ લખ્યો અને મારી પૂરી પાઠના વિચાર્યા
વચર મેં હુકામુ

મદામાં નહિ હુકુદિપિયાં લખી રાખ્યાની જાણ, કે નહિ
હુકુદિપિયાં સ્વેચ્છા વચાળી ગતિ। જાણ, અહમુ હુ તે જાણુ
સમવાનુ મીઠ ન લાગુ અને જ્ઞાન મેદાની નેષિતી જ્ઞાનથી નાજે
શેખમાં પ્રવચો મદારિ મેં તેપર કમચ મોડાં, પણ જાણ્યો હોય
હોત ન વધેા અને જુ કેઈ મુનિશીનુ જ્ઞાન જાને જ્ઞાન, કેઈ એમની
પ્રાસાદિક વાણી, કેઈ એમના વિચારોનુ જોગ્ય, કેઈ એમનું રહ્યા-
તોની સંકિતના—અને કેઈ મારી કેપતી હલમ।

મીઠ લાગી કે મુનિશીનુ વિચારોને જ્ઞાન મળતો મરે કે જ્ઞાન ત
હોમ સાથે મે પણ પ્રવચો એ એમને જાણનાં જાણીએ તે જ્ઞાનકરને
નહિ, પણ જાણના કલને ન વધુ જોય હોત છે તે કે મુનિશીએ પણ
જ્ઞાનકરને એમાં, કાઈ નહિ તેા આ જ્ઞાન જ્ઞાને ને સિમાવને અને
સમતિ જાણી એમાં જી પ્રેમસાધના અને સમતિના કાર્યે હુ અને
મેદા-વચો મૂળ ન જાણારી હોએ.

પ્રત્યેક ગણમાંથી નીતોડાસરોમાં શુ ધર્મમંથન થાય, ભાવિક મનદોષોમાં અને મહાત્મ્ય ભાવોમાં સજિતની પુનરુત્થિ જરૂરી નથી છે અને કીલ્તની આવડે તેને, નવસજીનીથી સારી દે છે પણ મુનિમી અપ્રમથાવરણમાં પ્રવચન-સ્વાભાવમાં કઈક વિશેષતા અને કસાતલુદારી સુલભ દલી. વર્ષ પહેલાંના આ મંચમાંના વિચારો આ-મી અને ભાવનાને એમણે નવચુકી સારા નવનિરજલ, તનિ વિચારધારાની રચાઈ તથા સંખ્યાની કાન્તમ્ભ સહીથી દાનના જ્યોતિ એ પ્રાચીન મંચને, એમનાં પ્રવચનોએ તવચુકા નવજીવની એક સુવચાણ બનાવી દીધી, ધમ ભાવનાને સર્વાંગી હવનામાં મૂલિ મત કસાતી તમના અને સંખ્યા શોભામયોમાં જરૂરી દીધી.

ધમકલ પ્રાસંગિક આ મંચને, એના સંદેશને મુનિમીએ નવશે. સર્વધર્મોંધિલ સ્વા પ્રેરક અને એનતવતો બાતી, તલ્લત અને હવન કરી દીધો એમનાં એ પ્રવચનોમાં સુવર્ધસમન્વય સાવ છે જનન માત્ર પ્રત્યેકી એકસરી કુરુદા છે અધારમાં જલ્યાવી માનવપ્રાણ માટેનાં અશુ છે સર્વને સુવચાણે સદાચક જવાની તાત્કાલેથી છે એમના તપસદેશમાં નવનીતની કેળવણા છે એમના તપસદેશમાં દેવાની બીજાઈ છે શોધાવર્તને, વાચાવર્તને એમની આ હિમિએ રવર્ષી ન્મ છે દેવામાં વળી તર્ધ ધમહવની કંખના પ્રજ્ઞાવે છે

મુનિમી પોતે પ્રવચન સર્વે મનેતેવાનિક પણ ત્યુલ છે આ શોધાવર્તને કેમ, ક્યારે કેમ, ક્યારે કેમ રવર્ષે ફલુ એની સુલ દશેડી એમને છે એટલે, ક્યારેક રમ સંખ્યારી, ક્યારેક કાન્ત-પમિએથી ક્યારેક મન્મર લાંબી તે ક્યારેક સંનિમરી પણ અમપૂલ પ્રજ્ઞાથી, ક્યારેક કુરુવજાને તે ક્યારેક ક્ષાણમાને, ક્યારેક સાદિવની પાદિકમરી બાતમાં તે ક્યારેક તરસી મોલીમાં, ક્યારે હવની કુરુનામાં ધ્યન કરતી-રાખીને તે ક્યારેક અતરનાં અમ્ભામાં રાખતી હવનીને સર્વે એ ધમરતમસ્તિને એકાને ચાણે છે અને ધર્મના અને હવના અન્ત પાડે સરજાથી અણાવે છે

આદ્યમીજાની એનાથી છોને જાનદમત્ત કરી રે ॥

સ્વાખાલ્યો આ મથ ઈર્ષન, રાન, ચારિત્ર અને વખતુ સંસિદ્ધ
અને પ્રેક્ષાભાષેનન ન માત્ર નથી કર્તે. પણ એમાં જાતેજા એક-
વીર સદ્ગુણ-સોપાનના સોલ મથ અને કલ્પલુકર ઈર્ષનથી ધર્મ
મુક્તી માટે એ આચારની એક નમ્રા કમ્પારે ॥

મથનુ ઈર્ષન રાખવે છે કે ને સત્યો ધર્મ ॥ તે રોમખનીના
પ્રત્યેક આચારમાં વિચાર, વાણી અને વાનના પ્રતિનિધિત્વ વાળ છે
ધર્મ એ કઈ વાતવાળો કે મોઝવળો વિચર નથી પણ એ તે
જોજાના આચારની સાવપૂર્ણ છે. મથનુ પ્રત્યેક સોપાન, છપનુ
વિલિપ્ત અને વિદ્ય તથા સ્વ ત્વ-મારણકારી સ્વરૂપ જાણે છે અને
ધન રૂપથી મુદોક્ષિત મલ્લ મલિ પ્રત્યેના પ્રત્યક્ષી દરેક સત્તામાં
ની જાણ અને કલ્પના પ્રધાન છે તથા જાણના પાથરે છે

જાણે જાણે માત્રજાનમાં કર્તુ મુખાત ત્યારે વિમાર્જે
વધી રજા છે ત્યારે એને મુખવાણી કરવાની જાણ ને મહાદેવ
જાણે છે એક છે ધર્મોપદેશી અને નીલ છે વિદ્યાનુસંગેની

સમુત્તિઓનો ઈલિધાસ, અનુભવથી કુલોષે છે કે માત્રજાનને
પ્રવલિનુ નવસંકન અને નવપ્રેક્ષા આપવાનું કામ જા ત્યારે ધર્મ
અને ધર્મોપદેશીએ તથા ઈલિધે અને જાણમનુકરેએ કનુ ॥
અને એમ કરી માત્રજાની પ્રવલિમાં પ્રિત્યક્ષન પુત્ર છે જાણના
સમુત્તિસાગમાં એ એક મહાત્મા આ વિદ્યો ધન જાની નવ છે

અલિની સમે જાણુ વિષ જાણે જાણુર્ણ જાણવી વિલ્લો
સ્તુ છે જાણનો નથી ધર્મ માત્ર પ્રવિરોમાં ને મુર્તિપૂલમાં, પૂલ-
જાણના અને વિવાદીમાં, કથાઓમાં અને જાણ્યોમાં, વાચનમાં
અને અવગુમાં પૂર્ણ થઈ રાખાનો નથી, જૂના કાળમાં જાણે પ્રવિર
જાણ ધન ધામી જાણના આ ૭ દર્શે કાળ મરિશોએ અને જાણુ.
જોએ ધનની એ મરજતથી જાણના, માનની કુશમરિરે કમ
મર્તિરે પદેશાજા મરેની જાણના જાણનાની સ્ટેટ, માત્રજાનને

વિવિધ ક્ષેત્રે ખોતી ખમનાં વહેકુને વહેતાં રાખનાં પાડે. જા ને
જા કાળખંડ છે જા પૂરખંડ છે

મુનિશીનાં સ્વાત્મક અને રસપૂર્ણ ખુસીઓએ એક જાતિ વિશાળ
વાચકવર કોનો કર્યો છે એમાં નવ-સહ વપમાં એમણે ગુજરાતના
કર્મજીવમાં પ્રવસતાની પ્રેમપ્રસાદી ખરી રુજરાતી સાહિત્યને અને
ખર્મજીવનાના સાહિત્યને સુસજ્જ બનાવ્યું છે

છવના વિવિધ પ્રસંગખંડો પરિભ્રમ પામતુ સૌદમ
ખર્મખના સત્રિઓને દર્ષિ હેતુ ભવતુ બાતુ કલિક ને માખતી
મુખમાં ખોજાઓને સાર હતું હવે તે બાપિ : મનની માનની
અપ્રમદ છમી જતાવતુ કષ્ટાદીપ છવાત્માને પરમાત્માનાં છર્મન
કરાવતુ બિહુમ સિહુ' વિચારસ્ત્રોત્રી દેખને હતું પ્રેરણાની
પરજ' અને હવસપર્થી વિચારપ્રાપ્તી બોખતુ છવનમ્ ૧૯૫ —
એના જા સપ્તકની નામવલિમાં જા નવા મનો કોરે જા
ખર્મકર્મનુ એક મજ્જાપક પૂરુ થય છે

અને તારે પ્રાપ્તુ ! મુનિશી ! પ્રૌરને જાપે થતુ જાપુ છે અને
પણનાં દેખને હાઈ છે ખજુ હવે જાપણા દેહની જાપિ જાણ સર્મા
જાળીકોને અને મુવક-મુવતીઓને સચકતઓપક અને છકકારપેલક
સ્વાસાહિત્ય જાપ નહીં જાપે ! એમાં દેવાં ને હાથ, મુ જાખના
સહજસાહિત્ય વવર ખાલી રહેશે ! જાખનાજખી છે જાવિકા જતી,
હું જાપની પાસે જા નવા મજ્જા મુખ હિ જા હવા-રહેલ નાપુ મુ

અને, જ ત્યાગાની જા જારાખનાના અવરમાં એવમ્ હાર્દિક
જાજાર-છરો પ્રેરણાની પરજનાં પાસુ પીને પ્રકુલના અનુસક્તા
વિશાળ કાન્તમિત્સમુદાયના પ્રેરણાદનથી મુનિશીના પ્રેરક અને પ્રમત્ત-
વત પ્રવચનોનો મારી અપૂર્ણતાને કાલે કાલ જાપૂરે, ખજુ મુનિશીનાં
પ્રાણ-પ્રવચનોથી મજુરે અનેઓ જા પ્રવ સ્મૃ કરતાં મારો જાત્મા
પુષ્કિત થય છે જાવી મજની કલિઓનો અધિમરી હું હું એમાંની
મુસ્તાઓ અને પ્રેરણાઓ વર મુનિશીને છે. મારુમાંની એ વિષય-
પ્રવચનમાં એમણે જીવારેશુ તેને જરાક જાળીને હ એવસ ૪ ૫

પુ ૩ મુનિશ્રીના પર્વતાનજા ઘરમાંથી યોગી કરીને પાવાતુ જ મે તેઃ
 નામાં પુસ્ત હીયુ છે અને જેની વિરુદ્ધ ને પવ તા મહે હીયુ પુ
 હેવાત છે ૩ અનુચોળ પહેલના અપકાર માટે હેવા છે
 માનવજાતના ઇતિહાસમાં જા? જા અપકાર હવનાં હાઈ હેને
 ક્ષેપ રીને પ્રસરી રહ્યો છે જાને જ્યારે માનવીની જાંબ માવના
 રવમાં મૂચી રમી છે જ્યારે ખા જલકચનામાં જલવાતુ નાકાગારી
 ઠાપી રહ્યું છે જ્યારે હેવાના હેવા પાવનાગારી જલક સકાર્થ રહ્યું
 છે જ્યારે માનવીની માનવતા પવતરી રહી છે જ્યારે જાનવી જલક
 અને જાલસે જલક, જાલમના અવજાનેમ રુપી રહ્યો છે જ્યારે
 માનવી વાજ્યો ને જ્વામ્યો જા, જાંતિ સવાજિત અને સેજની
 વાજી તમ્બી રહ્યો છે જ્યારે વિદ્યાન્સરોપનાં વિદ્યુત્ક્રમે માનવ-
 જાતને જાલમ પ્રસરે જારે જાવી જ્યાં છે તારે—ધમતુ જા
 કાલકારી અને સહજનાથી જલક જ પાનવીનું જો જલકાન્તિરુ
 રહ્યું છે અપારમાં જલકાવા માનવીને ધમનાં જલકાન્તિ જ નસ્યેતના
 જર્થ હો જેમ છે સહાના સવાજમાં સજની મુસ્તા ઘાજી
 હો જેમ છે જાલતુ જલક જાવા જર્થ પવ પ્રસરે જોને પ્રેતરુદાવા સ્થિતિ-
 ને જમે છે જામના થતો હીપેસો, વિવસો અને વિદ્યાતુરુએને
 જા? જાલક અને જાં માનવજાતની જા જો જાલી જાલક છે

ધમ જાની પ્રતિ મહે જાખવા અને જલકાના જાલક છે
 જેને હેરે મહાને જાને પ્રતિપ પ્રજાને છે અને જર્થ જલકિત
 સેજતુ સિદ્ધિ છે તે પ્રત્યેક ધમજિયાતુને જાગીથી ધમ જાનાં
 જાનપિયાતુને જાલકનાં જો જાને જાનાં કર્થ કર્થ જાલકાનાં
 જાપી જેની મને જા છે જા મજા પ્રાકૃતિવા હવ ધર્મ જાને
 જેન જાલકની સિદ્ધિ પ્રતિ, ધમ જાલિ પ્રતિ જર્થ જાને જો જ
 જલકાની, સેજકારી જારી જાલક છે

[૧૯૫૧ ઈસવી પ્રાસંગિક ૨૧ સપ્ટેમ્બર ૧૯૫૧]

૧. અભિપ્રાય	૩	૧૪. વિચાર જોડાણ	૮૨
૨. અભિપ્રાય	૮	૧૫. વિચાર-સંબંધ	૮
૩. અભિપ્રાય આધાર	૧૨	૧૬. સાધન ૧	૮૮
૪. અભિપ્રાય અધિકારી	૧૭	૧૭. અધિકાર	૧૭
૫. અભિપ્રાય	૩	૧૮. અભિપ્રાય (૧)	૧૧૫
૬. અભિપ્રાય દ્વારા અભિપ્રાય	૩૪	૧૯. અભિપ્રાય (૨)	૧૨૩
૭. અભિપ્રાય ત્યાં	૪	૨૦. અભિપ્રાય એક સ્તરે	૧૨૬
૮. અભિપ્રાય અભિપ્રાય	૪૫	૨૧. અભિપ્રાય અભિપ્રાય	૧૩૩
૯. અભિપ્રાય-અભિપ્રાય	૫	૨૨. અભિપ્રાય	૧૪૧
૧૦. અભિપ્રાય સાધન	૫૭	૨૩. અભિપ્રાય	૧૪૮
૧૧. અભિપ્રાય અભિપ્રાય	૧૪	૨૪. અભિપ્રાય	૧૫૧
૧૨. અભિપ્રાય	૧૬	૨૫. અભિપ્રાય ૫૫	૧૭૧
૧૩. અભિપ્રાયની અભિપ્રાય	૩૮	૨૬. અભિપ્રાય	૧૭૬

૨૭	શબ્દો ને ઓળ	૧૮૨	૪	શબ્દોનાર્થ	૨૧૫
૨૮	શિષ્યોદ્ધરભક્ત	૧૮૬	૪૧	શબ્દોનાર્થો નેત્ર	૨૦૪
૨૯	શાખરવ	૧૯૧	૪૨	શિલ્પ	૨૮૧
૩૦	શાખરવ મહુર્ત	૨૪૪	૪૩	શિલ્પના શબ્દો	૨૮૧
૩૧	શબ્દોદ્ધર	૨૧	૪૪	શબ્દોનાર્થો નેત્ર	૩૨
૩૨	શબ્દોદ્ધર શિલ્પ	૨૧૭	૪૫	શબ્દોનાર્થો	૩૧
૩૩	શબ્દો	૨૨૨	૪૬	શબ્દોનાર્થો નેત્ર	
૩૪	શબ્દો નેત્ર	૨૨૬		શબ્દો	૩૦૬
૩૫	શબ્દો	૨૩૫	૪૭	શબ્દોનાર્થ	૩૧૨
૩૬	શબ્દોનાર્થો શબ્દો	૨૪૧	૪૮	શબ્દોનાર્થ	૩૧૧
૩૭	શબ્દોનાર્થો	૨૪૫	૪૯	શબ્દોનાર્થ	૩૧૮
૩૮	શબ્દોનાર્થો નેત્ર	૨૪૨	૫૦	શબ્દોનાર્થ	૩૨૨
૩૯	શબ્દો	૨૪૬		શબ્દો	

જને ત્યાગના મામ જેવા છે તે સત્યવાન શ્રી મહાવીર
સ્વામીને કસવામાં આવ્યું છે

હજનમાં નમ્રતા અત્યંત આવશ્યક છે મીઠું જેવું
જેવું હૃદય ન હોય તે દુનિયાને મીઠું જેવી નરમ નહિ
બનાવી શકે

નમ્રતા જને વિનય માણસમાં ન આવે તો
જોનો સુસાર બગડી જાય છે તમાણં દરેમાં માતા પિતા
પ્રત્યે જને કુટુંબની અહિંસા પ્રત્યે જો જા નમ્રતા દેવાય
તો હજનમાં ધમ પીર પીર આવતો જાય છે

પણ આપણે શાક શાળ્યાનું છે કે—સુસારમાં તો
નમન નમનમે રૈર કે, મનુવ નમે નાશન” જોવો શાક
સ્થાપેલો છે તમારી પાસેથી જે માણસ ઘડકે પદ્મવત
માત્રતો હશે, જે રત્નભાજ હશે, જો વધુ નમતો—સત્યો
રહેશે જોવા લોકોથી ચેતજો જ્યારે કેઈ તમને વધુ પડતું
માન આપે જને સત્કાર કરે ત્યારે જોજો કે જોની પાછળ
જોનો સ્વાધ તો નથી ને ?

સ્વાધની ભાવનાથી કોઈનું નમન જો નમન નથી પણ
આપાર છે

જા પ્રકરણના લેખકનું નામન તો ત્યાગીને છે; હુણોના
ધામને છે; હજારો વપ પહેલા પાપાપુરી અને શાળજૂહીમાં
નિહરેલી ચેતનાને છે જો ચેતનાની પાવન ધરેલી પૂજા પણ
ધન્ય છે પ્રભુ શ્રી મહાવીરની ચરણરજમાં આજે પણ જોની
ચહિા છે કે લલ્લમાં કુણોનું ઘાન કરાવી શકે આમના

પદ્માશ્રમાં લવનની અનુભૂતિ કરાવી શકે

જે મહા વિભૂતિ કાળમવાકને તરી ગઈ છે જે શુદ્ધોનો
જાદર છે એવા ભગવાન શ્રી મહાવીર પ્રભુને લેખકનું
નમન છે જ્યાં નમનમાં પણ એક જાતનો આત્મિક ભાવ
જરૂરી છે

આ શ્રેયમા આત્માનો અર્થ ખબરો છે આ
ખબરોના સાચા સ્વામી એટલે ભગવાન મહાવીર.

એમની પાસે વૈભવ હતો. બધું પુત્રી અને પત્ની
સુવચ્ચ હતું છતાં એમને એ બધું નશ્વર લાગ્યું

નશ્વર વસ્તુ આત્માની તૃષા ઊંડાવી શકતી નથી
આત્માની તૃષા કાર્ત્ત્વ્યની વસ્તુથી સંતોષાતી નથી એમને
અમૃતતત્વની પિપાસા લાગી હતી, જાણી બધું ઊંડીને
એમણે ત્યાગનો માર્ગ લીધો.

આત્માની તૃષા એ ધન અને સત્તાની તૃષા નથી પણ
આત્મિક શાન્તિ - પરમપદની તૃષા છે એ કાર્ત્ત્વ્ય ભૌતિક
વસ્તુથી શાંત થાય ?

એમણે જાન્યો જાતર સાદા બાર વગ મુખી અદ્યક્ષ
તપશ્વર્ષા આદરી, ઘોર ઉપસંગોને હમના મુખે મહન કર્યા
અને જતે એમણે શુ મેગમ્યુ ? રત્નો ખજનો; શાશ્વત
ખજનો.

આનંદપનનું પદ આ ક્યું છે કે દુઃખ
પ્રાપ્ત કરવા માત્ર હું તે લવનનું અમૃત છે. મેં જગતમાં

જિજ્ઞાસા કરોશ પી લીધા છે હવે જાત્યાની તૃષ્ણા ઓપાવવા માટે મારે જન્મૃત દયાનના ખાલા પીવા છે

ચેતનાની આ શક્તિ છે જો, કણને મુઝો મુખી દનારી સહે જને મુઝોને જોડે કણમાં સમાવી સહે, પણ તે શરીર નહિ ચેતના શરીર જને ચેતના બે છુટાં છે ચેતના બધાં જોડે સરીર જોણુ માત્ર બની બધ છે આ ચેતના જોડે જાનદાન.

આપણા બધાની જાડે પણ જોડે સુતેલો છે જોને સવલુદ્ધારા જાડે કરવાનો છે પીડેલાને જાનદાનનો

આપણે આ જુલુ-રત્નો બધવા જને પામવા કેદ બાંધવી પડી. સમય કાઢી આ પમ-રતના વાચન જને સમજણની પાછળ સમય ખર્ચો પડી તો જ આ જાણનાં સૂત્રોમાં શી જામીયાણા કરી છે જો તમે બધી શકો.

સમય પ્રમાણે ઉપદેશની રીત, તકો દલીલો બદલાઈ શકે પણ મૂળસૂત્રો કાઈ બદલાતાં નથી કેદલાઈ શકે છે જો સૂત્રો બુદ્ધાં છે જામારે તો નવી બગલી-છુવલી વાતો જોઈને પણ જો લોકો બધવા નથી કે આ સૂત્રો પચીસસો વરે તો શુ પણ બદલી લાગ વરે પણ જોની ચિનચરીથી પ્રેરણા આપનારાં રહેવાનાં

આ રત્નો જેના મેધાર્થી ધવા માટે છે તેમને માટેનાં જો જેને આ ઉપદેશની જાડે છે તેને જ જો આપવામાં આવે છે

આત્માના વિકાસ માટે આપણે જ્યાં ધર્મની ધારા વહેતી હોય ત્યાં જવાનું છે જે માણસ રત્નો માટે જ છે છે જો જ એની કિંમત કરી શકે છે બાકી તો જેને જરૂર નથી એવાને જો દેવા જ્યાં તો આની કિંમત એને દેહીની ભાજ્યો માટે 'ધર્મ-રત્ન' અધિકારીને અને ચોખ્ખા દેવ તેને જ અપાય; અમે તેને નહિ.

આપણે એવા અધિકારી યવાનું છે જ્યાં ધર્મને રત્નોની ઉપમા આપી છે કારણ ઉપમા હમેશાં એકની જ હોય વિષયની બધી વસ્તુઓમાં રત્ન જેમ કિંમતી છે તેમ ધર્મ ત્રણ રત્નોથી પણ કિંમતી છે જ્યાં એક ધર્મને સમજવા આપણે દૃષ્ટિ કેળવવાની છે એના અધિકારી બનવાનું છે તો જ આપણે જો ધર્મ-રત્નને પાત્રી સમીપ આ ધર્મ-રત્ન પામવા હર્ષ હર્ષા સાબગવી?

ધર્મકથા

સાજકમાં રાજકથા ભક્તકથા દેશકથા અને સ્ત્રીકથા
આ ચાર ભતની કથાને વિશ્વ કહેવામાં આવે છે

સ્ત્રીકથામાં પ્રત્યેક માણસને રસ પડે છે વૃદ્ધ અને
સુવાન સૌ સ્ત્રીકથામાં મગ્ન બને છે લોકજનકથામાં પણ
માનવ-સમાજ લગ્નનો પથો સમજ વેદ્ય નામે છે

બને આ જ પ્રમાણે દેશકથા અને રાજકથા પણ
માનવ ભવમાં જોટલી જ પ્રસિદ્ધ થઈ રહી છે વેગવાન
બની રહી છે જ્યાં સુધી પૃથ્વી ઉપર માનવી છે અને તેના
સંસાર છે ત્યાં સુધી સસાશ્વ રાગદ્વેષ તે રહેવાના અને
તેના પ્રતીક રૂપે રાજ્યો પણ રહેવાનાં.

રાજકથા ભતિ પ્રાચીનકાળથી ચાલી આવે ॥ જે
માણસને કંઈ નથી આવડતું એ પણ જગતની અને રાજ
કાશ્વની સમીક્ષા કરવા મેલી ભવ છે એ જ રીતે એ
દેશકથાની (જુદા જુદા દેશના રીતરિવાજ વમેરે આવે
શરી વાર્તા) જાણ પણ મનને હમાડીને, માણસ બાંધે
બેનો સમજ વેદ્ય થયો છે, હાલનાર લગ્નની રિવા
જૂઠવા મગ્ન કરી રહ્યો છે

પણ આ બધું જીવનને શુ સહાય થવાનું છે ?

આજે માણસને પોતે ઠોણ છે તેની જ જોગખાણ સહી નથી, માટે તો જોને ધમકયાની જરૂર છે જેનાથી માણસને પોતાના આત્માની જોગખાણ થશે

આજે માનવી આત્માને સમજતો નથી જોડે પોતે શુ શુભાવી રહ્યો છે જોડુ જોને જ્ઞાન નથી અને દુન્યવી-શ્વેતિક મુખોની પાછળ ઉઠાવતી રોડ મૂકી રહ્યો છે

આજનો માનવી અજ્ઞાન દગામા રહેલા બાળક જેવો છે પોતાના પિતા પાસે લાંબોનાં સપત્તિ છે જો ન બાલુ નાર તાજાન બાળક જેમ જોના રક્ષક પાત્રથી જોક રૂપિયો મળતાં સલામ નાને જોવી કડુણ દશ માનવાની છે જનતા ના સચારી મુખો પાછળ જો આત્મિક સપત્તિ લૂંટાવી રહ્યા છે યોદ્ધા ભૌતિક મુખોના મોહમા જો જીવનનું સ્વસ્ત સુમાર્યા રહ્યાં છે

માટે જ્ઞાનીજોજો કહ્યું છે કે માનવી ! તું તારી જીવને જોગખ તારી સપત્તિને જોગખ જેતાં અને ચોષતા આજે તો આત્માનો આ જીવનો જાગ્રત છે અમૂલ્ય છે રામ-દેવ અને જનની જ જાગથી જે મુખા હોય છે તેને જ આવું આત્મિક-આયુ મુખ મળે છે આ રીતે જેતા વિવશ-જ્વાલમુખા આપુને જે મુખ હોય છે તે બકવર્તી રાજને પણ નથી હોતું આત્માની સ્વભાવ દશામા જે મુખ છે જોનો અશ પણ દુન્યવી મુખમા નથી જો આપણે સમજી લેવું જોઈએ.

ભૌતિક મુખના વડોજિયામાંથી સાધુ મુકત દેવ છે તેથી જ તે સાચો મુખી બની શકે છે. માવજત બધારે એના હૃદયમાં પ્રવેશી શકે તેવા પ્રિયમાંથી મુકત બને છે. દેવ-અવરોધમાંથી અલિપ્ત બને છે ત્યારે એને આત્મ અને પરમાત્માના પિઠનના આનંદની અણી થાય છે અને પરી યાન્ત્રીની અનુભૂતિ થાય છે.

પ્રમુખા સમરક્ષમાં બધારે માનવી પોતાના ચિત્તને દબાવી શકે છે ત્યારે જ એને નૈઋતિક મુખનો આનંદ મળે છે. બાકી તે આ ? એને શકે. મુખ કળીને દેવા દોરે છે એ મુખ નથી, ત્યારે મુખનો આભાસ આવે છે.

જનના કોઈ મુખમાં એ આનંદ નથી, એ પર્મ-પ્રધાનો રહેલા છે. પર્મ-પ્રધાનો આત્માનુકૂળ બને એને પ્રકાશ બધાર આવે છે. હૃદયમાં કોઈએ થયે ન શકે એવું અમૂલ્ય વસ્તુ આ પર્મ-પ્રધાનો રહેલું છે.

આ માની ચાલો એકદે સ્વ-વચની ચાલો એનો આનંદ અસીકિત છે. અદન જમ જેમ પચાતુ જાય છે તેમ તેમ એમાંથી વધુન વધુ મુનષ્ય પ્રગટે છે; તેમ પચાતુમ બાકી પર્મ-પ્રધાનો—આ પ્રધાનો ત્યાં બને છે તમ એના હૃદયમાં નથી મુકત પ્રગટ થવા માટે છે વધવા માટે છે.

૫૧ આ પર્મ-પ્રધાનો પીરસાઈ બેને એમાં રસ દેવ તને જ તે બાકી સમજાવ. આત્માનો અર્થો દેવ તેનામાં જ આ માટેની તમજા અર્થ બને એકપર એનો રસ બધો કે પછી એ વાનુને છેડે નહિ, એના વિના બાકી નહિ.

માણસને ઘણાં ઊંચજનો અને સ્વજનો હોય છે
 છતાં એનું મૃત્યુ થતાં સૌ સગાં-વહાલાં એને સમજાન-
 મૂંઝામૂંઝામૂંઝા આવે છે અને ચિંતા સળંગાવતાંય પોતાનો
 દાઘ દાગી ન જાય એની કાજલ રાખે છે માનવ-ભવનની
 આ નિંદ્રા તમે કદી વિચારી છે ?

જેને માટે જેના શરીર માટે માણસ આટલી કાજલ
 રાખતો એ / સ્વજનના શરીરને પોત જ ચિંતગારી મૂંઝા
 વહાવી દે છે અને ત્યાં જ એની આંખોનો સુખે પૂરો
 કરી નાંદી નાખે છે જ્યાં ? દેહ છેતરે તો આપણને
 ઇંદીને જવાનો છે તેને માટે જિંદગીભર પાપ કરવાનું ?

આપણી આ કાવા છે તે જાણીની બરેલી છે
 મધાઈ કોકે તવી છે તમી તા તમે બની દુર્ગમ લોકો
 લાખો ફોનો દુઃખપાત્ર વાળી એનું અત્તર કાઢી શરીર
 લનાવો છે દેહનો આટલો મોહ ! આટલી માયા !

માટે ભગવાને કહ્યું કે તું માત્ર તારા આત્માને
 સમજ; જાણે તું જન્મત અને પરમાત્માન સમજી શકીશ
 જન્મતમા વખોટવા લાયક કે જખાણવા લાયક કાર્ડ જ નથી
 વ તુ માત્ર પરિવર્તનશીલ છે માત્ર માણસનું તો કામ છે
 છે કે જોવા કરનું જન બળનું કનુજ નાપમાનાનમ્ માનિત્વ
 અશરિયત ॥ આટલી કે આત્મા જન્મના કલા નદિ, પવ
 દ્વા આસીક્રિપ હ આ વાત સમજાવ તો જ પમકથા
 સાંભળીને પમના પમ પર સમજણપૂર્વક આનંદ થી શકાય.

ધર્મનો આરાધક

જા જપાર જોવો કે ભવ-સાગર છે એમાં સૌથી
ફલદા મનુષ્યભવ છે મનુષ્ય-ભવ મેળવવો. જાતે ત મુરકેલ
છે જા મનુષ્યભવની સાધના શક્ય, તો જીવનમાં બધું શક્ય.

માનક જ મે છે ત્યારે એની જ મિત્રીમાં સૌથી
પ્રથમ એનું જાતુષ્ય ઠેરફ છે તે એવામાં જાવે છે એ
જાતુષ્ય દોષ તો જ સસારની દીર્ઘિ પત વહેરેની પ્રાપ્તિનો
ભવ છે.

જાપણા જા ભવરૂપી મહાસાગરની મહનતા બિંદુ
એવાં છે કે મિટામા મિટા તત્ત્વચિત્તો પણ એની પૂરી
મહનતા પામી શકતા નથી.

ધનિકને હરિદ્રીનાં ફાંજોની કચવા જાતી શકતી નથી,
તેમ જગતનીને જા માનવભવની મહત્તા સમજતી નથી
વસ્તુના દયાન વચર એનું જ્ઞાન મનું જૂન જ મુરકેલ છે.

માનવ-જીવનની મહત્તા જ્ઞાની માનવી સમજી શકે
છે પણ એનું જીવન વાતનામવ દોષ છે પણ એની જે
અધા એ ઠેને પણની શકે? પણ પ્રાણસને જરાક કાંઈ
ધાવ તો પણ એ પોતાનું દુઃખ લજાણૂપક પણ વચાને.

પશુ મૂકે જની સહન કરે છે માનવી ફરિયાદ કરી શકે છે દુઃખ દૂર કરી શકે છે માનવને આ કેવી ભેડ છે ? લવનનું ઇશન કરવું હોય, માનવને સુખન્યા જે સાધનો મળ્યા છે તેની મદદતા સમજવી હોય તો આપણાં કરતાં જે બિતરવી કથામાં છે એવાં પશુઓનું લવન જુઓ અને તમને આની ખાતરી થશે.

પણ આજ તો માણસ નીચે જવાને બદલે ઉપર જ દિશિ શકે છે અને મનમાં જળ્યા કરે છે બીજાનું મુખ જોઈ એને બગતરા થાય છે પરિણામી લવનમાં જે મુખ મળ્યું છે એને મૂઠી, લવનને જે દુઃખનું ધામ બનાવી મૂકે છે

નિદ્રા મુખમય બનાવવી છે કે દુઃખમય તેનો આધાર માનવીનાં પોતાની દિશિ પર રહેલો છે વસ્તુમાં મુખ કે દુઃખ રહેલા નથી ? છે તે મનના આવમા જ છે એક વસ્તુ એના મનને મુખ આપે છે અને તે એને પ્રિય અને ઇ બીજા એને દુઃખ આપે છે અને તે એને અપ્રિય ગણે છે અર્થ કહે જે મિત્રની વાતો જાનક આપવી હતી તે મિત્ર મુજે ઝણટા થતાં જાણે એનાં વાતોથી અતરમાં કીધતી જવાગા ભજૂકવા માટે છે આમા તમને જોશે કે વસ્તુ બદલાતી નથી, માનવીના મનનો જે પગના આવ જ બદલાય છે

લવનના મુખ અને દુઃખ કયા રહેલા છે તે વિચારો એ વસ્તુમાં નથી પણ એને માટે માનવીના મને રહેલા

જાવોમાં સ્થેર છે મન એ શાંત હોય અને અવસ્થિત હોય તો ફક્ત શૌર્ય એક જોની જાંખમાં હવનાં છે જાંમુ જાવી બધ છે, પણ મનમાં જ્યારે વિચાર કરેલો હોય તો જ્ઞાનદને સ્થાને એ જ વસ્તુથી થોડું છવાઈ બધ છે

કેટલાક વચ્ચે વચ્ચે કહે છે કે ‘હું મુકમાં નથી’ જોડે કે જોડુ મન-લગન-ત્યારે અભ્યવસ્થામાં છે જોવા માનવીને સ્વસ્થતા ક્યાંથી હોય? એમ અદ્યતન રત્ર બધાજ હોય તો જ વધિયાળા મંડા ચોખ્ખ સમય બતાવે છે એમ જાપણા કિતમાં પ્રશન્નતાની સપાટી હોય તો જ શાંતિ મળે.

લગનમાં મુખ અને દુઃખ બેઠું જાવવાનાં, બેઠને સ્થાપિ, જાગૃકારો! લગનમાં રાધેય અને વિરોધ બેઠું રહેવાનાં છે માટે મનને બેઠું સમયે ચોખ્ખ દશામાં રાધે.

દુનિયામાં એક પણ અહિં જોવી દેખાય છે કે જેને લગનમાં માત્ર મુખ જ હોય છે? લગનમાં જોડુ સ્થાન છે ફેરીના મધુર રસની સાથે કરેલાની કઠવાણ જ વધુ જ્ઞાનદ જ્યારે છે વધુ પડતાં મુજોથી માલુસ સડી જાય છે અને વધુ પડતાં માનવીને માનેલાં દુઃખોથી નિશ્ચિતાર્થ બધ છે સુકાર્થ બધ છે જોડે બેઠને ચોખ્ખ સ્થાને રાખી, લગન લગવા પ્રયાસ કરો.

મનુષ્યને ખરો જ્ઞાનદ જાખનાર વત્ત જોના અવરમાં-જોના જાતમાં જ રહેલું છે મહાન ચિત્તક ટોચ્ચોયે કહેલું છે કે દુઃખ તો ફેરીને પાત્રી જોમાં મીઠો રસ પૂરનાર વાખા બેલું છે એ વાખથી જ ફેરીમાં મીઠાશ પુરાય છે

જો જ પ્રમાણે મુખની મુખતા સમજવા માટે દુઃખના અનુભવની આવશ્યકતા છે કેરીની માફક આપણા જીવનના ખાટા રસને મીઠા કરવા માટે, દુઃખ પરિસર સહાયક છે, મુખ અને દુઃખ બેઉ જીવનનાં પોષક તત્ત્વો છે માટે હારા નહિ, થાકી ન જાય, ઈશ્વરવાન બને.

માનવીના જીવનમાં સંપત્તિ અને વિપત્તિ બેઉનું સરખું સ્થાન છે. એમાંથી પછી શિવાળે અને તેની પછી હિનાળે આવ્યા જ કરે છે. કુશલનો જો કમ છે માનવીના જીવનમાં સીધી કટુતા નહિ તો ખાક ચઢાવેલી (સ્મુચરકોટ) કટુતા જરૂરી છે. જોકેથી મીઠાશ તો જીવનને મારી નાખશે. મીઠાશનું ખડું મૂલ્ય સમજવા કટુતાનો અનુભવ આવશ્યક છે.

કહેવાય છે કે મુખમાં સોની સાબરે, દુઃખમાં ચમ-જિંદગીની સંખ્યા બ્યારે આવે છે બ્યારે વિપત્તિના જોગ પધરાય છે ત્યાં જીવન શાંતિના ધામસમાં પ્રભુ વાદ આવે છે. આમ વિપત્તિ-દુઃખ જ પ્રભુનું સ્મરણ કરાવે છે.

દુનિયામાં મુખ કે દુઃખ કોઈ કાલમના બેસી રહેતા નથી. જીવનરચના ચક્રનો જો કો ભાગ થયેલા નીચે જઈ મૂળમાં રત્નદોગામ છે અને જો પાછો ફરી ઉપર આવે છે. જિંદગીનાં મુખ-દુઃખ આવા જ છે. મુખ અને દુઃખ જીવનનાં બે અંગો છે. જે સિદ્ધાંતની બેઠે જાણુ સલામત હોય છે તે જ ચક્રની નાણુ બને છે. માણસના જીવનમાં મુખ અને દુઃખનું જા સ્થાન છે. બેઠે પરિસ્થિતિમાં માણસે ખીર બનવાનું છે સમતા કેળવવાની છે. એમાં જ બેની મદદતા છે.

જાણે રોકત પાછળ માણસ ગઈ જાયો છે પણ
જે લલિતો નથી કે જે રોકત તો માણસનાં લવનમાં રોકત
મારે છે રોકત જાણે છે ત્યારે જે માણસને જામળાં લાવ
મારી જામળાંનાં જાણે છે અને માણસ છાતી કાઢી
જાણે છે પણ રોકત જાણે છે ત્યારે જીલ લાવ પાછળ
જાણે છે અને જેને જેવડાં વાળી રે છે

જાણે માટે વૃક્ષોનાં ઘાંઘણો જો જાણે પ્રજા વાપમાં
પણ વાડ લીલુછમ કેમ રહે છે ? કારણ... જેનાં મૂળ પ્રજાની
શીલગતામાં રહેલા છે માનવીનાં લવનમાં પણ જે જ
પ્રમાણે વૃક્ષોનાં લવનની વપસારમાં અને જવરનાં મૂળમાં
સજિતની શીલગતા જાણે છે જામળાં અને તે માનવ-
લવન સદાજ લીલુછમ રહે.

જ્યાં મનુષ્ય પોતાનાં લવનને જ શાંતિ નથી જાપી
શાંતિ ત્યાં જે વિચારે શાંતિ કેમ જાપી શકશે ? જાણે
માટે તે માનવીનાં પોતાનાં લવનની મદદ પડેલા
સમજાણી છે

માનવનું લવન તે પૂનીને અને સતને મેકને મેકે
હોય છે પણ જેનાં પ્રમાણે જિલ્લો છે જાણે જુદા છે વૃક્ષોનાં
ન્યારા છે માનવીનાં જે લવનનું દશન કરે તમે તમારે જાણે
જાણે રહીને તમારાની નીચા છે તેમની તરફ કડુવા અને
પ્રેમ વધારો અને તમારાની જાણે છે તેમને માટે જ માન
અને સજિત ઘણો માનવ-લવનનો જાણે જુદાં સુદર
અધિકાર છે

ધર્મનો અધિકારી

અધિકાર આપણા આ સ્વાધ્યાયશ્રયેના વિચાર મૌલિક છે અને તેમાં માનવ-હવનનું સ્થાન સ્પષ્ટ છે આ માનવ-હવન એટલે ઠપુ હવન? આપણે હવીએ છીએ તે કે મહાપુરુષોએ જેનું ઇશન ઠપુ છે તે ?

આપણે આ એક સમજવાનો છે આ જાણતું વાચન સવચ્છ અને મનન આપણને મહાપુરુષોનાં હવન અને આપણા સામાન્ય હવન વચ્ચે શી ભેદ છે તે બતાવશે

સાચું માનવ-હવન મેળવવું એ અત્યંત દુષ્કાર છે તમે પ્રાણી અને માનવના હવનની સરખામણી કરશો ત્યારે જ માનવ-હવનની કૃષ્ણતા જણાવર લાગી શકશે

માણસ આને પૈસાની દ્રષ્ટિથી જ પોતાને મુખી માની રહ્યા છે પણ પાસે રૂા લાખ રૂપિયા હોય અને આંખે જાંબાપો હોય કે પગે લગડો હોય તો એનું હવન કેવું મુરકેલ જની જાય છે ? એટલે એણે કે પૈસા કરતા નપત-વિઠોણી રૂા વધુ વસમી લાગે છે

હવનમાં પાંચ ઇંદ્રિયોની પટુતા મળવી દુષ્કાર છે

એ સાથે જાણ દેશે જન્મ મેળવવો એ પણ એટલું જ દુર્લભ છે

આપ સંસ્કૃતિમાં જીરેલો માણસ જ્યાં દોહીને બોલો એવો ત્યાં જ એનું દુઃખ ટૂંકી ઊંચો, કારણ જાણીશ્વરી સંસ્કૃતિ બહુ પામવો છે અને તે એ વાત વચ્ચેમાં જીરેલો છે પણ જા સંસ્કૃતિની સાવધાની એને જ્યાં નથી તેજ પશ્ચિમની સંસ્કૃતિ પાછળ મુખ્ય વર્ષ દેર છે જાણી તે જાણ સાવધાવાળો કહેશે કે જાણ સંસ્કૃતિમાં મનવાન ધર્મને લખવું એના કરતાં જાણશૂનિમાં નિધન જ મહુ વધુ સાચું છે

આપ જાણ દેશનો માનવી જ્યાં પાવાને નાસ્તિક કહેવડાવેલો કહે, છતાં જ્યાં જાણ એના મિત્રોથી મહુ નામ નીકળે છે, જ્યાં સંસ્કાર જાણે છે

એટલે જાણો મુદર જાણ દેશ, એમાં જીવન મુજ અને વળી પશ્ચિમની મહુતા મળે તે લખનની સાથે જાણ એ પ્રથમ પગથિયું મહુ એક જો

એક જાણાપીયને ત્યાં જોડુ અને પુષ્પમ જાણ જન્મુ એવા જાણનાર લોકો એનું મુખ એક મુખ થતા પણ ઉપરથી મુદર લાગતું એ જાણ એનાં નીચલાં જાણમાં લખન જાણ કરું એનાં જાણ જાણનાથી એનું લખન નિરમક અને વાતનામય બની જાયું કરું જાણ દેશને પશ્ચિમની મુદરતા જાણત જાણતક મહુવામાં જાણી છે જાણ મહુજન્મ માટે —

બને પૂર્ણ પાંચે ઈન્દ્રિયો જોઈ એક મૂઠી છે

પણ મનુષ્યને આ પાંચે ઈન્દ્રિયો સુદૃશ મળે જોઈતું જ બસ નથી, જોના સદુપયોગ માટેની વિનય-વિવેકની દૃષ્ટિ પણ સાથે સાથે જોઈતી જ જરૂરી છે

આટલા માટે જ શાની પુરુષોએ આપણને જણાવ્યું છે કે તમને મળેલાં સાધનોનો જેટલો સારો ઉપયોગ કરશો તેટલો તમારો સારો વિકાસ થશે; દુરુપયોગ કરશો તો જેટલો તમારો વિનાશ થશે. આમ લવનમાં વિવેક જો જ સંજ્ઞતાની સાથી થાય છે

સુદૃશ જેવું સાંજાવું જોઈતું વિચારવું, અને મુકાર્યો કરવા જો લવનનો મુખ્ય આશય છે પણ માણસ જ્યાં સુધી મૂલ્યનું ઇશન નથી કરતો ત્યાં સુધી આ બધાનો પૂરો જથ્થો જોને નથી આવતો; અને પોતાનું લવન બિજામ રીતે વિલાવે છે; ન કરવાના કામો કરે છે

આપણે સમજીએ તો આ મૂલ્ય જોકે જોવો હક છે કે જે ન નમનારને પણ નમાવે છે મૂલ્ય ન હોત તો માણસનું લવન કેવું બિજામ બની જાય!

મૂલ્યના શક્ત્યને જે સમજે છે તે તો વિચારી શકે કે આ લવનમાં કામવાસનાનું સ્થાન પણ ઉદર-ભિલાષીના જેવું નેવું છે જિજ્ઞાસી યોદ્ધાનાર ઉદરને સમવા-પૂરવા દે છે પણ ઉપર તો જોનો પાંચે જોની ઉપર પડવાનો જ છે જેવું જ દુશ્મણો અને કામવાસનાનું છે શરૂઆતમાં કામ માણસને રમાડે છે પણ ઉપર જો જ કામ માણસને

૬૬૫ કરી બાપ ઉ

અમ્મન માનવી જમણા અને જવળી કુલાય છે અને વડીલો કે છુકુજન, કોઈના સખોને સ માનતો નથી. અમ્મન મસ્તકે જો જવતમાં ફરે છે આવા માણસનું મસ્તક બંદો થોડો વખત ઊંચુ રહે, પણ જોના લવનનો અત નીચા જ રહેવાનો છે.

જોકે પ્રશ્ન આપણે બહી વિચારવા એવો છે કુનિ ચામાં મિટુ કોણ ? માનવી કે જોનો પાછાયો ?

માનવીજો જોના પાછાવાને માફક આવે જોવું લવન લવવાનું કે જોની અદરના ચેતનને જોળખીને લવવાનું ? લવનના આવા અણુકાન્ધો કોરકાને કંતર પહોં જ વહન છે.

માનવી અને પાછાયો જો જો જણા આ પ્રશ્નનો નિકાલ ન કથી સકયા જોટો જોકે દેવનિહોણુ સુત્ર મંત્રિરે હવ ત્યાં જ્યાં ત્યાં જઈને ઊભા રહ્યા અને હાથ જોટી કહેવા લાગ્યા. દેવ ! તમે જ કહો કોણ મિટુ ? માનવી કે જોનો પાછાયો ?

ત્યાં અવાજ અમ્મો અંત થાલો, કોઈ આવે છે માનવી અને પાછાયો જોકે જુલામાં હપાઈ જવા.

જો વખતે જોકે ધનવાને પ્રવેશ કર્યાં ને અતિ મિનત્ત વાને મોકલો પૈસા હતા ત્યારે સૌ આરા સ્વજન અવા આવેતા, અંકે પૈસા ફપી પાછાયો નથી જોટો સૌ આરાથી દૂર ધાસ્ત્યાં જ્યાં છે.

વિમારો, જગતે ઠેકાને માન આપેલું ? માણસને કે
જોની સંપત્તિને-જોના પડછાયાને ?

થોડી વારે જોકે સત્તાપીથ ત્યાં આબ્યો આજે જો
સત્તાહીન છે નિવૃત્ત છે આવીને જગતવા લાગ્યો.

‘ માસ હાથમા સત્તા હતી ત્યારે સૌ મારી આસપાસ
વિટળાતા મૂંઠી મૂંઠીને સજ્જાઓ ભરતા આજે મારો જો
સત્તાનો પડછાયો જતા, શું મારી મર્દજ કિંમત નહિ ?
જગત શું માણસને નહિ, જોના પડછાયાને જ નમે છે ? ’

જરા વાર પછી ત્યાં જોકે પનિક આબ્યો મર્દમદે
જોને સૌ લજો કહેતા તે આજે પતના હમચાથી
હકમીચલ્લાઈ બની ગયો છે કાશ્વ ? જોની આમે
આ ? જોના પતનો પડછાયો છે બને લોકો તેની વાહ
વાહ કરી રહ્યા છે એણે નમન કરી કમું હે દેવવિદોલુ
મહિરના દેવ ! તને વિનવું છું કે મારો સંપત્તિનો પડછાયો
અમર રાખજો ”

જગતમા સવત્ર જામ બની રહ્યું છે માનવી જોના
આસન-સિંહાસનથી મોટો ધર્મ રહ્યો છે બ્યારે માણસ
પોતાનું અસ્તિત્વ ખરું અસ્તિત્વ બતાવી નથી હવતો ત્યારે
જામ પડછાયો જ જોના કરતા મોટો બની બાક છે

હવનમા બ્યારે માણસ કરતા જોનો શત્રુગાર વધી
બાક છે ત્યારે શત્રુગારના જો પછાયામા જો અન્વાઈ
બાક છે

જાપણે સમજવાનું છે કે સાચી જગત તો માનવી છે,

મેસી રહેતું જો તે વાચી લોજન જેવું છે વર્તમાનનું
 હવન જ જોઈ ઉપયોગી બાબત છે પૂર્વજોના સદ્ગુણ
 જરૂર અપનાવો. પણ જોમની પાછળ જોટી ઈશ્વર સાચવવા
 ખુવાર ન થાઓ.

તમારી પાસેની વસ્તુઓ માગી શાવેલી હશે તે જોની
 વર્ષા સમાજમાં જરૂર થવાની. જરૂરિયાતોને વટાવીને હવ
 નાર કેવો રાજવી, બીજો કોઈ નથી

સાધુ કોઈને કોઈ દુન્યવી વસ્તુ આપી દેતા નથી,
 જોટલું જ નહિ પણ કોઈનું કોઈ દેતા નથી. જોના જેવી
 નિર્મિતતાનું મુખ બીજો ક્યાય મળવાનું નથી.

આજે માનવીના મનને ક્યાય શાંતિ નથી ચિરતા
 નથી જોના મન ઉપર ચિતાની પ્રમદીઓ બાટા માર્યા
 જ કરતી હોય છે કા જુ કે માણસ પોતે પોતાની અશ્મિતા
 જુમાવી બેઠો છે અને જોના કરતા જોનો પહોંચ્યો વધી ગયો
 છે જ્યારે માણસ સ્વચ્છ અને સાવધાન નથી રહેતો ત્યારે
 જોના હવન કરતા જોનો પહોંચ્યો મહાન બની હાથ છે

મામા ધમ જ જો જોઈ જોવી ચીજ છે જે માણસના
 પહોંચ્યાને નિવારી માણસના ચૈતન્યને શાંત ચોમ્મ અને
 નિર્મિત બનાવશે. જો માણસ પોતે ધમનું પાલન કરે છે
 તે જોનું પાલન ધમ પણ કરે છે જ આવો માણસ શાંત
 ધર્મી છે અને તે સદા મુખી રહે છે અને છે

દેહિક પોષણ માટે કરવો પટે તે પુરુષાય જરૂર
 કરે. પણ વૃત્તિ જોવી રાજો કે મળે તે ઠીક છે, પણ ન

પાછાચો તો બાહ્ય વસ્તુ છે માણસને લઈને એ છે પણ જાહેર જોનાથી હિંમત જની રહ્યું છે માણસ બધે જોને લઈને છે જોનાથી પૂરવણ છે પણ જાહેર તો માનવીને મૂલ્યને જો જાણ્યો જ લાય છે

આપણાં જીવનનાં એ વિભાગ છે એક જન્મની દુનિયા જીવ જન્મની દુનિયા જન્મનો જન્મનો સમયે તેટલો વધારે કરી છતાં એથી સાચા જાનક નહિ આવે જોના જન્મથી લોકો જન્મથી પણ એ તમારી જન્મનો જન્મનો સમુદાય નહિ હોય તો તમને કુળ નહિ મળે કેઈ આપણી પાસેથી ન પાછાથી થઈ જોવી જે વસ્તુ છે તે આપણું જીવન સ્વતંત્ર છે જન્મનો જન્મનો નહિ

કારણ કે જન્મથી જો માનવી જાણી કરી તે જો જોત જન્મનો છે જોઈતમાં જોના વિચારે જો જન્મથી જન્મનો છે

જાણી જન્મ તો એક જન્મથી જેવું છે જેમ જન્મની જન્મથી જ જન્મથી હોય છે માટે માણસે જોના

જન્મને સજાર રાખવાનું છે પણ જન્મની જોની જા સમુદાયને જતાવે જોવી જન્મની જોને જન્મ છે જોના જન્મને જન્મની જોને જન્મ છે તો જ જન્મનો જન્મ જન્મને આપનાર જન્મનો જન્મને જો જોઈ થઈ જાણી થઈ જોને જોના જાનક જો માણી થઈ

જાહેર લોકો જન્મથી જ જન્મ જાણ કરે છે પણ જોની જન્મથી જોને ર

મેંથી રહેવું જો તો વાચી સોજન જેવું છે વર્તમાનનું
 હવન જ એક ઉપયોગી જામત છે પૂવજોના સદ્ગુણ
 જરૂર અપનાવો, પણ જોમની પાછળ જોટી ઈજ્જત સાચવવા
 જુવાર ન થાઓ.

તમારી પાસેની વસ્તુઓ માગી શાવેલી હશે તો જોની
 સર્વાં સુમાજમાં જરૂર થવાની જરૂરિયાતોને ઘટાડીને હવ
 નાર જેવો રાજવી બીજો કોઈ નથી

સાધુ કોઈને કોઈ કુન્યવી વસ્તુ આપી દેતા નથી
 જોનું જ નહિ પણ કોઈનું કોઈ દેતા નથી જોના જેવી
 નિશ્ચિતતાનું મુજ બીજે ક્યાંય મળવાનું નથી

આજે માનવીના મનને ક્યાંય શાંતિ નથી, સ્થિરતા
 નથી જોના મન ઉપર ચિંતાની ત્રમડીઓ આંટા માર્યા
 જ કરતી હોય છે કાશ્વ કે માણસ પોતે પોતાની અસ્થિતા
 શુભાવી બેઠો છે અને જોના કરતા જોનો પદ્ધતિયો વધી ગયો
 છે ત્યારે માણસ સ્વસ્થ અને સાવધાન નથી રહેતો ત્યારે
 જોના હવન કરતા જોનો પદ્ધતિયો મહાન બની જાય છે

જાના ધમ જ એ એક જોવી થી / છે જે માણસના
 પદ્ધતિયાને નિવારી માણસના ચૈતન્યને શાંત સોમ્ય અને
 નિશ્ચિત બનાવશે. જો માણસ પોતે ધર્મનું પાલન કરે છે
 તો જોનું પાલન ધમ પણ કરે છે જ આવો માણસ સાચો
 ધર્મી છે અને તે સદા સુખી રહે છે બને છે

રેડિક પોલક માટે કરવો પડે તો પુરુષાચ જરૂર
 કરો. પણ વૃત્તિ જોવી રાજ્ય કે મંત્રે તો ઠીક છે, પણ ન

પાછાથી તેા જાણ વસ્તુ છે માણસને હાથને જે છે
પણ જાણે જોનાથી હાથે જની પણ છે માણસ જાણે
જોને હાથને છે જોનાથી પૂજ્ય છે પણ જાણે તેા માનવીને
મૂઠીને જે જાણે જ જાણ છે.

જાણના છવનના એ વિચાર છે એક બદલાની
દુનિયા થીજ જાણની દુનિયા બદલાનો જાણનો જાણે
તેટલો વધારે હોય છે જાણે સાચો જાણ નહિ જાણે
જોના જાણથી હોયે જાણે પણ જે તમારી જાણનો
જાણનો સમજ નહિ હોય તેા તમને મુજ નહિ મળે કાંઈ
જાણી પાસેથી ન પાણી શકે જોવી જે વસ્તુ છે તે જાણ
છવન જાણ છે બદલાનો જાણનો નહિ.

કારણ ? જાણથી જે માનવી જાણી હોય તેા જે
જોષિત જાણનો છે જોષિતમાં જોના વિચાર જે જાણાર્થ
જાણો છે.

જાણી જાણ તેા એક જાણિયેર જેવું છે જેમાં
જાણની જાણવળે જ જાણવી હોય છે જાણે માણસે જોના

જાણને સમજ રાજવાળું છે પણ જાણની જોના જા
સમજિને જાણે જોના જાણિની જોને જાણ છે જોના
જાણને જાણની જોને જાણ છે તેા જ જાણનો જાણે
જાણ જાણનાર જાણનો જાણત જાણનો જે જોઈ શકે
જાણી શકે જાણે જોના જાણને જે જાણી શકે

જાણે જોના જાણના જ મુજ જાણ હોય છે પણ
જોના મુજ જાણથી જાણે સમજવળેથી જ જાણનાર હાથને

ખીલા ઠોકાયા છતાં જોમણે કદન ન કર્યું કે દુખને જોક
રાજ પશુ ન કાઢ્યો. જોમણે તો પોતાના આત્માને શીખવ્યું
કે પૂજાના મર્માં તે આના કાનમાં ત્રીસુ રેડાવ્યું તો
આજ જે તારા કાનમાં ખીલા મારે છે, તો આ ૮ તું
જેનું કમ જોમણી છે તે જોક વાર મુખ લીધું છે, હવે
દુખ જોમણી છે સમતા રાખીને સદન કરી છે. આપણા
માટે જીવનનો આ મહા પાઠ છે

માણસ આજે સાધનોમાં મુખ ગાની જોના મોહમાં
પડ્યો છે જોનું જોનું જીવન ગ્રાતિમય સમાધિમય ક્યાંથી
હોઈ શકે? જીવનમાં ધર્મને સ્થિર રાખવા માટે તો મનને
ધિર રાખવું જરૂરી છે

માનવીમાં અતરની બુદ્ધિશક્તિ પાયાં જો સજર ન
હોય તો અતર ઉપર ધર્મનો પ્રામાદ ક્યાંથી નહવાનો છે? જીવનનું
આ સાનું મુખ કેમ મેળવવું જોની દિ આ
ધર્મ-રત પ્રકરણ ના મધ્ય જતાવશે

જદારના માગી લાવેલા સાધનો કેવી રીતેની ક? છે
ત પર મને એક દખાન વાદ આવે છે

એક રાજાએ પોતાના દબમને એક ત્રીજરેલી શાગ
મેળ આપેલી. જો જ ગામના એક માણસ બંતા પુત્રના
વશોદા વખતે વરરાજાને આજ વા માટે દબમ પામથી
જો માગી પડાએ દબમને કહ્યું કે કોનું રીડીય નદિ
કે મે નદી પામથી આ માગેલી છે પશુ દબમથી મૂઝા
રહેવાય?

મને તો નરવશ અને પશ્વશ ન બનેા.

હવનમાં જેમ સાધનો વધારે, તેમ જોડુ દુખ પણ વધારે જ છે. સાધન ઘટાડો અને જુઓ કે યાંત્રિ પણ વધે છે ને ! જ્યાં દરિ ન શકે તો માનુષ્યતા હવનમાં જોડુ સાધન જ ક્યારેક ખલત બની બધ છે અને તેને ચિંતામાં ભવમાં મૂકી દે છે.

હવનમાં દુખ ક્યાંથી આવે છે ? ત્રણેક મુખ આમુથી થાકુ આવી શકું નથી. જોડવા માટે વત્તવ્યનીઓને હવનમાં કાંઈ જીવંતીને આપવાને ત્યુ કશ ન આપ્યું છે અને તે જો કે દુખ આવે ત્યારે રહાનો કેઈ બધ નથી. ત્યારે જોડવા જ વિચારે. કે જો ક્યાંથી અને કેવી રીતે આપ્યું ? કેવો જીમુ ક્યું ? અને વિચાર કરતા તમને જણાયે કે કશેકા મુખમાંથી જ દુખનું મુજબ થાય છે. મનેજું સાધન કાંઈકુ બધ છે ત્યારે માનુષ્યને દુખ થાય છે કશિન મુખના જો સાધનથી ઘોડે વખત જાતદ મને છે. પણ જોના જાણવથી દુખની કાંઈકતા શરૂ થાય છે. હવ નની જા ભેમની, સાધનોમાં માનેલા મુખની પાછા મુખા થકી છે અને આપણે જો સુશમ દરિથી જોવાનું છે. સમજવાનું છે.

હવનમાં આવતા દુખો માટે બીજામાં રોજનું આરોપણ કરવાનો કશો બધ નથી, માનુષ્ય જ્યારે પોતાની જાત જ રોજ શોધતો થયો ત્યારે જોને પ્રકાશ મળી શક્યો. ભગવાન પ્રકાશીરે આપવાને જા જાગ્યું છે. તેમના મનુષ્ય

ખીલા ઠેકાણા છતાં એમણે કંઈ ન કર્યું કે દુખનો એક
શબ્દ પણ ન કાઢ્યો. એમણે તો પોતાના આત્માને શીખવ્યું
કે પૂર્વ જન્મમાં તે જ્ઞાના કાનમાં સીસું રડાવ્યું તો
આજ એ તારા કાનમાં ખીલા મારે ॥ તો આજ તું
એવું કંઈ શોધવી હો તે એક વાર સુખ લીધું છે હવે
દુખ શોધવી હો સમતા રાખીને સહન કરી હો. આપણા
માટે જીવનનો આ મહા પાઠ છે

માણસ આજે સાધનોમાં સુખ માની એના મોઢામાં
પડ્યો છે એટલે એવું જીવન શાંતિમય સમાધિમય ક્યાંથી
હોઈ શકે ? જીવનમાં ધર્મને સ્થિર રાખવા માટે તો મનને
સ્થિર રાખવું જરૂરી છે

માનવીમાં અતરની શૂનિકાઈથી પાથો નો સદ્ગત ન
હોય તો એની ઉપર ધર્મનો પ્રાસાદ ક્યાંથી ટકવાનો છે ?
જીવનનું આ સાસુ સુખ કેમ મેળવવું એની દૃષ્ટિ આ
ધર્મ-રત પ્રકરણ નો અર્થ જતાવશે.

અદારતા માગી લાવેલા સાધનો કેવી રીતે વીકરે છે
તે પર મને એક દૃષ્ટાંત વાઢ આવે છે

એક રાજાએ પોતાના દંભમને એક જરીબરેલી શાવ
ને આપેલી જે જ ગામના એક માણસે એના પુત્રના
વરણમાં વળતે વરણાને જોડાડવા માટે દંભમ પાસેથી
જે માગી પેલાએ દંભમને કહ્યું કે કોઈને કહીશ નહિ
કે મેં તારી પાસેથી આ માગેલી છે પણ દંભમની મૂઝા
રહેવાય ?

મળે તો નરવશ અને પરવશ ન બનો.

હવનમાં જેમ સાધનો વધારે, તેમ જોતું દુષ્ણ વધુ વધારે જ ॥ સાધન વટાડો અને ભુજો કે શાંતિ પશુ વધે ॥ ને । આ દષ્ટિ ન રાજે તો માણસના હવનમાં જોતું સાધન જ ક્યારેક ખબર બની જાય છે અને તેને જિવામાં સવમાં મૂકે કે છે

હવનમાં દુષ્ણ ક્યાંથી આવે છે ? ત્રણેક સુખ આમુથી પામુ આવી શકું નથી જોટલા માટે તત્ત્વજ્ઞાનીઓએ હવનમાં જીદા કિતરીને આપણને ત્યુ દશન આપ્યું છે અને તે જો કે દુષ્ણ આવે ત્યારે રહવાનો ફેર્ક જાય નથી ત્યારે જોટલું જ વિચારે કે જો ક્યાંથી અને કેવી રીતે આવ્યું ? કેણે કીધું ક્યું ? અને વિચાર કરવા વખતે જણાયે કે કયેલા સુખમાંથી જ દુષ્ણનું સજન થાય છે મળેલું સાધન થાકતું જાય છે ત્યારે માણસને દુષ્ણ થાય ॥ કસિપત સુખના જો સાધનથી મોડો વખત જાનક મળે છે પણ જોના અભાવથી દુષ્ણની સકલતા સર થાય છે હવનની આ મેલની, સાધનોમાં માનેલા સુખની પાછળ ધુપ મેલી છે અને આપણે જો સુખ દષ્ટિથી જોવાનું છે સમજવાનું છે

હવનમાં આવતાં દુષ્ણો માટે બીજામાં રોષનું આરોપણ કરવાનો કસી જાય નથી, માણસ જ્યારે પાતાની અંદર જ રોષ શોષતો થયે ત્યારે જોને પ્રાપ્ત મળી શકી, અશ્વત્થ મહાવીરે આપણને આ જતા જ ॥ તેમના કનમાં

બધી શક્તિ આપણા મનને ઊંચા જાણવામાં વાપરવાની જરૂર છે

ઠાઈ માણસ જન્મથી મદાન હોતો નથી. પોતાના પુરુષાર્થથી જો મદાન બને છે અતરનાં અજ્ઞાણ બદાર દાવવા માટે આપણે આ પ્રયાસ કરવાનો છે

મનુષ્ય માત્ર ટેવને આધીન છે જેવી સમત-સોજત દોષ છે એવી એની ઉપર અસર થાય છે હવનનું જ્ઞાન મેળવવા આત્માની અનંત શક્તિ પામવા માટે પણ એવી ટેવ પાઠવી જરૂરી છે જો ટેવની પાછળ માણસને ભયારે પૂત દાગે છે ત્યારે એને એમાં વિજય જરૂર મળી શકે છે

આપણે સ્પષ્ટતાથી સમજી લેવું જોઈ કે દેહથી આત્મા ભિન્ન છે દેહ અને આત્મામાં સામ્ય નથી. મુદર નિમિત્ત મગત્તા અતરના દ્વાર ઊધડી બધ છે પોતાના સાચા સ્વરૂપની એને પિછાન થાય ॥ અને તે બધું છે કે પોતે જ શક્તિનો સ્વામી છે પછી જો પોતાની ઇન્દ્રિયોથી દોરાતો નથી, પણ ઇન્દ્રિયોને પોતે દોરે છે અપાર એવા આ ભવ સાગરમાં પોતાના આત્માની ખરી જોગબાજી કરાવે એવો માનવ-જ મ અત્યંત દુર્લભ છે માટે માણસે હવનનું જો મૂલ્ય સમજવું જોઈએ.

ધમકીથી રત્નથી ન માણસ આવો મદાન બની શકે છે પિસા વગરનો ગરીબ તુલ્ય માણસ તેમ હીસા મેલી ખરીદી શકતો નથી તેમ જુલુ વગરનો નિષ્ઠા પણ ધમકીથી રત્ન મેળવી શકતો નથી. જે આત્માની પાસ જુલોની મૂડી

વિવેકનો, જબનો અને પુણ્યનો ઉદય કરી તે જ આ'ધમ
રત્ન ને સમજાવે છે.

દુનિયામાં પ્રકાશમય વસ્તુ છે અને માણસ જ્યારે જો
પ્રકાશમય વસ્તુની શોધ કરવા હાથે છે ત્યારે તેની પાસે
બુદ્ધિ, કુણ્ડ અને પુણ્યનો વૈભવ આવડે છે.

કહેવાય છે કે ચિંતામણિ રત્ન, બધા હીરાઓમાં
સૌથી વધુ મૂલ્યવાન છે જેની પાસે બીજા બધા હીરા અને
કવેશવ નકામાં છે માનવ જીવનમાં ધર્મ ફાળી રત્નનું સ્થાન
પણ અમૂલ્ય ચિંતામણિ રત્ન જેવું બજવાનું છે.

દુનિયાની સામાન્ય વસ્તુની પ્રાપ્તિ માટે પણ જેમ
હાથ અને સકલ્પ—બળની જરૂર પડે છે, તેમ આ અમૂલ્ય
ધર્મ—રત્ન પ્રાપ્તિ માટે પણ હાથ—શક્તિ વાપરવાની
જરૂર છે. હાથ અને સકલ્પ બળ બેઠું સાથે ન વાપરો
તો એકઠી હાથ ફળથી નહિ, તમને વિજય મળશે નહિ.

દુનિયામાં માણસ જો જાણી હાથ—શક્તિ ઠેકાવે
તો તેને કશું અપાયા રહેતું નથી, મલિત મળ્યા વગર
રહેતું નથી. જેટલા પ્રમાણમાં આત્માની આ હાથ—શક્તિ
પ્રજળ તેટલા પ્રમાણમાં જોને સફળતા જરૂર મળશે કારણ ?
આત્મા જાણે શક્તિમાન છે માણસ ખાતરે તો જોના બળ
વડે તોયે જીતી શકે છે.

પણ આ માટે પાવતા જોઈએ. જાણકને ચિંતામણી
રત્ન મળતું હોય પણ જો

ઉઝાડવા ફેંકી દીધું માનવજાનનો આ જોડે વગ; પણ
 ફેંટલાકે જ્યારે જોવા પણ હોય છે, જે સુવસ્થનો ત્યાગ કરી
 આરાધના માટે છે અને ધમરત્ન પામે છે આપણે સૌએ
 જાણવા જોવા નહિ, પણ જ્યારે જોવા થવાનું છે હવેનમા
 જોવી આપના અને આરાધના કરીએ કે જોવી આ ધમ
 રત્નની પ્રાપ્તિ થાય અને માનવજીવન ધન્યતાપૂર્વક સાધક
 થઈ જાય

વિવેકનો યજ્ઞનો અને પુણ્યનો ઉત્થ હશે તે જ જ્ઞા'ધમ
રત્ન ને સમજી શકે છે

દુનિયામાં પ્રકાશમય તત્ત્વ છે અને માણસ જ્યારે જો
પ્રકાશમય તત્ત્વની શોધ કરવા હચ્છે છે ત્યારે તેની પાસે
બુદ્ધિ હ્રાસ અને પુણ્યનો વૈભવ જાણવડો છે

કહેવાય છે કે ચિતામણિ રત્ન, બધા હીરાઓમાં
સૌથી વધુ મૂલ્યવાન છે એની પાસે બીજા બધા હીરા અને
હવેરાત નજીમાં છે માનવ જીવનમાં ધમ કૃપી રત્નનું સ્થાન
પણ અમૂલ્ય ચિતામણિ રત્ન જેવું ગણવાનું છે

દુનિયાની સામાન્ય વસ્તુની પ્રાપ્તિ માટે પણ જેમ
હિંમત અને સકલ્પ-બળની જરૂર પડે છે તેમ જા અમૂલ્ય
ધમ-રત્ન પામવા માટે પણ હિંમત-શક્તિ વાપરવાની
જરૂર છે હિંમત અને સકલ્પ બળ બિંદુ સાથે ન વાપરે
તો એકલી હિંમત ફળથી નહિ, તમને વિજય મળશે નહિ.

દુનિયામાં માણસ એ જાવી હિંમત-શક્તિ ઠેગવે
તો તેને કદા અપ્રાપ્ય રહેતું નથી, મરિહુ મળ્યા વગર
રહેતું નથી એટલા પ્રમાણમાં જ્ઞાતમાની જા હિંમત-શક્તિ
પ્રત્યક્ષ તેટલા પ્રમાણમાં જોને સફળતા જરૂર મળશે કારણ ?
જ્ઞાતમા જાવો શક્તિમાન છે માણસ પારે તો જોના બળ
વડે લીધે'જરૂર જતી શકે છે

પણ જા માટે પાત્રતા એઈએ. જરૂરયાતને ચિતામણી
રત્ન મળતું હોતું પણ જોનું મૂલ્ય જો ન સમજીયા અને ધમ

ઠીકા દેવી દીપુ માનવજનો આ આ વચ્ચે પણ
 કેવળ જાણારી કરા પણ રૂંધા જ માનવજનો જાણારી
 આ પદા માટે ૧૧ અને પદાનુ પદિ ૧૧ આ પણ મેલ
 કાણ કરા નહિ પણ જાણારી કરા પદાનુ ૧૧ જાણારી
 આ પદા આને આ પદા કરીએ કે કાણ આ પદા
 કાણારી પ્રમિ કાણ આને કે નવજાણારી પદાનુ ૧૧ આ પદા
 ૧૧ આ

ગભીરતા

લવનમાં ધમરૂપી રત્ન મેળવવા કમ્પન્નારે, જે મેળવવાની શક્તિ ઉપચત પોતાની શક્તિ અને ચોખ્ખતાનો પણ વિચાર કરવો એકંજો આધ્યાત્મિક લવન માટે જરૂરીકે મૂઢીની જરૂર રહે છે જેની સાથે લવનના આવા સદ્ગુણોની મૂઢી ન હોય તે એ આધ્યાત્મ લવનની ચાતો કરે તો એ પોતાની જાતને તેમ જ સમાજને ઉતરે છે

પર્યાં આત્માએ લવનમાં રૂઝે છુલો મેળવવા એકંજો ધણા ખરા માણસો લવનમાં વધારે તો કમ્પન્નામાં જ કમ્પન્નારા હોય છે અને વાસ્તવિકતામાં તેઓ શૂન્ય હોય છે આવા કમ્પન્નાધારી માણસો આજે લવનના ઉચ્ચ પાત્રોને નીચે પાડી રહ્યા છે

ધમ પાળનારા માણસ પ્રથમ તો અહુર હોવો એકંજો, એના લવનમાં ગભીરતા હોવી એકંજો જેના લવનમાં, જેની જુદિમાં ઉતાવળિયાપણુ હોય છે તે ધમને પાલક નથી બની શકતો. માણસે પ્રથમ લવનમાં પચાવવાની શક્તિ મેળવવાની જરૂર છે કેટલીક ચાતો એવી હોય છે કે જે વિચારીને પછી જ મોટલી એકંજો. સત્ય હોય છતાં

એને પચાવી પછી જ રચ્યું કરાય. આપણી પાસેની વાતો આપણે વિચાર અને વિવેકના ગજબાથી ગાળી પછી જ જીજ્ઞાસે લખાવવાની છે

કેટલાક વ્યક્તિ પોતાને યાદરના ભક્ત કહેવડાવે છે પણ યાદર એટલે કે જીજ્ઞાસુ યમ-મૃત્યુ કરે છે તે યાદર કે માણસ જીવનમાં એર પચાવી શકે એ યાદરનો સાચો ભક્ત જની શકે એણે સદાય સમતા પાલવ કરવી એક એર કે એરને પચાવીને દુનિયાને અમૃત બાપે છે તેનું નામ યાદર. આપણે આપણી જીવને ભક્ત કહેવડાવવા પહેલા એના શુદ્ધ જીવનમાં લાવવાની જરૂર છે

જીવનમાં આપણે પાર જગરની કંઈ વાતો સાંભળીએ છીએ, એટલે માણસે વિચાર કરી, જાતથી જીવવાનું છે

એકની એક રીત એક માટે અમૃત જને છે તે જીજ્ઞા માટે એર કંઈ થઈ પડે છે માટે સાંભળેલું કંઈ તે જીજ્ઞા જીજ્ઞાને પછી શબ્દોમાં પ્રગટ કરવાનું છે આ માટે જીવનમાં અશ્વીરતા જરૂરી છે ક્યારેક પરહિત જાતર લગ્ન ન લગ્ન પણ કરવું પડે છે

વાણી અને દિગ્ગંજી અશ્વીરતા સાથે દુરબ માત્ર નેરું વિચાર એક એર દુનિયા જોઈ છે અને તેથી તમારી વાતો કરી કરીને પાછી તમારી પાસે આવશે. માટે જોજીના પહેલા વિચારનું કે જે વાત કાઢીને માટે કહ્યું છે તે વાત કરવી કરવી તેને કાને જશે તો તે તેને કેવી લાગશે? મારે માટે તે શું પાડશે? આમ જે વિચારીને વાણી ઉચ્ચારે છે તે /

મહાન જની શકે છે

કેઈ પણ શબ્દ, વચન વિચારેં બિલ્લો ન ભેઈએ,
નહિતર ક્યારેક ભેમાંથી કહાઈ બને. દરેક શબ્દ તમે કયા
સંબિજોમાં, કયા રૂપમાં બિલો. છે બેના ઉપર પણ ઘણું
આધાર રહે છે તમારી પુત્રવધૂ માટે તમે જેમ કહો કે
જે યોગ્ય થતી છે” એટલે જે ખાનદાન કુટુંબની અને
સદ્ગુણી છે જેમ પણ અથ યાચ અને જે કામની યોર
છે જેમ પણ અથ પ્રદાવાય પણ માણસ જે સમજણપૂર્વક
વિચારે અને ઉચ્ચારે તેા હવનના બાવા ઘણા કૌતુક
કહેવાઈ બચ.

ખરાબ વાત કોણ તેા તેને બેવા સાચા રૂપમાં મૂકવી
ભેઈએ કે જેથી કેઈને તુકયાન ન થાય દુઃખ ન થાય
સત્ય જમુ ન બિલી નાખવું બેવી બાધા ન કોઈ જૂઠું
બિલવું નહિ જે બાધા જમુ બહારી છે વાત કરતી વખતે
બાધવા કોઈએ તે જમુ સત્ય કહી રેવાની બહાર નથી; જેમા
સુચમ, વિનય અને વિવેક વાપરવો ભેઈએ. અને જે બિલો
તે મીઠું સાડું સાડું અને બીજાને લાલચથી કોણ ભેઈએ.

બુના કાળમાં રાજાઓ પાસે બેને દેશનાર માત્ર
દસક બેવા સુરુબો અને મહાપુરુષો કંવા પણ પછી
રાજાઓએ જે માત્રદશન મેળવવાનું છેદ્યુ તેઓ ખમ્બાની
પરાક્રમ્યોએ પકોચ્યા અને તેમનું પતન થયું. બાવા કાળના
નવાળનેા એક પ્રસંગ છે

પરદેશી પાદમિન્દનો એક સમ્ય જાણવીય સંસ્કૃતિનો

પરિવેશ સાધવા માટે જાહી આવેલો. એ નવાજના ફરબારમાં
જયો. નવાજમાં ઝાઝી જુદી ન હતી પણ એનો દુભાવિયો
ભારે હોશિયાર હતો, મુશળ હતો.

નવાજ તો એની પૂનમા હતો પણ ભારતની આજરુ
રાખવાનું કામ પેલા દુભાવિયાના હાથમાં હતું. પેલો નવાજ
તો તમારે ત્યાં તમારો રાજા કેટલી રાણીઓ-એમમે
રાજે છે ? એને છોકરાં કેટલાં છે ? ” એ પ્રશ્નો પૂછે પણ
દુભાવિયો એને જલ્દી નવા જ પ્રશ્નો રચી કરે અને
અતિથિને જ્ઞાનભર્યા જવાબ આપે છે. ભારતની પ્રથક્ષા
વધારે છે આમ દુનિયાની કોપી વાતોને સીધી કરે તેનું
નામ યહ્યો માજુસ જે માજુસો બીજાને વાત કરતાં આગ
આપવા બધાં તેવાઓ ધમના લવન માટે હાથક નથી.

માટે લવનનો પ્રથમ આવશ્યક જુગ એન્ડે અખીરતા
અને તેની કેળવણી. ઉતાવળા મનનો માજુસ બોલીને પાતાને
અને બીજાને નુકશાન કરે છે કોઈની વાત એની સમતિ
વગર બીજાને કહેવામાં વિશ્વાસુક ન રહેલો. ઉં ૭ માજુસ
કુદુભમા સુસારમા અને લવનમા આવી અખીરતા રાખીને
વત છે તે જ માનવવાને સોપાને બરી રાફ છે.

ગભીરતા દ્વારા આત્મદર્શન

ધમ પ્રાપ્તિના અધિગરી થવા માટે માણસમાં કેવા સદ્ગુણો હોવા જોઈએ એની આપણે ચર્ચા કરી શકી બીએ. ધમ પોતે એક ઉદ્ધાત વસ્તુ છે પણ એ જે માણસની પાસે આવે છે એ માણસ સુશુચન ન હોય તો જગતને એ ઉતરવા મઠી બધ છે પોતાના લુબ્ધની નબળાઈથી હુણાવવા માણસ ધમની જોય છે એ જે માણસ ધમનું નામ લઈ પોતાના દુષ્ટિબિંબો નાશ નથી કરે એ માણસ ધમને નામે દલ સેવે છે, ધમને લલવે છે એવા દલીલો ધમને અજ્ઞાત કરે છે.

સોનાને જેમ પાણીનું પડે છે તેમ માણસને જ અજ્ઞાતવાની જફર પડે છે જે માણસ એના સોનાને કસોટી ઉપર અજ્ઞાતવાની એને કાપવાની કે તપાસવાની ના પાડે ત્યારે સમજવું કે એનું સોનું અશુદ્ધ હોવાનો સંભવ છે. સોનાની જેમ ધર્મી માણસમાં પણ ધમનો સાથો અંશ કેટલો છે તે અણગા એવી કસોટી ક્યારેક કરવી પડે છે.

ધમ માણસને દેવ બનાવી ચક્રે છે એનામાં પડેલી અશુદ્ધતામાંથી એ ધમથી જ દિવ્યતામાં આવે છે. — ...

ધમ જેના બાળા જીવનમાં બ્યાપક બનવો જોઈએ.

મુદ્રા કોટલે જગજીર—જેની સમાલોચના અવલોકન કે દિગ્ગિદ્ધ હીજ્યાં છે એ માણસ જીવનના શિદ્ધાંતમાં શિવરતો નથી જોને જીવનનું ખરું રહસ્ય સમજતું નથી. પણ હોઠો માત્ર ઉપર ઉપરથી જ પાણી ઢોલે છે પણ મોતી હાવવા માટે તો ખરજીવાએ સાગરને તળિયે જવું પડે છે ગંભીરતા માણસની પાસે, જીવનનાં સાચા મૂલ્યોનું પાલન કરાવે છે જો ગંભીરતા ન હોય તો માણસ સત્તા અને ધનને ખાતર સત્યને અને પિતાની ભવનેશ વેચવા વેચાર થઈ બધ છે, ભૌતિક મુખ મેળવવા માટે જો જીવનનાં મૂલ્યોને વેદફી નામે છે.

આ ધમ જોહવા જેવો નહિ, પણ અચરવા જેવો છે કારણ કે ધમના બાહ્ય દેખાવો જીવનને તારી નહિ શકે માણસની આજ મૃત્યુ તરફ દગવા માઠ છે ત્યારે તેને અસ્થાસન આપી શકે જોવું જોઈ જ વસ્તુ છે, અને તે ધમ.

માણસની જીવરની સ્થિતિના હલ શેટા હેવાતા નથી ત્યાં સુધી ઠીક છે કારણ કે આપણે જહારથી જેવા દેખાઈએ છીએ જોના કરતા જીવરથી ગુદા જ હોઈએ છીએ. માણસ જે સામાનુ અતર જોઈ શકવો હોત તો માણસ માણસનો દુરમન જની ભત્ર સાડુ છે કે હલ આવી શોધ થઈ નથી અને તેમાં જ જગતનું શ્રેય છે.

ઠીક અને હોજ વજેરના રજો અને તેની થતી

અસરે દેશવાને નામે જાળવતી સૂત્રમાં જણાવી છે અને આધુનિક રીતે એ જ વાતને બિશપ ટેકનીટર નામના એક અભ્યાસીએ વિગ્રોમાં જણાવેલ છે માણસના મનની અદર અવારે દોહના વિચારે સજવળી રહ્યા હોય છે ત્યારે તેનાં જાંઝળાં મદદની માફક વળી જાય છે આ બધો મનની દેશવાએનો વિજ્ઞાનની સાથે અભ્યાસ કરવાની વજૂર છે

હોઠોના લુપ્તમાંથી આજે નિષ્કામ ભાવના જ અસ્થિ થતી દેખાય છે માણસનાં લુપ્ત સ્વાર્થમય બની બધા છે હાલમય બન્યાં છે એક જણ પિત્તળના કદા ઉપર સોનાતુ ત્રિશેટ કાઢવી સોના વરીકે વેચવા નીકળે છે તે પીએ, પાણીના માલમાં ઉપર થી વરતુ તપ્તી થીન પડાને વેચવા નીકળે છે આ આજનો સસાર છે

અને આવા અસત્યમય લુપ્ત ગાળનાર માણસને અવારે સુમાજમાં આમળ વધવાતું મન થાય છે ત્યારે તે લાજ બની શાંતિસ્વાચ કરાવવા સાધુ-મુનિ પાસે જાય છે આમ દુનિયાને આજે મરુ સત્ત્વ ગમતું નથી. પણ બધાં સુધી સત્ત્વનું દશન આપણે હાથ નહિ જાણે ત્યાંસુધી આપણુ કરવાણુ થવાતું નથી

લુપ્તનું ખરું દશન ગંજીરવા વિના પ્રાપ્ત થઈ શકતું નથી. મરુત કવિ જ્ઞાનદશનહીન ભક્તિમાં એ વાત હતું એ ભગવાનનાં ગીતો ગાતા અને એમની આંખોમાંથી અકુપારાનો વહેલી. એમને સાંભળનાર પણ ભક્તિમાં તરફીન થઈ જતા. એમ દ્રુપને ગીતું બતાવવા માટે

સાકરના ગાંગડાએ જોગળી જુ પડે છે તેમ પ્રમંમાં પણ
ન્યાં સુધી આપણે ત મજ થઈ જોગળી ન થઈ એ ત્યાંસુધી
લવનમા મીઠાશ આવતી નથી.

આ યોગીરાજ શ્રી જ્ઞાનદેવનંદને જોમનાં આ
મીતોદ્વારા આત્માનુ દર્શન થયેલું અને તેથી એ વિશ્વને
મૂલી જઈ એમાં મસ્ત બનતા એજ રીતે માણસ ન્યારે
જેના કામમાં મસ્ત બની ન્યય છે ત્યારે જેનું ગીત સંભળતાં
સામા માણસની આંખોમાંથી આમુ સરે છે પણ બાજે
પ્રભુના વિસ્ફોળે કારણે કેટલાની આંખમા આવા આંસુ
ભિજાય છે ? પ્રભુને વિરક્તે આજે કોઈ રહ્યું હોવાતું નથી.
કવિએ બરાબર કહ્યું છે કે—

“સુખિયો સખ સસાર, ખારે જોર સોર,
દુખિયો દુઃખસીદાસ, ગારે જોર શેર.”

દુઃખસીદાસને જગવાનનાં દર્શન નથી થતા અને એ
રહે છે માનવી ન્યારે આમ જગવાનમા એકાકાર બને છે
ત્યારે જેના અવરનેા ક્રોડા નાદ પોકારી બેઠે છે પાણીમાં
પાણી જગતા એ જેમ એકાકાર બને છે જેમ માણસે
પોતાના ચૈતન્યથી પ્રભુના ચૈતન્ય સહે એકાકાર થવાનું છે
દુનિયાને ન્યારે માણસ આમ મૂલે ત્યારે જ આત્માનેા
આવિ કાર થાય

જગવાનને મજબા નીકળ્યા પછી સ્થગ અને સમઘના
નષ્ટન થા ? એ બધાને મૂલીને માણસે એકાકારતા કેળવવાની
છે ન્યારે સ્થગ-કાળ અને વસ્તુ (Space, Time and

Matter)ના પદાર્થો કદી જાય છે ત્યારે જ આત્મા અને પરમાત્માનું જાણ મિલન થાય છે.

સત્ત્વનને મળવું જોઈએ તેવું સ્વચ્છનેના સમાગમ આત્માને પિતૃત્વની જાણ સરાવે છે. પ્રભુ કરતાં વધુ આત્મીય જા જગતમાં આપણું બીજું કોણ છે ? દુનિયા જ્યારે આપણું જાણની ટીકા કરશે, જોની તરફ ફરશે ત્યારે જાહેરના પ્રભુ જોઈ જ એ દુનિયાને જામશે અને શાંતિ આપશે.

જ્યારે માણસ પોતાના અકર્મને ભૂલી જાય છે અને આત્મામાં વસ્તીન થાય છે ત્યારે જ જોને આત્માનંદ મળે છે. આત્માને જોઈ વાર કરિશાસને જોના દરબારમાં બેસાડ્યા કરિશાસે પણ ત્યાં જોના દિલના મસ્ત સૂરો ઉઠ્યા અને સર્વત્ર જાનક પ્રગટી જાયો. પણ કોઈને એ સંભળી જાંતું ન જાન્યાં.

આત્માને કરિશાસને જાણ કરણ પૂછ્યું : “ જોશિસે મેં આપને જ જગતમાં ગાતા જોયા ત્યારે તો તમારી જાંજમાંથી જાંતુંની ધાણ વહેલી હતી, આજે જામ કેમ ? ” ત્યારે જોજે જવાબ આપ્યો : “ હું જ્યારે પ્રભુને ચિત્તવેલો હતો ત્યારે મારા જગતમાં જાંતું કરતાં પણ જાજ તો હું જગત અને આદ્યાકને ચિત્તવું છું. જોઈએ મારા જાનક જ હોય.

આત્માના આ જ્ઞાનની ભાષા મૌન છે. ભજનના અતરના કીશાણને પારખવા માટે માણસમાં મંચીરતા બેઈજો. ભક્તને વેચનાર આજે કદાચ કસશે પણ કારે જે

રહવાનો છે જ્ઞાનદયી મળતી વસ્તુ જાંઝુથી મૂલવવી પડે છે. લવનની મહત્તા લેવામાં નહિ, પણ જોના ત્યાગમાં રહેલી છે. જ્ઞાતમા કરતાં વધુ પનિક કોઈ પણ વસ્તુ નથી. આ કુદ્રવાનો પરિત્યાગ જોઈએ જીર્ણીરતા.

જ્ઞાતમાને પામવા માટે જાવી જીર્ણીરતા જોઈએ. જે માણસ દુન્યવી મુખોથી વેળાઈ જતો નથી તે જ જરૂર મહાન છે. જોના જ્ઞાતમા જરીકાઈ થકતો નથી તેના લવનમાં જીર્ણીરતા જાપેલી કોણ છે. લવનના પ્રયોજનો સામે લિલા રહેવાની શક્તિ જોનામા આવે છે. લવનનાં વર્ણવોમાંથી જોવાને જ લવનનું નવનીત મળી શકે છે.

સુદ્રતાનો ત્યાગ

સુદ્રતા અને મજીરતા બે બેનો નિરેખ અને વિરેખ
આપણે સમજવાનો છે. હવેનમાં સુદ્રતાનો પરિત્યાગ
કરવાનો છે અને મજીરતાને ખાસ કરવાની છે. દુનિવામાં
કોઈ સ્થાન જાણી રહી શકતું નથી એટલે સુદ્રતાનો ત્યાગ
કરી, જેની જગ્યાએ આપણે મજીરતાને બેસાડવાની છે.
કામદાને કાઢી જેની જગ્યાએ શબ્દકે સને બેસાડવાનો છે.

મજીરતાવાળો માનવી જ દુનિવામાં સાચું માન
ચેતવી લાય છે. બાકી તો નાની નાની બાબતોમાં ક્લેશ
કરનારા હોય, બોલચાલની રિવાજો સ્વચ્છનો પ્રેમ એક
કિંમતમાં જગાડી નાખે છે. જાને જાણે બધારે માણસ
બીજાની કોઈ પણ ભૂલને ધલવી દેવાની મજીરતા કેળવે
છે ત્યારે બે મહાનતા વરદે જઈ શકે છે. સુદ્રતાથી તો
માણસ હવેનના પ્રયેક પ્રસંગે દુઃખી અને છે નાનો
બનતો જાય છે; બધારે મજીરતા આવતાં માનવી વિશ્વાસ
પામે છે. આચાર જો છે.

કોઈએ મરજીર આવકાર ન આપી હોય તો
માનવીનો મન-સ્વભાવ જગાડી જાય છે. એના નાનકડા,

સુદ્ધ મનમાં કોપની જ્વાળા ફેલાવા માટે છે અને તરત જ બમગીન બની જાય છે પરિણામે, મનનું ક્ષેત્ર જામ સમુચિત બનતાં જોમાં જ્ઞાનક સમાર્પ શકતો નથી જ્ઞાનકને સમાવવા માટે તો મન અને હૃદયનું સ્થાન-પાત્ર વિસ્થાન ભેદભે.

આ માટે 'વીસરી જાઓ અને ક્ષમા આપો' (Forget & Forgive) એ મત્ર પૂજા જ સહાયક અને છે પણ આ ક્યારે અને ? હવનમાં ખરી ઉદારતા હોય ત્યારે પણ જેના મનમાં ગાંઠો બધાઈને પડી હોય એના મનમાં જાવા જ્ઞાનકનો અવકાશ ક્યાંથી હોય ? ખરી રીતે ભેદો તો દુનિયામાં ક્યાંય દુષ્ટ છે જ નહિ; મનુષ્ય જ એને સિધ્ધ કરે છે અને બંતે દુઃખી થાય છે વધુ ખાવાના હોલથી માણસ ચેટ બગાડે છે અને પછી દુઃખ જનુભવે છે તેમ જ ખીરવાને ઠાઠી સુદ્ધવાને ભરીને એ દુઃખ જનુભવે છે માટે ક્ષુ છે કે મનમાં (જ્ઞાન) વધુ ભરે અને પેનમાં (જનન) જોડા ભરે. જામ સારા વિચારો અને કલાઓ મગજમાં ભરી રાખી હોય તો આપણે ક્યારે બોલીએ ત્યારે આપણી વાણીમાંથી સારા વિચારો અને સારી ઉપમાઓ જ બહાર આવશે.

આપણે જેવા થણા માણસોને ભેદભે છીએ કે કુદાર્થ ગયેલી નમગી વાતોને યાદ કરી કરી પોતાની જાતને દુઃખમાં મૂકે છે ખરી રીતે તો માણસે જેવી વાતો ઉપર પૂજા નાખી દેવી ભેદભે કે વસ્તુ જાળને શાક નથી

તેથી ચાલો ઉપર કાળની પૂજા નાખી જોને ભૂધી નાજની
 ઘટે. જામ જે માણસ કંટુ અને ખસલ વાતને ભૂધી રહે
 છે તેજ ખરો સામ્યસાળી છે જૂનો. આ ક્રિયાની તૈયારીમાં
 હોય અને જોને ઉપાદેશ કરે તો જો આ ફરીથી તાલે
 આવ છે અને પછી ઠેઠાં દવા જોને કાદ કરતી નથી
 જાવી જ રીતે, છવનની ભૂલવા જેવી વાતોને ફરીફરીને
 સમજાવી બદલેનો આ વધતો બધ છે અને માણસ વધુ
 ને વધુ દુઃખી બનતો બધ છે. જાણી બલે કાંઈ કરેલાં
 દુષ્ટિથી ભેદે માણસનો આત્મા રીસે બની બધ છે અને
 પરિણામે શાંતિબિનાં જમૂલ જેવાં થયેનો જોના આત્માને
 ઠેઠાં જ અસર કરી શક્યા નથી.

સામાને કામ જાપથી જો કુદર કુદ છે તમે સૂતા
 હો અને ફેલુ જાવી વખાડુ મોં બાધી બધ તો 'જેસાડુ
 તેજા કરીને તમે છો જેલુ મોં પાડ્યા જશે? કેઈ
 માણસ વખારી સાથે અસમજતા ઘણવે ત્યારે જોનો પ્રયુત્તર
 વાળવાને બદલે જોને આદર કરે. વખારે તો ત્યારે જોમ જ
 સમજવુ કે જોનામાં જેટલી જુદિ હોય જો પ્રમાણે જો
 વર્તે' જો વખત વખારી ખમ શક પ્રત્યે શક થવાનો નથી,
 ખસાબની સાથે ખસાબ થવાનો નથી, પણ જામ સાથે
 પાછી થઈ જોને ધરવાનો છે.

બિનઅઠગણાજો માનવી હોય તો જોની પાસેથી
 શી અપેક્ષા રાખી શકાય? અને કામ તમે કેઈ અપેક્ષા
 રાખો તો જો તમારી મૂર્ખતા છે કારણ જોની પાસે જે

છે જ નહિ તે જો તમને આપરી ક્યાંથી ? જાને બદલે
જેને સમજવા પ્રયાસ કરે, જેના પ્રત્યે કરુણાની લાવના
શબ્દે.

જાણે માનવી જાણી શુદ્ધ જાને નાની વાતમાં ઢેશન
ચર્ચ રહ્યો છે તમારી કોઈ ટીકા કરે છે ને તમે દુભાઈ
જાઓ છો. પણ તે વખતે વિચારે કે તમે જોવા છે ?
જે જોવા છે તો જેનો આભાર માનો અને સુધરો અને
જે તમે જોવા ન છે તો પછી તમારે ચિંતા કરવાની શી
જરૂર છે ? જોવી નહાંથી વાતો મનમાં જારીને મનને તજ
શ માટે જનાવો છો ?

જા સમજવા માટે હવનમાં મહીરતા જરૂરી છે
જો આવશે ત્યારે જેની સાથે બે શુદ્ધ જાગરી સુદ્ધ બુદ્ધિ
અને ક્ષમા આપવાની શક્તિ.

જોકે માણસે જોકે વાર જાણા લીધી કે શેષ સાધુની સેવા
કર્તા પછી જ જાણુ દરેક જાણે કોઈ સાધુને શીખી લાવે જેની
સેવા કરે અને પછી જાણે. જોકે દિવસ જો જાણા જામમાં
દુર્યો પણ જેની સેવા કરવી પડે જેવો કોઈ સાધુ જેને ન
મળ્યો તે દિવસ જેને વાઝિયો લાગ્યો, અને જળકવા લાગ્યો.

જાગવાન ! જાણે મારી સેવા સેવા જોઈશ સાધુ
માઠ ન પડ્યા ? મારી કેવી કમલસા. હવે હું કેની
સેવા કરું ?

તમે જોશો કે જેની પ્રતિજ્ઞા તો (માંદ) સાધુની

૩૪ ખર્ચનાં બજવામાં

સેવા માટેની હતી અને જે રીતે સારી હતી પણ એનામાં
શુદ્ધિની સફળતા ન હતી એટલે સેવાને માટે એવે સાધુની
મંદગી ઇચ્છી જાવો માણસ બીજા પર જલ્દાઈને વડે
જુરાઈ કરી બેસે છે એટલે માણસમાં મલીરતા આવે
ત્યારે સાથે સાથે જાણી સફળશુદ્ધિ આવવો જરૂરી છે ખમડ
જા પ્રથમ પચાવિધ છે

સપૂર્ણ અંગોપાંગ

ધર્મનું બીજું મોપાન છે સપૂર્ણ અંગોપાંગ જેની પાંચેપાંચ હન્દ્રિયો સપૂર્ણ હોય, જેના શરીર નું બંધારણ બ્યવસ્થિત હોય તેને ધર્મનું પાલન કરવું યશ્ય બને છે એવો જ્ઞાતમા ધર્મમા જલ્દી જાગૃત થઈ શકે છે એટલે સપૂર્ણ અંગોપાંગને પણ એક શુભમા સ્થાન મળે છે

માણસ મૂંઝો હોય તો જીવનના બાવે બાજુ ન કંઈ શકે એટલે જેને ધર્મ પાળવો ॥ એલે પોતાની બધી હન્દ્રિયોને સુબ્યવસ્થિત રાખવી એઈએ એ હન્દ્રિયોથી જેટલા જાપલે પરાધર્મ એટલા જાપલે દુષ્ટી ધરાવતા એટલા માટે માણસે પોતાની બધી પ્રવૃત્તિઓ બંતે જ ક્યા કશી એઈએ એ એ ૭૯ છુટી બધ તો શરીર અકલ્પ્ય બધ અને પછી સિદ્ધાર્થ સિદ્ધાર્થને મરવું પડે માટે શરીરથી જાપલે જેટલા સ્વતંત્ર એટલા જાપલે વધુ સ્વાધીન, એમ સુમજવું આ માટે સદાય કામ કરવા રહે. પંચેન્દ્રિય સુદર અને સ્વસ્થ રાખો અને હૃવનમાં મુંઝમ રાખો તો હૃવન સુદર બનશે. ધર્મી માણસ માટે આ વસ્તુ અનિવાર્ય છે

શરીર જામ મુદર હોય પણ જોની સભિ જે મુદર-
શાસ બાંધાતુ એઈએ. જે શરીરનુ જાંધારણ સરસ ન હોય
તો જે આશપના જરાબર નહિ કરી શકે, તપ અને સેવા
નહિ કરી શકે જે જે વીર્યાત્રા કરવા નીકળશે તોય જોણે
સેવીવાળાને વાંસીક આપવી પડશે.

જા માટે ઝાનીઓએ કહ્યું છે કે શરીર અને મનનુ
સ્વામ્ય જે જ લવન છે મન અને હેઠ-સ્વામ્યની નિજ વર્ત્ત
જે સુત્તુ છે માટે જા શરીર મને આપણાથી મેકાનલ સેવી
શકાય નહિ જે આવી કાનલ નથી રાખતો તે પાછળથી
પચ્ચાય છે

તપ, જે જિજીવ્શી વત્રમાં તેજશિષ્યનુ કામ કરે
છે જે ઉપરોચી છે જા મમાણે ઉપવાસ પણ શરીર અને
મનને નીચાગી રાખવામાં સાધનરૂપ બને છે. આજે તો
હવે નેચરપથીએ પણ બતાવી આપ્યું છે કે લવનના
બનેક થયેા મટાકવામાં જા ઉપવાસ સહાયરૂપ બને છે

ધમની આવી સાધના માટે આસન-સ્થાન જોડા
રહેતુ જરૂરી છે જા શક્તિ જ્યારે આવે ત્યારે માણસ
માવાના પ્રતોઃભનો સામે પણ રાવણની જેમ બદલ રહી
શકે જેમ કહેવામાં આવે છે કે જોની સાધના પરાક્રમને
પરીક્ષતાં રેવેના વિમાનો પણ અલિત થઈ જતાં, થઈ
જતાં. જોની સાધના પૂણે થતા આકાશમાંથી પુષ્પોની વૃષ્ટિ
થતી. જામ છતાં પણ જોની જે સાધના સોત્ર માટેના
ત્યાગરૂપ હતી. જોની પાછળ ડોઈ આધ્યાત્મિક રાષ્ટ્ર ન

હતી જોટલે જો નીચે ગયો અને અપીગામી બન્યો. માટે શરીર સ્વચ્છ હોય તેમ સાથે મનને પણ સ્વચ્છ કરવાનું છે અને અત્રની પૂણતા સાથે મનની પૂણતા પણ કેળવતા રહેવાનું છે

ઈન્દ્રિયો જો પૂણ હોય તો આપણી પરાધીનતા બ્રાહ્મી થઈ છે. માણસનાં અભિપ્રાય અજઞ્ઞ ન હોય તો તેની હેરાનગતિને લીધે તે સ્થિતિથી થઈ શકતો નથી જેનો શારીરિક અપિ બરાબર હોય તે ધમની પ્રવૃત્તિઓ બરાબર કરી શકે છે

બીજી જોડે વાત પણ ધર્મી થનારે યાદ રાખવાની છે અને તે જો કે આત્મા શરીરથી જુદો છે જો વાત ખરી, પણ બ્યાસુથી તે શરીરમાં વસે છે ત્યાંસુથી શરીર જોની જાદી છે આત્મા જોનો હાંકનાર છે આ શરીર તારક પણ બની શકે છે અને મારક પણ બની શકે છે. દરેક સાધનમાં આમ લાભ અને તુલ્યાન બેઉ રહેલાં હોય છે

નહો અને તુલ્યાન તો દરેક વસ્તુમાં હોય છે. માણસ જો જોના શરીરને દુરાચારમાં વાપરી નામે તો તે આત્માને તુલ્યા પણ રે અને સદ્વ્યયોગ કરે તો જીવન તરી બાજ આજો પ્રભુના નિમજ દશન કરવા માટે આપણને મળી છે નિસત્રમાંથી સારા સારા હસ્યો ને આજો જુએ તો જોને લાભ થાય

આખનો સ્વભાવ જોવાનો છે જો જોવા વિના

શરીર આમ સુદર હોય પણ જોની સચે જો સુવદ્-સારા ખાંધાનુ ભેઈજો એ શરીરનુ જખારણુ સરસ ન હોય તો જો આરાધના બરાબર નહિ કરી શકે તપ અને સેવા નહિ કરી શકે જો એ વીચવાત્રા કરવા નીકળ્યો તોય જોણે ઠોળીવાજાને તકલીફ આપવી પડશે.

આ માટે સાનીઓએ કહ્યું છે કે શરીર અને મનનુ સ્વાસ્થ્ય જો જ લુપ્ત છે મન અને દેહ-સ્વાસ્થ્યની નિબળતા જો મૂલ્ય છે. માટે આ શરીર પ્રત્યે આપણાથી બેઝગલ સેવી શક્ય નહિ જે આવી મળલ નથી રાખતો તે પાછળથી પસ્તાય છે.

તપ, જો જિહ્વીદાપી રત્નમાં તેલસિંચનુ કામ કરે છે, જો ઉપયોગી છે આ પ્રમાણે ઉપવાસ પણ શરીર અને મનને નીરાળી રાખવામાં સાધનરૂપ જને છે. આજે તો હવે નેચરોપથીએ પણ બતાવી આપ્યું છે કે લુપ્તતા અનેક રાજો મટાડવામાં આ ઉપવાસ સહાયરૂપ જને છે.

ધમની આવી સાધના માટે આસન-સ્થાન જસેલ રહેવું જરૂરી છે આ શક્તિ અધારે આવે ત્યારે માણસ માવાન્ય પ્રહોલનો સામે પણ રાવણની જેમ અદ્ભુત રહી શકે જેમ ઠહેવામાં આવે છે કે જોની સાધના પરમાત્માને પહોંચતા રેવોના વિમાનો પણ બહિત ઘડિ જતાં થઈ જતાં જોની સાધના પૂજી થતાં અકાશમાંથી પુષ્પોની વૃટિ થતી આમ છતાં પણ જોની જો સાધના હોય માટેના ત્યાગરૂપ હતી જોની રાજા કેઈ આધ્યાત્મિક દષ્ટિ ન

હતી એટલે જો નીચે ગયો અને અધોગામી બન્યો. માટે શરીર સશક્ત હોય તેમ સામે મનને પણ સશક્ત કરવાનું છે અને અગ્નિ પૂર્ણતા સાથે મનની પૂર્ણતા પણ કેળવતા રહેવાનું છે.

ઈન્દ્રિયો જો પૂર્ણ હોય તો આપણી પરાધીનતા બ્રાહ્મી ઘડ છે માણસનાં અગ્નિપૂર્ણ અજ્ઞ ન હોય તો તેની હેરાનમતિને લીધે તે શાંતિથી ધમ કરી શકતો નથી. જેનો શારીરિક બાધા બરાબર હોય તે ધમની પ્રવૃત્તિઓ બરાબર કરી શકે છે.

બીજી એક વાત પણ ધર્મી ઘનૈરે યાદ રાખવાની છે અને તે જો કે આત્મા શરીરથી જુદો છે જો વાત ખરી, પણ જ્ઞાત્રુથી તે શરીરમાં વસે છે ત્યાંથી શરીર એની ગાદી છે આત્મા એનો હાકનાર છે આ શરીર ત્યારે પણ બની શકે છે અને મારક પણ બની શકે છે. દરેક સાધનમાં જ્ઞાન લાભ અને નુકસાન બેઠું રહેલાં હોય છે.

નહીં અને નુકસાન તો દરેક વસ્તુમાં હોય છે માણસ જો એના શરીરને દુરાચારમાં વાપરી નાખે તો તે આત્માને દુબલ્લી પણ રે અને સદુપયોગ કરે તો હવન તરીકે બધા જાણે પ્રભુના નિમળ હસન કરવા માટે આપણને મગી છે નિસત્રમાંથી સાચા સાચા દસ્તો જો આજો જુએ તો એને લાભ થાય.

જાણેના સ્વભાવ જોવાનો છે જો જોવા નિન્દા

શરીર આમ સુદૃઢ હોય પણ જોની સચે જો મુખ-
સાચા બાંધાતું બેઠાંજો. જો શરીરનું બધારણ સરસ ન હોય
તો જો આરાધના બરાબર નહિ કરી શકે તપ અને સેવા
નહિ કરી શકે જો જો ટીથયાત્રા કરવા નીકળી તોય જોણે
ઝળીવાબાને તકલીફ આપવી પડી.

આ માટે યાનીઓએ કહ્યું છે કે શરીર અને મનનું
સ્વાસ્થ્ય જો જ લગ્ન છે, મન અને દેહ-સ્વાસ્થ્યની નિમળતા
જો મૂલ્ય છે. માટે આ શરીર પ્રત્યે આપણાથી બેઠાગણ સેવી
રાખાય નહિ કે આવી કાગળ નથી રાખતો તે પાછળથી
પશ્ચાત્ત છે.

તપ, જો જિંદગીકી પી વજ્રમાં તેલસિંજાતું કામ કરે
છે, જો હપચેગી છે આ પ્રમાણે ઉપવાસ પણ શરીર અને
મનને નીશીગી રાખવામાં સાધનરૂપ બને છે. આને તો
હવે નેશરોપથીએ પણ બતાવી આપ્યું છે કે લગ્નતા
અનેક રીતો મરાકવામાં આ ઉપવાસ સહાયરૂપ બને છે.

ખમની આવી સાધના માટે આસન-સ્થાન અસેલ
રહેતું જરૂરી છે. આ શક્તિ જ્યારે આવે ત્યારે માણસ
માયાનાં પ્રહોલનો સામે પણ રાવજની જેમ અદ્ય રહી
શકે જેમ કહેવામાં આવે છે કે જોની સાધના પરમાત્માએ
પહોંચતાં દેવેના વિમાનો પણ ચલિત થઈ જતાં, થઈ
જતાં. જોની સાધના પૂજા થતાં આકાશમાંથી પુષ્પોની વરિ
વતી. આમ જતાં પણ જોની જો સાધના યોગ માટેના
ત્યાગરૂપ હતી. જોની પાછળ કોઈ આધ્યાત્મિક રૂપિ ન

સોનુ બટુ કિમલી છે પણ વાસ્તવિકતામાં એની
કેમલ ગુન્ય છે સુવા માટે લોખંડનો પત્થગ કામ લાગે
છે પણ એનાની પાટ કામ લાગતી નથી. એનાની પાટ
૧૨ સુએ તો શરે શાન્તિથી ક્ષિપ પણ આવે કે ?

આજે આપણા ઇવનમા મોદનો એવો એક ધર
લામ્બો છે કે પાનના ફિસ્જો આપણી અંદર બેઠેલા આત્માને
પડોથી જ ચડતાં નથી. જે પદાર્થોને જ ના સ્વીકાર્ય જામે
એવા પદાર્થોમાં માણસ આજે રાશે છે મુખ માને છે
જ્યારે આપણા અંતરચક્રો ક્ષિપ થે ત્યારે આને ખરા
સ્વપ્નમાં એવાની આનંદરૂપિ આપણને મળશે.

દેશો ઇવનમા કુખ અને દલ લાવે છે પમા આવે
એ જ ધમ આપો રહી જાય છે પમો માણસને આખે જ
પુણ્યના પમે લઈ જાય છે દેશો તો માનવીને ય પ્રિય
વિવેકગુન્યના તરફ પણ ધકેલી દે છે અને આત્માની
અપાનનિ કરાવે છે આજે જેને જાયે દરિયોની પૂજા
પૂજા પત્થપતિ મમ્મા દેવતન વિવેકથી જગવાનુ છે
અને તેમ મે.ક તો સપૂજા અનોખામ અ પણ હજુ છે

રહેવાની નથી તે। જાણે જુએ, પણ એની છાપ મન પર પડવા દેવી કે નહિ તેના નિવેશ તે માણસે જ કરવાનો છે। પર્યાં જુએ એટલે દુઃખી થવું કે જાંજળ બપ કરીને બાલવું, કે મુશ્કેલી દુરમન બાલવું એવો તે। નથી જ પર્યાં જાતમા તે। સદા પ્રસન્ન હોય તે સદા ચોતનો જાનક માણી રહ્યો હોય છે। વિચોતનો નહિ આવો નિર્દોષ જાનક જ્યાંથી મળે ત્યાંથી હો। એ જાતમાનું મુજ માલે છે તે જ ધરા પર્યાં માણસ।

કીડામા લાગેલા બાળકની જેમ માનવીએ પણ નિર્દોષતામાં લગવાનું જી પૂજમાં રમતું બાળક પૂજનો કસાર પીરસી જાનક જાનુસર છે માનવીનો સોચ પણ બાળકના જા પૂજના કસાર એવો છે માત્ર દેર એટલો છે કે પૂજામાંથી બાળવેલો મહેલ તૂટી જતાં બાળક જાનક પામે છે જ્યારે આસક્તિવાળા માનવીનું ધર જ્યાંથી જાય તે ત્યારે એ રહ્યા બેસ છે।

માનવીનો જા જાનક શાશ્વત નથી રહ્યો જાએ માનવી હોજમાં સંચવાયેલો છે એનો દુનિયાની બાહ્ય વસ્તુઓના જાનકમાં પડેલા હોય છે તેઓ જ્ઞાનમાં અપૂરુ છે. એને જનત જ્ઞાનનું દયાન હોય છે તે બહારની વસ્તુના જાનકની નહિ પણ જનતના જાનકની અપેક્ષા થાએ છે, એ તે જાતમાની પૂજાનાં સર્જનાં સેવલો હોય છે।

જા જ્યાંજ્યાનોનું માત્ર અવણ કરીને બેસી રહેવાનું નથી પણ એ જ્યાંજ્યાનોને જ્યાંજ્યાનાં છે।

પ્રકૃતિસૌમ્યત્વ

પ્રકૃતિ-સૌમ્યત્વ એ ત્રીજું સોપાન છે. એ કુલ વાળાનો સ્વભાવ જ એવો હોય કે એને એવાં યાંત્રિ જાને જ્ઞાનદ પ્રસરે. દુનિયામાં પ્રકૃતિસૌમ્ય થવું જાને નિસ્વાર્થી બનવું એ જ ખરી મહાનતા છે.

જાપણી સ્વભાવમાં ક્રોધજાતી જાણવી જરૂરી છે એથી માલુસ પાવાની ભાષા જાને પ્રકૃતિ ઉપર કાળુ ચેળવી થકે છે. જીવાના હૃદયમાં પછી સૌમ્યતા એવી સ્વાભાવિક થઈ જાય કે ક્રોધ થયેલા માનવીને પણ એ ક્રોધ જાનવી દે. કુલુલર ક્રોધ જાનેલા માનવી પ્રકૃતિસૌમ્યને એવાં દરીથી સૌમ્ય બની જાય છે.

હમા જાપનાર માલુસ હમિયાં ઉશર જાને વિચ્છાળ ફાલનો હોય છે. એટલે જ જ્યારે હમમ, હમવાનતા થયેલામાં જાનીને પછો ત્યારે હમવાને કુલુલાનાં બે જામુ દપાણી એને હમા જાપી.

માનવી જ્યારે બીજાનું દુઃખ સહેનુષ્ટિદાસ જાતે જાનુભવતો થાય છે ત્યારે જ એ સ્વાર્થનો ત્યાગ કરી થકે છે. ત્યારે જ એ મહાન બની થકે છે. પછી એના તપની

સૌમ્યતા એ જાન છે આપણે હજારમાં આ કાલે
તે સૌમ્યતા કેળવવાની છે

એ માણસમાં રહેલી નથી તે માણસની પ્રકૃતિ
સૌમ્ય ન હોઈ શકે સૌમ્ય અને સુખ્ય જનતા માટે કાર્ત્ત
દેવતા હરવાની જરૂર નથી, જરૂર છે જિંદગીમાં જોને
જણી લેવાની માણુ ફાળુ હોય ત્યારે માથે લામ પડ્યું
હવામાં અને જોના મુગમુગ કાણુ કાળજિયાત વગેરે માટે
આવશિષ્ટ હવા પડ્યું લેવાય. જ્ઞાનીઓએ આપણને જાણ
આપે આવી આવડતી હવા પડ્યું જતાવી છે

તે જણુ તમારા હોશની સાથે જોડાઈને કઈ નથી
તેન વગેરે કેમ જાણી શક્યો? માટે જ કહેવામાં આવ્યું
છે કે પ્રહરિં પામિત વૃદ્ધાનિ નિષ્ઠા કિંમ્ કસિદ્ધિ ! માન
વીમાં દેવ જોવી જરૂર પાડી જાય છે કે જકારનાં જમે લેવા
નિષ્ઠાએ હતાં જણુ માનવી તેને પાડી શક્યો નથી

આપણે મોટે ભાગે જકારથી નિષ્ઠા મૂકીએ છીએ
પરિણામે મેંડા સમજ આવે, એ જકારથી કાઢાયો. માટે છે
ને જમણાં જોઈને જકાર આવે છે. માણુ નામ જ આપણ
પ્રત્યાષાત

આ સૌમ્ય પ્રકૃતિ જોઈને કોઈ કામ આવેથી કણુ
એ હોઈ કાપને છોટે છે જોમની પ્રકૃતિ જ પછી સૌમ્ય
જણુ સંપૂર્ણ જની જાય છે. પછી જોમની વાણીમાંથી એ
કહે ત સવારના જ સૂર્ય હોય.

જ્ઞાતા કામમાં જોમની રચના થયોએ કહેલી છે જોઈને

જે વાતો મીઠી અને શાંત લાગે છે, પણ જાણે તેા લેખ
કેના લખાણની પાછળ તૃષ્ણાની આગ પડેલી હોય છે
પરિણામે લેખકેના જે આતશ, માણસની (વાચકની)
નિહીમાં અસંતોષના ભક્ષા પ્રગટાવે છે પહેલાના જાણલો
સંતોષી હતા જાણે જાણલો પણ ભામલો' થઈ ગયા છે
જેમની સંસ્કૃત વાણીમા જાણે કયા સુદરતા રહી છે ?
સંસ્કૃત ભાષા તેા પ્રિય સંગીતની હયમય વાણી છે આપણા
મનને આનંદમા લપેટી લે જોવી જે સુદર ભાષા છે

માનવીને રેક છે તેા રેકની માંગ પણ જોની સાથે
જાવે છે પણ આ માંગ ઉપર મર્યાદા તેા હોવી જોઈએ
ને ? જે મર્યાદા જોઈએ વિવેક

જૂના કાળમા કમલો અને જાણલો, માત્રુ જોઈએ
મરુ જોમ સમજતા ત્યાગીજોતુ કામ હતુ ભૌતિક વસ્તુજો
પ્રત્યે ઉપેક્ષા સેવવાતુ, રાગીજોતુ કામ હતુ ત્યાગીજોતી
સેવા કરવાતુ પણ જાણે સાધુજો આગતા હરે છે ત્યારે
શ્રીમતો જોમ સમજતા વધા છે કે પૈત્રાથી તેા સાધુજો પણ
ખરીદાય છે ! પણ જો ન ભૂલ્યો કે જે ખરીદાય છે તે
સાચા ત્યાગી નથી; હજી છે હોશિયા છે ખરી સાધુવાને
ખરીદવા તેા માણસમા પોતાનામાં સાધુવા આવરવઠ છે

મહા વિદ્વાન કણદ જેવાની ખબરશખરી, જે તે કાળમાં
રાજજોતુ કામ ગણાતુ આથી રાજજો સોના ખરીદો રાજ
કણદ પાસે ધર્મો પણ કણદ તેા પોતાના સજનમાં મરુ
હતા જ્યાં સુધી માણસ પોતાના કાવમા આવુ આત્મ

સૌમ્યતા એ જાન છે આપણે હવેનમાં જા ઉત્તરવાને
વહ સૌમ્યતા કેળવવાની છે

એ માણસમાં મજબૂતતા નથી તે માણસની પ્રકૃતિ
સૌમ્ય ન હોઈ શકે સૌમ્ય અને શબ્દ બનવા માટે કાર્ક
કેળાવ કરવાની જરૂર નથી જરૂર છે જિંદગીમાં જીને
ચર્ચી લેવાની માત્રુ કુખ્યું હોય ત્યારે માટે માત્ર પશુ
હયાશય અને જોના મૂળમૂલ મરણ કબજિયાત વગેરે માટે
આંતરિક્કે હવા પશુ લેવાય. જ્ઞાનીઓએ આપણને માફ
સાથે આવી જાતરની હવા પશુ બતાવી છે

એ વસ્તુ તમારા લોકોની સાથે જોડાકાર થઈ નથી
તેને તમે કેમ શાખી શકો? માટે જ કહેવામાં આવ્યું
છે કે પ્રથમિ વાનિ મૂતાનિ નિષ્કર્ષ કિન્ જરિમ્વતિ ! માત્ર
નીમાં દેવ જોવી જક વાલી જાય છે કે બકારનાં ગમે તેવા
નિષ્કર્ષો છતાં પશુ માત્રી તેને શકી શકતો નથી.

આપણે મોટે ભાગે બકારથી નિષ્કર્ષ મૂકીએ છીએ.
પરિણામે શેષ શમય બાદ, જે જાદરથી લેજાવો માટે છે
ને જમણા ભેરથી બકાર આવે છે આતુ તામ જ આપાત
પ્રત્યાપાત.

જા સૌમ્ય પ્રકૃતિ જોતો દરેક કમ શાંતિથી કરતુ
એ લોકો કાપને છોડે છે જોમની પ્રકૃતિ જ પછી સૌમ્ય
તાતુ સંપીત બની જાય છે પછી જોમની વાજીમાંથી એ
હરે તે સવાડના જ સુરો હોય.

જૂના કાળમાં પ્રાચીની રમણ સતોએ કહેલી છે જોતો

જનાવી રે છે સાચા સાધુઓ તો સસાર-જગીશ્વનાં
પુષ્પોમાં જમનારા જમરાઓ છે તેઓ કોઈ પણ પુષ્પને
દશ કે ક્લેશ જાખ્યા વિના પુષ્પોનો રસ લઈ જાતમાને
પરિતૃપ્ત કરી વિદેરે છે

જરા સાધુ તો વિધોની સાથે પણ પ્રસન્નતાપૂર્વક
હોયો હોય છે એના જાતમાના પ્રત્યેક પ્રદેશમાં ત્યાગનો
રંગ લાગેલો હોય છે જાજના કેટલાક સાધુઓનો જમવો
રંગ કાચો છે જરાક રાત્ર કે પ્રલોભનનું પાણી જાડતાં એ
ધોવાઈ જાય છે જ્યારે જાપણે તો ચિત્તની અવિકલ્પ દશા
કેળવવાની છે પ્રભુશક્તિની જા પ્રભાવના વગર ધર્મ
જમૂતની સાચી મીઠાશ જાપણે નહિ જાણી શકીએ.

રાજાને ઘડું કે કણાદ સોના અને રત્નોની ભેટો પાછી
મેંદ છે ત્યારે એઈ તો જરા કે એની પાસે એવું શું
છે? એ કણાદની પાસે રાત્રે આવે છે કણાદ સૂતા છે
રાજા જાવીને એના પગ ઢાળી રહ્યો છે કણાદ બત્રે છે
જને પૂછે છે કે રાજનાં તમે મારા પગ શા માટે ઢાળો
છો? મારા જેવો બિજારી જે ધોળો દિવસે પણ તમારે
ત્યાં સીંચ માગવા જાઓ નથી, એની પાસે તમે રાત્રે
જાવા અનુમ્મરના વેશમાં શા માટે જાઓ છો?

રાજાએ કહ્યું : જાપ સુવર્ણસિદ્ધિ જાણે છે, તે
મને જાપી

કણાદે હસીને કહ્યું, રાજા, પ્રભુનું નામ એ જ
પાશ છે તે જા હવનાફૂંટી લોખંડને જાડે તો જા માટીની

વિદ્યોપન નહિ અનુભવે ત્યાં સુખી તે કાલમાં જોને પૂરા
જ્ઞાનદ નહિ આવે, નિબળ નહિ લાપે.

પ્રેમ સાથે અપણુ જોને સેવાનો સર્વથ દોરો જવું
જરૂરી છે. માતા પિતાના જાળકને માત્ર રૂપ જ નથી પાતી,
પણ રૂપ સહે પ્રેમ પણ પાવ છે. જ્યારે જાણ માત્ર રૂપ
પાઈને ભેંસી રહે છે એ વચ્ચે જાટલો ફર છે અને તેથી
જ્યારે જાળકને જાણે માતૃસ્નેહ નથી મળતો ત્યારે તેનું
માનસ વિકૃત જોને છે. જહી જોની વિકૃતિઓ અસપાસતા
વાતાવરણમાં જેવી અસર ફેલાવે છે.

જોને અતરની દુનિયાને કેલવચી છે અને મેલવચી
છે તેને માટે કણાદની માફક જહાસની વસ્તુઓનો શ્રેષ્ઠ
તત્ત્વા વગર બીજે કંઈ જાણો નથી.

માટે માણસે પિતાના લગ્નમાં ધ્યેયત્મક જોવો.
વિચાર કેલવવો. એક જો કે એ તેના લગ્નની પ્રત્યેક વસ્તુ
જોની નજર સામે રહે એ માણસ જાણ જાણ્યાંમા છોરે
જોને પછી લગ્નમાં કપી થાક લાગતો નથી.

રાજાને કણાદને પ્રથમ સેવાનો શાળ જેટ પર્વે
કણાદે જો પાછો ડેલ્યો ત્યારે રાજાને કણાદને રત્નોનો
શાળ શ્રેષ્ઠ્યો, પણ કણાદ તો સતોષનો સ્વામી હતો. તેને
જ્યાં રત્નો જ્ઞાનદ આપે એમ ન હતું જોને પ્રસન્ન કરવા
માટે તો સહિષ્ણી જરૂર હતી.

જોને જિંદગીમાં દુનિયાની સુખોની જ જૂળ છે તે
જિંદગી છે. મનની જાણી જૂળ માણસને જાણથી જિંદગી

જાણ છે અને આત્માની જળકમળવત્ જલિષ્ઠતા દૂર થતી
જાણ છે જાણે આપણા અંતરમાં કેઈ મહાન આશ્ચર્ય
રહ્યો નથી. આપણી ખમ કિંચિત્તોમાં પણ જાણે અંધ અનુકરણ
વધી શકું છે પણ આપણે ધ્યાનમાં રાખવું એક જ છે આપણી
જિંદગી તો ફોટોગ્રાફરના કેમેરાની નેગેટીવ ફિલ્મ જેવી
છે પ્રકાશનું એક કિરણ એની ઉપર પડે એટલે જો વસ્તુનું
પ્રતિબિંબ ઝડપી લે છે

આથી આપણા મનમાં આશ્ચર્યનાં અધિભરેલાં ભિન્ન
થવાની જરૂર છે તો જ આપણે આત્માની સાથે એકાકાર
થઈ શકીશું. જ્યાં સુધી આવું સવાદમય સંગીત આપણા
આત્મામાં વાલી શકું છે ત્યાં સુધી જ આપણે સુખી છીએ;
વિસવાદથી લવનમાં ફૂળ ઉત્પન્ન થાય છે જ્યાં સુધી
આવી એકાગ્રતા ન આવે ત્યાં સુધી આપણા લવનનું
કેઈ ખેડ આપણે નહીં કરી શકવાના નથી.

આવી એકાગ્રતા બને ત્યારે આપણે જાહી ઊઠ્યા
પણ તીર્થમાં વિકરી થઈએ છીએ. આપણી કલ્પનાઓ જ
પછી આપણને શાંતિના મધુર વાતાવરણમાં વિકસાવવા લઈ
જવા શક્તિશાળી બનશે.

જેમ પુષ્પો સદાય સુખમ્ આપે છે તેમ આપણા
મનને પણ આપણે સતત પરાગવત્ રાખવાનું છે

મન પાતે તો એક સુંદર વાજિત્ર જેવું છે એનો
જાણકાર જો એના તાર ઉપર હાથ ફેરવે તો એમાંથી
આત્માના મધુર સૂરો જ મનઠે પણ આ માટે મન વચન

એ આવે તે વખે જોમાં બરો છે ! માટે કોઈ તમારી પાસે
પરાણ વસ્તુ સંભળાવવા આવે તો તમારે કહી દેવું એક જો
કે જેવું સાંભળવાનો તમને વખત નથી. જોવી ગઈ વસ્તુએ
એક વાર મગજમાં પેસી ગઈ તો પછી એ કાઢવી મુશ્કેલ
જાને છે.

આપણું મગજ બહુ જ નાનુક છે તેની ઉપર જસળ
ચાંદોના આઘાત ન પડવા એક જો. કાશ્વ કે જેવી ચંદો
બર કરી બેસે છે અને પછાં કાશ્વ હાંમિ બાલે નીકળી
જાય છે તોય ત્યાં પાડો મૂકવી જાય છે માટે આજનું
માનસશાસ્ત્ર કહે છે કે માણસ જોના સંસ્કારનું પરિણામ
છે માનસશાસ્ત્રે કરેલાં આવા બધાં સંશોધનોનો પચ્ચ કંઈ
આપણે અભ્યાસ કરવાનો બાકી છે.

આજે લોકોના વિચારો વાચનથી થવું જરૂરનથી જન્યા
છે કાશ્વ કે માણસો જેવું તેવું એ કઈ મળતું તે વાંચ
છે, જેમ મજબની છેળ, પાણીપૂરી અને હંદુ આવાથી
માણસ નિમાર પડે છે તેમ. જાટલા માટે જોણુ વાંચ
થવું સાડુ વાંચી અને એ વાંચી તેની અસર આત્માની
ઉપર થવા દે. એ જ જોનો બરો જોવાક છે આથી
માણસને માટે વિચારાત્મક સંજનની કલ્પના મતિકમણુમાં
મૂકવામાં બાકી છે.

આજે બહેરખબરો દ્વારા માનવીનાં મગજ બગડી
રહ્યાં છે આવે કાળે પુસ્તકો જિયાં વાંચવાં એક જો કે
એમાંથી હાનને મિલવા મળે. આજે રેકની આસક્તિ વધતી

મંદિર. આપણે ગાઈએ છીએ કે ‘પ્રભુભા’ મનમંદિરમાં આવો. પણ જાની સાથે મંદિરમાં કેવો પૂજ, કેવી મુરબિ, કેવો પરાક્રમ હોય એનો વિચાર કરવો જરૂરી. મન બહુ જ કિમતી અત્યંત ઉપયોગી અને ઉત્તમ પ્રકારનું સાજ છે, પણ એનો જાણકાર ને એને વગાડે તો જ એમાંથી યોગ પ્રગટે. આવા જ્ઞાનદની પરાકાષ્ઠા મન, વચન અને કાયાના સવાદમય પૂણ્યયોગથી જ આવે છે.

માણસે લવનના દરેક ક્ષેત્રમાં આ યોગ કેળવવા મહેનત કરવાની છે. માણસ જ્યાં છે ત્યાં જ ને આ યોગ ન કેળવે સ્વભાવનું પરિવર્તન ન કરે તો એને માટે બીજો કયાય મુદ્દિત નથી એમ જાણવું. ઘાટ શખતે કે ને જાડી વિસવાદિતા કરી અને કયાય મહાપુરુષો આવી ચડ્યો તો પણ મુરકેલી જ બિંબી ઘરો જાડશના સ્વભાવનો પછટો ન થાય ત્યાં મુખી માનવલવનનું બહુ પરિવર્તન શક્ય નથી હજી છે કે—

ઉપન તીરથ કરી આવે, પણ જાનજીવ નવ ત્યે.

એટલે આપણી અદર જ્ઞાનપણાનું જે આ વત્ત છે તેના પછટો કરવો. જે લવનનું ક્ષેત્ર હોય એઈએ પ્રકૃતિ-સૌમ્યતાનો જથ્થો જ જે કે લવનનું કૂરતાકરેકુ વત્ત નીકળી જાય અને સૌમ્યતા આવે.

આપણે ઉપદ્રવ તો ન કરીએ પણ કોઈના ઉપદ્રવ આપણને થાય ત્યારેય શાંતિથી સહન કરીએ. આ ત્યારે જ બને કે જ્યારે આપણામાં પ્રકૃતિ-સૌમ્યતા જાણ્યું હોય.

જાને કાચા-એ તલેરની ચેતરૂપી સવારિવા બસી છે તે
જ એ સચીત જાગી શકે છે.

જ્યાં સવારિવા છે ત્યાં મુજ છે, જ્યાં વિસવારિવા
છે ત્યાં દુઃખ છે તળકાપીની સાથે જાને સચીતતા સુધેનો
લગ્ન હાનમાં સવારિવાનાં અધિકારનો ઉત્ક્રાંત કરે છે
જાને જ્યાં જાયે સવાર છે ત્યાં વિષ્ણુ આનંદમાં મસ્ત
જાને છે જ્યાં મુખી મન પ્રમાણેનું માણસનું વચન નથી,
જાને વચન પ્રમાણેનું કાચ નથી ત્યાં મુખી સાચું મુજ
મગલ મુકેલ છે મન, વચન જાને કાચ સ્વસ્થતામાં
રહી, સવારિવાથી હવે જાને જ મહાપુરુષો હાનનો
ચેતર કહે છે

પિયારો પેલે મુદર કોલ જોટું જ જસ નથી પલ્લ
જોનો સાથે જાણકાર જોને વચાવા ખારે મગલે જોઈ જો,
નહિ તે જો રીયનજાનાની યોજા જ ખાત્ર જાને છે

જો રેવજા જો મુદર પિયારો થળી મૂકેલો
વચાથી જોને કોઈ સખતું ન હતું જો વિષ્ણુ જોનો
જાણકાર ત્યાં જાણે જોની આગળીજોને પિયારનો સ્વસ્થ
કરે, જાને સચીતતા સુધે પ્રગટી કાચા સુધેના જો
આગળમાં સૌ કાણે દુખી ગયા જાને સુવત્ર વિચાર
છાઈ ગઈ જા કેમ જાનું ? કાચ, વચાનાર જોના
સુધેનો જાણકાર દતો જાને વળી પેલે જ જોમાં જોનાર
દતો.

પિયારોજાનું જા રેવજા જોટલે આપણા જાતરનું

એવા મિત્રોથી દૂર રહે.

પ્રકૃતિ સૌમ્યત્વ માટેના સાધીઓ એટલે આપ પુસ્તકો, સારા મિત્રો, સાચા વાતાવરણ માણસના મન ઉપર વાતાવરણની અસર બહુ ઊંડી છે તમારા વિચારો જેમ તમારા મન ઉપર સારી-માઠી અસર કરે છે એમ વાતાવરણ પણ તમારા માનસ ઉપર સારી કે ખરાબ અસર કરે.

આ માટે આપણા ઘરની અંદર એવી તેજસ્વી નિહાળીએ તો મિત્રો એઈએ કે જે આપણને પ્રત્યેક ક્ષણે જેમના દષ્ટિબિંદુ સમરણ કરાવે પ્રકૃતિસૌમ્યત્વ કેળવવા માટે આમ સાચા વાચન સારી મત્રી અને સાચું વાતાવરણ આવશ્યક છે.

હવેનમ આ સ્વસ્થતા લાવવા માટે પ્રથમ આપણે મનજનો ભૂનો દશ, કથરો દૂર કરવાનો છે જે માણસ પ્રકૃતિથી સૌમ્ય છે તે ઠાઈતું જૂઠું નહિ કરે. એવો માણસ પ્રકૃતિસૌમ્યત્વને હીપે ખરાબ કામ નહિ કરે સાચું કુળ અને અદરના સારા શુભો આપણને ખરે વખતે પાપ કરવામાથી બચાવી લે છે આણુ ઉત્તમ વાતાવરણમય કુળ આત્માના પુણ્ય પ્રભાવથી જ મળી શકે છે.

આજે આપણામાથી માનસિક બગ તૂટે ગયું છે. જે આપણે હવે કેળવવાનું છે જે અદ્ય શક્તિ કેળવે. પ્રકૃતિની અંદર વણાએલી ખરી સચારિતાને જલ્દાર લાવે. અને અદનની મુશ્કેલી અને શીતગતા જેવી મીઠી અને શાંત પ્રકૃતિ-સૌમ્યત્વની સજત મુશ્કેલી પ્રસરાવે.

મનને શાંત અને કાળૂમાં રાખવું એ મુશ્કેલ છે. મનમાં કોપ, અશાંતિ અને ત્યારે મનને સમજવો. જેને પૂછે કે શા માટે જો કોપને વશ થવું છે ? જાવે સમયે બહાર ન બેઠાં બહાર ઘસન કરો. કોપભરી શાલ જાળોને ઝલેલ કરી નાખો. બરખ મગજને કડું કરે. અને પછી બુદ્ધિ તે જોની સમજવું કેઈ જોર ન જાય.

ત્યારે માણસના મનમાં જાવી સલાહિતા કોપ છે ત્યારે જો કે કંઈ જાહે અને વિચારે તેની પાછળ સત્ત્વ કોપ છે અજ કોપ છે કોપ તે વિસવાદ છે જેમાં માણસ ગ્રાંઠો બની જાય છે. વિસવાદમાં જો કે કંઈ જાહે છે કે કરે છે એનું જેને પાતાને ન જ્ઞાન સ્થેતુ નથી. માટે ન કાંઈ માણસે જાણ વિસવાદની પાછળે રૂપ સ્થે છે.

હુના વજતમાં માણસ પાતાના મહાનમાં જો કુલો ખટ રાખતો. જો ખટુ નામ કોપાચાર. ત્યારે કોપ જાવે ત્યારે માણસ જો ખટમાં જઈને જોયે ત્યાં શાંતિ અને સલાહિતાનાં પ્રતીક્ષે રાખવામાં આવતાં કે જે જોની કોપી પ્રવૃત્તિને શાંત અને સૌમ્ય બનાવતાં માણસના સુવતમાં આ સલાહ જતલત નહીં છે.

મિત્રોની પસંદગીમાં માણસે જાણ વિવેક વાપરવાનો છે પરીક્ષા કરીને મિત્રો પસંદ કરવા બેઠાં. જોટા રૂચિવાની જેમ બે મિત્ર એકબીજા જોટો મળી જાય તે ખરે વજતે જો તમારી જાણરુ દેથી. માટે ખરે વજતે તમને કામ જાવે જોવા મિત્રો કરે. મુશીબતમાં મુઠે

નામની જ્યોતથી આપણે એ લેવાનો છે આજે પરમાત્માની
આ જ્યોત આપણી પાસે નથી લાગતી તેથી જીવન
અંધકારમય લાગે છે પણ જ્યારે અંધારની એ જ્યોત
પ્રગટશે ત્યારે આ લોક અને પરલોક-ભેદના જીવન ઉપર
નવો પ્રકાશ લાપશે.

આ સફળતા મેળવવા માટે ગંભીરતા ધૃમ્જાનો
ત્યાગ, તદ્દુસ્ત જીવન, અપૂર્ણ અભોધાગ પ્રકૃતિ નીમ્મત્વ
શત્રુદ્વેષથી પર અને સ્વભાવની નિમજતા વગેરે શુભોને
આવશ્યક માનવામાં આવ્યા છે.

જ્યારે મનુષ્ય જાત્રાને સમજવા માટે છે ત્યારે એના
સ્વભાવમાં પીમે પીમે પરિવર્તન થાય છે આમ તો જ્યારે
માણસને સન્નિપાત થાય છે ત્યારે નાની અને ગમાર જેમ
વતનમાં એકસરખા બની જાય છે તેમ જ્યારે માણસમાં
કેંદ્ર મોઢ માયા લોક કલ્યાણિ જાય છે ત્યારે ત્યાગી
અને શાંતિ, સાધુ અને પ્રસારી બને એક સુરખા બની
જાય છે કપાલનો એ સન્નિપાત મટે ત્યારે / માણસને
ખ્યાલ આવે કે એ શુ કરી વધ્યો હોય છે.

દુનિયાથી તમે બુદ્ધા નથી દુનિયાનો જવાજ એ
તમારા જ બોલનો એક પ થો છે દુનિયાને જે દૃષ્ટિથી
લેશે એ જ દૃષ્ટિથી દુનિયા તમારી સામે લેશે. એવે
કહું છે કે આપ જાણો તો જન જાણ. માણસનું જીવન
મુંદર તો જગતનું જીવન મુંદર.

પોલી કપડા પુએ છે ને એક સાધુ ત્યાથી નીકળે છે

લવનનું પરિવર્તન

જો માણસ પર્મા જન્ય માત્રો દેખે એની પાસે
 પમના સદ્ગુણોની મૂલ્યે દેખી જરૂરી છે તમારી પાસે શુભ
 દેખ અને જ્ઞાતિ પામે તો તે બધે ઠીક છે બાકી બાકી
 આદર નકામા છે આ દુનિયામાં સફળતાની સીધી માર્ગ
 માટે સદ્ગુણો કેળવવા આવશ્યક છે બાકી સદ્ગુણોની જ
 લવનની આવશ્યકતા કાપી શકે

આપણી આ કાચ તો માટીનું પૂવણ છે- એમાં સ્વેચ્છા
 સદ્ગુણો તે લવનનું ધોનું છે તમિ આ સદ્ગુણો કેળવો
 તે માટીમાંથી ધોનું બને એને તમિ આજ કુખી પૂજ
 બધી ॥ જો તે તમારું મિલમાં મોકુ ને સુદર દ્રવ્ય છે
 આપણુ લવન જેટલે પમદારી ધોનની આજ તરફની
 આપણી સફર છે આપણુ આ માનવલવન જો તે જમૂલો
 હશે છે પણ આજે આપણે એને કાચ બસબસ સમજીને
 વાપરી રહ્યા છીએ

આ સંસારનો બદલનો બધો જબનો છેવટે નકામો
 છે જો બધું મૂલ્યને બાંધ્યા જવું પડે પળ તમારી જરૂર
 જો બીજો સાચો જબનો છે જ્ઞાન અને પરમાત્માના

નામની જ્યોતથી આપણે જે ભોવાનો છે જાને પરમાત્માની
જા જ્યોત આપણી પાસે નથી હાજરી તેથી જીવન
અધિકારમય હાજર છે પણ જ્યારે અંતરની જે જ્યોત
પ્રગટશે ત્યારે જા હોક અને પરલોક-ભેદના જીવન ઉપર
નવો પ્રભાવ હાજર.

જા સફળતા મેળવવા માટે જ જીરવા, દુઃખતાનો
ત્યાગ, વદુરસ્ત જીવન, સંપૂર્ણ અજોષાગ, પ્રકૃતિ ચોખ્ખાવ,
રાગદ્વેષથી પર અને સ્વભાવની નિમજતા વગેરે શુદ્ધિને
આવશ્યક માનવામાં આવ્યા ॥

જ્યારે મનુષ્ય આત્માને સમજવા માટે છે ત્યારે જેના
સ્વભાવમાં પીમે પીમે પરિવર્તન થાય છે જામ તે જ્યારે
માણસને સન્નિપાત થાય છે ત્યારે જ્ઞાની અને જમાર જેમ
વતનમાં એકસરખા બની જાય છે તેમ જ્યારે માણસમાં
કોષ, મોઢ, માથા હોશ ઇત્યાદિ બને છે ત્યારે ત્યાગી
અને રાગી, સાધુ અને સસારી બન્ને એક સરખા બની
જાય છે ક્યાંકનો જે સન્નિપાત મટે ત્યારે જ માણસને
ખાલ જાવે કે જે શુ કરી રહ્યો હોય છે

દુનિયાથી તમે ભુલ નથી દુનિયાનો અવાજ જે
તમારા જ બોલનો જેક પકડે છે દુનિયાને જે દૃષ્ટિ
બેશે જે જ દૃષ્ટિથી દુનિયા તમારી સામે બેશે એટલે
કમું છે કે જાપ જલા તે જમ જલા. માણસનું જીવન
મુંદર તે જમતનું જીવન મુંદર.

પાણી કપડાં પુએ છે ને જેક સાધુ ત્યાંથી નીકળે છે

સાધુને ધાળીના છાંટા ભિક્ષા અને દોષ ભાખ્યો. એટલે સાધુએ હલકો શબ્દ વાપરી કપકો ખાખ્યો. ધાળી પશુ કાળુ ખોઈ ઈંટા. એણે સાધુને ગાવો. બાપીને કહ્યું : બહી શુ કરવા રખડે છે ? તગાવની ખાજ ઉપર પાણી ન ભરે તો શુ પધરા ભરે ?" બાપ બોલી સાધુને થકો માર્યો; પશુ સાધુ દૂર જઈ સ્વસ્થ થઈ વિચારવા લાગ્યો અને ટાંવ લીધેને જ્ઞાન થયું કે દોષ તો મારો હતો, અને તેથી એણે જઈને ધાળીને ખમાયો.

ધાળી પશુ એનો જા ભાવ સમજી ગયો અને ધાળીએ પશુ પત્રમાં પડીને સાધુની માફી માગી. બાપ સુન્નિપાત ભિક્ષુ બધ ત્યારે સાધુ એ સાધુ તરીકે પ્રગટે છે અને ધાળી એ ધાળી તરીકે અચૂર્ણ બધ છે. માલુસ આવેશમાં બાપી બધ છે ને એના ધર્માથી બીજા દુષ્ટાચર્યોનાં વેલુ નીકળી પડે છે. જા આવેશને આવેલું સમયમાં રાખવો રહ્યો, મરણ દુઃસ્વપ્નો નિવરણ છે કે દુષ્ટાચાર્યી ક્રમા સમવાચાર્યી સમવા અને દોષમાંથી દોષ ઉદ્ભવે છે અને બેઠીને બેની સારી કે ખરાબ અસર કરી બધ છે.

માનવી ત્યાગને—સાધુચર્યાને નમી છે પણ એ સમયે એનામાં દોષનો આવેશ અને આવેશ દોષ ત્યારે સાધુ અને સામાન્ય માનવી એક સમાન ભૂમિકા પર બાપી બધ છે. માનવો ખોટો આવેશ માલુસમાં વળી આવે છે એ આવેશ બાપી બધ પડી જ અવરમાં નિમગ્નતા અને

સમજવું આવે છે, અને પછી તમારા વિચારને છિટ પ્રેરણા આપે એવી પળો તમારા જીવનમાં શરૂ થાય છે.

જે માણસ આ બધાનો બહુકાર છે તેનો મોઝક વાર પણ ઉદાર શક્ય છે તમે સાંજળેહુ વિચારેહુ હશે તો ક્યારેક તમારામાં જો બગશે અને તમારા આત્માનેય જગાડશે. સત્સજથી માણસમાં આ પળો આવે છે જ્યારે સ્થાનમાં આવવું કરેહુ ક્યારેય નકામું નથી જતું જ્ઞાનીનાં વચનોનાં આવવું સાથે જ ક્યારેક માણસના આત્માનાં દ્વાર છિપડી બંધ છે આ માટે સહેજવળ જો આપણા જીવનના ઉત્થાનની જોઈ આવશ્યક ભૂમિકા છે જીવનમાં જો ધૂળ જ સફાવક બને છે ગરમ તથા ઉપર પડેહુ પડેહુ ટીપુ તે બગી આવ છે પણ જો પછાં જો સો ટીપા બગાં બધા બાક જોકસો જોકમુ ટીપુ જ તથા ઉપર ફેંખાય છે પણ પેલા સો ટીપા નિષ્ફળ ગયા નથી. જ્ઞાની પાછળ સો ટીપાંબોનો ત્યાગ રહેશે. હોય ॥ જો આપણે જુલુ ન જોઈએ આવવું અને મનનનું પણ જીવનમાં આ સ્થાન છે.

ધમનું આ જીવન જોઈએ આત્મિક સુક્રમ પરિવર્તન ખરી રીતે તો તમારો વિચાર જો જ તમારું કાવ હો કામ કરવાનું શરૂ કરો ત્યારથી કામ કરું મળાય પણ આ માટે માણસનો આત્મ આશય કેવો છે જો બહુવું બહુ જરૂરી વસ્તુ છે જોઈએ તમે સૌજો પણ તમારા જીવનમાં પરિવર્તન લાવવાનો પ્રયત્નનો પથ શોધવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે, જોન સદા બાક રાજો.

જેનામા આ પ્રમણાવના પદી છે. મુદર વિચારે
પડ્યા છે અને હાથ તથા ચક્રનચીત્રતાની જાણનાજો ની
તેને છત્રનામાં કદી અસહજતા નહિ રહે. જાદીના જાખ્યા
નનુ અવધુ કરેલા જાખનાર માણસે પ્રકાશ તરફ જવાને
પ્રધામ જાદરી રીધા છે. કુલુના જાણ વિચારે મગજમાં
રમતા હોય ત્યારે જ પ્રમણાવના વિચારે જાવી રહે છે
આ સાખના જ જાપણને જરામ કામ તરફ જતા જવાવી દે છે

તા. ૧૧-૭-૧

સોઠપ્રિયતા

છવનમાં દરેક બ્યક્તિને સોઠપ્રિય થવાનું ગમે છે. જાન્યારે થવાનું કોઈને પસંદ હોતું નથી. એક નાના બાળકમાં પણ સદ્ગુણની આ મહત્વાકાંક્ષા પડેલી જ હોય છે ત્યારે પ્રશ્ન એ છે કે આપણી સતત ઈચ્છા છતાં આપણે આવા સોઠપ્રિય કેમ નથી બની શકતા? કારણ એ છે કે તમે એ માટેના જરૂરી સિદ્ધાંતોનું છવનમાં પાલન કરતા નથી તમારી ઈચ્છા માત્ર શાબ્દિક છે બાકી છે.

દરેકને માટે નિયમો હોય છે. માંદાએ સાબ મરું હોય તો વેદ જવાવે તે પચ્ચ પાળવું જરૂરી હોય છે, નહિતર એની તદ્દસ્ટી પાછી મળશે નહિ. સોઠપ્રિય થવા ઈચ્છનાર આ? સૌથી પ્રથમ કાય એ છે કે જોયે કોઈની નિંદા ન કરવી. એક વખત નિંદા કરવાની આવી ટેવ પડ્યો તો એ પછી જવાની નથી એ ધ્યાનમાં રાખજો. અને જો તેને માટે આ શક્ય ન હોય તો તેમ જુલ્મીવાળા બાળકને કાંઈ કોમળીઓ બાંધીને તેને ખણતો રોકવામાં આવે. તેમ નિંદા કરનારોએ પોતાને મીઠે કોમળીઓ બાંધવી જોઈએ.

પાણી જલતમાં ખીર એક,
માણસ માત્ર જાણ ૨.

એ કહ્યું સત્ય છે દોષ તો માણસ માત્રમાં હોય
છે પણ બીજાના દોષોની નિંદા કરવી એ પાપ છે કોઈની
નિંદા આપણાથી થાય નહિ એમાં પણ એવો વિશિષ્ટ
કુલોથી સમૃદ્ધ છે તેની તો નિંદા ન જ થાય. માણસમાં
કેમતા મિત્ર દુશુરુ અક્રમ છે પણ નાના દુર્ગુણો માટે
એના લવનની પ્રતિકૂળતા સનેગો વિચારવા જરૂરી છે
એ નિષ્વાર વગરની આપણી ટીકાથી આપણે સામાને માત્ર
જન્યાય ન કરીએ છીએ.

જમુકે માણસમાં કોઈ મૂલ્ય હોય એ સ્વાભાવિક છે,
તો એને સુધારવાની જરૂર છે; એને કિતારી પાડવો એ
ખેદ છે કોઈને ખમ ધી ક્રિયા જરાજર ન આવડતી હોય
તો એને આગ્રહ છે તેવું, એની ટીકા ન કરવી એકંદરે. ન
એવાતુ એ ટીપણ કરે તો એ એક અત્યંત સચકર
પાપ છે એને નથી આગ્રહ તેને સમજણ આપી સુધારવો.
એ તમારું કામ છે એનો ઉપક્રમ કરવો એ એક નથી.

આની સાથે બીજી વાત પણ ધ્યાનમાં રાખવાની છે
કે એ માણસને ઘણાં દોષો નિહતા હોય તેવાની સેવક
ન થાખતા નહિતર તમે પણ એની સાથે નિંદાને પાત્ર
જનશી દુનિયામાં લોકપ્રિય થનારે આવો ત્યાગ કરવાની
જરૂર રહે છે.

દુનિયામાં સૌને લોકપ્રિય થતું તો બધે છે પણ આ

લોકપ્રિયતા એટલા માટે પ્રાપ્ત કરવાની છે કે જેથી માનવી ના વચનની કિંમત ઘાસ, જો બીજાને સહાયક બને. જે લોકો દેશ, સમાજ અને ધર્મના નેતા હોય છે તેમણે લોકપ્રિયતા મેળવવી અત્યંત જરૂરી છે તમારા સાથ જાણરણથી આમા માણસમાં પરિવર્તન બને છે જો સમાજ તમને હિતકૃતાથી સામજવા તૈયાર થાય તો સમજાવે કે તમે લોકપ્રિય નેતા છો, પણ લોકો તમને ન સાંભળે તો તમે લોકપ્રિયતા કુમાવી છે અને તે કેમ કુમાવી તેના કારણો ને ચોખી કાઢ્યો તો જ જયેહું સ્થાન તમે પાછું મેળવી શક્યો.

લોકપ્રિયતા એમ ને એમ નથી બાવી જતી. એને માટે મનુષ્યે પ્રથમ લાયકાત કેળવવાની છે જેનામા લાયકાત છે તે સવત્ર લોકપ્રિય થઈ શકશે. માણસ ને સમાજ માથી ફેકાઈ જાય તો એણે એનું કારણ ચોખી કાઢવું જોઈએ. લોકો જો તમારા પગલે બાલવા તૈયાર નહિ હોય તો તમારી બધી વાતો તમારી પાસે જ રહેવાની.

ત્યાર બંને બલિદાનને લીધે જ વ્યક્તિ બંને સરસ્ય લોકપ્રિય બની શકે છે વ્યક્તિઓને લીધે જ સરસ્યઓ લખવી બંને છે ધર્મ મહાપુરુષોથી બાલે છે માટે ધર્મના ક્ષેત્રમા કામ કરતા પુરુષોના લખનમાં લોકપ્રિયતા અનિવાર્ય ચુલ્લુ ગણાય છે વ્યક્તિના આત્મબલિદાનને લીધે જ બાવી વ્યક્તિ આકરણીય બંને છે

આજે આપણે જનગણ-જનસમુદાયની વાતો કરીએ

છીએ, પણ એમાં સ્વચ્છનોનો સાચ છે ખરો ? સંપર્માં સર્વાનુમતિનું જોખારજુ બફરી છે જદુમતિનું જ માત્ર નહિ. જિંદગીમાં વિજય માટે આપણે યોદ્ધાપ્રિયતાનું સૂત્ર ભૂલવાનું નથી. આપણે તો હારકને આપણે પણ હેવાનો છે. સંસારમાં માણસ એકલા નથી રહી શકતો. માનવીને માત્ર માનવીની જ નહિ પણ પશુનીયે જરૂર પડે છે. માટે જંગલી ને જવમાં આપણે બનેલો માનવી જ એવું જાણે કે મારે ઠેકાણી ગરબ નથી. આ બંને સાચા મનુષ્યે હેવાવી હેવાનો છે આ ધર્મરત પ્રજાણુ જાણમાં આ માટેની લજવા પ્રેરણા પડેલી છે, લજવાના અનેક કાવચ એનાથી ભરેલી રાંધે એવી શક્યતા છે.

આજે આપણા લોકમાં અનેક જવણો પામ્યા છે ને તે આજથી આંતરિક પ્રવૃત્તિને શાંતિ રહ્યા છે આપણે તેને દૂર કરવાના છે. પુરુષ વાંદીર, કમ જે બધું છું છે ? કમ કાઈ કોઈના ચારણમાં મળતું નથી. મળીએ આપણે જે કંઈ એવું પરિણામ તે જાજ આજે કરી રહ્યા છીએ તે આવવી કલ લની રહેલ છે તમારું વાંદીર જે તમારું જ ભૂલકોમાંનું ફક્ત માત્ર છે. ચાલ રાખજો કે તમારું જ કમ તમારી સાથે જાવે છે.

કોઈ માણસને યોદ્ધાપ્રિયતા મળે છે તો તેની નિંદા ન કરો. એમાત્ર, વિશિષ્ટતાપણા માણસની નિંદા તે કદી ન કરો. નાનો માણસ આમ જો મોટાની નિંદા કરે તો એ પાવાની બલને હલકો પાડે છે, એનાથી એવું પુરુષ નહીં બન્યું છે.

ઠાઈ માણસની કિંમત અણખાવક વજામ તો એની ટીકા ન કરે. એવાની મરકરી કરવી એ મહાપાપ છે. કાશ્વ આને જે આશ્વાસવના હીટા કરી રહ્યો છે તે આવવી કાલે જોડો પૂટતો થઈ જશે; પણ જે માણસ હીટા જ નથી કરતો. સરખાવ જ નથી કરતો તેને સુખર વાનો શીખવાનો અવકાશ ક્યાંથી મળવાનો છે ?

આપણે ભણીએ છીએ કે જગતમા ઠાઈ માણસને અપમાન સહન કરવું ગમતું નથી. કાશ્વ કે દરેક માણસમાં અહમ્મતુ વત્ત પડેલું છે. આથી અપમાન સહન કરવા લાગે છે. સ્વમાન સૌને પ્રિય લાગે છે. માટે નાના માણસનું પણ અપમાન કે નિંદા ન થાય તો મોટા માણસની તો નિંદા કેમ જ કરાય ?

લોકપ્રિયતાની ઠંડાવણી અને પ્રાપ્તિ

જે દેશમાં આપણે રહેતા હોઈએ તે દેશના
જામાયેનું આપણે પાલન કરવું જોઈએ. દેશ તેવા વેશ
એ કહેવતની જેમ બધાની વચ્ચે આપણે રહેવું હોય તે
બધાના જેવા થવું જોઈએ. તેઓને અચ્છા પાળીએ તે
એની મધ્યરીને પાત્ર ન બનીએ; જેમનામાંના એક થઈ જઈએ.

ક્યુ ઇ કે :-

જાતિ જુલમ વેશ ન પહેરો,
તરી પરીએ મુશિવતા વેશ એ.

કપડાં જુલમ વેશ ન પહેરો, જેમ જ મહિન
વસ્ત્રો પશુ ન પહેરો. કુલુલટ વેશવાળા માણસ બધાની
નિંદાનું મખળિદુ બની જાય છે. માણસ એના જાણ
વેશથી નહિ, પણ એની જાણના અજિતવશી જ જાગળ
જાતી થઈ છે. માત્ર લોકોનું મનોરંજન કરવા આવડ,
બધે તેવાં વસ્ત્રો પશુ ન પહેરો. તેમજ કમ્પ્લેક્ષ થઈ મેલાં-
દેલાં વસ્ત્રો પશુ ન પહેરો.

માણસ જરી રીતે કઈ કપડાં જાને ઘણીનાથી નથી
સાબતો. પણ પોતાના અજિતવશી થાય છે. જામાં

કરકસર અને કજૂસાઈનો સેદ પણ આપણે સમજવો જોઈએ. સાદાં ને ઘોઝઝાં કપડાંથી માણસની પ્રતિભા બદલાઈ આવે છે, સાદા ને સ્વચ્છ વસ્ત્રો પહેરીને સ્વચ્છ સમાજમાં તમે તમારું સ્થાન મેળવી શકો છો.

લોકપ્રિય બનવા માટે બીજી વાત એ છે કે દરેક માણસે પોતાના કુટુંબની સ્થિતિને અનુકૂળ કંઈક દાન કરવું જોઈએ. તમારી આવડી કાલ કેવી જિંદગી એનું તમને જ્ઞાન નથી એ તમારા હાથમાં નથી. તમારા હાથમાં જે છે તે માત્ર આજની પગલ માટે જ આવ જ આવ ભાઈ જત્યારે નો મત્ર ચાલે શયો. આપણે તો વતમાનને જોગણીને સુયોગ્ય જીવન જીવવાનું છે એને માટે કોઈને ભરોસે બેસી રહેવાય નહિ. જીવનમાં પાછળથી પશ્ચાત્તાપ કરવો પડે એનું ઈચ્છતા ન હો તો આજનું કામ જાળે જ કરી દો. ધમના કામમાં જાળના સમયનો સુદુપયોગ કરી નાખો.

જીવનને અતે લઈ જવાનું જાતું આપણે જત્યારથી જ તૈયાર કરવાનું છે. મરાઠીમાં દાનને દેવ કહે છે એટલે કે તેના અંતરમાં દેવ વસ્યો હોય એને જ દાનનો વિચાર આવે છે. તેનામાં લેવાનાં અને કુટવાની છત્રા છે તેનામાં દેવત્વનો અંશ નથી હોતો. અનાદિકાળથી લેવાનું કામ તો માનવી કરતો જ જાય છે, આજે દેવે દેવાનો સમય જાણ્યો છે એનો ઉપયોગ કરો.

૭લી શક્તિએ દાન ન દેવું એ અપરાધ છે

તમારી પાછળ મેંઈ તમારે માટે જોમ ન કરે કે 'જાપડો જાપી શકો નહિ. લવનમાં મહાદુર જનપુ કે જાપડા, જે જામ તમારા જ હાથમાં અત્યારે છે.

દોષમિતતા કેળવવા માટે જોઈ જીને શુદ્ધ પણ સફરી છે કે સાધુનાં જ્ઞાનો પર કપી કોષ ન કરે. પણ જોનાથી પ્રસન્ન થુ જોમની શિષ્યમણ સામગ્રતા રીસ ન કરવી. તમારા લવનના ઉત્થાન માટે જે મહાપુરુષો તમને ઉપદેશથી શિષ્યમણ આપે છે જે તમારા વિવસ્વી છે જોમને તમારી પાસેથી કઈ ચિજવવાની હામ નથી હોતી. આત્મ જને શુદ્ધ તે તમારા લવનને જરીસો છે. માણસની જરી જત જેમ જરીસામાં દેખાવ છે તેમ તેજો તમારા અત્માની સાથી જોજળાવ તમને પ્રાપ્ત છે. આત્મના જરીસામાં જોનાને પાતાના સદ્ગુણો અને દુષ્ટિઓ સ્પષ્ટપણે દેખાઈ આવે છે.

શુદ્ધનાં જ્ઞાનો સંજની શુદ્ધે જતો માણસ કપી પણ દોષમિત જની શકતો નથી. શુદ્ધ જેટલો જાપડાં વડીલ જોમનાં વજનો જાદર અને સૂક્ષ્મથી સંજથી તે જોમાથી તમને તમારો સાથી પત્ર દેખાઈ. શુદ્ધ માત્ર જાદરથી જ છે. સદ્ગુણમાં જાપડાથી જે વધારે ઉજ્જ દેખિને દેખ જે સવ જાપડા જાદરથી જ છે. દોષ મિતતાની જા શુદ્ધ-જાની છે અને માનવીએ તે હાથમાં લેવી જે અત્યંત જરૂરી છે.

દોષમિત જવા મામતા માણસે કેવા પ્રકારનો ત્યાગ

કરવાનો અને શાનો સ્વીકાર કરવાનો છે તે આપણે બેઈ રહ્યા છીએ. જ્યાં સુધી માણસ જરાબને છેદે નહિ ત્યાં સુધી એનાં હવનમાં સારી વસ્તુ આવી શકતી નથી. જરાબ વસ્તુ સારીને પણ જરાબ કરી નાખે છે. બે દુરુદ્ધો જ દરથી જાય નહિ તે સદ્ગુણો સ્વભાવમાં ટકે નહિ. સદ્ગુણોને લાવવા માટે આપણે પ્રથમ તે દુરુદ્ધોને હટાવવાના છે. આપણુ હવન આને લેગવાળું સોડું થઈ જાય છે તે સદ્ગુણ અને દુરુદ્ધનું મિશ્રણ છે. સદ્ગુણો આપણા હવનમાં છે જ પણ દુરુદ્ધના આવરણોને લીધે આને તેવું દેશ ન થઈ શકતું નથી.

શક્તિ હોવા છતાં કામ ન કરવું તે શક્તિ ચોપ વવાનું પાપ છે. જ્ઞાન, જ્ઞાન, વકતૃત્વ ઇત્યાદિ શક્તિ જેની પાસે હોય તેનો તેણે ઉપયોગ કરવો જરૂરી છે. શક્તિ તેા જેમ વપરાય છે તેમ તેનો વખાણ ચાપ છે. કામ માથી જ માણસને નવું જ્ઞાન ને બોધ મળે છે. આમ, કામ માણસના હવનમાં જરૂરનો જાનું લાગવે છે. આપણી આ શક્તિઓનો વિકાસ કરવો જરૂરી છે. હવનમાં ગુરુતા જાય છે ત્યુતાજથી બેઈ લાવવી એ ખોટું છે.

કામ કરતાં પહેલાં તેની અસફળતાનો જાણ માણસને થવીવાર એના કામમાં અવરોધ કરે છે. પણ આપણે યાદ રાખવું બેઈએ કે દરેક માણસમાં બોધાવતા પ્રમાણમાં મૂળભૂત શક્તિઓ તેા પછી જ છે. જગવાન અને મનુષ્યનો આત્મા તેા એક જ સરળો છે. એટલે માણસ પણ પારે

તો સત્ત્વના જની શકે, પણ જ્યાં માટે એણે સત્ત્વનાના
શુભે કેળવવાની જરૂર રહે છે.

જાને મનુષ્યને પોતાની શક્તિઓ ક્યાં દર્શાવે
પડેલી છે તેની ખબર નથી. માણસને હવે એને યોગીને
હવનના ઉપયોગમાં લેવાની છે. શક્તિઓને જ્યાં એ
જપસવી શકીએ તો જ એ હવલી રહેશે; ક્યાવવાથી
તો એ કુદિત થઈ જશે.

માણસ જ્યારે કંઈ પણ નવું કામ શરૂ કરે ત્યારે
એની નિંદા થાય છે; પણ વળત જ્યાં પછી લોકો એને
માન આપે છે કવિ નાનાશાહે જ્યારે એમની અપવાદ
સંદી સૌથી પહેલી સાહિત્યકૃતિ રચી કરી ત્યારે બધાએ
એનો વિશ્વ ક્યો હતો એને વખોટી કરી હતી; પણ
જાને એમની એ ટોચનયેલી ઉપર લોકો વાલવાલ
પાછરે છે.

માણસે એ પણ ચાહ શખવાનું છે કે એ જ્યાંથી
દુનિયાને છેતરી શકે છે પણ પોતાના આત્માને એ છેતરી
શકવાનો નથી. પોતાની શક્તિઓને એપવવી એ તો આત્મા
પ્રત્યેના મોટામાં મોટો અપરાધ છે કાળ વાસ્તે બધું છે.
જને માણસ પણ એક દિવસ વાસ્તે જશે પણ સમય
પ્રમાણે એ એ કાલ નહિ કરે તો જગતમાંથી એ સમાને
માટે મૂસાઈ જશે. માનવમાત્રમાં જ્યાં શક્તિઓ પડેલી છે.
સત્ત્વના પ્રકારીર સ્વામીએ કહ્યું છે કે મારી જ્યાં શક્તિઓ
તમારામાં પડેલી છે; તમારો આત્મા સર્વ શક્તિમાન છે.

એ માનવી જન્મવાન મહાવીરે જતાવેલા સત્યના શબ્દ ઉપર આસે તે। આ શક્તિઓ એને જરૂર દેખાયો। આપણે તે। એને ઝોળખીને માત્ર બહારજ લાવવાની છે શક્તિઓનું આ દશન યથા માણસના હૃદયમાં નવું ચેતન આવે છે

એટલે હૃદયમાં નિષ્ફળતા મળે। લોકો નિંદા કરે છતાં તમને સત્ય લાગે તે। તમારા પથે ઉપર આજના આશ્વાજ જ લાગે। અને તમને મળેલું સત્ય દુનિયાની સામે મૂકતા જાયો। સદાય તમારા આત્માની શક્તિને અને તેના અવાજને અનુસરો। પોતાની શક્તિ અનુસાર માણસે મનને કેળવવા માટે કામ કરવાનું જત્યવ જરૂરી છે હુકમીશર ન વાપરવાથી જેમ એને કાટ બહી જાય છે તેવું જ અણુવપરાયેલી શક્તિઓનું છે એટલે મળેલી શક્તિઓનો ઉપયોગ કરો। અને વિકસાવો।

જે લોકો જનસમુદાયમાં પૂજાતા હોય તેમની કબીરે જ મરકરી ન કરે। એવા માણસોની મરકરીમાં આપણે આપણી જાતની મરકરી કરી રહ્યા છીએ। આ જ પ્રમાણે બહેનો। અને વૃદ્ધોની પણ કહી મરકરી ન કરે। માનવે કે જૂઠાપાની મરકરી કરનાર માણસ પોતાની મુલાનીની મરકરી કરી રહ્યો છે મુલાનો તે। શક્તિના પ્રતીક છે આશા સમાન છે મુલાનો માટે બહેનોને જેમ લાગવું લેઈએ કે તેઓ અમારા રખેવાળ છે આવતી કાલના પેલીવાન છે

પૂના કાળમાં માણસ પૈસાને ઠોકર મારી પોતાની જાતને ધાસવતા; આજે માણસ પૈસા ખાતર વેચાઈ રહ્યો

છે શ્રીપાળની માતા કમળપ્રભા રાતને વણતે દીકરાને લઈને જઈ રહી છે. સુવાન રાણી છે યશીર પર રાજદેવ છે. એવામાં પ્રભાતને પહેરે સુવાનોનું એક ટોટું એની સાથે આવે છે. કમળપ્રભા હાથસર મૂકી બેઠે છે ત્યાં તે સુવાનોનો આવેવાન આગળ આવે છે અને બહેન કહીને એને સંભારે છે. કમળપ્રભાને એ કહે છે

બહેન ! મૂઝાયો મા. એને એક ભાઈ પડ્યો હોય તેનેય કશું કરવાનું નથી રહેતું તો જમિ તો બહી વાચ સાવસો ભાઈ એ હીએ વારે વળી કરવાનું શા માટે ? " સુવાનોમાં સહિત સાથે આવેા સંયમ અને સમજણ આવરી જડરી છે

હોકપ્રિયતા મેળવવા માટે વધુ વસ્તુઓનો સ્વીકાર કરવો. એઈએ : દાન, વિનય અને શિયળ. એ માણસ વિનયશીલ છે એ મનનો ઉદાર છે તે દુનિયામાં પ્રિય થઈ પડે છે એ જીવનશી આવેા ઉદાર છે એ પોતાની ખ્યારામ ખ્યારી ચીજ પણ બીજાનું કરવાયુ થતું હોય તો આપી દેતાં અજાતો નથી.

દુનિયામાં વધુ માણસો તો મળેકુ સોમવવાને મરદે બધે કે માત્ર એક કરવા જ આવ્યા હોય એવા દેખાય છે પણ એવડે દીવિનું તેવર આવ એવી દશા એમની થાય છે. માણસ જામ કબૂસ બનીને ભાગ્યાને એઈ નાજે છે. વધુ માણસો દાન કર્યા પછી પશ્ચાત્તાર કરે છે એવા હોકો વાંચ્યા પછી એના પુનરુત્થા દાણાને બાળી નાજે છે. દાન આપ્યા પછી એને જામ બાળી ન

નાખો. દાનનું કામ તો ઉત્ક્રાંતિથી, જ્ઞાનદશી કરે. મનના નિસાસા સાથે હીપેનું દાન એ દાન શબ્દને થોડું નથી

આપણે કહીએ છીએ કે 'જ્ઞાન તેવું મન અને જ્ઞાન તેવો જોડકાર' એ સાચી વાત છે. પ્રાણનું સજન જ્ઞાનને હીપે ઘાવ છે માટે જ્ઞાન શુદ્ધ હોવું જોઈએ. મહિરમાં અપલા નિર્માસ્ય ઉપર એ આપણે નજર નાખીએ તો આપણી જિંદગી નિર્માસ્ય ઘઈ જાય છે નિબળતા બાવી જાય છે અને લવનમાંથી અસ્થિતા થાલી જાય છે. પ્રભુનાં ચરણોમાં અર્પિત થયેલી વસ્તુ પાછી દેવી એ તો આત્મા અને પરમાત્માને છેતરવાની દૃષ્ટિ છે માગેલી નિશાના પૈસા મળ્યા પછી માનવીના લવનમાં અંતરિક્ષ સત્ત્વ રહી શકતું નથી એ વાત શખએ

જે વસ્તુઓ નિર્માસ્ય ઘઈ ગઈ એને વાપરે નહિ, એને કાઢી નાખો. મશવનું મેળવવાની કમ્પિયા નહિ, સ્પુહા નહિ એ જ સાચો મત્ર છે પારકા બળ ઉપર લવનાર જેવો કાચર જગતમાં બીજો કોઈ નથી. સ્વયંબળ ઉપર લવનાર જ ખરો બહાદુર છે. ત્યાં સુધી જાવું નિર્માસ્ય લવન લવશે. ત્યાં સુધી સાચા લવનનો અર્થ તમને નહિ સમજાય.

દાનની પાછળ તો સમસ્ત આત્માનો જ્ઞાનદ વહેવો જોઈએ. રિક્તની બાવી ઉદારતા એવું જ નામ સાચું દાન.

સ્થિતિમાં નૌક પ્રથિમાં મદ્યવીર અને અન્ય નિઝ શો માટે આર મદ્યવીરની રૂપે ૭ સ્ત્રોત છે એનો શા અથ સમજાવે? આનો પ્રશ્ન આપોઆપ ઉભો થાય છે

આનો જવાબ આપવાને ઉપાય થ જોઈ આવશે. પ્રાચીન મળી રહે છે સદાશ્યે ઉપસન્ધ આવશે. પ્રાચીન એવા અનેક મતો સમજાઈ રહ્યા છે કે ૭ દેવગ મદ્યવીરના સમક્ષી નિઝ શ પર પરાક્ષી સ્થિતિ ઉપર ૮ નવી મતો એવી રહેવાની સ્પર્ધાસ્થિતિ નિઝ શ પર પરાક્ષી સ્થિતિ ઉપર પણ સ્વ પ્રકાશ પાડે છે સમજવતી અને સ્વસ્થાપન તેવા આવશે. પ્રાચીન આવે છે કે પાશ્ચાત્ય નિઝ શ, એનો આદ્યમદ્યવીરના એમના પશુએ મદ્યવીરના સ્થાનને ચીકાર કરીને એમને પ્રાપ્તિ થય નાવોને પાશુ ક્યાં હતાં અને જૂની આર મદ્યવીરની રૂપને જાણી નાખી હતી એવા દેશમાં એવા પશુ સ્પર્ધાસ્થિતિ નિઝ શ હતા કે મલ્લે પાતાની આર મદ્યવીરની પર પરાક્ષી ૮ આશુ રાખી હતી. મદ્યવીર આર મદ્ય વીરના સ્થાન પાશુ મદ્યવીરની ન્યાયના શા માટે કરી અને ક્યારે કરી, આ પશુ એક એવી પ્રક્રિયા કરાવે છે મ તરીકે પાશુ મદ્યવીરની સ્થાપના શા માટે કરી? આ સ્થાપના ત્યાજ નો જોઈ આવશે છે પશુ એ આપના ક્યારે કરી? આના ત્યાજ એ નથી આપના અધિકાર સ્થા, સ્થાન, અપરિચિત આ આર કાએ-મદ્યવીરની પ્રતિષ્ઠા સ્થાપના કરી હતી, પણ કોને કોને નિઝ શ પર પરાક્ષી એવી સ્થિતિમાં આવી રહી કે દેશમાં નિઝ શો અપરિચિત નો અથ સમજ ન કરે. એટલે જ કરીને સ્થાપના સમજ કે પરિચિત ક્યાં વચ સ્થ એમનો સ્થા રાખના હતા અને જો માનના હતા કે અંધી અ

૧. સ્થાપના મદ્યવીરના (સ્થાપનાથી જ ન સ્થાપના, મુનર્થ)

પરિશ્રમજન્યે ભગ્ને થયો નથી. આ સિલ્સિલાને દૂર કરવા માટે જનતા મહાત્માને જાગૃત્તવ જવને આપરિશ્રમથી લુપ્ત સ્થાપતું અને એવા કાર્ય પુરિ લાવવાને પ્રયત્ન કર્યો. મહાત્માને પોતાના ઉપદેશમુજાને જે લઈ ગેલ્યા લાંબા સમય સમયાન જાગૃત્તવ કરાવી આપરિશ્રમથી લુપ્ત સ્થાપના કરાવે કરી, એ તે કદી સકામ એમ નથી, પણ એમણે જ સ્થાપના એવી કાર્યપૂર્વક કરી કે તે લીધે પછીની સક્ષત નિર્ણય પર પણ પાંચ મધ્યમતોની / પ્રતિષ્ઠા કરવા લાગી, અને જે વસ્તુ ગ્રંથિયા પામીપત્તિક નિર્ણય મધ્યવીરના પચમધ્યમ-સાધનાથી લુપ્ત રહ્યા એમનું આગળ નાનાં ઠોઠું ગમિતલ / ન રહ્યું એ એ પિંડિકામાં અને તેન આગળેમાં ચાર મધ્યમતોને નિર્ણય કે જે કલ્પન ન આવત તે આજે એ પછો પશુ ન આવત કે સર્વોચ્ચ પર પણ કરાવેક ચારમધ્યમપારી પશુ હતી.

ઉપરની કથાઓ એટલું તે આપોઆપ વિહિત થઈ જાય છે કે પામીપત્તિક નિર્ણય પર પણમાં દીક્ષા લેવાવાના સ્થાપતુ મહાત્મા પાવે પશુ ચાર મધ્યમતો જ પારખુ કર્યા હતા, પરંતુ સંસ્કૃતિ પત્રિકાનિને જાણને એમણે એ જાણનામાં કરાવેક તે કરાવે મુજબ કર્યા. આ મુજબની સામે પ્રત્યેક નિર્ણય પર પણમાં કેવી કથા કે તે તકરવિતક જાનાં હતાં એવો આજો ખ્યાલ આપણને ઉજ્જવળ સુખમાંના ઇતિ-જોતમ સવાદમાંથી મળે છે એમાં કહેવામાં જાય છે કે પ્રત્યેક પામીપત્તિક નિર્ણયમાં એવો વિતક થવા જાયો છે કે આજે પાપનાશ અને મધ્યવીરનું એકમાત્ર પથ એજ જ છે ત્યારે એ જાણના મધ્યમત સાધથી ઉપદેશમાં રહા કેમ? જાગૃત્તવને કેદીને જોતાની સામે રખા કરી અને જોતાને એને પુછ્યે કયા કેદી પ્રયત્ન થવા અને એમણે મધ્યવીરના સાધનાને રીતારી લીધુ આટલી થયો ઉપરથી આપણે સંસ્કૃતિમાં નિર્ણય લખાવે

નિધન ઉપર પહેલી રજાએ છીએ —

(૧) મદાપીરની પહેલાં બોજમાં બોધું પાપનાશના સમયથી શરૂ કરીને, નિઘ્ન પરપરામાં ચાર મદાપીરની જ પ્રથા હતી જેને કમળન મદાપીરે ક્યારેક ને ક્યારેક ગણવી, અને પાંચ મદાપીરપે એનો વિકાસ કર્યો એ / વિકસિત રૂપ જાત્યાર સુધીના નવાજ તેન ધિરકામોમાં નિર્વિવાદ રૂપે માન્ય છે અને ચાર મદાપીરની પ્રાચીન પ્રથા માત્ર પ્રથિમાં / સમગ્રાર્થ સ્ત્રી છે

(૨) મુદ મુદ અને એમના સમાજીન કે ઉત્તરકાલીન નવાજ મિલુઓ નિઘ્ન પરપરાને કેવળ ચારમદાપીરધારી / માનતા હતા અને મદાપીરના પાંચ મદાપીર સમયથી જાનકિક સુધારણી લેઓ અપરિચિત હતા > વાત મુદે એકવાર હતી અને > સામાન્ય તન-તામાં પ્રસિદ્ધ થઈ એન / લેઓ પાનાની રચનાઓમાં ફરી ફરી કરેલા મથા

મુદે પોતાના સમયે મારે મુખ્ય પાપ શીથ કે જન દર્શોમાં છે > સખાની દલિમે લે નિઘ્ન પરપરાના વખો સાથે મળતાં છે ખુ જન્ને વચ્ચે થોડું જાનર છે જા જાનર એ છે કે નિઘ્ન પરપરામાં પાપમુ જા અપરિચિત છે અથા નોદ પરપરામાં મલ વમેરેને ત્યાર એ પાપમુ શીથ છે

તકે નોદ પ્રથિમાં દેહોકાલે મુપીમને નિરેસ આવે છે ખુ જા પિદામાં તથા એની અદ્યથાઓમાં મુપીમના એ જા દરવામાં આવે છે ને ખરે તથા જ પટ છે / આમ કેમ થયું હતી એવો પ્રશ્ન થય નિઘ્ન નથી હતા નિઘ્ન પરપરા ની જાતની પહેમી સમાજીન જન અનિપ્રસિદ્ધ પરપરાના ચાર વખોના સમયમાં નોદ પ્રથાએ આદ્ય જાતન કે જા પટ દેવ એ જાઈને શરૂ શરૂમાં તે નવર્થ લાગે છે ખુ અથા જાપજે સામાજિક સ્થિતિના વિચાર

કરીએ હાંમે ત્યારે એ નવાઈ દૂર થઈ જાય છે. ઠાઈ પણ સમજતે
 થી ન સમજાવતે પૂરા ન્યાય નથી આપે. એવું પણ નવું હેતુ કે
 મૂળમાં મુદ્દા નવા એમના સમઠાઈના સિખે. મુખ્યમનો પૂરા અને
 સામે એમ જાણવા હેતુ—એ જાઈ સર્વત્ર પ્રસિદ્ધ પણ હેતુ—તેથી
 એ જાણવાની તર ન દેખાઈ હેતુ, પણ તેમ તેમ પિયરુ સા-
 લન થતુ થતુ તેમ તેમ મુખ્યમનો જાઈ સ્પષ્ટ કરવાની તર દેખાઈ
 હેતુ ઠાઈ જોઈ મિથુએ, કાપવાને જાઈ એના જાણની પૂર્તિ કરી
 એ / જાણના જાણ લેખની તેમ માણુ સહી અને ઠાઈએ એ ન
 વિચારુ કે મુખ્યમનો જાણ જાઈ નિર્ધાર પર પડતે માન્ય છે કે નથી.
 જોઈએના સમજમાં તેમના દાંધે પણ જાણે વિષયસંધરેથે કાંઈ
 કાંઈ તેવામાં જાણે છે ? ઠાઈ જાણ સમજાવતી માન્યતાનું પણ જાણુ
 રૂપ છે એના પ્રથે અને એની પર પડતી તસી સાલ છે

[૧ જોઈ ન ૧ ૪ ૧ ૧ ૧૭-૧]

કરીએ હાંમે ત્યારે એ ત્યાઈ દૂર થઈ નામ છે. કેઈ પણ સંસ્થાને
 જીવન સંસ્થાને પૂરો નામ નથી આપ્યો. એવું પણ નવું હોય.
 મળ્યાં છુટક તથા એમના સમાધાન સિમ્પો સુરોમને પૂરો અને
 સાથે પણ નામુતા હોય—એ બર્થ સરત્ર પ્રસિદ્ધ પણ હોય—એ
 એ ત્યારથી તર ન દેખાઈ હોય, પણ એમ એમ પ્રિયુ સં-
 થન થુ થુ એમ એમ સુરોમને બર્થ રપટ કરાવી બાર દેખાઈ
 હોય. કેઈ જોઈ જિલ્લાને, મપાને જાય, એના બર્થની પુત્રી મી.
 એ / બાજગ તા. એમની એમ ચાલુ રહી, અને કેઈએ એ ન
 સિદ્ધિ કે સુરોમને બા બા જિલ્લા પર પડેને જાન હોય નહીં.
 જોઈના સંજોગમાં એમના હાથે પણ બાથે વિપત્તિ થયેલો હોય.
 હયાત તેમના બાથે છે. કેઈ પણ સંસ્થાની મનનાનું પૂર્વ સંજોગ
 રૂપ તે એમ જાય અને એની પર પડેલી બાથે સંજોગ છે.

(સંજોગ મ ૧ ૪ ૧ ૧૫, ૧૯૧૧)

જેન સમ ત્યાં એવે અને તે હરેવાનર બ્રહ્મામાં / સભર
ઉ એમ નથી સામાન્ય મોડા તે તે માને છે બધા જેના
ચેતની નતે તે હરે છે એમનામાં તે જાનકિ ચેતના ન દોષ
તે એ હરને સભર ન સમજતો અને તે નથી હરેવાનર
બ્રહ્મામાં પણ તે સમી ચેતના દોષ તે એ હરને સભર છે
આ રીતે ત્યારે સરસુતિનુ જાણ રૂપ સમા ત્યાં / મર્મીનિ દોષથી
નિર્જન સમજામાં એ મુક્ત નથી દોનુ ત્યારે સરસુતિનુ હરથ, એ
સમાન્ય અનુભવોની જેમ જન્ય સમાન્ય અનુભવોમાં પણ
દોષ છે છે સમી વાન તે એ છે કે સરસુતિનુ હરથ કે એને
જન્ય એટલાં બાધા અને રસાય દોષ છે કે એને દેહ હળ,
અનિ, બાધ અને રીતસિવા જે ન તે બધિવાર જાણી છે કે ન તે
જાણી સાથે જાણી છે છે

જન સરસુતિનુ હરથ વિવતક થમ

પ્રથમ છે કે તે સરસુતિનુ હરથ શું ચીજ છે? જાણ દોષ
ત્યાં તે એ છે કે નિર્જનક થમ તે સરસુતિનુ જાણ છે કે
થમ નિર્મલિ અપવિત્રતા અચાત્ર પુનઃ મન્ય ચાત્ર નાક દરવચ્ચે
દાસ અવચ એ નિર્મલિ અપવિત્રતા થમની પ્રાપ્તિ, વિશાસ અને
ત્યારે થમ દાસ એ નિર્જનક થમ હરથ છે જાણ મૂળ અથ
સમાન્ય મારે પ્રાપ્તિ હતા સમાજીન જન્ય પર્વેન્ય મરૂપ સજા
દોષો વિચાર હાથ વાળ છે

ધર્મીનુ થમ કથન

જન કે દુનિયામાં ત્યાં થમ દર્શિત છે બધા અથ ધર્મો-
પણ રીતસિ મને છે એ જાણના અનિક નિષ્ફળ નવરસિદ્ધિ
રૂપ જાણે તે મુજબને જનન રૂપ વિચારનાથ ન થી રૂપ —

(૧) ૫ થ એ વિચાર કે જનમાન જનના વિચાર હરે છે

અવર્તક ખમ

ખીને વિચારક વગ છવનમાં સરીર-મુખને સાખ તરીકે લે
 માને છે પણ એ માને છે કે વર્તમાન જન્મમાં તેના મુખનો
 સજ્જ છે એવું જ મુખ પ્રાણી ખરીને પુનર્જન્મ થાય છે એ
 ત્યારે જન્મ-જન્મ-માતરમાં-પણ માન્ય રહે છે અને એ રીતે સારીરિક-
 મનસિક સુખોના ઉત્કર્ષ-અપકમની પરબ સ્થિતિ રહે છે જેની
 રીતે જા જન્મમાં એવી / રીતે જન્મ-માતરમાં પણ એ જાખવું મુખ
 થઈ દેવ કે વધારે મુખ મેળવવું હોય, તે એ માટે જાખવું ખર્મ-જ્ઞાન
 પણ કરવા પડે. જ્યોત્સ્નાની વગેરે સાધન અને વર્તમાન જન્મમાં
 ઉપકારક થાય, પણ જન્મ-માતરના ઉચ્ચ અને ઉચ્ચતર મુખને માટે
 જાખવું ખર્મ-જ્ઞાન જન્ય કરવા જોઈએ. જાવી વિચારકસ્ટ્રી થયેલા
 લોકો જાનતાનાં ખર્મ-જ્ઞાનો કરતાં હતાં, અને એવી દ્વારા પરમેશ્વરનાં
 ઉચ્ચ સુખે મેળવવાની જાણ પણ થયેલા હતા. જા વર્તમાન જન્મ
 થઈ અને પુનર્જન્મ થઈ તે છે જ પણ એવી કલ્પના જન્મ
 જન્મ-માતરમાં વધારે ને વધારે મુખ પ્રાપ્ત કરવાની તથા મુખને
 વધારેમાં વધારે વખત સુધી વિચર રાખવાની હોવાને લીધે એમનાં
 ખર્મ-જ્ઞાનોને અવર્તક ખમ કહેવામાં આવેલ છે. અવર્તક ખમની
 દૃષ્ટિમાં સાર એ છે કે જે અને જેની સમાજ-જીવનમાં હોય એને
 એવી નિમજ્જ અને જીવન-જન્મ જાનવાની કે જેથી સમાજનો પ્રવેશ
 જન્મ, પેત્રપેત્રની વિધિ અને જન્મ પ્રાપ્ત્યે મુખ મેળવે અને
 સાધક-સાધક એવા જન્મ-માતરની તૈયારી કરે કે જેથી જીવન જન્મમાં
 પણ એ વર્તમાન જન્મ કરતાં વધારે અને સ્થાવી મુખને મેળવી
 શકે. અવર્તક ખમની ઉદ્દેશ સમાજ-જીવનમાં સાધક-સાધક જન્મ-માતરને
 મુખરો એ છે નહીં કે જન્મ-માતરનો ઉચ્છેદ કરવો. અવર્તક ખમ
 પ્રાપ્ત્યે જન્મ, જન્મ અને જન્મ એ જન્મ પુરુષાર્થ છે એમાં મેળ
 નામ મેળ પુરુષાર્થની કલ્પના નથી. પ્રાપ્તિન ઉપરની જાણો
 જેને જાનેવાને ખર્મ-જ્ઞાન તરીકે જાનતા હતા અને પ્રાપ્તિને રીતે

(૧) જોને એ કે જે વર્તમાન સ્થાન ઉપરાંત અન્યથાએ જ વિચાર કરે છે

(૨) જોને એ વિચાર કે જે જ અન્યથાએ ઉપરાંત એક જ કે ઉપરનો પ્રશ્ન વિચાર કરે છે.

અન્યથાવાદ

અન્યથાની જેમ થવા પ્રત્યેન સમર્થતા પ્રશ્ન એક વિચાર છે. આ કે જેને વર્તમાન કાલમાં પ્રાપ્ત થવા સુખની રેડે જા છે સુખ છે એવી અન્યથા ન તે પ્રેરણા મેળવતા હતા કે ન જ એના સાધનેશી સુખમાં સમય વિતાવે એક માનતા હતા એમ છે. વર્તમાન કાલનો સુખ-સોચ ન હતો અને તેને જા ખરો પાર પાડ્યો માટે જા સાધનેશી સમજ કરતા હતા. તેને અન્યથા કે આપણે કે કઈ હોય તે જા સ્થાન સુખી ન હોય, અને મરણ જા અપણે કરી ન જ કઈ સહ્ય નથી જુ જુ તે આપણુ પુણ્ય એ જા અપણી સવનિ આપુ મે એ જ છે. તેથી આપણે કે કઈ સુખ કરીશું. એવું જા જા સ્થાન સુખી સેવકના મે અપણે અન્યથા નથી આપણી કરણીનું જા આપણું સવાન કે આપણુ સમાજ સેવકી થઈ છે એ એ પુણ્ય-પુણ્ય નામ આપણું હેન છે એમાં અન્યથા. કઈ વાણી નથી આપણી વિચાર કરનાર સ્વરે આપણી પ્રત્યેન સાધનેશી પ્રશ્ન અન્યથાવાદી કે નસતિક પ્રેરણા આપણે છે એ જ વન અન્યથા અન્યથા વર્તા, અન્યથા વર્તી એનામાન્ય વાણે. આ વર્તની વર્તિમાં સાધન પુણ્ય એક જા કામ અન્યથા સુખસોચ / છે એના સાધન વર્તી એ જા નથી પર્વની અન્યથા કરે છે નથી નનન્યથા વિધિવિધાનો વિચાર કરેલો. તેથી જ જા વર્તને કેવળ કામપુણ્યથી કે જુ જુ તે જા જા જા જા એ એ પુણ્યને માન્યાર કી સમાજ.

પ્રવર્તક પદ

બીજો વિચારક વર્ગ જીવનમાં સરીર-મુખને સાચા તરીકે તો માને છે પણ એ માને છે કે વર્તમાન જન્મમાં જેવા મુખને સજા છે એવું / મુખ પ્રાણી મરીને પુનર્જન્મ પામ્યું કરે છે ત્યારે-જન્મનાં માંતરમાં-પણ આમુ રહે છે અને એ રીતે સારીરિક-માનસિક મુખેના ઉત્તર્ક-અપાર્કની પરપરા ચાલતી રહે છે. જેવી રીતે આ જન્મમાં એવી / રીતે જન્માંતરમાં પણ ને આપણે મુખી થવું હોય કે વધારે મુખ મેળવવું હોય તો એ માટે આપણે ધર્મોપાન પણ કરવાં પડશે. અધીપાનને વગેરે સાધન કાલે વર્તમાન જન્મમાં ઉપચારક થાય, પણ જ માંતરનાં ઉચ્ચ અને ઉચ્ચતર મુખને માટે આપણે ધર્મોપાન અવશ્ય કરવાં જોઈશે. આવી વિચારસરણી ધરાવતા સૌને અવગતનાં ધર્મોપાનને કરતાં હતાં, અને એવી દ્વારા પરચોળનાં ઉચ્ચ મુખે મેળવવાની તથા પણ ધરાવતા હતા. આ વન આગ્રમ પડી અને પુનઃ મવાતી તો છે જ પણ એવી કામના / જ જન્માંંતરમાં વધારે ને વધારે મુખ પ્રાપ્ત કરવાની તથા મુખને વધારેમાં વધારે વચન મુખી સિંચ રાખવાની હોવાને લીધે જોખનાં ધર્મોપાનને પ્રવર્તક પદ કહેવામાં આવેલ છે. પ્રવર્તક ધર્મને દૂકમાં સાર એ છે કે જે અને જે સમાજ-અવસ્થા હોય એને એવી નિયમનક અને કલ્પનક નવારવી કે જેથી સમાજને પ્રવેક સમય, પોતપોતાની રિચિતિ અને કષ્ટ પ્રમાણે, મુખ મેળવે અને સાધે. સાચ એના જન્માંંતરની તૈયારી કરે કે જેથી બીજા જન્મમાં પણ એ વર્તમાન જન્મ કરતાં વધારે અને સ્વાધી મુખને મેળવી શકે. પ્રવર્તક ધર્મના ઉદ્દેશ સમાજ-અવસ્થાની સાધે. સાચ જન્માંંતરને મુદ્દારે, એ છે નહીં કે જન્માંંતરને ઉચ્છેદ કરવો. પ્રવર્તક ધર્મ પ્રમાણે કામ, અથ અને પદ એ જનુ પુરુષાર્થ છે એમાં મોક્ષ નામક મોક્ષ પુરુષાર્થની કાંઈ કામના નથી. પ્રાચીન ઈન્દ્રી આપોંડે એ અવસ્થાને પદમય તરીકે માનવા હતા અને પ્રવૃત્તિ ધરિક

ખારો, તેઓ મત્ર અને સાચા રૂપ નેહાજને જ મુનવા હતા, જે નવાજ હાથેના પ્રવર્તકે પર્માના અનુયાયી છે. આજના નવા સૈદ્ધિ ધર્મોના મીમાંષા-દશનની નામે ને કર્મકાંક્ષી દશન પ્રતિષ્ઠા થઈ, જે પ્રવર્તકે પર્માનુ દાવત રૂપ છે.

નિવર્તક પર્મા

નિવર્તક પર્મા જે હાલ સુલેસ પ્રવર્તકે પર્માના સાર વિશેષ છે. ને નિચારો. આ લોકે હાલ સૌકાર અને લાભાંતરને મનના સાચેસાચે જે લાભવાને પાસે કરનાર આજના લોકે પ્રવર્તકના વર્તમાની તેમ, માનવા / હતા. પણ સાચે સાચે જ તેઓ લાભાંતરમાં પ્રાપ્ત થતા હતા, હાલનાર અને વિરસ્થાને સુખી થઈ ન હતા. એમની રૂઢિ એ હતી કે આ લાભમાં કે લાભાંતરમાં જમે તેમજ સુખ સુખ કેમ ન મળે, અને જે જમે તેમજ લાભ સમય સુખી કેમ ન રહે. પણ તે જે સુખ કરાશે તે કરાશે જ નહીં થઈ જાય, લોકે જે હાલ અને વિરસ્થાને સુખ પણ જમે નિષ્પ્ર સુખી થઈ ન / લોકોના હાલના ન થઈ જાય. જે લોકે એવા મર્મ સુખી થાયના હતા કે જે એવા પ્રાપ્ત થાય જ્યાં કરાશે નહીં ન જમે. આ લોકોના સુખાંતરે એમને મેક્ષપુરવારે સીધાર કરનાર અનિચલ લાભ તેઓ માનવા લાભા કે આજના એક જેવી પણ નિશ્ચિત થઈ જાય છે કે જેને પ્રાપ્ત કરી જ્યાં કરાશે લાભ-લાભાંતર કે સરીર પાસે કરનાં ન પડે. આજના એ નિશ્ચિતને તેઓ મેક્ષ કે લાભનિશ્ચિત કહેવા હતા. પ્રવર્તક પર્માના અનુયાયીઓ / હાલ અને હાલનાર પાર્મિક અનુયાયીઓ હતા. આ લોકોના તેમ / પર્માના હાલ સુખોને મારે પ્રાપ્ત કરવા હતા, જે પાર્મિક અનુયાયીને નિવર્તક પર્માના અનુયાયીઓ પેલાના સાચા મેક્ષ કે નિશ્ચિત મારે ન કેવળ અધૂરા ન માનવા હતા. જ્યાં એમને મેક્ષ પ્રાપ્ત કરવામાં જાય જાયના એ નર્મા

ધર્મિક જનુવાસોને એકત્વ દેવ હોવા હતા. હિંસ અને હરિમા પૂર પધિમ ગેટનું અતર દોઢાથી પ્રત્યેક ધર્મના જનુવાસોનો મારે એ ઉપરેવ ગળાનું તેજ નિવતઃ ધર્મના જનુવાસોનો મારે દેવ જીવે ગુણો મોક્ષને મારે પ્રત્યેક ધર્મને જાપક મળવામાં આવે, પણ એની સાથે / એકવાદીએને મારે પોતાના સાખ-એકાકુપાધના ઉપચાર માર્ગક મુનિધિન મારની શાપ કરવી, એ પત્તુ તરીકે થઈ પત્તુ આ ધિજી મુજાથી એમને એક એવો માર એક એવો ઉપચાર માર આવે. કે જે જાત સાધનો ઉપર આધાર ધારને ન દે, એ તેજ સાધની પોતાની વિચારમુદિ અને વનનમુદિ ઉપર / નિમર દેવ વિચાર અને વનની આત્મનિક-સંપૂર્ણ મુદિએ આ માર / નિવતઃ ધર્મને નામે કે મોક્ષ મારને નામે પ્રસિદ્ધ થશે.

આત્મીય સ મુનિના આ વિચિત્ર અને વિરિધ તાજાવાજની તપાસ કરતાં આપકને મરદ રૂપે રેખાય છે કે આત્મીય આત્મચારી રહેતોમાં કમકાંગી મીમાસકન જાદ કરતાં જપાવ નિસાધમચરી છે અધિક મળાના મોદ અને તેજ રહતી ■ મુનિ તે મૂળમાં નિવતઃધર્મચાર છે / પત્તુ રિક મળાના ત્યાજીગુપ્તિ સાંખ્યોચ તથા બોધનિક રહતો આત્મા પત્તુ નિવતઃ ધર્મ ઉપર / પ્રવિભિત છે / રિક તાપ કે જ રિક આ જપાવ નિવતઃ મનો અને પ્રતર્ક ધર્મને કે જાપારિ જનુવાસોને તેવ / અને છે અને એ જપાવ સમચાર કે આ મળાને તથા આમળાનમુજા જનમળા હારન જાદાન ઉપરે. માન છે તમજ એવા હતા / પુન / મજ મહત્તરી / મારે મારે સક અમ હોય ■

સમાધાનમાં પ્રવતઃ ધર્મ

હસ્તે પાર્થોક્ષિક છવન સાથે સનપ ધરખટી હેલ, એનું પાન કરે. હરે બહિષ્તિ જન્મણી ન મરિયાણુ એટલે તિથ્યાબ્ધન વગેરે, પિતૃકણુ એટલે સવાનેશ્વરપતિ વગેરે અને દેવકણુ એટલે મતમજ વગેરે નાખેલી નાખાયેલી હેલ છે. બહિષ્તિ પોતાની સામાજિક અને ધાર્મિક હસ્તેનું પાન કરીને પોતાની દુષ્કા ઇચ્છાનું શોધન કરે, એ હજુ છે પણ એનો સમ્પૂર્ણ નાશ કરવો એ ન તે સમય છે કે ન તે હજુ છે. પ્રત્યેક ધર્મ પ્રમાણે પ્રત્યેક બહિષ્તિને યાદે સુસંચાલન ભરી છે એનું ભલું થન કરીને ધર્મ વિશાસ તથા કરી રાકવો.

બહિષ્તિયત વિવતક ધર્મ

નિસ્તૃષ્ઠ ધર્મ બહિષ્તિયાની છે. એની કૃપાતિ બ્રાહ્મણકાતાની ઉચ્ચ હિતિમાંથી જવાને લીધે એ તિથ્યાધુને બ્રાહ્મણત્વ છે કે નહીં છે તે એ ખું છે એનો બીજાની સાથે તેવો સનપ છે એનો સમ્પ્રકાર થઈ શકે એમ હેલ તે એ ક્યા ક્યા લખાયેલી થઈ શકે વગેરે પ્રત્યે વચ્ચે ન પ્રેરે છે એ પ્રત્યે એવા તથા કે તેનું તિથ્યાત્વ એકાંત વિતાન, ખાન, વપ અને જન્મસાક્ષા છવન વગર થઈ શકે બાનું સ્વાર્થ છવન ખાસ ખાસ બહિષ્તિઓને યાદે ન સકાવી શકે, એ સમ્પ્રકારમાં અને એવો સકાર તથા તેથી સ્વસ્વર્થ પ્રત્યેક ધર્મ પ્રત્યે નિસ્તૃષ્ઠ ધર્મનું હેલ નહુ મર્યાદિત હતું. નિકતક ધર્મને યાદે સુસંચાલનનું નામન હતું ન નહીં એ તે સુસંચાલન માંજ વગર ન બહિષ્તિને સર્વતાત્ત્વી બહુમતિ બાપે છે કારણ કે એનો બાધર ઇચ્છાનું શોધન તથા પણ એનો નિરોધ છે. એટલા યાદે નિસ્તૃષ્ઠ ધર્મ બહિષ્તિ સમસ્ત સામાજિક અને ધાર્મિક હસ્તેથી નાખાયેલ છે એમ તથા થનકે, એની માનવતા પ્રમાણે બહિષ્તિને યાદે મુખ્ય મર્મજ એક ન છે અને તે એ કે એમ અને તેમ બ્રાહ્મણકાતાનો અને એમાં અવરોધ એનો કરાવરી ઇચ્છાનો નાશ કરવાનો પ્રયત્ન કરવો.

નિવર્તક પર્મનો પ્રભાવ અને વિકાસ

એમ હાથે છે કે જ્યારે પ્રવર્તક પર્મના અનુયાયી યૈદિક ગાયો
આ દેશમાં પડેલવહેલાં આત્મ ત્યારે પણ આ દેશમાં કષતિ ને કષતિ
એક થા બીજો રૂપે નિવર્તક પર્મ પ્રવર્તિત હતો. શુદ્ધાત્મમાં આ બે
પર્મસંસ્થાઓના વિચારો વચ્ચે સારો એવો તફાવત થયો. પણ નિવર્તક
પર્મના સ્વભાવોના સાચા અનુયાયીઓની તપસ્યા ખ્યાનપ્રદાન અને
અસરકારક - અનાસક્ત આચરણ પ્રા. ૭ પ્રભાવ સાધારણ અસમૂહ
ઉપર ધીમે ધીમે વધતો હતો હતો, એવું પ્રવર્તક પર્મના કેટલાક
અનુયાયીઓને પણ પોતાના જાણનાં, અને નિવર્તક પર્મની સ્થા-
ઓને અનેક રૂપે વિકાસ થયો શુ થયો. જાહેર આત્મ અસરકારક
પરિણામ એ આત્મ કે પ્રવર્તક પર્મના આચરણ ૭ અવસ્થા અને
મુદ્દત, એમ બે આત્મો માનવામાં આવતા હતા એવા સ્થાન પ્રવર્તક
પર્મના પુરુષાર્થોએ પહોંચી તે વાતવ્યવ સહિત શુ અને પાછળથી
સંસ્કાર સહિત ચાર આત્મોને જીવનમાં સ્થાન આપ્યું નિવર્તક
પર્મની જનક સંસ્થામાંના વધતા ત્તા વૈકલ્યથી પ્રભાવન કારણે
પ્રવર્તક પર્મોનુયાયી આત્મોએ એટલે મુખી માનવા સામ્ય કે મુદ્દતમાત્ર
એવા વચર પણ સંવિસીધા અવસ્થાઓમાંથી જ પ્રવર્તક વીજ
સ્થાનો માત્ર પણ ન્યાયપુજા છે આ રીતે જીવનમાં પ્રવર્તક પર્મો
૭ સમન્વય તિર થયા એનું ફળ આપણે ઇતિહાસ સહિત અને
પ્રત્યક્ષ જીવનમાં પણ જોઈએ છીએ.

સમ વચ અને સુધર્મ

એ તત્ત્વના અભિપ્રાય પ્રવર્તક પર્મના અનુયાયી આત્મોના વચને
દેવા જ્યાં નિવર્તક પર્મને પૂરેપૂરો અપનાવી શક્યા હતા એમણે
પોતાના ચિત્તન અને જીવન હાથ નિવર્તક પર્મનું મંત્ર પ્રવર્તક
આત્મ જ્યાં એમણે પોતાની જિંદગી સપત્તિપ્ર પ્રવર્તક પર્મ અને એવા
આચરણ વેરોના પ્રભાવને માન્ય રાખ્યું ન્યાયધીરિક જીવનના

જાને જોખનિયક ઇશનના જાણ રહ્યા જાવા જા વત્તવા સરિજો જા
નિવનકે ખમના ઇશ ઇશ પુરસ્કર્તી જેવા રણુ રણુ કે ૭મજે વા
ખન જાને જાણસાધ્યકારમાં જાપક દિવાકરો તે જાણનિય વિરોધ
કર્તો, પણ એ દિવાકરો જાણસાધ્ય કુતિને સરણ વિરોધ ન
કર્તો જેવી મહિજોમાં સંખ્ય ઇશનના જાણ પુરુષ મંથિર કરે
જાને હતા, એ કારણે જ સંખ્ય-જોખનિયક મૂલ્યમાં ખનકે ખનકે
વિરોધી હોવા જતાં જાતે વેદિક ઇશનોમાં સંખ્ય રણુ

[illegible]

વાસ્તવમાં વેળુ પ્રામાણ્ય સ્થાપના કરવાનો ન તો કોઈ પ્રયત્ન કર્યો
કે ન તો જાણસ્પર્શથી માન્ય રાખેલ કોઈ વાસ્તવચારિ કર્મકાંડો
માન્ય રાખ્યો.

નિવર્તક ધર્મોનાં ચ વચ્ચે જાને આધાર

કોઈકે તરીકે મારો હજારો વર પહેલાંથી ધીમે ધીમે નિવર્તક
ધર્મના અવ-પ્રવચન રૂપે ને અનેક મતઓ જાને આચર્યોને, મહાવીર
સુદત્ત સમય સુધીમાં ત્રિકાલ કઈ ચૂક્યો દલો તે સહેજમાં આ છે-

(૧) અક્ષમ્યુદ્ધિ / છવનો સુખ્ય ઉદ્દેશ છે તરીકે એવિક
કે પરશોદ્ધિ કોઈ પણ પદ્ધતિ મહત્ત્વ.

(૨) આ ઉદ્દેશની પુર્તિમાં જાપક એવા આધ્યાત્મિક માર્ગ,
અવિદ્ય જાને તેમાંથી / ભોલ તુલ્યનો સમૂહનો ઉત્કેષ કરવા.

(૩) આ મારે આધ્યાત્મિક જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું જાને એવા દ્વારા
સમગ્ર છવન-વચરારને તુલ્યા વચરારો જાપવનો એન સારુ દારીરિક
માનસિક વાચિક વિવિધ વપમ્માએમ્નુ વધા સુદ સુદ પ્રકારના
જ્ઞાન-ભોગમાત્રનું અનુસરણ જાત તરુ, ચાર કે પાંચ મહારનેનું
આજ્ઞાન પાસન.

(૪) આધ્યાત્મિક અનુભવ પરાવત્તા કોઈ પણ માણસે કોઈપણ
સાધનામાં કોઈ આધ્યાત્મિક વણ નવતર્કો વચનોને / પ્રમાણસૂચ માનવા,
તરીકે ઉપરજૂન કે અપોહ્યેવ મળતા કોઈ જાસ સાધનામાં રચાયેલ
મથિને.

(૫) સાધના જાને ગુપ્તની એકમાત્ર કસોટી છવનની આધ્યા-
ત્મિક સુદિને તરુતી, તરીકે ના-અસિદ્ધ વણુનિમિષ. આ દષ્ટિએ સ્ત્રી
જાને સદ મુખ્યત્વે પર્મોપિકાર એવશે / કે એવશે એક જાણવું જાને
જનિય પુરુષનો.

(૧) ખચ-ચાંસ કરેનેના ધામિક અને સામાજિક છત્રમાં
નિલેખ. જ્યાં તેમ જ જાણી તેમાં લલકરેલા, ૭ પ્રકારનાં પત્રનાં અચરે
અને નિચરેથી સુધી પહોંચી જતાં તે દેશમાં મૂલ્ય માવી થાય છે
અને કિસ્સે કિસ્સે વધુ ગેર પહોંચી જતાં હતાં.

નિર્દેશ સ પ્રદાન

પરિવર્તે અને ઉપર અચરેનાં લલકરેલાં પત્રનાં અચરે
અને સત્તાઓ અને સંપ્રદાયોમાં એક નિર્વચનમાં સંપ્રદાયને
અચરેનાં હોય કે ને મધ્યસ્થી થતી સત્તાઓમાં પહેલાંથી જેનાં
વિચિત્ર અને પેલાંનાં વિચિત્ર કરેલાં હોય હોય એ જ સંપ્રદાયમાં સૌથી
વાસ્તવિક સત્તાઓ, વડુનાં નેમિયાન અને સત્તાઓનાં પુ
પ્રકારનાં થઈ શકેલાં હોય અથવા તેઓ એ સંપ્રદાયનાં અને
પુરોનાં થઈ શકેલાં હોય સમયે સમયે એ સંપ્રદાયનાં અને
નામ પ્રસિદ્ધ થઈ હતાં. ગુનિ, મિત્ર, મુનિ, જાનકાર, મનુષ્ય વગેરે
એવાં નામો તે એ સંપ્રદાયને માટે જરૂરનાં હોય પણ અચરેનાં
તપની મધ્યસ્થી એ સંપ્રદાયનાં તેનાં જનાં ત્યારે એ સંપ્રદાય નિર્વચ
નામથી વિશેષ પ્રસિદ્ધ થયાં તે નિર્વચનમાંનાં પહેલાંનાં થઈ
આખાંનાં મુનિઓ પહેલેથી જાણીને માટે નિર્વચન અને સંપ્રદાય
રૂપે વધારેલાં હતાં, જ્યાં પણ જાનકાર મધ્યસ્થીનાં સમયમાં, અને
એનાં પછી પ્રથમ વખત સુધી પણ મધ્યસ્થીનાં અનુષ્ઠાં હોય કે
મધ્યસ્થી માટે તેનાં (નિર્વચન અનુષ્ઠાં) નામોનાં ઉપયોગ લેવાં
કરેલાં આને તેનાં સત્તાઓ મધ્યસ્થી પેલાં સંપ્રદાયનાં ત્યાંથી સત્તા
મધ્યસ્થ અનુષ્ઠાંનાં ને નેમિયાન ૭ એને માટે પહેલાં નિર્વચ
અને 'સંપ્રદાયનાં વગેરે એનાં સત્તાઓનાં ઉપયોગ કરેલાં હતાં.

જાનકાર સંપ્રદાયનાં અને સંપ્રદાયનાં પત્ર પ્રદાન

૬૬ વડુનાં વગેરે સર્વોચ્ચ દેશસ્થાનોનાં સુનિ-ઉપાસનાનાં સ્થાનમાં
જેનેને જાણતો નિર્વચક અનુષ્ઠાંનાં ઉપયોગનાં ૭ પણ તેનાં અનુષ્ઠાં-

સ્થિતિમાં નહિપૂત ખાલેય દેવદેવીઓ તેઓ તે સંસ્કૃતિના
 હૃદયની સાથે કંઈ મેળ નથી, તેઓ ફરી પાછાં બમે ઝોલુ રહે / માં ન
 હોય, સ્મૃતિ પ્રાપ્તિના દ્વારા પેલી / ત્યાં ત્રેન પર પરમો ઉપાસનામાં
 પ્રતિકરે માનવમૂર્તિને સ્થાન આપ્યું કે ? એના હૃદયની સાથે
 મુલબત્ત છે પણ સાથે / એની આસપાસ કુચાર અને આગરની
 એટલી સામ્રાજી ભેગી થઈ ગઈ કે ? નિહતિના લગ્નની સાથે સાર
 જાયતવ છે સો જન રહેને આખામિક સમાનપને સમજે સિંચે
 શિવરાત્રી તથા સુમાજના માનસ્ય સ્થાન અપરવાના તે
 સંસ્કૃતિનો ? હૃદય દગ તે એટલી હદે છુપે થઈ ગયા કે, એણે
 તેજ કાને અપવાવવાની કિંમત / મધે ફરી લીધી, એટલું / નહીં
 નહિ એણે જાણ્યું પણ પ્રસિદ્ધ વનિની લીચલા પણ બેઠી ફરી
 લીધી / તે એટલી હદે કે ત્યાં જાણ્યું કે પરનું ગ્રામ્ય હતું ત્યાં
 એણે કદ કહેવાના કોઠાને જ તેની ફીલે રેવાના કામચી પણ બદલ
 મી મુક્યા જન સંજ્ઞાનમાં તે તે સૂનિ વનિ જ ના વિરોધ
 કરવામાં ચોગ્ર માનવી દલી એણે કિંમત આપી તે પ્રસંગમાં ત્યાં
 વનિમંદુ સંભાળી લીધું તથા જામેલ પૂન આખામિક
 ચેતનાને માટે અસમર્થ ન હતી લીધી / આ જટ રીત કદ
 જાણ્યું પર રાત્રી / જસ છે ત્યાં ત્યાં વનરે વિદ્યાએ
 તેના તે સૂનિના પક્ષી સાથે હોય સમય નથી, અ પ્યુ
 તે સંસ્કૃતિના આવી થઈ આટલું / નહીં નહિ આખામિક
 હવે સંકલ્પના જનમારોજ મુખાએ વિદ્યાએને અપવાદી મો
 પડી / (તર્ક) વનરે ? સ કારોના પૂજામાં તે સંસ્કૃતિ સાથે હોય
 / સમય ન દગ કે જ મધ્યકાલમાં કલિયુગિનુતાનમાં તે
 સંસ્કૃતિનું એ જન જતી મયા જન અને માટે, જાણ્યું પર પરની
 તે તે પર પરમાં પણ એક પુરોહિતવન કાવ્ય થઈ ગયેલ
 પ્રાપ્તિનું જાણ્યું અનુકરણ કરવાવળા વિદ્યાએ વનિના વંશે
 વિદ્યાએ પડી મયા આ તેમ / આવી બીજા અનેક નાનીમોટી

મજ્જ-મંથ વગેરે સાત વ્યસનોને નાશ કરવાનો તથા એમને
એક કરવાનો જૈન કોઈ એટલો નથી પ્રયત્ન કર્યો છે કે જે દીર્ઘ
તે જો વ્યસનમાં દુબેલી જાનેઃ જાતિઓમાં શુચરકાર તાપવા
શક્તિમાળી જાનેઃ છે જો નોંધ વગેરે જીન સંપ્રદાયો પણ પોતાની
પ્રતિતાપથી જ્યાં શુચરકારને માટે પ્રયત્ન કરતા હતા, પણ જૈનોને
પ્રયત્ન જ્યાં દિશામાં જાત્યાર સુધી ચાલુ છે અને જ્યાં જૈનોને
પ્રયત્ન થાય છે ત્યાં જ્યાં સ્વેચ્છિકારના સ્વતંત્ર મુખમાં પણ, મુક્ત
જાતિ અને જીન માંસાહારી સેવક સુખ્યાં પુણ્યપુણ્યા માંસ-ધારો
ઉપેક્ષા કરતાં સંપ્રદાય જાનુસાર છે સેવકમાન્ય તિથિ સાધુ ન જઈ
છે કે મુજરાત વગેરે પ્રદેશમાં પ્રાચીનમાં અને નિર્મોચ જોજાને ૭
માત્ર છે તે જૈન પરંપરાનો ૮ પ્રમાણ છે

જૈન વિચારધર્મશાસ્ત્ર એક મૌલિક સિદ્ધાંત એ છે કે દરેક
જાતિના વિચાર વધારેમાં વધારે પાશ્વ અને વધારેમાં વધારે
દક્ષિણે દુર્ગતિ કરવો અને વિવાદરૂપ વિષયમાં પોતાના સ્વા
વિશેષી પક્ષના અભિપ્રાયને પણ એટલી ૮ સદાનુમતિથી
સમજાવવો પ્રયત્ન કરવો એટલી સદાનુમતિ પોતાના પક્ષ તરફ
દેવ, અને જાતે સમન્વયરૂપે ૮ જીવનનિવહારને દેશમાં
કરવો જ્યાં તે જ્યાં સિદ્ધાંત નવાજ વિચારોત્તમ જીવનમાં એક કે
બીજો રૂપ કામ કરતો ૮ રહે છે એવા સિદ્ધાંત પ્રજાજનન ન તે
અસ્થિત જ્યાં છે છે ન તે શાંતિ મેળવી શકે છે જ્યાં જૈન
સ્થિતિએ એ સિદ્ધાંતની એટલી નથી ચર્ચા કરી છે અને એવા
ઉપર એટલો નથી જાર લીધો છે કે જે દીર્ઘ ક્ષેત્રમાં કદર વિશેષી
સંપ્રદાયને પણ કઈ ને કઈ પ્રેરણા મળતી ૮ સ્ત્રી છે રામાનુજનો
વિશિષ્ટતા, એ ઉપનિષદની ભૂમિકા ઉપર જ્યાં વચ્ચે જાનેઃકતવાદ
૮ છે

જાનતે એટલા માટે જાતી રહી કે નૈન સંસ્કૃતિને એવા સાધારણ જનુમતીઓની રક્ષા કરવી હતી કે જેઓ બીજા વિશેષી સંગ્રહોમાંથી જાતીને એમાં સમાવેશ જતા હતા. અથવા જેઓ બીજા સંગ્રહોમાં જાતીનાર-વિચારોથી પોતાની જાતને જમાવી રાખતા ન હતા.

ફરે જાણ્યો દુકામાં એ પણ નોંધ્યું કે બીજાઓ ઉપર નૈન સંસ્કૃતિની ખાસ જાણ રહી પડી.

જન સંસ્કૃતિનો બીજાઓ ઉપર પ્રભાવ

જામ તે સિદ્ધાંતથી સર્વજ્ઞતાવાને નવાજ માને છે. પણ પ્રાચીનકા ઉપર તેઓ જાર નૈન સંસ્કૃતિને જાણે છે. તેથી ખસલા એવું એ માટે કામ હતું છે એવું પરિણામ સમગ્ર ઇતિહાસ કુશળાં કે જાણ્યું કે જ્યાં જ્યાં જાને જ્યારે જ્યારે જોડો એક કે બીજા ઉપર ઉપર પ્રભાવ પડ્યો, ત્યાં ત્યાં સખી જામજામતા ઉપર પ્રાચીનકાને પ્રભાવ સસાર પાડ્યો, તે એટલે સુધી કે જાસનના જોડે જાસોમાં પોતાને જાનેન કહેનારા તથા નૈનવિશેષી માનનારા સાધારણ ધોરે પણ દરબાજી દિશા પ્રમે જાણ્યો સેવા સામા જાદિસાના આ સામાન્ય સસારને લીધે જ વેચ્યુર વચે જાનેક નૈનનર ૧૨૧૨જોડના જામાર-વિચાર પ્રાચીન થીક ૧૨૧૨થી સાર સુધા રહી ગયા છે તપસના સખખમાં પણ એવ / હતું ત્યાંથી ટેવ કે મુસલ, નવાજ નૈન તપસના તરફ પૂર વધારે રહી છે જાનાં પ્રભાવ પાડેલી સખખને ઉપર એટલે જાપી પાડ્યો કે જોખને પણ એક કે બીજા ફરે જાનેક પ્રકારની સ્થાતિક તપસજોડે જાખાની લીધી જાને સામાન્ય રીતે સાધારણ જાનાં નૈનોની તપસના તરફ જાકમાર પડાકી રહે છે તે એટલે સુધી કે મુસલમાન સખખ તથા બીજા સખખ જાપિકારીઓએ તપસજોડે જાખખને જાનેનાર નૈન સંગ્રહજુ કેવળ જામાન / નથી હતું જાતે જાને જાનેક સખખને પણ જાપી છે.

મધ્ય-માસ વગેરે સાત વ્રતોને નાનૂદ કરવાનો તથા એમને જોડાઈ કરવાનો જૈન વર્ગે એટલો નધો પ્રયત્ન કર્યો છે કે જે લીધે તે એ વ્રતનમાં ફોરેલી અનેક જાતિઓમાં સુસંસ્કાર નાખવા શક્તિશાળી બનેલ છે. જોકે જોકે વગેરે જીન સંપ્રદાયો પણ પોતાની પૂરી તાકાતથી જા સુસંસ્કારને માટે પ્રયત્ન કરતા હતા, પણ જૈનોને પ્રયત્ન જા દિશામાં જતાર સુધી ચાલુ છે અને જ્યાં જૈનોને પ્રભાવ સારો છે ત્યાં, જા સૈરવિદ્યારના સ્વતંત્ર મુખમાં પણ મુસલમાન અને જીન માંસાહારી ભેદ સુખાં મુશ્કેલીમાં માંસહારને ઉપરેલ કરતાં સંપ્રદાય જાનુજને છે ભેદમાન્ય તિથિ સમુ ૮ મુદ્દા છે કે મુજબત વગેરે પ્રત્યેમાં પ્રાચીનજા અને નિર્મોલ જો લખે ૭ જાનક છે તે જૈન પરંપરાનો ૮ પ્રભાવ છે

જૈન વિચારસરણીને એક મોટી સિદ્ધાંત જો છે કે દરેક વસ્તુનો વિચાર વધારેમાં વધારે પાસાં અને વધારેમાં વધારે દૃષ્ટિબિંદુઓથી કરવો અને વિવાદરખાં તિથિમાં પોતાના સાવ વિરોધી પક્ષના અભિપ્રાયને પણ એટલી જ સમજાનુભૂતિથી સમજાવાનો પ્રયત્ન કરવો, જેથી સમજાનુભૂતિ પોતાના પક્ષ તરફ હોય, અને જાતે સમન્વયરૂપે જ જીવનજીવદારનો ફેસલો કરવો. જામ તો જા સિદ્ધાંત જાળવ વિચારશાળા છતાં, એક કે બીજા રૂપે, કામ કરતે ૮ રહે છે જેના સિવાય પ્રજાજીવન ન લે જીવસિદ્ધાંત જા સિદ્ધાંતની એટલી નધો યચો કરી છે અને જેના ઉપર એટલો નધો જાર લીધો છે કે જે લીધે જીવનમાં જીવ વિરોધી સંપ્રદાયને પણ કઈ ને કઈ પ્રેરણા મળતી ૮ રહી છે રામાનુજનો વિકિરણત એ જીવનિવહી શુભિકા ઉપર જીવે ચરેલો અનેકાનંદ ન છે

જન ૧૧૧૨૨૨૨૨૨૨૨

જેન સંસ્કૃતિના હાથને સમજાવવા માટે જાણેલા શાસ્ત્રો એ જાણીનેના પરિચય કરેલા પાઠો, જે પહેલાંથી જાણ સુધી જેન ખરેખરમાં એકસરખા રીતે જાન્ય છે અને પૂર્ણ છે જેન પર ખરબી સામે સૌથી પ્રાચીન જાણત મનસરોવર અને એમના પરિવારો છે મનસરોવર પેલાના છત્રોનો સૌથી મોટો ભાગ, પ્રજાસત્તાની ત્યાગદારીની સાથે નીચે જે જાણદારીઓ એમના મારી જાતી પડી હતી, જેને સુદ્ધિપૂર્વક જાણ કરવામાં વિતાવ્યો હતો. તેઓને એ સમજાવવા સાથે જાણેલા મોહને લગતાં-વાંચતાં સીપનું કોઈ કામ પાયા નહીં જાણુનારા વનચસીઓને એમણે જેનીચાટી તથા મુનાર, કુશર વગેરેના છત્રોપમેયી પાયા સીપન્યા જાણ જાણેલી રીતે વતનું, જે રીતે નિયમેનું જાણ કરવું એ જાણ એમણે સીપનું પડી જાણે એમને જાણુ છે મોટો પુનઃકરત પ્રાણુ જાણ કરવાની જાણ જાણદારીઓ જાણ કરી જાણે, ત્યારે જાણેના જાણ એને સોપાન તેઓ જાણ જાણદારીઓ પ્રાણી જાણવડ કરવાને મટે જાણ તજની જાણે પેરથી જાણી નીજાના

જાણદારીને જે પુણેનો જાણો અને સુદ્ધી નામે હતી એ મુખમાં જાણેનાર્થ વચ્ચે જાણી પ્રજા પ્રજાનિ હતી. સુદ્ધીએ જા પ્રજાને વિશેષ કરી, અને પેલાની સૌમ્ય તજસાથી જાણે જાણે ઉપર એવો પ્રજાવ પાણો છે જેની જાણે સુદ્ધીની સાથે જાણ કરવાનો વિચાર માંડી વાળ્યો એટલું / નહીં જાણે એ એવો જાણ જાણે મરો. જાણેના જાણમાંસુપ્રામાં જાણેને જાણેની જાણે જાણેનો જાણેનાર જાણે, જાણેને સુદ્ધીએ જાણેજાણેની જાણે માણેનો તજસામા રેસી રીપી જાણે જાણે જાણેના જાણે પ્રવિષ્ટિ પ્રજા નાણુ જાણે જાણે

જાણદારીના જાણે અને જાણુજાણી નામે પુણે વચ્ચે જાણે

માટે કમળાકે ગુદ ચાક ચાકું. જેવો દહાડુદ દાણા નિકાલ લાગવાનો નિશ્ચય થયો. કરતનો પ્રચાર પ્રકાર નિષ્ફળ થયો. બધારે બાકુમહીને વારો બાકુએ અને કરત કરતાં વધારે સખિતવાળી બાકુમહીને એમ લાગ્યું કે મારા મુદિપ્રકારથી કરતની જગત્ત દુદલા થશે, ત્યારે એણે જ્યારે જીપર વિજય મેળવવાની જાણે પોતાની જગત્ત જીપર વિજય મેળવવામાં ફેરવી નાખી. એણે એમ વિચાર્યું કે યજ્ઞને માટે મુદમાં વિજય મેળવશે અને ગેર પ્રતિવેરનાં અને કુદમાસેરનાં બી વાકવાં એના કરતાં સાચો વિજય જલકાર અને તથ્ય જીપર વિજય મેળવવામાં જ છે. એણે પોતાના બાકુમહીને જીપરમાં કોષ અને અભિમન જીપર / ક્યો, અને જલેરથી વેરનો પ્રતિકાર કરવાનો છપ્ત દામકો નેસાપો પરિણામ જે બાકુને કે જલે કરતને લેસ અને ગર્વ પશુ ખર્ચિ થઈ ગયો.

એક સમય એવો હતો કે બધારે કેવળ કુતિયોમાં જ નહીં જાણ્ય વર્ગમાં માંસ ખાવાની પ્રથા હતી. રાજા-રાજાના મેજાન માટે સામાનિક કુતિયોમાં પાર્થિવ અનુજાનેને જલસરે પશુ-પક્ષીઓનો વધ એવો જ પ્રચલિત અને પ્રવિજિત હતો કે તેની બાજે નારિયેળ અને ફોળી મેદ. જે ગુરમાં ચુનકન નેમિકુમારે એક અમળ પશુનું કાનું એમણે પોતાના લગ્ન લગતે મેજાન માટે કલક કરવામાં બાવનાર નિર્દોષ પશુ-પક્ષીઓની નેલાકારી પુક વાણીથી દ્રવિત થઈને નિશ્ચય ક્યો કે તેમાં નિર્દોષ પશુ પક્ષીઓના નિનકારી વધ થતો હોય એવા લગ્નથી સધુ । બાવો ગમીર નિશ્ચય કરીને તેઓ, કેઈની વાત કાને પર્ત વિના જાનમાંથી તરત જ પાજ દરી ગયા. અને દારકથી સીધા નિરનાર ખવત જીપર નઈને એમણે વાપરવા બાકરી. કુમાર જલસમાં જ રાજાપુત્રીનો ત્યાગ કરીને અને ખાન-વપને માર્ગ જાણાને એમણે એ લાંબા સમયથી પ્રચલિત પશુ-પક્ષી-લગ્ન પ્રથા જીપર, પોતાની જાણના લગ્નમાં જીપરથી, એટલે લગ્ન પ્રકાર ક્યો

૧. જેથી જાન્ય કુળજાતમાં, અને કુળરાત્રી પ્રમાણિત કરેલા નીચા પ્રતિભાં જન્મ, એ પ્રમા નામોના થઈ ગઈ અને ડેર ડેર જાતના મુખી થઈ જાતની પંચગવ્યોના જેવી યોગ્યિત સરસાઓમાં પરિવર્તિત થઈ ગઈ.

પ્રથમ નામના છત્રાનો જાતના કઈક સુદો ન હોય એમણે એકવાર દુર્ગેસા જેવા જનના કીધી તાવસ તથા એવા અનુભવીઓની આગળ વધેલેલું એવન ખેડીને પણ એક જાતના સાબો વીસા કાઢવામાંથી જાતની સેવાનો પ્રભાવ કર્યો. જાતું પરિશુભ એ જાતું ૧ જાતું પણ જેવેના પ્રજાસત્તા જેવામાં કઈ સાથ મુખ્યને ખરૂં નથી.

દીપવત્સરી મહાગીરે પણ એક વખત પોતાની અરિસાત્રી પૂરું સ્થાપાને આવે ૧ પરિશન આપ્યો હોય. જ્યારે તેઓ ૧ વચમાં ખાનમાં ડેલા હતા ત્યારે એક પ્રજા વિરુદ્ધ એવને ૧ જ મુર્ચો એ સમયે તેઓ પોતાના ખાનમાં અચાનક એકાદું ન નહીં પણ એમણે એ વિરુદ્ધ ઉપર પીએલાઓનો પ્રયોગ કર્યો, જેથી એ પ્રયોગ " અર્જુન-પ્રતિજ્ઞા" ઉદ્ધારી શાસ્ત્રના એ સ્થાનું છત્રાવ છત્રાવ નથી ગયેલ તેઓ છત્રાવની, અનેક પ્રયત્નોએ અત્યંતારિ પારિત્યક કાર્યોમાં થઈ ગયાને શાસ્ત્રાને પૂરું પ્રભાવ કરતા ૧ રજા. જાન્ય જાતનીથી જ જૈન સંસ્કૃતિ પ્રજાવાન નથી રહી છે અને અનેક મુતીનનેથી વચ્ચે પણ એણે પોતાના જાતનીના કામને બંધે તેમ કરીને સાચી રાખવાનો પ્રભાવ કર્યો છે. ૧ જાતના પારિત્યક સામાજિક અને રાજકીય દિશાસમાં છત્રાવ છે. જ્યારે પણ એવો મુખેના સાધારો ત્યારે ત્યારી તથા રાજા મચી અને વેપારી નેરે મુદ્દતોએ જૈન સંસ્કૃતિના અરિસા સરસ અને તાવના જાતનીનો પોતાની અને પ્રચાર કર્યો છે.

સંસ્કૃતિનો ઉદ્દેશ

સંસ્કૃતિ મામનો ઉદ્દેશ છે માનવતાના અપાલુ તરફ જાતના વધુ ના ઉદ્દેશને એ ત્યારે જ સાચી રહી છે ૧ જ્યારે એ પોતાને

૪૮ મ આપનાર અને પોષનાર રાષ્ટ્રના કલ્યાણમાં હાથે આપના માટે દોષમાં તેનાર હોય. ઈર્ષ પશુ સરકૃતિનાં ગાત્ર અગ્નિ દેવના અમુલ્યના સમયે / નિષ્પે છે અને એવે સમયે ૪૮ એ આકાશક લાગે છે પણ સરકૃતિના કલ્પની વાત જુદી છે સમય આપનારો હોય કે અમુલ્યનો, અને સમયમાં એની અનિવાર્ય તરિયાત તો હોઈને એકસરખી / હોય છે ઈર્ષ પશુ સરકૃતિ બધાં મુખી એ જાણના ધજારમાં પોતાનો હાથ ન આપે ત્યાં મુખી દેવના પોતાના દનિવાસ કે વસોનાથએના આધાર ન તે હવિત રહી શકે છે કે ન તો પ્રતિજ્ઞા મેળવી શકે છે

આ દૃષ્ટિએ પણ ૪૮ સરકૃતિ અગ્નિ વિચાર કરવો સવન છે આપણે હવે ૪૯ મના હોઈને કે આ સરકૃતિ મૂલ પ્રાપ્તિ અર્થે પુનઃ/ મરી છુટકારો મેળવવાની દૃષ્ટિએ આગિર્દેવ પશી છે એના આધાર-વિધારનું આપુ માગપુ એ સક્રિયે અનુરૂપ / અનુ છે પણ આપણે એ પણ તેઈએ હોઈને કે આપણે એ સરકૃતિ બાંધી મુખી / મંદિરિત ન વેઠે એને એક વિશિષ્ટ સમાજનું ૧૫ ધારનું કરી રીધું

નિશ્ચિત અને પ્રશ્નિ

મમ તે સમા / હોય એ દેવના નિર્લક્ષી પુત્રપુત્રમનુષ્ઠિ આધારે ન તા છડી શકે / કે ન તા વસ્તુનિક નિરક્ષી સાધના / કરી શકે છે / ન ઈર્ષ રીત નિરવિત નહીં માનવચર્યા અને દેવના પ્રતિ-યાન / મનના માનવાચર્યા ઉપર એ પ્રતિપાત્ર ગાત્ર અને વરો-ગમા / કમ્પર્ષને મગી સહના હોય તા એ ૪૯ અ પુ / સાચુ છે કે પ્રતિપાત્ર આધાર રીધા વચર નિગતિ દેવના દવાર્ધ દિશા ૪૯ મની ૪૯ / અનિવાર્ય અન વાકનિક અન ને અ ઠી કે પ્રતિ અને નિગતિ એ માનવચર્યાનું આ / સિદ્ધાંતી ને જાણુએ છે ત્યાં મુખી દેવની નિરક્ષી સાથે ૪૯ સાચુનુષ્ઠિ અન કમ્પર્ષાર પ્રતિપાત્ર જગ પૂરણમાં ન આપે ત્યાં મુખી ઈર્ષ અનુરૂપ દેવના મૂલ્ય,

જુદાઈ અને અપ્રત્યક્ષથી જન્મી નથી રાખે. પ્રાઈ પણ મર્યાદા મળ્યા
જાવ્યા અને દુષ્કર્મથી નિવૃત્ત થવાથી છવનો નથી સહી રાખે. સાથે
જ સાથે એણે પશ્ચાત્તે સેવા પણ કરી જ નોઈએ. છવને માટે
હરીરંગથી જન્મ્યાવાળા લોકોને કાંઈ નાનકું ભેટું જારી છે એટલું
જ એની તરોઈ નવા લોકોને સમાર કરે એ પણ તરી છે

વિશ્વવિદ્યાથી પ્રવૃત્તિ

સકલભૂતેથી રાઈને જાણ સુધી નિશ્ચિતથી કહેવાઈ ભેન
સંસ્કૃતિ પણ પ્રાઈને પ્રાઈ રીતે દર્શાવી સહી છે તે એક માત્ર નિશ્ચિત
જાણ હવે નથી કિંતુ અપ્રત્યક્ષથી પ્રાઈને જાણાયે. તે પ્રત્યક્ષમાં
જાણ્યોએ નિશ્ચિતજાનનાં કુદર વત્તેને જાણ્યાંને એક જાણ
અપ્રત્યક્ષથી, એવી સંસ્કૃતિ નિષેધ કરું ? ? ઝીંઝામાં સમ્મત
જાણે જાણે નવા હવેથી સ્વપ્નાં ચાંપીછ દારા હરી પેટાનું
સંસ્કાર કરી સહી છે તે નિશ્ચિતથી ભેન સંસ્કૃતિ પણ અપ્રત્યક્ષથી
જારી પ્રાઈને જાણાયે રાઈને / જાણ્યાની જાણ્યાની પરિસ્થિતિમાં
દર્શાવી સહી રાખે. ભેન સંસ્કૃતિમાં વત્તવાન અને જાણ્યાના ? પૂજા
નિષેધ છે અને એ ? જાણ્યાને જાણ્યા હવે પેલાની પૂજા માની
રહેલ છે એને જાણ્યા એ પ્રાઈને એવા મનમાંથી પેવા સાધી રાખે
છે ? ? જાણ્યાને માટે અપ્રત્યક્ષ જાણ.

ભેન પર જાણ્યા પહેલું સ્થાન છે તાણીએનું અને નીલું છે
સંસ્કૃતિનું તાણીએને પાંચ મહાજાત સ્વીકારવાની જે જાણ્યા છે તે
જાણ્યામાં જાણ્યા સંસ્કૃતિમાં પ્રવૃત્તિ કરવાની છે સંસ્કૃતિપેશક પ્રાઈને
માટે સ્થિત પેશ કરવાની પ્રાથમિક કારત માત્ર છે. દિશા, જાણ્યા,
ધોરી, પરિણામ જેણે દોષેથી જાણ્યા વિના સંસ્કૃતિમાં પ્રવૃત્તિ કર્યા
નથી રાખી. અને સંસ્કૃતિપેશક પ્રાઈને છવનામાં સ્થાન જાણ્યા
વિના દિશા કરેથી જાણ્યા જુએ એ પણ જાણ્યા જાણ્યા છે. જે
જાણ્યામાં સર્વજોમ જાણ્યાએ સ્વીકારવાની રાજિત ન હેલ એને માટે

તેન પરેષામાં અક્ષુરતોની રચના કરીને પીમે પીમે નિરતિ તરફ
જાવતા વધવાનો માત્ર ફળ રાખવામાં આવ્યો છે. બાકી મુદતથીને
પાટે દિશા વચેરે દોષોથી અમુક અસે નમરાનું વિધાન કરવામાં
આવ્યું છે એનો અર્થ એ / છે કે જેમાં મુદતથી દોષોથી નમરાને
અભ્યાસ કરે. ફળ સાથે / સાથે એના પાટે એ આદેશ ફળ છે કે
? ? દોષને એ દૂર કરે તે તોષિતના વિશેષી અક્ષુરેને છાનમાં
રચાન આપ્યો નવ દિશાને દૂર કરવી દોષ તે છાનમાં પ્રેમ અને
અપ્રમોદમના સદ્ગુણને પ્રચર કરવા તેઈએ સ્વયં મોક્ષ વચર
અને સ્વયં મોક્ષનું નમ મેળવવા વચર અસત્યથી નિરતિ ડેરી રીતે
વધે! પદ્મ અને મોક્ષથી નમસ્તુ દોષ તે સત્ય અને ત્યાગ તે
કુલપાત્ર પ્રાક્ષિયેમાં પોનાથી નરને પાપથી દેરી / પદ્મ

સૂત્ર વિનો સૂત્ર

સૂત્ર નિમાવતા સૂત્ર મોક્ષ અને મોક્ષને વલણ તથા નિમૂળ
કરવા તરફ છે નહીં કે પ્રાપ્તિ નિમૂળ કરવા તરફ જે પ્રાપ્તિ
આસન્નિ વચર ન / પદ્મ સો બેરી દોષ એ / ત્યાગ છે ધ. ન
દાખ્યાને અને અભિજ્ઞ પદ્મ વચરે. પ્રાક્ષિયે સમા ત્યા
ધારણ દપમ અને અના વિદ્યાસ કરનારી છે તે આસન્નિપૂરક વેપ /
આસન્નિ વચર ફળ વચર છે એટલા અદેશરૂપિ ડેરી આસન્નિ
ત્યાગ નહીં / સૂત્ર કરે છે

[ભીષિ પ ૯, ૧ ૧૩૧ ૧૪૨]

જોન તત્ત્વજ્ઞાન

વિધેના બાહ્ય અને આંતરિક સ્વરૂપ વિશે વધુ તેમજ સામાન્ય તેમ જ આપક નિયમેના સનખમાં ૭ વાર્તિક દ્રષ્ટિએ સિદ્ધાન્ત એ તત્ત્વજ્ઞાન આપી વિચારણા કાર્થ એક જ દેશ, એક જ ભવિ ૩ એક જ પ્રજામાં જુદાને ૭ અને કપટા વિકાસ પામે ૭ એમ નથી દેશુ જલુ આ બાબતી વિચારણા એ પુનઃપુનઃ વિચિત્ર અણ દેશાથી તે વહેલી ૩ મોટી રીઠ દેશમાં સ્વચ્છાર રીઠ ભક્તિની મનપ્રજામાં જોએ ૩ વરે બરે જુદાને ૭ અને તેની સિદ્ધાન્તુ સુરી સુરી પ્રજાઓના પરસ્પર સંસ્પર્શને લીધે, અને કાર્થ વાર તદ્દન સ્વાતંત્ર્યને પલુ વિરોધ વિકાસ પામે ૭ તેમ જ સામાન્ય ભૂમિક્ષ માણી જવાર કાર્થ તે બનેલ રૂપે રૂપે ૭

તેમણેથી બાહ્ય સુધીમાં જુન ૭ ઉપર મનુષ્ય ભવિએ ૭ વાર્તિક વિચારણાઓ કરી ૭ તે નથી બાળે હવાત નથી, તેમ જ તે નથી વિચારણાઓએ કમિલ દલિદાસ જલુ જલુપત્તે બાપણી સામે નથી, જાનાં બાપરે એ વિરો ૭ કાર્થ સામ્યો બાપણી સામે ૭ અને એ વિરો ૭ કાર્થ થો જલુ બાપત્તે વળીએ બાપે તે ઉપરથી એટલુ તે નિરિંચાઈને કરી સમાપ ૩ તત્ત્વવિવત્તની સુરી સુરી અને પાસ્પર વિરોધી દેશાથી એ તેલથી પાસ્યો દેશ, જાનાં એ નથી વિચારપાસ્યો સામાન્ય અણ એક ૭ અને તે એ રૂપે રૂપે

જાણ તેમ જ અંતરિક સ્વપ્નના સામાન્ય અને વ્યાપક નિયમોનું
સહસ્ર શેષી કારણ

તત્ત્વજ્ઞાનની ઉત્પત્તિનું મૂળ

૭મ ઠાઈ એક મનુષ્ય-અર્થાત્ પ્રજાપતિ જ પૂર્ણ નથી હોતી, પણ
તે જાણ બારિ જુરી જુરી અસંખ્યભોખાંથી પચાર થયા સાથે જ
પોતાના અનુભવો વધારી અનુભવે પસંદગી દિશામાં અગ્રણ્ય થઈ છે
તેમ મનુષ્ય-અર્થાત્ વિશે પણ છે. મનુષ્ય-અર્થાત્ વિશે પણ જાણ બારિ ક્રમિક
અસંખ્યભો અપેક્ષાવિરોધે હોય / છે તેનું જાણ અર્થાત્ જાણ
કરતાં થઈ જ વાળુ અને વિશાળ હોઈ તેની જાણ કરે અસંખ્ય-
ભોજો સમય પણ લેશે / થઈ હોય તે સ્વભાવિક છે મનુષ્ય-
અર્થાત્ જાણે કુદરતને જોઈ જાણી અને તેણે પ્રથમ જાણ વિષય તથા
જાણ જોઈ તથા તેની જાણે જાણુન અને અજાણી વસ્તુઓ તેમ
જ અજાણે ઉપરિશ્લેષ થઈ એક જાણુ સુધી મદ અને અવશિષ્ટ
તારામણ અને બીજા જાણુ સમૂહ, પવત અને વિશાળ નદીપ્રવાહો
તેમ / મેળવ / નાઓ અને વિદ્યુત-અજાણે તેનું જાણ જેમનું
મનુષ્યનું મનસ જા નજ સ્વપ્ન પદ્ધતિના સહસ્ર ચિત્તનમાં પ્રવેશ
થઈ અને તેને એ વિશે અનેક પ્રકારે ઉદભવ્યા ૭મ મનુષ્ય-અર્થાત્ જાણે
જાણ વિષયના મૂળ તેમ / અર્થાત્ સ્વપ્ન સ્વપ્ન વિશે અને તેના સામાન્ય
નિયમો વિશે વિવિધ પ્રકારે ઉદભવ્યા, તેમ તેને અર્થાત્ વિષયના મૂળ
અને અર્થાત્ સ્વપ્ન વિશે પણ વિવિધ પ્રકારે ઉદભવ્યા જા પ્રકારો
ઉદભવે તે / તત્ત્વજ્ઞાનની ઉત્પત્તિનું પ્રથમ પદ્ધતિનું એ પ્રકારે
તેના હોય અને કાળામે તેમાંથી બીજા મુખ્ય અને ઉપરિશ્લેષ પણ અને
તેના આ હોય, જા એક જા નજા પ્રકારે દેખા નીએ
પ્રકારે દેખા રહ્યા.

વર્ણનક પ્રકાર

તેની રીતે જાણ પરિવર્તન પામતું જા જાણ વિષય ઉપર

કેવળ થયું હતું? શોમાંથી કેવળ થયું હતું? પેલાની મેલે જ કેવળ થયું હતું? કે પાછાં કેવળ થયું હતું? અને કેવળ થયું ન હોય તો શું આ વિષય એમ જ હતું અને હા? નો તેમાં કારણો હોય તો તે પોતે પરીક્ષાન વિનાનાં સાધન જ હોવાં જોઈએ કે પરિવર્તન શીલ હોવાં જોઈએ? જ્યાં એ કારણો કારણ હોય તો નાનાં જ હોય કે આખા માથા વિષય કારણ માત્ર એકરૂપ જ હોય? આ વિષયી અસંધિ અને વિચારના કે સમાધાન અને રચના દેખાય છે તે હુદિપૂર્વક હોવાં જોઈએ કે વચ્ચે અન્યથા હોવાં જોઈએ? તે હુદિપૂર્વક વિષયવસ્તુ હોય તો તે હોવી હુદિને અન્યથા છે? શું એ હુદિમાત્ર તત્ત્વ પોતે તત્ત્વ સ્વી વિષય નિયમ કરે છે કે એ પોતે જ વિષય પરિણમે છે અથવા દેખાય છે?

ઉપસી રીતે જાતારિક વિષયના સુખખર્ષા પદ્ય પ્રભો કથા ૩
 ૭ આ ગદ્ય વિષયો ઉપસોજ કરે છે પણ ને ગદ્ય વિષય વિશે વિચાર
 કરે છે તે વલ્લ શું છે? શું એ બદલે બાધા વલ્લ ગદ્ય વિષયના
 માં / પ્રવૃત્તિ છે કે પ્રર્થ સુધા રચનાપદ્ય છે? આ જાતારિક વલ્લ
 બાધારિ છે કે તે પદ્ય કથારેક પ્રર્થ જાતના કારણમાથી ઉપસના થયુ છે?
 વળી બદલે બાધારાં બનેક વલ્લે વલ્લુક સુધા / છે કે પ્રર્થજીક
 મૂલ વલ્લની નિમિત્તિઓ છે? આ બધાં સ્થાન વલ્લે ખરી રીતે
 સુધા ન દેખે તેવે પરિસ્થાનમાંથી છે કે માત્ર કુદરત છે? એ વલ્લેનો
 કદી બાવ બાધવાનો કે કાળની રહિમે બાવ રહિત ન છે? એ ન
 રીતે આ બધાં દેહમાર્ગિના વલ્લે ખરી રીતે દેહની રહિમે બાધા છે
 કે પરિમિત છે?

જા જાને જાના ડેવળીન બહુ મથો તલપિતનના પ્રેસમાં
 ઉપરિન થયા જા નંક પ્રથોનો કે તેમાંના કેસરનો ઉપર જાપરો
 છુટી છુટી મળ્યોના તાલિકા જિતના રતિદાસમાં અનેક રીતે
 બેઠેને હામે મોક સિવારીએ જુ ગુપ વખતથી જા પ્રથોને

જ્યુવા મડિલા એમનું ચિતન અનેક રીતે વિકાસ પામ્યું જે જાણતી તત્ત્વજ્ઞાનમાં આસ મહત્વનો ભાગ રોકે છે. આર્થોગર્ભના વિચારોએ તે ઝીંક ચિતો પહેલાં દબારો વર્ષ અવાજથી આ પ્રયોગ ઉપર મેળવવા વિવિધ પ્રયોગો કરેલા. તેના ઇતિહાસ આપણી સામે રજૂ છે. ઉત્તરોનું સુ ક્ષિપ્ત વર્ણન કરવા

આમ વિચારોએ એક એક પ્રમ પાતે આપેલા સુધ સુધ ઉત્તરો. અને તે વિશે પશુ મનમેળી સાખાએ અપર છે. પશુ સામાન્ય રીત આપણે દૂકમાં એ ઉત્તરોનું વર્ણન કરવા કરીએ તે આ પ્રમણે કરે સમય —

એક વિચારપ્રવાહ એવા સ્વરૂપે છે તે જાણ વિષયે ત્વ માનવે. પશુ તે વિષયે ઠાઈ કારણમાંથી ત્વન નવું. — પહેલાં ન દ્વિત્ય તેવું — સ્થાની ના પામવે અને એમ કહેવે છે. તેમ દ્વિત્ય માનવે દ્વિત્ય રહેવું દેવ છે અને કારણે માત્ર આવિશ્વૈવ પામે છે તેમ આ નવું મૂળ વિષયે ઠાઈ મૂળ કારણમાંથી માત્ર આવિશ્વૈવ પામે તપ છે અને એ મૂળ કારણે તે સ્વન સિદ્ધ અન્યારિ છે.

મીને વિચારપ્રવાહ એમ માનવે છે આ જાણ વિષયે ઠાઈ એક કારણથી ત્વનું નથી. તેનાં સ્વભાવથી સિન્ન સિન્ન એવાં અનેક કારણો છે અને એ કારણોમાં પશુ વિષય દ્વિત્ય માનવે પોંડે દ્વિત્ય રહેવું ન દ્વિત્ય પરતુ તેમ સુધ સુધ સામાન્ય દ્વિત્ય મળવાથી એક નથી. / ચાલી તેવાર માત્ર છે તેમ તે સિન્ન સિન્ન નવાં મૂળ કારણોનાં સમ્યક્ત્વ-વિષયક્ત્વમાંથી આ જાણ વિષયે ત્વન નવું. / ઉપન માત્ર છે. પહેલાં પશ્ચિમમાંથી અને મીઠા કારણથી એ મને વિચારપ્રવાહો જાણ વિષયના આવિશ્વૈવ છે. ઉપરથી જાણમાં મનમેલ પરાવચ્છાં આંતરિક વિષયના સ્વરૂપથી જાણમાં સામાન્ય રીતે એકમાત્ર જાણ મને એમ માનવા છે. આ જાણ આમત્વ અન્યારિ છે. નથી તે ઠાઈ પરિણામ છે. નથી તે ઠાઈ કારણમાંથી ઉપન

ચક્ષુ જેમ તે આક્રમણ બનાવે છે તેમ દેહ અને કાળ એ જન્મે દષ્ટિએ તે બનતા જાય છે અને તે આક્રમણ દેહભેદે સિન્ન સિન્ન છે વસ્તવિક રીતે તે એક નથી.

મૈત્રેયે વિચારપ્રવાહ એવો જાય છે કે ૭ નાજ સિધ્ધ અને જાતરિક છવ્ઠવત જન્મેને ઘેર એક જગત સ્વતંત્રનું પરિણામ માનવે અને મૂળમાં નાજ ૭ જાતરિક જન્મતની પ્રકૃતિ ૭ કારણમાં કોઈ જ નેક માનવા ના પડતો.

જન વિચારપ્રવાહનું સ્વરૂપ

કેવરાનું જયુ વચ્ચરપ્રવાહને બનુકો જાપણે જાતી પ્રવૃત્તિવાદી, પરમાણુવાદી અને આત્માવાદી નામથી જોવામાંથી જાતમાંથી પ્રવચન એ વિચારપ્રવાહોને વિશેષ જાણે અને જતાં તેનાથી સુધે એવે એક એવે વિચારપ્રવાહ જયુ સાથે સાથે પ્રવર્તે છે એ વિચારપ્રવાહ છે એ પરમાણુવાદી જયુ તે બીજા વિચારપ્રવાહની પેઠે જાણ સિધ્ધ કારણમાં પરમાણુએને મૂળમાંથી સુધી સુધી જાણના માનવાની તરેણે કરવે ન હોય જયુ મૂળમાં જયુ જ પરમાણુએ એક સમગ્ર પ્રકૃતિનું છે એમ માનવે અને પરમાણુવાદ સીકારવા જતાં તેમાંથી માત્ર સિધ્ધ કેવલ સાથ છે એમ જયુ ન માનતાં, તે પ્રવૃત્તિવાદી પેઠે પરિણામ અને આત્મિકતા માનવે હોવાથી, એમ કહેવો કે પરમાણુનું જાતમાંથી જાણ સિધ્ધ આપેઆપ પરિણામ છે જા રીતે જા એવા વિચારપ્રવાહનું વચ્ચર પરમાણુવાદી જાણિકા કેવર પ્રવૃત્તિવાદના પરિણામની માનવા તરફ હતું.

તેની એક વિશેષતા એ જયુ હતી કે તે સમગ્ર જાણ સિધ્ધને આત્મિકતાનું ન માનતાં તેમાંથી કેવાંક કાર્યોને કેવલિકા જયુ માનતો. તે એમ કહેવો કે જાણ સિધ્ધમાં કેટલીક વસ્તુઓ એવી છે કે એ કોઈ પુરુષના પ્રકલ સિધ્ધ જ પિતાના પરમાણુપ કારણમાંથી જન્મે છે તેવી વસ્તુઓ તથામાંથી તેની પેઠે જેવાના કારણમાંથી

માત્ર આવિર્ભાવ પામે છે પણ તદ્દન નથી હાલ નથી થતી, અથવા
જાણ વિષયમાં ખૂબી વસ્તુઓ એવી પણ છે કે જે પોતાનાં જગ કારણે
મોંઘી હાલ થાય છે પણ પોતાની હાલિમાં કોઈ પુરુષના પ્રજ્ઞાની
અપેક્ષા થાય છે કે વસ્તુઓ પુરુષના પ્રજ્ઞાની મદદથી જન્મ લે છે
તે વસ્તુઓ પોતાનાં જગ કારણોમાં તથા તેમની પોંદે જુએલી નથી
હોતી, પણ તે તે તદ્દન નથી જ હાલ થાય છે જેમ કોઈ સુતાર
જુદા જુદા સાધનોના કટકા એકા કરી તે હાલથી એક થોડે જગને
ત્યારે તે થોડે સાધનોના કટકાઓમાં જુએ નથી હોતો જેમ કે
તથા તેમ હોય છે પણ થોડે જગનાર સુતારની જુદામાં હાલપર
હોય છે અને તે સાધનોના કટકા હાલ મૂંઝવે પાસે કરે છે જે સુતાર
પાસે તે એ જ સાધનોના કટકાઓથી થોડે ન જગનાર થાય થાતી
કે બીજા તેવી વસ્તુ જગની સકલ તથાથી તેમ કટકાની જગના
જાણી તદ્દન જુદી છે કોઈ એમ તેમથી વિચાર કરે કે જગે જગ તે
તથાથી થી કે માન્યુ તે ન / કાંતી રીતે જા રીતે પ્રજ્ઞા થોડે
વિચારપ્રવાહ પરમાણુવાદી જગે એ જગ પરિણામ અને આવિર્ભાવ
માનવાની જગનામાં પ્રતિષ્ઠા વિચારપ્રવાહની સાથે જગતો હોય
અને બીજા જગ કાંત તેમ જ હાલિની જગનામાં પરમાણુવાદી બીજા
વિચારપ્રવાહને જગતો હોય.

જા તે જાણ વિષયની જગનામાં થોડા વિચારપ્રવાહની માનવા
કોઈ પણ જાણનારની જગનામાં તે એવી માનવા હાલના જગે
વિચારપ્રવાહ કરતાં જુદી / હોતી તે માનવા કે દેહમેદ જા મા
જિનન છે પરંતુ એ જગ / જાણનારો દેહદૃષ્ટિએ જાપદ નથી તેમ
જ માત્ર દેહજ પણ નથી. એ એમ માનવા કે જેમ જાણ વિષય
પરિસ્થિતિમાં છે તેમ જાણનારો પણ પરિણામો કોઈ સનન પરિસ્થિતિ
માં છે જાણનાર સ કોઈ-વિસ્થાપીત પણ છે અને તેથી તે
દેહમાત્ર છે.

આ એથી વિચારવાત તે જ જૈન તત્ત્વજ્ઞાનનું પ્રાચીન પૂજ્ય છે. જનવાન ખદાતિથી પહેલાં ખસા ચાલ જવાઉંથી એ વિચારવાત મરણે આવશે અને તે પોતાની હોને નિકાસ આપશે તેમ / સિદ્ધ કરશે તો હોને આને આ એથી વિચારવાત ૭ રજી વિશિષ્ટ અને સિદ્ધિપ આજુને પ્રાચીન ૩ જગત્તીન ઉપસામ જૈન કામોર્થ ન તે ૫૩ છે તે એથી કાચે જનવાન ખદાતિના ચિત્તને જાગૃતી છે જૈન ખાતી મુખ્ય એવાનર અને ધિગનર એ સામજી છે. જાનેટુ સાદિત લુ લુ છે પાટુ જૈન તત્ત્વજ્ઞાનનું એ સ્વપ સિદ્ધિ કરેલું છે તે જાને સામાજીયાં જા પજુ ફેરાર સિવાય એક / એવું છે જાદી એક વાત જાસ નોંધવા જી છે જાને તે એ ૩ ધિક તમ / જોદ ખાત્યા નાનામેલા જસા ફાંડીયા પાપ છે. તેમથી ઇચાક છે એકાગીનથી લૂન વિરાધી મલ્લ પરાપનાર જસ છે એ જાસ ફાંડીયા કાચે નિષ્કલ્પ એ છે ૩ જાસે ધિક અને જોદ મલ્લ નજ / ફાંડીયા જાસરવિસા મલ્લે ઉપરંત તત્ત્વચિત્તની જાજામાવે ઇચોક મલ્લે પરાવે છે ત્થર જૈન મલ્લ તામ ફાંડીયા ખાસ જાવાસમેદ ઉપર સમચિયા છે. તમ્લમાં તત્ત્વચિત્તની જાજામાં ડાઈ મોચિક એક હજુ મુખી નોંધા-રેમો નથી. ખાસ જાસ તત્ત્વચિત્તના ઇતિહાસમાં / ત્થર પજુ જાનવિત તત્ત્વચિત્તના સમજ ઇતિહાસમાં આ એક જ જાસે એવો છે ૩ જાસમાં જાસ લાંબા વખતને નિષિદ્ધ ઇતિહાસ પરાપના જાં જૈન તત્ત્વચિત્તનો પ્રાક મોચિક રૂપે જાજાતિ જ સ્થો હેન.

પૂર્વી ૪ જાને પશ્ચિમી ૪ તત્ત્વજ્ઞાનની પ્રાણિતુ તોડન

તત્ત્વજ્ઞાન પૂર્ણિ હેન ૩ પશ્ચિમી હેન જસ નજ જ તત્ત્વજ્ઞાનના ઇતિહાસમાં જાપણે નોઈએ હાંને ૩ તત્ત્વજ્ઞાન એ મર જાવ, હજુ જાને ઇતિના સ્વપચિત્તનાં જ પૂજુ નથી થતું, જસ એ પોતાના પ્રોથમાં ચારિત્રો મજ પજુ હાજ પી છે એાં ૩ ને

જામે એક કે બીજી રીતે, દરેક તત્ત્વજ્ઞાન પેનામાં જીવનશીલપત્તી
 મીમાંસા સમયે છે અજ્ઞાન, પૂરીત અને પશ્ચિમીય તત્ત્વજ્ઞાનના
 વિદ્યાર્થીઓ આ વિશે જાણજે થોડે તદ્દાત્ત પક્ષે તેજીએ હાલે. એક
 તત્ત્વચિંતનની રૂઝગાર માત્ર વિષયના સ્વરૂપ વિશેના પ્રશ્નોપાથી થાય
 છે અજ્ઞાન ત્યાં વિશિષ્ટાનિધી સાથે એનો સમય તેજનાં એમાં
 જીવનશીલપત્તી પક્ષે પ્રસંગોત્પન્ન છે અને પછી એ પશ્ચિમીય તત્ત્વ
 ચિંતનની એક શાખામાં જીવનશીલપત્તી મીમાંસા ખાસ માત્ર બાજુ
 છે કે અજ્ઞાનના સમય સુધી પક્ષે શેષન કેયોદિક સંપ્રદાયમાં જાણજે
 તત્ત્વચિંતનને જીવનશીલપત્તીના વિચાર સાથે સંજ્ઞાપેતુ તેજીએ હાલે,
 પરંતુ આજ તત્ત્વજ્ઞાનના દનિવિષયમાં જાણજે એક ખાસ વિશેષતા
 તેજીએ હાલે જન તે એ કે જાણ તત્ત્વજ્ઞાનની રૂઝગાર / તને
 જીવનશીલપત્તીના પ્રશ્નોપાથી થઈ જાય તેમ જાય છે કાન્ત કે આજ
 તત્ત્વજ્ઞાનની પશ્ચિમી ચોક્ક જન તે એ તને મુખ્ય શાખાઓમાં
 આસરતી રીતે વિચિત્રિત સાથે જીવનશીલપત્તી ચિંતન સંજ્ઞાપેતુ
 છે આજનાં તને તેજી પક્ષે જીવન એતુ તરીકે માત્ર વિચિત્રિત
 હરી સત્ત્વ પ્રશ્ન કંતુ જાય પક્ષે તરીકે વિષય જાણજે અમલોજીએ
 / આ કે દરેક મુખ્ય કે તુ જાણજાય જીવન તત્ત્વ, જીવ અને જીવર
 પત્તી પાત્રનાં વિશિષ્ટિવિચારો દ્વારા જીવે જીવનશીલપત્તીના પ્રશ્નો /
 હાલે છે જન જીવનશીલપત્તી પ્રશ્નો દ્વારા વિષય પાત્ર છે તરીકે
 જાણજાય દરેક જાણ જીવનનાં જીવ પ્રશ્નો જીવનનાં પ્રશ્નો દરેક
 મા / જનનાં તત્ત્વ / જીવસંધાર તર્જીએ હાલે આ / કાન્તને
 હાલે જાણજાય / પાત્રનાં વિશિષ્ટિ પાત્ર પાત્રે છે જન વ પાત્ર
 જીવનનાં જાણજાય છે તમ જાણ પશ્ચિમી જન તદ્દાત્ત જીવનમાં પક્ષ
 જાણજાય ન સિદ્ધાન્ત છે જીવ જીવનમાં પક્ષે અતી વિશિષ્ટિ પાત્ર
 પ્રશ્નોએ ખાસ રચન શાસ્ત્ર છે આ / રીત જેન જીવ જીવ પક્ષે
 પ્રશ્નો વિશે પૂરું વિચારો દ્વારે ॥

છવનશોધન : ધૌરિક પ્રસોની એકતા

આ રીતે આપણે તેમ જ તેમ છવનમાં મુખ્ય બે ભાગ છે : એક વર્તમાનનું અને બીજો છવનશોધનનો. અહીં એક વાત ખાસ નોંધવા જેવી છે અને તે એ છે કે ધૌરિક છવનની ઈર્ષ પદ્ધતિ પરંપરા મેં કે જોઈ છવનની ઈર્ષ પરંપરા થો અને તેને તેમ છવનની પરંપરા સાથે જોડાયેલો છે એક વસ્તુ સ્પષ્ટ નજીક છે કે આ બધી પરંપરાઓમાં જે મોડ છે તે બે ભાગનામાં છે એક તે ભવત છવ અને ઉપરના સ્વપરિવર્તન પરતે અને બીજો આચારનાં સ્વરૂપ તેમ જ આજ વિધિવિધનો અને સ્વરૂપ સંસ્કૃતિ સ્વીકૃતિ વિશે પદ્ધતિ આ છવનની ઈર્ષ પરંપરામાં છવનશોધનને લગતા ધૌરિક પ્રસો અને તેમ જ ઉપરનાં જ્યાં પદ્ધતિ તથાવન નથી ઈર્ષ ઉપર અને કે તથા, ઈર્ષ પ્રતિવિધિ છે કે ઈર્ષ પરંપરામાં, ઈર્ષ આપણે સ્વીકારે કે આપણું એકત્વ સ્વીકારે, ઈર્ષ આપણે આપણે અને નિત્ય અને કે ઈર્ષ તેથી જોઈ અને, એ જ રીતે ઈર્ષ આપણે દારા સ્વિકૃતિ ઉપર આપ મોડે કે ઈર્ષ વધારે કદ નિયમોને અવલંબી ત્યાં ઉપર આપ મોડે પદ્ધતિ પરંપરામાં આપણે પ્રસો એકસરખા છે કે આ છે કે તથા ? હાથ વાં લેવું કાલે રૂં ? તે કાલેનો નાથ કાલે છે ? અને કાલે છે કે તે ઈર્ષ રીતે ? એવું સાચું છે કેવું ? મેં ? આ પ્રસોના ઉપર પદ્ધતિ પરંપરામાં એક જ છે કાલે અવલંબે છે કે, કાલે કે વિચાર છે કે, અર્થ છે કેનો ઉપર એ જ છે કે અવિષ્ટ અને તથા એ કે આનાં કાલે છે તેમ નાથ સ્વિકૃતિ છે વિચારી અને તથા છે દારા કે આનાં કાલેનો નાથ આ જ કે આ આપણે નાથ પામે છે અને એ જ છવન મુખ્ય સાચું છે આ છવનની પરંપરા છવનશોધનના ધૌરિક વિચાર વિશે અને તેમ નિયમો વિશે તથા એકતા છે તેથી આ જોઈ છવન વિશે ઈર્ષ પદ્ધતિ સ્વેચ્છ મુખ્યને તેમ છવનશોધનની મીમાંસા જ કાલેનાં કદ કલે વધારે પ્રસંગિક છે

છવનયોધનની જૈન પ્રક્રિયા

જૈન ઇર્શન કહે છે કે જાત્રા સ્વાભાવિક રીતે શુદ્ધ અને સચ્ચિદાન ધર્મ છે. એનામાં ૭ અશુદ્ધિ, વિકાર તથા દુઃખપ્રજ્ઞા રેખા છે તે અધ્યન અને મોહના અનાદિ પ્રવાહને આશરી છે. અધ્યનને ધ્યાન તથા અને તત્ત્વ નષ્ટ કરવા તેમ મોક્ષને વિચ્છેદ કરવા જૈન ઇર્શન એક માત્ર વિવેકશક્તિ વિકસત્વ કહે છે અને બીજા માત્ર તે શરદેશ્વર સરકારો નષ્ટ કરવા કહે છે. જૈન ઇર્શન અધ્યનને ત્રણ ભૂમિકાઓમાં વહેંચી નામે છે. અથારે અધ્યાન અને મોહનું પૂર્ણ પ્રાપ્ત્ય હોય અને વળે લીધે આત્મા વાસ્તવિક તત્ત્વ વિચારી ન શકે તેમ / કલ્પ ને અશ્વરી મુખની કિશોર એક પૂર્ણ પદ્મનું ભરવાની ઇચ્છા મુખમાં ન કરી શકે, ત્યારે એ બદિત્ત મા કહેવાય છે. છવની આ પ્રથમ ભૂમિકા. અર્થ આ ભૂમિકા હોય ત્યાં સુધી પુનર્જન્મનું ચક્ર બંધ પડવાનો કદી સંભવ ન નથી અને લૌકિક દુષ્ટિએ અને વૈદ્યો વિકાસ રેખા જવા પરી રીતે એ આત્મા અનિશ્ચિત / હોય છે.

વિવેકશક્તિનો પ્રાદુર્ભાવ અથારે થાય અને શરદેશ્વર સરકારનું ભજન થવા મારે ત્યારે બીજી ભૂમિકા શરૂ થાય છે એને જૈન ઇર્શન અવરણ કહે છે. આ ભૂમિકા વખતે તેને લેહરરસને ઉપયોગી એવી બધી દુલ્લભી પ્રતિષ્ઠાઓથી આશરી હોય છે. જ્યાં વિવેક શક્તિના વિકાસના પ્રયાસમાં અને શરદેશ્વરી મહાનાથ પ્રમુખમાં એ પ્રતિષ્ઠા અનાસક્તિવાળી હોય છે. આ બીજી ભૂમિકામાં પ્રતિષ્ઠા હોય જ્યાં તેમાં અતરથી નિશ્ચિત તત્ત્વ હોય છે.

બીજી ભૂમિકાનાં ત્રણ અંગ પદ્ધતિમાં અથારે વટાવી હોય ત્યારે આત્મા પરમાત્માની ઇચ્છાને પ્રાપ્ત થયો કહેવાય છે. આ છવન યોધનની છેલ્લી ભૂમિકા અને પૂર્ણ ભૂમિકા છે. જૈન ઇર્શન કહે છે કે આ ભૂમિકાને પહેલ્યા પછી પુનર્જન્મ ચક્ર કમેટને મારે તત્ત્વ

આખરે જીવનના સંક્ષિપ્ત વર્ણન ઉપરથી જોઈ શકાશે કે જીવે કે અવિરોધ (અનિર્વિદ્ય) અને મોક્ષ (તુલ્ય) એ બે જ સમાર છે જન્ય સમારનાં કારણો છે તેથી જન્ય નિરોધ અને પીડારાજ્ય એ જ મોક્ષ છે જન્ય મોક્ષનો માત્ર છે આ જ જન્યરોપનની સંક્ષિપ્ત જૈન મીમાંસા અનેક જૈન મતોમાં જોકે રીતે, સંકેપ કે વિસ્તારથી, તેમ જુદી જુદી પ્રતિષ્ઠાઓમાં વ્યવસ્થા મળે છે અને આ જ જન્યરોપનના અધારણા શૈલિ તેમ જ મોક્ષ જીવનમાં મળે પડે પડે જારે પડે છે.

કે જે વિશેષ સરખામણી

જીવ તત્ત્વજ્ઞાની મૌલિક જૈન વિચારસરણી અને જાત્યાત્મિક વિમલજ્ઞાની જૈન વિચારસરણીનો અનુ જ દૃકમાં નિર્દેશ કર્યો છે. એ / વિચારને વધારે સ્પષ્ટ કરવા અહીં ભારતીય જીવન જીવનના વિચારો સાથે મર્યાદા સરખામણી કરવી યોગ્ય છે.

(ક) જૈન જીવન જન્યતન માયાવશાની પેઠે માત્ર જાત્યાત્મિક માત્ર કારણિક નથી માત્ર મળે જન્યતનને જીવ માટે છે. તેમ જતાં જૈન જીવન સમા સ્વ-વત્ત એ માયાની પેઠે કેવળ જન્ય અર્થે જીવન કૌન્યવશિત નથી. એ જ રીતે જૈન જીવન સમા સ્વ-વત્ત એ સંકર વેદન પ્રમાણે જીવન કૌન્યમાત્ર મળે નથી પરંતુ એમ જાણ્ય, રોગ, ન્યાય, વૈશ્વિક પૂરખીમાંથી અને મોક્ષ જીવન સ્વ-વત્ત એ જીવન સ્વતંત્ર તેમ / પરસ્પર સિન્ન એવા / તેમ / સમાને જીવોમાં વહેંચી નામે છે તેમ જૈન જીવન મળે જીવ સ્વ-વત્તની અન્યવશિત / તથા જૈન જીવોને પ્રાપ્તિ સીમારે છે > તેમ અને જન્ય પ્રાપ્તમાં સાથે રહેવા જતાં જીવોમાં જીવન સ્વતંત્ર છે એમ ન્યાય, વૈશ્વિક અને જોગજીવન જીવો એમ સ્વીકારે છે > આ જન્યતનું વિશિષ્ટ કારણરૂપ કયો જન્ય અને જીવનને પાયાથી જીવરથી પ્રાપ્ત રહેવા જતાં એ જીવની પાછળ મર્યાદા અન્યવશિત સમા જૈનમતિઓ

દાસ છે એ ધર્મીય દાસ સિવાય બાનું બાદશુદ્ધ કાર્મ સજારી રહે નહિ, તેમ જૈન દેહન નથી બાનુ એ પ્રાચીન સાંખ્ય, પૂર્વમીમાંસક અને બૌદ્ધ બાદિની પૈં બાને છે. / અને એન એ બે સ્વ-પ્રચલે બાપોબાપ, ઠાઈ ત્રીજી વિસિષ્ટ સક્રિય દાસ સિવાય ન બાન્ય કરે છે, અને તેથી બા જનનની ઉત્પત્તિ કે બ્યવસ્થા માટે ધર્મી જે સ્વતંત્ર જન્યક્રિસિદ્ધ બ્યક્તિ સ્વીકારવાની એ ના પાડે છે એક જૈન દેહન નામ, વૈશિષ્ઠિક બૌદ્ધ બાદિની પૈં / સ્વ-તત્વને જન્યક્રિસિદ્ધ જનત બ્યક્તિપ સ્વીકારે છે અને સાંખ્યની પૈં એક બ્યક્તિપ નથી સ્વીકારતુ જ્યાં તે સાંખ્યના પ્રુનિમામી સદા પરિકુમ્ભવાને જનત પરમાણુ નામક / સ્વ-તત્વોમાં સ્થાન બાપે છે.

બા રીતે જૈન માન્યતા પ્રમાણે જનનો પતિવનન પ્રવાહ બાપોત્રે / થાય છે તેમ જ્યાં જૈન દેહન એટલું તે સ્પષ્ટ કરે છે કે વિશ્વમાંની ૭ ધરનાઓ ઠાઈનાં ભુદિ અને પ્રજ્જાન બાભારી દેખાય છે તે ધનાઓની પાછળ ધર્મ નો નહિ પણ તે ધનાઓના પતિબુ મમાં ભાગીદાર થનાર સજારી છાનો દાસ છે એટલે કે તેની ધર નાઓ ત્રણે-જગતે ઠાઈ તે ઠાઈ સજારી છાન્ય ભુદિ અને પ્રજ્જાને બાભારી દેખ છે બા જાનતામા પ્રાચીન સાંખ્ય અને બૌદ્ધ દેહન જૈન દેહન જેવ / રિચાગે જાવે છે.

વેદાન્ત દેહન પ્રમાણે જૈન દેહન સચેન તત્વને એક કે જગત નથી મન્યુ, પણ સાંખ્ય, વૈશ્ય, ન્યાય, વૈશિષ્ઠિક તમ / બૌદ્ધ બાદિની પૈં એ સચેન તત્વન જનત બ્યક્તિપે માને છે તેમ જ્યાં એમની સાથે પણ જૈન દેહનો મોઢે મનમક છે અને તે એ છે કે જૈન દેહનની માન્યતા પ્રમાણે સચેન તત્વ બૌદ્ધ માન્યતાની જેમ કેસા પરિકુમ્ભન પ્રવાહ નથી, તેમ / સાંખ્ય-ન્યાય બાદિની પૈં માત્ર દૃશ્ય પશુ નથી, કિન્તુ જૈન દેહન કદ છે કે મૂળમાં સચેન તત્વ કુવ બર્ષોર જન્યક્રિજનત દેખ જ્યાં એ દેહકાળની બસર પાસુ

અને સિવાય રી રાત્રી નથી બેસે તે ના પ્રમાણે છપ જુ
 બની પો પરિણામિતિય છે. બૈન હૈન ઉપર બેડી ૩૪ બાંધીને
 વાન સ્વત્રજણે નથી માન્યુ. જ્યાં બે ઉપરના સમજા સુણે છપ
 માનમાં સીકારે છે તેથી બૈન હૈન પ્રમાણે પ્રયોગ છપમાં ઉપર-
 પજુની સકિ છે—અમે તે બાવરજુથી જાણેથી હોય. જુ ને છપ
 ચેજન સિવામાં પ્રજન કરે તે બે પેલામાં રહેથી ઉપરીન સકિને
 પૂર્ણજે નિમ્બાથી પેલે ૮ ઉપર નમે છે. બા રીતે બૈન જાનવા
 પ્રમાણે ઉપરવત્તને બાવરજુ સ્થાન ન હોય જ્યાં તે ઉપરવત્તની
 માનવા પ્રયોગે છે અને તેની ઉપરના જુ સીકારે છે. ૭ ૭ છપમાં
 ઉપરવાસનજોથી પૂર્ણજે પ્રજા બા તે નામ ૪ સ્થાનમારે ઉપર
 છે. તેમજો બાવર સામે જામી પેલામાં રહેથી તેથી ૪ પૂર્ણ સકિ
 પ્રયોગથી બૈન ઉપરનામુ ખેવ છે. જેમ સીકાર વેદાંત માને છે
 ૭ છપ પેલે ૪ જામ છે તેમ બૈન હૈન હૈ છે. ૭ છપ પેલે ૪
 ઉપર ૭ પરમામુ છે. વેદાંતહૈન પ્રમાણે છપને બાવરજુ બાવરજી
 બાવર છે અને બાવર જુ થાં બાવરમાં બાવર છે. તેમ બૈન
 હૈન પ્રમાણે છપને પરમામુજન બાવર છે અને તે બાવરજુ જુ
 થાં પૂર્ણજે બાવરમાં બાવર છે. બા બાવરમાં જરી રીતે બૈન
 અને વેદાંત સ્થે બાવરજુજન સિવાય કોઈ ન બેડ નથી.

(બ) બૈન સ્થાનમાં બે સ્થાન વત્ત હોવાં છે. તેમથી જુ
 છપ અને બાવર બૈને વત્ત મિત્રી જુર બાવરજુની હી. હૈને જામી
 જરી રીતે પંચમથી બાર વત્તો ૮ રહ છે. બા બાર વત્તો છપન
 રીકાને સમનાં બાવર બાવરજીન નિકાસામને બાવર છે. ૭
 બાવરજીન વત્તો જુ હી સમજ નામ, બાવર સ્થાન અને મેજ
 બે બાર વત્તો છે. બા વત્તોને જોડ સામોમાં બાવરને જુન, જુન

૧ નિર્વાસનને બાંધી બાવરજીમાં નથી હીપુ. બાંધીકા બાંધવા તે
 નિર્વાસ છે અને બાંધીકા બાંધવા તે બાંધ છે. -૪/૫૪૬૬

હેતુ નિર્ણયમાર્ગ અને નિર્ણય એ ચાર આર્પણ તરીકે વર્ણવેલાં છે. સાંખ્ય અને ચૈતન્યસાધનામાં એને જ હેતુ, હેતુહેતુ, હાનોષ્ય અને હાન કહી શુદ્ધીકર તરીકે વર્ણવેલ છે. ન્યાય અને વૈશેષિક ઇર્શનમાં ખલુ એ ૧ વસ્તુ સચાર, મિષ્ટાચાર, સામકચાર અને અપચારનાં નામ આપી વર્ણવેલ છે. વેદાંત ઇર્શનમાં સચાર, અવિદ્યા, અજ્ઞાન, સામકચાર અને અપચારનાં નામથી એ જ વસ્તુ ઇર્શનમાં આપી છે.

જેન ઇર્શનમાં અધિષ્ઠાતા, અન્તરાત્મા અને પરમાત્માની ત્રણ સદ્વિષ્ણુ ભૂમિકાઓને જરા વિસ્તારી ચોદ ભૂમિકાઓ પલ્લુ વર્ણવેલી છે તે જેન પરંપરામાં મુક્તચારના નામથી લાસુલી છે ચૈતન્યસાધના જેવા વેદાન્તના પ્રશ્નોમાં ખલુ સાત અવાજની અને સાત યાજની એમ ચોદ અધિક ભૂમિકાઓનું વર્ણન છે. સાંખ્ય-ચૈતન્ય ઇર્શનની ક્ષિપ્ત, મૂઢ, વિક્ષિપ્ત, એકાગ્ર અને નિરૂદ્ધ એ પાંચ ચિત્તભૂમિકાઓ પલ્લુ એ જ ચોદ ભૂમિકાઓનું સદ્વિષ્ણુ વર્ણવેલું માત્ર છે. ચોદ ઇર્શનમાં પલ્લુ એ જ આધ્યાત્મિક વિકાસક્રમને પૂર્ણજન, શોધાવન, આદિ તરીકે ૭ ભૂમિકાઓમાં વહેંચી વર્ણવેલ છે. આ રીતે આપણે જ્યાં ૧ જાતની ઇર્શનમાં સચારની મેષ્ટ સુધીની સ્થિતિ, તેના ક્રમ અને તેનાં કારણો વિશે વર્ણન એક જા અને એક વિચાર વાંચીએ છીએ ત્યારે પ્રજા જાણ છે કે જ્યારે જ્યાં ૧ ઇર્શનના વિચારોમાં મૌલિક એકતા છે ત્યારે પણ પણ વચ્ચે કદી ન સંધાવ એવો આદ્યો જ્યાં એક ક્રમ દેખાય છે.

આત્મ ઉપર રજા છે પથેની સિન્નના મુખ્ય એ વસ્તુઓને આજારી છે. તત્ત્વજ્ઞાની સુદર્શ અને જાણ આચાર-વિચારની સુદર્શ દેશમાં પથે તે એવા જ છે કે તેમાં જાણ આચાર-વિચારમાં વાજાત હેવા ઉપરાંત તત્ત્વજ્ઞાની વિચારસરસીમાં ખલુ અમુક એક હેવા છે તેમ કે વેદાન્ત, મોદ અને જેન આદિ પથે જ્યાં દેશમાં પથે કે તેમાં હાથોએ એવા ખલુ હેવા છે કે જેમાં તત્ત્વજ્ઞાનવિષયક

નિષ્કારસૂત્રીમાં ખાસ મેઢ દેલે / નથી તેમજો મેઢ મુખને નામ
આચારને અન્યની કલેષો ધરેયો અને પેષારેયો દેલ છે દાખલ
તરીકે તે દર્શની સ્વેર્ગનર, સિનર અને સ્વાત્કચાસી એ કલે
સુખમેઢ અણતી સકાલ.

આપને ધર્મ એક અને ૧ ધર્મ અને અને, ધર્મ ઉપરને
અને ૧ ધર્મ ન અને સ્થાવર વસ્તિક નિષ્કારસૂત્રો મેઢ સુદિન
તત્ત્વમત્તર ઉપર નિર્ભર છે અને એ વસ્તુમાત્ર અનિવાર છે એ
/ રીતે નામ આચાર અને નિષ્કેળ મેઢ સુદિ, રુચિ તેમ /
પરિસ્થિતિના મેઢમાંથી અને છે ધર્મ કામી વર્તે રચાસન અને
વિષ્ણુના દસનામાં પવિત્રતા માટે ધર્મ સુદનશ અને સારાત્ર
નર્મ સુદન દસનામાં જાનુવના અને ધર્મ સુત્ર અને મેઢી સુદન
અને, ધર્મ મહત્ત અને ગેરસમેમ નર્મ ધનના અને એ ન રીતે
ધર્મ અનિષ્કારના તપ-ઉપચારને અનિષ્કાર કલે નીતે ધર્મ અનુષ્ઠી
અને અનુષ્ઠીના રાત્રે મદત્ર આપે ધર્મ તપ ઉપર નકુ માર ન
આપતા દાન ઉપર આપ લે નીતે ધર્મ વપ ઉપર પશુ વધારે માર
આપે આ રીતે જાપાનના સિના સિના સમારેનુ પેષલ અને
રક્તિમેનુ મનસિક આચારસુ અનિવાર દેવની નામનાર અને
મહાનિના માર દી સુસારમેઢ નરિ મેઢી ઉપદેશ અને પેષ
આપતી નથી સુત્રમેઢ જાં સુત્ર એવું છે ૧ તે જરી રીતે અગ્નિ
સુ / નથી તેથી ન આપમેઢ ઉપત્તી આખ્યારિક વિદ્યારાને
વસ્તી તુલનામાં એકમેઢ કીમે ૧ અને તે રીતે, અને તે અપામાં અને
અને તે રૂપમાં જાનુ સુત્ર એકસરણ / નામ અનુષ્ઠી વત્તમેના
અનુસારમાં પ્રપ્ત સુ છે

પ્રપ્ત રાજાન ૧૩ ૩૩ તે પહેલાં તે દર્શની સ્વેર્ગનર
એ રિષ્ટનામેઢો કલેષ દરી રાં અનેકાન અને અરિષ્ટ એ ને
મુખમેઢી અર્થ ઉપર ન આપા તે સારિત્ર મદલ છે તે

આચાર અને સુબ્રહ્મણી વિશેષતા આ બે જાળોથી જ બનતી
સકત. સ્વયં ખરી રીતે એક જ હોય છે પણ મનુષ્યની દૃષ્ટિ તેને
એક રીતે જાણ્યું કરી શકતી / નથી. તેથી સત્યના ઇશન માટે મનુષ્યે
પોતાની દૃષ્ટિમર્યાદા વિકસાવતી ગેઈએ અને તેમાં સ્વચ્છન્દ્યની સમ-
વિત મળી જ રીતિને સ્થાન આપ્યું એઈએ. આ ઉદ્ધત અને વિશાળ
સ્વાવગમથી જ્યોત્સનાની વિચારસરણીના જન્મ થયેલા છે એ સરળી
કર્ષિ વાતવિવાદમાં ત્ય મેળવવા માટે કે વિતલવાદની સ્થાપતી રમવા
માટે અગર તે સ્વચ્છન્દ્યની બાંધીશૂરી ખેડવા માટે નથી ચોખ્ખોથી,
પણ એ તે જીવનશોધનના એક સાચ તરીકે વિવેકચક્ષિને વિકસાવવા
અને સ્વચ્છન્દ્યની દિશામાં આગળ વધવા માટે ચોખ્ખોથી છે. તેથી
જ્યોત્સનાત વિચારસરળીનો ખરા જથ્થો એ છે કે સ્વચ્છન્દ્યને વક્ત્રમાં
રાખી તેના મધ્ય આસે અને જ્યોત્સના એક વિશાળ માનસરતુંજમાં
ચોખ્ખો રીતે સ્થાન આપવું

મ મ મનુષ્યની વિવેકચક્ષિ વધે છે તેમ તેમ તેની દૃષ્ટિમર્યાદા
વધવાન શીર્ષે વો પોતાની અંદર રહેલી સકુચિનતાઓ અને વાસના-
ઓના દબાવતી સામે થવું પડે છે. જ્યાં સુધી મનુષ્ય સકુચિનતાઓ
અને વાસનાઓ સામે ન થાય ત્યાં સુધી તે પોતાના જીવનમાં અને
હાનના વિચારને વાચ્છિકિ અવાન આપી / નથી સકત. તેથી જ્યોત્સના
હાનના વિચારની રક્ષા અને ગરિના પ્રજામતી / અગિ સામે પ્રજા
આવે છે તે અગિસા એ માત્ર મુખ્યપ બેમી દેવામાં કે
પરિપાપા ઊડી દેવામાં કે માત્ર સાધ્ય ગેરી નિષ્ઠ જિનિ
સાધ્યમાં નથી સમાવી જવું એ અગિસા ખરા આગિસા
જાતી અપેક્ષા રાખે છે. કેઈ પણ વિચાર નમા થયો. કેઈ વાસનાઓ
પેરિપુ કાઢવું કે કેઈ સકુચિનતા મનામાં સરદી ત્યાં જૈન અગિસા
એમ કહે છે કે તું એ વિચારો, એ વાસનાઓ એ સકુચિનતાઓથી
ન દણા ન દાર, ન દણા તું એની સામે ઝડપ અને એ વિરોધી

જાને જાણના વખતમાં યોગ્ય જાણ છે તેનું શુ કારણ? જા એ
મુ પ્રશ્ન છે પણ તેને ઉત્તર તત્ત્વજ્ઞોને સુરેષો છે તે એ છે

સુખ અને યાન મેળવવાની સ્વાભાવિક રુચિથી જાક્રમનું પૂર્ણનર
જાને પૂર્ણતાનમય સ્થાપ સામિત જાણ છે કારણ કે તે નર્મ સુધી
પૂર્ણનર જાને પૂર્ણ યાન ન મેળવે ત્યાં સુધી સત્તેજ પદ્ધતિ રાખે
નર્મદ જ્યાં તેના ઉપર જાણ અને રાજદેવના એવા પ્રજા સસાર
છે કે તેને હીંપે તે જાણ સુખનું જાન કરી રાખે નર્મ, જ્યાર
કાર્થિક જાન મુલ્યે લેખ્યું તે જાણ સુખની પ્રાપ્તિ ખરે પ્રાપ્તિ કરી
રાખે નર્મ. જાણ એ મેળવના સુરેષનું નિરાધી વત્ત છે તેથી
નર્મ સુધી જાણની વીજ્યા હોય ત્યાં સુધી મેળવના સુરેષ જાન વ
મદ હોય છે તેને હીંપે જાણ સુખ અને જાણ સુખના સ્થાપનો
જાણ ન જાણ જામલો નર્મ. જા કારણથી જાક્રમ પોતે એક વિષયમાં
સુખ જાણની પારજાથી પ્રાપ્તિ કરે છે અને તેમાં ઉચ્ચે નિરાધ
જાણથી જીવન વિષય તરફ વળે છે. જીવન વિષયમાં નિરાધ જ્યાં
વળે જીવન વિષય વળે હોય છે. જા રીતે તેની સ્થિતિ વખતમાં
પોતે જાક્રમના જેવી કે વ યોગિયામાં જાણ તત્ત્વજ્ઞો જેવી જ્યાં
જાણ છે જાણી ક્રમરૂપે જાણનારની કાર્થિક જાણને મેળવે જાણ છે
એવું રાજદેવની વીજ્યાને હીંપે સુખની જાણી દિશામાં પ્રવાહ કરી
રાખે નર્મ. જાણની સ્થાપ મહાવી પસીનાર એનું જાન જાણ
છે કે સુખ અને કુ જાણ જીવન જાણ જાણના નર્મ, જ્યાં રાજદેવની
વીજ્યાને હીંપે જાણે પૂર્વપરિચિત વિષયોને જ સુખ અને કુ જાણ સ્થાપ
જાણી તેમાં હીંપે અને વિષયોને જાણનાર જાણ કરે છે. જા સ્થિતિ
મેળવે જાણ વિષયની હોવાથી દિશાને મેળવે જાણ જ્યાં સ્થિતિ
જાણ કારણ જાણની સ્થિતિ જેવી છે. જા જ સ્થિતિ જાણ
ત્રિજા જાણનારની છે

વ જાણ અને રાજદેવના જાણ જાણ જાણ હીંપે તેનું ને
તેનું ન જ રહી રહી કારણ તે જાણ જાણે તેનું જાણે હીંપે હીંપે

હેતુ આત્મિક જળ સાથે તે અગ્નિ છે લાગે મલુ ધાતુ અને લાગેનિ નાળવ્ય તેટલા જ અગ્નિની તર નથી દેખી; તે માટે તે અગ્નિને એક કણ પણ મલુ છે શુભ, પ્રમાણમાં થાકુ દેખ તેપણુ તે લાગેવણુ અશુભ કરતા વધારે જળવાન દેખ છે અગ્નિને આ મામા મેનનમનુ મુલુ સ / રસિ છે અને રાગના સાથેના આક્રમણા શુદ્ધમાં અગ્નિને ૩૪ પરીસંજિ થો છે ત્યારે આક્રમણુ વીચ ૭ અત્યાર મુખી લક્ષી દિશામાં કામ કરતુ તે ખરી દિશામાં વળે છે તે / વખતે આ મા પેનાના ખેલના નિર્ધાર કરી તે મેળવવા દદ નિમ્મ કરી શ છે અને તે માટે તે પ્રયત્નિ કરવા થાને છે આ વખતે આધ્યાત્મિક વિકાસનો પાયો નાખાય છે દરે પડી આત્મા પોતાની જ્ઞાન અત વીચસંજિની મદદ થઈ અજ્ઞાન અને શુરદેષ સાથે કુમ્પી કરવા અજાણમાં બેતરી વાત છે કદમ તે કચાકેક દાર ખાવ છે પણુ હેતુ તે દારના પરિણામે / વધેશ જ્ઞાન અને વીચ સંજિને થઈ દરાવનાર અજ્ઞાન અને રાગ થને દખારના / સ્વ છે તેમ ૮૫ ન દખારનો તપ છે તેમ વમ તેના ઉચ્ચદ વખતે સ્વ છે ઉચ્ચદશિક સાથે / એક અપૂર્વ જ્ઞાનહી થોતે હો છે અને જ્ઞાનહી લરીમાં જ્ઞાનચક્ષિય દુમેશ આગળ અજ્ઞાન વમ / રાગ દેવના મકન વધારે ન વધારે નિજન કરતા પેનાની સ / ચિત્તિ વારે અગ્નિ વખતે તપ છે આ સિધ્ધિ આધ્યાત્મિક વિકાસક્રમની છે

૬ આ સિધ્ધિની ઉપદની મર્પેશ એ / વિકાસની પૂવુવા આ પૂવુવા પ્રાપ્ત થઈ એટલે સસારથી પર ચિત્તિ પ્રાપ્ત થઈ તેમાં ડેરજ આધ્યાત્મિક જ્ઞાનહી / સામાન્ય દેખ છે આ મોક્ષાગ્રા થોડ મુશ્કરવાન અને તેની સમજૂતી

તેમ સાર્વજનિક પ્રાપ્તિ મર્પેશ / આગમના નામથી એવજાવ છે તમાં મુખ્ય આધ્યાત્મિક વિકાસના ક્રમ સજાથી ચિત્તરે અવગ્નિ રીતે મળી જાને છે તેમાં આત્મિક ચિત્તિના થોડ વિશ્વમેશ કરવામાં

જામ્મત છે તે સુવૃક્ષાને નામે જોગયાન છે.

પ્રવૃત્તિ—પ્રથમ જેટલે જાત્રામાં જોવા સમ્પત્તિ, ચારિત્ર, વીજ જાદી સજિઓ સ્થાન જેટલે તે સજિઓની પુરવટાની તરતપ-
કાસવાથી જાવરથાએ જાત્રામાં સજાન પ્રયોગ વિરિષ જાવરથોની
સમ્પત્તિમાં જાત્રાન છે તેમ તેમ જાવરથોની વિરક્તિ છે કમ્પ
પ્રથમ તેમજ વિરિષ વડી મુલોની સુધિ વિરિષ અને જાવરથોની
વિરક્તિ છે કમ્પ પ્રથમ તેમજ જોવા વડી મુલોની સુધિ જેટલી
જા રીતે જાદિય મુલોની સુધિના પ્રાર્થ છે જાવરથાના જાત્રામાં
પ્રાર્થા સજાને છે પણ સજોમાં વડે ચોક સજામાં વડેથી નામેજ
છે ? સુવૃક્ષાને જોવા છે સુવૃક્ષાની કમ્પ પ્રવૃત્તિ મોહની
કમ્પની વિરક્તિ અને કમ્પે જાવારે કરવામાં જાત્રી છે મોહની
કમ્પની મુખ્યમે સજિઓ છે પહેલી સજિ પ્રથમ જાત્રામાં સમ્પત્તિ
સુધેને જાત્રા કરવા છે તેથી જાત્રામાં વાનિક રમિ છે સ્વતંત્ર
જા પામુ નથી બીજી સજિ પ્રથમ જાત્રામાં ચારિત્રસુધેને
જાત્રા કરવા છે તેથી જાત્રામાં વાનિક રમિ છે સ્વતંત્ર જા
જ્યાં પણ વલ્લુસાર પ્રાપ્તિ કરી સ્વતંત્ર કરી જાત્રે નથી
સમ્પત્તિની પ્રવૃત્તિ એવી મોહનીની પ્રથમ સજિ સ્વતંત્રની
અને વાનિકની પ્રવૃત્તિ એવી મોહનીની બીજી સજિ ચારિત્ર
મોહનીની જોવા છે જા જેમાં સ્વતંત્રની પ્રવૃત્તિ છે કરવા છે
જ્યાં સુધી તેથી વિરક્તિ છે કમ્પ ન જા ત્યાં સુધી ચારિત્રમોહનીની
જા પામુ નથી સ્વતંત્રની જા પામુ જેટલે ચારિત્રમોહનીની
કો કો નિર્ભર થઈ ઉતરે સજા કોમ્પ જાત્રા ન સમ્પત્તિ કમ્પ-
વરથામાં પ્રથમનામ અને જાત્રામાં મોહનીની ન છે તેમ કરવા છે
છે ? જ્યાં સુધી મોહનીની સજિ વીજ જોવા ત્યાં સુધી જાત્રા
જાવરથો વીજ ન રહે છે અને વીજ સજિ થતાં ન જાત્રા જાત્ર-
રજાન જાત્રા મદ જાત્રા જાત્રા છે જા ન કરવાથી સુવૃક્ષાનેની
કમ્પ મોહનીની કમ્પના તરતપજાને જાવારે કરવામાં જાત્રી છે

તે મુજબનાં આ પ્રમાણે : (૧) મિત્રાદિ (૨) સાસ્વાદન,
(૩) સમ્પ્રમિત્યાદિ, (૪) અવિરતસમ્પ્રદાઈ, (૫) દેશચિન્તિ
(નિસ્તાપિ ન) (૬) પ્રમત્સવન, (૭) અપ્રમત્સવન, (૮) અપૂર
કસ્ય (નિશ્ચિન્તાર) (૯) અનિશ્ચિન્તાર (૧) મુખસપાત્ત,
(૧૧) ઉપશાન્તભેદ (૧૨) સ્ત્રીભુભેદ, (૧૩) સપેયોચી (૧૪)
અપાચોચી.

(૧) ૭ અવસ્થામાં રહેતોમોડનીથી પ્રજાગતને તીવ્ર સમ્પ્રદા
મુખ આપત કવચ દાચથી આ મળી તત્તરમિ / પ્રવરી સ્ત્રી
નરી અને ત્રી ત્રી દિદિ મિત્રા (અન નિ ૬) દામ ૮ તે
અવસ્થા મિત્રાદિ

(૨) અભિચારમાં મુજબનાથી પતિન વર્ષ પ્રથમ મુજબના
ઉપર આપના વચ્ચે જુ / ઘોડા વખત મુખી અવસ્થા પ્રાપ્ત
થાય છે તે અવસ્થા સામ્વાદન આપું સામ્વાદન નામ અંક આ છે
તે તમા પત્ન્ય મુખ અવસ્થાને તત્તરમિત્ત સ્વાપ જુ આમ્વાદ દામ
છે ત્રી રીત મિત્રામ્વા અવસ્થા આઠ ઘોડી થી રખતમાર વિષ
દમ્વા સ્વાપ દામ છે આ જોમુ મુજબના પત્ન્યમુખ આ મળ /
તે ૧૮

(૩) કાંચો વીચાના માળુકી પો અવસ્થામાં આ મ
ઘોડાપ્રમાન દામ છે તા ત્રીવિ વ સરથ સવસ્થાન રી રાને
નથી તે સરથ મિત્રાદિદિ મિત્રિમ્વા રી રાન્ય નથી અવત્તેરી
સરથગુ ત્રી પતિ જી રવ છે તે અવસ્થા સમ્પ્રમિત્યાદિ
આ મુજબનામ્વા રાનમોડનીમુ વિષ પ્રથમ દમ્વા ત્રી રેતુ ત્રી
જુ તે દામ છે ખડુ

(૪) અવસ્થામાં રાનમોડનીમુ જા કા ના વિષદુર સ્ત્રી
અવ છે તે વિષત વર્ષ અવ છે અને કા તે વિષદુર દમ્વા વર્ષ

૮ નથી

(૧૩) ૭ અવસ્થામાં મેળતા જ્ઞાનનિક અભાવને તપિ રીતરત્ન દ્વારા પ્રવરતા આપે સુવર્ણમુદ્રાપ્ત થાય છે તે અવસ્થા સુષોમકુળ સ્થાન આ ૭મું જ્ઞાનમાં શારીરિક માનસિક અને વાચિક આધાર દ્વારા છે જ્યાં જાને જીવ મુક્તિ કદી સકાય.

(૧૮) ૮ અવસ્થામાં શારીરિક માનસિક વાચિક પ્રતિક્રિયા પશુ અભાવ થઈ ત્યારે ૮ અવસ્થાનુક્રમણ આ મુજબ થતી હોય છે તથા શરીરજ્ઞાન થતા ૮ જ્યાં સમાપ્તિ થાય છે અને ત્યાર બાદ મુક્તિજ્ઞાનની વિદિ મુક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે.

પ્રથમ ૭મું જ્ઞાન એ અવિદ્યાસંકલ્પ છે જ્યાં ૮ અને ચોથા એ ૮મું જ્ઞાનમાં વિદ્યાસંકલ્પ છે ૮ ૨૬ મું દ્વારા ૭ ૫મું તમા પ્રવર્તતા અવિદ્યાસંકલ્પ ૮ દ્વારા ૭ નાશ પામી વિદ્યાસંકલ્પ રૂપ થઈ રહેતાં તે ઉપર મોક્ષ ૭મું જ્ઞાન ૭મું જ્ઞાન પામી છે અને ત્યાર બાદ મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે તે વિદ્યા મળી પામી પ્રવર્તતા એ ૭ ૮ કદી સકાય ૭ ૫મું જ્ઞાન મુક્તિ જ્ઞાન એ અવિદ્યાસંકલ્પ છે અને આશાથી મોક્ષ મુખીના ૭મું જ્ઞાન વિદ્યાસંકલ્પ જ્યાં ગદિતા થાય છે ત્યારબાદ મોક્ષ થાય છે.

શ્રી હરિભદ્રમૂર્તિ એ જીજ્ઞાસી ગીત વજ્ર વેદ
વિદ્યાસંકલ્પ

આ પ્રાપ્તિ તે વિદ્યા ન હોઈ શકે જીજ્ઞાસી રીતે પશુ વજ્ર વેદ
૭ તમારા વજ્ર વેદ ને પ્રાપ્ત છે

આ ૮ દેવો પદેવો પ્રાપ્ત

૫મું પ્રાપ્તમાં અવિદ્યાસંકલ્પ વિદ્યાસંકલ્પ ન તો સમાવેશ

૮ મુક્તિ ૮મું જ્ઞાન ૭ માં પ્રવર્તતા તમા અવિદ્યા

કરે છે^૧ અવિકાસક્ષણને તેઓ જોખદૃષ્ટિના નામથી અને વિકાસ-
ક્રમને સદૃષ્ટિના નામથી જોખવાને છે. સદૃષ્ટિના મિત્ર, વારા, મર્યાદા,
દીપ્તિ, સિદ્ધિ, શાન્તિ પ્રભા અને પણ જોયા જાય સિદ્ધિય કરે છે.
જ્યાં જ્યાં સિદ્ધિઓમાં કૃત્રીયતા વિકાસનો કામ ચપ્પે બાંધે છે

દૃષ્ટિ એટલે ક્ષણ જમવાનો જોખ જાનાને પ્રકાર છે. ખેડવામાં
સૂર્યપ્રકાશ (તાર્કિક રસિયો) જમવાનો જોખ છે. જ્યારે જીવનમાં
સૂર્યપ્રકાશ જોખ છે. પહેલો પ્રકાર જોખદૃષ્ટિ અને બીજો ચેત્સદૃષ્ટિ
કહેવાય છે. ખેડવામાં જાતભાતુ વચ્ચે સંસારબંધન તરફ અને બીજામાં
જાખખામિક વિકાસ તરફ જોખ છે. તેથી ચેત્સદૃષ્ટિ એ સદૃષ્ટિ
કહેવાય છે.

૭મ કામેષ સત્તિ, કામેષ સત્તિ, કામેષ દિવસ અને કામેષ
દિવસમાં જનુકામે જાતિમજામ, મજામ, મજાર, અને મહા મજામ
જાન જોખ છે. તેમાંથી મજામિક અને મજામિક પુરુષના નેત્રથી,
જામ અને તરણ પુરુષના નેત્રથી, તેમ જ વિજીત નેત્રવાળા અને
અવિજીત નેત્રવાળા પુરુષના નેત્રથી મજામ જાનની જમખાતી કે રજા
તરતમજાને જોખ છે. તેથી રીતે જોખદૃષ્ટિની કામમાં સંસારબંધન
વચ્ચે જ્યાં જાતભાતુ તરતમજાને જાન તારતમજાનું જોખ છે. જ્યાં
જોખદૃષ્ટિ અને તેથી જામ તેથી તે જાખખામિક વિકાસની દૃષ્ટિએ
જમખાતી / છે. ત્યાર જ્યાં જ્યારથી જાખખામિક વિકાસનો આરંભ
થાય છે પછી કામ નેમાં જામ જાન જોખ જોખ જ્યાં, ત્યારથી સદૃષ્ટિ
સર થાય છે. કામ જ્યાં કે તે વખતે જામખાતુ વચ્ચે સંસારોન્મુખ ન
રહેતાં મોઢો મુખ જ્યાં જ્યાં છે.

જ્યાં સદૃષ્ટિ (ચેત્સદૃષ્ટિ) ના, વિકાસના તારતમ્ય પ્રમાણે જ્યાં
મેઘ છે. જ્યાં જ્યાં મેઘમાં કૃત્રીયતા જોખ અને સત્તિય જામ
થાય છે. પહેલી મિત્ર-ચમક દૃષ્ટિમાં જોખ અને બીજી જ્યાં જ્યાં

પ્રભા તેવું હોય છે બીજા તારા દરિયાં જાણના અભિની પ્રભા તેવું ત્રીજા બધા દરિયાં વાદ્યના અભિની પ્રભા તેવું ચોથો દીપ્ત દરિયાં દીપ્તી પ્રભા તેવું પાંચમી સ્થિતિ દરિયાં રત્નની પ્રભા તેવું છી કાન્તા દરિયાં નક્ષત્રની પ્રભા તેવું સાતમી પ્રભા દરિયાં સૂર્યની પ્રભા તેવું અને આઠમી પરા દરિયાં ચંદ્રની પ્રભા તેવું હોય છે

તે જાતના પહેલી ચાર દરિઓમાં સ્પર્શને રૂપ આપત સ્વરૂપ સુવેદન નથી હોતુ રહ્યા છેથી ચાર દરિઓમાં ૧ તેવું સુવેદન હોય છે જ્યાં પ્રથમની ચાર દરિઓને સદ્દરિયાં ચક્રવર્તુ કારણ એ છે કે તે સ્થિતિમાં જાણ્ય પછી આધ્યાત્મિક ક્રાંતિનો આવ નિશ્ચિત થઈ ત્યારે ચેતનાં વમ, નિયમ, આસન, પ્રણાયામ, પ્રત્યક્ષાર, પારણ્યા ખ્યાન અને સમાધિ-એ બાક અગ્રિને આપારે સદ્દરિયાં બાક વિકાસને સમજવાના છે પહેલી દરિયાં વમની સ્થિતતા, બીજામાં નિયમની, ત્રીજા અનુભવે આઠમીમાં સમાધિ સ્થિતતા ઇશ્વરને હોય છે

પહેલી ત્રિયા આદિ ચાર દરિઓમાં આધ્યાત્મિક વિકાસ હોય છે ખરો. પણ તેમાં કાંઈક અચ્છાન અને મોટા પ્રમાણ રહે છે અપારે સ્થિતિ આદિ પાછલી ચાર દરિઓમાં જ્ઞાન અને નિર્વૈકલ્યનું પ્રમાણ વધતુ જાય છે

ચોમના પાંચ લાખ રૂપ જીલ્લે પ્રકાર

બી ન પ્રકારના^૧ વજુનમાં તે આચાર્ય માર આધ્યાત્મિક વિકાસના ક્રમનું ૧ ચોત્વર વજુન કયુ છે તે પદ્મની રિશ્તિ વર્ણવી નથી

ચોત્વરે જોવાથી એણે પ્રમા કરી રાજ્ય તથા પમવ્યાપાર, જનાદિ કાળત્વમાં અર્થ સુખી આત્માની પ્રકૃતિ સ્વરૂપ-પરાક્રમ

દોષ દુષ્ટચર્ય દોષ છે ત્યાં સુધીની તેની નથી હિંમત ગુણદુષ્ટ
 નિન્દાની દોષથી રોજીદારિમાં આવી નથી. અપારથી તેની પ્રતિ
 નિવર્તન સ્વરૂપે-શુભ થાય છે ત્યારથી જ તેની હિંમતમાં ગુણદુષ્ટ
 વત્ત ધન્ય થાય છે અને તેથી તેના ગુણદુષ્ટવત્તે અપાર ધન
 અપાર કહેવાય છે અને તે પરિણામે મોક્ષલાભ દોષ રોજ નાશ
 પામી જાય છે. આ રીતે આ ધન્ય અન્યારિ સુસારભજના એ જાન
 થઈ જાય છે. એક અપારિયે અને બીજે ધારિયે અપારિયે મળ્યામાં
 ધમની પ્રતિ દોષ લેવા તે ધર્મ અપાર નથી દોષી, કેવળ
 ધારિયે (મોક્ષ ૧૧) અપાર દોષ છે તેથી તેની પ્રતિ ધન
 દોષમાં મળવા થાય નથી. ધન અપાર ધમની પ્રતિ ધારિયે
 મળ્યામાં ૧ થયે થાય છે તેથી તે પ્રતિ રોજ કહેવાય છે.

રોજના તેઓએ અપાર, અન્યાર, અન્યાર, અન્યાર અને રૂપિ
 સફળ એવા પાંચ કર્યો કરેલા છે.

(૧) અપારે ધારિયે ૩ મળ્યા ત્યાર થાયે સત્ત્વિય તત્ત્વવિત્ત
 દોષ છે અને મળી, કહેવાયે અન્યારને વિશેષ વિદ્યાર થઈ જાય છે
 ત્યારે તે સિદ્ધિ અપાર ૩ કહેવાય છે.

(૨) અપારે મળ સમાધિપૂરક સત્ત્વ અપાર કરવાથી અપાર
 ૧૬ સિદ્ધિ પુર થાય છે ત્યારે તે અન્યાર છે. અન્યારથી અનુભ
 અપાર ૬ છે. મુલ અપારથી અનુભવાયે ૧૬ છે અને મુલ
 સિદ્ધિ ૧૬ થાય છે.

(૩) અપારે સિદ્ધિ ૩૬ મુલ વિષયને જ અપારથી રહેવા દોષ
 છે અને તેથી તે સિદ્ધિ ૩૬ મુલ પ્રાસાદાન દોષ મુલ મોલ
 થાય નથી નય છે ત્યારે તે અન્યાર કહેવાય છે. અન્યારથી ૩૬ અપાર
 સિદ્ધિ અપારથી થઈ જાય છે. અન્યાર નિવર્ત થાય છે અને નાશને
 વિષય થાય છે.

(૪) જાણનારે લીધે ૬૫-અનિષ્ટપે કાષ્ટરેલી રત્નુજોભારી
અપરે વિરોધને લીધે ૬૮-અનિષ્ટપ્રજ્વળી સમગ્ર નર થાય છે ત્યારે
તેની સ્થિતિ સમગ્ર કહેવાય છે

(૫) વાસનાના સમર્પણે ઉપલબ્ધ થયેલી રત્નિજોતે નિમ્ન
નિરોધ કરે છે તે રત્નિસક્ષ્મ^૧

આ જાને પ્રાપ્તિ થઈને એ પ્રાપ્તિ એ મુક્તિપાત્ર
વિચારેતુ નહીં પશ્ચિમ જનન થાય છે

[૧૦મી આ ૧ ૨ ૧ ૧૧ ૧ ૧૨ ૧ ૧૩-૧ ૧૪]

અદિ સા

અદિ સાના સિદ્ધાંત જાન પરપરામાં બહો પ્રચીન છે. અને
 એનો જ્ઞાતિ પણ નથી જાણ. સામાજ્યોર્થાં જોશરમેય કયો સ્થો છે.
 જામ જનાં પ્રજાજીવનના વિસ્તાર અને સુદી સુદી ધાર્મિક પરપરા
 જોના વિદ્યાસુદી સાથે સાથે એ સિદ્ધાંત સમગ્ર વિચાર વધ
 વસ્થામાં પણ જનોઃમુખી વિદ્યાત્ત કયો જોવાય છે. અદિ સા
 સમગ્ર વિચારના મુખ્ય એ કલ્પા પ્રચીન પ્રજાથી જ જ્ઞાતિ પર
 પરામાં વહેનાં જ્યાં હોય એમ કહે છે. એક કલ્પ મુખ્યને જાણ
 જીવનના આધારે વહેતું જ્યાં જ્ઞાતિ નીટ કલ્પ જાણ પરપરા-
 વધાર્મિક જામનના જીવનવિચારને આધારે પ્રસારિત થતું અદિ સાના
 વધાર્મિક વિચારની દૃષ્ટિએ જા જન્મે કલ્પજિનિ. વધે પ્રજા મલમે
 જોવામાં નથી જાવતો પરંતુ જાવધારિક જાણ કે જીવનમાં જોના
 જાણેજીની દૃષ્ટિએ કેવા એ જન્મે કલ્પજિનિમાં જ નથી જાણ પ્રમે
 જાણ તેમ જ જાણ કલ્પની નાની-મોટી જાવધાર સામાજ્યોર્થાં
 પણ જનોઃ પ્રજાના પ્રજામાં કે જાણજીવનના વિશેષ જોવામાં જાને
 છે. એમ મુખ્ય કલ્પ જીવનદૃષ્ટિનો એક છે. જાણ પરપરાની
 જીવનદૃષ્ટિ મુખ્યને જાણજીવન અને જાણાર્મિક છે. જ્ઞાતિ જાણ
 પરપરાની જીવનદૃષ્ટિ મુખ્યને સામાજિક કે જોશરમેય છે. પહેલીમાં
 જોશરમેય અર્થમાં જાણે જાણ છે કે જ્યાં સુધી એ જાણાર્મિકવાનો
 વિશેષ ન હોય જા જોના જાણાર્મિકતા સાથે વિશેષ જોવામાં કાને

તાં પહેલી દરિ સોઝસમ તરે ઉઘસીન રહેવાની કે એવો વિરુદ્ધ કરવાની, ત્યારે બીજી દરિમાં સોઝસમ એટલા મોટા પગ પર કરવામાં આવ્યો છે કે ટેપી એમાં આખાભિજના અને ભોંકિતાની વચ્ચે સપા નમતો નથી.

આમથીમાં અદિ સાતુ નિરૂપણ

અમલુ પર પડી અદિ સા સળથી વિચારસરણીને એક પ્રયત્ન પેતાની વિચિત્ર અને વહેનો હતો, કે કળાએ આમળ તા, દીપતાળની ભજવાન મદતીરના છવનમાં ઉઘત રૂપે અભિજ્ઞાન થયો. એ અભિજ્ઞાનના રજત રસ ન આપણને આચાર્ય સુરજનિ વચે પ્રચીન આમળોમાં થાય છે. અંધિ સપનની પ્રતિજ્ઞા લે આત્મીયતાની દરિ માંથી / થઈ છે. પણ ઉપસુક આમળોમાં એવું નિરૂપણ અને વિશ્લેષણ આ રીતે થયું છે —

(૧) દુઃખ અને અમલુ કારણ દોષની વિચારમાત્ર વચ્ચે છે આ છે અંધિ સાતુ સિદ્ધાંતની ઉપવિતિ-પુલિ.

(૨) વિચારના અથ વાંકે પ્રયત્નમાં કે દુઃખ આતુ એવો થાય છે દોષનું વિચાર નવ દોષના આધાર કેવળ પ્રમાદ અમલુ ૫૫ દેવ વચે / છે. ને પ્રમાદ કે આસક્તિ ન દાવ તા કેવળ પ્રયત્નમાં એ વિચારની પ્રતિજ્ઞા આવી નથી સત્ય આ છે અંધિ સાતુ વિશ્લેષણ

(૩) વચ્ચે છવેના કદ, એમની જાણ તથા એમની દરિ વચે સપતિના તારતમ્ય ઉપર વિચારના દોષનું તારતમ્ય અવગણિત નથી, પરંતુ અંધિ સત્ય પરિણામ કે અંધી શક્તિના તીવ્રતા-મદના ત્વપણું અત્યુપણું કે જગત્પાતના આગ વધુપણા ઉપર આધાર રાખે છે આ થયું તા ૫૫

ઉપર ત્યારેવ મને જાણે અવગણ મદતીરના વિચાર અને આચારમાંથી પ્રતિજ્ઞા અંધિ આમળોમાં ગૂંચાઈ અંધિ છે પ્રતિ એક

અર્થિ કે અર્થિઓનો સમૂહ ગમે તેવાં આધારિય કેમ ન હેય, પણ અગરે એ સુવચસાઈ છવનધારણના પ્રયત્ને પણ વિચાર કરે છે ત્યારે એમાંથી હાસ્યના વિષયોજી તથા ડાઝિયમ આપેજનાય હકિત થઈ જાય છે. આ દષ્ટિએ વિચાર કરતાં કહેવું પડે કે જાણના જૈન શરૂ થયામાં અહિંસા સમગ્રી ને વિરોધ દેહાપેક થયો છે એનો મૂળ આધાર તે પ્રાચીન જૈન ગ્રાંથોમાં પહેલાથી જ હતો.

અગરે આપણે સમગ્ર જૈન વાદ્યમમાં ખરી આકત્ય અહિંસા સમગ્રી દેહાપેક ઉપર દષ્ટિપાત કરીએ છીએ ત્યારે આપણને રજા રૂપે દેખાય છે કે જૈન વાદ્યમનો અહિંસા સમગ્રી દેહાપેક મુખ્યત્વે ચાર તથા ઉપર આધાર રાખે છે પહેલું એ કે એ મુખ્યત્વે સાધુજનનો—એટલે કે નવોદ્ધી અહિંસાનો પૂણ અહિંસાનો—જ વિચાર કરે છે. બીજું એ કે એ સાધુજી પર પદમાં વિરિત માનવામાં આપતી અને પ્રવિરિત મેળવામાં આપતી કયોમ વચેરે અનેક પ્રકારની દિશાઓનો વિરોધ કરે છે ત્રીજું એ કે એ બીજા જગત્ પર પેરણેના ત્યાગી-છવન કરતા જૈન શમણના ત્યાગી-છવનને નિરુત્તિ રાખવાનો અગ્રણ્ય સેરે છે એમું એ કે એ જૈન પર પેરણના અર્થાતર દિશાઓમાં કોઈ પણ પારરપરિક વિરોધના પ્રયોગ નિરુત્તરણનો પણ પ્રયત્ન કરે છે.

નવોદ્ધી—પૂણ અહિંસાના પાલનનો અગ્રણ્ય પણ રાખમે અને સુવચ કે સરુજીના વિકાસની દષ્ટિએ છવનનિર્ગોહનું સમર્થન પણ કરવું—આ વિરોધમાંથી દિશાના દ-અહિંસા કલ્પદિશા વચેરે ભેદોનો દેહાપેક નાથો અને ઉપરે એક માત્ર નિશ્ચય ચિહ્નત એ જ સ્થાપિત થયો કે આખરે પ્રમાદ જ દિશા છે. આપણને છવનજન્યકાર દેખાતી રીતે કયે દિશામાં થાએ, કતા ખરી રીતે એ અહિંસા જ છે. આ અર્થિમ નિર્ણયને લાએજાએ છે ત્યાં પુખી, ચેર્તાનર-શિખર વચેરે પ્રકરણ જૈન દિશાને એમાં જાણ સરખોય ખાતમેદ નથી નાથવ.

શિક્ષણની વિચારસરણી, પરિણામ અને સ્ત્રીઓ એકસરખી છે

વૈદિક દિ સાને વિશેષ

વૈદિક પરંપરામાં યજ્ઞ, કૃતિય, આદિ વગેરે અનેક નિમિત્તોથી કસ્થામાં આવતી ૭ દિ સાને ધાર્મિક વસ્તુને પ્રતિષ્ઠિત લેખવામાં આવે છે એને સ્ત્રીય, બૌદ્ધ અને જૈન પરંપરાઓએ એકસરખો વિરોધ કર્યો છે જામ જતાં આવજા જતાં, આ વિરોધમાં મુખ્ય ભાગ બૌદ્ધ અને જૈન પરંપરાઓ ૮ ગ્રામ્ય રહ્યો છે જૈન વાદ્યમર્માના અધિકારને કમતા ક્ષેત્રોમાં આ વિરોધની ધેરી જામ અને પ્રતિષ્ઠિત પક્ષ દેખાય છે જૈન સાહિત્યમાં ક્ષેત્રે ને પક્ષે વૈદિક દિ સાનું ખૂબ નેવામાં આવે છે આની સાથે જ વૈદિક સોમ જૈનોની સામે એ આવકમ રહ્યું કરે છે કે જો ધાર્મિક દિ સા પક્ષ અર્જવ્ય છે તો તમે જૈનો પોતાની સમાજરચનામાં મહિર અભ્યાસ દેવપૂજા કરવી વગેરે ધાર્મિક કાર્યોમાં સમાવેશ અધિકારપે રવી રીતે કરી રહ્યા વગેરે વગેરે આ રહ્યું સમાધાન પક્ષ જૈન સાહિત્યમાં અધિકાર સમગ્રી ક્ષેત્રોમાં વિનાશી થઈ આવે છે

જૈનો અને બૌદ્ધો વચ્ચેના વિરોધનું કારણ

મુદત-માનસિક દોષ-જ મુખ્યત્વે દિ સા છે અને એ દોષમાંથી જૈનો ૮ ગ્રામ્યના દિ સા છે આ વિચાર જૈન અને બૌદ્ધ પરંપરાને એકસરખા માન્ય છે જામ જતાં, આજે જૈનોએ જૈનોને પ્રચીન સમયથી જૈન અને બૌદ્ધ પરંપરાની વચ્ચે અધિકાર સમગ્રી પરંપરા જામમળ પાડું થયું છે સુવર્ણાતિ જૈન પ્રચીન આવકમાં પક્ષ અધિકાર સમગ્રી બૌદ્ધ મનઝનું ખૂબ છે એ ૮ રીતે મહિર મનિકાત જૈન પિટક મથા પક્ષ જૈનસમન અધિકાર સુધાસુ ખૂબ ખૂબ મથા આવે છે ઉત્તરના-પછી રચાયેલ-નિયુક્ત વગેરે જૈન મથિમાં તથા અધિકાર દોષ વગેરે બૌદ્ધ મથેત્યા પક્ષ એ ૮ ખૂબ ખૂબમળ નવા રૂપમાં નેવામાં આવે છે અગર જૈન અને

બોદ નન્ને પરપરખો થેકિ રિસાને મોઝસરખો તિરોપ હો છે
 જન ત્યારે નન્નેની અરિસાની બાબ્યામાં ધર્મ તાલિય મામો
 નથી, તે પડી શુઆનમાં / નન્ને વચ્ચે અરોજનર ખજામજ
 શા મટે શા રુપ અને શા મટે ચાલતું રુપ / નન્ના મોઝ પ્રત છે
 ત્યારે બાપને નન્ને પરપરખોનું સારિય ખાનપૂરક વાંચીએ છીએ
 ત્યારે બાપે / તમ બાપસુને મળે અત છે. ખજામજનાં બનેઃ
 ૧. બેઝમનું મુખ્ય કારણ તો એ / છે કે લેન પરપરખે નરોઝી
 અરિસાની સુખ બાબ્યાને અપદ્ય કરવાને મટે જરૂર પ્રતિએનું

તિ ૧ તિવચનું કુઈ એ બોદ પરપરખે ન કુપુ છવને લગી
 બાપ પ્રતિએનું અનિનિર્વચન અને પખમ માર્ગમણે / તમે
 રિચિસ્યા એ એ લગ્યા પ્રજા મોઝમણે / લેન અને બોદ પર
 પરખા અરિજનર ખજામજમાં પડી રહી એ સારિયમાં
 અરિસાને લરવા કીડરોમા આ ખજામજને પખુ સારો એવે
 રિમા ઉ ? ત્યારે બાપને જન પરપરખોના ખજામજનું તરસ
 રીત અપાસા કરીય પાને ત્યારે નિસોધવલે કહેવું પડે છે કે
 માદખન જન અઝીમને ખેલી રીતે લખ્યાં છે. બાપે મોઝ
 લખવા મા ચાનકાનું કીચરિનું અને બીજે લખવા મુજબને
 (૧ ૧ ૨ ૩૨ ૨ ૧ ૧૧-૨૮) છે

નિર્ણય નથી કરવાનો. સ્વયંસાધકિયા પ્રમાદ-અપતન-અસવચાર્ય
જ છે પણ જો કોઈ જીવનો ધર્મ ન પણ થયો હોય એ જ રીતે
તે અપ્રમાદ કે પતન-સવચાર્ય સુચકિત હોય તો જીવધર્મ જોવામાં
આવે જ્યાં પણ ખરી રીતે બદિયા જ છે

જન ઉદ્ધારોક્તી કમિક્ત મૂલિકાઓ.

જીવનના નિયમ ઉપરથી બદિયાને જાણવાને ઉદ્ધારોક્તી નામે
અણુવેથી કમિક્ત મૂલિકાઓ કમિક્ત થાય છે —

(૧) પ્રજાનો નાશ નિશ્ચય હોવાથી જો શાંતિ, એ જ
બદિયા છે

(૨) જીવનધારણી સમસ્યમાંથી કમિક્ત થાય છે કે જીવન—જાસ
કરીને સર્વથી જીવન—મોઢે અનિવાર્ય લેવાથી પ્રાક્રિયો અપ્રત્ય
કામ જીવધર્મ થઈ પણ ના, જ્યાં નો પ્રમાદ ન હોય તે એ
જીવધર્મ વિચાર્ય ન મળ્યાં બદિયા જ છે

(૩) જે સંપૂર્ણપણે અનિશ્ચય રહેતું હોય તે, ખરી રીતે જો
કોઈ પદેદા, વિચાર્ય રહેલ ક્ષેત્ર (પ્રમાદ) નો / ત્યાં કરેલો નેક્રિયો
એ થયો તો સમજાય કે અનિશ્ચય સિદ્ધ થઈ નામ પ્રાક્રિયો સાથે
અનિશ્ચય કોઈ અનિવાર્ય સમય નથી જો નિયત સમય માનસિક
પ્રાક્રિયોની સાથે છે

(૪) અનિશ્ચય કે સાધારણ જીવનમાં જોઈ પણ અપ્રત્યસ્યને
આવે છે કે અપ્રત્ય નિશ્ચય જીવન અનિશ્ચય / નથી રહેતો કોઈથી એ
કુલવર્ષે પણ નથી થાય છે જ્યાં અપ્રત્યસ્ય સ્થાનોમાં, જે
કોઈની વિચાર્ય રીતે, જેના અપ્રત્ય કસ્ટમાં ન આવે તો કોઈકો
દેવ થાય છે

જો જો મોર્મસાથે વધે વધે સાચ્ય

તે જીવનના ઉદ્ધાર અપ્રત્યની આ મર્મો જાણતો અપ્રત્ય

અહિયાની સાવનાનો વિકાસ

નેત્રિનાથની ઠગુણા

જ્યારના પાપનાજી પહેલાં નિબંધ પરપરામાં વધુમાર નમિત્તુમાર થઈ ગયા. જેમની અધ્યક્ષિતિવાસિક છત્રાચાએમાં જે પાટનાનો હિસાબ મળે છે એને નિબંધ પરપરાની અહિયા સાવનાનો એક સુમાસ્ત્રસા હી સત્તા એમ છે સમસત્રપણ વગેરે સામાજિક હિસાબો—સમારભોમાં ભવાન્નમાજવાનો અને મેજાન્ન કરવાનો સિવાજ તે અત્યારે પણ પ્રચલિત છે પણ એ સમયમાં જાણ સમારભોમાં અનેક પ્રકારનાં પાપોનો વધ હીને જેમનાં માંછી

મહુવારને જાણક નવાવવાની પ્રથા પ્રચલિત હતી—ખસ હીને દુનિયોમાં તે એ પ્રથા વિશેષ રૂઢ હતી જા પ્રથા પ્રમાણે હવ નિમિત્તે જાવાનાર હિસાબમાં વધ કરવાને માટે એકત્ર કરવામાં આવેલા દરજી વગેરે છુટી છુટી જાતનાં પાપોનો જાલ નાદ સાંકળીને નમિત્તુમાર, જરાત્ર સજી દાંણે / કરજીક થઈ ગયા અને જે હવનાં જાણ પાપોનો વધ હીને માંસ ખાવા ખવરાવવાના કમને પ્રતિષ્ઠિત મનવામાં આવતું હતું એવાં પેતાનાં હવનાં વિચાર ન એમણે માંડી વાળ્યો. નમિત્તુમારના જા કરુણામાંથી / નેમ જા સ્વવાસનો એ જામના સમાજ ઉપર એવો પ્રભાવ પડ્યો અને હો કમે એ પ્રભાવ એવો વધેલો રહ્યો કે પાંચે પાંચે અનેક અતિજોએ સામાજિક સમારભોમાં માંસ ખાવા-ખવરાવવાની પ્રથાને ન તિથાંજીની જાવી દીધી. ખજે જાત્ર જા ન એવી પહેલી પાટના છે કે ? સામાજિક અસ્પર્શમાં અહિયાનો ધારો ન જાવાની સુધક છે નમિત્તુમાર જાવતિશોમણિ દેવાનીહા મીઠુમણના નાનાજાઈ-પિતરાઈ હતા એમ જાને છે કે એ ઠાણે ઠાણા અને મહુવાના ધારો ઉપર ધારો પ્રભાવ પડ્યો હતો.

પાપ નાશનો દિ સ્થાવિશીષ

દનિદાસાત્મમાં ભગવાન પાપ નાશનું સ્થાન આપે છે એમનું જ્ઞાન કે જે કે એમને જાણી જાણનાને વિશિષ્ટ કરવા માટે એક જુદું / પદ્ધતિ બનું પશ્યમિ જેવી તામસ [તમોમુખ્યથી પ્રેરિત] તપસ્યજ્ઞોમાં સામન્વયન પ્રાપ્તિએનો વિચાર કર્યા વગર / જાણિ પ્રવૃત્તિવાળી પ્રથા હતી તેથી ક્યારેક ક્યારેક જાળજની સાથે જીવન જીવે જનુ જાણી ત્યાં દત્તા કાસીરાજ અપમેનના પુત્ર પાપ નાશે જાણી પિ આ ત્યાં તપસ્યનો ધોર વિશેષ કર્યા અને જમ ક્ષેત્રમાં અવિરોધન લીધે થયેલી પિ સ્થાન ત્યાં તરફ મોહમન ફેલાયેલ ભગવાન મહાવીરે કહેલી અહિંસાની પ્ર તથા

જમ ત્યાં પુર કહેલી જાણી જાણના નિમ્ન થયેલ તાનપુત્ર મહત્તીને વાગ્યામાં મળી એમને વાતચત વગર જે પદ્ધતિ લુદ્ધાં જુદાં કરવામાં જાણી પિ સ્થાન તથાજન જુદાં મ, એકાંત વિશેષ કર્યો અને જમ ક્ષેત્રમાં જાણી જાણના અવધો પ્રવિષ્ટ કરી કે તે જી તે જાણી સ્થ / જાણી પદ્ધતિ પ્રાપ્તિ જાણી મર્ષ ભગવાન મહત્તીની ઉત્તર જાણી આપ ત્યાં જીવન તથા એકાંત તપસ્યએ જે વચનના જનક પ્રવૃત્તિવાળા જાણના જન કવિરોધન જાણી જાણના તરફ આજના પિજામ તાનામાં સામાજિક તથા પદ્ધતિ કિસેમાં અહિંસાની જાણના પાતાના જગા નાજી રીયા કે તેના ઉપર નિમ્ન કે જગતી અહિંસા પેદાશીની કાશિરોધિ જાણ તમે થયેલ અહિંસાના જાણ પ્રચારકો

અંગીકારના પોત સપ્રતિબ પાતાના જિજ્ઞાસના અહિંસા સમારના વાગ્યામાં જાણ મુખ્યની નિષ્ઠામાં રીષિ સમુદ્ધ કર્યો સપ્રતિએ જેજગ પાતાના આપીત પદ્ધતિએમાં જ નવી જાણ પાતાના રાજ્યની સોમાની જગર જનુ જાણ અહિંસક જ્ઞાન નરદારનું નામનિશાન જનુ ન રનુ ત્યાં જાણી જાણના પ્રચાર કર્યો

અદિસા-ભાવનના એ ઝરણાન પૂરતુ રૂપ બાવચાર્થ જરૂર જોઈએ
ભાગ છે પણ નિર્ધાર્ય બનનારેનું તો એના સિવાય બીજું કંઈ પણ
ન ન હતું તેઓ સદાસત્માં પૂર્વપરિણ, ઉત્પત્તિ-વિકાસ, નર્મ નર્મ
મથ તથા ત્યાં એમણે અદિસાની ભાવનાનો / દેશનો કોઈ જો
તનાને દિસાપણે અનેક બાજોના ત્યાગનો ઉપરેત બાવચાર્થ
જ નિર્ધાર્ય થમની કુતૂહલના અનુભવી સ્ત્રી રીતે કંઈકાવારે ભાવના
ચારે ખૂણાઓમાં મોઢી સ્થાપના કરીને અસદૈતનો વિશ્વસ્તન
શુષો, એ જ રીતે મદ્યારના અનુભવી બન્યાર નિર્ધાર્યને સદા
તેવ વિશ્વજ દેશના ચારે ખૂણાઓમાં અદિસા-જ વની ભાવના
વિશ્વસ્તના શુષો-એક કહેવામાં આવે તો એમાં અનિસરોગિ નર્મ
લેવાન મોઢાન નિહો જાવાન એવી રીતે ક્ષી ક્ષી કે કુતૂહલની
અદિસા-ભાવના એ તેનેનું / બાવચ છે અને દતિદાસ બાવચને
કહે છે કે વૈષ્ણવ વગેરે અનેક વૈદિક પરંપરાઓની અદિસામૂલક
થમવિધિમાં નિર્ધાર્યભાવના ચોધપણા પ્રભાવે તર ભાગ ભજાવે
છે એ વૈદિક સંપ્રદાયોના પ્રત્યેક છાતનખરકારની હજુપણ કરવાની
કંઈ પણ સ્મિય છે સંવેદ્યકર્મી બની શકે છે કે એના ઉપર નિર્ધાર્યની
અદિસા-ભાવના રમ તર લાનેથી છે બાજે ભારતમાં રિસ
મૂલક વાચનારો થમવિધિને અર્થક પણ પેતાના મનમાંને પડ
વતી પ્રેમના કમળની પિ ખત નથી કરી શકે

આમન લેખક કે સુર્ગરથનિ પરમ માહેશ્વર સિદ્ધજી સુપ્રધને
ખેત્રે અદે અદિસાની ભાવનાથી સ્પર્શિત કરી દતા બાનુ રજ અનેક
દિસાઓમાં સારુ બાબતું અનેક દેન-દેવિઓની સામે ખાસ ખાસ
પરોંખ કરી દિસા નથ વર્ધ મર્ધ અને બાવી દિસાન અદાભવાના
એક ન્ધપક અદેશ-ની પાસે ન ખર્ધ મરે, સિદ્ધમત્ત્ય ઉત્તરા
પિારી સુર્ગરથનિ કુમારજી તે પામારત જ બતા એ વચર્ધ
કે પમરત એકલા પાડે મળાયા કે એમણે અદિસાની ભાવનાને
ત્તી અને દેશી પરિજીટ કરી, અને નેનો એનો દેશનો કોઈ

મે રનિદાસમા જાયે છે કુમારપત્ની અમારિ-યોજના એટલી
 મહત્ત્વની જતી કે એટલી જતીય જનક નિમ થો અને એમના અને
 અમ્મ-સિદ્ધ અમારિ-યોજનાને પોતાના છત્તનું ખેર જનકીને ૪
 હાથ કરેય તાના આચાર તમચલી પેઠાં કેટલાય નિમ પામે
 ખંસ ખાતરી તનિઆન અપિ સાની દીપ્ત આપી દતી અને નિમ થ
 સપમા આસવાય પારવાળ તરે જવતી ચાખના કરી દતી રક
 વમરે જ દતી તનિઆ પજ અપિ સાના નજરી જતી રકી ન દતી !
 દીગરિ ત્વમ્મિજ અકમરે ૥ આ તસમ પમતી મિદ્ધમા એટલું
 ૮ માત્રુ કે અ ૮ નચાન મારે ના ના છેડે આસ આસ તિપિએ
 મારે અમાપિ પાવના કે અકમરના અ પમતે પમતે ત્વતીર વમરે
 એવા રસાન આચાર આ ૮ જતી ૮ મ સમસાક દતી એવા
 મુમવસમારો હારો અપિ સાના આદમા કેવાવો કરાવો અ અમ્મ
 પજ સ ૫ ના

અદિસા-ભાવનાના એ ઝલ્લાને પૂરુ રૂપ આપવામાં જરૂર બનેલો
 માત્ર છે. પણ નિર્દોષ જનતાને તે એના સિવાય બીજું કંઈ બેન
 ન ન હતું. તેઓ ભારતમાં પૂર્વ પશ્ચિમ, ઉત્તર-દક્ષિણ, જ્યાં જ્યાં
 મથા ત્યાં ત્યાં એમણે અદિસાની ભાવનાનો જ દેશવે કંઈ જા
 બતાવ્યો હિંદુમૂલક અને અસહોના તાજા ઉપરેત આપવામાં
 ન નિહાળવાની કામગીરી અનુભવી, એવી રીતે સકારવારે ભારતના
 ચારે ખૂણાઓમાં પોતાની સ્થાપના કરીને જ્યારેતનો વિભવભાગ
 રાખ્યો એ જ રીતે મધ્યવિતના અનુભવી જનવાર નિહાળેને ભારત
 એવો વિચાર દેશના ચારે ખૂણાઓમાં અદિસા-ભારતની ભાવનાના
 સિત્તેતનો રાખ્યો-એમ કહેવામાં આવે તે એમાં અતિશયેભિ નથી
 લેવાનું. એકમાત્ર નિશાં આવાતને એવી રીતે કહી હતી કે મુળપત્રની
 અદિસા-ભાવના એ એનેનું / અર્પણ છે અને ઇતિહાસ આજુને
 કહે છે કે સંસ્કૃત કવેરે અનેક શૈલિ પરપરાઓની અદિસામૂલક
 પદ્યવિધિમાં નિર્દોષપ્રણવના શૈલિઓ પ્રગળે તર માત્ર સમજ્યો
 છે એ શૈલિ સંપ્રદાયના અનેક છાનસાવડાની અનુભવ કરવાની
 પ્રકૃષ્ટ વિચાર એ સ્હેશાશ્રી અસી રહે છે કે એના ઉપર નિહાળેની
 અદિસા-ભાવનાના રંગ જરૂર લાગેથો છે આને ભારતમાં વિદ્ય
 મૂલક આવાચારિ પદ્યવિધિના સમગ્ર પદ્ય પોતાના વલમનેને પદ્ય
 વળી કૈલા કરવાની દિશા નથી કરી શકે.

આજુનું હેમચંદ્ર મુળેરપત્ર પરમ આદ્યાર સિદ્ધાન્ત મુખ્યને
 પહેલે જાણે અદિસાની ભાવનાથી પ્રભાવિત ક્યાં હતાં જાનું હજા અનેક
 દિવાઓમાં સારુ જાનું અનેક દેરદેવીઓની સામે જાણ આજ
 પરીમાં જાણે વિદ્યા નષ્ટ થઈ થઈ અને જાણે વિદ્યાને અદ્યારના
 એક જાણે આદ્યારનો પાસો ન જાણે થયે. સિદ્ધાન્તના ઉત્તર
 પિતારી મુળેરપત્રે કુમારજીવ તે પામ્યાત જ હતા. એ પદ્ય
 રૂપે પામ્યાત એવા માટે જાણે કે એમણે અદિસાની ભાવનાને
 તેની અને સ્ત્રી પરિપુટ કરી, અને એના મિત્રે દેશવે કંઈ,

એ નિવસમાં અત્યેક કુમારપાત્રી અમારિ-ધેયના એટલી
સાક્ષિત જતી કે એની પડીત્ય અનેક નિમિષે અને એમના અનેક
જુ સ્વસ્થિત અમારિ ધેયના પાંચના ઇસમું ખેવ નવાતીને /
કામ કરવા સાચા આચાર નમયની પદ્ધતિ યેટલાય નિમિષેએ
માંસ ખાવાની નિવાન અસિ સમી રીત જાણી હતી, અને નિમિષ
સપમા આજ્ઞાએ પારવાળ વચે વચલી થાવના કરી હતી. યા
વચે પડેલી તનિ / પત્ત અસિ સાચા નજીની જમી રહી ન હતી /
દી રિત્યમિએ અમર / આમરકમર પામી મિજામાં એટલું
/ થાતુ કે અ મર્યાન મારે ના / તુ છેલે ખાસ ખાસ વિધિએ
માટે અમારિ ધેયના કરે આજ્ઞાના અ પચતે પચત / તુનીર વચે
અના વચત થાવના / તુનીર / મમમર્યા દના એવા
મુમયમપાદે હા / આ સાચા આદત્ય દેવાના કરાવશે / અમારે
જમુ મ પુ તરી

આ જમુ અવન પૂર્વ હીમ કે તેન સમા / / અપ
/ કે જમી રીતે તુ તુની અપ આ સમાપ્ત હતી પડપડે
વચની / સન અ માર્યાન મર્યા મર્યા કરામ છે અવિરલ
રેકમા અ / અ / તરવા મ રા / પ રી અના તનિએ પામે
પમ / / અના તર / મરી / મમર્યા છે અમ આ
અપ અ / તા આદત્ય તર / તરુમિ તર / છે મમપુમમાં
અપ અના / / અન રાગો ર્ધ રવ / તામ રેવન અસિ સ
અન રવના / તરુમિ / / અ તરવા અ મર્યા અદિમના
મર્યા રેવ / મ / મરી મમ / રે /

અ પૂર્વમ અ તમ તરવાવન અમુ પગાવ કરે / /
માર્યા રવ / અ તરવા અદિમની અપિા રેવ / / અમન
અદિમની અવનમુ અમુ રેવ / રવ નમુ રવને તા અ /
/ આદત્ય રવ રવ રેવ

અદિ સહ અને અભારિ

માનવજાતિમાં રિસા અને અરિસાનાં જન્મે તત્તે સમારેઈ છે. રિદુઆનમાં તેના મૂળ વાલીઓની અને પાછળથી તેમના વિશેષ તરીકે જન્મીના આયોની તથા ત્યાંથી વચને અને જાનનાં અરિસાને તેમ / વાતપતની ભાઈ પ્રથા હતી અને એમાં માત્ર જન્મે ૩ પાંખો / તરિકે જન્મ મુખ્ય સુખવેળે અરિસાને ભાવેલા પાંખો રજાને પિસાને આ પ્રકારે એટલી દર મુખી આપશે દત્તે ૩ તેમ પ્રથા પાંખી નીંછ જાલુએ એ પિસાને વિશેષ સ્વ થશે દત્તે અને અરિસાની ભાવનાવાળા થશે તે ભવચાન મરણી અને સુદ પદેનાં જન્મ મરણી રજા દત્તે એમ જ્યાં અરિસાનતનાં જન્મ સ્વ તરીકે જાન અરિસાની આ ની મધુ રમિયો તરીકે તે ૭મે મધુ અનિપાસિક પુત્રા આપે પિસાને ૮ તે ભવચાન મરણી અને સુદ

[illegible]

જાણીતું કે મનિ જાને પાણેડ

અરિસાન પ્રજા કે જેને અને નોંદ સપા અચ્છિન અષ્ટન
જરી તે પ્રમાણે મનને જુગ જેમના થાતપ થાતુ જેન
પ્રાપ્તિ થાત જુગ દાનથી મનને મનને અરિસાની પદ્ધતિ
અથા કે થાતથી ને અપ્પન મનને જુગે જે અરિસાની મન

અને સમારોહોમાં દિસા ન કરવાની આજ્ઞા કરી હતી અથવા એક રીતે સોદા પણ એમ ન કરવાની પોતાની ઇચ્છા તેણે દર્શાવી હતી. ત્યારે િસામુખા થઈ હાંસી પાસણ કરી તા ત્ત પાસણ કરવાના અધ્યાત્મી ધમ-આપણેનો પ્રભાવ દરેક પંથના મોઢા ઉપર ડેરસો પાડે છે એ એવી કાજના કરતી કાણ નથી. સમગ્રીય દરમિયાને દાગ અરિસાના પ્રચારનો આ મામ અધ્યાત્મી અટકવા નથી તેના પોત ત્ત્વના ાન, સપ્તિ રાત્રીએ એ મામનુ સારે અનુકરણ કુ દુ અને પોતાના પિયમની અરિસાની ભારનાત એણે પોતાની છે અને પોતાની રીતે કુ / પોતી હતી ત તમે, સમગ્રીયે જન મેટા મેટા અધિકારીએ અરિસાના પ્રચાર ત ક્રીયા દાણ તે ઉપરથી એ વાત જાણી સંજે છે એક તો એ કે અરિસાપ્રચાર સંધેએ પોતાના કાજના ડેરથી દદ મુખી પ્રવિન કરી હતી કે તેની અંદર મધન સમાદો મુખી થઈ હતી; અને બીજી વાત એ કે સોદાને અરિસાત્ત ડેર કુ કુ દુ અથવા તેમનામાં દાખલ થવું દુ કે ત દર્શિ તમા આવા અરિસાની પોત્તુ કરવાના । તમેાત માન આપના કશિન । / આપત સમાદ આરવમે પગ એ માટ ખૂન કુ દાણ તમ તની કાંઈકરી ઉપરથી લાગ છે

વચ્ચ વચ્ચ અધિકારવાળા થાના ગુમે માનવ પ્ર નિમીથી ઉદવમાં જાતના મધ એમ રનિદાસ રપદ ક છે જ્યા એક દર રીતે તેના િ દુસ્તાન જન તેની મવાર એ ન ને અરિસાપ્રચાર સંધેના કાપ વધારે સજના મળતી છે દર્શિ અને ઉતર િ દુસ્તાનના મખ-કાલીન ાન અને ગોદ । તમા તમ / । તુમે જન અમલગેનું પગ કાપ અરિસાના પ્રચારનું / કુ દાણ તેમ માનવાને પગા કરણે છે

કુમારપાળ અને અડબા

પશ્ચિમ િદુસ્તાનના પ્રચારવાળી સંજ્ઞાની પરમ અપદ

કુમારજીની અદિશા તે બેટલી નથી જાણીતી કે જે કવુને આને
 તે અનિશ્ચયતાથી સામે છે. મોઝસસમીદ આગરુ જન દસુ
 કરનાર ત્યારે તેન કિયુ રીતિનિત્યમરિના અને ત્યાર પછી તેજ
 અનુચારી કિમોના ગાથાએ પમેથી અદિશા પડવે મેળવેશ રમખો
 દમેકને ખારે રનિશ્ચયનાં અમર રદ તેનાં છે. આ ઉપરાંત ધારણો,
 ભીનધારો, સાચવવાના અમમધારો અને આપના આમેયના પોષે
 તરતથી પડુ રિશ્ચ ન કરવાનાં મોઝાં કમો તે આપને મેળવી
 રાખો અને ખાદ્ય આને તે આ રેશમાં અરિ સામ્યારક સરે અદિશુ
 વાતાવરણ કિયુ કરવા ખેલે પુરુષાર્થ રવો છે જેની રીતિ જાણ્ય જાને
 અદિશાના પ્રમાણને કિંક પુરાણ : પાછાપોષી

અરિ સામ્યારના કોઈ કમોદ પુરાણ તરીકે આપને ત્યાં પંચ
 પેળની સસ્થ મોઝી આને છે. આ પર પરા કચાસી અને મોઝી ઉપ
 અનિશ્ચયનાં આવી એ મોઝસ કહેવું મણુ છે જ્યાં મુલપદમ
 મોઝા પ્રથમ અને મોઝી પ્રનિજ મોનાં જેમ મનનાં મન રીતિ
 છે જે પંચપેળની સસ્થને આપક કરવામાં કદમ કુમારકમો અને
 તેના પર્મરુ આપના રેમમકને મુખ્ય રાજ રોષ આપને કમ,
 કાઢિવાયા અને મુલપાનુ તેમ જ સમુદાયનાં અમુક કમરુ કમ
 મેલુ નહીંનું રહેર જે ચારી આપનીવાળા કસમે નરિ મરે જે ન્યાં
 પાછાપણ ન રોષ. કસે સ્થરે તે નાનાં આપજિમાં પણ પ્રક
 મિંક નિશાળ (પ્રકમરી સૂચ)ની પેઠે પંચપેળની સાચાનો છે
 આ નથી પંચપેળી મુખ્યપણે પડુઓને અને ન રા. પંચમેને
 પણ નમ્યવણ અને તેમની સારસલાજ રામરુ મમ કરે છે
 આપની પણે અત્યારે મોઝસ આક્રમ નથી પણ મારી સૂચ
 અત્યાર બેટી છે જે રસમે જે પંચપેળી પાછા તેના પચા
 આપની મોઝાં જમ નથી કરવા અને એ પંચપેળીનાં આપના
 કમ નરિ તે નાનાંમોઝાં આપેક રવો સારસલાજ રામના કમ

મુનરાત નદારના બાગમાં બર્ષા બર્ષા એવાળાઓ ગમે છે ત્યાં બધે
પુખ્ત થાને ફાલ ગાયેલી ન રહ્યા ફરવામાં આવે છે. એવાળાઓ
પણ દેશમાં પુષ્કળ છે અને તેમાં દ નરો ગાયો રહ્યું પાને છે
પાંતરાપોળની સરખા હોય કે એવાળાની સરખા હોય, પણ એ બધી
ખુરશ્કવુની મહત્તિ અદિસાપ્રવારક સંધના પુરુષાનિ ન આશરી
છે એમ કોઈ પણ વિચારક કદા વિના થાગે / રહી રહે બા
ઉપરાંત ફરિયાદની પ્રથા જળમરોને બારાની એળાઓ ખચાવવાની
પ્રથા સિમરો અને દેવિયા ભોમો નથ ફરવવાની પ્રથા—એ બધું
અદિસાની ભાવનાનું ન પરિણામ છે

માવુસજીવની સેવા ગરેબી મહત્તિ

જાત્યર મુખી આપણે પણ પખી અને બીજા જીવ / જીવો
વિશે ન વિચાર કર્યો છે હવે આપણે મનુષ્યમતિ તરફ પણ વળીએ
દેશમાં ઘાનપ્રથા એટલી પાંખપાંખ થાતી કે તેમાં કોઈ માવુસ જૂને
રહેવા બાગ / પાખડ પ્રવર અને બાપક સાંભા દુઃખામાં ત્રુણા
તેમ સખી મુદત્તેએ પોતાના જાનમગરો અને ખાનનાઓ મુઠા
મુકાના વિચ્છન્ન પુરાવાઓ છે / દેશમાં જીવપખી અને બીજા
જીવ જીવે માટે કરોડે રૂપિયા ખર્ચના હોય તે દેશમાં મનુષ્યમતિ
માટે લાક્ષ્મી જોડી દેવ જગર તો ન માટે કોઈ ન થવું દેવ
એમ કપવું એ વિચારકાનિની નદારની વાત છે બાપવુ દેશનું
જાતિય બલ્યું છે અને જાનિય એ માનવ તને લાગે / છે
દેશમાં સામે ત્યાગી અને ફરાર થઈ ગયા અને આગે છે તે
એ જાતિય કે મનુષ્ય તરફની મીઠાની ગતિના પુરાવો છે બપમે
અનાથે અને બીમારો માટે જાત તેરવું વધારેમા વધારે કરી છુટવનું
બાજુ, મોદ અને તેન જાતેના શાસ્ત્રામા ફરમાન છે કે ન માત્ર
મોહુમિયો પામે છે મનુષ્યમતિની સવાની વિચ્છ દિચ્છ વધારી
તી તરિષ્ઠતને લીધે, અને પદેશીપમની જાત્ય સવધી પ્રથમ

કુમારપોળી જાડિયા તે જોડવી નથી બસુતી છે કે જમ
તે જનિવવાવાળી સાથે છે મેળવસમાદ જાનરતુ
કરનાર ત્યાંની જેન જિલ્લુ શીરનિજનમરિયા અને ત્યાર પ
જનુઆમી કિબોના જાનસાહે પસેથી જાડિયા પડતે મે
એકન ખાદે દિવિયાસમાં જામર રહે તેવાં છે જા ૭૫૨

ભીનધર, સામસવાળા જામસાહે અને જામના
વડાથી પણ નિ સા ન કરવાનાં મહેતાં વચ્ચે
સહીએ જન મગી જાવે તે જા દેસમાં જાડિયાપત્યા
વાનાવરતુ કિમુ કરવા મેમો પુરુષાં કયો છે જેની

જાડિયાના પ્રજાપનો કિંક પુસરો પાંજરા

જાડિયાપત્યાને એક સચોટ પુરાવા તરીકે
પોળી સરથ મહી જાને છે જા ૫૨૫૨ ૬૫
જાડિયામાં જાવી એ ચોક્કસ કહેતુ કાલુ
જેનો પ્રવાર અને જેની પ્રતિષ્ઠા તેવાં જોમ ૧
છે કે પાંજરાપોળી સરથને બધાક કરવામાં
તેના પર્મકુર જામના દેમવદનો મુખ્ય હા
કાડિયાવા અને જૂલપવતું તેમ ૮ રજપૂત
જેતું જાડિયું હોર કે જાવી જાનપ્રીયથી ૫
પાંજરાપોળી ન હોવા બધે સચે તે નાનાં
પિંક નિસાયા(પ્રજામરી સુઝ)ની પોંક પા
જા નથી પાંજરાપોળી મુખ્યપણે પાળોના
જલુ જામરતું અને તેમની સાગસજાળ
જાપણી પસે જાતાર ચોક્કસ જાંકમ
જાડાજ જેવી છે કે જાતે એ પાંજરા
જામથી જોએ જમ નથી કરવા અને
કર્મ નહિ છે નાનાપોળા જાનેક છવે

મૂળસ્થ નિવારણ કાર્યમાં ભ્યાં ભ્યાં યોગશાસ્ત્રો ગામ છે ત્યાં નરે
મુખ્ય કાર્યે દાન ગામેલી ન રહ્યા કસ્યમાં બાવે છે યોગશાસ્ત્રો
પણ દેશમાં પુરુષ છે અને તેમાં હજારો ગાયો ચાલુ પાવે છે
પર્વતપોળાની સરખા હોય છે યોગશાસ્ત્રની સરખા હોય, પણ એ નથી
પશુચક્ષુડી પ્રતિ અહિંસાસ્વારક સંપત્તિ પુરુષાવનિ / આશ્ચર્ય
છે એમ કાંઈ પણ વિચારક કહ્યા વિના કામ્યે / સ્ત્રી છોડે આ
ઉપરાંત ઇન્દ્રિયની પ્રથા નળવરોને આદ્યની મોતીઓ ખવડાવવાની
પ્રથા સિકારે અને દેવીના મોતો નષ્ટ કરાવવાની પ્રથા—એ નવું
અહિંસાની આવશ્યક / પરિણામ છે

માણસજાતની સેવા માટેના પ્રવૃત્તિ

અત્યાર સુધી આપણે પશુ પંખી અને બીજા દાન / હુમો
વિશે / વિચાર કર્યો છે હવે આપણે મનુષ્ય તનિ તાંક પણ વળીએ
દેશમાં દાનસ્થ એટલી ધાપમથ ચાલતી છે તેમાં કાંઈ માણસ જૂને
રહેવા જાય / પામણુ પ્રમદ અને વાપક લાખ પુત્રોમાં ભૂલ્યા
તેવા સખી કુટુંબોએ પોતાના જનનમયરો અને ખાતાઓ પુણ્ય
મુકામના વિચ્છન્ન પુત્રાઓ છે દેશમાં સુપખી અને બીજા
મુન દરેક માટે કરોડો રૂપિયા ખર્ચના દાન તે દેશમાં પ્રવૃક્ષાતન
માટે લાચણી જોડી દાન જગત તે ન માટે કાંઈ ન થયું દાન
એમ કહ્યું આ વિચારશક્તિની નદાઓ વાત છે આજણ દેશનું
જાનિય નહોતું છે અને જાનિય એ માનસાતત્વ લક્ષિણ / છે
દેશમાં લાખ ત્યાની અને કરોડો થઈ ગયા અને આજે છે તે
એક જાનિય કે મનુષ્ય તરતની મોક્ષની ગતિના પુરાવો છે અરિષ્ટ,
અન્યાય અને બીમારો માટે બન નેટનું વધારેમા વધારે કરી છૂટકાનું
આજણુ મોદ અને તેનું જીવેના સામામાં દરમાન છે ૭ નાકાવીન
લેખકોએ પસંદ છે મનુષ્યજાતની સવાની વિષ્ણુ વિવેકે વક્તી
તી તરિયાને વીધે, અને પદેપાપમની ભગ્ન સરથી પ્રથમ

કુમારપત્ની જરિયા તે એટલી જાણી જાણી છે કે પશુને જાણે તે જનિસખાત્તાથી લાગે છે મેઝવસાગર અડખસુ માં હવે કરનાર ત્યાં જેન કિસુ હીરવિજયસુરિના અને ત્યાર પછીના તેમજ જનુઆરી ડિસેમ્બર ગાઠલાલે પાસેથી જરિયા પરને મેઝવેલા હરજને હોયના માટે ધનિદાસમાં જામર રહે તેમાં છે આ હજારાન ઘરખાને, જામીનધારી, લાસ્યવચાગ અમલદારો અને ગામના જાણેવાન પછે વરતરી જલુ પિયા ન કરવાનાં મહેલાં વખતે એ જાણે મળી રહ્યોને જાન મળી જાણે તે જા દેહમાં જરિયામયારક સુધી જરિયાનુ વાપવતલુ લેતુ કરવા હેતુએ પુરુષાર્થ કર્યો છે જેની કંઈક અમલ જાણે જરિયાના પ્રચાલનો કિંક પુલતે પાજાપોષી

જરિયામયારના જે કલોટ પુલત વરીકે જાણે ત્યાં પાંચક પેઠી સત્તા જાણી જાણે છે આ પરજરા કરાણી અને કોની હવે જરિયામાં જાણી એ ચોક્કસ કહેતુ કલુ છે જ્યાં મૂલરાજાં જેવ પ્રચાર અને કોની પ્રતિષ્ઠા તેમાં જેમ માનવતુ માં થઈ જાય છે કે પાંચરાપાળી સત્તાને વ્યવક કરવામાં કલુ કુમારપત્નીને અને તેમાં પશુ જાણાય હેતુએ કોની મુખ્ય લાભ હેતુ જાણાયે કલુ કલિયાવા અને કુલયાનુ તેમ / રજાપૂજાના જાણે કલુ કલુ કલુ જેવુ ત્યાં કલુ કે જારી જાણાયવાયા કલુએ તુરિ મને કે જ્યાં જાણાય ન હેતુ કલુ રજા તે નાનાં ગામકલિયામાં જલુ પ્રચાર મિલ નિલાયે (પ્રકાશી સૂચ)ની પહે પાંચરાપેળી જાણાયે છે આ જાણી પાંચરાપેળી મુખ્યપણે જાણાયે અને જાણ. પછીજેને જલુ જાણાયે અને તેમની જાણાયે જાણાયે કામ કરે જે જાણે પાસે જાણાયે ચોક્કસ જાણાય નથી, જલુ મળી રજા જાણાયે કોની છે કે જરજા જે પાંચરાપેળી પાણી તેમાં પશુ જાણાયે જાણાયે જાણે નથી કરવા, અને જે પાંચરાપેળીના જાણાયે કંઈ તુરિ તે નાજાયેલા જાણે કલુ જાણાયે જાણાયે કલુ

મૂળપત જમ્મરના ભાગમાં બધાં બધાં એવાળાઓ ગામે છે ત્યાં બધે
મુખ્ય ભાગે દાખા ગાયેલી / રક્ષા કરવામાં આવે છે એવાળાઓ
પણ દેશમાં પુષ્કળ છે અને તેમાં દબારો ગાયો રક્ષણ પામે છે
પાંજરાપોળની સરખા હોય છે એવાળાની સરખા હોય, પણ એ બધી
પશુરક્ષણની પ્રાપ્તિ અદિસાપ્રચારક સંપના પુરુષાર્થને જ આભારી
છે એમ કાર્ત્તિ પણ વિચારક કલા વિના ભાગ્યે / સી છોડે આ
ઉપરાંત કાશિવારની પ્રથા નળચરોને બાટાની ચેળીઓ ખચાવવાની
પ્રથા સિંહારો અને હેનના ભેડોને બધે કરાવવાની પ્રથા—એ બધું
અદિસાની ભાવનાનું / પરિણામ છે

માણસજાતની મિત્ર મારેની પ્રજ્ઞા

જ્યાર સુધી આપણે ખાન, પાણી અને બીજાં હવે / હવે
વિશે જ વિચાર કર્યો છે હવે આપણે મનુષ્ય તત્ત્વ તરફ પણ વળીએ
દેશમાં શાન્તિવા એટલી ધોષભય આજની છે તેમાં કાર્ત્તિ માણસ મૂને
રહેવા ભાગ્યે / પામતું પ્રયત્ન અને આપણે લાખ દુષ્કાળોમાં લગુલા
તેમ સખી કુદરતેએ પોતાના અનન્યપ્રયત્ન અને ખાતલપણે પુણા
મુશ્કાળા સિંધત પુરાવાઓ છે / દેશમાં પાનુપાની અને બીજાં
સુક હવે મારે કરીએ રૂપિયા ખર્ચોના દોષ તે દેશમાં માણસજાત
મારે લાજી એટલી દોષ જમર તે તે મારે કાર્ત્તિ ન બધું દોષ
એમ કમપુ એ વિચારકાશિની જાણની વાત છે આપણા દેશનું
આવિષ્કાર બાણનું છે અને આનિષ્ક એ મનન વનન લક્ષણ / છે
દેશમાં લાખો ત્યાગી અને હજારો કાર્ત્તિ મથા અને આજે છે તે
એક આનિષ્ક છે મનુષ્ય તરફની મોહની ગતિના પુણ્ય છે અપણે
અન્યથે અને બીજારો મારે અને નેરમું વધારેમાં વધારે કરી જવાનું
આજણુ બોદ અને તેન કહેના લાખમાં કરમાન છે > નકાલીન
મોહરુપિયો પાણે છે મનુષ્યજાતની સેવાની દિક્ષ દિક્ષે વધતી
ત્યાં તુરિયાતને લીધે, અને પોષ્ટકાશિમની અન્ય સર્વથી પ્રથમ

દેવાને લીધે, પશુનાર પણા જાઈએ આવેલ અને ઉપાસનાં
અધિકારના પ્રેમી લોકોને એમ કહી દે છે કે એમની અધિકાર મળી-
મોઘી અને જુ તો પશુપત્ની સુધી આપેલી છે માનવજાતને અને
દેવજાતોને તે જુ એમની સ્પર્શે છે પણ આ વિધાન મર્યાદા
નથી એની સામિતી મારે નીચેની ક્ષાંતિ પણ ચલુતી તેમજ —

(૧) જુના અને જાન કાળને જાણુએ મુઝી માત્ર એમાં છે
વર્તના નાનકોટા અને જાન કર દુષ્કારે તેમ જ બીજા કુદરતી જાતો
જાઈ તે વખતે રવિદાસ તપાસીએ કે તેમાં જાનદૃષ્ટી પીડવા
માનવો મારે ખેડેજુ અધિકારોના સખ તરફથી કરવામાં જાણું
છે। ખેડ પૈયા ખરબચડાં આવ્યા છે। ખેડું જાન વહેંચવામાં
જાણું છે। દવાદા અને કપાઈ મારે પણ ખેડું કરવામાં જાણું છે।
દા તા હાઈનિયો દુષ્કાર છે કે એની વિચિત્રે માત્રી લકષ છે

(૨) દુષ્કારે અને બીજા કુદરતી જાતો ન હોય તેને વખતે
પણ નાના જામણ સુધામાં નો જાઈ જુને ખસ્તું જાણું આવે તે
તેમ માટે મહાજન કે જાઈ એકાદ કુદરત જાઈ અને કેવી રીતે માટે
પોતેવાડે છે એની વિચન જાણવી.

(૩) જાઈ કોણ નેલ્યા કોણ, જાણ અને સર્વસતિને વર્ત
મેટેજાએ જાનમેના વિચ જ બીજા સાધારણ ખજેનુવર્ત નેલ્યા જ
મુજ અને અધારમથી હમેશા નજાવે જાણ્યા છે અને નો જાન છે તે
જામાસિય વિવેચાત્મક અને જાવાત્મક રૂપ અધિકાર અને દવા

અધિકાર કે જામાસિયા ને રહે છે। (૧) વિવેચાત્મક (નકાર):
(૨) તેમાંથી ૮ સ્થિત જુ જાવાત્મક (હાર) જાઈને જાન ન કરવી
કે જાઈને પોતાના દુષ્કાર તરી અનિચ્છાએ જાણીદાર ન કરવા
એ નિષ્પાત્ત અધિકાર છે બીજાના દુષ્કારમાં જાણીદાર જુ જાન
તો પોતાની મુજસજવનો લાસ બીજાને જાણવો એ જાવાત્મક
અધિકાર છે એ ૮ જાવાત્મક અધિકાર દવા જાન તો જેના તરી

નક્ષત્રોની છે સ્વયં ખાતર આપણે અહીં ઉઠા જન્મે પ્રકાશની
 અદિસાને અનુભવે અદિસા અને દ્વાન્યા નામથી એળાજાતીમું.
 અદિસા એ એવી વસ્તુ છે કે જેની દ્વા કરતાં વધારેમાં વધારે
 કિંમત હોય છતાં તે દ્વાની પોરે એકદમ સૌની ન તરે નથી મળી.
 દ્વાને લોકચત્ર કહીએ તો અદિસાને સ્વચત્ર કહી શકાય. > માલુસ
 અદિસાને અનુકરતો દ્વા તે તેની સુવાસ અનુભવે છે તેને દાખલ
 તે અનિવાર્ય રીતે બીજાઓને મળે / છે છતાં ખસીવાર એ કામદો
 ઉદાવનાર સુધ્ધિને એ કામદાના કારણરૂપ અદિસાવત્ત્વનો ખ્યાલ
 સુધ્ધાં નથી દેતો અને એ અદિસાની મુદર બહાર બીજાઓનાં મન
 ઉપર પડ્યામાં ખસીવાર ખસે લાગે વખત પછાર થઈ ત્ય છે
 બધારે દ્વાની જાગનામાં એથી કિલ્લુ છે દ્વા એ એવી વસ્તુ છે કે
 તેને પાળનાર કરતાં તેનો લાભ ઉદાવનારને / તે વધારે સુવાસ આપે
 છે દ્વાની મુદર બહાર બીજાઓનાં મન ઉપર પડ્યાં વખત / તો
 / નથી તેથી દ્વા એ ઉપાડી વસ્તુાર જેી સૌની ન તરે બાવે
 એવી વસ્તુ છે તેથી તેને આચરણમાં / ધમની પ્રાપ્તરૂપ દેખાય છે

સમાજના વ્યક્તિના પાલક અને પેલક મારે અદિસા તેમ /
 દ્વા જન્મેની અનિવાર્ય / ર છે > સમાજનાં જાને > રાખમાં
 તેલે અમે બીજા ઉપર ગ્રાસ વધારે મુલતરતો દેવ, નજાગના દહો
 વધારે કચડતા દાવ, તે સમાજ કે તે રાખ તેલે / વધારે દુખી
 જાને મુલાખ તેથી કિલ્લુ > સમાજમાં જાન / રાખમાં એક
 વચને બી ન વચ ઉપર કે એક વ્યક્તિના બીજા વ્યક્તિ ઉપર તેલે
 ગ્રાસ એણે અજરા બીજા નજાગના દહોની તેલથી વધારે રાખ
 તેલે / તે સમા / અને તે રાખ વધારે સુખી જાન વધારે સ્વતંત્ર
 એ / રીતે > સમાજ જાને > રાખમાં સજાગ વ્યક્તિઓ તરફથી
 નજાગએ મારે તેલેલેલે વધારે મુખમુલકનો બોલ અપાતો દેવ,
 તેલેલેલેલે તેમની વધારે સેવા કચડી દેવ, તેલેલેલે તે સમાજ અને તે

રાષ્ટ્ર વધારે સ્વસ્થ અને વધારે આનંદ એથી કોણુ તેઓએ વધારે સ્વાર્થપૂર્ણ દેવદેવો તે સમાજ વધારે પાવર અને વધારે જિનકિલ્લા આ રીતે આપણે સમાજને અને રાષ્ટ્રીય ઇતિહાસ કોણથી જે એક નિશ્ચિત પરિણામ વાસ્તી લાગે છે તે એ છે કે જહિસા અને સ્વા એ બન્ને એવાં આધ્યાત્મિક ક્રિત કરનારાં વસ્ત્રો છે તેઓનાં તે સમાજ અને રાષ્ટ્રનાં પારક અને પોષક વસ્ત્રો પણ છે

એ બન્ને વસ્ત્રોની જગતના કબજાઓએ એકસરખી અસ્થિત દેવતા કર્તા જહિસા કરતાં સ્વા છત્તનાં વાસ્તી કંઈક સહેલ છે અત્તર્દશન વિના જહિસા છત્તનાં કોણી લાગી નથી, પણ સ્વા છે અત્તર્દશન વિનાના આપણા તેજ સાક્ષરત્વ દેવતાનાં છત્તનાં પણ કોણી લાગે છે

જહિસા નામનાં એવાંથી જીલ દેવને માત્ર આપવાનાં કાળથી મુક્ત થવામાં જ એ જાતી નસ છે અને એમાં જુલુ જ જારીયાથી વિચાર ન પણ કોઈ દેવ કર્તા એવું જાણીએ વિધિ પૂર્વક લાગે છે બધારે જાણી જાણતાં એમ નથી. એ સ્વાધર્મને દેવથી જાન એનાં જાણતુઓ આજાર લાગે તેમ / પરિસ્થિતિ કોણ સહેલ દેવથી એને પૂજામાં વિચાર કરવો પડે છે જુલુ જ સ્વાધર્મ રહેવું પડે છે અને દેવતાની સિધ્ધિ જુલુ / જાન થાવું પડે છે

[જહિસા ધાર ૧, ૫ ૧૧૧ ૧૧૨]

સંચારો અને જહિસા

વિદ્યાનો અર્થ છે પ્રમાણ કે સમજૂતી કે આલેખિત એનો ત્યાગ જ જહિસા છે અચીન કાળથી ચાલી આવતી અધ્યત્મિક પ્રમાણ એનો એમ મથિએ વિશેષ જાણી છે પાવર કોણથી પ્રમાણ કરવો પડીમાં જુલુ જુલુ, એ જાણુ વધારે જાણની પ્રમાણે પડેલું જુલુ

હી અને અત્યારે પણ છે—અમે પછી એ મત્સ્ય ધર્મને નામે દેખ
કે સાંસ્કારિક ઇર્ષ કારણથી હોય. તેવી રીતે પણ વગેરેનો વધ ધમ
રૂપે પ્રસ્થિત હતો એવી જ રીતે આદ્યમત્સ્ય પણ પ્રસ્થિત હતો અને
કર્તાકે કર્તાકે તો અત્યારે પણ એ પ્રસ્થિત છે—આસ કરીને સિમ્હી કે
શક્તિની સન્નિધિ.

એક તરફ આવી પ્રમાણોનો નિર્ણય કરવો અને બીજી તરફ પ્રાચીન
અનુસન કે સંચારનું વિધાન કરવું આ વિરોધ તર વિમાસ્યક્રમાં
નામી કે એવો છે પણ મૂળભાવ સમજતાં એમાં ઇર્ષ વિરોધ નથી
રહેલો. તેમજે ૭ પ્રાચીનગરોનો નિર્ણય કર્યો છે તે પ્રમાણ કે આસ્થિક-
પૂજા કરાતા પ્રાચીનગરોના જ ઇર્ષ હિસ્ટોરિકલ કે પાસ્થોરિક સંપત્તિની
હિસ્ટોરિકલ કમિટીની કામગીરી અને બીજા અમુકની વાજબી, ધર્મ
શુદ્ધિએ અનેક પ્રકારના આદ્યમત્સ્ય કલા રચા છે તેમજ કહે છે કે એ
આદ્યમત્સ્ય દિશા છે કે પણ કે એનું પ્રેરક તત્ત્વ ઇર્ષ ને ઇર્ષ પ્રકારનો
આસક્રમણ છે પ્રાચીન અનુસન અને સંચારો પણ ને એ /
ભાગથી કે અમ મા ભોજની પ્રેરકને કરવામાં આવે તો એ પણ
દિશા / છે એને કરવાની તેમજ આજ નથી આપવો ૭
પ્રાચીન અનુસનનું વિધાન કરવામાં આનું છે એ તો છે અસંધિમત્સ્ય

અત્યારે દેવ અને આધ્યાત્મિક સંસ્કૃતિ-સંસ્કૃતિ, એવાથી એકની
/ પણ ની કે વાનો વિવિધ સમય આવી પડે ત્યારે એ અક્ષિ ને
સામેસામ ધર્મને પ્રાચીન સંસ્કૃતિ હી તો તે દેવદાની પરવા નહીં
કરે, એ તો કેવળ પાતાના દેવતા ભોજ આપીને પણ પોતાની
વિશુદ્ધ આધ્યાત્મિક જિવિતને ગચાવી બસી—જાતી રીતે ઇર્ષ સાચી
સાચી પોતાના સત્કૃતિને ગચાવવાનો બીજો ઇર્ષ રસો ન તેના,
પોતાના દેવતા નામ કરીને પણ એને ગચાવી લે છે પણ એવી
અવસ્થામાં પણ એ અક્ષિ ન ઇર્ષના કાપર મુસે થઈ કે ન ઇર્ષ
રીતે અસંધિન થઈ અચા ન ઇર્ષ સમય નોઈને પ્રસન્ન થઈ એનું

તેથી પ્રભુ કયા ખાં એને જગતુ જગતી ન સી તે એ શું કરશે ? છેવર તે એ ખીજું જુદું જગતુ મુકીને પેતાની જાને જગતી મેવનો. આખામિક જીવનના ઇચ્છુકી ખાતી / સ્થિતિ હેમ છે એ નિરપક દેવો નાશ નહીં કરે. શાએ એનો નિલેખ કયો છે કિસદુ દેવો માને કલબરૂપ માનસ છે પરતુ તે સવમને માટે છેવરે ખીને કાઈ રસ્તો ન હાથ એવી સાચાર પરિસ્થિતિ ખાતી પડે તે / ઉપર જીજ્ઞાસેથી કરતો સાથે દેવો નાશ સમાધિમત્સુ છે અને અદિસા પશુ નહીં તે એ જાણખત્સુ અને દિસા.

બમ કર દુકાળ વચેરે તેવા તમીના સમજમાં દેવરક્ષાને માટે સવમથી પતિત થવાનો જાલસર ખાવે કે નિષિદિતપ્ત્વે મલ્લુ નિષ નસાચ રેતોને લીધે પેતાની જાને અને ખી જાનો નિરપક હેરાનગતિ થી હેમ ૧૫ એમ કરવા જા સવમ કે સદ્ગુણી રક્ષા થવાનો સજવ ન હેમ ત્યારે દેવજ સવમ અને સમજાસી હિંમો, સચાચનું વિધાન કરવામાં આવ્યું છે. આ એકમાત્ર સ્ત્રમ આધ્યાત્મિક જીવનને / જાણવવાનું રૂપ છે. જ્યારે માધીજી વનરે પ્રાપ્તિ જનસન્ની વાત કરે છે અને મહારાજા વચેરે એનું સમજ ન કરે છે ત્યારે એની પાછળ આ હિંમિદુ / મુખ્ય છે.

દિસા નહીં પણ આધ્યાત્મિક વીવતા.

આમા દિસાની કાઈ જથ સરખી પશુ નથી. આ વિધાન તે એ જામિત માટે છે કે / દેવજ આધ્યાત્મિક જીવનની જોડવાર દેવ ખાન / માટે સ્વીકારેથી સમન્વિત્યાનના પાસનમાં નિરત દેવ જાત જીવનના જાપિતારી સ્વુ અનેક પ્રકારના થતા રવા છે એક તે રોડે તે લિહનના વીકાર ક્યો દેવ, ૭ ખા ૭ વિધિન થયો ૭ લિહની કાલ એકથો રહે છે અને કાઈ પશુ રીતે કાઈની મવા નથી થયો. એને માટે જીવનની જાનિમ પદીઓમાં કામી મેવા મેવનો પ્રસવ ન જ્યારે એટલા માટે એ તરીકે પડે છે કે

ખાન લે કેવા પેનાવા સમન ઇવનને જમાવવા તરી અને સમ-
જાતી રક્ષા કરવા તરફ જ રહેશે. જ્યાં સુધી તે અને સમજ, એ
જાનેની સમજન રીને ચાલ થઈ શકે ત્યાં સુધી જાનેની રક્ષા કરી
શેઈએ. પણ એની / પસંદગી કરવાનો સવાલ કોને થાય તારે
આજ્ઞા તે જ દેવદાને પસંદ કરશે અને આઆત્મિક સવર્ણી
ઉપદેશ કરશે. જ્યારે સમર્થિતરણનો અધિકારી એથી કશું જ કરશે
રેડિક અને આઆત્મિક એ જાનેન ઇવન લે છે પણ ? તેને
અધિકારી દાખ છે તે કોપીયા જમતે એને / પસંદ કરે છે અને
જાતી / આઆત્મિક ઇવનવાળી અર્થિને મારે પ્રાચીન જનજાતી
અનુષ્ઠા છે પામર, સમજીને કે કાલકુળોને મારે નથી જાતી સમજ
કરતી કે પ્રાચીન જનજાત, દેશી પરનો નાશ કરીને પણ રિખ
ઇવનપ્રપ પેનાવા આખાને પસંદે જવાતી મે છે એટલા મારે એ
તાત્ત્વિક રહિએ, સાચા અર્થમાં અરિસાક જ છે

રેકનો નાશ એ અદ્યચાલ કચારી-દીક્ષકારીને જમાન

૭ મનોમ આપ સચારને અદ્યચાલરે વલ્લવે છે, તેઓ
અનુ હર્ષિન પમો તાત્ત્વ એટલો વિચાર નથી કરતા પણ તે પ્રર્થ
અતિ ઉચ્ચ કોરેક્ટી પ્રેરણાને, કોર્ષિયા પર રાજદાન રાખ્યા કરે,
સપૂર્ણ પ્રેરણાપૂરક અને પ્રસન્ન મિત્રે, જાતુ-ચાપીક તે
પ્રસન્ન જનજાત કરે તે પછી એ જ લેખી એ મરજુરી પ્રસન્ન
કે જાન્ય જન કચારેવ અદ્યચાલ નથી કહેવાતા કરણ કે જાતી
અર્થિયા કોરેક્ટ અને ઇવનકમ એ લેખીની નાત સામે છે જ્યારે
દેવ ૧૧૫૧માં સચારે કરવાવાળા સચે કુમ આજાતી પ્રેરણે
૧૦ દેવ, જ્યાં એમને કોરેક્ટ અને ઇવનકમ એમને એ રીતે
મુર્ચિત નથી પરંતુ કાચ્છુ વિધાન છે ૭ જ રહિએ છે અને
એના પિંછા સચે પૂરેપૂરો સુખે પણ છે આ સમજના મારે
એક ધામથો થઈએ. એ પ્રર્થ અર્થિ પેનાવા આજા પરને જમણ

મેળી પ્રજા કરવા જ્યાં એને જાણુ જમાવી ન શકે તે એ શું કરશે? ઉત્તરે તે એ બીજું બહુ જાણુ મુજબે પોતાની જાણને જમાવી સેવાને આપ્યામિઃ જીવનના હજુની જાણી / સ્થિતિ હોય છે એ નિરબક દેખો નાશ નથી કરે સામે એનો નિરોધ ક્યાં છે જાણુ દેખી જાણને કલબ્ધિય માનેષ છે પરંતુ તે સવમને માટે ઉત્તરે મીઠો ફર્ક રમો ન હોય એવી સાચાર પરિસ્થિતિ જાણી પડે તે / ઉપર ત્યાંથી શરતે સાચી દેડના નાશ સમાધિમત્તુ છે અને અદિ સા પશુ નથી તે એ જાણમત્તુ અને િ સા.

જમ કર દુષ્કાળ વચેરે જેવા તમીના સમજમાં દેડરજાને માટે સવમની પતિત જવાનો જાવસર જાવેડે નિશ્ચિતપણે મત્તુ નિપ તરવારા રોજીને હાથે પોતાની જાણ અને બીજાઓને નિરબક દેડાનગતિ જાણી હોય અને એમ કરવા જ્યાં સવમ કે સદ્ગુણી રજા જવાનો સમજ ન હોય ત્યારે જેવજ સવમ અને સમજાવતી હૃદયે, સવારનું વિધાન કરવામાં આજુ છે / માં એકમાત્ર સુક્રમ આપ્યામિઃ જીવનને જ જાણવતું પેશ છે / જ્યારે ગાંધીજી વચેરે પ્રાણીત જાણવતી વાત કરે છે અને મહાવાળા વચેરે એનું સમજ ન કરે છે ત્યારે એની પાછળ જા હૃદયનિદુ જ મુખ્ય છે

અદિ સા નહી પશુ આપ્યામિઃ જીવતા

આમાં રિસાની ફર્ક તથા શરખી પશુ નથી જા વિધાન તે એ બાંધીત માટે છે કે જે જેવજ આપ્યામિઃ જીવનની જોડવાર હોય માત્ર / માટે બીજાંથી સમજિતજાણના પાછળમાં નિરત હોય જાવ. જીવનના અધિકારી પશુ જનક પ્રકારના જા તથા છે એક તે એ કે જે જિજ્ઞાસુનો સ્વીકાર કર્યો હોય, જે જા જે વિચિત્ર જાય છે / જિજ્ઞાસુ રજા એકમે / રહે છે અને ફર્ક પશુ રીતે ફર્કની સેવા નથી સેવા. એને માટે જીવનની જાણિત પદીઓમાં જાણી સેવા સેવાનો પ્રસંગ ન જાવે જોડવા માટે એ જાણી ફર્ક પડે છે કે

એ સારથ અને સહજા અવસ્થામાં જ પાન અને વસ્ત્ર દ્વારા જેવી તેવરી કરી છે કે જેથી એને ન તે મરણથી ડરે પણ ન કે ન કોઈ સેવા લેવી પડે એ પોતાની જાણી જાણીથી જોઈને જાણ કરી પડી જાર વધુ સુખી એકમે ખાન-તપ કરીને પોતાના કાર્યને ઉચ્ચ નિવેશ કરે છે. પણ આ કામ-જાગ્યાર તે કેવળ જિજ્ઞાસુને માટે જ છે. બાકીનાં વિષય સુધ સુધ અધિકારીઓને માટે છે. આ બધાને સાર એ છે કે એ સ્ત્રીઓની સંપ્રતિષ્ઠાઓને કાચ કાચને વળત જાણે, અને એ કામને જે સહન કરી શકે ન હોય, એને માટે પ્રતિષ્ઠાનુવ્રત કરનાં પ્રતિષ્ઠાનું સહન કરવાપૂર્વક મરણને સ્વીકાર કરે છે એ જ કામચક્રી છે. આમાં તે આધ્યાત્મિક વસ્તુ છે એ કે જે ખૂબી દેવતાનાં યોગ્યતા આધ્યાત્મિક કુરુઓની અગ્નિ દાન મરણથી બહારી દેવતાની કામના નથી; કે સ્વયં દેવતાની નિયંત્રણી દેવતાનાં મોક્ષનાં મોક્ષનાં જોડાઈ જવાની અકામચાલને નમે જાણવાની અધિકાર્ય પણ નથી. આવી વ્યક્તિ મરણથી ડરથી નિર્ભય હોય છે એટલી એને માટે તેવર પણ હોય છે એ દેવતાનિર્ભય હોય છે દેવતાનિર્ભય નથી સનેજના, એ કે જે મરણને આમત્ય જાણવાની વિધિ નથી, પણ પોતાની જાણી જાણી પોતાના મરણને માટે નિર્ભય જાણવાની તેવરી જાણ / છે એવી જાણી સંચારને અસર પણ આવી હો છે આ રીતે આ આખો વિચાર અસ્તિત્વ અને એકાંતી પ્રવચન દ્વારાજે વાજાની વાતચાતમાંથી જ જાણે છે કે જાણે પણ જાણ ૧૫ સિદ્ધિ જાણેને મન્ય છે

જૈનધર્મમાં આત્મવચ

૫ સર્વપણી સંપ્રતિષ્ઠાને કે એમ જાણુ છે કે જૈનધર્મ સુધાર્થ (Sudhartha)-આત્મવચને નથી જાણે, એ જાણાર નથી જુદા જુદાનાં સમયમાં વિષુ જાણ અને વિષુ વાજાનીને અસર રાજને લેપે આ મરણ કરી દેલે, અને તથાવતે એને મન્ય રાખે

હોય. મને સિદ્ધ અપ્રમત હતા. એમના આત્મવશમાં હૈર એ છે કે તેઓ ઉપવાસ વગેરેથી ધીમે ધીમે મુક્તી તેમની નથી કરતા પરંતુ સમયી એક ધામે પોતાનો નાશ કરે છે અને હારાકારી ક્ષી થાય. તે સમયે આવા સમયવશને સમર્થિ નથી આપતાં. મને પરપરાઓમાં મૂળ ભૂમિકા સંપૂર્ણપણે એક / છે અને તે ફક્ત સમાપ્તિવન્તુ રક્ષણ સુચાર્ય - આપણાં સન્દર્ભક નિદ્રા જે છે સમયમાં એને માટે સમાધિભરણ અને પંડિતભરણ સન્દર્ભ છે કે રોગ છે ઉપર ત્યાગેક છતાં અને વાસ્તવિકી ક્ષય અનુક્રમે મનિષ્યમનિષ્ઠા અને સંકુચનિષ્ઠામય છે

કેદરમાં સુખો

નમુદરપે કે શકે પ્રાપ્ત પવો અને એવો અનુચલ નેહિએ -

માલવકિશોરમુલા દણા દણ ચ ચ માલવકમિત્ત ।

અથ માલવકમિત્તિવા ચો માલવકિશોરમુલા ॥

—તેવી રીતે નમુદર નક્કર માલવ એ આત્મવિશ્વાસને માટે નથી શુ, તેવી રીતે સમાધિભરણની કિંચ મરણ નિમિત્તે નથી કિંદુ એવા પ્રતિષ્ઠાને માટે છે

ચોક્કિવ નામિક્ષેચ્છા માલવ ત્યદિ કવદ્ ।

—એન ન તે કવનની અભિધાન છે કે ન એ મરણને માટે પ્રાપ્ત્ય કરે છે

અથા કલ્પ સંધાગે હર્ષા વિદુરજરિત્તમ્ ।

—અરિજના રહેયો વિદુર આત્મા પોને જ સંધારો છે

[સ્તોત્રિ મ ૧, ૪ ૫૩૭-૫૩૯]

તપ અને પરિપક્વ

બૌદ્ધ પિટકમાં અનેક સ્થાને મિત્ત ની સાથે તસ્સે
 હેવન્તસી તેવાં વિશેષકૃત વ્યેચાર્યાં આવે છે. તથા પ્રમદને ક્ષણે
 બૌદ્ધ સૂત્રોમાં સમજાવી જાયે સ્થાનોમાં તત્તથા કરવા નિર્દેશિતું
 સ્મૃત મળે છે અને પુરુષ તથા સ્ત્રી સુદે કરેલી નિર્દેશિતી તત્તસ્મી
 સમસ્યોચ્ચા પશુ મળે છે. આજ રીતે જ્યાં જુદે પેાત્રા પૂરણ
 હિનાના સિખેને ક્યુ ત્યાં પણ એમને પેાત્રાના સ્વસ્થાભાવમાં કોઈ
 પ્રેરણાં એવી તત્તથાઓનું ને સ્મૃત ક્યુ છે. ૧) તેજા નિર્દેશ
 પાપાત્રી / કી સાત્ત, અને ૨) જાન્યારે કાલના મેઠાજાએમાં
 સ્મૃતિએથી નિર્દેશનાસ્થાના સાથે જાણવા મળેલી આવે છે. હવે
 જાણવું એ તર્કિયું કે બૌદ્ધ પિટકમાં આવતું નિર્દેશનાસ્થાનું સ્મૃત
 પ્રકાર જોઈ શકિય છે.

તત્તથાપ્રધાન નિર્દેશપદ્યવા

પુરુષાત્તપુરુષ મદ્યતિમ્મુ દાનન જ કિમ તત્તથાત્તુ મૂલ સ્થા
 છે. જાન્યારેના પદ્ય જાન્યારેના મેઠામળે છે એ ઉપરના જાન્યારે
 મળના મળના પ્રાચીન જાન્યારેમાં જ્યાં કયાંય તેમજ પ્રવચન દીધું
 સ્મૃત આવે છે તથા સ્વસ્થાભાવ / જાણવું તર્કિયું છે એ ૧) મે

૧) મદ્યતિમ્મુ ન મુ ૧ અને ૧

૧) જાન્યારે મુ ૧૧ જા તેજામળીન સ્વસ્થાભાવ (પાત્રી)

દિવિતિ નિર્જીવ તપસ્થાનું^૧ આચરણ કરે છે એક રીતે મદ્યવીરના સદુષ્ણની સમજ આવી / તથોમય જેવા મને છે અનુવૃત્તિવાદી વગેરે આચરણમાં એવા અનેક મુનિઓનું વલન છે કે જેઓએ ઉત્તર તપ કરીને પોતાના દેહને કેવળ દાહપિત્તર જેવા બનાવી દીધા હતા.^૨ વળી અત્યાર સુધીની જોન પરપરાનું શાસ્ત્ર અને શાસ્ત્રીઓ તેમ / મુદ્ધસ્થિતો આચાર જેવાથી પણ બાક્યે એમ કહી શકાય છે કે મદ્યવીરના શાસ્ત્રમાં તપના મર્યાદા વધારે છે અને એમના ઉત્તર વર્ણો પ્રમાણ સપ હવે એવો પડે છે કે જેમના એ તપના બીજે વર્ણો બની રહ્યા છે મદ્યવીરના વિદ્યુત્સંસ્થામાં બ્રમ્હ મનસ કાચી-પ્રસ્થ મુખ્ય છે / એ રાત્રી વગેરે સ્થાનોમાં તપના કે નાર નિઝ થી સળગી જાયેમ બૌદ્ધ પ્રથમાં મને છે એ રાત્રી વગેરે સ્થાનો તે મદ્યવીરના શાસ્ત્રાગત અને પત્રોપદેશસમ્મત મુખ્ય પ્રમાણમાં અને મદ્યવીરનો નિઝ થી સપ મુખ્યત્વે એ સ્થાનોમાં રહેતો હતો બી રીતે બૌદ્ધ મિત્રો અને આચરોની મેળવણીને આધારે આપણે નિઝ મુખ્ય નિઝ વાલી શકાયે છીએ -

(૧) પુરૂ મદ્યવીર અને એમના નિઝ થી સપ તથોમય હવે હવે વિશેષ બાર આપતો હતો

(૨) બ્રમ્હ મનસના રાત્રી વગેરે અને કાચી-પ્રસ્થનાં પ્રાચીન વગેરે સ્થાનોમાં તપના કે નાર નિઝ થી મોટી સંખ્યામાં વિચરતા હતા અને રહેતા હતા

મદ્યવીર પહેલાં પણ તપસ્થાનોની પ્રધાનતા

હવેના કષ્ટને આધારે મદ્યવીરની સમકાલીન અને હવેનાકાલીન નિઝ થી પરપરા તપસ્થાનપ્રધાન વૃત્તિ ખરાબ થી હતી એમાં તે કશી શંકા નથી રહેતી; પણ હવે વિચારવાનું એ છે કે મદ્યવીરની પહેલાં

૧. સળગતી ૩૩ ૧ ૧ ૬ ૧

૨. મિત્ર ૨ ૧

પણ નિઃશ્વર પરપરા વાસ્તવપ્રધાન હતી કે નહીં ?

આ પ્રશ્નનો જવાબ આપવાને હા માં ૮ મળી રહે છે, ૧૫૧
કમવાન મહાવીર પાશ્વોપત્તિક નિઃશ્વર પરપરામાં જ દિક્ષા લીધી હતી
જાને દિક્ષાની સરખામણી ન તેઓ વાપર્યા વરસે કલ્પા હતા. આ વાસ્તવ
આપણે એ નહીં છાએ છાએ કે પાશ્વોપત્તિક પરપરાનું વશ વશ
થઈ વસ્યું હતું. કમવાન પાપનાથનું ાજવન જૈન પ્રથિમાં રહે છે
એને એવાથી પણ આપણે એમ જ કહી શકાએ છાએ કે જુદાકાદી
નિર્જીવ પરપરા વાસ્તવપ્રધાન હતી. કમવાન મહાવીર પેલેવા છતાં
દાય એ પરપરામાં શુદ્ધિ જાને ચિહ્નરત્નું વત્ત કામે સામય ક્યુ હેર,
પણ એમણે ખેડમાંથી ગાલી આવી પાશ્વોપત્તિક નિર્જીવ પરપરામાં
વપોમાવનિ નવેકસથી સામય નથી કયો. આની સામિતી આપણે
બીજી રીતે પણ મળી રહે છે

આં શુદ્ધ પોતાનું શિખો પસે પોતાનું પૂરજવનનું વશન
કરતાં, અનેક પ્રકારની વાસ્તવપ્રધાન નિર્જીવતા^૧ કહી જાણવી હતી ત્યાં
એમણે નિર્જીવ વાસ્તવનો પણ ઉલ્લેખ કયો હતો. શુદ્ધ ચાલકુન મહા-
વીરની પહેલાં ૮ જાન પાસકુ કયો હતો અને ચલકુન કરીને વાસ્તવ
પાવનિ સ્વીકાર કયો હતો એ સમયમાં પ્રચલિત બીજા બીજા પશ્ચિમી
એમ શુદ્ધ નિઃશ્વર પવનો પણ ચાલ વાન મારે સ્વીકાર કયો હતો અને
પોતાના વાનમાં પ્રચલિત નિઃશ્વર વાસ્તવનું આચરણ પણ ક્યુ હતું
તેથી શુદ્ધ અધારે પોતે પહેલાં કરેલી વાસ્તવનું વર્ણન કરે છે ત્યારે એમાં
ફરક નિઃશ્વર વાસ્તવનું સ્વરૂપ પણ આવી આવે છે. ાજવારે જૈન
પ્રથિ જાને જૈન પરપરા સિવાય બીજો કયાંય નેવામાં નથી આપ્યો
મહાવીર પહેલાં ૭ નિઃશ્વર વાસ્તવનું શુદ્ધ આચરણ ક્યું હતું એ
વાસ્તવ પાશ્વોપત્તિક નિઃશ્વર પરપરા સિવાય બીજો કોઈ નિઃશ્વર પરપરાની
હોવાનો સંભવ નથી, કારણ કે મહાવીરે તો હજી જાન્યા જ ન હતા,

૧ પશ્ચિમનિમિત્ત સુ. ૨૧. જા. મેઘબીજા સુવર્ણિત (કલ્યાણી).

જને જુદાના અભ્યાસનું અધિકારનુંથી લઈને તે એમના સાધનાસ્થાન
ચાલકી, તથા કામી વચ્ચેના પાસાંપત્તિક નિમિષ પરપણું નિર્વિવાદ
અનિવર્ય અને પ્રાધાન્ય હતું. > સ્થાને જુદે સૌથી પહેલાં પર્મચાતુ
સ્થાન હતું એ સામનાય પસંદગીના / એક સાચા છે અને એ કામી તે
પાપનામી અભ્યાસ તથા તપોવ્રતિ હતા. સાધના વખતે જુદાની
સાચ > જોઈ પાપ ક્રિયાઓ કન્યા તેઓ જુદાના તથા કરીને સામનાય
-દક્ષિણામાં / રહીને વચ્ચા કરતા હતા. એ પાપ ક્રિયાઓ નિમિષ
પરપણા / અભ્યાસી દેખ તે નચર્ચ નદી એ ચમે તેમ દેવ, પસ
જુદે નિમિષ પરપણા બધા થાયા વખત મારે પસ, આમરણ હતું
હતું એમ કોઈ જાણે સ્થાન નથી અને એ તપસા પર્મચાતુ નિમિષ
પર પામી / દર્શ કરે આથી આપણે એમ માની શકીએ છીએ કે
ચાતુર્ય મધ્યારે પહેલાં પસ નિમિષ પરપણું સ્વયં વપસામ્યાન
/ હતું

ઉપરની ચર્ચા ઉપરથી નિમિષ પરપણી તપસા અને ધર્મિક
દરિએ એટલું પુરવાર થઈ શકે છે કે એકામાં એક પાપનામ્યા
વખતની તે નિમિષ પરપણ તપાસના હતા અને એના તપ વસ્તુ
વસ્તુનું મધ્યારે વધારે વન આપ્યા હતા. અર્થે આપણી સામે
ધર્મિક દરિએ એ પ્રભો ઉપરિવાચક થાય છે એક તે એ કે
જુદે વારવાર નિમિષ પરપણાએનું ખાત્ર હતું છે એ દેવે બરી સાચું છે
અને એના ખાત્રો આપાર શું છે? આ બાબે પ્રશ્ન એ કે મધ્યારે
પહેલાંથી પ્રવર્તિત નિમિષ પરપણામાં વિશિષ્ટ વારવારો કોઈ પ્રવર્ત
કર્ષે હતા કે નહીં અને ક્યાં હતા તે શા?

જુદે કોઈ જાણતો જુદાસી

નિમિષ પરપણા ખાત્ર કરવાની પાછળ જુદાની દરિ યુગ્યને
એવી / હતી કે તપ એ કામચોર છે કેમ દેવના છે એનાથી
જુદા સજા કરવાનો અભ્યાસ તે આજન તપે છે પસ એનાથી કોઈ

તપને પણ એટલું નિર્ભય પરપરાનું વ્યતિક રહિનિડુ અને તે હેતુ પણ મુન્નસ્તરમાનું અવધેયન કરતાં, તથા જોત પ્રધેયાં! અપર્યે દેવતા વરુનિને આધારે, આપણે એમ પણ કહી શકીએ કે નવન નિભય તપસ્વીઓ કઈ એવા ન હતા કે જેઓ જેનાના તપ કે કે રમીને કેવળ આખ્યાત્મિક મુદ્ધિમાં / ચરિનાથ કરતા હેતુ. આવી સ્થિતિમાં લે છુકે તથા એમના સિમેએ નિર્ભય-તપસ્સનું ખાત મુ હેતુ તે તે અનુક્રમણે સમુ પણ કહી શકાય એમ છે.

અમવાન મહાવીરે આપણેથી વિશેષવા

જીન પ્રાપ્તિને તપ આપણને જોન આગમે માંથી લખી રહે છે. છુકલી એ મહાવીર પણ કેવળ દેહધમને છુકનું ખેન વચ્ચે ન હતા કરતુ કે આર્થ અનેક પ્રકારનાં દેહધમ અસ્વરુ એને તપસ્સ કે નિષ્ઠા તપ કરનાર કલા છે ? તપસ્વાની આખ્યાત્મિક પણ પાત્રનાત્મી રહિ મન દેહધમ કે કાષ્ઠસેવકપ્રધાન નથી પણ આખ્યાત્મિક મુદ્ધિના ક્ષણગણી હતી. પણ એમાં તે મુદ્ધિ તપ નથી કે નિભય પરપરા પણ કાળના પ્રવાહમાં જેવાઈને અને માનવજન્મમાત્રી નિર્ભયનાતો મોર નાળિ, અન્યત્રી મહાવીરની પરપરાની એ, મુન્નસ્તરે દેહધમ તપ ક્ષણગણી હતી અને આખ્યાત્મિક ખેન એક જાતુ સ્વી ગુણ હા કરવાન મહાવીરે જે કઈ કહુ તે અનુક્રમણે ન કે પરપરાથી આપ આપવા એ સ્વૂર તપને સમય આખ્યાત્મિક મુદ્ધિની સાથે અનિચર્ચાએ એડી દીધે અને કહી દીધુ કે નથી નાના કાષ્ઠસેવક, કૃપાયા વચેરીથી શરીર અને દિલનું રમણ, એ કામે તપ હેતુ, પણ એ જાત તપ છે આત્મવતર તપ નથી ? આત્મવતર અને આખ્યાત્મિક તપ લે જીનુ / જે અને આ ખ્યાત્મિક

૧. કૃતપ્રાપ્તિન જ ૧૦.

૨. અવકાશ ૩-૧ ૧૧

૩. કૃતપ્રાપ્તિન જ ૩

સાથે જોને જનિવત્ત સજપ છે અને એ જ્ઞાન જ્ઞાન વચ્ચે ૧૫
 છે. મધ્યવીર પામ્યોપત્તિક નિર્મલ પરપરામાં માત્રા જાવતા નહીં
 વખો સ્વીકાર તે કયો, પણ જેવા ને તેવા રૂપમાં જોને સ્વીકાર ન
 કયો, નહીં કેટલેક જાણે પોતાના જીવન દ્વારા જોમાં ઉત્તમ લાગે
 પણ એ દેહમનનો સજપ જાણવતર તપની સાથે નેહી દાધી અને
 સાધાર જી રિતુ કે તપની પૂજતા તે આખામિક શુદ્ધિ પ્રાપ્તિથી
 ન થઈ શકે ॥ પોતાના આચરણથી પોતાના કમને પુરવાર કરીને
 મધ્યવીર જ્યાં એક તરફ નિઃશ્વ પરપરામાં પહેલાંથી અસ્થિત શુદ્ધ
 દેહમનમાં સુધારે કયો ત્યાં બીજી તરફ બીજી જમણ પરપરામાં
 અસ્થિત શુદ્ધ શુદ્ધ જાતના દેહમનોને પણ જાણવ તપ કે મિષ્ટ
 વપ વરકે જોગ્યાનાં તથી એમ કહી શકાય કે તપોમાર્ગમાં મધ્યવીરનું
 વિદિષ્ટ અપણુ છે અને તે એ કે કેવળ કરી અને ઉચિતનાં જનનમાં
 સમાઈ જતા તપ સખનાં અર્થને એમણે આખામિક શુદ્ધિના બધા
 ઉપાયે સુધી વિનૂત કયો એટલા માટે / તે જાણનાં દેર દેર
 જાણવતર અને જાણ, એમ જાણે પ્રકારનાં તપોને નિર્દેશ સાધેસાધ
 મરે છે

શુદ્ધને તપની પૂર્વપરવાના ત્યાગ કરીને જ્ઞાન-સમાધિની
 પરપરા ઉપર / વધારે કાર આપવો હતો, જ્યારે મધ્યવીરને તપની
 પૂર્વપરવાને ત્યાગ કયો સિવાય, પણ, અતી સાથ આખામિક
 શુદ્ધિના સજપ નહીન જ્ઞાન-સમાધિના માત્ર ઉપર કાર આપવો
 હતો ન તપી પ્રતિ અને પ્રકાર વચ્ચે જા / મુખ્ય જતર છે
 આવીરનાં અને એમનાં સિયોના તપની-જીવનના ૭ પ્રકાર
 સમાધાન તના ઉપર પડતો હતો એથી નિવલ અર્થને શુદ્ધ પાત્રના
 સિત્તુ સખમાં અનેક કાક નિયો લાખલ કરતા પડ્યા / નોદ પ્રજ
 નિવલ-પિયન નેવાથી તપી શકાય છે / તમ જાણ શુદ્ધે ક્યારેય જાણ

આધ્યાત્મિક સુખ કે ચિત્તશુદ્ધિ પ્રાપ્ત નથી કરાઈ^૧ સુદની આ ઉર્મી
 આપને નિમ્ન બંધ પરજાતી દરિ સારી સારામયી કરીએ છે તેવું
 ૫૩ કે નિર્મલ પરજાતી દરિ અને મનુષીયી દરિ રચે છે
 તાલિય મેર નથી ધારણ કે પુત્ર મધ્યવીર અને મેમને ઉત્તેજ ખાત
 વળી સમગ્ર નિર્મલ પરજાતી આદિ, એ અને મેરજાતી
 એમ બંને ૨૦ કે ૨૨ રાત્રી કે કાલકાલે ગમે તેવું કામ કરે
 દેવ, પુત્ર તે એવો ઉપમા આધ્યાત્મિક ગુણ અને ચિત્તશુદ્ધિ
 નિધાન માટે ન થાય તો એ ૨૨ રાત્રી અને કાલકાલે ત્યાં કે
 આપ આપ તે એમ ૧૫૫ કે નિર્મલ પરજાતી પુત્ર દેવતા અને
 કાલકાલે ત્યાં ૧૫૫ અને ૨૦ કે ૨૨ વર્ષ સુધી એક સમય
 આધ્યાત્મિક ગુણ સારી રાત્રી કે પછી સુદની સમગ્ર કાલ ૨૦ કે
 એમ ૨૦ રાત્રી ૨૫ કે આપે પુત્રમાં સુદની કાલકાલે રાત્રી
 તમ બંને આપ કે રાત્રીમાંથી પછી ૨૬ કે સુદની સમગ્ર રાત્રી
 પરિવ્રાજકી અને રિંત ગાંધીય દેવ ત્યાં એમને રાત્રી
 કાલ દેવતાની સમગ્ર ૧૫૫ ત્યાં એમને એક જાત-કે
 કીર્તિ મેના ત્યાં કો, અને આપમાં મેનિક કાલ ત્યાં પ્રત
 ઉપર ૧ રિંત કાલ આપે એમને એ આપ ૧ આધ્યાત્મિક સુખ
 પ્રાપ્ત થયું અને આપે તત્કાલ આપે પેતાને ત્યાં સમ આપ
 ત્યાં સમ સમજાવે માટે એ તરીકે પો ૨૦ કે એ આપે
 રિંત સમગ્ર પેતાના ત્યાં વચનને વધારેમાં વધારે કોઈક
 આપ માટે પ્રાપ્ત કરે અને પુત્રકાલે તેમ બંને સમગ્ર
 જાત સમજાવેલા મત્તેની આપે સમજાવેલા કરે, આપ મે
 કાલ રાત્રી ન તો પાતાના ત્યાં આપમાં અનુષ્ઠાનને મેના કરી કો કે
 કે ન તો મત્તે અનુષ્ઠાનને રાત્રી કો કે સુદની ત્યાં
 સમગ્ર કરી અને પરજાતી મેનુષ્ય કરી કે એક ઉપર નિર્મલ

૧ અભિધર્મનામ સુ ૨૧ બંને કાલની સુદનીય (અપર) ૨

૨ (અપર) ૪૪ સમગ્રી ૩૩

પરેશનુ વચસ્ય જેવુ તુલન દનુ સામાન્ય તત્વા સ્વપદ્યો—નગી
 નગરે રેશનુ માનનારી—તેથી એ જાણ હમ તપ અને રેદરમને માગુ
 તપનીઆ પ્રમ સરેશાઈથી આક્રમ્ય છે આ એક સનાનન અનુભવ છે
 એક તે પાપાપત્તિક નિમ્મ જ પર પરાના અનુપાધોએ તપનતા સ ગર
 સ્વપદ્યોમણી મનેપો દતા અને ખીજુ મ ગરીરના અને એમના નિમ્મ જ
 સપના હમ તપનરખન સર્વે સાધારણુ તત્વા સ / રીત /
 નિમ્મ જ તરે મૂળી દતી અને તપપદ્ય પ્રા જુલ્લી ધિવિયય
 તેને એમન પ્રમ જાગી મક્કી દતી કે ત્યારે તપવ થમ / તપ /
 જાર આત છે ત્યારે આપ તપા રેમ તપ માનનારી ત્યારે જુ ને
 પતત્ત્ય પેના મથાર ખુ કરવા દતા અને સાધારણુ તત્વા થા
 અપિ રીરમ તમ સાતમયા / અપાન પાનાના મતપ્ત્યા તરે
 આક્રમ્ય ખુ દતા તપ તપ્તિ આકરી સમાપ્ત તપ દ / રેશનુ
 એમના મારે અનિયમ ર પતુ અમનુ રુ પતુ મ તપ
 તપી લાગા મરજ ત્યારે રૂ સકતા દતા રે અરે તમા મ
 સનિત રે કે તપ અ ર માર ર દ છે

અ મ તપા અ ર તપ રીમ્મન અપ પતુ દતા રે રે જ
 જુલો જા તપ જ રે પ / તપ્તિ તપ રૂતિ અતતા દતા
 જા તુલી અ જ તપ માનની નિષેધ સાવરણન ર તા તુલી
 ર જુ રેશનુ તત્ત્વનુ ખલ અ / અ ત્યારે પામર
 રૂતિની સર્વે મર રે તપત્ત્યાઆપ ખલ / મર / તપ છે
 ત્યારે અ જ ત તપ અ તપા ર જુ આપ જા જુ નિ મ
 તત્ત્વઅ ર રે રે રા હેમક રિ રે રે રા ર / રે રા
 મર / સમ રે રે જુ નિ મ પ તપ દા રુ / રે રે
 અતપ રે રે રે રે રા અપા જા ર તપ / અપા અપુ
 અને રૂતિ રે રા આપા ખલ્લી સર્વે અપ નિમ્મ જ પે રા

તપને પણ જેવું નિઃશ્વર પરપરાનું વાલિક દર્શનિનું કો તે હોય, પણ મહાસ્વરૂપનું અવધોક્ત કરતાં, તથા જેન પ્રધાનમાં આપણે દેશમાં વહુઓને આપારે, આપણે એમ જણાવી રહ્યાં છે કે નક્કર નિઃશ્વર તપસ્વીઓ કઈ એવા ન હતા કે જેઓ પોતાના તપ કે દેહમને દેશના આખા મહા પ્રદેશમાં / ચરિતામાં કરતા હોય. આવી સ્થિતિમાં તે હુકમે તથા એમના સિનેએ નિઃશ્વર-તપસ્વીનું ખ્યાલ હતું હોય તે તે બધું જાણી શક્યું પણ કહી શકાય એમ છે

અમવાન મહાપીરે આજેથી વિશેષતા

શ્રી ૧ પ્રશ્નો. જ્ઞાત આજુને જેન આગમે મુઠી ન મળી રહ્યું છે હુકમી જેમ મહાપીરે પણ દેશના દેહમને હાનનું એમ ચક્રવર્તી ન હતા કારણ કે આમાં અનેક પ્રકારનાં દેહમન કરનારા એવાં વાપસ કે નિશ્ચય તપ કરનારા હતા જે તપસ્વીના બાળપણમાં જ પાપનાશી દર્શિ મગ દેહમન કે કાવકમેલ્યાવાન તરીકે પણ આખાદિમ પ્રદેશના લોકોથી હતી પણ એમાં તે મુશ્કેલી રહી કે નિઃશ્વર પાપના પક્ષે કાવકના પ્રકારમાં એવાંને અને મહાસ્વરૂપના નિમજનપ્રતો એવા જાણીને, આજુની મહાપીરની પરપરાની મહા મુશ્કેલી દેહમન વાર કહી શકી હતી અને આજુદિમ પ્રવચ્ન એક માણસ સહી ચુકે હતા અમવાન મહાપીરે ? કઈ હતું તે એવું જ કે પરપરામાં આજુ આજુના એ સ્વરૂપ વખતે સત્ત્વ આજુદિમ પ્રદેશની સાથે જનિવાનપણે બોલી દીધી અને કહી દીધું કે નથી જાનના કાવકમેલ, કાવકના વખતેથી સરીર અને દર્શન દેહમ, એ કામે તપ હોય, પણ એ જાણ તપ છે આજુવર તપ નથી કે આજુવર અને આજુદિમ તપ તે મીઠું જ છે અને આજુમુદિ

૧. કૃતિવચન જા ૧૦.

૨. અવકાશ ૩ ૧ ૧૧

૩. કૃતિવચન જા ૧

સાથે એને અનિવાર્ય સમજાય છે અને એ ખ્યાન, જ્ઞાન વગરે ૧૫
 છે મનુષ્યે પામ્યોપતિઃ નિર્દોષ પરપરામાં આત્મા આવતા જાય
 તથ્યે સ્વીકાર તે કર્યો, પણ તેના ને તેના રૂપમાં એનો સ્વીકાર ન
 કર્યો, મનુષ્યે દેહમેક એક પોતાના કલ્પન દ્વારા એમાં ઘેટાલા લાગીને
 પણ એ દેહમનના સમજ આત્મતર તપની સાથે નેહી દોષિ અને
 સાચા કરે દોષ કે તપની પૂજના તે આત્મપ્રતિ શુદ્ધિની પ્રાપ્તિથી
 / ૧૬ થો છે પાતાના આચરણથી પાતાના કલ્પનન પુરુષ કરીને
 મનુષ્યે ક્યા અક નરક નિમ્મલ પરપરામાં પાંચારી પ્રવૃત્તિન શુદ્ધ
 દેહમનના મુદ્ધારે કર્યો ત્યાં જીલ્લ તમ્મ જીલ્લ અમ્મ ૫ પરાત્મામાં
 પ્રવૃત્તિન કરી કરી તનના દેહમનના પૂજ્ય અપૂજ્ય તપ કે મિલ્લ
 તપ નરકિ આત્માત્મા તપીઅમ કો સકાષ કે તપામર્મમાં મનુષ્યેનુ
 ચિદિ અપૂજ્ય છે અન ન અ કે કેવળ ગ્રીમ અન મિલ્લન દમનના
 સમર્થ ત્યા તપ ક રત્ય અપને અમલ્લ આત્મપ્રતિ શુદ્ધિ તપાષ
 ઉચ્ચ મુખી રિમ્મન કર્યા અદ્યા મારે / નેત આત્માન કે કે
 આત્માન અ : મન, અમ જ ન પ્રકાશના તપામે નિરત્ય સાધાસાધ
 મને ।

તપને પણ નથી લીધા, નહીં બ્યારે બ્યારે અસર મળે ત્યારે એમણે એના ઉપદેશ / કામો રસ સુદની આ સેવીને ઉત્તરાર્ધીન જણાવે ત્યારે એમણે અજાણી, પરિણામે, બ્યારે આપણે એ ભેદને ધારે કે સુદે રસે દેહમનને વિરોધ ગોઠવે સપર્શ બ્યારે મુખરસાર્થ દેશર્થ રસે એ બ્યારે મદ્યારીતુ જાણ તપણુ છત્રન જેન પરપરામા દેશ દેહમનર્થ પરિણામ થઈ ગયું આ જનને દેશ સામુદાયિક પ્રાપ્તિય સ્વાસ્થ્યિક દેશ છે નહીં કે પૂણ પુરુષેના આત્મર્થના દેશ.

[અમીષિ ન ૨૧ ના]

જનવાન મદ્યારીતે તપની શોધ કરી નહીં કરી ન હોય તપ તે એમને પુણ બને સમાજના વા સામાયી જ સાંપડ્યું હતું એમની શોધ તે દેશ તે એટલી / કે એમણે તપને—કોરમા કોર તપન—દેહમનને બને કાચમેરને આપસવા ત્વી તેમ આત્મરસિક કોરે, એટલે કે જાણ તપને અવધુર્ન જાણતું પ્રસિદ્ધ સિન્ધુ વાડિકે સમતજની કાચમા કાચમે તે જનવાન મદ્યારીતે કોરવા તપ પણ આપતું પરતુ તે એવા કોરેકથી કે તે હાથ છત્રના વધારે યેલિતુ કરી રાખે, વધારે કાચ કોરવા બને છત્રને આત્મરસિક દેહી થઈ રાખે આ / કાચથી જૈન તપને સપર્શ નહીં થઈ જાય છે એક જાણ બને પીણુ આત્મરસિક જાણ તપમાં દેહને લગતાં જ્યાં તેમી રાખે તેમાં નિર્મળને આવી જાય છે બ્યારે આત્મરસિક તપમા છત્રનમુદિત જાય / આત્મરસિક નિર્મળે આવી જાય છે જનવાન દેશતપથી કોરવાય તે માત્ર જાણ તપમા કાચમે નહીં, પણ એ તપને અવધુર્નના પૂણ ઉપોક્ત કરવાને કાચમે જ—એ ચાલ શુદ્ધી ન થઈએ.

તપને વિદ્યા

જનવાન મદ્યારીતેના છત્રનમુદિતનાં કે બને પરિણામ રસ્યે

જાપણને વારમો મળે છે તેમાં તૃતીય એક વસ્તુ છે ભવચાન
પત્રીનાં આજ સુધીનાં ૨૫ વર્ષમાં તે સર્વે યેટલે તપનો અને
તેથી પ્રકારેથી જીવનો વિહાસ કર્યો છે તેટલો બીજા કોઈ સપ્રધારે
માટે / કોઈ એ. એ ૨૫ વર્ષના આદિત્યમાંથી કેવળ તપ અને
તેનાં વિધાનોને લગતું સારિત્ય જુદું વારવવામાં આવે છે એક માટે
અભ્યાસોત્તમ ભાગ / થાય તે તપ માત્ર પ્રથિમાં / તથા સ્વ
એ લે જુરિષ સપમાં જીવતા અને વહેતા વિરિષ વપત્ય પ્રકારેનો
એક પસોપત્ય છે આજે પશુ તૃતીય આચરવામાં તેના એક અલગ
છે બીજા કોઈ પશુ જાનતમાં તેના કદમ બી ન કરતાં ઘણા રહે
પશુ ને તપની સિદ્ધિ—આસ કરી ઉપચાસ—આપનિશ્ચી પરીક્ષા—
સેવામાં આવે તા આપા હામાં અને કદમ આપી દુનિયામાં પડે
નગર આવનાર તે પુણ્ય નરિ છે જારે જીવો નીજગતની /
એવી મારી ખાતરી છે તપન લગતી કસવો જાતલગ્ગો અને
તેથી / બી ન ઉછેલ પ્રકારે આજે પશુ અંડા નથા આપણા છે
કે જે કુદમે—આસ કરીને ૭ નહેન—તૃતીય કરી તેના નાનુ-એક
જાતલગ્ગ ન કપુ દાવ તેને એક રીત પેતાની લેણુપ સામે છે ખુલ
સમર આપ નુ આકાશ કન્યાર એક કોર તપસિની તે નહેન
/ હા

પરિપક્વ

તપને લે તે ન દાવ તે પશુ તરે છે પરતુ પરિપક્વની
જાતમાં તમ નથી જાતે મારે પરિપર સદ તથા તથા જે
છે પતુ અને જાત તથા નથી પર હોડી સિધુ જાતજાત પેતાના
મજી સિદ્ધિ મારે / ૭ સપુ પડે તે પરિપક્વ તે જાતમાં
આપ પરિપદા નજાતમાં જાત છે ને રાજા સિધુજાતન ઉરેશન
/ માર પ્રકારતુ તપ હોડીતમાં જાત છે તે લે જન્મ કે તથા
જાતને જ ઉરેશનિ જાતે જાતીય પરિપદો નજાતમાં જાત છે

તે ત્યાગી જીવનને હિરેશીને જ તપ અને પરિષદ એ ને સુધા
રેખાન છે એના મેદિ પશુ સુધા છે જાનાં એકમીત્વથી જીવ ન
પાડી રાક્ષસ એવા એ ને રજુના છે.

જાનિવમ અને ચારિત્ર એ બંને એક જ વસ્તુ નથી એ ન
રીતે જ્ઞાન એ પશુ જાનેથી સુદી વસ્તુ છે જામ જાનાં જાનિવમ,
ચારિત્ર અને જ્ઞાન એ કલ્પનો પેલ એક અભિલાષ જીવનમાં રાક્ષસ છે
જાને એ એ પેલ રેખા તે જીવનનો વધારે ને વધારે વિકાસ સકારે
છે એટલું / તદ્દિ, પશુ એવા પેલવણા બાદખાનો જ વધારે બાધા
પ્રાપ્ત થીન જીવ પડે છે બાધા તે એમ કહે કે એવા જ
માનુષ્ય થી ત્વેને ઘેરી રાંધે છે જા / કસ્તુરી જાત્રાને તપ અને
પરિષદમાં એ વસ્તુ તત્ત્વો સમજ્યા છે તેમજે તેણે કે મનુષ્યનો
જીવનપદ વધિ છે તેણે ખેવ જાતિ દૂર છે તે ખેવ તેણું દૂર છે
તેણું / યુદ્ધ છે જાને તે ખેવે પોતેજાં વચ્ચે એટલી મુશીબકો
જીવે થાય છે એ માર્ગમાં જાત્રાના અને જાત્રાસ્થા જાને દુરમનો
કુમરો કરે છે એનો પશુ વિજય ગ્રહના વાનિવમથી, એકલા
ચારિત્રથી કે એકલા જાનથી રાક્ષસ નથી જા તત્ત્વ જાત્રાને પેલાના
જીવનમાં જાનુજાના બાદ / એમજે તપ અને પરિષદની એવી
માનવસ્ય કરી કે તેમાં જાનિવમ, ચારિત્ર અને જ્ઞાન એ કલ્પને
સમાવેશ થઈ જાવ એ સમાવેશ એમજે પેલાના જીવનમાં રાક્ષસ
કરી જવાયે.

જન તપમ કિષ્કિંધમ અને જ્ઞાનધામનો સુમિલ

પૂજામાં તે તપ અને પરિષદ એ ત્યાગી વેષ જા નિમ્નજીવન-
માંથી જ ઉપન થયેલાં છે—તેને એને પ્રચાર અને પ્રાપ્ત તે એક
જાના કલ્પસ સુધી પશુ પોતેમિયો છે જાત્રાવતના ત્યાજજીવનો
હિરેશ જાત્રાત્રિમ શક્તિ જ કહે જાત્રાત્રિમ શક્તિ એટલે એટલી
જાને વિકાસની શક્તિ જાવ જાનિવોને મન કહેતાંને નિમ્ન જા જ

મહાન વિગ્ન હતો. તેથી જ તે મદ્યજિં પા તથિ તપ્તુ પ્રયો ત્ત
જાણનાં હશે છે કે તપ ક્રોધોને નાજા પાડવા અને સમર્થિત
સમ્પ્રદાય પુટ કરવા માટે છે તપને પાનજિં સિવાયેય હશે છે કારણ
કે જો તપમાં મનનિયમેને જ મરુ છે તેથી પા તથિને સિવાયેયથી
કુદો જાનયેય સ્વીકારયો પડ્યો છે પરંતુ તે તપમાં લો સિવાયેય
જો જાનયેય નન્ને જાવી જાય છે અને જો પશુ સમસ્તમાં રાજતુ
લેઈએ કે માત્ર તપ, જે સિવાયેય / છે તે જામ્ય તર તપ એટલે
જાનયેયની પુષ્ટિ માટે / છે તે જો જાનયેયની પુષ્ટિ દ્વારા /
કવત્તના અનિત્ય સામ્યમાં ઉપયોગી છે સ્વતંત્રપણે નરિ.

(તપ્તિ ચા ૧ ૪ ત્ત ત્ત)

તેન દૃષ્ટિએ પ્રાચાર્યવિચાર

જન દૃષ્ટિ સ્વપીકરણ

આત્મ તત્ત્વજ્ઞાન કે માત્ર આચારમાં તેન દૃષ્ટિ રૂપ જાતી નથી એ તત્ત્વજ્ઞાન અને આચાર સ્વપીકરણ સંબંધ સ્પષ્ટકારે છે. ૧૬૧ જુ વસ્તુનાં (પ્રકૃતિ તે ૧૮ હોય કે એન) — તેની બધી ગુણગુણોને — જાણવું એ સમન્વય કરવું એ અનેકાંતવાદ તેન તત્ત્વજ્ઞાનને પૂર્ણ પામે છે અને ચતુર્દેશના નાનામોટા ડરેક પ્રશ્નોની જાણ સંબંધન નિર્ણય એ સમન્વય તેન આચારનો પૂર્ણ પામે છે અનેકાંતવાદનું એ મુખ્ય મુદ્દા છે અને નિર્ણય પશુ મુખ્યમુદ્દામાંથી જ જન્મે છે તેથી અનેકાંતવાદ અને નિર્ણય એ જન્મે એકબીજાનાં પૂરક અને પોષક છે એ જન્મે તત્ત્વ તેમજ જાણ સમન્વય અને સ્વપીકરણ કૌંસે તેમજ જાણ તેનપરનું જ્ઞાન અને પાછનું જુ સંબંધ.

તેનપરનું વહેતું નિર્ણય તાર છે નિર્ણય એટલે પ્રાચીન વિરોધી બીજા જાણુ પ્રાચીનો જાણ સમન્વયના પ્રશ્નોમાં પ્રશ્નોરૂપ સ્વપીકરણ કુલશાખા એ ચતુર્દેશના પ્રશ્નોનાં વિષયોનું એક છે. તેથી ૭ પરમાત્મા કુલશાખાનું વિધાન કરવામાં આવ્યું છે તે પ્રાચીન જન ૭ પરમાત્મા કુલશાખાનું નહિ પણ માત્ર ત્યારનું વિધાન છે તે નિર્ણયન તેનપર એ નિર્ણયન કૌંસે જ્ઞાન પામે તેના પાછનું જન્મ રાજ્યોમાં ૭ કુલશાખાઓ વિભાજ્ય હોવાનું છે તે નિર્ણયન જાણુ વાને

સર્વે સર્વોત્તમ નિર્ણય મેળવવા જસમજ અભિજ્ઞો જેટ જેટલા અસાધ્ય નિર્ણય સેને જેટલેટલા અસાધ્ય તેઓ જાે છે. જે અસાધ્ય નિર્ણય સેની નથી તે અસાધ્ય પેલાની પરિસ્થિતિ પ્રમાણે વિવેકદષ્ટિથી કયા પ્રતિચ્છેદની છે, પણ એ પ્રતિષ્ઠિ વિષય જાે સમજ નથી હવે તે વિષય તે માત્ર નિર્ણય છે. તેથી જાેખતને વિધાનની દષ્ટિએ એકાદમી હતી સહજ. તે એકાદમી એટલે જલસમજ અને સન્ધાસ જાસમજ એકાદમીરૂપ તારવે જાસમજ.

જાે ૧ કારણથી જાેખારવા પ્રણયૂત મણાનાં અધિસારિ પાંચ માધ્યમો પણ વિરમણુ (નિર્ણય) રૂપ છે મુદત્તમાં અસુરતો પણ વિરમણુરૂપ છે જે એટલે ૩ એકમાં સર્વોત્તમ નિર્ણય છે અને બીજામાં અસાધ્ય નિર્ણય છે તે નિર્ણય મુખ્ય છે. અધિસાર છે. દિસાથી સર્વોત્તમ નિર્ણય વચામ બીજા નથા મદારતો જાેથી તથા છે. દિસામાં પ્રણયૂતરૂપ જાે હતાં જાે સમજમાં તેમાં જાે જાે ૧ મુદત્ત અને જાેવક છે બીજે દર્શ હવે દુષ્ટાવ છે નરિ, પણ મહિન રતિમાત્રથી પેલામાં જાેખાની પુદત્ત હવે તે તે પણ નિર્ણય જાેથી દિસામાં દરેક જાેખી સુદત્ત છે જાે પાપરતિ જાેથી તથા છે જાેખમાત્ર, અદ્યદન (સોય) જાેખ (મૈયુન અવવા માધ્યાર) છે પરિપ્રત-જે જાેખની પા જાે તે જાેખ અને જાે તે જાેખ, હાથ, હવે જાે જાેખિ મહિન રતિમાં શ્રેષ્ઠ દોષ છે. તેથી જાેખારિ જાેખ પ્રતિજ્ઞા દિસામાં ૧ છે એથી દિસાથી નિર્ણય જાે જાેખિસામાં પાસત્ત અને તેમાં પાસત્તમાં સદત્તે જાેખ નથા નિર્ણયમાંથી પાે જાેથી તથા છે જાેખ પ્રમાણે જાેખ નથા નિર્ણયમાં અદ્યદન અધિસારમાં માત્ર પાપત્ત જાેખ ૧ છે.

જેનનાં જાેખ પુરવાષ જે જાેખાનાં મુખ્ય જાેખ છે. તે જાેખને પુરવોષ અદ્યદવામાં જાેખે તે જાેખને સદુપવોષથી દિસામાં જાેખી સહજ. જાે કારણથી જાેખ પ્રમાણે તે પરિરમણુ (નિર્ણયમાત્ર)

૧૫ ધીમનુ વિધાન કરે છે પણ એના અને પુરુષાર્થ એવાં તથા તે મત્ર અનુક્રમિતામાં ન જવાપ નિશ્ચિત માત્રથી નિષ્પિન્ન થઈ પડ્યા રહે તે તો પોતાના વિદ્યાર્થી સૂચન કાનવા મતિની દિશા જોવા ન કરે છે પણ કારણથી તેઓને નિશ્ચિતિ સાથે જ સુદ પ્રતિ (વિદિતજ્ઞાપરસ્પર આદિ)માં વિધાનો પણ મેળવ્યા છે તેવે મત્ર છે તે મત્રિન દિશથી જાણાનો માત્ર ન થયું હોય અને તેમ સૂચન જ (સ્વભાવ) જ સુદિ અને પુરુષાર્થનો ઉપસેવ કરવે પ્રતિજ્ઞાને વિધાનમાંથી જ સુખમાનસુ, જ્ઞાત્ય સુવેપ આદિ વિધિમત્રો તમે છે જાણતા વિવેચન ઉપરથી એ તથા છે જેન દિશ પ્રશ્નને કામાચારથી નિશ્ચિત મેળવવી એ અનિશ્ચયો માત્ર એક જ છે અને તે જાણુ પશન થઈ જ તેમાંથી જ્ઞાત્યની વિધિમાત્ર નીચે આવે છે. કામાચારથી નિશ્ચિત એ જીજ્ઞા છે અને જ્ઞાત્ય એ તે પરીણામ છે.

જનવાન મહાવીરનો ક્રોધ ઉપર કહેવા નિશ્ચિતમનો પ્રશ્ન છે તેથી તેમના ક્રોધમાં જાનિનિમીઝુ, સમજસચન, જાત્યપરસ્પર અદિને સ્થાન નથી. લોકજ્ઞાનકારની ચાલુ સુચિતમાંથી તમે તે અધિકારી પોતાની સક્તિ પ્રમાણે નિશ્ચિત એ અને જોવે, તેમ જ તે હાથ મેલ સાથે એ એક જ ક્રોધથી જનવાન મહાવીરના વિધિનિશ્ચિત છે તેથી તેમ સુદસ્યજનો છે જાત્યસ્થાને વિધિ ન જ હોય એ અનિશ્ચિત છે જાત્યસ્થાનુ વિધાન ન હોવાથી તેને જાત્યી જાત્યોનાં વિધાનો પણ નેપાત્રોમાં તથા.

૧૮૩૩ હરણો

જેન હરણ એ મુખ્યપણે ત્યાગીઓની હરણ હોવાથી અને તેમાં જોજનવા પ્રમાણમાં ત્યાગ મેનદાર અધિકારોનું મુખ્ય સ્થાન હોવાથી જ્ઞાત્યને વચવી પુષ્કળ ખારિતી મળી આવે છે. પણ સ્વયે જ્ઞાત્યને જનવા ૧૮૩૩ મુદ્દાઓ વાસી તે ઉપર જેન હરણોના અધિકાર મોકલે

તમ / હોયુ બાહ્યકાર નામનો આ / પુત્ર અત્યંત સ્વચ્છતાથી સિંચિત
 થઈ એકાદિ રા મુખી હરી મુક્તચામળ તરફ વળે છે અને ઉપર
 એનાર મહિન કષેત્ર આ રજે મુનિઓ પાછા બેઠા જાગી
 અપરંપર સિંચે થાય છે આથી કીર્તિ બહુ વધવાન મહાવીરના પદાર
 સિંચે થી મુખમાં સુખ પાસથી વનમાન લેનારઓને કીર્તિનાર તરીકે
 પ્રસિદ્ધ થયે છે / આ નામક વૈષ્ણવકાર પદ્યવાને સિંચે /
 પદ્યથી આ કીર્તિઓને તેઓને અનન્ય આશીર્વાદ આપી ઉગારી
 નાખ્યામાં / સવચ અપરંપર સ્તીકારે છે અને એ બાહ્યકાર અને
 અપરંપર પ્રતિષ્ઠા વેળાએ નવરત્ન સિંચે આપ્યોને પાનાન મામ
 આપવા પ્રેરે છે કાશી નામક વેળાના પ્રત્યેક દાસનાથે અન
 મુદ્દાને અનન્ય આપ તેમ / તેને / પેર એકાન્તવાસ આપ નન્દન રી
 સંકળના પુત્ર પુષ્પમાં પાનાના અપરંપર તારે આપ આપવા
 રીતી ની જન તન પ્રમાણે એ કાશીના પાંચ જ આનંદી બાળી

નૈનાન પરમપુષ્પ તીષ્ણ હોયમાં અનન્ય પાપક મુદ્ધિ આ તને
 સ્વં દાન તમામ હોયાર અપરંપર પાનાની કીર્તિ આપના થઈ
 પાપક આપવા છે તત્કાલેના આનંદ વૈષ્ણવ આપ રીત
 અનન્ય અને ઉપર અપરંપર સંચારી પેળાના અનુચારી બનાવી
 ૫૫ થારે આ તનિની પાનાના આનંદ કીર્તિ રાત તેઓ આપ
 આનંદી છે

આવીકાર તીષ્ણ / અનિવાર્ય નરીયા રી / ૧૫૧ પદ્યમાં
 / નામની જન પદી સાચી થયેલી ગાઢકારી ગાઢકારીએ મિત્ર
 વાળી મુખના કીર્તિનાના પાનાના સૌન્દર્યને આ અપરંપર રી અનિવા
 થાય છે ૫૫ અને પુષ્પામળા રિત / અનિવા અપરંપર ત્રિત થાય
 આનંદ વૈષ્ણવ આપ છે અને તે રી અનિવા ૫૫૫ રિત
 રી દમકન થારે અનન્ય વૈષ્ણવ મુખના અપરંપર અને અપરંપરના
 આપના ૫૫ રી રીર આપોમાં ૫૫ રિતિદ નામના અપરંપર છે તે

સાંભળતાં અને વાંચતાં બાંહે પણ અસમ્ભવના ઉમેશ્વરને ભરણ
પિત્ર કર્યે છે.

અસમ્ભવિણી સ્થવિરા થવા પછી ઠારા વેશ્યને જેવાને
ત્યાં બાનેશા અને ચક્ષુ મનના કનેશા મી સ્વચ્છમનના એક પુરુષાર્થ
ને ૭ સિદ્ધાન્તજ્ઞ બાપી સિંચર ક્યાંતી ચાત નોંધઈ છે તે પાત્ર
પુરુષને એક ક્યારે કામ બાપે તેવી અને સ્ત્રીબલિતુ ગૌરવ વધરે
તેવી છે.

પણ જ્યાં જ્યાંબાઈ ચોટી ગરે તેવા કામશે નિભવ છે
અને વિ ત્યા યોગ્યુને છે. એ જાને કમ્પતી પરણ્યાં ત્યારથી જ
એકલગ્નમથાથી છતાં પોતપોતાની, સુખ અને દુઃખ પદ્ધતિ જાનવ
જાનવની પ્રથમ દીપિત્ર નુદીનુદી પ્રતિપદ પ્રથાએ એમાં પ્રથમપણે
બાપી વિશ્વથી બાપન સ્ત્રી અને દમિયને માટે સમસ્થાને જાતી થતાં
એ દખાની કામ પ્રથમ દખાની અને પાછળથી નિસુમ્મનનાથ
અનેક એક નિસુ મધ્યકસમ જાને નિસુમ્મી કલાપિત્રાની? અગ્રીકે
કામને શરૂ કરાવે છે બાપાં અનેક બાપાના મેન કાલિસનાં નોંધ
મેશા છે એમાં અધ્યક્ષથી ચલિત જ્યાં પુરુષને સ્ત્રી દારા સિંચર
કમ્પનના ત્યાં એકલગ્ની કામકામો છે તેવા બાજરથી કામકામો
ચલિત જાતી એક પુરુષ દારા સિંચર કરવાના નથી, અથવા તદ્દન
વિરલ છે.

૩ અધ્યક્ષના જુદા જુદાનો પ્રતિપદ

જૈન ૧૨૫૪મા આર અને પાંચ ગમોના (અધ્યક્ષના) અનેક
ઉમેશ્વર મરે છે સુત્રમાં બાનેશા જણીને? ઉપરથી સમજાવ છે.
અથવાન પાંચ નાજી પર ૫૪માં આર ગમો (અધ્યક્ષનો) નો પ્રથમ ઉમે,
અન અધ્યક્ષીર અથવાને તેમાં એક ગામ (અધ્યક્ષ) ચંપરી ૫ અધ્યક્ષી

૧ સુધ્યા નાથ કામનો પ્રતિપદ ૫ ૧૬૦ અથવા ૧ ૪

૨ ૧૫૫૫૫૫૫ ૫ ૧ ૨

ધરાને હા ઠરીરસ્વાસ્થ્ય, સમગ્રજનના આદિ હિતેષા કરા. એકસાથે આશ્વર્થ અદ્યક્ષભાષી સ્વતંત્ર સિદ્ધ થઈ જાય છે.

અદ્યક્ષને સપ્તમું પહેલું સિદ્ધ કરવા એ ખર્ચો નહીં કરવામાં આવ્યા છે. પરંતુ દિવાનખર્ચ અને બીજાનાં રાજાખર્ચ દિવાનખર્ચ વિશેષી કામચલાઉરને હિતેષિત થયેલા અદ્યક્ષી તેના સ્વૃષ્ટ વિચારવિષયે અદ્યક્ષ સ્વભાવ પ્રવેશવા નથી દેતે. અર્થાત્ તેની નિરેશનતા સિદ્ધ કરે છે. પણ તેનાથી કામચલાઉર નિર્મૂળ થયે નથી. રાજાખર્ચ એ કામચલાઉર નિર્મૂળ કરી અદ્યક્ષને સર્વથા અને સર્વદા સ્વાસ્થ્યવિત્તે મુક્ત કરી મોકલે. અર્થાત્ તેની નિર્મિતતા સિદ્ધ કરે છે. એ પરિકલ્પનામાં કહીએ તો દિવાનખર્ચથી અદ્યક્ષ બોધપ્રતિષ્ઠાવે સિદ્ધ થાય છે અને રાજાખર્ચથી ક્ષત્રિયકથાવે સિદ્ધ થાય છે. દિવાનખર્ચનું કામ રાજાખર્ચની ખડતલી શક્તિ તેવાર કરવાનું હોવાથી તે ખર્ચ વચ્ચેનું અર્થુષ્ય છતાં પણ બહુ ઉપયોગી થવાયે છે અને દરેક સાધક પાસે પ્રથમ આવસ્યક હોવાથી તેના ઉપર જોન સાક્ષમાં પણ / જ્યારે પુણ્યમાં આવે છે. એ દિવાનખર્ચમાં પણ નિર્મોગે સમવેશ થાય છે. એ નિર્મોગે નવમ કુળિ છે. કુળિ એટલે રક્ષાનું સાધન, અર્થાત્ વા. એની મુક્તિએ નવ સ્વતંત્રતામાં આવે છે. એક વધુ નિયમ એ મુક્તિએમાં કોઈ એક / અપ્રમથન હક સમ્પ્રતિષ્ઠાનક તરીકે વર્ણવવામાં આવ્યા છે.

દિવાનખર્ચમાં આવતાં હક સમ્પ્રતિષ્ઠાનેનું વલુ ન ઉપરાખનન મુક્ત્ય મળવામાં અખવનમાં બહુ માનિક રીતે કરવામાં આવ્યું છે. એના સાર આ પ્રમાણે છે.

(૧) રીત્ત ૧ મહત્ત્વો કીન, પાકી, પેલી વધેરે જુના અને ન્યુસાન્ય સમર્થતામાં સવન, આકાન અને રેડોળ વધેરેને ઉપયોગ ન કરવે.

(૨) એકાદા કીનની કીનની સાથે સવનનું ન કરવું. માત્ર કીનને કીનના વધેરે ન કરવું અને કીનના ન કરવી એટલે ૧

તેમાંથી પોતાની સક્રિય પ્રભાવે નિયમ સ્વીકારે છે મુનિદીક્ષાના સપ્તમ
જ્ઞાનની પ્રતિષ્ઠા લેવા બ્રહ્મચર્ય અને જતાં તેથી પ્રતિષ્ઠાના આશરે
પ્રસન્ન કરી તે દિશામાં પ્રવૃત્તિ કરવા હૃદયનાર ઉપદેશવાર મુદ્રાથી
પોતપોતાની સક્રિય અને રમિ પ્રભાવે એ ઝોમણપ્રવાસ પ્રકારોમાંથી
જોઈ તે જોઈ જાતના જ્ઞાનમયની નિયમ સર્જી શકે તેવી વિવિધ પ્રતિ
ષ્ઠાઓ બેન સાચો પૂરી પાડે છે આ રીતે વાસ્તવિક અને બ્રહ્મ
જ્ઞાનમાં બે ન હોવા છતાં જાતદારિક જીવનની દૃષ્ટિએ તેના
સ્વરૂપની વિવિધતા બેન સાચોમાં જનુ સિન્ધુરપૂરક વસ્તુવત્તામાં
જાણી છે

સુવ્રજ્ઞાન્ય તે નવે પ્રકાસ્ય જ્ઞાન્ય અને દેશજ્ઞાન્ય તે
આદિ જ્ઞાન્ય જનુ વધારે સ્વરૂપના પ્રભાવે છે મન વચન અને
સરીર એ પ્રયેક દ્વારા સંવત્સુ સેવરણ્યુ અને સેવનની જનુમતિ બાપરી
એ નવે પ્રકાસ્ય સુવ્રજ્ઞાન્યારીને કામાચારને ત્યાજ દેખ છે. સાધુ કે
સાધ્વી તે સચારને ત્યાજ કરતાં ૧ એ નવે પ્રકાસ્ય પૂજુ જ્ઞાન્યની
નિયમ છે છે અને મુદ્રણ પશુ તેના બાધિકારી સર્જી શકે છે પૂજુ
જ્ઞાન્યની એ નવે પ્રકાસ્ય ઉપરાંત એ પ્રયેક પ્રકારે દમ્ય, ક્ષેપ, કાળ
અને બાધની મર્ષોદ પશુ છે એ દરેક મર્ષોદ કમલ ના પ્રભાવે છે
જોઈ પશુ સ્વરૂપ કે નિષ્કલ બાધુનિયા સાથે નવે પ્રકાસ્ય કામાચારને
નિયમ એ બ્રમચર્ય ઉપરના ભાક નિયમના ભાક અને નિસ્કેભાક
એ સ્વેમાં નવે પ્રકાસ્ય કામાચારના ત્યાજ એ સુત્રમર્ષોદ રિક્તે, રાત્રીએ
કે એ સમયના જોઈ બાધના એ ૧ નવે પ્રકાસ્ય કામાચારના નિયમ એ
કાળમર્ષોદ અને રાત્રી કે દેવથી એટલે માથા ભાગ દેવ કે બ કારના
જ્ઞાનથી કામાચારને નવે પ્રકાસ્ય ત્યાજ એ બાધમર્ષોદ બાધિક
જ્ઞાન્યની બાધિકારી મુદ્રણ ૪ દેખ છે એન પાતાના કુદન ઉપરાંત
સામાજિક ત્યાજધરી દેખ છે અને જનુપાદેનના જ્ઞાનની પશુ ચિતા
દેખ છે એટલે એને વિચાર કરવા-કરાવવાના પ્રસંગે અને પશુ પરીને
જનુપાન કરાવવાના પ્રસંગે બાધના ૧ કરે છે આ કારણથી મુદ્રણ

એ તમે ખરીબુ જાણવશ નહુ વિરલ રીતે પાતી હકે છે. જાણકે
નર ખરીબો જાણવી છે તેમાંની ખા વચન અને સરીરથી જાણવી
જાણવની રજુ ખરીબો એને નથી હોતી. અર્થાત્ એજ ઉત્તમ જાણવ
જાણવી કરે ખરીબો લીધેલુ હોય છે. જાણિક જાણવ લેવાની જા
ક પાળીએ છે.

(૧) દ્વિવિધ ત્રિવિધ, (૨) દ્વિવિધ દ્વિવિધ, (૩) દ્વિવિધ એકવિધ, તથા (૪) એકવિધ ત્રિવિધ (૫) એકવિધ દ્વિવિધ, (૬) એકવિધ એકવિધ, અર્થાત્ એક એક પ્રકારને સ્વયં પેલાની સહિત પ્રત્યેક જાતના માટે સ્વયં એ દ્વિવિધ એકવિધ મળુ બને કારણ કે જાણેલાં બને ત્રિવિધ એકવિધ મળુ, વચન બને સરિત્તી બંધોત મનથી કરવા-કરવાવાળો ત્યાજ, વચનથી કરવા-કરવાવાળો ત્યાજ બને સરિત્તી કરવા-કરવાવાળો ત્યાજ એ પ્રથમ પદ્ધતિ છે આ ન રીતે જાણી પદ્ધતિનાં મેળાની છે.

१. **आरम्भ-०** **कविप्रसाद**

પ્રથમ પક્ષ પ્રતિજ્ઞાને જનતાં આર હાજરો હોય છે તેમાં લોકો
દરિયા દરિયાપરથી વાસના આનવામાં આર છે એ આર પ્રતિજ્ઞા
પાત્ર ને છે ના પક્ષ વ્યવસ્થાર તે પ્રતિજ્ઞાના હાથ પાત્રને ના જા
મને છે એ આરના નામ અને સ્વરૂપ આ પ્રતિજ્ઞા છે

(૧) પ્રતિષ્ઠાનો અનિશ્ચય કરવો. એટલે પ્રતિષ્ઠાના અવરોધો ધ્યાનમાં લેવા પડે.

(૨) ઋતિચાના બનિક્રમ કરતો કોટમે બે સહકર્મી સહકર્મી સામઝદેના અધિકારી પોતાના કરતી જા બન્ને દુસ્સરપ દેવા બની બનવા એ બન્નેન કામ ચલે છે બન્નેન મુખકરી જાણુ સુખિત બન તેની જાણપણુ પાતાવણુ તેના એ બન્ને દેતો બતાવી સવાય બરા.

(૩) જન ૭ પ્રાપ્તિ સીધા વ્યવહારમાં જન સીધી પ્રતિજ્ઞાને
અર્થિત કમ મનાવ, અર્થ ૭ પ્રાપ્તિ ૧૩ મુજબ વનન વ્યવ
હારમાં પ્રિત મનાવ ૮ પ્રાપ્તિને ત્યાજ્ય માનવામાં આવી ૭ એવી
પ્રાપ્તિ ૮ નામ અનિચાર થા દેવ ૭ જનને જોને દેવ મળ્યા ૭

(૪) અન્યાયા એવ પ્રતિજ્ઞાને સારથ નાસ એ મળો ૧ ૭

સાચમાં ૧૬ ૭ ૧ મુજબના મીયન ૫૫ અનિચાર (૧)

૧૮૨૪ મીનામમન, (૨) અર્થ ૬૦૫ મીનામમન, (૩) જનના ૭ (૪)
૭૦૫૫૫૫૫, (૫) ૧૧૫૫૫૫૫ નીચ અનિચાર.

આ ૧૫ પ્રાપ્તિ પ્રતિજ્ઞામનેથી ૭ વના મીયન ૧૫
૧૫ ૭ ૧૬ જન મુજબ અર્થમનેયન પૂરેપૂરે વાતા ૭ તે એ
૫૫૫૫૫ ૭ જન પ્રાપ્તિ ૧૬ જન નીચ આમ

૭ જ્ઞાનચક્રવિચાર

જાણ્યાં એવો સહાર ન નથી એવો પ્રસંગ તો રાત્રી મેઠાં કે રોજે
 ન જાણીતો છે. જગી, એવો કામચારનો પ્રસંગ પ્રાર્થના આધારિત
 દિવસે જરૂર જણાયે નથી જાણે. આવા ના કારણથી જગતના
 પાશવો નિરપવાદ વિધાન કરવામાં આવ્યું છે અને એ જોડે જોડે
 નાના કોણના પણ જનારવામાં આવ્યા છે. જગતના જગત કરવાને
 પ્રવર્તિત તે જાણીતો છે. તેમાં જગત ને જોડે છે એ જગતની
 જગતની વિરોધતા કરે છે તેને તેના જગતના પ્રવર્તે છે, તેના,
 તેનાના પ્રવર્તિત કરેલાં છે. તેમાં, પ્રાર્થના સાધારણ કુલ્ય સુખ જાણ
 અને મોડેને વધુ જાણ જગતની વિરોધતા કરે છે તે પ્રવર્તિત
 એના કુલ્યના જાણિત પ્રવર્તે જોડે છે અને મોડેના (સિદ્ધાંતો
 પાસવાથી અને સર્વજનના) જાણના જાણી જૂઠાં કરે તે પ્રવર્તિત
 મેઠાં કુલ્યના સુખ કરવાં અને જાણી રાજી કરે છે. તેમાં જગત
 જા ન જાણ પ્રવર્તિત છે. પ્રાર્થના સાધારણ પ્રવર્તિત જાણી જૂઠાં
 કરે છે સમાજ એ વિશે જગતના જોડેના મેઠાં રહે છે જગત પ્રાર્થ
 કુલ્યના અને જાણના પ્રવર્તિત પ્રવર્તિત જાણ પ્રવર્તિત જાણ સાધારણ
 જગત જૂઠાં કરે છે સમાજ તેને જાણિત સાધારણ મેઠાં નથી !

[૧૫મી જાણ ૧ ૨ ૧૦૦ ૧૧૫, ૧૧૬-૧૧૮ ૧૨૨-૧૨૪, ૧૨૬, ૧૨૮]

જવના કિસ્સે આવાસક કિંયા કરવા માટે ધર્મસ્થાનોમાં ભેગા થઈ
જ નહીં હો જાને એ કિંયાને કરવામાં નહીં પોતાનાં જલોસન
માને હો જાના હજારથી એકાદુરો તો સ્પષ્ટ રૂપે જણી તાર હો
સ્વેતંજર સમિતિમાં આવાસક કિંયા તુ મહત્ત્વ ધેરું નહીં હો જા
કારણને લીધે જ નહીં પોતાની સતતિને ધારિંક સિદ્ધિ મળતી
વળતે સૌથી પહેલાં આવાસક કિંયા ના અભ્યાસ કરવો હો

આવસરકે કિંચ એટલે શું ? સામાનિક વર્ણને જાણકાર
શું સ્વરૂપ શું છે ? એમના નેહકમુ સમજન થી રીતે કાઢી
જાણકાર કિંચ તે આધ્યાત્મિક રૂપ એમવામાં આવે છે । વૈ
મ્સાને વિચાર કરવો જરૂરી છે

‘આપણા દેશની આબોન નિબંધ કર્યા હજારો જોડી છે’

પરંતુ આ સંઘર્ષોને વિચાર કરીએ તે જ્યાંથી જ્યાં એક જા
તણી લેવી જરૂરી છે કે આસપાસ કિંમત ની ? વિધિ મુજબ
કમલ કરતાં પણ વધુ પ્રાચીન છે અને તેનો ઉલ્લેખ મેદનીસમાં
તેથી પ્રતિબિંબિત આવાજો પોતાની આસપાસથી (૧૫૫) માં મેદની
એ વિધિ મુજબને જાણે છે પણ તાત્કાલિક દેશમાં વસે, તેથી તેથી
તેથી મેદનીને મનિષ્ટુલ સંપ્રદાયમાં જાણી જાણે છે એથી સ્વાચ્છ
વસ્તી સંપ્રદાયમાં નથી. આ વસ્તી તપશ્ચર્ય જરૂરિયાત વગેરે મેદની
સામાજિક નેત્રાથી સ્પષ્ટ તથા જાણે છે. સ્વાચ્છવસ્તી સંપ્રદાયમાં
સામાજિકમાં તેથી રીતે આસપાસ કિંમત માં મેદની પ્રત્યક્ષ પ્રાચીન
સંપ્રદાયમાં—તેથી કે, પ્રાચીનસતીવડે સિદ્ધાન્ત મુજબ જાણી તમે
કિંમત આસપાસમાં, જાણીનેલ વગેરે મેદનીમાં—મેદની
કસબમાં જાણી છે એથી / રીતે એમાં પ્રાચીન વિધિની પણ પ્રાચીન
કસબથી સ્વચ્છમાં જાણે છે આથી સ્વચ્છ તપશ્ચર્ય જરૂરિયાત
વગેરેની સામાજિકમાં આસપાસ નાં પ્રાચીન સૂત્રો તથા મેદની પ્રાચીન
વિધિમાં મેદની દેશમાં મેદની નેત્રામાં નથી જાણતું જાણેલ સામાજિક

આવસ્યક થી લઈને—એટલે કે પ્રતિકભક્તી સ્થાપનાથી શરૂ કરીને—તે પ્રત્યાખ્યાન-પચ્ચક્ષણ સુધીનાં અને આવસ્યકનાં સંચાનો તથા વચ્ચર્માં નિષિ કરવાનો કમ થોડે ભારે એ / એ તેમ ઉપરથી થીસરિસ-સરિએ કહ્યો છે

આવસ્યક ક્રિયા એટલે શું ?

૭ ક્રિયા આવસ્ય કરવા તેથી હોય એને જ આવસ્યક કહેવામાં આવે છે આવસ્યક ક્રિયા બધાને માટે એક નથી, એ અધિકારીઓને જુદી જુદી છે તેથી આવસ્યક ક્રિયા તુ સ્વરૂપ તથા વર્ના પદેમાં એ જલ્પાવણ તરીકે છે કે જ્યાં કેવા પ્રકારના અધિકારીઓના આવસ્યક કમ નો વિચાર થાય છે ?

સામાન્ય રીતે સરીત્સરી પ્રણીઓના બે વિભાગ છે (૧) જીવિ-દિષ્ટિ અને (૨) અનાદિષ્ટિ તેઓ અતદિષ્ટિ છે—જોખની દિષ્ટિ આક્રમ્ય તરફ હોય છે અર્થાત્ તેઓ સદાજ સુખને પ્રવૃત્ત કરવાનો વિચાર તથા પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે—એમનાં / આવસ્યક કમ નો જ્યાં વિચાર કરવાનો છે આ કમન ઉપરથી એ નિશ્ચિત થાય છે કે તેઓ સદા વસ્તુઓમાં પોતાની તતને જુદી નથી થયા—જોખની દિષ્ટિને પ્રર્થ પદ્ય / વસ્તુ સૌંદર્ય ભાષાથી નથી સમજું—એમનું ‘આવસ્યક કમ’ એ / હોઈ શકે કે જોને લઈને એમનો આ મા સદાજ સુખને જનુભવ કરી શકે ત્યારે અતદિષ્ટિ પરાવના આક્રમ્યઓના સમગ્રત્વ, એના, ચારિત્ર વગેરે ગુણ બધા દેખ ત્યારે / તેઓ સદાજ સુખને જનુભવ કરી શકે છે તેથી ૭ ક્રિયાઓ સમગ્રત્વ વગેરે ગુણના વિકાસમાં સદાયક માત્ર એ ક્રિયાઓને / તેઓ આવસ્યક કમ સમજે છે એટલે જ્યાં દૂઝાણમાં આવસ્યક ની બાબત એટલી / સમાવતી કે ૭ ક્રિયા જાનારિ ગુણોને પ્રવૃત્ત કરવા માટે અવસ્ય કરવા તેથી દેખ એ / આવસ્યક

આતુ આવસ્યક જ્ઞાન અને ક્રિયા ઉભય પરિણામપ—અર્થાત્

જાણેલાદારકે કરવામાં આવતી ક્રિયા—જે. આ ૪ ૪૫ જાતનો સ્વરૂપોત્ત કરનારુ હોવાથી એ આસપાસ પશુ કહેવાય છે. ૨૬૧૬ ઇતિહાસમાં આસપાસ સ્વરૂપમાં આવતાં કમો મોટો નિર્વાણ અને પ્રસિદ્ધ છે. જેન ઇતિહાસમાં જાણ્ય કર્યાના કુલ નિર્વાણ નિર્વાણિ, અધ્યક્ષાદ્યકરણ ન્યાય, અધ્યક્ષના, પાર્શ્વ વગેરે જાણે છે. ૨૬૧૭ એવા છે કે ૨ આસપાસ સ્વરૂપના સ્વરૂપના—પાત્ર છે.

૭ આસપાસનું સ્વરૂપ

સ્વરૂપ કહિયો આસપાસ ક્રિયા મા ૭ એક કરવામાં આવ્ય છે :

(૧) સામાયિક (૨) સ્વરૂપિ સ્થિતિતત્ત્વ (૩) વહન (૪) પ્રતિબંધક (૫) કાચેકરણ અને (૬) અધ્યક્ષના.

(૧) સામાયિક—રાજ અને રાજને તાલે ૪ જનાં સ્વરૂપના મધ્યસ્થ સ્વરૂપના—રહેતુ અર્થેત્ત નાંજી સારી જાણ્યુત્ત આવ્યા કરેતુ એ સામાયિક કહેવાય છે. ૨ એવા (૧) સમસ્તસામાયિક, (૨) કુલસામાયિક અને (૩) અધિકસામાયિક એ ત્રણ એક છે. કારણ કે સમસ્તસામાયિક, કુલસામાયિક ૨ અધિકસામાયિક સી સમસ્ત છે. અધિકસામાયિક એ અધિકસામાયિકના પશુ એ એ છે (૧) દેહસામાયિક અને (૨) સર્વસામાયિક. દેહસામાયિક—સામાયિક સ્વરૂપોત્ત અને સર્વસામાયિક—સામાયિક સામાયિકોને હોય છે. ૨ સમસ્ત, સમસ્ત, સર્વ સામાયિક વગેરે જાણે સામાયિકના પાત્ર છે. ૨

(૨) સ્વરૂપિ સ્થિતિતત્ત્વ—જેઓ સર્વસ્વરૂપોત્ત આવ્યા કરેતુ એ તે સ્થિતિતત્ત્વ તરીકે કરેતી સ્થિતિતત્ત્વ છે. આવા (૧) દમ્બ (૨) જાણ, એ એ મા છે. ૩૫ વગેરે સામાયિક સ્વરૂપોત્ત દ્વારા તીવ્ર કરેતી પૂત્ત કરતી,

૧. આસપાસનું પૃ ૫૩.

૨. આસપાસનું પૃ ૫૩.

૩. આવા સ્થિતિતત્ત્વ પૃ ૫૩.

૪. સ્થિતિતત્ત્વ પૃ ૫૩.

એ દબ સ્તવ છે અને એમના વાસ્તવિક કુષોભુ હીત ન હયુ
એ કવચસ્તવ છે. અધિકારીવિરોધ મુદત્તને માટે દબસ્તવ
હેતુ લાભકારક છે તે આવરણ નિર્મૂળિ (૫ ૪૬૨-૪૬૩) માં
લખાયું છે.

(૩) વદન—પૂર્વે પ્રથમ બહુમાન દર્શાવતી મન, વચન, કામળી
પ્રતિ, એ વદન છે. સાચોમાં વદનના ચિત્તિકમ કૃતિકમ પૂજકર્મ
વગેરે જાણી ભક્તિવા છે. વદનના વચાવ સ્વપને ભક્તવા માટે
વદ કેવ હેવા નેઈએ? એ કેવલા પ્રકારના છે. જનકોત્તમ મેલુ
છે. જનકને વદન કરવામાં શ્રી હેલ છે. વદન કરતી નેળાએ ક્યા
ક્યા હેમે દૂર કરવા નેઈએ? વગેરે માનકો ભક્તવા મેી છે.

દબચારિત્ર અને કાવચારિત્ર એ બન્ને પ્રકારના ચારિત્રધારી
મુનિઓ વદ છે. વદને પાત્ર મુનિઓ (૧) જામાય (૨) ઉપા
ખાત, (૩) પ્રવતક (૪) સ્થવિર અને (૫) રત્નાધિક—એટલે કે પેતાથી
અધિક સમ્બંધિત નાસ્તિકુલુપુત્રા મુનિ, એમ પંચ પ્રકારના છે. એમાં
દબચિત્ર કે કાવચિત્ર, એમાંનું એક પદ્ય ન હેલ તે જનક છે.
હેલુ વદનિત્ર અને હેલુ જાવદનિત્ર, એ સનપમાં સિદ્ધાન્તી મુખમાં
ભક્તિની છે. મંત્રી શુદ્ધ હેલ પદ્ય ઉપરની જાપ નરાગર ન હેલ તે એવા
સિદ્ધાને પ્રકૃત હેતુ નથી એ જ રીતે એવો કાવચિત્ર લે પરાવે છે.
પદ્ય દબચિત્ર વચરના છે. તે પ્રત્યેકમુદ વગેરેને વદન કરવામાં
નથી જાણ્યું. ૭ સિદ્ધા ઉપર જાપ તે જરાગર કોઈથી હેલ, પદ્ય
મંત્રી જાણ્યું હેલ તે એ સિદ્ધાનો પદ્ય સ્વીકાર થતો નથી એ
મગાએ દબચિત્રધારી હોવા જ્યાં એવો કાવચિત્ર વચરના હેલ તે

૧ આવરણ વૃત્તિ ૫ ૪૬૨

૨ આવરણ નિર્મૂળિ થા ૧૧ ૩

૩ આવરણ નિર્મૂળિ થા ૧૧ ૧

૪ મેજન થા ૧૧ ૫

પાશ્વર્ય-પાસુઆ વગેરે પાંચ પ્રકારના કુસાધુઓ અવધાન કે ન સિદ્ધિમાં ચાંદી અને જાપ બંને બરાબર ન હોય એને પણ પ્રત્યક્ષ નથી એ પ્રમાણે એમાં દબ્બ અને જાપ બંને વિચિત્રી સંદેહ કે તેમજ વધારા નથી. વધારા ચોગ્ય તો હતા તેમાં જ કે એમો કુલ ચાંદી અને મુદ્દ અખણા સિદ્ધિની જેમ દબ્બ અને જાપ બંને પ્રકારનાં વિચારનાં પારક હોય.^૧

જે વધારા કરવાને ચોગ્ય ન હોય એને વધારા કરવાથી વધારા મનારને ન તે કરાંની નિર્ભય થાય કે કે ન તે કરાંને મરેડે તો અસંભવ વગેરે દોષોની અનુભવના કરવાથી કમનમ થાય કે^૨ અવધાન વધારા કરવાથી કેવળ વધારા કરવાને જ હોય હાથે કે એવું નથી, કિંતુ કુલો પુરુષો પાસે પોતાનું વધારા કરાવવાનું અસંભવ રહિને કારણે અવધાન અધ્યાત્મો પણ અધ્યાત્મ થાય કે^૩ વધારા કરીશ દોષોની સંવિત હોયુ એવુંજે અનાદત વગેરે જગત્સ હોય અવધાનનિયુક્તિની ૧૨ ૭-૧૨૧૧ ચાલ્યાઓમાં સ્પષ્ટ થાય કે

(૪) પ્રતિક્રમણ—અધ્યાત્મો કારણે કુલ ચોગ્યની તરફ પાંચે જાતે જ કુલ ચોગ્ય પ્રાપ્ત કરી લીધા પછી ફરીવાર કુલ ચોગ્યને પ્રાપ્ત કરે એ જોવા પ્રતિક્રમણ કે તેમ જ અકુલ ચોગ્યને ત્યાજ કરીને કુલોષી કુલ ચોગ્યમાં પ્રવૃત્ત થાય એ પણ પ્રતિક્રમણ કે^૪ પ્રતિવરણ પ્રતિવરણ, કરણ, નિહતિ, નિશ્ચ, વર્ણ અને શોધિ—આ તથા પ્રતિક્રમણ તથા પ્રતિવરણ કે^૫ આ સંબંધેનાં આશય સમજાવવા માટે લોક સંઘની આગળ કરતાં એક એક દર્શન આપેલ કે^૬ જનુ મો-

૧. અવધાનનિયુક્તિ થા. ૧૧૩૮

૨. મિશ્ર થા. ૧૧૦૮

૩. મિશ્ર થા. ૧૧૧

૪. અવધાનનિયુક્તિ થા. ૧૧૩૮

૫. અવધાનનિયુક્તિ થા. ૧૧૩૮

૧. ૮ છે ^૧ પ્રતિક્રમણ નો અર્થ છે પાછા ફરવું : એક સ્થિતિમાં જઈને વળી પાછી મૂળ સ્થિતિને પ્રાપ્ત કરી લેવી એ પ્રતિક્રમણ છે.

પ્રતિક્રમણના (૧) દેવસિક (૨) રાત્રિક (૩) પાશ્વિક (૪) ચાતુર્માસિક અને (૫) સ્વદિવસિક-એ પાંચ ભેદ નહીં પ્રાચીન અને સમ્પ્રત્યક્ષ છે. કારણ કે એનો ઉદ્દેશ્ય મૂળ સ્થિતિમાંથી પાછો ફરવો છે ^૨ કાળભેદે ત્રણ પ્રકારનું પ્રતિક્રમણ પણ કહ્યું છે (૧) સ્વાસ્થ્યમાં સ્થાવર રહેવાની આયોજના કરવી (૨) સ્થાવર કરીને વન મનકાળના દેવોથી જાણવું અને (૩) પશ્ચાત્ત્યાસ કરીને ભવિષ્ય કાળના દેવોના રોકવા એ પણ પ્રતિક્રમણ છે ^૩.

ઉત્તરોત્તર આત્માના વધુ ને વધુ શુદ્ધ સ્વરૂપના દેવાની ભાવનાઓના અધિકારીઓએ એ પણ નક્કી પાડ્યું છે કે પ્રતિક્રમણ કેટલું કેટલું કરવું તેઈએ.

(૧) મિષ્ણત્વ, (૨) અવિરતિ, (૩) ક્ષમા અને (૪) અપ્રકલ્પ યોગ, એ ચારનું પ્રતિક્રમણ કરવું તેઈએ. અર્થાત્ મિષ્ણાત્વનો ત્યાગ કરીને ક્ષમાશીલ મેલવવું તેઈએ, અવિરતિનો ત્યાગ કરીને વિરતિનો સ્વીકાર કરવો તેઈએ, ક્ષમાવેગને દૂર કરીને ક્ષમા વગેરે કુદ્દે પ્રાપ્ત કરવા તેઈએ, અને અપ્રકલ્પની શક્તિ કરવાર મન-વચન-કાયાની પ્રવૃત્તિ તરફને આ મનવાચની પ્રાપ્તિ કરવી તેઈએ.

આત્માના રીતે પ્રતિક્રમણ (૧) કલ્પ અને (૨) કલ્પ, એવા બે પ્રકારનું છે. પ્રથમ પ્રતિક્રમણ / ઉદાહરણ છે કલ્પ પ્રતિક્રમણ નહીં કલ્પપ્રતિક્રમણ એ છે. ^૪ દેવતાવન મારે કરવામાં આવે છે. દેવોનું પ્રતિક્રમણ મોં પછી પછી કરી એ દેવનું વારંવાર સેવન કરવું એ કલ્પપ્રતિક્રમણ છે. આવી આત્મા શુદ્ધ થવાને જાય છે. જુદાં જુદાં રીતે દેવોનું રીતે રીતે યોગ્ય થાય છે. આવા કલ્પપ્રતિક્રમણ મારે, કાંઈક મારી

૧. અનુષ્ઠાનપૂર્વક વા ૧૧૪૨.

૨. મિશન II ૧૧૪૩.

૩. અનુષ્ઠાનપૂર્વક વા ૧૧૪૨.

મારિને કુશરનાં વાસકોને વારવાર રોડી નાખીને કામ પૂરતું
કુશક સાધુને દર્શવ બતાવે છે

(૫) કાપોતકર્મ—પર્મ કે શુભ ખાતે મારે એકાદ કરી
હરીર કાપીને મળવાને ત્યાં કરવો, તે કાપોતકર નામનું
કાપોતકર્મ જાતના કરી શકાય તે મારે એકાદ દેખોને ત્યાં કરી
એકાદ એ પોતક વગેરે દેખો સહેજમાં એકાદીસ છે.^૧

કાપોતકર્મથી દેખી બને છુદ્ધિની બધા હર વાત કે બધા
વાત વગેરે કાપોતકર્મથી વિષયક હર વાત કે બને છુદ્ધિની મળી
કાપી વિષયકાદિકનો વિષયક વાત કે કાપોતકર્મથી શુભનું પડીને
શુભ—એકાદ કે બહુ બને પ્રતિફળ બને પ્રમાણ સહેજમાં—
કામકામ વાતકાદી સહિત મારે કે કાપવા બને ખાતેના કામકામ
કાપોતકર્મથી પરિપૂર્ણ વાત કે બતિયાસુ વિતન પદ્મ કાપોતકર્મ
હરી રીતે કરી શકે છે આ રીતે બધા કાપોતકર્મ એ બધું કાપી
દેખી કે કાપોતકર્મ હરમાન લેવાના વાસકોવાસુ કામકામ એ
એકાદ એક વસ્તુના ઉપકારકાદી કામકામ એકાદ કાપોતકર્મ મારે છે

(૬) મત્તાખ્યાન—ત્યાં કરવાને પ્રમાણના - પચ્ચાસ
કહે છે એ જાતની વસ્તુઓને ત્યાં કરવાને કહે છે (૧) કામ બને
(૨) કામ બને, વધુ વગેરે વાતકાદી પ્રમાણ કે બને જાતના
વાતકામ વગેરે વાસકો—પુણ્યકામના બાકાતપરિણામ કાપવા છે બને
વધુ વગેરે વાતકાદી ત્યાં જાતના, વાસકામ જાતના ત્યાં
કરીને કાપવાપૂર્વકે બને કાપવાપૂર્વકે એકાદ એકાદ એકાદ
એ કામકામ કાપવાપૂર્વકે તથા કાપવાપૂર્વકે મારે ત્યાં કરવામાં
જાતકે તેથી જાતના છુદ્ધિની પ્રાપ્તિ ત્યાં કરી

એ પચ્ચાસ (૧) જાત, (૨) જાત (૩) વસ્તુ (૪) જાત
પચ્ચાસ (૫) જાતકાદી અને (૬) કામ—આ ૫ છુદ્ધિને કાપે

સાવધાન કરી રહેજો કે જે આત્મા દોષમુક્ત થઈને ધીમે ધીમે પોતાના શુદ્ધ સ્વરૂપમાં અવરિચ્છત થઈ ત્યજ્યા બાદ પ્રતિક્રમણની ક્રિયા આખ્યાયિક છે કલિસંસ્કારી વિષ્ણુ એકાદશ્યાય છે અને આત્માને પોતાના સ્વરૂપને વિચાર કરવાનો અવસર મળે છે તેથી આત્મા ભગમુક્ત બની પોતાના મુક્તેશમાં મુક્તેશ સાખને પ્રાપ્ત કરી શકે છે આ કારણે / કલિસંસ્કારી ક્રિયા પણ આખ્યાયિક ક્રિયા છે દુનિયામાં જે કઈ છે એ જયુ ન તા બોલવી શકાય છે કે ન તો બોલવવાને યોગ્ય છે અને વાસ્તવિક સાનિ તો પુર વખરના બોલે બોલવીએ તો પશુ મળી શકી નથી તેથી પ્રત્યાખ્યાન-ક્રિયા દ્વારા મુમુક્ષુએ પોતાની તનને નિર્લેષક બાનેસી ઉચારી શકે છે અને એમ કરીને બિરહાલીન આત્મશાંતિ મળે છે તેથી પ્રત્યાખ્યાનની ક્રિયા પણ આખ્યાયિક / છે

પ્રતિક્રમણ શબ્દનો ૩૬ અર્થ

પ્રતિક્રમણ શબ્દની બુદ્ધિ પ્રતિ + ક્રમણ = પ્રત્યક્ષણ એ પ્રમાણે છે આ બુદ્ધિ પ્રમાણે એવા અર્થ પાછા ફરવું એટલે / થાય છે પણ રહિને લીધે પ્રતિક્રમણ શબ્દના યોગ્ય આવસ્થા કલિ તમ લ અને આત્મભોજના સમજના સુચક બની ત્યજે છે અને આત્મભોજના સુચક તરીકે એ શબ્દની પ્રતિબિંબે એટલી બધી થઈ ગઈ છે કે આ તમા આત્મભોજના શબ્દના પ્રધાન કરવાને બદલે સૌ કોઈ અને આત્મભોજને બાદે પ્રતિક્રમણ શબ્દનો ઉપયોગ કરે છે આ રીતે અવગરમ અને અગોચીન પ્રધેયા પ્રતિક્રમણ શબ્દ આત્મભોજના શબ્દના પરોન બની ગયા છે પ્રાચીન પ્રધેયામાં સામાન્ય આત્મભોજના અર્થમાં 'પ્રતિક્રમણ' શબ્દના પ્રધાન કરવાને તેણમાં નથી આવ્યા પ્રતિક્રમણમત્? પ્રતિક્રમણવિધિ 'પ્રમસમ' વગર અવગરમ પ્રધેયા પ્રતિક્રમણ શબ્દ સામાન્ય આત્મભોજના અર્થમાં વપરાયે છે અને અવગરમ તે આત્મભોજના સામાન્ય આત્મભોજના અર્થમાં 'પ્રતિક્રમણ' શબ્દના બોધકને ઉપયોગ થયે ત્યજે એમ દેખાય છે

હવે અને પછી પરમેશ્વરી

પરમેશ્વરને બધું

પ્રશ્ન : પરમેશ્વરે શું કર્યું છે ?

ઉત્તર : એ હવે પાંચ બર્ષોનું કૃષ્ટ સ્વરૂપમાં—સમગ્રગામી
દિવસ જેટલું જાગૃતિ છે તેવો ન પરમેશ્વરે કહેવાય છે.

પ્રશ્ન : પરમેશ્વરે અને જોખનારી સુધી હવે કયો શો ફેર છે ?

ઉત્તર : ફેર જાગૃતિનું વિકાસનું હોવા અને ન હોવાને
એ સ્વેચ્છાએ જાગૃતિનું વિકાસ હોય છે અને નિમજ્જન જાગૃતિ
સહિત મેળવી છે તે પરમેશ્વરે મણવ છે અને એકાદી જાગૃતિસાક્ષી
મેળ છે તે જોખનારી સુધી છે.

પ્રશ્ન : એ જાગૃતિ પરમેશ્વરે નથી, શું તેવો પશુ સાધકો
દ્વારા જાગૃતિને નિર્માણ કરીને જોય થઈ શકે છે ?

ઉત્તર : જાણ.

પ્રશ્ન : તો પછી એ પરમેશ્વરે નથી અને એ પરમેશ્વરે
નથી એ જાગૃતિ કયો સહિતની જાગૃતિએ શો ફેર સમજાવે ?

ઉત્તર : કઈ નહીં... ફેર ફેર સહિતજોય પ્રવૃત્તિ થઈ અને
નહીં થઈ છે. એકાદી જાગૃતિસાક્ષીનું વિગુરુ સ્વરૂપ પ્રવૃત્તિ થઈ
છે, નિમજ્જન એ પ્રવૃત્તિ થઈ નથી.

છવ સ જાપી ફેલીક વિચારણા

છવનું સામાન્ય લક્ષણ

પ્રશ્ન : જો મૂળમાં નવા છવો સમાન જ છે તે તો કે જવાબુ સામાન્ય સ્વરૂપ (લક્ષણ) થી છે ?

ઉત્તર : ૧૫, ૨૫, ૩૫, ૪૫ વગેરે પોદ્યવિદ્ય કુલોનો જમાવ અને એનામું અસ્તિત્વ, એ નવા છવોનું સામાન્ય લક્ષણ છે.

પ્રશ્ન : આ લક્ષણ તે જાળિન્દિય છે તે પડી એનાથી છવની એકાગ્રતા કેવી રીતે થઈ શકે ?

ઉત્તર : નિમ્નલેખિતે છવ જાળિન્દિય છે તેથી એનું લક્ષણ જાળિન્દિય જ હોવું જોઈએ.

પ્રશ્ન : છવ તે જાળ વગેરે દરિયાથી તથા સ્થાય છે તે પડી એ જાળિન્દિય કેવી રીતે ?

ઉત્તર : શુદ્ધ ૧૫ જાણેત્ સ્વચ્છતાની જાણેણાએ છવ જાળિન્દિય છે અશુદ્ધ ૧૫ જાણેત્ નિષ્ક્રમ-પોદ્યવિદ્ય કાવ-ની જાણેણાએ એ દરિયા-કાવ છે અશુદ્ધ પર્ણ ૧૫ ૨૫ વગેરેના જમાવ અને એનામું અસ્તિત્વ એ છવો જમાવ છે જન કાવ જાણેત્, મુખ, દુખ, રાગ, દેવ વગેરે છવના વિચાર જાણેત્ કમજન પર્ણ છે જમાવ પ્રાચીન-નિ પ્ત દેવાન લેપિ જાળિન્દિય છે જન વિચાર પ્રાચીન સાપેદ દેવામાં દરિયામાં હ તથા આચારિક લોકની અપ દાએ છવને જાળિન્દિય માનવો જોઈએ.

પ્રશ્ન : ન વિચારના સજાપે છવ કાવે છે તો એને જાણેત્ જાળ દાણુ લક્ષણ કે તુ જોઈએ ન ?

ઉત્તર : ૧૫ ૨૫ ૩૫ એ લાગુ જવાબ દોષને લાગુ નથી પડે, ૧૫૨ સચારી છવોત ૨ લાગુ પડે. ૧૫ ૩ જમામાં મુખનુખ, રાગદેવ વગેરે કાવે દેવ, કમોના કાવ જન કમ

રૂપના મોઝા તેમ જ દેહધારી હોય તે છવ છે.

પ્રશ્ન : જ્યાં ને બાહ્યે વચ્ચે રખત ત્યાંયત છે ?

ઉત્તર : પહેલું વક્ષ્ય સ્વભાવને સર્વો છે, તેથી જોને નિમ્ન-તરની બપેક્ષએ, તેમ જ પૂણ્ અને સ્થાવી સમજાય એકજો નીચું વક્ષ્ય વિભાવને રખત નાયુ છે તેથી જોને બાધારતની બપેક્ષએ તેમ જ અપૂણ્ અને બાધારતી સમજાય એકજો. સાર્વજિક એ કે સ્વેનું વક્ષ્ય નિમ્નરૂપિ પ્રાણ્યે છે તેથી એ જ્યે ક્ષવર્થ થાયુ પડે એવું છે અને નીચું વક્ષ્ય બાધારરૂપિ મુગ્ધ છે તેથી એ જ્યે ક્ષવર્થ થાયુ પડે એવું નથી. બપેક્ષ એ સચારી હોયને થાયુ પડે છે અને મોક્ષના હોયને થાયુ નથી પણ.

પ્રશ્ન : કપા મુગ્ધ ને રૂપિને બાધારે તે ક્ષવર્થ તેમ છતાં ને બનતાં વક્ષ્ય ક્ષવર્થ બાધાર છે તેથી / ને વક્ષ્ય મુ કેવર મરિયામાં જાયુ છે ?

ઉત્તર : સાંખ્ય એમ વેદાંત વગેરે મરિયામાં બાધારને યોગ ૧૫ કે સમિચાનસર મરેક છે તે નિમ્નતરની રૂપિએ અને નાચ વેદિયિ વગેરે મરિયામાં મુગ્ધ, મુગ્ધ, મુગ્ધ, દેવ વગેરે બાધારનાં વક્ષ્યે ક્યાં છે તે બાધારતરની રૂપિએ.

પ્રશ્ન : છવ અને બાધાર એ બન્ને કાંયેને બાધાર એ ?

ઉત્તર : હા એ કાંયમાં છે સચારી અને બાધારી બધાન માનેત માટે છવ અને બાધાર એ બન્ને કાંયેને મરેક કાંયમાં બાધાર છે પણ વેદાંત વગેરે મરિયામાં છવ ને બાધાર સચારી બાધારને / મેનન થાય છે મુગ્ધ મેનન નથી અને બન માટે સામાન્ય કાંય બાધાર છે.

છવના સ્વરૂપનું બાધાર વૈચલ્યવચ્ચ

પ્રશ્ન : બાધાર તા છવ સ્વરૂપ વચ્ચે ૫૫ કેવર

વિ.ખે. ૩૨૫ છે કે આપણુ સ્વપ્ન અનિર્વચનીય અર્થો સમ્બંધી વર્ણવી ન શકાય એવુ છે. તે આમાં સાચુ મુ છે.

ઉત્તર એમુ કહેવુ પડુ સાચુ છે કારણ કે સમ્બંધ મારફત તે મર્યાદિત ભાવ ન વ્યક્ત કરી શકાય છે. તે છતાં વાસ્તવિક સ્વપ્ન પૂર્ણપણે વ્યક્ત થાય તે એ અમર્યાદિત દેવાને કારણે, સમ્બંધી કઈ રીતે દર્શાવી શકાય નહીં એટલા માટે આ અપેક્ષાએ, છતાં સ્વપ્ન અનિર્વચનીય છે આ વાત એમ જોઈ શકાય છે. નિર્વિચાર સમ્બંધી કે તેથી સમ્બંધી કહેવામાં આવે છે એ ન રીતે તે કઈનામાં શરૂ થઈ ગયું છે. હવે હવે નિર્વચી શકાય ન શકાય (આચાર્યવચન ૫૧) — એટલે કે ત્યાંથી સમ્બંધ પાછા ફરે છે અને ત્યાં એમાં કઈ શકાય નથી — વગેરે કહેવામાં આવ્યું છે. આ અનિર્વચનીયપણુ ક્યારેય પરમ નિશ્ચયન કે પરમ શુદ્ધ વ્યવર્તિક નક્કી દિધે સમાપ્ત થઈ જાય. અત્યંતને છવ કે એનામુ કહેવું કહેવામાં આવ્યું છે તે નિશ્ચયનથી દિધે કે શુદ્ધ વ્યવર્તિક નક્કી દિધે.

છવ અવશિષ્ટ છે કે કૌટિલિક મિત્રભક્ત પરિણામ ?

પ્રશ્ન એવુ સંભળવામાં આવે વાંચકમાં આવ્યું છે કે છવ એક વાસ્તવિક વસ્તુ છે અર્થાત્ કૌટિલિક મિત્રભક્ત પરિણામ છે એ કઈ સ્પષ્ટિદ વસ્તુ નથી. એ કે પત્ર વસ્તુ થાય છે અને નહીં પત્ર પત્ર છે આમાં સાચુ મુ ?

ઉત્તર આ ક્યારેય અનિર્વચન છે કારણ કે યાન, મુખ, મુખ, ૬૧ મુખ વગેરે ૭ રૂપોમાં મળી શકે સમય પડાય છે તે સ્પષ્ટ કે મુખ કૌટિલિક વસ્તુઓના આસપાસથી આવે છે. કૌટિલિક વસ્તુઓ એ રૂપોને પેટા કરવામાં કેવળ સાધન એટલે કે નિમિષ કારણ છે ઉપાધાનકારણ નથી એવુ ઉપાધાનકારણ ત્રણ ૧ છે અને તે કે આપણને ત્યાં કૌટિલિક વસ્તુઓમાં આવે રૂપો ઉપ

અન્યારણ થાનુ એ જાણે છે. ને એમ ન જાનવાળી જાને તે જાને કે તેમ જોવા થાય છે. એમ કે મુખનુખ, રાખ-રૂપ, રાખ-રૂપ, જાણુખ, સત્તાર-વિરસાર, સાન-આપન કરે જાને પરસ્પર વિરોધી થાયે એક જ અન્યાયનાં ને સત્તાનેમાં નેણનાં જાને છે એ, ને જાને સ્વતંત્રતા ન જાણે છે, કેઈ રીતે ન સહિષ્ણુએ પુત્રાર ન થઈ શકે.

પ્રશ્ન : જાનના અસ્તિત્વની ગામતમાં જાણે પ્રત્યે જાને સ્થિતિ કરે છે ને જાણે ?

ઉત્તર : જાનના એકાદ્યારણ કે જાણ વખત કરી જાણુખ ન જાન કરવાવાળા નિસ્વાર્થ અસ્તિત્વના વખત જાણ તથા જાણુખ જોવાનાં જાણુખ જાણ જાને વિચારે શુદ્ધ કરીને એકાદ્યારણે વિચાર જાને જાન કરવાથી જાણે જાણુખ થયે શકે છે.

૫મ પરીચય

૫મ પરીચયના પ્રકાર

પ્રશ્ન : શું જાણ પરીચય એક જ પ્રકારના છે ? એમની વચ્ચે અતર શું છે ?

ઉત્તર : ના. જાણ એક પ્રકારના નથી હોતા. સ્વચ્છ દષ્ટિએ એમના પાંચ પ્રકાર છે : (૧) અસ્તિત્વ, (૨) સિદ્ધ, (૩) જાણુખ, (૪) જાણુખ જાણે (૫) સાધુ જા. પાંચ વચ્ચેનાં ૧૨૦ ગાણુખ માટે સજ્જા રૂપે એમનાં ને નિશ્ચય કરવા જોઈએ. પહેલાં નિશ્ચયનાં પહેલાં ને, જાને જાણ નિશ્ચયનાં જાણુખ જાણુખ પરીચયનાં સમાવેશ થાય છે. કારણ કે અસ્તિત્વ જાણે સિદ્ધ એ નેણે તે જાણુખનાં જાણુખનાં વચરેનાં શુદ્ધ રૂપનાં રૂપરૂપે નિશ્ચય કરી દેવા છે. જાણુખ વચરે જાણુખ સહિષ્ણુને પૂજા રૂપે પ્રગટ કરી નથી દેવી, પરંતુ એને પ્રગટ કરવા માટે તેણે પ્રજ્ઞાનીય દેવા છે. ૧૨૦ અસ્તિત્વ જાણે સિદ્ધ એ ને / પૂજા જાણુખને પહેલાં છે. એમને પૂજા

જાસકા નથી દેતી; એટલા માટે એ દેવતાત્વ મનાય છે આથી કૈષકુ
આચાર્ય વગેરે ગણુ, પૂજ્ય અને પૂજક એ ન ને જાવસકા કરાને છે
તેઓ પેતાથી કૈનાસી કૈલીવાળાના પૂજ્ય અને અગિયારી કૈલીવાળાના
પૂજક છે તેથી જ શુરુતાત્વ મનાય છે

અસ્થિત અને સિદ્ધની વચ્ચેનો ફેર

પ્રશ્ન અસ્થિત અને સિદ્ધની વચ્ચે ફેર શું છે ?

ઉત્તર સિદ્ધ શરીર રહિત એટલે બધાવ પૌરુષસિદ્ધિ જાણેથી
ફર દેખ છે પણ અસ્થિત એવા નથી દેતા એમને શરીર દેખ છે
તેથી મોહ, અજ્ઞાન વગેરેનો ત્રાસ થઈ જવા છતાં, તેઓ આશુ
શસ્ત્ર મોક્ષુ વિચારુ વગેરે શારીરિક, વાચિક તથા મનસિક
ક્રિયાઓ કરતા રહે છે સ્વાર્થક એ છે કે જ્ઞાન, શરિત વગેરે ક્રિયાઓ
ના વિકાસની પૂણતા અસ્થિત અને સિદ્ધ બન્નેમાં એકસરખી દેખ
છે પણ સિદ્ધ મોક્ષ (મન-વચન કામથી મિથ) થી રહિત દેખ
છે અને અસ્થિત મોક્ષથી સહિત દેખ છે. તેઓ પહેલાં અસ્થિત
બને છે તેઓ / શરીરના ત્યાગ પછી સિદ્ધ કહેવાય છે

આચાર્ય વગેરે વચ્ચેનો ફેર

પ્રશ્ન આચાર્ય વગેરે ગણુ વચ્ચે શું ફેર છે ?

ઉત્તર જા / પ્રશ્નજે [અસ્થિત અને સિદ્ધની ૭મ /]

આચાર્ય કૌપમાન અને સાધુઓમાં સાધુના શુણ્ણ સાધનના રીતે
એકસરખા દેખા છતાં 'સાધુ કરતાં કૌપમાન અને 'આચાર્ય'માં
વિભેદતા દેખ છે તે એ કે કૌપમાનપણે માટે સુત તથા અર્જનું
વાચનિક જ્ઞાન, અભ્યાસવાળી શક્તિ, વચનમુરતતા અને અર્ચા કરવાની
શક્તિ વગેરે કૌપમાન ખાસ રાખે મેળવવા જરૂરી છે પણ સાધુપણે
માટે જા મુશ્કેલી કૌઈ ખાસ જરૂર નથી દેતી, એ જ રીતે આચાર્ય
પણે માટે સાધુનું સમાચન કરવાની શક્તિ, અભ્યાસ વિનાશિતની

જાળાચારી, ખૂબ જ નસિતા અને ડેરાખાતું વિશેષ યાન વગેરે કુલે
 નોંધે. સદુપદને માટેના કુલેને પ્રાપ્ત કરવાની ખાસ નજર નથી
 રહેતી. સદુપદને માટે તે સચાવીત કુલ નરતી કે જે તે જાણનાં
 અને જાણનામાં પણ હોય કે પણ તે ઉપરાંત જાણનામાં જોય
 અને જાણનામાં જોય કુલ હોય નોંધે. જાણના સદુપદ હતા
 જાણનાતું મહત્ત્વ વધારે છે અને જાણનાપદ હતા જાણનાતું
 મહત્ત્વ વધારે છે

અરિહ તત્ત્વ અહીંકરણ

પ્રશ્ન : જેમ અરિહતની યાન વગેરે જાણનાર લક્ષણો
 અહીંકર હોય છે એમ એમની જાણ અવસ્થા પણ તે જાણનારી
 વિશેષતાવળી થઈ જાય છે ?

ઉત્તર : જાણનાર લક્ષણો સર્વથા થઈ જાયને કારણે અરિ
 હતનો પ્રભવ એટલે તે અહીંકર થઈ જાય છે કે સાધન માનની
 તે એવા ઉપર વિશ્વાસ પણ ન મેલે. અરિહતનો સમય અવધાર
 હોવાને હોય છે મુખ્ય, પણ પછી વગેરે સુતી સુતી જાણના કુલે
 અરિહતના જાણના પેનપેતાની જાણના સમય જાય છે સખ
 નેજિયા ઉપર-નિશ્ચયી, જાણના વગેરે જાણના વેરી પ્રભુઓ
 પણ સમયસત્ત્વમાં જોતાની વેરાવિને જાણના જાણના વેરાવે
 અરિહતના જાણના ૭ પાંચેક કુલ હોય છે તે જાણના જાણના
 નથી હોતા જાણના અરિહત નિશ્ચયે છે તે જાણના વગેરેની તે જાણ
 થી જાણના જાણના હોવા પણ જાણના જાણ છે જાણના જાણના
 છે અરિહત છે કે અને અરિહતના વગેરે જાણના પ્રભુઓના
 છે કે જાણના અરિહતના ૫ જાણના વિશ્વાસ છે

પ્રશ્ન : જાણના રીતે

ઉત્તર : જાણના ૭

જાણનાને માટે જાણના છે જાણના

જાણના

જાણના

છતાં હરભો પણ ખ્યાલ નથી આપી શકતો. આપણી અને ચોખી-
જોની ચોખ્ખા વચ્ચે મોટું અંતર છે. આપણે વિષયોના મુશ્કામ,
શાશ્વત પૂતળા અને અસ્થિરતાના કે-છાંને આપી શકીએ ચોખી-
જોને માત્ર વિષયોનું આકર્ષણ કાર્ત્તવ્ય નથી; શાશ્વત છે એમને
સ્પર્શી પણ નથી શકી; તેઓ તે સ્થિતિના મુખે તેવો હેમ છે.
આપણે શાશ્વત સમય માટે પણ અને સર્વાંશ સ્થિર નથી રાખી શકતા;
કેમ્નું કમું તેણે સાંભળીને મારવા મરવા તૈયાર થઈ જાય છે, નહીં,
નહીં પણ એવાઈ ત્યાં જાયે આપણા પ્રાણ નીકળી જવા મડિ
છે અર્થાત્તમને લીધે જી નથી વાત છે સું કરી, શાઈ અને જાણને
પણ આપણે દુસ્મન માની શકીએ છીએ. પરમચોખી જા નખ દોષોથી
મુક્ત હેમ છે જ્યારે એમની આંતરિક હતા આપણી હાથી હેમ છે
ત્યારે એમની ઉપર અણુના મુશ્કામી મોટાતર સ્થિતિ ધાવ એમાં
કંઈ નવાઈ નથી. સામાન્ય ચોમસમાપિ કરનારા મદ્યમજ્જોના અને
હવે આશ્ચર્યના સામાન્ય માણસોના પણ તેઓ મદિમા-પ્રભવ
તેવામાં આવે છે એનો વિચાર કરવાથી અસ્થિત તેવો પરમચોખીની
દોષર નિમ્નિ માટે સ દેહ નથી રહેતો.

૫૫૬૧ અને નિઃશ્વરધિએ પશ્ચિતુ સ્વરૂપ

પ્રશ્ન. બ્રહ્મા (નિઃશ્વર) અને નિશ્વર (અન્યતર) એ જ-ને
દર્શિએ અસ્થિત અને સિદ્ધતુ સ્વરૂપ તેવું હેમ છે.

ઉત્તર. જા જ-ને દર્શિએ સિદ્ધતા સ્વરૂપમાં કંઈ દેર નથી
એમને માટે > નિશ્વર છે એ જ બ્રહ્મા છે કારણ કે સિદ્ધ
અસ્થિતમાં નિશ્વર અને બ્રહ્માની એકતા થઈ જાય છે. પણ અસ્થિ
દેહની માનનામાં આવુ નથી. અસ્થિતને સ્થિર હેમ છે તેથી એમનું
આવધારિક સ્વરૂપ તો જાણ નિમ્નિએ સાચી સમયે પડાવે છે અને
નિશ્વર સ્વરૂપે સમય આંતરિક સ્થિતિઓના વિશાસ સાથે હેમ છે
તેથી નિશ્વરદર્શિએ અસ્થિત અને સિદ્ધતુ સ્વરૂપ એકસરખું માનવું

એકબે.

પ્રશ્ન : નિશ્ચય અને અવધારણાને આશ્રય હેતુમાં તમારું સ્વરૂપ કેવું હોય છે ?

ઉત્તર : નિશ્ચયણને કહેવું સ્વરૂપ એક નેવું હોય છે ક્યેંક મેકાભાવના આરાધનની તત્પરતા અને નાશ-આશ્રય તર નિર્વિચાર્ય વચેરે નિશ્ચયણને અને પારમાર્થિક સ્વરૂપ હરણુ હોય છે જુ ક્યેંક આવધારિક સ્વરૂપમાં મોડાપણો દેર હોય છે આશ્રયની આવધારિક મોક્ષતા હોયી વધારે હોય છે કેમ કે એમને કમ્મ હોય હાથન કમ્મવચની અને તેન હાથનો મહિમા હાથની રાખવની અવધારી હાથની પડે છે હાથનાને આશ્રયની હાથના મેક-વચ માટે કઈક વિશેષ કુલો મેકવચ પડે છે > સામાન્ય હાથ એમાં ન જુ હોય.

નમસ્કારનો હેતુ અને જિના પ્રકાર

પ્રશ્ન : પારમેષ્ઠીને નમસ્કાર હા માટે કરવામાં આવે છે ? નમસ્કારના પ્રકાર કયા ?

ઉત્તર : કુલપ્રાપ્તિને માટે તેઓ કુલપ્રાપ્ત છે અને કુલપ્ર-તેને નમસ્કાર કરવાથી કુલપ્રાપ્તિ પ્રાપ્તિ જાર થાય છે, કારણ કે તેવું ખેવ હોય એવો જ ખાલો જાની અવ છે વિશ્વ-પ્રાપ્તિ એર અને એરીની અવધાર આવધારણો ખાનની કપાલે પ્રમાણિક (સમુદાર) જાની નથી હાલો એ જ રીતે વિશ્વ અને વિશ્વની અવધાર આવધારણો જાર કઈક ને કઈક વિશ્વ હાલો કરી જ મે છે મોડાઓ પાસે આપણી હાથના અને એકની મોડાઈ પ્રમાણ થાય એવું કાન કરવું એવું થાય જ નમસ્કાર છે આ નમસ્કાર દેત અને જાદેવ એમ મે પ્રાર્થો હોય છે વિશેષ પ્રાર્થની વિશ્વતા પ્રાપ્ત ન થઈ હોય અને નમસ્કાર કરવાના ખાલો એવો હાથ હોય કે હાથના હાથ અને જામુક અપ્રિત મારી હાથના છે એને દેત-નમસ્કાર કહે છે.

ચતુર્થેશ્વર વિકલ્પેનો નાથ થઈ ત્યાંથી ચિત્તની એકસી મધી સિંચતા
 થઈ જાય છે કે આ બ્રહ્મા પેલાની જાતને / ઉપાસ્ય માને છે
 અને તેણે પેલાના રૂપનું / જ્ઞાન કરે છે એ છે બદૈત-નમસ્કાર
 આ બે નમસ્કારોમાં બદૈત-નમસ્કાર સ્થિત છે કારણ કે દૈત-નમસ્કાર
 તે બદૈત-નમસ્કારનું આવ સ્થાપન છે

પ્રશ્ન : મુનશીના જવારનું જાત-વર્ગિતનું કેટલું બેઠું છે ?

હિતાર એ એક એક સિદ્ધ-શક્તિ અને બીજા યોગી-શક્તિ. સિદ્ધોના જ્ઞાન તથા મુદ્ધેની શરવના શરવરી એ સિદ્ધ-શક્તિ છે અને યોગીના (મુનિના) ના મુદ્ધેની શરવના શરવરી એ યોગી-શક્તિ છે.

પ્રતી અરિહતને પહેલાં જાને શિક્ષ વમેરેને પછી તખ્તખર
કેલ્પનુ કાલુ મુ છે !

ઉત્તર વચ્ચુ પ્રતિષ્ઠાન કરવાના એ કમ હોય છે એક પૂર્વનુપૂર્ણ અને બીજો પચ્ચનુપૂર્ણ એટલી પડી નાના કમન એ પૂર્વનુપૂર્ણ છે અને નાના પડી મોટાનુ કમન એ પચ્ચનુપૂર્ણ છે પાંચે પરમેશ્વરોમાં સિદ્ધ સૌથી મોટા છે અને શાશ્વ સૌથી નાના છે કાલુ કે સિદ્ધજનરથ ચૈતન્યચંદ્રિત્ય ચિત્તજીવી જરમ સીમા છે અને શાશ્વજનરથ એવી શાશ્વતા કરવાની પહેલી જુનિકા એટલા માટે જ્યાં પૂર્વનુપૂર્ણ કમથી નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે તે કમ કમની દરિએ સિદ્ધો જરિહત કરતાં મેદ છે જ્યાં પણ જ્ઞાતૃત્વાની દરિએ જ ન જરમ્યા જ છે અને અવકારની દરિએ તે જરિહત સિદ્ધ કરવા મેદ છે કાલુ કે સિદ્ધોના પરાક્ષ સ્વરૂપને જવાસ્વામ્યા તે જરિહત જ છે એટલા માટે અવકારદરિએ જરિહતિને જ્ઞ મનિને એમને પહેલાં નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે

દેવ યુરુ, ધર્મ તત્ત્વો

જૈન ધર્મમાં તાત્ત્વિક ધર્મ ચત્ત્વરે તત્ત્વોનાં સમાવેશો થયા છે. દેવ, યુરુ અને ધર્મ જાતનાં પૂરેપૂરી નિર્ગોળ જગત્ત્વને દેવ-તત્ત્વ, જેની નિર્ગોળતા પ્રાપ્ત કરવાની સાચી આબોધિક સાધના એ યુરુતત્ત્વ, અને મધ્ય ભૂતોને વિવેકી સ્વાર્થ સુધારા દે ધર્મતત્ત્વ આ ચત્ત્વરે તત્ત્વોને જૈનધર્મને જાતનાં કહેવાં લેઈએ, એ તત્ત્વોને જાતનાં નાર અને પોષનાર સાધનાને એવું સરીર કહેવું લેઈએ, દેવતત્ત્વને સ્વચ્છ ૨૫ જાતનાર મહિમ, જેમાંની ધર્મિ જેવી પૂજા-આપણી, એ સત્ત્વ નિમિત્તવાળાં સાધનો, તેની જગત્ત્વપદ પેટાંને વીરવચ્ચને એ જુદા દેવતત્ત્વની પેટાં સાધનારપ સરીસાં વચ્ચ અને જગત્ત્વ એવું છે એ જ રીતે માનવ, જાનપાન, રહેવા આદિના નિત્યો અને બીજા વિધિવિધનો એ યુરુતત્ત્વના સરીસાં વચ્ચ ૩ જગત્ત્વો છે. જમુક કોઈ ન જાતી, જમુક જ જાતી, જમુક પ્રમાણમાં જાતી, જમુક વખતે ન જ જાતુ, જમુક સ્થાનમાં જમુક જ જાતુ, જમુકનાં પ્રત્યે જમુક રીતે જ વર્તણૂક, ધર્મિક વિધિનિરોધના નિત્યો એ સર્વ-તત્ત્વના સરીસાં કપાં ૩ મરેણાં છે.

[અર્થ એ ૧ ૧ ૧]

કર્મતત્ત્વ

કર્મવાદીનો સિદ્ધાન્ત એવો છે કે જીવન એ માત્ર વર્તમાન
 સમયના ૨૪ કલાક નથી પણ એ તે પહેલાં પણ હતું અને આગળ
 પણ ચાલવાનું છે. આ પૂર્વે અને પછી કે નાસ્તુ સ્વપ્ન કે સ્વપ્ન, દારીદ્રિક
 કે શાન્તિક એવું પરિણામ જીવનમાં નથી જન્મવાનું કે તે બીજાં તે
 વ્યક્તિએ વર્તમાન કે પૂર્વ સમયમાં વાચ્યું ન હોય.

કર્મવાદી દીર્ઘ રહિ

એવું એક પણ સ્વપ્ન કે સ્વપ્ન, શાન્તિક વાચિક કે દ્યુતિક કેમ
 નથી કે ? જા કે પર સમયમાં પરિણામ જન્મતાં કયાં સિવાય નિશ્ચય
 પામે. કર્મવાદી દરિદ્ર દીપ એટલા માટે છે કે તે જલ્દી જાગે સ્વપ્ન
 કે જાગે શાન્તિક દરિદ્ર દીપ નથી, કેમ કે તે માત્ર વર્તમાનને
 સંતોષે છે કર્મવાદી જા દીર્ઘ દરિદ્ર સાથે તેની વ્યક્તિક કૌટુંબિક
 સામાજિક કે નિર્ધોષ ત્યાગદારીઓ અને નીચાં નખોડમાં, શાન્તિક
 જાગ્યા દરિદ્રમાંથી કશું જ નીચાં ત્યાગદારીઓ અને નીચાં નખોડ
 કરતાં મેટાં ફેર પડી નથી જાય. તે જા ફેર જાગ્યાં જાગ્યાં
 જાગે અને તેના જાગ્યા પછી જીવનમાં જાગે તે તે કર્મવાદીઓને જાગ્યાં
 અને જાગ્યાં સાથે જાગ્યાં અને જાગ્યાં જાગ્યાં કરતાં કર્મવાદી
 જાગ્યાં જાગ્યાં અને જાગ્યાં છે એમ જીવનજાગ્યાં જાગ્યાં જાગ્યાં

સારંગોના જનપદિયજ્ઞાની માન્યતા

જૈન સાપ્તિકમાં અત્યારે સ્વેતજિયે અને સિન્ધુજોનાં જે કમ સાત્ર મૈત્રુદ છે એમાંના પ્રાચીન મનાતા કમરિયક પ્રધાને સાક્ષ્ય સમય ને ને પરપરાએ બામાલસૂત્ર પૂર સાથે જણાવે છે. અને પરપરાએ જાણવસૂત્ર પૂરને હરિવદ નામના જ્ઞાનના જગમંડ એક પૂર્વોક્તિ મીલુ પૂર માને છે અને ને ને પરપરાએ જાણ સરખી રીતે માને છે કે જ્યાં જાણે અને જોર પૂર એ ન્હુ ભગવાન મહાવીરની સર્વજ્ઞસૂત્ર સાક્ષ્ય રજા છે આ મિત્રાવીર સાક્ષ્ય સાથે માન્ય પ્રમાણે અત્યારે વિદ્યમન કમરિયક સાત્ર સાપ્તિક સમયે નહીં તે એકે સાત્રપે તે, ભગવાન મહાવીરના સક્ષ્ય હરિવદને જ પરપરાથી જોયે છે સાર છે. આ જ રીતે એવી જ સાપ્તિક માન્ય છે કે જ્યાં રીતે જ્યાં સાક્ષ્યે સાત્રપે તેમ ભગવાન મહાવીરની જ પૂર્વજ્ઞાની નહીં નહીં પૂર્વે પૂર્વે રહેલ મીત્ર મીત્ર તીર્થંકરો પશુ પહેલાંના સમયના એકમેકે એક રીતે જાણે છે. જાણવસૂત્રે પ્રમાણે જાણે છે જ્યાં સમયે સમયે જ્યાં ન્યા ન્યા તીર્થંકરો હતા પૂર પૂરનાં જાણવસૂત્રે ન્હુ ન્હુ ૧૫ પારલ કરતા રહે છે. આ માન્યતાને પ્રચલ કરતાં કલિકાલસરવ જાણવ હેમજ પ્રમાણમીમાણમાં, જાણિક જાણવ સૂત્ર જાણવ કર્મિ, સારે ખૂબીથી કહ્યું છે કે— જાણવ સૂત્ર વિદ્યા સંસ્કૃતિસારવિષયકા વ્યક્તિસરવિષયક જાણવસૂત્રવિષયકે। વિદ્યાવીરો ન હરિવદો રજા જાણવ—જાણવિકાવીર એવી જ્યાં ને વિદ્યાએ સક્ષેપમાં કે વિદ્યાવીરો વિદ્યા કરવાની હોયને હોયે ન્હુ ન્હુ સક્ષેપ જાણે છે અને એ વિદ્યા કરવાની કૃતિ તરીકે એજાણવ છે. શુ ત નહીં સાંભળુ કે કુનિય તે સમયજાણી જાણી ને જાણી જ સારી જાણે છે।

જોર જાણવેથી સાપ્તિક માન્ય એવી છે કે એ સાપ્તિક સાક્ષ્યે જાણવ સુધી જાણવ સાથે માની રજા છે અને એવી રીતે

મીમાંસા વદેના અનાદિષ્યાની માન્યતા સમર્થન કરે છે એ રીતે / એનું સમર્થન પણ કરે છે. શાસ્ત્રને લગતી ઉપર સૂચવેલી માન્યતા પ્રત્યે સાંપ્રદાયિક લોકોનો જારે આદર હોવા છતાં જ્યાં કમલત્વ અને એના મુખ્ય વિષય કમલત્વના સમર્પણ એક બીજા દૃષ્ટિએ વિચાર કરવાનો છે એ દૃષ્ટિ છે એવું સ્પષ્ટ

કમલત્વની જરૂર શા માટે ?

જો કે પ્રશ્ન તે કમલત્વને માનવુ કે નહીં અને માનવુ હોય ત્યાં આજારે, એ દોષ એક પણ એવો દોષ કે ? કમ અને એના સ્થાન ૨૫ અથવા સિવાય બીજા કોઈ પુરુષાર્થને માનવો ન હોય એવી સમજણ મુજબ આ ધોષ એ / પુરુષાર્થ દોષ તેવી એને એવું કોઈ કમલત્વ ગ્રીહાસ્ત્રવાળી જરૂર ન હોય કે ? સ્વાધ્યોય / મંત્ર કે ૧ મોકલે અષ્ટવળા દાન આ / પણ લાગીક પરપોતને તમે પ્રખ્યાત થયો પણ સાથે સાથે / એ અતિ પ્રાચીન ગુરુમાં પણ એવા વિચાર હતા કે એ કહેતા હતા કે મરણ પછી / મંત્ર પણ છે અલમું જ નહીં બહોળા દેખાતા મોક્ષ-સ્થાન ઉપરાંત બીજા પણ મ્હા અને કનિષ્ઠ ધોષ છે આવા લોકો પુનર્મ જન્મી અને પર સોલ્યારી કહેવાના હતા એમની માન્યતા એવી હતી કે જો કમ ન હોય તો / મ-સ્મંતર તેમ જ આ મોક્ષ-સ્થાનનો સમર્પણ નેથી / નવી શક્તિ બદલા માટે પુન મની માન્યતાને આધારે કમ વસ્ત્રને સ્વીકાર કરવો જરૂરી છે આ કમવસ્ત્રનો / પોતાની જાતને પરમોક્ષવાળી તથા અર્થિના કહેવા હતા.

પરંતુ, અહીં કામને જ માનવાનું પ્રવલ કપર્મવાળી પણ

કર્મવાળીઓના મુખ્ય એ પણ છે. એક તે એમ કહેવો હતો કે કમનું ફળ સ્મંતર અને પરમોક્ષ જરૂર છે પણ એક જન્મ તથા એક પરમોક્ષને માટે કમ પણ જરૂર / ગોઈએ આ પણ પરમોક્ષવાળી ચોવાળી તથા જરૂર લોકો જે સ્વ કહેવામાં આવે છે એ મેળવવાના

સાધ્યપે ધમનુ પ્રતિપાલ કરાવવાથી દેવાથી, એ ધર્મ નર્મ અને કામ, એ મનુજ પુરુષાર્થોને માનવે હતો, એવી દૃષ્ટિ મેળુ તુલ્ય પુરુષાર્થપે રેઈ સ્થાન ન હતું. નર્મ નર્મ પ્રકારક ધર્મને કહેવન મને છે. એ જથા આ મનુ-પુરુષાર્થવાદી પક્ષના મતમ્મના ન સ્વયં છે. દૂરમાં, એ પક્ષનુ મતમ્મ એવું છે કે ધર્મ એટલે કે મુખ કર્મનુ હજી સ્વર્ગ અને જાપર્મ એટલે જાગૃત્ત કામનુ હજી તરક વધરે છે. ધર્મ જાપર્મ ન પુરુષ-ધર્મ તથા જાપર્મ કહેવાય છે. અને એવી ખરાબ ન મતમ્મ-મતિસુ આ જાણ્ય કરે છે. અને એવી કન્ઝો વચે રાગ નથી રાગ એટલું ન છે કે નો સારો લોક અને વધારે મુખ મેળવ્યાં હોય તે ધમનુ ન જાણ્ય કરે. આ મત પ્રમાણે જાપર્મ કે ધર્મ તે હોય છે, પણ ધર્મ કે પુરુષ હોય નથી. આ પક્ષ સામાનિક જન સ્થાને સમર્થક હતો, તેથી / એ સામાન્ય જન એવાં સિધ્ધ રેવ / વિદિત જાતસલ્લેખી ધર્મની કૃપિતિ થયતુ અને નિવ-દર્શન જાગૃત્તેથી જાપર્મની કૃપિતિ થયતુ. જાગૃત્તિને દરેક પ્રકારની સાધ્ય-નિતિ મુખ્યસ્થા તરીકે જાણ જાણ્યો હતો. એ ન પણ જાગૃત્તવર્ત્ત મેળવ્યાં અને કામકાંઈને તો મેળવ્યાં વચે.

ધર્મકપુરુષાર્થો નિવર્તકધર્મવાદી પક્ષ

કામવર્ત્તિએતે બીજે પણ કપર જાણ્યેલ જાણી સાવ નિરુદ્ધ દૃષ્ટિ ધરાવતો હતો. એ માનતો હતો કે પુનર્જન્મનુ મારણ કર્મ છે એવા રહા નથી સિધ્ધ થતા તેમ ન નિશ્ચિત કાર્યનુ જાગૃત્ત કરવાથી ધર્મ થાય છે. અને એથી સ્વયં પણ મને છે. પણ એ ધર્મ પણ, જાપર્મની જેમ ન સારી થાય છે. એવી માનવા પ્રમાણે એ કોઈ સ્થાન પુરુષાર્થ પણ છે કે મેલ કહેવાય છે. એનુ કહેવું છે કે કેવળ મેલ ન હજીનુ ખેમ છે અને મેલને મારે જાપર્મ કામ— અને પછી એ પુરુષધર્મ હોય કે જાપર્મ—હોય છે. કર્મને તરક રાગ નથી, એનુ પણ નથી. પ્રજાની એ પણ જાણી છે. નર્મ નર્મ

નિર્વાક કર્મની ઉચ્ચેન જાવે છે ત્યાં જમણે એ જા મળે ન છોડે
 છે. એવી માન્યતા પ્રમાણે જ્યારે કર્મની નિવૃત્તિ સકલ અને ધૃષ્ટ છે
 ત્યારે એને ક્રમની ઉપરિતુ મૂળ કારણ પહેલા પશ્ચી માન્યતાથી
 તિલક / અણુવતુ પાતુ એણે કહ્યું કે ધમ અને અધર્મનું મૂળ
 કારણ અચ્ચિત સામાજિક વિધિ-નિયમ નહીં પણ જ્ઞાન અને રાજ-
 દેવ છે. જાતેણુ મને તેણુ કિલ્લસમત અને વિરિત ક્રમ ન હેય,
 પણ તે એ જ્ઞાન તેમ જ રાજદેવતાના હોય તે એવી અધર્મની
 જ ઉત્પત્તિ થાય છે એવા મતે પુણ્ય અને પાપના ભેદ કેવળ સ્વજ
 હિતવાળાઓને મારે છે વાસ્તવિક રીતે તે પુણ્ય અને પાપ અને જ્ઞાન
 તેમ જ રાજદેવતાના હોવાને લીધે અધર્મ તેમ જ હેય જ છે જા
 નિર્વાક કર્મપદી પણ સામાજિક નહીં પણ વ્યક્તિવિશિષ્ટ હોય.

જ્યારે એ પહે કર્મને નાશ અને મેલ પુરુષાય સીધરી લીધે ત્યારે
 એને કર્મની ઉચ્ચે કરનારાં અને મેલને અપાવનારાં કાલોને પણ
 વિચાર કરવો પડ્યો. આ વિચારધ્યાન રાજ્યે એણે કર્મને જા
 કરનારાં > કારણે નહીં કર્યો એ / એ પાત્રો નિર્વાક ધમ છે
 કર્મનાં કર્મ અને નિર્વાક ધમની કિલ્લ એકબીજાથી સાવ વિરુદ્ધ
 છે એવું ખેવ સામાજિક અવસ્થાનુ સ્થાપન છે જ્યારે બીજાનું
 ખેવ પેતાના આત્મનિક-સકલ સુખની પ્રાપ્તિ છે તેથી એ કેવળ
 આ મતથી છે નિર્વાક ધમ / અણુ પતિવળક નાપવી અને
 મેલમાલ વગેરે નામે પ્રસિદ્ધ છે કર્મની પ્રાપ્તિ જ્ઞાન તેમ / રાજ
 દેવતાના હોવાને લીધે એવી સપૂણ નિવૃત્તિના ઉપાય જ્ઞાનનું વિરોધી
 સમજાવન અને રાજદેવતા વિરોધી-રાજ વના નાશ રૂપ-અવન /
 નહીં થતાં જાતેનાં તપ જ્ઞાન અક્ષિત વગેરે અણુ ઉપાયે ઉત્તર
 મુચરેવ ગમન અને સવનના / સાધનારૂપ બેજવામાં જાત્યા છે

કર્મવત્ત સજાથી વિચાર અને ક્રિયા પ્રાપ્તિ

એને મેલના સ્વરૂપ તથા એવા સાધનાની

ગાનમાં છે બદલોદ કરશે / પાપો, પણ સાથે સાથે એને
કમવત્ત સગથી પણ પડે વિચાર કરશે પાપો એમને કમ વત્ત
એના બેઠેની પરિભાષાએ તેમ / બાબાઓ તિર કરી કમ બે
કા જુદી દિલ્લે કમવત્ત જુદી જુદી રીતે વર્તીતલ્ય કમ કમની
કમ આપણી સજિઓનું વિવેચન કમ હુણ હુણ વિષોલી
સમયમાંવ વિચરી, કોનેય અરસપરસના સગમને પણ સિવા
કમી આ રીતે નિર્લકષ્યવાદીઓનું કમવત્ત સગથી એક ખતું
સાચ વ્યક્તિના થઈ ચડું અને રિસે રિસે નવા નવા પ્રયો અને
એના કૌતરોને હાથે એનો પણ ને પણ વિશાલ પણ પડે રહો આ
નિર્લકષ્યવાદી હુણ હુણ પછી પેતાની અનુભવ મુળ જુલ
હુણ વિચારે ખરાતા હવા, પણ અર્થ સુધી એ નહાનું એક સંકુલ
ખેલ પ્રલકષ્યવાદી મગા કમનું હુ ત્યાં સુધી એમનાર્થ
વિચારવિનિમય પણ થશે ત્યો અન એકવાકયના પણ ચાલુ રહી.
આ કારણથી જ એક નવા પ્રેક્ષિક, સાંબરનોમ ભેન અને ભેદ
હરિનું અત્યારે કૌતરખ્ય જુ સાહિત્ય મેરે સાથે છે એવા સમયમાં
ચાલુ હુ કે અત્યારે આ હરિનો એકનીમ પ્રયેનો સ્વભાવ સગ
પ્રયજ્ઞમાં પડી મથે હતા જ્યાં પણ એ હરિનિના કર્મવિષય
સાહિત્યમાં પરિસ્થાપ, કાવ્ય, વર્તીકસુ વગરમાં સ્પષ્ટની તેમ જ
અર્થની દિલ્લે પડુંનું સાચ એવામાં આવે એ.

મહાવાદીઓની સામે સ્વજાતથી જ એક મુશ્કેલ સવાલ એ
હોય કે એક તે પહેલાં નવિશાં કોને જ અનવ છે વાદે, કો કો
એ, હવે એમની વખતે કોક કાલે નર્ત નર્ત કોને પણ નાખ્ય
કે તે પછી આ સમસ્યા કોને સર્વેશ નાશ કેવી રીતે થઈ હોય /
આ સવાલનો કોઈ પણ મહાવાદીઓએ કારે ખૂબીથી કાપી કાપી
હોય, અત્યારે એ નિરાશવાદી હરિનિના સાહિત્યમાં એ વાક્યુ સક્રિય
તેમ / સિદ્ધા એકસરખું વચ્ચન આપકુને નેવા મથે છે આ

સ્પુર્ષિતિ એવું સમિત કરવાને માટે જસ્ય છે કે ક્યારેક નિવર્તક-
 પમચદીઓના લુપ્ત લુપ્ત પક્ષો વચ્ચે ખૂબ વિચારવિનિમય થવો
 હોય. જાણુ જસ્ય દોઢા જ્યાં પણ પાંચે પાંચે એવો સમય જારી
 મરો કે જ્યારે જ્યાં નિવર્તકપમચદી પક્ષો પહેલાં ૭૮૫૫ એકની નવી
 સમીપ ન રહ્યા એમ જ્યાં દરેક પક્ષ ક્રમવત્ત્વ સજથી કિત્તપોદ તે
 કરતો / રજો દરખાનમાં એવું પણ જસ્ય કે નિવર્તકપમચદી
 પક્ષમાં એક જાણો ક્રમવિતક પક્ષ / સ્થિર થઈ મરો કે નો મેક્ષ
 સજથી સજાતો કરતા ક્રમ સજથી ન કીડો વિચાર કરતો દલો
 અને મુખ્યને એવું / અધ્યયન-અધ્યાપન કરતો દલો— એી રીતે
 જોઈ જોઈત રિપયોનો જાસ મિતકવન પેનપેનના રિપમાં કરતો
 દલો અને જન્યરે પણ કરે છે મુખ્યને એ / કમચાઓ મિતકવન
 નેપમમાં કમચાઓજન્યરે વર્તે કે કમચિદાનવેત્ત વચ છે

ક્રમવત્ત્વની વિચારણાની આશીતવા અને સમાનવા

ક્રમવત્ત્વનાં કારણો અને એના નાશના ઉપાયો સજમમાં લે
 જસ્ય મેક્ષવાદી મેક્ષ-મુખ્યમાને એકમત / છે પણ ક્રમવત્ત્વના
 સ્વરૂપ સજમમાં ઉપર સ્વરેષ્ટ કમચિતક વચતુ ૭ મતજ છે એ
 જસ્ય તરી છે પરમાણુવાદી મેક્ષમાર્ગી પેશિષિ વચરે કમચિ
 એનનિષ મજાને એને એનનનો મર્મ કહેવા દતા ત્યારે પ્રચલવાદી
 -પ્રક્રિતિવાદી સાંખ્ય-ચેત એને જાત કરજામિન જાણે / કહેવા
 દતા પરતુ જાણ્યા અને પરમાણુને પરિણામી જનચાણ્યા ને
 મિતક પતાની જુદી પ્રક્રિયા પ્રમાણે કમચિ એન અને / જનનેનાં
 પરિણામ્યે ઉચ્ચ માનવા દતા એમના મન મુજબ જાણ્યા
 એન દોઢા જ્યાં સાંખ્યના પ્રક્રિતિ જાત કરજાવી નેમ સ રાય
 પિત્તસ્રીષ દતા, તેમાં કમચી પિત્તસ્રો પણ સજર છે અને ૭
 / ૧૧૫૫૫નો જાણે મેક્ષસ પણ થઈ રહે છે પેશિષિ વચેના
 મન મુજબ ક્રમ એનનપમ દોઢાને દર્ષિ જરી રીતે એનપી જુ

એન વચ્ચે જન્ય જીવોની ઉત્થાપના સહિકવલ્લ સજીવો માન્યતા

ક્રમવાદી માનવ એમ છે કે મુખ્યકુળ, સપતિવિપતિ, ક્રમ નીચ વગેરે અનેક પ્રકારની જનસ્થાઓ એવામાં આવે છે એમાં કાળ, સ્થાન, પુરુષ વગેરે કામોની તેમ ક્રમ પણ એક કારણ છે. પરંતુ ક્રમ પ્રધાન તેમજ જન જીવોની તેમ, ઉપર તથાની એવી જનસ્થાઓના કે સુરિની ઉપરના કારણપે ઉપરને નથી માનવ જોના જીવો તે સુરિની કારણે ઉપરિ થઈ એમ માને છે અને તેથી એ જીવોમાં થઈ ને થઈ રીતે સુરિની ઉપરિના સાથે ઉપરના સજીવ એવી જેવામાં આવે છે ન્યાયસ્થન કહે છે કે સાર્વજનિક કોઈનું કાળ ઉપરની પ્રેરણાથી / મને છે ૧ વૈશ્વિક જીવોમાં ઉપરને સુરિનો કાળ માનવે એનું સ્થાપ વલુ વુ છે ૨ ચોક્ક જીવોમાં ઉપરને અધિકારના માનવે તે દાણ પ્રાપ્તિનું પરિણામ-૧/૩ તબક્કો જેવાવે-માને છે ૩ અને તે કારણપે પણ પોતાના જનસ્થાના જાતમાં ઉપરિ ના આવે, દેર દેર જાને સુરિનું ઉપરનાકારણ સિદ્ધિ થઈ છે ૪

પરંતુ જીવોને કાળ બોધવાવવા માટે તેમ જીવ ઉપરને કાળે પ્રેરક નથી માનવ કાળુ કે ક્રમવાદી માનવ છે કે તેવી રીતે જીવ કાળે કારણમાં સ્વતંત્ર છે એ / રીતે એના કાળે બોધવામાં પણ સ્વતંત્ર છે એ / રીતે તેમ જીવ ઉપરને સુરિનો અધિકાર પણ નથી માનવ, કેમ કે એવી માન્યતા મુજબ સુરિ જનસ્થાના વ હોવાથી એ કારણે ઉપર નથી થઈ તથા એ પોતે જ પરિણામથી કારણથી એને ઉપરના અધિકારની અપેક્ષા નથી રહેતી.

૧ વૈશ્વિકસૂત્ર અ ૪ અ ૧, સુ. ૧.

૨. પ્રવૃત્તિ-અર્થ ૫ ૪૮

૩. સમર્પિત સુ. ૧૪માં અર્થ અને ક્રિયા

૪. અર્થસૂત્ર ૧ ૧-૧૧૬ અર્થ અર્થસૂત્ર અ ૧ ૩-૧.

ઈશ્વર સુધિએ કતાં જાને કર્મફલસાધા કેમ નહીં ?

જ્ય ત્યજી કાચારેન નવું નથી જન્મું એવું જાગિત છે સઘ-
કાળથી / છે. હા, એમાં પરિવર્તન થતાં રહે છે જાને પરિવર્તન એવ
વાર છે કે ? જવામાં ખુબ વહેરે પ્રાણીજનના પ્રાણની જરૂર એવામાં
જાને છે તેમ / એમાં પરિવર્તન પણ થાય છે કે ? આં કેવળ પ્રાણની
જાણેશ નથી રહેતી; એ જડ તત્ત્વોના જાતજાતના સંયોગથી-અરમી, રેડ,
મિયા વગેરે ઇજિમોથી-કતાં રહે છે ઘમઘા વરીઃ મળી, પગાર વગેરે
વસ્તુઓ એકત્ર થઈ જવાથી નાના-મોટા યોગ કે જાણ જની જા
છે આખોમની પાણીના પ્રવાહો એવા થઈ જવાથી એ નદીપે વહેવા
લાગે છે વરત્ત પાણીપે વસે છે જાને (રી ધાઈ પાણી વરત્ત
જની જા છે વગેરે વગેરે એકલા માટે ધીરને સુધિએ કતાં જાતજાતી
કર્મ કર નથી.

પ્રાણી તેવું કમ કરે છે એવું / જા જાને કમ હાથ મકે
છે કમ / છે જાને પ્રાણી પાંચે કીચા જાળ કમનું જા મકે
એમ નથી કમલો, એ સમુ છે પણ એ ખાનખાં રાખવું જોઈએ
કે છવ-મેનના સસર્ગથી કમમાં એવી ઘડિત પેઠા થઈ જા છે કે
એવી એ પેઠાના સસ-ખાળ રિખોડે, નિવત્ર સમને, છવ તિ
ખાલ કરી કે છે કમવા એમ નથી જાલો કે જા કમ મેનના
સાંચ કર જ જા આપવામાં સમર્થ છે એ તે એવું / છે
છે કે જા આપવા માટે ધીરવૃત્ત મેનની પ્રેરણા પાનછી કમજાર
નથી કારણ કે જાજા છવ મેન છે. તેના તેવું કમ કરે છે એવી
/ એમની સુદિ થઈ જા છે કે એવી કમના જાળી રખા ન દેવા
જા તેઓ એવું જ કામ કરી મેને છે કે એવી એમને પેઠાના કમ
પ્રખરે જા મકા જા છે. કમ કરવું એક વાત છે, જાને એવ
જાને ન રખા એ બીજી વાત છે કેવળ રખા નથી દેવાથી કીચા
કમનું જા મકા જાળી જા એવું નથી જાનું જાખરે એક

ઈર્ષ્યા પછી કાંઈ પોતાની ભેજ ન જાય મારે છે. ઘમસા તરીકે, એ પ્રકૃતિ વાકામાં લેતો છે મરમ મરમ વસ્તુ ખાવ છે અને છોડે છે કે તરસ ન લાગે, તો મુંઝવે રીતે એની તરસ શકાર્થ થાય છે! ઉપરના તત્ત્વોમાંથી કહેવું છે કે ઉપરની ઉપજાવી પ્રેમથી પામીને કર્મ પોતપોતાનું ક્ષમ પ્રાણીમાં પ્રવેશવે છે આ વિશે કર્મવાદીઓ કહે છે કે કર્મ કરતી વખતે, એવા આત્માના પરિણામ પ્રમાણે છવમાં એવા સચ્ચર શાસ્ત્રીનાય છે કે નેથી પ્રેમથીને કલ્પ-છવ કર્મના ક્ષાને આપમેરે / ભાગવે છે અને કમ એવા ઉપર પોતાનું ક્ષા પોતે જ પ્રવેશે છે

છવ અને ઉપર વચ્ચે કોઈ-કોઈ

ઉપર એના છે અને છવ પક્ષ એના, તો પછી એમની વચ્ચે અતર / યુ છે! ક્ષા એકમું અતર લેઈ લઈ કે છવની બધી શક્તિઓ આવરણથી પેરાવેલી છે અને ઉપરની પેરાવેલી નથી. પક્ષ બધારે છવ પાતાના આવરણોને દૂર કરી નાખે છે ત્યારે એની બધી શક્તિઓ પૂર્ણ છે. પ્રકાશી લઈ છે. પછી છવ અને ઉપર વચ્ચે વિષમતા ટેલી! વિષમતાનું કારણ કે જોવાઈ કમ છે એ દૂર થઈ ત્યારે જ પક્ષ ન વિષમતા આવડું રહે તો પછી મુક્તિના / શોધ ખાવ / વિષમતાનું શા ત્વ સંસ્કાર સુધી / મર્યાદિત છે આવજ નહીં તેથી કમવાદ મુક્તિ એમ માનવામાં લેઈ લાંબા નથી કે નજીવ મુક્તિ છવ ઉપર / કે કેવળ સદાતં આવરે એમ કહેવું કે ઉપર એક / પાંચ નહીં, એ જરાજર નથી.

પોતાના વિષય કારણ છવ પોતે જ

આ લોક કે પરમાત્મ સાથે સમય પરવાના લેઈ કમ મારે બધારે મુક્તિ પ્રાપ્તિ કરે ત્યારે એ તો સમાવું / નથી કે એને લેઈ જન્મ નાના વિષયો સામળે કરશે ન પડે મુક્તિ એ-એ વિષય લાગે / લેઈએ કે બને કુ બસી છવ કે ન જન્મી છવ જન્મ

માથા વિષ્ણુ આર્તારિક અને મૂળ કારણ મૂરી બસ વ હુ
 તેઈએ. ૭ આખતર જમિયા ઉપર વિષ્ણુની વિષ્ણુ કોને છે એ
 બીજા પક્ષ એ ન જમિયા વાનેનું હુલુ નોઈએ. ૫૨૧, પક્ષી સૌ
 નાથ નિમિત્તની નેમ એ વિષ્ણુની વિષ્ણુને કયાપચર્ચ કાય છે
 જન્ય અર્થ નિમિત્ત ની થો પક્ષ એ અર્થ વિષ્ણુ બીજા ની
 એટલે સિવાય માનવીનાં જીવિતોને સિવાય હી રહે છે. ૭૫ એ કુસુમ
 મૂળ કારણ પોતાની જાતમાં નિહાળીને એને માટે એ ન તે બીજા
 મર્ત્યા ઉપર દેવાશે પક્ષ કરે છે ૩ ન પોતે વચ્ચળ છે

કમ ના સિદ્ધાંત બને છે. ૭૬ મહામુદ્ધનો અભિપ્રાય

કમના સિદ્ધાંતની મેળવા હતીવા ને સિવાય કે મેળવ્યું
 હતીવા છે તે નહુવા જેવા છે તેઓ કહે છે ૩—

એ તે નિશ્ચિત છે ૩ કમના સિદ્ધાંતને પ્રકાર માનવજાત
 ઉપર નેહા પાવો છે ને માનવી એ જાણે છે વતમાન જાતમાં
 કેઈ જાતનો અપાપ કો વચ્ચ પક્ષ માટે ને કેઈ કુચ વેલુ પો
 છે એ માથ પૂવ જાણ કમનું ન હુ છે તે એ, જુલુ જે વૃદ્ધ
 વચ્ચ માનવીની નેમ, હાંવજો એ સમને સમ કહી બેઠે અને
 સુધી સુધી ને એ માનવી એટલું પક્ષ જાણતો હેમ ૩ સમનીવાળી
 જુલુ જે વૃદ્ધે કહી સમને છે વચ્ચ એથી ન જાણને માટે પાત્રી
 મૂકી મેળો કહી સમને છે તે એને અવાકને માટે અવાકની પ્રેક્ષ
 આપેલાય / મળી જાણી સારુ ૩ જરાળ, કેઈ પક્ષ જાણું કમ
 નાત નથી પામ્યા પાત્રાઓના આ સિદ્ધાંત બને સોવિકાઓ
 નવ-સરકવસનથી સિદ્ધાંત એ જાણે એકસરખા છે જાણે સિદ્ધાં
 તેના કાર એટલે / છે ૩ કેઈનો પક્ષ નાત નથી વટે, કેઈ પક્ષ
 પાત્રાઓના અસ્તિત્વ વિશે જાણે તેથી સકા કમ ન હેમ, પક્ષ
 એટલું વો સુનિશ્ચિત છે ૩ કમના સિદ્ધાંત સોથી વધારે સ્વાર્થમાં
 સિદ્ધાંતમાં જાણે છે. એવાથી જાણે માનવીઓનાં અને એવા

તેા નિરૂપકમણ્વ છે એમ સાબિત કરીને એના તાત્પર્ય કરવાને ઉચ્છેદ આપવાનું કામ કર્મચાત્ર કરે છે. એમના સંસારો કેવળ નિરૂપક-મણ્વના જઈ નથા હોય એમને કર્મચાત્રનો ઉપદેશ જાણે પણ ન પડે. પરંતુ એથી એની વધાર્થતામાં કોઈ જ ફેર નથી પડ્યો.

કર્મચાત્ર સારીર અને આક્રમણના ક્રમોના વખતે દૂર કરીને એક બેઠકાને (વિવેકચાવિને) પ્રગટ કરે છે એ સમયથી જ અતદર્શિ થયે છે. અતદર્શિ દ્વારા પેતામાં રહેલ પરમશક્તિના અંશનું કામ છે. પરમશક્તિના પેદાશને એને પૂર્ણરૂપે અનુભવમાં આપવે, એનું નામ આપવું કિવ (જ્ઞાન) થયું છે. આ અનુભવને પ્રત્યક્ષ કરવાનું કામ, કોઈક સુધી જ રહે, કર્મચાત્ર સીધારી લીધું છે. કાલે કે એ કાલે વચેદ જીવનના ક્રમોદયમાંથી બેઠકાના તરફ ફેરી જઈને પછી સ્વાસ્થ્યિક ક્રમોદયનાની ક્રમ્ય સુખિકા તરફ ખેંચી લાવે છે. પણ, એનું કાલકિત આપણું ન છે. સાથે સાથે એકચાત્રના ક્રમ્ય પ્રતિષ્ઠા અત્યંત વધુ ન થયું એમાં ખાતરી નથી છે. તેથી એ સમય છે કે કર્મચાત્ર અને કાલકિત વિચારોની ખાતરી છે એ જ એનું માર્ગ છે. ખરું ખાતરીને કર્મચાત્રની ખાતરી, સમજાની અનુભવ વચેદને લીધે એના પ્રત્યે કુલિ નથી થઈ, પરંતુ એમાં કર્મચાત્રને છેલ્લું દેવ ! તથા પદાર્થવિદ્યાના વચેદે જીવ અને રસપૂર્ણ વિચારોમાં સ્વચ્છાઈ લેવાની હિત નથી ખૂબી અને એમને રસ નથી અપાવે, એમાં એ વિચારોના છેલ્લું દેવ ! દેવ છે એ સમજાના ક્રમોની સુધિને કાલે પછી વિષયના અભ્યાસને એમાં રસ તથા ન જ આવે છે. અપારે એ એના તત્ત્વો સુધી ફેરવી લાવે.

કર્મચાત્રના કાલે અને એના ઉદયના પદાર્થ

બૈનધાર્મિક કર્મચાત્રની એ અમલ સમજામાં આવે છે. પદાર્થ છે અમલદેવતા પદાર્થ, એને કાલ (અમલ) કહે છે અને એને છે કાલકિતના પ્રત્યક્ષવિચાર, > કાલને લીધે

જામને યોરેલા દેવ છે અને દનકર્મ કરેલા છે

તેન ઇસનમાં ૭ વર્ષ માટે કર્મ સંસ્કરણ પ્રયોજ કરવામાં આવે છે એ વર્ષને માટે અથવા એને સમગ્ર વર્ષને માટે તેનર ઇસનમાં આ સંસ્કરણ મળે છે આવા અવિદ્યા પ્રકૃતિ અપૂર વાસના, આકાંક્ષા, ધર્માધર્મ અદ્ય સરકાર, દેવ ભગવાન વગેરે

આવા અવિદ્યા પ્રકૃતિ આ વસ્તુ સંસ્કરણ વેદનમાં મળે છે એને અથ સંસ્કરણ તેન ઇસનમાં સંસ્કરણ તેન સ્થાન છે અપૂર સંસ્કરણ મોમાં આ ઇસનમાં મળે છે વાસના સંસ્કરણ ઇસનમાં પ્રસિદ્ધ છે પરંતુ ચોક્કસ ઇસનમાં ફક્ત એને પ્રયોજ કરવામાં આવે છે ધર્માધર્મ અદ્ય અને સમગ્ર આ વસ્તુ સંસ્કરણ પ્રયોજ અન્ય ઇસનમાં ફક્ત મળે છે પણ વિદ્યા કરીને ન્યાય તથા વૈદિક ઇસનમાં દેવ ભગવાન પુણ્ય-પાપ વગેરે કરવાનું સ દેવ એવ છે કે જે વર્ષના ઇસનમાં સામાન્ય તથા છે તેમાં ઇસનમાં આમ થતી છે અને પુનઃ મને માને છે એમને પુનઃ / મળી સિદ્ધિને માટે એના સમયનતે માટે-કમ માનવ / ૫૬ છે

કમનુ સ્વરૂપ

મિષ્ટાન્ન, કાચ વગેરે કારણથી પ્રિયકર્મને દાન ૭ પ્રતિ કરે છે તે કમ કરેલા છે કમનુ આ કાચનું ઉપર મુલ્યવેશ આપામ તથા દાનમ ન નતે વાનુ પડે છે તેમજ આપામ આવા કે દાનને દેખાવિક પશ્ચિમ છે તથા દાન / એના ઉપદાનપણ કાંઈ છે અને દાનમ ૭ કામનુ તનિત મુદ્ધ પુદ્ધકેને વિચાર છે અને કમ પુનુ નિમિત્તપણ દાન / છે આપામમા દાનમ નિમિત્ત છે અને દાનમમાં આપામ નિમિત્ત છે આ રીતે આ ન નતના આપામ આપામમાં મી / અને અપુરના તેના કાચકારનું સમય છે

પાપ-પુણ્યની કસોટી

સાધન-ભોગો કહે છે કે જન, પુણ્ય, મેઘ વગેરે વિષયો કસવાથી પુણ્ય કમનિ (પુણ્યનો) નષ્ટ થાય છે અને કમનિ પુણ્ય હોય, કચ્છા વિગત કામ કર્યું વગેરેથી અગુણ કમનિ (પાપનો) નષ્ટ થાય છે પણ આ કઈ પુણ્ય-પાપનો નિમ્ન ન કસવાથી મુખ્ય કસેલી નથી એક પરોપકારી ઘટના બધે કમનિ એકપરોપકાર કરે છે ત્યારે એ કમનિ કદ છે બધે થાય છે દિતિવિત્ત મુખ્ય અવગણ્ય છેકાળને એકી કચ્છા વિગત અવગણ્યનો પ્રયત્ન કરે છે ત્યારે એ જગાળને પુણ્ય તેથી બધે થાય છે પણ એકલા માનવી ન છે એ કાલર અગુણ કામ કરવાથી ભેદાય છે કે ન એ દિતિવિત્ત મુખ્ય / એકો પાપ અગુણ છે અગુણી કાલર બધે કમનિ અગુણ, મેઘ ભોગોને કચ્છાના દરોહથી કે નીચા કમનિ કચ્છા દરોહથી જન, પુણ્ય વગેરે વિષયો કરે છે ત્યારે એ પુણ્યને બધે પાપનો નષ્ટ કરે છે તેથી પુણ્યનષ્ટ કે પાપનષ્ટી સાચી કસોટી કેવળ કાલરથી થિત નથી પણ એકી સાચી કસોટી કમનિ દરોહ / છે પુણ્ય-પાપની આ કસોટી હોને સાધન-રતિ મુખ્ય છે કાલર કે આ દિતિવિત્ત સાધન છે કે- વાણી માનવા વસ્તુ વિશિષ્ટકાંટી લાગી.

સાચી નિષેધવા-કમ કાલર ન કાલર?

સાધન-ભોગ એમ માની લે છે કે અગુણ કામ ન કરવાથી આપણને પુણ્ય-પાપનો ભેગ નથી થાયે તેથી તેઓ એ કમનિ છે તલ કે છે પણ મેઘેકાળે એકી માનવિત્ત વિષય નથી કસેલી તેથી તેઓ પુણ્ય-પાપથી અગિય રહેવાથી કચ્છા અગણ્યના અર્થ પણ એકી પોતાની જાતને મુકા નથી કરી શકતા.

એકલા માટે એ વિચારણા એકાંતે કે સાચી નિષેધવા પ્રતે કસવાના માનવિત્ત કોઈ અગુણ કાલરે ભેગ (નષ્ટ) કરે છે એ કામ ન ભેગ છે કાલર અગુણથી કમનિ વિષય અગુણને નષ્ટવાળી

ચાલી રહતી નથી. બાપી જીવતું ને કાપવા જેવું બહાર વિદ્યમાન રેત તે ઉપર ઉપરથી હાથે પ્રયત્ન કરવા છતાં પણ કોઈ બાંધી પેટાથી જાને બંધનમાં બંધાવી નથી રાહતી. કાપવાનું પીનાયત બધી જાણ્યો, જળામા કમજોરી નેત્ર, નિર્ભય રહે છે. પણ કાપવાનું બાપા પેટાને દેખાવ કરીને પણ પેટાની તથા નેટથી પણ ગુન્દિ નથી કરી રાહતો એટલા માટે / એમ કહેવામાં આવે છે કે બાપાકોને ત્યાં કરીને ને કાપ કરવામાં આવે છે તે બાપા નથી જુ માત્રમ કે સ્વપ્ન નિર્ભય માનસિક શોભા ત્યાંમાં છે. બા / ઉપરેટ કમજોરીમાં મથે છે અને ની? પણ એ / વાન કહેવામાં આવી છે કે—

મન એ મનુષ્યાર્થે કારણ કમવોલ્લસો ।

મનવાત્ર કિલ્લાકાંઠેયિ મોલે નિર્ભય સ્થાપ્ત ॥ મૈત્રુપનિષદ

ક્રમ નુ બાપાકોપણ

વિચારસંધિ મુલુકનું બાપાં પ્રત્ય જો છે કે ક્રમ સાદિ છે કે બાપાકો બાપા ત્યાંમાં જેનું જીવન કમ છે કે ક્રમ બાંધીની (એક એક ક્રમની) બાંધીને સાદિ છે અને પ્રવાહી બાંધીને બાપાકો છે પણ ક્રમની પ્રવાહ કાપે રા મથે, એ કોઈ કરી રાહત નથી સુનિષ્ઠા સામે મુલાકાતું બાપા બાપા છે અને બાપાતું વર્ણન બાપાકો કે બાપાત્ર સ્વદ સિવાય બીજું કોઈ રીતે કોઈ રાહત નથી એટલા માટે ક્રમના પ્રવાહને બાપાકો કહેવા સિવાય બીજો કોઈ બાપા નથી ક્રમ પ્રવાહનું બાપાકોને અને મુજા કહેવાનું સ્વદરમાં રાહત નથી કરવાપણને બાપાં પ્રતિષ્ઠિત જીવન માને છે

ક્રમ બાંધીનું કાપણ

જેનું જીવનનું નિષ્કાલ, બાંધીને કાપા અને રેત એ મારે ક્રમનામાં રાહતો કહેવ છે બાપાં સહેવ પાળનાં એ (કાપા અને

પેન) કાસ્ટોર્થ કરોયે મને છે. વધારે દુઃખમાં કહેવું હોય છે એમ કહી શકાશે કે કપાળ ન કમળમાં કાસ્ટુ છે. જામ છે કાપેલો સિંહાસન અનેક પ્રકાર છે. પણ આખરિમાં વિદ્યોત્તમે એ નજી દુઃખ વર્ષાકે છુ કરીને એવો રાજ અને દેવ એવાને ન પ્રકાર કહે છે. જાણન, મિત્રાણન વગેરે ? કમળ કાસ્ટો કરેલા છે એ પણ રાજ દેવના સમખે લીધે ન રાજની કે દેવની માયા વધી કે રાજ વિપ્સિન કહે જાણના લાગ્યું / સમખે તેથી સન્દેહ મેં હોય જ્યાં કમળમાં કાસ્ટો ભવે જીવન જાણિક હતો કહે તેન કહીને કાંઈ મનામે નથી. નેપાથિક તથા વેશ્વરિક કાંઈનાં મિત્રાણને, રાજ કાંઈનાં પ્રાણિ પુરુષના ભવેકાણને અને વેશ્વર વગેરેના જાણિકને તથા તેન કાંઈનાં મિત્રાણને કમળ કાસ્ટુ કહ્યું છે. પણ એ રાજ જાણમાં રાજની કે ગમે તેને કમળ કાસ્ટુ કેમ ન જાણમાં જાણે, પણ એ એમાં કમળની જાણના (કમળિય પેના કરાણી સિન) છે. તે તે રાજદેવના સમખે લીધે ન રાજદેવને લાગે કે જાણના જ્યાં / જાણનાજી (મિત્રાણ) જોઈ જાય કામે છે કે નહીં જાણે છે. મધ્યમાનના સુનિર્વાર્થના વચ્ચા વચ્ચે જાણ એ કાંઈનાં જાણ કમળ કાંઈનાં જાણ રાજદેવ / છે.

કમળી જાણ જાણના લાગે

જેન કાસ્ટોર્થ પરમ પુરુષર્થ-એક મેળવવાનું જાણ જાણનાં છે. (૧) જાણકાંઈ, (૨) જાણના અને (૩) જાણના જાણિક કરાં કરાં જાણ અને વિદ્યા, એ જેને ન મેળવનાં જાણ કરાં છે. જાણ સ્વેચ્છાઈ કાંઈનાં જાણના-જાણના-જાણનાં એને જુનું નથી જાણનાં. પણ જાણ એ જાણ છે કે થીક કાંઈનાં કમળ રાજ, દેવ, અને સિન, એ જાણે મેળવું જાણના અનેક છે. તે પડી તેન કાંઈનાં જાણ કે ને / જાણના કેમ કરાં ? જાણના પુરુષને મેં છે કે જેન કાંઈનાં ? જાણનાકાંઈનાં જાણનાકાંઈનાં કાંઈનાં છે. જેનાં કેમ

અને એજ જન્મે માર્ગેના સમાવેશ થઈ જાય છે. કારણ કે સમગ્ર ચરિત્રમાં મનોનિષ્ઠ, ઉદ્ધિગત, ચિત્તશુદ્ધિ, સમસ્થાપ અને એ મારે સેવામાં આવતા ઉપાયોનો સમાવેશ થઈ જાય છે. મનોનિષ્ઠ, ઉદ્ધિગત વગેરે સાત્ત્વિક થઈ જઈ કર્મમાત્ર છે અને ચિત્તશુદ્ધિ તેમ જ એને મારે કરવામાં આવતી સત્ક્રિયાતિ એ / ચોક્કસ છે. આ રીતે કર્મ માત્ર અને ચોક્કસજનુ મિશ્રણ એ જ સમગ્રચરિત્ર છે. સમગ્રજનન એ / સમિતમાત્ર છે. કારણ કે સમિતમાં મહાત્મા જનુ મુખ્ય હોય છે અને સમગ્રજનન જનુ મહાત્મા / છે. સમગ્રજનન / જાનમાત્ર છે. આ રીતે જો જનનમાં કહેલાં મેદુનમાં જનુ સાધનો. અન્ય જનિનાં જ્યાં સાધનોનો સમુચ્ચય છે.

આપમાનું સ્વતંત્ર અસ્તિત્વ અને પુનરાન્ન

ક્રમ જાતે ઉપર ૭ થઈ કહેવામાં આવ્યું છે. એવી સત્ક્રિયા ત્યારે જ થઈ શકે છે કે જ્યારે આપમાન જડથી જુદું તત્વ માનવામાં આવે. આપમાનુ સ્વતંત્ર અસ્તિત્વ ૭ પ્રમાણેથી જાણી શકાય છે. એમાં એક પુનરાન્ન મ પદ્ય છે. એટલું / જાણી જાતે જામાન કરીર પડી આપમાનુ અસ્તિત્વ માનવામાં ન આવે તો કેટલાક પ્રમાણે નિમ્નસ તરીકે થઈ શકેલો.

પદ્ય માણસો એવા તેવામાં આવે છે કે તેઓ આ જન્મમાં પ્રામાણિક હવન વિધાને છે. પરંતુ તહે છે હસિ અને એવા પદ્ય માણસો તેવામાં આવે છે કે તેઓ નયમ નીતિ અને પતનુ તથા સાંકળાને ચિદાર્થ જાય છે. પરંતુ હોય છે જાણી રીતે મુખી. એવા અનેક માણસો મળી શકે છે કે જ્યાં પોતે હોય કરે છે અને એ દેવો — અપરાધિનુ ફળ ભોજવે છે. બીજા જૂન એક કરે છે અને જડીયાન જાળિને હાથિને માંથડે થકે છે. બીજો ચોરી એક કરે છે અને પાશ્વો જાય છે. બીજો આ ઉપરથી એ વિચાર કરવો જોઈએ કે જેને જેવાના સ્વાસ કે અચળ ફળનો જાણો આ જન્મમાં નથી મળે.

કર્મ જોડીનીનાં વિશેષી છે? કયા કર્મનો ભય કર્મ જનસથામાં જનસથાથી અને કર્મ જનસથામાં જનનિષ્ઠ છે? કયા કર્મનો વિષય કર્મ સ્થિતિ સુધી નિષ્ઠ અને કર્મ સ્થિતિમાં જનનિષ્ઠ છે? જનસથામાં નેવેરેસ જનનિષ્ઠ કર્મને જન પ્રધરની જાતીનું કારણી પુરુષોને જાતીમાં કરે છે અને જો દસા જેવી રીતે કરી, જન સુકમ કરી વરેરેની રખા કરે કરે છે—વરેરે વરેરે કર્મ જાતે સુકમ ધરાવતા સુખાત્મક પ્રયોજો મુક્તિસુખ, કિન્તુ અને વિષય મુક્તિને જો કર્મજારિય સિવાય જીવે કર્મ પદ્ય દર્શનના સાક્ષિની નથી કર્મ જાતે કર્મવત્ત સુખથી જો કર્મની જા / વિષયના છે.

[સ્તોત્રિક ન ૧ ૪ ૨ ૫-૨૧૧ ૨૧૩ ૨૧૪, ૨૧૫-૨૨૮]

અનેકાંતવાદ

અનેકાંત એ એનું સમૂહનું મુખ્ય સિદ્ધાંત છે. તે વસ્તુઓને અને પદોના ને તે પ્રદેશમાં સમાવવામાં આવે છે અનેકાંત અને સ્વાતંત્ર્ય એ બંને સંબંધે અત્યંત સામાન્ય રીતે એક / અર્થમાં વ્યવસ્થા છે માત્ર તેના / નહિ પણ તેને સમાવવા સંબંધે તેના બંધન ને તેના સમૂહને અનેકાંતના છે અનેકાંતસમૂહના વસ્તુઓ એકાંત-એકાંતના છે એવાથી તેના મોટા પેટાના અનેકાંત સમાવે માનવાને એક અભિમાનની વસ્તુ લેવાના આવ્યા છે અને એવી સ્વતંત્રતા હોવાના તેમ / સુસ્વતંત્રતા આપી શકતા આવ્યા છે અને આપણે ત્યાં એ છે કે અનેકાંત એ વસ્તુ નું છે.

અનેકાંતની સામાન્ય સમજૂતી

અનેકાંત એ એક નવી વિચારપદ્ધતિ છે તે બધી દિશાઓમાં, બધી જાતોની મુશ્કેલીઓ એક માનસિકતા છે માનસિક, વિચારના અને આત્મિકતામાં મોટા પણ વિષયો તે માત્ર એક / તુરંતી કે અત્યંત જાતોની નેના ના પાડે છે અને સ્વતંત્ર હોવા તેથી વધારેમાં વધારે જાતોની, વધારેમાં વધારે વિચારોની અને વધારેમાં વધારે માનસિક રીતે તે સ્વતંત્ર વિચારના, આત્મિકતાના પદોના વધારે છે આ તમામ પદોના પણ માત્ર સ્વતંત્રતા જાતો ઉપર જ નહિવતે છે અને કાંતનું દરિયાવડું અંતર દરેક એકાંતે તેની પાછળ, આત્મિક કે અંતર સર્વત્ર સ્વતંત્ર-વધારેમાં વધારે અનેકાંત એ માત્ર કાંતના નથી.

એમજુ ૧૫ થી એમ ૮ નિરુદ્ધ જવામુ ૧ જાણી નથી રહેને
ખાતર તેનાં એમ માન્યા વગર સતિષ નથી રહે ૧ એવ એ
સત્ય તત્ત્વ છે અને એ અનુભવ તત્ત્વ ૧ હોઈ શકુ ખેડ
કમ હો છે એમુ ૧૫ એને ભોગવુ ૧ પો છે અને એવ એ
એને કુલ અન્ય માતામાં હવુ પડે છે સુરભવસને ૫૫ પુનર્જન્મ
માનેષ છે પણ નિર્મિતસ્થાતી ત્વન પલિન નિર્મી કમયા કાલ
વેદ પુનર્જન્મને અને છે પુનર્જન્મને આ સ્થિતિ અકાળા સત્ય
અનિનને માનવ્યો પ્રજા પુરવો છે

કમ વસ્ત્ર અને જૈન કલનથી વિશેષતા

જૈન કલનમાં હોય કમની નખખાલ, છા અને કૃત્રિમતા એ
વસ્ત્ર અવસ્થાએ માળી છે એને અનુક્રમે નર, સ્ત્રી અને કલન હો
જ. જૈનર કલનમાં ૫૫ કમની આ અવસ્થાએનું વસ્ત્ર છે એમ
અવસ્થા કમને સિવાય, સ્ત્રી કમને સમિત અને
કૃત્રિમતાન યોર ૫ કલેષ છે પણ જૈન કલનમાં અનુભવસુર
સેરે કમના ૮ ખગમેયો તથા ૧૪૮ પ્રમેયો વર્ધોક્તુ હુ છે
અન એ હાથ સહારી જાતની અનુભવસિદ્ધ સિદ્ધાંતિન અસ્થ
ઓના જેવ પુરવ્યો કલનમાં જાન્યા છે તેના હોઈ પણ જૈનર
કલનમાં નથી પાનજ્ય કલનમાં કમના તનિ અનુ અને
એવ એવ વસ્ત્ર પ્રકારના વિષય ઓળ્યા છે પરંતુ જૈન કલનમાં
કલનમાં આવેલ કમ કાનથી વિચારણાની આગળ એ વસ્ત્ર નામ
૮ હોય છે

અવસ્થાની સાથે કમની નખ ખેડે થાન છે ૧ એવ અસ્થે લી
તાં છે ૧ અપ અસ્થે કમમાં કૃત્રિ સમિત પેદા થઈ નર છે ૧ સુખ
વસ્ત્ર અને બોજામાં બોજા દેવા વખત સુધી કમ અવસ્થાને વળ્યો
રહે છે ૧ અવસ્થાને સામેલ એવુ પણ કમ દેવા વખત સુધી વિષય
નર અવસ્થામાં અવસ્થા છે ૧ વિષયના નિર્મિત અવસ્થામાં અવસ્થા

જઈ રહી કે નહીં ? એક કર્મ બીજા કર્મમાં ક્યારે ફેરવાઈ નય છે ? એમની બધ સમજતી તીવ્ર કે મદ સક્તિમાં ફેરી રીતે ફેરફાર જઈ રહી ! પાછળથી વિષાક-ફળ આપનારુ કમ ખેલ્યાં / ક્યારે અને ફેરી રીતે મોગરી જઈ સદાય છે ! કમ જમે તેટલું જગવાન કમ ન દેખ, પણ આપના ગુરુ પરિણામોથી એ વિષાકને ફેરી રીતે શાકી રહ્યા છે ! ક્યારેક ક્યારેક આપના સેકડે પ્રશ્ન કરે તેપણ કમ પેનાનો વિષાક ચમકાવવા વચર કમ નથી હસતું ! આપના ફેરી રીતે કમના કાંઈ અને મોઝા છે ! આમ દેખા જતાં પણ વસ્તુ આપનામાં કમનુ કમત અને મોઝાત ફેરી ફેરી રીતે નથી ! સમસ્ય પસિવામ પેનાની આશ્ચર્યસક્તિથી આપના ઉપર એક પ્રકારની ક્ષુદ્ર સત્ત્વ આસ્વાદન ફેરી રીતે નાખી દે છે ! આપના વીચ-સક્તિને પ્રકાશને આ ક્ષુદ્ર સત્ત્વ આસ્વાદનને ફેરી રીતે ફાટી દે છે ! સ્વભાવે ગુરુ આપના પમ કમના પ્રભાવે ફેરી રીતે મચિત નેવે ! દેખાય છે ! અને આપના દ તો આપના દેખા જતાં પણ આપના પેનાના ગુરુ મધ્યથી મચિત ફેરી રીતે નથી બનેા ! એ પેનાની ઉમ્મનિને સમને ખેડાં નાપેવા ઉપ કમોન ફેરી રીતે દૂર કરી દે છે ! એ પેનામાં રહેલા પરમાત્માવરનાં ક્ષુદ્ર ક્ષુદ્ર મારે નાપરે કમનુ કમ છે તે વખતે એમી અને એમાં અત્યાશ્ચર્ય થતાં કમોની વચ્ચે તેુ દે દે છે ! ઉચે વીચવાન આપના ફેરી તનનાં પરિ જામાથી જગવાન કમોને કમનેર કરીને પેનાના પ્રશ્નિ માગને નિકલે જાય છે ! આ મપરિમા નિસાળા પરમાત્મરેને સ્વાકા-તાર કાવચમાં સદાય જાય પસિવામ, તેને અપૂરકાજ તથા અનિરિતરણ કદે છે એમનુ સ્વપ મુ છે ! ક્ષુદ્ર પેનાના ગુરુ પરિણામોથી પરજાણથી વીજળીક વજળી કમફરી પડેલા ફેરી રીતે કુકેકુકા કરી નાખ છે ! જગી ક્યારેક ક્યારેક મિથા વખત મારે સ્પર્શ મનેશ કમ / ફેરી પાછાં બેલા આપને પ્રશ્નિમીત્ર આપના ફેરી રીતે નેમ્મે પાછાં દે છે ! નય અને ઉલ્લી દિલ્લે કયા કયા

કર્મ એકબી નનાં વિરોધી છે। કયા કર્મનો નષ્ટ કર્ષ જનસાચાં
જનસાચાં અને કર્ષ જનસાચાં અનિવૃત્ત છે। કયા કર્મનો વિષય
કર્ષ સ્થિતિ સુધી નિવૃત્ત અને કર્ષ સ્થિતિમાં અનિવૃત્ત છે। જાકયા
સામે નેમ્મેલ જાતીનિવૃત્ત કર્મરૂપ છેવા પ્રાપ્તી જાકર્ષજનિવૃત્તી
દુર્લભ્યેને જાકર્ષી કરે છે અને એ હાથે કર્ષી રીતે સરીદે, જદ
સૂક્ષ્મ સરીર વર્તેલી રમતા કર્ષી કરે છે।—વર્તે વર્તે કર્ષી સામે સંભવ
પર્યાયા સંભવમય પ્રભોને સુખિતપુન્ય, કિલ્લન અને વિજય પુન્યો
નેન કર્ષીસાદિત સિવાય બીજા કોઈ પણ કર્ષનના સંવર્ધનથી નથી
કર્ષી સંવર્ધે, કર્ષીવત્ત સંભવી નેન કર્ષી જા ન વિરોધતા છે.

[જોષિ પ ૧૫ ૧૧-૧૧૧ ૧૧૩ ૧૧૬, ૧૩૫-૧૩૮]

પણ સ્વચ્છિદ્ર થયેલી કાપળા હોઈ તે તત્ત્વજ્ઞાન છે અને વિવેકી
જ્ઞાતૃસ્વરૂપો વિષય હોઈ તે ધર્મ પણ છે અનેકાંતુ દરિદ્રપણ
એમાં છે કે તે તેમ જીવ વિષયોને નથી જાણુથી તત્ત્વજ્ઞાને જોય,
વિચારવા જાનનાવવા પ્રેરે છે તેમ જો પોતાના સ્વરૂપ અને દરિદ્ર
પણા વિશે પણ ખુબી યતની વિચાર કરવા દરમાવે છે. તેણે
વિચારતુ ખુબીપણું રખાવણું અને તત્ત્વજ્ઞાન તેણે જ અનેકાંતુ
જાણે છે દર્શન.

[અભિ. થા. ૬, ૩ ૮૭૩]

દર્શન પણ વિવિધ દર્શન હોય કે ધર્મ પણ હોય, એના આધારપ
—એના મૂળ પ્રવર્તક પુરુષની—એક ખાસ દષ્ટિ હોય છે તેમ કે
સકારાત્મકની પોતાના માન્યિપણમાં આત્મદષ્ટિ અને અન્ય
દુહની પોતાના ધર્મ પંથ પ્રવર્તનમાં મધ્યમાદિપક્ષદષ્ટિ એ ખાસ
દષ્ટિએ છે તેમ દર્શન આત્મીય દર્શકમાં એક વિવિધ દર્શન છે
સાચે સાચે વિવિધ ધર્મપંથ પણ છે તેથી એના પ્રવચ્ચ અને
મધ્યમા મુખ્ય પુરુષોની એક ખાસ દષ્ટિ એના મૂળમાં હોવી જ
જોઈએ, અને એ છે પણ ખરી. આ દષ્ટિ જ અનેકાંતવા છે
તેમ તત્ત્વવિચાર હોય કે આચાર—અન્યાર હોય, અને તે હોય એ
મધ્યમ અનેકાંતદષ્ટિને આધારે ચેતનામાં આવે છે અન્ય એમ
હી સમજ કે અનેક પ્રારના વિચારો અને આચારોમાંથી જેન વિચાર
અને તેન આચાર યુ છે. એ કેવળ દર્શક છે. એ નહીં પ્રવચ્ચી
અને એની આચારણી કરવાની એકમાત્ર કોણી પણ અનેકાંતદષ્ટિ ૧ છે.

[અભિ. થા. ૬, ૩ ૧૪૪]

અન્ય દર્શનોમાં દેખાતી અનેકાંતદષ્ટિ

આપને નવા લખીએ છીએ કે છુદ પોતાને સિદ્ધાન્તવાદી કહે
છે. ૧ તેન આચરણમાં મર્યાદાને પણ સિદ્ધાન્તવાદી કહ્યું છે. ૨ સિદ્ધ

અન્યને બંધ છે પણકામ કરીને સત્-અસત્નુ નિષ્પન્ન હતુ અને
 સુનોને એમ સમનપ કરવો. વિશ્વ-અવાહન / નીચું નામ અનેકાંત
 છે કામ્ય કે વિશ્વ-અવાહમાં એકાંત દરિનિદુના ત્યાગ દેખ છે
 મોદ પરપરામાં વિશ્વ-અવાહને સ્થાને મધ્યમમાર્ગ સ્થ વધારે
 ૧૫ છે અતિ(ઉગ્ર)ને ત્યાગ કરવા જ્યાં અનેકાંતના અવસાનનામાં
 સુષ સુષ વિચારોનાં મુદ્દાં દ્વા દરિનિદુ દોર્ષ સ્ત્રી છે તેથી /
 આપણે નામ, સાંખ્ય-યોગ અને મીમાંસક ગ્રંથ દર્શનોમાં પણ વિશ્વ-
 અવાહ તથા અનેકાંત સમન્વય ઉપચોડયી નિષ્પન્ન થયેલું તેથી એ
 ઈતિ અકાષ્ટાત નામસૂત્રના પ્રસિદ્ધ ભાષ્યકાર વા અપને ૨-૧-૧૫,
 ૧૬ ના ભાષ્યમાં > નિષ્પન્ન હતું છે તે અનેકાંતનું સ્પષ્ટ સ્વેતક
 છે અને ક્ષારણને વિમાનવક્ત્ર એમ કહીને તે એમણે વિશ્વ-અ-
 વાહને / પામે પડ્યો છે આપણે સાંખ્ય-સત્તાની તત્ત્વચિંતનની
 સમ્ય પ્રતિષ્ઠાને ખ્યાતપૂર્વક તેમણે તે જાણ્યો કે એનું નિષ્પન્ન
 અનેકાંતદર્શિની કરવામાં જાણ્યું છે. યોગસૂત્રના ૩-૧૩ સૂત્રના
 જ્ઞાન તથા તત્ત્વવૈજ્ઞાની વિચરણને ખ્યાતપૂર્વક વાંચનાર, સાંખ્ય-યોગ
 સૂત્રની અનકાંતદર્શિને ગરબર સમજી શકે છે કુશલિને પણ
 મ્યોહ્યવર્તિકમાં તેમ / બીજે પોતાની તત્ત્વવ્યવસ્થામાં અનેકાંત
 દર્શિને ઉપોદ્ય કયો છે ? માત્ર ઉપનિષદોને જ આધાર લઈને
 કેવાઈત, વિશ્વ-ચાઈત દેતાઈત, સુહાઈત વગેરે અનેક વાક સ્થાપિત
 થય છે તે જરી રીતે અનેકાંતવિચારસરણીના દ્વા મુદ્દા પ્રકાર
 છે તત્ત્વચિંતનની વાત જાણુએ મૂકી આપણે ખાતરજૂથના દ્વા
 દ્વા જાત્યાર-વ્યવહારો ઉપર ખ્યાત આપીશું તે એમાં પણ આપણને
 અનેકાંતદર્શિ દેખાશે જરી રીતે જાણતું સ્વરૂપ જ એવું છે કે
 ને એકાંત દર્શિમાં પૂરેપૂરું અભિવ્યક્ત નથી થઈ શકતું ખાતર
 વ્યવહાર પણ એવો છે કે > અનેકાંતદર્શિનું અંતિમ અવસાન
 લીધા વગર નથી શક્ય નથી

[૧૫૦૫ ૧ ૬ ૧ ૧ ૧-૧૧]

अनेकविधजिने अष्टधातु सुख

જ્યારે સામાન્ય લોક વિચાર અને જાણનાનો પાયો જનજોડનાદિ
જ છે ત્યારે પદ્ધતિ એ તેવું નેત્રિયો કે જનજોડનાદિ ક્યાં તત્ત્વો
જાણારે ઊભી કરવામાં આવી છે? વિચાર કરતાં તેમ જ જનજોડના-
દિના સ્થિતિનું અવલોકન કરતાં અણુપણ છે કે જનજોડનાદિ
સત્યના જાણારે ઊભી છે તેથી નાશન મહાપુરુષે સત્યને જ જાણે
છે અને સત્યની / શાપ તેમ / સત્યના / વિપક્ષમાં પેલાનું
સત્યન વિપ્રત્યે છે જ્યાં પણ સત્યના વિપક્ષની પદ્ધતિ અને સત્યની
શાપ નાશની એકજાની નથી હોતી છતાંય ? કોઈની સત્ય
વિપક્ષ કરે છે કે સત્યનાશ, ઉપનિષદોને જાણારે, એ સત્ય સત્ય
પ્રાપ્તકર કરે છે એનાથી અત્યંત મહત્વની સત્યપ્રકાશન સેવી થતી
છે અત્યંત મહત્વની સત્યપ્રકાશન સેવીનું / જોકે ત્યાં જનજોડના-
તવાદ છે એના પૂજામાં ને તત્ત્વ છે : પૂર્વના અને પશ્ચિમના ?
પૂર્વ દેશ, અને પૂર્વ દેશના જ્યાં વધારા રૂપે પ્રાપ્ત થયે અને જ
સત્ય પદ્ધતિમાં જાણે છે

મોઠ પત્તુ વસ્તુ સંપૂર્ણરૂપે ગિરાઈઆપિન વસ્તુ ઘટન થતુ
 સુખ છે, અને કોઈને એ થઈ પણ નવ તોપત્તુ એટલે એ ઘટને
 ધર્મોર્થ સ્થાન વસ્તુન કમ્બુ એ સ્વચ્છ અને સ્વચ્છતાને માટે પક્ષ
 પત્તુ મુકીવ છે. મોઠ એ મુકીવ કામને કેમકે જાણે કરવાનગર નીચી
 પક્ષ જાણે તોપત્તુ દેવ, મન, પરિસ્થિતિ, જાણ, સીલી વનરેના અને
 વાન મને ઘણે એ જાણના વસ્તુનામાં કઈક ને કઈક ગિરાઈ છે એ
 દેખાઈ આવે, એ અનિવાર્ય છે. આ તો થઈ એ પુણ્યસ્થાં અને
 સ્વચ્છતા સ્વચ્છતાના મનુષ્યોની વાન છે. અને જાણે કેવળ કમ્બુ
 કે અનુમાનને જાણારે સ્વચ્છ છે મની સાથેને ઈશ્વરે જાણે અનુમાન
 તો જાણના માણસો સુધી મનાઈ છે, અને એ કહે છે કે જાણના
 માણસોના પક્ષ અનુમાન સ્વચ્છતાની દોષ જાણે પક્ષ જાણેનામાં

દેવ છે. જાતી સ્થિતિમાં વધાવવાનીપણું દોવા છતાં પણ પોતાનું ઇશન જાણી દેવાને લીધે જાને એને પ્રવર કરવાની સામઠી પણ જાપૂર્ણ દાવાને કાળે સ્વચ્છિત માણસોની સમજાણમાં પણ ક્યારેક ક્યારેક ૧૨૬ પડી ત્ય છે જાને સસારભેદ એમનામાં ૫ રૂપરમાં સવિશેષ સર્જાં પેદા કરી દે છે. આ રીતે પૂર્ણદર્શાં જાને જાપૂર્ણદર્શાં નવાન સ્વચ્છિત્તે મારાન છેવટે ભેદ જાને વિરોધની સામઠી આપોઆપ રમૂ જઈ ત્ય છે જાવવા બી ન લોકો એમના નામે આવી સામઠી પેદા કરી લે છે

અમવાન મહાપીરે યોધેલી જાનેકાંતદર્શિ જાને એની સવતા

જાતી વસ્તુસ્થિતિ એકાંતે અમવાન મહાપીરે વિધાયુ કે એવે છે તે મહી સાત્ય કે ત્યાં વસ્તુ પૂર્ણ કે જાપૂર્ણ સ્વચ્છિત્તે મારવાળાની સાથે જાનવાન નવાન બીજાનું ઇશન જાપૂર્ણ તેમ / પોતાના ઇશનું વિશેષી દોવા છતાં તે એ સ્વ દોવા જાને એ / પ્રગણે પોતાનું ઇશન જાપૂર્ણ તેમ / બી ત્યા ઇશનું વિશેષી દોવા છતાં તે એ સ્વ દોવા લે એ જાનન નવાન મત્રે એવે પણ છે ૬ સાત્ય છે / —જાતી ચિતન-વિધાન તપસ્વાચ્છ અમવાન મહાપીરને જાનેકાંતદર્શિ સુગઢી જાને અમવા સર્જાં યોધતા સકાપ સાત્ય લેવે. એમને પાનવાન સાપ લીધે જાનેકાંતદર્શિની આવીથી અજિતન તમ / સાપાં કે ઇશનની નવાન-ગતિ જાને પારમાર્થિક સમજાણવાન નવાને ઉપાદી તાન્યુ જાને સમાધાન મળત્યુ. ત્યારે અમને ઇશનમાં ઉપોચી વિચાર જાને આચારનું પાનર કરની લખન, એ જાનેકાંતદર્શિને નીચ પ્રમાણેની મુખ્ય તર ત્યાં પ્રકાશિત કરી, જાને પાનવાન ઇશન દારા એનું જાનુસાણ કરવાના અ / કરવાએ ઉપદેશ આપ્યા એ કરવાના પ્રમાણે છે —

(૧) યાજ જાને દેવમાંથી પદા લેવા છ કારોન ૧૦ ન મત્રુ જાવાનું તેદર્શી અપસ્યમાન થારણ કરવે.

(૨) નવા લગી અપસ્યમાનને પૂનું વિગાસ ન થાય ત્યા લગી

એ ધ્યેય વરસ ખ્યાન રાખીને કેવળ સુખની જિજ્ઞાસા રાખવી.

(૩) જો તેણે વિરોધી દેખાતા પક્ષથી ચક્રાવર્તન નહીં અને પેનાના પક્ષની જેમ એ પક્ષની પણ ખાસપૂર્વક વિચારણા કરી અને પેનાના પક્ષ વરસે પણ વિરોધી પક્ષની જેમ ખાસી સમીક્ષા કરી રાખવી.

(૪) પેનાના તેમ જ બીજાઓના અનુભવોમાંથી જે ૭ જાણે સ્પષ્ટ થાય—અર્થે પક્ષી તે વિરોધી / કેમ ન સામવા હેય—એ જાણને વિવેકસુદ્ધિથી સમન્વય કરવાની ઉદારતાએ અભ્યાસ કરવો અને અનુભવ વધારી પહેલાંના સમસ્યામાં અર્થ મૂક દેવાય ત્યાં નિષ્પક્ષિયતાની ત્યાગ કરીને, મુશ્કેલી કરવો અને એ જાણને અપ્રત્યક્ષ વધુ

જાણેડાંવરણિયુ ખાવન અને તેની અપ્રત્યક્ષ અસર

અસરનીજ વિદ્યાનેજીને જાણેડાંવરણિયો તત્ત્વરૂપે સ્વીકાર કરવાને જાણે સંપ્રદાયિક વાઙ્મય રૂપે સ્વીકાર કર્યો ત્યારે જેના ઉપર ચેતરણી અણપેખી રહીઓ વરસવા થાતી ખાસપૂર્વક તેના સુખધરણિયે જેના ખાન મારે સુખે સ્વીકારી રહ્યાં, અને એ સુખેના અનુભવોને એ / વિષયે અનુભવે પેનાનાં અણપેખી રહ્યાઓ કરી વધુનાં રિદ્ધિવધ ધર્મક્રીતિ અને સંતરણિયો તેના મોટા મોટા પ્રજ્ઞાવશાતી મોટા વિદ્યાને એ પણ જાણેડાંવરણિયો પૂરેપૂરી ખબર થઈ ગઈ. / જાણેડાંવરણિયો જેના વિચારક વિદ્યાનેજીને પણ એમનાં જાણેડાંવરણિયો કર્યો. જાણેડાંવરણિયો સમજાવું અનિરમ્મ પરિણામ એ જાણેડાંવરણિયો કે એક જાણેડાંવરણિયો તરંગદરીને વિદ્યાસ થયો અને બીજા જાણેડાંવરણિયો પ્રજ્ઞાવ બીજા વિરોધી સંપ્રદાયના વિદ્યાને ઉપર પણ પાચો. દક્ષિણ ઉદારતામાં પ્રજ્ઞાવ વિચાર રાખ્યો અને પ્રજ્ઞાવ પીમાસક અને નેતાની વિદ્યાનેજીને અર્થે સામ્યર્થનું દા. જાણેડાંવરણિયો તે જાણેડાંવરણિયો પ્રજ્ઞાવ / જાણેડાંવરણિયો તે જાણેડાંવરણિયો પ્રજ્ઞાવ વિરોધી પ્રજ્ઞાવ અણપેખી સંપ્રદાયના અણપેખી વિરોધમાં પેનાના ખાણેડાંવરણિયો સ્થાપન કરી

અને તો આજ્ઞા તે સામાન્ય ઉપનિષદોનો થીયો પશુ એમણી વિચિત્ર
 નમું નિરૂપ કરતી અને અનકાનદરિના ઉપોદય કયા અથવા એમ
 કે જે, અમનુ પોતાની રમે અનકાનદરિના વિચિત્ર નથી અનાર્થ
 ધીનુ કરી અન એન ઓ દ્વિવદ નવના કયા પોતાની અનેકાન
 દરિયાથી વિચિત્ર નવા રના કરીને અનેકાનદરિ નગર આકાષેથી
 અનાન વધનના માનમાં અિત કરો પુરિમાનના પુર કયા વધમાયા
 તેમ ધિક્કુ આ નમા અર્થ અથ એમના મુદ્દા નિવેદન અર્થ
 નવ તો ઉ ના ઉપનિષદના આધારવાળા, પશુ એમણી અમન
 વિચારની અનકાનદરિના આજ્ઞામાં આવેલુ નહીન એવા સ્વરૂપ
 કે આ અમનુ ઉત્તર અન દીર્ઘ આ નમા ખી ન વિદ્યોતો સ્વર્ણે વેના
 ના અમનના અર્થ નિ નાનુ અ નમ અર્થિત ૬૬ થયું એવા
 અિતુમે અનકાનદરિના અમન અનાર્થ કેવા અન અમનવિક
 ને અનાન નવાના વિશેષ અમનના સુ નવના અમ નવના અનકાન
 દરિના અનાનના અના આ રીત તો એક વાર્તા અનકાનદરિ
 અનાન મુદ્દા કેવાની ૮ અમન તે સુ એવા અમન ૧૬ ૧૦૬
 ૧૫, અર્થ સુદી ૫ વિદ્યુ કે અર્થવિદ્યુ ૧૬ આ નવા ૬ ૬ અમન
 કેવાના ઉ અના સુવિદી અના અના અર્થિતમાથી અર્થ કે ૭

[1972 7 8 9 197 198 199 199]

નમોવાદ

જેન તત્ત્વજ્ઞાનની પરિભાષાઓમાં નમવાદ ની પરિભાષાનું
પદ સ્થાન છે. નમ પૂરું સંજ્ઞાની એક ગણતરી નમનપરી ઇષ્ટિ
નામ છે. જાણ નમના સાવ પ્રકાર જેન શબ્દોમાં પ્રત્યેક સમજાવી
મને છે. તેમાંના પહેલા નમન નામ છે. નેમન.

નેમન શબ્દનું મૂળ અને કોને શબ્દ

એ કહેવાની તર નથી કે નેમન શબ્દ નેમન શબ્દથી
નમો છે. આ નિમો પેશાવીમાં હતા અને જેના કામને પિત્તલોમાં
પદ મને છે. એકસરખો કારણાર નમનપરી કલ્પવિષયને નેમન
કહે છે. જેમાં એક પ્રકારની એકતા હોય છે. અને નમી રજા વ્યવસ્થા
એક તો શબ્દ છે. એ / નેમન નો શબ્દ લખે, જેના કારણે

નેમન શબ્દ દ્વારા જેન પર પદને એક એવી ઇષ્ટિ સ્થાન કુ
છે. તે સમજામાં રજા હોય છે. અને તે આધારે છત્રનમનદાર
શબ્દ છે.

જાણીતું છે નમી, કોને આધાર અને કોની સામજી

નેમન પદની સમજ, વ્યવસ્થા, સમજાવ, શબ્દ, સમજાવ અને
જેનનું એકા છે. શબ્દ દ્વારા આ આધાર [—સમજાવ મનુષ્ય અને
પ્રકૃતિ] વિચારસરણીએ સમજાવમાં જાય છે. કલ્પની અને

હિંમે બો તત્કાલની સાથે સન્ધિ પડાવે છે પણ મૂળમાં જે તે
 રાજ્યના રાજ્યનસદર અને સામાજિક વ્યવહારને બાધારે હિંમત
 રસવાળાં બારી છે એટલું જ નહીં બારી સમગ્ર વ્યવહાર વગેરે
 રીત તથાવેર સમગ્ર પણ તે રાજ્યના બાધાપ્રવેશમાંથી સેવામાં
 બાધા છે અનેક મલો મળીને રાજ્યવ્યવસ્થા કે સમાજવ્યવસ્થા કરે
 છે ? એક પ્રાર્થના સમુદાય કે સમગ્ર દેશ, અને તેમાં બેઠાં
 અનેક હિંમત પ્રધાન રહેતું હતું તત્કાલના સમગ્ર નવના
 ભરખાં પણ એ / ભાર છે વ્યવહાર સમે રાજકીય હેતુ કે સામા-
 જિક પણ એ સુધી સુધી બળિંમો કે સુધ સુધાં બૂધે હારા જ
 મિત્ર થાય છે ન રાજ્યના વ્યવહાર નવમાં પણ બેઠે એટલે વિસ્ત-
 રાને / ભાર મુખ્ય છે વૈજ્ઞાનીકાંથી મોટા સિદ્ધાંતો ઉપરથી બાધાને
 તથા હિંમતો છે વ્યવસ્થા અને વિનિયમ મદ્યમાન ની તેમ
 મુજબ પણ એક પદ-દ્વારા દેશે મારા માનવા પ્રમાણે મુજબરતુ
 કામ એ / દેશુ તેમજ તે તેમ તત્કાલના સમુદાય નવથી
 કાંઈક પાડું છે 'સામુદાય નવને' કામ છે-આત્મા પદગતી (મૂલ
 મરિકા) મહીમુખીમાં ન ત્યાં મેળા કામગીરી / વિચાર કરેલ
 સભા છે મુજબરતુ કામ પણ કઈક એવું / દેશ કે ? સવાશે
 સિદ્ધ થાય એવું નરત / નિયમરતુ કરવામાં આવે રીત સમાજમાં,
 સમાજમાં અને રાજ્યમાં પણ વિસિદ્ધ પ્રવૃત્તિઓ રાજ્ય અર્થે
 બાધાને જ પ્રધાન બાધા પડે છે બધારે બીજી રીતે મામલે મારે
 પામે ન દાવ ત્યારે માર્ગ એક બળિંમો રાજ્ય-બાધા / અનિયમ
 પ્રમાણ માનવામાં આવે છે રાજ્યના બા મુખ્યપણાને માર, બી ?
 રી, રાજ્ય નવમાં સમાવેશ છે ખુદ મુદે / કપુ છે કે પિ કરીમલે
 બુદ્ધ રીતગિયાળોને બાધેલ હિંમતોને બાધા કરે છે માર્ગ પણ
 સમાજ પ્રવૃત્તિ હિંમતે કરવા ઉત્સુકતા કરીને છીડી નથી
 રાને 'સમન્વિત નવમાં' હિંમત બુદ્ધરતુના ભાર નાતિલ હિંમતે
 પડાવે છે સમાજ રાજ્ય અને પાનની અને વ્યવહારને બધી

પ્રજ્ઞા વિદ્યાગ્રંથમાં જે બ્રહ્મના ગુણો નથી દેખાતા, જ્યારે તે સમગ્ર પ્રાણિકાં રહિત ન હોય ત્યારે તે નથી દેખાતા તે નથી પ્રમાણિત થઈ શકે. એવામાં નથી એ / પ્રાણિકાં રહિતે સ્વયં જ નિવૃત્તતા તથા કુલ્યના પાતંગના મુજબના તથા કુલ્યના રહેલી છે. તે પાતંગના જ નથી તથા કુલ્યના જ નથી બધા મુખી પ્રમાણિત છે. જે પુણ્ય કૃતિ હોય તેને કુલ્યના જે છે તે / સીધાંને જાણે.

(અર્થ ૫ ૧ ૧ ૫ ૧)

અવેશાદિ અને અવેશાત

માત્રા ગ્રંથોમાં જુદામાં જુદા નથી જુદા કિંમતો જુદા જુદા ગ્રંથોમાં / વિદ્યામાં નથી દેખાતા જુદા પદિય, કલ્પ, ઈન્દ્રિય વગેરેમાંથી નથી દેખાતાં બધેજ નથી એ જુદામાં જુદા સ્થિતિ હરણમાં આવેલું એ માત્રા જાણવા જુદા છે નથી દેખાતા જુદા એ બધામાં જુદા નથી દેખાતા જુદા જુદા સંસ્કૃતિ નથી જુદામાં જુદા રહિતે હરણમાં આવેલું સંસ્કૃતિ અવેશાતો સ્વયંકૃતિ / એ માત્રા જુદા જાણવા છે હરણમાં જુદામાં હરણમાં આવેલું હરણ અવેશાત એ જુદા અવેશાત અવેશાત જુદા છે એ / પ્રમાણે ગ્રંથોમાં જુદા છે સ્વયં વિદ્યા તથા વિદ્યા-વર્ણન જુદા અને અવેશાતોમાં ગ્રંથો છે અને સ્વયં રચના, એવા જુદા પદિયમાં જુદા સંસ્કૃતિ અને વિદ્યા વર્ણન સ્વયં વર્ણન સ્વયંકૃતિ નથી અવેશાતો છે જુદા અવેશાતો અને હરણ છે એ જાણવા તથા જુદા વિદ્યા હરણમાં આવે છે વિદ્યાત જાણવા જાણવા હરણે જે વિદ્યાવર્ણન જુદામાં જાણવા જાણવા લીધે એ / અવેશાતો રહિતે જે રહિતે જુદા હરણ છે સંસ્કૃતિ નથી અવેશાતો—જુદા જુદા એ સિદ્ધ નથી નથી દેખાતા હરણ—હરણમાં જાણવા વિદ્યા અને સ્વયંકૃતિ સાર

હિન કદ અર્થવિતાનો સંકલપ કરે છે સંસ્થાઓએ-પૈયસો
 ન મુખ્યને સમનમના અધિકારી છે તેમજ એમનાં ન સુધં સુધં
 દરિમિદુઓથી સંકલપમાં વિરિખા આવી છે

એ સંસ્થાઓનો નાશ સંઘેને અર્થઃ અર્થો અનુસર
 ખાતે છે તેઓ અનુપતિએ અર્થભેદ ન માનતા હતાં વિચ, પુરુષ
 કણ વગેરે સુધી સુધી નનના સંસ્કરોના આધારે અર્થો વૈવિધ્ય
 કરાવે છે એમનું એ પ્રકારે અર્થભેદનું કલન સંસ્કલપ કે સંકલપ ન
 છે. હરે સંસ્કલપે અનુપતિસિદ્ધ ન સંસ્કલપમાં મહેસતિથી વિચાર કરનારા
 સામિતી। પર્ણના—અર્થો એમનાં સંસ્કલપમાં આવતા સંસ્કલપ—
 અર્થમાં પણ અનુપતિએ ભેદ ખાતે છે હરે એ વગેરે તેમ પર્ણના
 વાળી સંસ્કલપ અર્થભેદનું એમણે કરેલું એ કલન સંસ્કલપ ન
 કરેલા છે અનુપતિના ભેદ નથી નથી એક ન અનુપતિથી હિન
 કદ અર્થની હાલથી અને એકલાથીના ભેદને લીધે પણ એ કલન
 અર્થભેદ ખાતે છે, એને એવલા ના કરે છે આ તાર્કિક ન તમે
 ઉત્તરના એક નિયમ નામનો નવ પણ છે તેમાં નિયમ અર્થો રેકની
 રહિ પ્રશ્નને અભેદમાં અને ભેદમાં નામ પ્રકારના સિદ્ધાંતો હાલ
 વેદ માનવામાં આવ્યો છે. મુખ્યને આ ન હાલ ના છે પણ કલ
 એક અર્થને અર્થો દરિમિદુને કરીને પ્રાણ કદા નથી નનના
 વિચાર તે તે અર્થોને સમિત કરવા નથી ન છે

દ્વિધર્મિઃ અને પર્ણધર્મિઃ નવ

સાક્ષ્યમાં દ્વિધર્મિઃ અને પર્ણધર્મિઃ એવા બે નવ પણ પ્રસિદ્ધ છે
 પણ એ નથી ઉપર અર્થોનેક હાલ નથીથી સુધા નથી, પરંતુ એમનું
 ન દેક વર્ધોરેકુ કે અર્થિત માત્ર છે. દ્વિધ અર્થો સામન્ય, અન્ય,
 અભેદ કે એકલને અનુસરીને કરવામાં આવતે વિચાર એ દ્વિધર્મિઃ
 ના છે. નેયમ, સમિત અને અર્થધાર, એ તમે દ્વિધર્મિઃ / છે.
 આમાંથી સમિત તે સુદ અભેદનો વિચાર કરનાર હોવાથી સુદ કે પુન

અર્થિક ૪ છે. અપારે વ્યવહાર અને નૈયમની પ્રવૃત્તિ બેલામી દેવાં
જ્યાં પણ પ્રાર્થને પ્રાર્થ પ્રકારના અભેદને પણ અવગણીને જ સાથે છે
એટલા મારે એને સ્વુ દ્વાર્ષિક ૪ માનવામાં આવ્યા છે અમલન,
એ સમય તરીકે તેમ શુદ્ધ તરીકે પણ અમુક-મિમિત દ્વાર્ષિક ૪ છે

પરંતુ એટલે વિશેષ નિયમ પ્રવૃત્તિ કે બેદરે / અનુસરીને પ્રવૃત્તિ થતા
નિયમના પર્વોવાર્ષિક તપ છે 'અમુક' પર્વે જાણીના સારે નવને
પર્વોવાર્ષિક / વસ્તુમાં આવ્યા છે અભેદને હોદીને એક માત્ર બેદરે
નિયમ અમુક-અમુકી સાર થાય છે તેથી એને / સમયમાં પર્વોવાર્ષિક
તરીકે પ્રતિ કે મૂલ આપાર કહેલ છે પાછલા સ્વુ નરો એ જ
મુગ્ધ સર્વોવાર્ષિકના એક રીતે વિનાશ માત્ર છે

૧૭ માનવ ઉપયોગી માન્યિ એન આપાર પ્રવૃત્તિ થવી વિચાર
ધરાને માનવ કહે છે તે ૧૭ વિધાને આપાર પ્રવૃત્તિ થવી વિચાર
જેમ અમલ છે નવરૂપી આપારસ્ત્રોતો આપાર દેવાથી વિષ્ણુ પુત્ર
સ્ત્રોત-અનેકાંત પણ નિસ્ત્રોત છે

[દ્વાર્ષિક ૪ ૨, ૪ ૧૭ ૧૭૧]

નિયમ અને વ્યવહારનપરો અન્ય દરજ્જામાં સ્વીકાર

તેમ ૧૭ પર્વામાં નિયમ અને વ્યવહારનવ પ્રવૃત્તિ છે વિદાને
માત્ર છે ૧ આ જ સ્વિકારનાની આપારસ્ત્રોત દરિનો સ્વીકાર અન્ય
સ્ત્રોતમાં પણ કરવામાં આવ્યો છે મોક સ્ત્રોત પણ પ્રવૃત્તિ સમયથી
પરમાર્થ અને સત્ત્વિ, એ ને દરિઓનું નિરૂપણ કરતુ આવ્યું છે
સાકર સ્ત્રોતની પરમાર્થિક તથા અવપારિક કે આર્થિક દરિ પ્રવૃત્તિ
છે આ રીતે નૈત-નૈતર સ્ત્રોતમાં પરમાર્થ કે નિયમ અને સત્ત્વિ
૧ વ્યવહારદરિના સ્વીકાર કરવામાં આવ્યા છે પણ એ સ્ત્રોતમાં
એ ને દરિઓનું કરવામાં આવેલું ત વનિરૂપણ સાચુ છુદુ છુદુ છે.
નોંડે નૈતર નર્વાજ સ્ત્રોતમાં નિયમદરિસ મત નત્વનિરૂપણ એક નથી,
તેમજ અર્ધન મેદાસથી સ્ત્રોતમાં નિયમદરિસ મત આપાર અને આર્થિક

તે એક વ છે—સામ પછી એનાં પરિણામ વર્ષોકરત્વ વડે સુધ ઠેક
જાય તે નેચનું એ છે કે તે પરપણામાં નિમ્મ જને બચાવણે
? ને દરિઓ ખાનવામાં જાતી છે એ તત્ત્વજ્ઞાન અને જાગરૂને
જાને કુચેને સાક્ષ પાત્રવામાં જાતી છે. જી ન જાણ જાણતી છત્રિની
તેમ તેમ જાણવામાં પણ ત વચાન અને જાગરૂ એ જાણેના કમચેક
જાય છે

તત્ત્વજ્ઞાન અને જાગરૂમાં કિન્દી મિત્રતા

જ્યારે નિમ્મ જને બચાવણનો પ્રયોગ તત્ત્વજ્ઞાન અને જાગરૂ
જાનમાં જાય છે ત્યારે સામાન્ય રૂપે સત્કર્મચિત્ત કરતારને એ જા
નથી સમજાવે છે તત્ત્વજ્ઞાનના ક્ષેત્રમાં કરવામાં જાગરૂને નિમ્મ જને
બચાવણનો પ્રયોગ જાગરૂના ક્ષેત્રમાં કરવામાં જાગરૂ એવ પ્રયોગથી
મિત્ર છે અને મિત્ર પરિણામનો સુધક પણ છે. તત્ત્વજ્ઞાનની નિમ્મ
દરિ જને જાગરૂ સજાથી નિમ્મદરિ એ જાને એક નથી એ
જાનથી બચાવણના સજામાં પણ એમ / સમજવું એનું રજા
કરૂ જા પ્રયોગ છે

તત્ત્વજ્ઞાની મિત્રતા અને જાગરૂદરિ

જ્યારે નિમ્મદરિથી તત્ત્વજ્ઞાન સજાનું પ્રતિજ્ઞાન કરતું હોય તે
જાની મજામાં કામ મિત્ર જાન જાગરૂ એક છે કે જાનનાં જાન
તત્ત્વ જા છે / જામાં છે / જાન એમનું ક્ષેત્રમાં વચેથી નિરપેક્ષ
સજા સુ છે / જાને જ્યારે બચાવણને તત્ત્વજ્ઞાન કરતું હોય
ત્યારે એ / જાન તત્ત્વજ્ઞાન સજાનું કમ, ક્ષેત્ર, કામ વચેથી જાગરૂને
પ્રતિજ્ઞાન કરવામાં જાગરૂ જા રીતે જાગરૂ નિમ્મદરિને કમચાક
કરીને તેમ જાનમાં તત્ત્વજ્ઞાન સજા જેવ રજાને તે દ્રકમાં
એવ રી રજાને કે મન જાન જાગરૂને મિત્ર પરપણા જાનના
નિમ્મતાએમાં ન તત્ત્વ છે જાન મિત્રતાને ઉપ જાગરૂ કરવાની

હિંદુ ધર્મ પ્રમાણે છે એવનનો સ્વભાવ-ચિત્તાર દમ, શ્રેય, કામ
પરેષ્ટી અધિકારે દાવાથી એ અવગરદિશી સિદ્ધ છે અનન
પુત્રમ્ પદમ્પુત્ર ૧૨ જે એકમોદાવનાદના એ નિપવર્તિનો વિષય
દે અગે એના કષ્ટપે સંધિમુ અમરા પોતાના સંઘર્ષા બી ન
અનન પદમ્પુત્ર અને સંધિન અમરા આપનો એ અવગરદિશી
નિપત્ર છે

આચારસહી નિધય અને અવગરદિશી

૧૨૭ આચારસહી નિધય અને અવગરદિશી નિપત્ર સુદી
રીત થાય છે તેન દાન મેલત પરમ ૧ થાય અમને એ દિશ્વે
૪ અમ્યામી નામુ કો છે તેમ ૨ આચારો મર્મિમિયા એ ૧
દાં છે એ ૧ નિધય આચાર ૮ આ આચારમા દિશ્વમ (મિ ૧
દિ) અને કાપાલિક ગિમિમિયા નિમચીકમુના ૧ કાપાલિક થાય ૧
૧૨ આચાર ૧૬ આચાર આચાર આચાર નહો નિધયદિશ્વ ૧૧
આચારી મુમિદામયા નિધય અવગર અવગર અવગર ૧૬ ૧૧
દિન અમ્યામ ૧૧૫ ૧૧૫ પ્રમાણે કાપાલિક કાપાલિક ૫ ૧૨ નિ ૬
દેશના જમુ આચારો અવગર ૧૬ આચાર કોટીયા અવગર ૧૬ નિ ૧
દિશ્વ આચારની મુમિદામયા કોટીયા અવગર અવગર ૧૧૫ ૧૧૫
અવગરિ આચારો અવગર અવગર આ ૨ આ રીતે આચાર ૧૨
૧ આ ૧ આચારસહી નિ તદિશ્વ ૧ અવગરદિશ્વ મુખ્યત્વે અવગર દિશ્વ
વિષય કો આચાર અવગર ૧ નિ ૧૧ ૧ આચાર દિ ૧૧
આચાર અવગર અવગર અવગર અવગર ૧૧

૧ ૧૧૫૧ અને આચારસહી નિધય-અવગર દિશ્વ ૧ ૧ આચાર
અવગર અવગર

૧૧૫૧ ૧ આચાર અવગર ૧ આ અવગર અવગર અવગર ૧૧ ૧
આ અવગર અવગર ૧ આ અવગર ૧ ૧ ૧ નિ ૧૧૧૧

સુખભગી

મનમ ઠી અને યોગે આધાર

ભિન્ન ભિન્ન ભવમાર્ગે, દરિદ્રિયુગે અને મોહાભિયો
 મન થઈ જાનુના / મિત્ર મિત્ર દેવ દક્ષિણ થાય છે એન થ
 બાજે બનવાની સમય થાય છે / ન દરિયાય વિષ ભયને
 કામ તરીકે સ્વા વિશેષી થાય, એમાં દેવે રહી સમનન થાય
 તરીકે દરિયા મેળ તિલક ભયમા અને અભયમા મને
 અંગેન થઈને મેળ આપે સમનિય યાત્રાએ સમન
 આ છે એ / સુખભગી છે સુખભગી આપે નવન છે
 અને ના પદ મનન છે અપર મનોમોહી આપે દેવ
 ૧ ૨૭ ન છે યી રીતે રીતે પણ પ્રમાણથી તમે પદ્યને
 જાળન થાય કાવળ થઈ પદ્યજાનુના અપર જાનુનાયાત્રી
 નવા કાવળ આપે છે એના રીતે રીતે અભય સમન
 પદ્યન મન નવની દરિયા બનવાયની સમય પદ્ય કાવળ
 આપે છે આ રીતે નવન અને અભય અને વિદ્યિયા કાવળ
 આ અપર દક્ષિણ થઈ નવ છે

સાતમીને એક મૂળ

(૧) સત એકે વસ્તુ એક જ સ્થાન પર વ્યવસ્થા પ્રકાર
અર્થે વ્યવસ્થા

(૨) એ સાત સ્વરોમાં છે છતાં મૂળ તે જ છે [(૧) આદ્ય
અર્થ, (૨) સ્વાદ્ય નામિને (૩) આદ્ય અર્થનામ] # છે બાકીના
ચાર [(૧) સ્વાદ્ય અર્થનામિ, (૨) આદ્ય અર્થનામ (૩)
સ્વાદ્ય નામિ-અર્થનામ અને (૪) સ્વાદ્ય અર્થનામિ-અર્થનામ] એ
જે મૂળ સતના પાંચપરિણામ વિવિધ સ્વરોનામની થાય છે

(૩) જોઈ જાય એક વસ્તુ વિશે કે એક જ થઈ પડે બિન
બિન વિચારણાની માન્યતામાં બદલે જાય છે એ બેદ વિચારણા છે
જે નથી અને તે ન થાય તે જોવામાં વિચારમાં અવિરોધ કરી રીતે
પ્રત્યક્ષ ! અર્થ એમ થયો કે અમુક વિચારિત વસ્તુ રહે ત્યારે
પરિણામ દર્શાવે જોવામાં થાય ત્યારે એવા બેદના પ્રમાણપૂર્વક
અર્થનામ કરે અને તેમ કરી જઈ સત્તા દર્શાવતા તેના પેટમાં
અર્થનામ થાય ત્યારે એ બાકીમાં સતનામની મૂળ

સાતમીમાં ૮૫ વિચારના પરિણામ

દાખલા તરીકે એક અર્થનામની માન્યતામાં તેના નિર્ણય વિશે
દર્શાવે છે જોઈ અર્થનામ નિર્ણય માને છે તે જોઈ નિર્ણય માનના
ના થાય છે જોઈ વળી એમ થાય છે કે એ તત્ત્વ જ વ્યવસ્થાનામ
છે જા રીતે અર્થનામની માન્યતામાં જુદા પડે અર્થનામ છે તરી
વિચારણા એ પ્રાપ્ત થાય છે કે ૫ તે નિર્ણય ૮ છે અને અર્થનામ
તેના પ્રમાણપૂર્વક છે ! અર્થનામ ૫ ન અર્થનામ ૮ છે અને નિર્ણય
એમાં પ્રમાણપૂર્વક છે ! અર્થનામ તેના નિર્ણય કે અર્થનામ રૂપે
ન થતાં અર્થનામ જ કરે એ થાય છે ! આ જુદા વિચારોની
પરિણામ કરના અને જાણ દેવા તો એમના વિચાર ૮ થાય ૮
જોઈ એ બધા સુધી વિચાર થાયે રહે ત્યાં સુધી ૫ પર વિચાર

જાને કંઈ એક વસ્તુમાં છે એમ કહી જ ન શકાય. તેથી વિશેષ-
પરિશ્કાર વરત જ સપ્તભગીની દષ્ટિ પહેલવહેલી ગત્ય છે તે નહીં
કરે છે કે જાત્રામાં નિત્ય છે પણ સત્ત્વ દષ્ટિએ નરિ, માત્ર જલ
તત્ત્વની દષ્ટિએ તે નિત્ય છે કારણ કે ક્યારે પણ તે તત્ત્વ ન હતું
જાને પાણી કુપન્ન થયું એમ નથી, તેમ / ક્યારેક એ તત્ત્વ મૂલ્યમયી
જ નામ પામશે એમ પણ નથી. તેથી તત્ત્વરૂપે એ અનાદિનિત્ય છે
જાને તે જ હેતુ નિત્ય છે જામ છતાં તે અનિત્ય પણ છે પરંતુ
એવું અનિત્ય તત્ત્વદષ્ટિએ ન હોતાં માત્ર અવસ્થાની દષ્ટિએ કે
અવસ્થાઓ તે પ્રતિષ્ઠાએ નિમિત્તનુસાર બદલાતી / રહે છે એમાં
કંઈ ને કંઈ ફેરફાર થતું ન હોય, એમાં આંતરિક કે બાહ્ય નિમિત્ત
પ્રયત્ન સંસ્કાર કે સ્થૂળ અવસ્થાઓ સુવન થાયું ન હોય એવા તત્ત્વની
કુપન્ન જ નથી થઈ શકતી તેથી અવસ્થાઓ બદલાયે પડે છે જાને
એ / અનિત્ય છે જા રીતે જા મા તત્ત્વરૂપે (સામાન્ય રૂપે)
નિત્ય જાત, અવસ્થારૂપે (વિશેષ રૂપે) અનિત્ય પણ છે. નિત્ય જાને
અનિત્ય જાને એક જ રૂપે એક વસ્તુમાં બદલાઈ વિશેષ બારે
એમ કે તત્ત્વરૂપે / જાત્રામાં નિત્ય છે એમ અનુસાર તે જ રૂપે
અનિત્ય પણ જાને થો. એ જ પ્રમાણે જા મા નિત્ય, અનિત્ય બારે
સ્વભાવ હાય તે તે રૂપે પ્રતિષ્ઠા જાત સમગ્ર રૂપે કંઈ પણ એક સ્વભાવ
કહી શકાય નરિ ખર તે અસમગ્ર રૂપે સ્વભાવ વિષય થય છે જાત
સમગ્ર રૂપે એવા કંઈ સ્વભાવ વિષય નથી થઈ શકે. બારે અસમગ્ર
પણ છે જા રીતે એક નિત્યધર્મને અસમગ્ર જા માત્ર વિષયમાં
નિત્ય, અનિત્ય જાને અસમગ્ર એવા મળુ જ્યોત્સ્ના-સચિ ચાલ્યો / ર છે

એ / પ્રમાણે જોત્સ્ના, સત્ત્વ, તિમિર અનિત્યધર્મ બારે
સર્વધર્મમાં જાત કંઈ કંઈ પણ વસ્તુ વિશે એવા મળુ જાને જાને
જાને તે સ્વભાવ જાને જોત્સ્ના, સત્ત્વ બારે અસમગ્રમાં
કંઈને કંઈને પણ સપ્તભગી ધારી શકાય. એક વસ્તુમાં અસમગ્ર

૧ જાપાપ એકોરેલા થયો હોય તે દરકને લઈ લેવી નીચ ગણતર
સ્થિતી સપ્તમગ્નિ થાયી લેવા.

પ્રત્યેક કાળમાં જાણ્યા, સ્વદ જાણિ પદ્યથીમાં નિષ્કલ-જ
નિષ્કલ, સ્વદ-જાણવ, એકલ-જાણવ જાપાપ-જાપાપકલ જાણિની
જાપામાં પરસ્પર તથા વિરોધી વાદો આવતા એ વાદોનો સમન્વય
કરવાની રીતિમાંથી જાણકપના જાણી એ જાણકપનાએ પદ્ય પદ્ય
સાંધ્યનિક વાદ્ય રૂપ પાસલુ ક્યું અને સપ્તમગ્નીમાં દરિયુમન થયુ

જાણી જણે જાણ સજવતા નથી, માટે ૧ જાણની સખ્યા
કી છે મૂળ જણી વિરિધ સરોજના કરે અને જાણમાં જાણકપના
૧ જણે જોયે જાણ જાણની રીતે તે ૧ જાણ સપ્તમગ્નિવનો
જાણ કરી ૧ ન રીતે

જાણે દરકમાં જાણ નીચે પ્રમાણે —

૧ જાણની આવતા વિરોધી વાદોનુ સમીકરણ કરતું એ જાણના
સપ્તમગ્નીની રીતે છે

૨ તેમ કરી જાણના સ્વરૂપની ચોક્કસાઈ કરવી અને જાણના
જાણ મેળવતું એ જાણ જાણ છે

૩ જાણમાં જાણના ડોઈ પદ્ય થઈ પડતે મૂળમાં જાણ ૧ વિરોધી
જાણ છે અને જાણે લેવા જાણિક પસિવ નથી જાણ જાણીએ
લેવે જાણ જાણ રીતે

૪ લેવા થઈ લેવા ૧ સપ્તમગ્ની છે જાણ જાણ અનેકાંત
જાણી વિચારવિચાર એક પુરાણ છે જાણના જાણના ૧ સ્વદ,
જાણના જાણે જાણ છે લેવા કરતું એ છે પ્રત્યેક જાણ વિચારક
જાણના વિચાર કરતા અને જાણ તે જાણના જાણના જાણમાં
જાણે લેવા

૫ લેવા જાણ લેવામાં જાણ કરી જાણના જાણમાં, જાણ

ધર્મસમન્વય છે તે જાણુ જા એક ૧૫ છે સદર જેને જનુને
જનુને છે જ્યાં જનિર્મળીય કહે છે.

૧ પ્રમાણથી જાણિ ન હોય એવું નથી જ સપરી લેવાને
જાણી પાછા લેશે છે—પછી કામે તે વિસ્તર મળતું હોય.

[અર્થાત્ સા. ૨, ૪ ૧ ૧૧-૧ ૧૪]

મહત્ત્વના ચાર અધ્યોક્ષ અન્વય મહત્ત્વ નિર્દેશ

સંપ્રદાયોના સાત અધ્યોક્ષ સ્વચ્છતાના ચાર જ મહત્ત્વના
છે ૧ ૧મો વેદ, ઉપનિષદ વગેરે ગ્રંથોમાં વધુ સ્વચ્છતાના અન્વય
જાણુ મુજબ જાણુ ચાર વિષયોને લેવામાં છે એકાદર્થ નિર્દેશ
મુજબ જાણુ છે. સાત અધ્યોક્ષ ૭ એવા જનુ કાચ છે, એને નિર્દેશ
દેખાતા પછી-મહત્ત્વને કારણે જાણુ નથી જાણુ. તેથી સ્વચ્છતાના
ચાર કાચ ૮ જોવાની ધર્મસમન્વય અર્થાત્ પાછા છે એવું નથી
કહે છે.

અવગણના અને જાણુ કેટલીક વિચારણા

સ્વચ્છતાના ચાર અધ્યોક્ષ એક અવગણના નામનો કાચ પડ્યો
છે એના અન્વય સમજાવવા કઈક વિચાર કરવા પડે છે અવગણનાના
ચાર કાચો અવગણના કાચો અર્થ એવો કરવામાં જાણુ છે કે
સ્વચ્છતાના ૩ નિયમોના વગેરે ને જાણુ એકાદર્થ પ્રતિષ્ઠાના
કરી શકે એવો કાચ સ્વચ્છ નથી, એવા માટે જાણુ પ્રતિષ્ઠાના કરવાની
કાચ કાચ જાણુ કાચ અવગણના છે ૪મો અવગણના કાચો
વિચારણા નેના કહેવું પડે છે કે એવી જાણુ અને ધર્મસમન્વય અન્વય
પ્રતિષ્ઠાના કાચોમાં છે.

૧ જા સાત કાચ જા પ્રમાણે છે (૧) સ્વચ્છ નિર્દેશ, (૨) સ્વચ્છ
નિર્દેશ, (૩) સ્વચ્છ નિર્દેશ-નિર્દેશ, (૪) સ્વચ્છ અવગણના, (૫) સ્વચ્છ નિર્દેશ-
અવગણના, (૬) સ્વચ્છ નિર્દેશ-અવગણના અને () સ્વચ્છ નિર્દેશ-નિર્દેશ-અવગણના.

ઉપનિષદમાં મલ્લે શાસ્ત્રી મિલકવે બ્રહ્મણ મળતા હતા ? એ વાત હવે બ્રહ્મણ સ્વરૂપને અનિર્વચનીય બનવા વચનાએત્તર કહ્યું છે, એ જ પ્રમાણે આચાર્યશ્રીમાં પણ સમ્મે હવે નિમ્નહસિ, હવે મુખી ન મિત્ર ? વગેરે હવે બ્રહ્મણ સ્વરૂપને વચનાએત્તર કહ્યું છે છુટે પણ અનેક વસ્તુઓને બાજીકૂત ? હવે હવે વચનાએત્તર કહી છે

તે પાપપદમાં અનનિષ્ઠાપ જ શરૂ પ્રસિદ્ધ છે ? કપાલે વચનાએત્તર નથી બતાવે તે માત્ર છુટે સપ્તમગ્રંથીમાં અસંખ્ય શ્રી જે બર્મ સેવામાં આવે છે તે જૂની બાબત વાચનિ અને તાજેતરની બાબત કહી છે

સપ્તમગ્રંથી સત્યવાચક જ્ઞાન નથી

સપ્તમગ્રંથી વિચારણા પ્રસંગે એક વાવનો નિર્દેશ કરવો જરૂરી છે શ્રી સત્યવાચકે જાન્યુઆરી ૨-૨-૩૩ના જાણમાં સપ્તમગ્રંથી સત્યવાચક જ્ઞાન તરીકે નિર્દેશ કર્યો છે શ્રી રામજીનગરવાળે પણ એમનું / જાન્યુઆરી કહ્યું છે એ તો બર્મ પ્રકૃતિના અજ્ઞાન અવસ્થાના સંપ્રદાયિક કુચી વાદ પણ જેમાં હવેનામક અને વ્યાપક અભ્યવન કરવામાં આવે છે એવા નવા કુચના વિદ્વાનોના જા સમગ્રી વિચારે નક્કી થઈ જાય છે એ જી કુચ, જેનો કારણ તો જ પાશ્વત્ય વસ્તુઓની નથી સામાજિકોના પારખી વિદ્વાન હતા—ખાસ કરીને સંકર વેદાંતના વિશિષ્ટ પદ્ધતિ હતા—તેઓએ પોતાના જોન અને જાણવું જ સાચામાં સ્પષ્ટ કહ્યું છે ? સપ્તમગ્રંથી એ કઈ સત્ય-જ્ઞાન નથી, એ તો જાણનાં સુધા સુધા પ્રકારનાં સ્વપ્નેનું નિર્દેશન

૧ ઉપનિષદ ઉપનિષદ ૧ ૪

૨. આચાર્યશ્રી સુ. ૧૦૦

૩. અનિર્વચનિય સુ. ૧૩.

૪. વિદ્યાવાચકવાચ ૧૩૧ ૪૮૮

૫. આચાર્યશ્રી ૫ ૧૦૩.

કચ્છથી એક વિચારસરણી છે. શ્રી નર્મદાસ દ્વારા મહેલો. તેઓ જાણીતા
સમગ્ર તત્ત્વજ્ઞાની પરંપરાઓ અને ગણ્ય કરીને વેદવેદાંતની પર
પરાઓના અભ્યાસથી મૌલિક નિદાન હતા, અને તેઓએ ક્રિ.પૂ.
તત્ત્વજ્ઞાનો દક્ષિણાસ વગેરે અનેક અભ્યાસપૂર્ણ પુસ્તકો લખ્યા છે.
તેઓએ જ્યુ (૧ ૨૧૩-૨૧૬) સંપત્તિઓનું નિષ્કર્ષ નિષ્કર્ષ
અસંખ્યવિદે દર્શિને ક્યુ છે એ વાંચના એવું છે. છતાં સર્વજ્ઞી
સંપત્તિઓનું^૧ એ સંપત્તિઓ^૨ વગેરે તત્ત્વચિંતાઓને જ્યુ સંપત્તિઓનું
નિષ્કર્ષ નૈન દર્શિનિદાને ગણ્ય સંપત્તિઓ ન ક્યુ છે.

[ભૂમિતિ: જ ૨, ૪ ૧૩૧૪]

૧. અભ્યાસ વિશેષોની ચે. ૧ ૪ ૩૨

૨. એ વિશેષી એક અભ્યાસ વિશેષોની ચે. ૧ ૪ ૧૫

પ્રકાશ અને સુખ

સાપેક્ષીય તત્વચિત્તારને સમજ છે ત્યાં જ્યાં જોય કરી શકાય
 ૧ એ તત્વચિત્તારનાં ઉદયમ્ભવનો એ સુખ સુખ છે એક છે સ્વપ્ન,
 અને બીજું છે પ્રકૃતિ. અર્થાત્ પોતે જાગર અને બીજું નાશ.

સુખવાતુ પ્રેમક વસ્તુ જાગ

પ્રેમક જાગતા કાળમાં જુગલ પોતાની ના વિશિષ્ટ ચિત્તાર કરવા
 પ્રેમકે દુ પડે શું છુ ? પ્રેમકે છુ ? અને બીજા કવે સાથે માથે
 એ સમજ છે ? એવા પ્રશ્નો અને ઉદયમ્ભવ. જાગે ઉદર મેળવવા તે
 જાગરૂપ કવે. અને એને પાળવા સુશોધનને પરિણમે ત્યુપું કે
 દુ એક સમયના તત્વ છુ અને બીજા પ્રાણીસૌખ્યમાં પણ એવી /
 એવા છે. આ વિચારે તેને પોતાની જાન અને બીજા પ્રાણીવત્ત વચ્ચે
 સમજાતુ હક ન હકનું એ હકનમાંથી સમજાવવા વિવિધ જાણી
 અને તેની મુખિકાઓ તત્વચિત્તારમાં રજૂ કર્યા છુદેવા આ વહેલુને
 કવ વરીઃ જોગજવામાં આવે છે

જાગ અને તેના વિવિધ જાણી

જુદેવા બીજું પ્રત્યક્ષવાન નાશ પ્રકૃતિ છે. એનો વિશ્વાસુત્તિની
 વિવિધ નાસુઓ, પાળાઓ અને તેનાં પ્રેમક જોય વસ્તુ આપોઆપ
 હતા તેમને જોયથી કવિત્વની, કરી કે કવિત્વમત્ત ચિત્તારની, મુખિકા
 સાથી. યા તા, પાળેલા ૭ કવિએ સ્વપ્નના ઉદયમ્ભવક અને રેખા-

આરી રહ્યું સવેલ ઝીણું, તેણે જાણે એક રાત્રી તુલસીને
 ઉપાસ્યતામાં ગઈ સમુદ્રનાં કિનારા તરફ અને તેમનો કપો નૌકા-
 વાળા રત્નાં મળેલા ૭ કવિને સમુદ્રનાં અધિભક્ત વડવા ધૈર્યદાર
 તરીકે સ્મરણ કરી ગાળ્યું, તેણે વડવાસાગરમાં એ વડવાને પોતાના
 સ્વરૂપમાં રાક્ષસરૂપે રાખ્યો. ૭ને અગિયો વળાગ્યો અને
 પ્રકાશ સંજ્ઞાઓ રાખ્યાં સવેલ થયું તેણે અગિયો સૂચ્ય સ્વાં.
 ૭ને ગદ્ય અધ્યયનમાં રાખ્યું રાખ્યાં સવેલ થયું તેણે રાક્ષસરૂપે
 રાખ્યું એ જ રીતે વાઙ્, રાજ્ય, કાળ આદિ સાથે રિશ્તે કદી રાત્રી
 પ્રાણિનાં એ સુધાં સુધાં પસંદ હોય ૩ તેમાં કદી રિશ્તે સત્ત્વે હોય,
 અત્તર એ બધાં પસંદ કદી એક / અત્તર તત્ત્વે હોય, જુદા
 સુધાં સુધાં કવિઓએ કરેલી પ્રાર્થનાઓ, અત્તર પ્રાણિનાં કદી ને
 કદી પ્રાણિને આશ્રિતે રાખી છે આવી સુધાં સુધાં પ્રાણિને રાખી
 પ્રાર્થનાઓ પ્રાર્થ રૂપે અંગે આપણી.

અત્તર આ પ્રાર્થના અર્થમાંથી રૂપે રૂપે અનેક અર્થો રાખી
 થયા / રૂપોમાં આ સંજ્ઞાઓ વિનિયોગ કરે તે જુદા 'અર્થ' રહેતા.
 તેના નિયમ પ્રમાણે અને વિધિવિધન અત્તર પુરવરિતે જુદા અર્થ
 થયા ૩ અત્તર તરીકે અત્તરનાં અને પ્રાણિનાં કાળમાં / પ્રાણિનાં
 એ વિવિધ પસંદ ૩ રિશ્તે સત્ત્વે એ અર્થને એક જ તત્ત્વે
 જુદા અત્તરનાં આપ્યાં અને અત્તરનાં પ્રાર્થ મત્તરમાં / ૨૫૪
 રૂપોનાં આપ્યાં છે ૩ ૨૫ નિયમ વગળા, અગિયો સ્વાધિ સુધાં
 સુધાં નામોથી ૭ અત્તર અને અત્તર છે તે તે ઉપર એક / તત્ત્વ
 છે અને તે તત્ત્વે અત્તર અત્તર પ્રાણિનાં અનેક પ્રાણિ ઉપર એક
 અત્તર ૫૨૫ તત્ત્વમાં વિશ્વમ પદમાં અને એ રિશ્તે અનેક રીતે
 આત્મ વિશ્વે અને અત્તરે મળે.

અત્તર અને અત્તર વિશ્વવ્યાપકની એક બુદ્ધિ.

અત્તરનાં ઉપરથી તત્ત્વ ૩ તત્ત્વ રૂપોનાં. એ ૫૨૫ એક
 અત્તર અને અત્તર એક પ્રાણિ જુદા છે જુદા તત્ત્વ ૩ ૩ ૫૨ /

દેઈ તેડુ સચુતમં લગન એવુ રૂપ અને એ પ્રણયના ઉપાસને અને
નિવૃત્તિ જાણવું કહેવામાં પહેલો વચ મુખ્યપણે નાદમયથી રહ્યો
નહોતે વચ નિષપ્રવૃત્તિમાંથી પ્રિયજ્ઞ પામેલો અને તેના જ પ્રીય હાર
મુદ્દમામ તત્વ સુધી પહેંચેલો તેથી મુખ્યપણે પ્રવૃત્તિધરી રહ્યો આ
રિતિ જન્મે વચની જુદિતુ આશ પ્રેમ સ્થાન છાંડુ છાંડુ છાંડુ વચ
જન્મે વચની જુદિતી વહેલો તે પ્રેમ જાતિમ સત્ત્વ જણી / વચ
જન્મ છાંડુ

વચનને કારણે આજ્ઞાઓમાં આ બન્ને વહેંચેલી રીતે દેવાયી છે. દેવાય તેવી કામગીરી ક્યારેક એમાં સમાવ પડે છે. આમથી પણ સમગ્રે આજ્ઞાઓમાં પ્રચલિત છે. સમગ્ર વિષયમાં ચેતનના તત્ત્વ છે અને એવું તત્ત્વ પણ દેવપરીક્ષામાં સ્વચ્છાને સમાવે છે. એ એ આજ્ઞામાં નિરખેલા તરીકે / તેને પૂર્ણ, પૂર્ણ અને વસ્તુની સુધારામાં ચેતનના તત્ત્વ નિરખેલા બન બનુમાં બીજા જાણુ પ્રાપ્તિથી બીજો નિશ્ચયપ્રદ વિષયનાં બનકે પણ પાસાઓનું સ્પર્શિત સ્પર્શિત બનતર તત્ત્વ રહેતો અને એવું ઉપનિષદમાં એ સ્પર્શિતે સ્વાધ્યુ છે. ૭ અનિષદ વિષયનાં મૂળમાં એક સત્ત્વ છે. સત્ત્વ તત્ત્વ છે તે / દેવપરીક્ષામાં પણ એ આમ જદા પ્રચલિતમાં અનિષદના ચિત્તના સમગ્ર વિષયના સમગ્રમાં પૂર્ણિત્ત્વ અને તે આજ્ઞાને દેવપરીક્ષા આજ્ઞામાં પણ આજ્ઞામાં મીઠા જાણુ વિષયનાં મૂળમાં દેવાયેલાં પરમ તત્ત્વ તે / અનિષદના દેવ છે. દેવપરીક્ષા એ પરમ તત્ત્વથી ભિન્ન છે. જ નથી એવું જાતે પણ આજ્ઞાનાં બન એ જાતેને આજ્ઞાને / અનેક આજ્ઞાને પાસાનાં પણ આજ્ઞાનાં અને જાતેનાં પ્રમાણમાં જુદાં જુદાં, પણ એવો તે બન્ને પ્રચલિત એક / આજ્ઞામાં મળે છે તે / પ્રમાણે આજ્ઞામાં બન પ્રાપ્તિથી બન નિશ્ચયની પાસાઓ બને એક / અનિષદ ઉપર આજ્ઞાનાં જાતે દેવાયેલાં દેવા તે બાજુ દાખલ બન બન બન તે જાતેનાં આજ્ઞામાં સંપર્શિતે પાસાઓ ઉપર બન બન

સાધવ વિશેષ કર્તા બેઠવાની ધૈર્ય પરખાય હરિ

એ ખડુ છે કે સખતનાં, સસ્તોનાં અને સિદ્ધસેન બ્રહ્મિનં
પણ પ્રશ્ન અને સખી બાહ્યપ્રશ્ન પ્રવર્તેલા નિગાર અને બચ્ચારના
મેઘો કે વિરોધિની નોંધ છે. બાપણે નોંધ પિંડા એમ બાળમે અને
અશૈલના સિદ્ધામેનો, તેમ જ બીજા અનેક પ્રશ્નનાં બાહ્ય અને
મનસુ, એ એ વર્ગોનો. કાશ્યેન એકાએક હામે. આસાનપ્રાર જા
બ્રહ્મિને જા અને વર્ષોને સાધવ વિરોધીયે પણ નિર્ણય છે. જામ
કર્તા, ઉપર પ્રવેશનાં બાપુ છે તેમ, એ અને પ્રચલે પેલોધેનની
રીતે એક જ પરમ વત્તને સખી છે એનું પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવે
તે એ કઈ હરિએ? આ પ્રશ્નો પુણ્યો, કઈ વિનય વત્તવિચાર
સંતેષાય નથી

એ હરિ તે પરમાર્થની પરમાર્થરૂપિ કુળ, બ્રહ્મ, વત સાચ,
પિયામં અને વેદ બ્રહ્મિના મેઘોને બ્રહ્મિની રતુના મૂલ્યત સ્થાને
નિહાય છે એટલે તે સહેલો જામે છે સખત બચ્ચી જ વધે છે
બચ્ચારમાં કમ્પ ગમેલા મેઘો અને વિરોધી સમ્રાટો તેમ જ તેમ
બાપુનાંબોમાં પ્રવર્તેલા અને કપરો તેમાંથી સખી પણ નામેકો
એ સખતના ક્ષય બાહ્યક-મનસુ વર્ષોના મેઘોની નોંધ તે સખતનાં
પણ એની સાથે સખી પરમાર્થરૂપિને જામેલ એવા પ્રશ્ન પુણ્યો? બેઠવ
તેનું કે બાપુનાંબુ તેની નોંધ પણ અનેક પરપરાનાં અનેક સસ્તોનાં
સખતનાં છે તેમ બાળમે, કે એનાં બાહ્ય અને મનસુ વર્ષોના
બાળો નિર્ણય છે તેમાં / સાચા બાહ્ય અને સાચા મનસુ સખી-
શણ તેમ મને છે. નોંધ પિંડાનાં પણ એનું જ સંધીરણ છે.
મહાવરનામાં બાપો અને સખી સાચા બાહ્યની બાપના સાચા મનસુ
રૂપે જ બાપી છે. વનવર્ષનાં બાપવારૂપે બાપતરેલ નડુને સાચો
બાહ્ય તેમ એનો પ્રશ્ન પુષ્કિરને પુણ્યો છે. ઉપરનાં પુષ્કિરના
પુને મનસુ બાપો મનુ છે કે રીક નામ બનાર કાકર પ્રભા છે
મનુના સખી રાહી બાપો સખતના મનુ છે કે પ્રજાના સંસ્કારના

કે અને સારવણી શ્રદ્ધાને આભાસવત્તુથી પણ અનિષ્ટો છે.
અનિષ્ટ સ્વચ્છિત્ત અને પ્રમાણ દેવ ત્યારે જ તે સાચો આદ્ય
પ્રભુ છે જ્યારે પરમાર્થદષ્ટિ મીતામાં પ્રમાણ અને પદ ક્રમે
જારી છે. સાચું જ સમજાવવું જોઈએ ત્યારે જ પશ્ચિમ
અર્ધગોળામાં જે વાદ્યો તેમજ નવીન છે મુચ્છિત્ત નામના નોંધ
કેવળ એક પરમદ્યુત છે તેમાં આદ્યપૂર્વકે જુદું છે કે નીચા બીજા
કે તેમજ અને જુદાં જુદાં પરમાર્થદષ્ટિ નથી.

ગયા અને જાણપુત્રના પ્રભાસચારો ભુલ પશુ તેમનું મિત્ર
 મળી એક જામ જતાં જાને મદાનદીઓના પદ ભુલ જિનારની
 પટ્ટિઓ ભુલિ, જાણ અને જાણારો પશુ ભુલ જા ભુલાર્થમાં /
 સ્વચ્છતા રહેવાયજો મિત્રનજાનની જોવાને તેજ નથી સજા તેમ
 જાં એ જોવા તો સજા / છે એ / રીતિ મિત્ર મિત્ર પ્રભા
 સજાની જીભવેજ વિચારપ્રચરો મિત્ર મિત્ર રીતિ પોષાવાને લીધે,
 એવા મૂળ જાણ ભુલમાં ચક્ષુ જાણારોજાને પ્રચલેતુ સખીકરણ
 ભેદ નથી સજા પશુ એ તજ જાણારો છે એને તેવા પ્રભાસ-
 ચાન પુરુષ સખે સખે જાણારો / સજા છે જાને તે જાણ /
 ૧૨૫૫/જાણ

સમગ્ર એ મુદ્દાએ જ હોવા છતાં તેમ જાને જોઈ તેની મહત્ત્વ પર ધ્યાનમાં લેવાય અને અનિવાર્ય સ્થિતિ એટલા જ્યાં પ્રવર્તિત થયો છે તેને એ પરિણામથી છુટા પાડી શકાય તેમ છે નહીં એ / રીને જ્યાં નરહતો મુદ્દાએ જણાવનાર વચમાં પણ 'સમ' પદ એવી રીતે એકરણ થયું છે તેને અવગણવાથી કે અત્યંત મિથિનીથી વિચાર પડી શકાય તેમ છે / નહીં

પ્રત્યેક કાળથી આવી આવતી આ પરમપદ્ધિ ઉનાર
કાળમાં પણ કાલકૃપુષ્પ જેવળી પડી છે તેથી જ નયે આપણું પત્ર
સંસ્થાન બોલ એવા વસ્તુઓએ અભિજનગીતમા સ્પષ્ટ કર્યું કે સાચા-

મમ્મી માલ્ય દાહ્યમેવ છત્ત્વઃ । એવં જ્ઞેયં ત્વં જાણ્યે પશુ જોતી
ખાજાખી સુખના કપાલ કરી છે.

પરમાર્થરૂપિની આ પરમા સંપ્રદાયિક મહાત્મા એવં નરસિંહ
મહેતામાં બ્રહ્મા થઈ છે આખા વિશ્વમાં એક તત્ત્વરૂપે એમણે ધર્મ
પ્રદાન કર્યું અને પછી એ રહ્યા બાકી વૈષ્ણવમતના એક શ્લોકરૂપે
સમરૂપિ ને તત્ત્વજ્ઞાની એમ પણ કહ્યું એ / રસિ સંપ્રદાયિક
મતના ઉપાધ્યક્ષ મોક્ષિનિવરણે પશુ કહ્યું કે સમસ્ત જાત કર્યું
એ / જાણખી પ્રાપ્તિ છે

એણે આ પરમાત્મા અને નવદારરૂપિને એક વેળા પરમાત્મા
રૂપિની સ્થાપના કરી એ બી. મુલે પશુ કરાવી છે. એક જાણખીના
શ્લોક મોક્ષના વેળાએ ન સંપાદ્યું ત્યારે વેળાએ કહ્યું કે આ તે મોક્ષ
એક પ્રદુર્ગત નાગર સમ્માર છે એવું વાતચિત્તનું કું તાર્કિક
માનવે જ નથી, માત્ર સંસ્કારને જાણ્યું છે એટલું / જરી રૂપિ
એમણે બીજી સ્થાને નિર્વેચી છે. તેમ જાણખ મૂળજ્ઞાની પ્રત્યક્ષના
જાણના તેમણે કહ્યું છે : “લેખ (ખમજ) થયા નિંદા જાણ્યું
થયું નથી, અને જાણ્યું થયા નિંદા તેમ થયું નથી
તત્ત્વરૂપ કે લેખ થયું તત્ત્વ રૂપિને અને મોક્ષરૂપિને છાપમાં
છે અને જાણ્યું થયું તત્ત્વ વિશ્વની વિશ્વત્રય આજમાં
ઉપાધ્યક્ષ છે

આદર્શ સદૈવ ઉપરથી જાણ્યું એટલું પાત્રી રાજાએ ધીમે કે
મુદિ ઉપર એક / સુખમાં વિરમે છે અને જાણ્યું એ પશુ સમસ્ત
રાજાએ જાણ્યું કે નવદારના મમે વેદસા બોલે અને વિરમે જાણ્યુંમાં
દોષ છતાં પરમાત્મારૂપિ કરી લેખખી નથી

[ઉપજાની ઉદ્ધિત પરિચયના અને ૧ પાના વિષયે
જાણ્યાં જાણ્યાંમાં જાણ્યું જાણ્યુંને ૧ તત્ત્વરૂપ
વિશ્વત્રય પ્રમુખ તરીકે જાણ્યું જાણ્યાંમાં]

૧૭

ચાર સુસ્થાઓ

[૧] સપ્તસૂચી ચતુર્વિધ સપ્ત

ભગવાન મહાવીરે ત્યારે વસુનખનો છેલ્લો ભૂખો ત્યારે ત્યારના દિનિદુ ઉપર પોતાની સમ્માના વડો પામ્યા મુખ્ય ને વડા એક ખસ્યાર અને કુદનામીના વિધાને રહેતા જાત્યાર વડા અને બીજો કુદનામીનામાં રામનાર સ્થાનના જાત્યારી વડા પહેલો વડા પુત્ર ત્યારી એમાં સી જાન પુત્ર નાને આવ અને તે સાધુ-સાધી કહેવાય બીજો વડા પુત્ર ત્યારનો છેલ્લો વડા એમાં પુત્ર સી જાને પુત્ર નાને આવે અને તે આવક-આવક કહેવાય આ રીતે ચતુર્વિધ સપ્ત-સપ્ત—જાત્યાર જાત્યાર પામ્યા પ્રાચીન સમયનો નવેસર ઉપયોગ કરીએ તો ચતુર્વિધ વડા બન્યા—સા પર્ષ સાધુસપ્તી-જાત્યાર સાધુઓ કરે એના નિર્ણયે એ સપ્તમાં જાત્યારે પડ્યું છે અને સાતમાં પડ્યું જડુ મુદર અને બાજીની રીતે મુકાયેલા છે સાધુસપ્ત ઉપર આવકસપ્તને જડુ નથી એમ રાઈ ન સમજે પ્રત્યેક નિર્વિરોધ સા કામ કર્યા સાધુ સપ્ત અત્યંત જ છે પણ કર્યા મુદર તેમના જાત્યાર તે માનો દેવ જાત્યાર તે સારા કામમાં પડ્યું જાસ માત્રની જાત્યાર તેના સાધુસપ્તે પોતે જાન / આવકસપ્તને જડુ પોતાની રચના / સ્વીકારી છે એ / રીતે આવકસપ્ત નથી જ પડી રીતે જડુ દેવા જા તે સાધુસપ્તને જડુ સ્વીકારતો જ જાત્યાર છે જા

રવિ પરસ્પરના સ્વભાવથી એ જાને સહી એક જ સિદ્ધાન્ત જ રહેવા આવ્યો છે

[અર્થકિ હા ૧, ૫ ૪૪૦-૪૪૮]

[૧] સાધુસંસ્થા

જાગતી સાધુસંસ્થા અસ્થાન પદ્ધતીરે તે બાહ્યરી છે પણ એ સંસ્થા તે એવીરે બહી છે. અસ્થરલી તેમ જાત્રમોમાં જાને મીઠા બહુ મધીમાં પામીપણ એકસે સર્વનામના સિદ્ધોની રહેવા જાવે છે. તેમાંના કેટલાક અસ્થાન પામે જતાં ખવડાવ કે કેટલાક તેમને ધર્મસિરોથી સમજા જાવે છે કેટલાક અસ્થાનને હરાવવા કે તેમની પરીક્ષા કરવા ખવડર વરેકવરેકનાં પ્રસો કરે છે; પણ એવે એ પદ્ધતીજની પરપણ અસ્થાન પદ્ધતિની સિદ્ધિપર પરમાં કાં તે સમર્થ ના છે જાને કાં વેગતિ કેટલોક થોડો ભવ જાપો-જાપ ખરી ના છે. જાને એક જ પાસે અસ્થાનતિ સાધુસંધ નરે રહે / એમો થાવ કે તે એક સંસ્થાના રૂપમાં સિદ્ધિપર્થ ના છે.

હરપણ ભરેલું જાપાસક

તેમ રહેલુંકિસ્થીના, જાસપરસના વહેવારના જાને કા બોલો નિમ્મો ધાવ છે. એ નિમ્મના પાસન માટે જાને એમાં મર્થ જાન કરે તે એને લાસન કરવા માટે સુખ્યગ્નિકા રાજવતી પિં એ સાધુસંસ્થાના વખમાં જા નિમ્મો ધાવ છે. નાનામોટા અધિકારીઓ નિમ્મના છે. એ જાજનાં કામોની મધોદા જાસવ છે. સપાસવિર, મજ્જસવિર, જામણ ઉપચાર પ્રસારે કમી વરેકની મધોદાઓ જાસપરસના વ્યવહારો, કામના સિદ્ધિઓ, એકનીકની વારાસના ફેરવાઓ, એકનીક મજ્જની કાદર કે એકનોજ સુરુની પસે જાપાસવવાના, સીજવાના, જાપાર વરેકના નિમ્મોટુ ૭ જાન ઉપચારોમાં પસે છે. તે એક સાધુસંસ્થાના જાપાસવ પસેના જાપાસવેના હરપણ સિદ્ધિ માન ઉપના થવા સિવા રહેલું નથી. એકસું / નરિ, પણ જાપા

તેઈ જલુ ખડી સસ્થાને પોતાનુ નખારલુ નાખવા જલવા વિચારે
હસ્યા મરે એ સાધુસસ્થાના નખારલુનો જાગ્યાસ જલુ ન મરજ્યાર
તઈ પડે તેમ મને સ્પષ્ટ લાગુ છે

શિશુવૃદ્ધિ થ જને તેની જોડણ થ ઉપર અસર

જા દેખ્યા ચાર ખૂણામાં સાધુસસ્થા દેશઈ તઈ હતી જન
ચાનના અસ્તિત્વ રમિયાન મોદ હ નર શિશુ જને છત્રીસ હ નર
શિશુવૃદ્ધિને દોચલુ હવન છે તેમના નિર્ણય પછી એ સાધુસસ્થામાં
દેલો જીરેશ થયો કે દેલો પટાડો થયો તેની ચોક્કસ વિગત આપણી
પમે નથી, છતાં એમ લાગે છે કે જાગ્યાન પછીની અમુક સ્ત્રીઓ
સુધી તે એ સસ્થામાં પટાડો નહેલો / થયો હવસ વધારે થયો
હો સાધુસસ્થામાં કોઓને સ્થાન કાઈ જાગ્યાન મદતીરે ન પહેલાં
નથી આપુ તેમના પહેલાં શિશુવૃદ્ધિમાં તેન સાધુસધમાં હતી જને
જોમ પરિત્ર /૭ પદિમાં જલુ હતી, છતાં જલુ એટલુ તે ખા /
કે જાગ્યાન મદતીરે પોતાના સાધુસધમાં કોઓને ખૂન જાગ્યાસ
જાપ્યા જને એની અવસ્થા વધારે મજબૂત કરી એનુ પશુભ
મોદ સાધુસધ ઉપર જલુ જલુ જલુ જાગ્યાન સાધુસધમાં કોઓને
મ્યાન જાપ્યા હજીતા ન લતા જલુ તેમને ઉપર સાધુસસ્થામાં
કોઓને મ્યાન આપલુ પાપુ જા તેમના પરિવનનમાં તેન સાધુ-
સસ્થાની કાઈક અસ અવગ્ન છે એમ વિચાર કરનાં લાગે છે

સાધુનું ધ્યેય દાનનુદિ

સાધુ એટલે સાધક. સાધક એટલે અમુક ખેતી સિદ્ધિ મારે
સાધક કરનાર, તે ખેતના ઉમદગર તેન સાધુજાનુ ધ્યેય મુન્નપડે
તે દાનનુદિ / નહીં કરવામાં આવેલુ છે દાનને જલુ કરુ
એટલે તેનાં નખો, તેનાં મોઢ તેના વિશ્વેષે જને તેની સુચિત-
તાના દાગળી જાગ્યાને પાનાના દાન મારાન સમજાવને એવો
પાઠાંધા ધીનઓ છે કે જ્યાં સુધી પેને પેનાનુ દાન જાતમુખ

જઈ નહીં ન હો સોપી ન હો, પોને વિચાર અને સ્વનમાં સિર
 ન જાય, પેલે પોતાના ખેલ પાતે રજા લાગ કરે ત્યાં મુખી તે
 મીલને થી રીતે ઘેરી લોકે જાણ કરી જાણાઈયાં છતાં તેની
 મદતની જાળમાં ને ઢાંચી ઘેરવણી કરવાની હોય તે પહેલાં—
 એકમે ૩ ગોળના ઉપદેશ જાણ્યું યુક્ત પહેલાં—પોતાની નાનો
 એ જાળમાં ખૂબ ટેવર કરી લેવી જોઈએ, એ ઠેકાણે સત્ત
 એ / સુધારાને સત્ત જાણી સુધારા માટે એકાંત જગ્યા સોંપીઓ
 અને જોઈ સોંપેથી જાણવપડુ, ઘઈ જુ સુધારાઈ ૩ મોટ પદ-
 પદમાં મધુ ન મારવાયુ જમ્યું યજ્ઞના જાનજાનના અને
 રંધણીઓના નિષેધ—એ જુ પોતપોતે હુ

સ્થાનાંતર અને હોડાપાસ

એ સ્થાનાંતર એવ જાણવાયુ પુરો જાણા ૩ ૩ એકની
 જાવદઈ અને સુધાર વિચારવા કાળમ લીધી, એવાં એવ જુ
 જઈ જુ ૩ ૩ એકની જાવદઈ તે લીધી જાઈ જાવદઈ જુ
 સુધાર ન લીધી એવાં જુ જઈ જુ ૩ ૩ એકનાં જાવ-
 દઈ નરિયુ જાણા તદન મોજુ, જઈ લીધી અને જાવદઈ જ
 મુખ જઈ નઈ લીધી રમે તેમ હો, જાઈ એ જાણુ જાણા અને
 પુરવંત લીધી એવાં કિલ્લાર થયે રમે અને એ સુધારામાં
 / સાધુઓ જઈ સ્થાનાંતર જાણા જાણા અને જોઈ જાણુ
 સાધુઓ જાવદઈના જાણુ પાર પાર જાણા જાણુ, જાણુ,
 ઘેરીઓ અને સહેલી જાણના જાણમાં જાણુ જાણુ એવાં જાણનાં
 જાણા રમે, સાધુસ્થાને જાણુમાં જાણા જાણુ જાણુ જાણુ
 એવાં જાણનાં જાણા પોતાના જાણુ જાણુ જાણુ જાણુ જાણુ
 અને તેમ જાણાને જાણુ જાણુ જાણુ જાણુ જાણુ જાણુ
 જાણુ જાણુ જાણુ જાણુ જાણુ જાણુ જાણુ જાણુ જાણુ જાણુ

શાંતિ સાધી હતી, એવાઓના શુભ અને શુદ્ધ હૃદયની તૈયારી તે એમની સાથે / જઈ કારણ કે એમને પોતાના જીવનની યાત્રા બીજાઓને સોંપવાની હતી પછી જ ન હતી; પણ તેઓએ, અતદર્શિ દેવા જતાં કે ન દેવા જતાં જરૂર બોલેલો દેવા જતાં લોકમાનસમાં પોતાના પ્રજાનો કાળે બાપેશો દત્તો એવી તૈયારી બાપણી સાથે સમર્થિમાં લખાયેલી છે—એકવારના માંસભોજ અને મરણની તાલકામમાં ૭ માંસ અને મગ તરફની અનુચિત બચવા દેવા સેવનમાં અમનશુદ્ધિ ઉત્પન્ન થઈ કે તેનું જેનું કંઈ સહુસંસ્થાને બાને બોલે નથી. સહુસંસ્થાનું ચતુર્વિધ એક કામ છે ચાલુ ન કરે તેઓ બધાં જાન ત્યાં સાત બસનના લગ્નને સ્વસ્થી અને છતાં પાર્શ્વના ધીમવે માંસને નિસ્કાર દર્શની પુણા અને બર્જિત્વાસ્વી અપ્રિય તેમ જ અસંસ્કૃત અનુમાન—આટલું વાન પલ્લુ લોકમાનસમાં કૃતાસ્વામાં જેનું સહુસંસ્થાને અસાધ્યરત્ન કાળે છે એવી કંઈ ના પાડી શકે નરિ.

[અર્થિક શા ૧ ૪ ૪૨ ૪૧]

[૩] લીધેલું સ્થા

બધાં ધાર્મિક આત્મજાઓને કંઈ પણ સજાય રહ્યો દેવ, જરૂર બધાં પુણ્યની મુશ્કેલી દેવ બચવા એ નેમણી એક ન દેવ જતાં બધાં પ્રાર્થનાદારે પુણ્યનાલું જરૂરી હાથરતની, સ્વપ્નની, મૃતિની કે એવી કંઈ વિદ્યતા બાળની દાવ ત્યાં પહેલાં લીધેલું કંઈ ૧૧ કે ચામ અને ઘરેલો ઉપચંત સમુદાય નીકળી બીજા ત્યાં રહે એ બન નામોદા પછાએ એ / મોટેભાગે લીધેલું તરીકે પ્રસિદ્ધ છે.

જેનું લીધેલું ત્યાંજ પાસે નથી બાપમાં જેમ છે નથી જ મુર લીધેલું મગા ગેલી ખરતી નહિને જિનારે અને બી ન ત્યાંજ પાસે બાપેલાં છે તેમ જતાં મગા પાસે જેનું લીધેલું બાપ વિદ્યતા પછાએ પછાએ પછાએ છે. પૂર્વ સિદ્ધાન્ત કે પશ્ચિમ સિદ્ધાન્ત, દક્ષિણ

દિનુસ્તાન કે હજર દિનુસ્તાન—અર્થ જાગ્યો ત્યાં બેસેનાં પ્રજાન તીથી
 ટેકરીઓ અને પહાડોની ઉપર જ જાયેલાં કે જાત્રા સ્થાનનાં સંપ્રદાય
 / નહિ પણ વિવિધ સંપ્રદાય મુખ્યાની સ્થાન પાસે ખાસ પસંદગી
 પહાડોની જ કે અર્થ સ્થાનનાં નજરા પણ સમય નથી, જાત્રાનાં
 નથી એવાં પ્રદેશો ખાસ સ્થાનનાં તીથી દક્ષિણ દિનુસ્તાનમાં કે
 અને તે પણ ખાસી ભાગમાં જાયેલાં કે જાત્રા ઉપરથી એટલું જ
 હકિત થાય કે તે તીથનાં પ્રજાનાં સત્પુરુષોનું મન જેવાં જેવાં સ્થાનોમાં
 વધારે ભાગ્ય અને તેઓ કઈ નક્કીનાં સ્થાનો પસંદ કરતાં જ્યાં
 ભક્તિનાં હેતુ મુખ્યાનાં હેતુ તેમને એકાંત અને દુસ્તી મુસ્તક
 થઈ ગમે કે એ પણ એ તીર્થસ્થાનોનાં ચિત્ત ઉપરથી નક્કી થાય
 છે અને તેટલું મોજામલ અને પચાસિયુ દાખલ થાય પછી પણ
 ઉપર, અથવા કચ્છે વચ્ચે કપારે કપારે થાય જાત્રા અને
 જાત્રાનાં માટે અર્થ અને જેવાં સ્થાન તારા હપ્તિ દેખાને કે એ જાત્રા
 તીર્થસ્થાનોની પસંદગી ઉપરથી નક્કી થાયેલાં હોય.

દીર્ઘાંશ વિઘ્નસ્થાનં મુનિર્નિમ્બાર્ણો વિઘ્નસ્થ ઓ અને મુનિર્નિમ્બાર્ણો
સાથે જ મુનિર્નિમ્બાર્ણો તેમ જ સ્થાપનસ્થાન મુનિર્નિમ્બાર્ણો ઓ આપણા
દેશના સ્થાપનમાં ૭ વિઘ્નસ્થાનો અને ૭ મેઘસ્થાનો ઓ તે દીર્ઘસ્થાનો
અને મુનિર્નિમ્બાર્ણો જ મુનિર્નિમ્બાર્ણો આપણી ઓ મેઘસ્થાનોમાં સ્થાપન
આપણી ઓ જમુ પશુ તેમ જ જમુ પશુસ્થાનો અને દીર્ઘસ્થાનોમાં જ ઓ
દીર્ઘસ્થાનો સ્થાપનની સંદર્ભ આપણી

તેનોપણ તીર્થો એ કાઈ ને-ખૂંચ કે કશ નથી પણ સેંકડોની
સખ્યામાં, અને તે પણ દેહના કાઈ એક જ ભાગમાં નહિ, પરંતુ
અર્ધ ગળાં ત્યાં ચાલે-ચાલે ખણી ચાલે છે. એજ એક વખતના એન
સમજાના નિસ્કારનો પુરાવો છે. એન તીર્થોની ખાસ એક સંસ્કૃતિ જ
છે. પરમહિંસા અને તદ્દન ખાનગી ખાસિયાતો જરિયેને જાણુને પુરો
તેજસુ એના કિંમત નાનકોટા સજીવી ખાસિયાતો એના, તેનોમ એના

એમાં સુખપ્રાપ્તિનાં મરિયાનાં નાનખોટાં લાગશે હોય છે એ લાગ
શમાં નાનખોટાં જામુ લાગેલ હોય છે ? દેવદાસ કહેવાય છે એમાં
લાગ નથી કે જ્યાં દેવદાસ એકાદ કરવામાં તેની સારસલાજી રાખ
વામાં અને તે સરખાઈ ન ત્ય તે માટે ચાંખા હાથાને સેવામાં નેન
સાથે જૂન ચામુરી અને ઈમાનદારી વાપરી છે દિગ્ગુસ્તાનમાંના બીજા
કોઈ સુખપ્રાપ્તિના દેવદાસમાં તે સુખપ્રાપ્તિના દેવદાસ ગેરથી એમવદ
વો લાગે જ નેમણ એ જ રીતે દેવદાસ એના ક્ષેત્ર સિવાય બી ?
કર્યાન ખર્ચાન નરિ, વેણાન નરિ અને કોઈ એને પચારી ન ત્ય એ
માટે જલુ તે સુધે એક નેનિક અને ન્યાયધારિક સુદર વાગાવચ્ચ
લિલુ કુ છે

લગ્નના લેવી જાગતો

વીરવંશસ્થ સાથે મુનિનિ મરિયાને લાગરો અને સુખ
નીજાવાનો એ ચાર ભારે મોરાર તક અને મહત્વના હતિદાસો છે.
લાગ, પડુ અને પચારે મુનિ અને મરિયામાં જેવી જેવી રીતે, ત્યા
ત્યા જાનનામાં જેવો જેવો લાગ લગાવ્યો, એક પછી બીજા બન્ધસ્થ
જેવી જેવી રીતે જાગવી મર્ષ લાગરોમાં જાખસ્થ અને ગરમ જેવી
રિતે જાતનાં અને તેની જાગે પાછી બન્ધસ્થ અને નિવચ્ચ જેવી
રીતે જલુ થઈ નાજાનાં અને દુરનાં વીંધીમાં દગારો અને લાગે
માણમાંના સુધિ વાગાને જેવી રીતે જાતા અને એવી સાથે એ સું સું
લાગા કરવા—એ નર્મ હતિદાસ ભારે જલુવા જે છે

ત્યાગ સુનિ અને નિવેક જોતરખી પ્રિયુખપ્રાપ્તિ / જાગ્યો
વીંધો લગાં ક્યાં છે અને ત્યાં જાગે તથા તેની જાગા સુનિ,
જાગેતિ અને સમજ ખચવાનો જાખનેક ઉદ્ધત જલુ એ // છે

[લગ્નિ જા ૧, ૨ ૪ ૫ ૬ ૭]

[૪] જાગસેસ્થા—જાગસેસ્થા

જ્યાં જાગસેસ્થા છે ત્યાં જાગનાં જાગર સદા દેવ જ છે

જાને હિંદુતાનમાં તો યાત્રાની પ્રવિણ હજારો વર્ષથી ચાલી જાને છે. જાહનુ જાને મજલુ સમ્રાટજીની ચંચા-ચાનુનાની ધારાઓ માર નિહાળ યાત્રા પદ હજાર ન વહેતી જાતી છે. જાને વહે જામ છે. જાવાન મજાલીરુ તપ એટલે નીચુ કોઈ ન નહિ, પણ યાત્રાની કીટી શેષ ને શેષ માટે એમણે તન તોડ્યુ. સતરિવસ ન ચડ્યાં જાને તેમની ને કીટી શેષ જાહુવા-ચાંજાવા હજારો જાહુસોની મેલી તેમની જાને જાહાલી, તે શેષ એ ન યાત્રા, જાને એના હજાર ન જાવાનના પથુ મજલુ છે.

યાત્રા જાને તેનાં જાહનેએ મહિમા

એ યાને જુન જાને જાવાન નામ ધારલુ જુન એમાં જોરો પણ વરો. જાને રાજાઓ પણ કટી જાતી. ૭મ ૭મ એ જુન જાને જાવાનના મનસરોવરને કિનારે નિહાલુ હશે વધારે જાને વધારે જાવાન મન તેમ તેમ એ યાત્રાને મહિમા વધતો જાતો. એ મહિમાની સાથે ન એ યાત્રા મૂલ્ય કરનાર એનાં સૂણ જાહનેએ પણ મહિમા વધતો જાતો. સીધી રીતે યાત્રા જાવાનનાં માર કરનાર પુત્રક પનાં ન નહિ, પણ તેનાં જામનાં જાવાનનાં વાપન, લેખન, વાહિનો પણ યાત્રા તેરો ન જાવાન જાહ જાતો. એટલું ન નહિ, પણ એ જેની પાત્રનાં મજાને, તેને યાત્રા પાત્રા જાને જાવાનાં હજારો પણ જુન / જાહાનનાં જામનાં યાત્રા જાવાનને મેળાવાનું જોરુ પુત્રક કર તેટલું ન યાત્રાનાં સૂણ જાહનેએ જાવાન જાને મેળાનાં પુત્રક જામ મજાનાં જાતુ.

યાત્રાનાં વાહિની જાવાનનાં જાને તેનો નિહાળ

એક જાહુ જાહાનનાં જાને જાહાનનાં વધતો તેમ મહિમા જાને નીચ જાહુ જાહાનનાં યાત્રા નિહાળી હરીશ્વરનો—જાને જાહનેએ જાને વહેવાની જાહાનની મોટે જાહી જાવાની જાહાનનાં જાહાન / હેરાઈ મહિમા જાને મોટા મોટા જાહાનનાં જાવાનનાં જાહાન.

દેશ જામ અને સહેરના સફો એમ લાગે / કે જમારે ત્યાં
જાનમદાર હેરો ન જોઈએ. દરેક ત્યાગી સાધુ પશુ જાનમદારની
પાંખાને રદિમાં ન ધર્મની ત્યાં માનતે થઈ ગયે. પરિણામે આખા
દેશમાં, એક છેડેથી બીજા છેડ સુધી, જેન જાનસંસ્થા બદલાયે
જઈએ ન જઈ જઈ બદલે. પુસ્તકોથી જીવતાતા જાનમદાર પુસ્તકોમાં
પશુ વિરિય વિપરેતું અને વિરિય સંગ્રહણેનું જાન સંપાદનું ત્રણ
સંપાદન બદલે. સાધુના બદલે અને અનિયત માનિતીના પશુ
બદલે—એમ જાનમદાર સાસનામાં બદલ, બદલ અને બદલ /
જઈ રથ / એવી સાથે / એવો લેખકવર એમો ગયો, લેખકના
વિચાર પાંખી અને જાનમદારના પશુ જારે ગયે. જાનમદારની જ્યાં
જ્યાં જાગી ન હતી ત્યારે પશુ જઈએ નવે પ્રથે રચાયે કે ત ન
/ એવી થેડો નહોતો જઈ ત્યાં અને દેશના જરે જૂલે વિદ્યાનેમાં
વડેજઈ ત્યાં જા રીતે જેન સંગ્રહણમાં જાનસંસ્થાની ગતિ અનિ-
યિતપણે વધતી જાતી છે જાન વધતી છતી તેન જાનિને પરિણામે
જાનને પશુ એ બદલે એવો જાન છે અને એવા એવું જુ પુ વિરિય
વન / જુ સાધિય છે કે તેવો જાનસંસ્થા કે જા મારે વિદ્યાને પશુ
જાનના પડે છે પડેજા અને જા દેશના ગામના સુધી અને
વિદ્યાનામે જા બદલેની પાજા જો જાન છે અને એમની વનુ
તથા એવો જાનના પાજાને જો તેવો જાન વન છે

જાનમદાર અને જેન જાનના વચ્ચે ફેર

જાનમદાર સંગ્રહણના અને જેન સંગ્રહણના બદલે વચ્ચે એક
ફેર છે અને તે એક જાનમદારના બદલે અનિયત માનિતીના દોષ છે
જ્યારે જેન બદલે જાનના સંપાદન માનિતીના / દોષ છે અને
અનિયત અનિયત માનિતીના દોષ ત્યાં જાન નેક સંપાદન દેશના મારે
ને અનિયત માનિતી છે જાન પુરુષોત્તમ થયે દોષ ત્યાં મારેજાને સંપાદન
/ સંપાદન જાનના કમી રન છે જાનમદારના જાનના જાનના / પુત્રી

માંથી ચોખવાને ભેગ લેવાયા અને પુત્રીકાની સારસભાષા લેવા થયું ત્યારે સ્વસ્તીકાવન નામનું પદ લેવાને જે નવારે જેને પ્રતિષ્ઠા થઈ પામીને યાગપંચમી થઈ તે વખતે પુત્રીકા અને સારોમી જે છે અને એ નિમિત્તે ચોખવામાંથી સભારતે ગયા સારોમીમાં રૂ ૪૨ છે આ રીતે ભેગ યાગપંચમી, જે ભોજનાર ખાન ચીખા થઈ તે, અનેક દેશર પામી પામી, અને ધ્યાત્રવધારા અને અનેક વિવિધા જનુભવતી જનુભવતી બાળે પૂર્ણે બાપસી સાથે છે.

[સ્તોત્રિકા ૧ ૪ ૩૦૩-૩૦૪]

જેન સારોમીના અર્ચાધિકારિક હશે

સેક્રેડે તોથી તે તે સ્થાપન થયેલા મોટા મોટા ભેગ યાગ સારોમી રહ્યા ભેગ યાગોતુ કે અખાતમવાસ્તુ ન સમજાવેલું નથી થયું પણ ભેગ ભેગી મારાત અનેક પ્રકારનાં લોકિક યાગોતુ અર્ચાધિકારિક હશે સમજાવેલું પણ થયું છે કેટલા અર્ચિક, મજાત, સમીત સાધુધિકારી, અર્ચકાર, કાન, નારક પુરુષો અર્ચકાર અને કામચિ તેમજ નામનાં કાનનાં પાત્રનાં સામ—આ નામનું ભેગ યાગસારોમી કેવળ સમજાવેલું નથી થયું પણ ભેગ અખાત અને અખાત હતા કેવાક વિવિધ સિદ્ધાંતે ભેગ પ્રતિષ્ઠાપદક નથી પ્રતિષ્ઠાપદક રચના થઈ છે એ ભેગે દુર્લભ છે અને મોટા થઈ યાગ ભેગ છે ભેગ યાગસારોમીમાં ભેગ મથે પણ ઉપરના થયા છે એ ભેગ વગેરે બન પાપપાનોના છે અને બાળે દુનિયાના બીજા પ્રકાર પણ ભાગમાં મળ રચાયે હતા સુધી ઉપરના થયા નથી.

[સ્તોત્રિકા ૧ ૨ ૪ ૧૧૮-૧૧૯]

ધાર્મિક ચત્રાવરણ, અથા મરિનાનાં ચાલણી પોરે, કૌર્ભ બારે જે
 બાપ ચત્રાવરણને હાંસિ બન્ધારે પશુ બા પવના સિસોભાં નાંભે
 નાંભે સવત્ર નાંભે પોરે છે (૧) ખમાસ એછી કાંભે બોરે દેહી
 નિહાં બોરે કુરમ મેગવચારે પ્રાપ્ત (૨) ખાનપાન બોરે બીજા પ્રાપ્ત
 એછે હાંસ એછેવચારે બાપુ (૩) સાંભવરણ બોરે બાપુવિત્ત
 વચારે (૪) વાપરી બોરે તાંબોબોરે લેખ / સાંભવિત્તો બોરે
 પ્રાપ્તિ-કાંભે (૫) કાંભે બાંભવરણ બાપુવચારે પ્રાપ્ત (૬) વે-
 ઝેર સિદ્ધારી સુ સાંભે સાંભે મોરે સાંભવરણી વાપરણ

એવાંભવરણ બોરે દિશાબાંભે એ બાપુવિત્ત પશુવચારે લીધે
 / તાંબુ છે બોરે સાંભવરણ રીતે બોરે એ બાપુવિત્ત એછારે
 / તાંબુ છે બોરે ૧૩ પશુ વાપ છે પશુ સિદ્ધાર સમ્પ્રદાય
 બાંભે બોરે ૧૩ સિદ્ધાર પાનપાંભે બોરે છે બોરે પશુવચારે બોરે
 બોરે કાંભે દેહી બોરેમાં બોરે છે તથા બોરે હાંસ પશુ એવાં
 ખાંસ કરનાં લુપ્ત છે એવાંભવરણ પશુવચારે ૧૩ વર્ષ ૩ મોર
 સિદ્ધારી / સિદ્ધારી કાંભે દેહી તાંબુ છે

[અર્થાત્ કાં ૧ ૧ ૩૩૫-૩૩૭]

બા બાપુવિત્ત બાપુવે કાંભે બાંભવરણ બાંભવરણી પુરપાંભે સંભ-
 ગવ બોરે લેખ મમ હાંસ સિદ્ધાર કરવા પુરે બાંભવર મેગવી સાંભે
 કાંભે પાંભે કાંભે સાંભે હાંસ જે સુભે બાંભવરણી હાંસ બોરે
 લેખે પાંભે / ૭ સુભે સંભવરણ સાંભવરણ પાંભે સુભે
 બાંભવરણ પાંભે હાંસ બોરે એ પ્રાપ્તે હાંસ પોરે એ લેખી
 ૭ સુભે સંભ પ્રવાર કાંભે હાંસ, તે સુભે સંભેમાં જવ છે

(૧) મીંબા ૬ બોરે પેના ૬ બોરે હાંસબંધાર વાંભે
 તો હાંસ મુખાંભે બોરે સિદ્ધારનાં સિદ્ધાર તાંબે પ્રાપ્ત ન
 જોરે (૨) પેના મુખાંભે, સંભવરણ સિદ્ધાર બોરે પશુ બોરે
 બાંભે તો પાંભે નાંભે મીંબે સિદ્ધારનાં પાંભે (૩) પેના

અર્થ અને છત્રનું આંતરિનીકરણ કરતા રહેતું, જેથી અગામ કે નગ્નરૂપિ કાસ્ટે પ્રવેશ પામતા દેવોની યોજા કરી સમાન અને આશ્વર્યપૂર્ણમાં યોદ્ધ ન આવે.

[અભિ ૩ા ૧ ૫ ૪૮૩ ૪૮૪]

સવસરી : મહાપત્ર

સાવસરિક પત્ર એ મહાપત્ર છે. બી ન ઠાઈ પણ પવો કરતાં એ મહત્ત્વ છે. એની મહત્તા ગાંધી છે એ જ સમજવાનું રહે છે.

ઠાઈ પણ બ્યક્તિએ ખરી શાન્તિ અનુભવવી હોય, અથવા કે કન્યા, આજ્ઞા કે સપદામાં રસસ્થા કેવરવી હોય અને બ્યક્તિએ ખાતિ ન થયા હોય તેનું આંતરિક અનુભવું સાચી રાખવું હોય તે એવો એકમાત્ર અને મુખ્ય ઉપાય એ છે કે તે બ્યક્તિ પોતાની છત્રપ્રાપ્તિના દરેક ક્ષેત્રે આરીક્ષી જવશોભન કરે એ આંતરિક અવશોભનો દેવ એ જ રહે કે તેણે કયા કયા, કેવી કેવી રીતે, કેવી કેવી સાથે નાની કે મોટી જૂથ કરી છે તેનું બ્યારે ઠાઈ માણસ સાચા દિશ્વથી નજરે પોતાની જૂથ જોઈ શકે છે ત્યારે તેને તે જૂથ અને તેટલી નાનકમાં નાની હોય તેજ, પદ્ધતિ કેવી મોટી થાય છે અને તેને તે સમી સકલો નથી પોતાની જૂથ અને આખી કાન એ માણસને જાતલો અને વિવેકી બનાવે છે. ત્યુતિ અને વિવેક માણસને બીજા સાથે સમીપી કેમ રાખવા કેમ કેવવા એવી સૂઝ પડે છે એ રીતે આંતરિક અવશોભન માણસની આત્માને ખાતિ થતાં રહે છે. આનું અવશોભન માત્ર ત્યાગી કે હાંસ મારે જ તરી છે એમ નથી, પણ તે નાની કે મોટી ઉભરના અને ઠાઈ પણ પદ્ધતિ અને સસ્થાના માનવી માટે સમજાતી દૃષ્ટિએ આશ્ચર્ય છે કેમ કે તે દ્વારા એ મનુષ્ય પોતાની આખીએ નિચા વા નિવારના કાર્ય ચડે છે અને સોનાં દિવે છત્રી શે છે. આ એક સાવસરિક પત્રના મહત્ત્વની મુખ્ય બ્યક્તિમત આશુ ઠાઈ પરત્વે એ મહત્ત્વ સામુદાયિક દૃષ્ટિએ પણ

ઉં મીંપાળની માતા કમળપ્રભા શત્રુને વખતે દીકરાને
હાથને જઈ પડી છે મુવાન શાળી છે શરીર પર સજવેજ
છે એવામાં પ્રભાતને પહેરે મુવાનોનું એક ટોળું એની
સાથે આવે છે કમળપ્રભા ઘણુજર મુલુ લેકે છે ત્યાં તે
મુવાનોનો આયેવાન આગળ આવે છે અને મહેન
કઢીને એને સંભાળે છે કમળપ્રભાને એ કહે છે
જહેન! મૂઝાયો મા. એને એક બાઈ પકડે હોય તેનેજ
કશુ કસવાનુ નથી રહેતુ તો જમી તો જાણી તારા સાતથો
બાઈ જો છીએ, તારે વળી કસવાનુ શા માટે ?" મુવાનોમા
શક્તિ સાથે આવો સંજમ અને સમજણ આવવી જરૂરી છે.

લોકપ્રિયતા મેળવવા માટે ત્રણ વસ્તુઓનો સ્વીકાર
કરવો એક જો : ઘન, વિનય અને સિંચવ. જે માણસ
વિનયશીલ છે એ મનનો ઉદાર છે તે દુનિયામાં પ્રિય
જઈ યકે છે એ જાતરશી આવો ઉદાર છે એ પાતાની
ખાશમાં ખારી જીજ પશુ જીજનુ કસવાનુ થતુ હોય તો
આપી દેતાં અચકાતો નથી

દુનિયામાં ત્રણ માણસો તો મળેલુ લોકપ્રિયતાને જાહેર
અલ્લે કે માત્ર કોણ કસવા જ જાન્યા હોય એવા દેખાય
છે પણ છેવટે દીલિનુ તેવર જાય એવી દયા એમની
સાથ છે માણસ જામ કબૂસ જનીને જાવનાને જોઈ
નાએ છે ત્રણ માણસો ઘન કર્યા પછી પશ્ચાત્તાપ
કરે છે એવા લોકો જાન્યા પછી એના પુરવઠા દાણને
જાળી નાએ છે ઘન જાખ્યા પછી એને જામ જાળી ન

નાખો. દાનનું કામ તો સંસ્થાસભી આનંદથી કરે. મનના નિસાસા સાથે હીપેકુ દાન એ દાન શબ્દને ચોંચ નથી.

આપણે કહીએ છીએ કે 'અન્ન તેવું મન' અને 'અન્ન તેવો જોડકાર' એ સાચી વાત છે. પ્રાણનું સર્જન અન્નને હીપે સાચ છે માટે અન્ન શુદ્ધ હોવું એક જોઈએ. મદિરમાં અર્પિત નિર્માલ્ય ઉપર એ આપણે નજર નાખીએ તો આપણી જિંદગી નિર્માલ્ય થઈ જાય છે નિમળતા આવી જાય છે અને હૃદયમાંથી અસ્મિતા ધાલી જાય છે. પ્રમુખ ધરણ્યોમાં અર્પિત થયેલી વસ્તુ પાછી દેવી એ તો આત્મા અને પરમાત્માને ઉત્તરવાની દૃષ્ટિ છે. માગેલી ભિક્ષાના પૈસા મળ્યા પછી માનવીના હૃદયમાં આંતરિક સત્ત્વ રહી શકતું નથી, એ માફ થાજાએ.

જે વસ્તુઓ નિર્માલ્ય થઈ ગઈ એને વાપરે નહિ, એને કાઢી નાખો. મદિરનું મેજવવાની છાંછા નહિ સ્પર્શ નહિ એ જ સાચો મત્ર છે. પારકા જગ ઉપર હૃદયનાર જેવો કામર જગતમાં બીજો કોઈ નથી. સ્વયં જગ ઉપર હૃદયનાર જ ખરો બહાદુર છે. ત્યાં સુધી જાવું નિર્માલ્ય હૃદય હૃદયો. ત્યાં સુધી સાચા હૃદયનો જન્મ લમને નહિ સમજાય.

દાનની પાછળ તો સમસ્ત આત્માનો આનંદ વહેવો. એક જોઈએ. દિવની આવી ઉદારતા એનું જ નામ સાચું દાન.

વિચાર—ઔદાર્ય

આપણે હમણાં દોષપ્રિયતાના સફસુષ્ણો વિચાર કરી રહ્યા છીએ. જે માણસના વચનમાં પ્રેમ અને આવશ્યકતા વિશ્વાસુજનક સલાહાર ન હોય તો દોષ છે એને સાચા આપણે નહિ કામ કરવામાં, સેવામાં અથવા સફસુષ્ણ સફળતા પ્રાપ્ત અને છે એ માણસે અ જાતની દોષપ્રિયતા કેળવી કે મેળવી નથી હોતી, તેનાં વચનો ઉપર સમાજને કે દોષોને માન કે આદર નથી હોતાં.

જામ જ ખમ જાનનાના વિચાર માટે પણ આ દોષપ્રિયતા આવશ્યક છે એનું અન્ય કલ્પિત છે જે દોષપ્રિય થઈ શકે નહિ. આધ્યાત્મિક અનમાં, આચારમાં પણ આ દોષપ્રિયતાનો શુદ્ધ એકદોષ જ સહાયક અને છે.

એ માણસે જીવનના પૈસા આપા હોય, મેઈને છેલ્લાં હોય, જે માણસ જીવનને ખમની જાત કરે તો એનું કેઈ સાક્ષ્ય નહિ સમાજ તો એને કહેશે કે તું જ પોતે પહેલાં ખમ આવર. સમાજની સસ્થાઓમાં કામ કરનાર માણસે પોતાની આત્મશુદ્ધિ માટે પ્રયાસ કરી, પછી સસ્થામાં આવવું એઈએ. જામ ન થાય તો એની અશક્તિ નખાને.

નુકસાનકર્તા બને છે

જે માણસ પોતે વિશુદ્ધ છે તે જ સમાજમાં હોઝમિય થઈ શકે છે અને મારે આપણે જોવાનું છે કે હોઝમિયતા કેળવવા માટે કેવા સદ્ગુણ હોવા અને કયા દુગુણો ટાળવા !

આવો એક આવશ્યક સદ્ગુણ તે ચિત્તના ઓદાયનો ઉદારતાનો છે. માણસમાં મન, વચન અને કાયા-ત્રણેયની ઉદારતા જોઈએ. જેનું મન કચ્ચ છે જેનું કૈય બગિયદ છે જે બીજાનું પલાવી લે છે તે બીજાને કાર નહિ આપી શકે

કે/હાક હોઠો પૈસાથી ઉદાર હોય છે પણ તેઓ બીજાના વિચારો, મતો ઉદારતા નથી કેળવી શકતા. હું બધું સમજું છું એમાં બીજાઓ શું સમજે !' એમ જ એમને લાગે છે પણ ખરી વાત તો એ છે કે બીજાનું જ સાંભળવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ તમારી માફક સામાનેશ એના વિચારો જણાવવાની સ્વતંત્રતા આપો. વિચારની આ ઉદારતા જોઈએ ! પોતે જેવી સ્વતંત્રતા હોય છે તે જોવી જ બીજાને પણ આપવી

કુટુંબોમાં જાણે કયામ આ બાતનું વિચાર-સ્વાતંત્ર્ય દેખાતું નથી પિતા અને પુત્રની વચ્ચે, સામુ અને વડુની વચ્ચે રાજ્ય અને પ્રજાની વચ્ચે આ કેળવણી જોઈએ. આ જગતમાં કોઈના ઉપર જોડુકમી ચાલી શકતી નથી, છતાંય બે જણા આ સહે છે-એક તો નિર્માણ દોષ તે અને બીજા સમાજના ધર્મી હોઠો. પણ આજા ધર્મી હોઠો જગતમાં પણ જોઈએ દોષ છે

વિચારો કે પાંચ પાંચ દીકરાઓ પણ માબાપને ત્યાં
 રાત્રી રથા સારી આવે છે ? મરણ એ કે સૌ સમાધાનથી
 સમજીને જ્ઞાનદેવી સાથે રહી શકતા નથી. કુટુંબમાં રહેકેને
 વિચાર પ્રગટ કરવાની તક મળવી જોઈએ. જગજગરીથી
 નહિ, પણ ખીમ ખીમ સમજાવટથી ફેરફાર લાવી શકાય.
 ત્યાં સુધી સામી વ્યક્તિના મનનું સમાધાન તમે કરાવી
 ન શકો. ત્યાં સુધી બહારની જગજગરી નકામી છે.

જામ વિચારની ઉદારતા અત્યંત આવશ્યક છે. જાનું
 નામ જ સ્વાધુષ્ટ. હવેનના રોકે જગમાં આ સ્વાધુષ્ટની
 સમીક્ષા છે એ કાંઈ માત્ર યાજની વાત નથી; એને તે
 હવેનના પ્રત્યેક આચાર સાથે સંબંધ છે. જાણી તો કે
 યાજ માનુસને પ્રેરણા ન આપે, કે એના હવેનમાં વણાઈ
 બંધ નહિ એ યાજ હવેત હવેત મારે નકામું છે એટલે
 જાનીએએ યાજમાં કે રહ્યું છે એને આચારમાં ઉઘારી
 આપણે એનો પૂરો લાભ લેવાનો છે. અસ્પર્શના વિચારમાં
 જાનું સમાધાન લાવે એનું નામ સ્વાધુષ્ટ.

એક સ્પષ્ટ જોઈએ. જાપ અને દીકરો પાંચ તે
 સાથે જમતા. પણ એક દિવસ જોનામા અજુજાપ થયો.
 દીકરાએ કહ્યું, જાપા હું તમારી સાથે જમવા નહિ જાયું.

જાપ ગમતું દેતા સ્વાધુષ્ટ ઉપાધક દેતા એણે
 ઉપાધકોથી કાઢ્યો દીકરો ન જાપ તે માણી કેમ ખવડાવી
 જાપે ઉદારતા લાગવી. યાજી વારકો ને પાટલો ભર્યો એ
 દીકરા પાસે મથા અને સામેથી કહ્યું : જામ એવું.

એમે તો કાઈ નહિ, યાહ, હું તારી લેજો. બેસુ '.

દીકરાનો અકામળાઈ સતોષાયો. હું નહિ જાપા
મારા લેજો બેઠા. એમ માની જો જ્ઞાનદાસ રાખ્યો. જાપે
હવનને સરજા જનાવ્યું તો પુત્રનું સમાધાન થઈ ગયું. આનું
નામ સ્વાદુવાદનો જાણાર.

પાનીએની આવી વાતોને સમજો. જોને સરજા, સાધી
કરીને હવનમાં ઉતારો. એમણે આપણા શાસ્ત્રો રચ્યા છે.
સજન કયું છે તેનું પરિણામ આપણા દૈનિક હવનમાં
ઉતરવું જોઈએ.

આજે મુશ્કેલી છે કે આપણે જિલ્લા તૈયાર છીએ,
પણ કોઈની પાસેથી સાક્ષાત્કાર તૈયાર નથી. તું મારું સાક્ષાત્કાર
મને તું નહીં શું કહેવાનો છે? તું મને સાક્ષાત્કાર. એમ
ન કહે. જે કહેવું હોય તે સામાને કહી લેવા દો. જે
જાણી થશે તો પછી તમે તમારા મુદ્દા વિચારે જોનામાં
જરી શકશે. જોના પ્રશ્નો, શકાઓ સાક્ષાત્કાર, જોનું પ્રેમથી
જ્ઞાનદાસી સમાધાન કરવા મર્યાદા કરશે તો સફળતા
મુશ્કેલ સાધ્ય જનશે. થવા લોકો આ જાણુ જુદીથી તો સમજે
છે જરા પણ હવનમાં જો લાવવા મર્યાદા નથી. પણ તાહ
શાખે કે જાણાર જ જીવનમાં જાણારને પ્રેરી શકશે.
સામાના હવનમાં જાણાર પ્રગટાવી શકશે.

જોકે કોઈકપતિ શેઠ કંતા, પણ જારે કચ્છ. જોનામાં
ઉદારતાનું નામ નહિ. જે કંતા તેને કેમ સાચવવું જો
વિચારમાં જ જોને કાલમની ચિંતા જોકવાર મનની શાંતિ

માટે જો શત્રે હરિવાક્ષે જયા, માઠી દૂર ભીની રાખી
 અને કહે જઈ મેઘા પશુ જોના મીં ઉપર ચિંતા ને વિવાદ
 દેખાતાં હતા.

પોલીવારે બીજા સેઠ ત્યાં જામ્યા તેણે જાણ્યું મીં ભેડ
 તે: મીં ઉપર જોને ઉદાસીનતા દેખાઈ જાવી. ચાલ સાચી છે
 કે ને કશુંયે હોય છે તેના મુખ ઉપર કાલી પ્રાચ
 ક્યાંથી હોય. જો તે ને હાવા જનીને જાણે છે તેના મીં
 ઉપર જ કાલી ને પ્રસન્નતા દેખાય છે.

જા બીજા ચોકને લામ્બુ કે જો બિચારો દુઃખી દુઃખી
 લાગે છે, કદાચ કદાચીને આત્મકેત્યા કરવા જામ્યો હતો.
 જામ માનીને જા સેઠ પેલાની પાસે જયા અને તેને ચાલના
 નામનું કાક અને હથ યેલર સેઠ જામ્યા. વધુ સહાય
 જોઈએ તો જોની પેલીએ જાવવા જણાવ્યું જોના કેવામા
 ત્યારે સાચી કથા કહી અને જોના અતરમાંથી કડુણાને
 ક્યોત વધી રહ્યો હતો. બીજાની મુશીબત જોઈને માનવીનું
 દેવું જાવી રીતે દ્રવવા લાગે ત્યારે ભણતું કે હવે જોનામાં
 માનવતા ખગરી પડી છે.

પેલા જાનવીર ચોક તે જામ સેઠ જાપી જાલી જયા,
 પશુ હામમા યેલર લઈને પેલા કશોયે વિચારે છે કે
 વાક! માનવીમાં જાવી ઉદારતા કાચણી હોય છે જરી!
 મેં મામ્બુ ન કર્યું છતાં જો મને સહાય કરી ગયો. પેલા
 જોની માનવતાએ હવે તેનામાં પશુ માનવતા જગવી
 હિંમતમાંથી હીવો પ્રગટ્યો. પેલી જ જાર જાવી સુદર

મનિજો, આગરને જોના ઇશને દેવામાં નવું સ્વદન જામું
જોને ધમુ બીજાના દુ ખે, વિના સ્વાર્થે રહનારાય જગતમાં
દોષ છે જરા અને વાત પણ સાચી છે કે માનવી જો
બીજા માનવીને મદદ ન કરે તો શુ પણ માનવીને મદદ
કરવાનું છે ?

પેલા શેઠના વિચારો હવે જાનામાં નવા વિચારો
જગવી મલા જોને ધમુ કે મને આ નવો પ્રકાર પેલા
શેઠ આખી જણા છે જોની મુખ્યત્વે મદદા હવે બાકી કે
જગતમાં માનવીના રૂપમાં આવા દિશ્તવાઓ દલ પડુ વગે
છે ખરા. આજે પહેલી જ વાર જોના વિશ્વમાં આ દીવો
પ્રગટજો જોનામાં ત્યારથી ઉદારતાના સદાયતાના બી
વવાઈ ગયાં

પછી તો આ વાતને દીઠક વચ વીવી મલાં જોકવાર
જોણે ઠાપામાં વામુ કે જોના નામનું કાક હતું અને જેણે
જોને જોકવાર હા ગેલસની મદદ-વિના માત્રે કરેલી જો
શેઠ મુરકેલીમાં આવી પડ્યા છે અને જોને ત્યાં લેણદારને
દેશો પડજો છે

હવે આ માણસ કાઈ કજૂસ નથી રહ્યો. અત્યારે
જોના ચિત્તનું દાર ઊધી ગમુ છે ઉદારતાની જોને જગની
હાજી છે પેલા શેઠના નિમિત્તથી જોના આત્માના બારણાં
ઊધી ગયાં છે જરૂર ન દોષ તો પા ત્રિષ પોત ન બાજે
જોવો. આ કશકપતિ, આજે હવે જોનામાં દેવાનો પ્રેમ

જાયતાં ઉં આર્ષદિ દ્વર મોકિલા પેલા માણસને માલ કરવા
વિધાયો.

ત્યાં જઈને બેલે બેઠું તો શેઠ ગમગીન બેઠા છે.
બેની પ્રતિષ્ઠા જૂંસાર્ક જવાનો સમય જાવી લાગ્યો છે એવે
જાણ સુધી બીજને છુટે કાંઈ જાણ્યું છે બેને આજે
મુશીબતે જકડી લીધા છે.

કેઈ માત્ર ન જકડ્યા ધાકીને જે કેર પીને મરી
જવાની તૈયારી કરી રહ્યો છે ત્યાં જ્યાં કરોડપતિ જાવી
પહોંચ્યો. જ્યાં કરોડપતિને એઈ પેલા શેઠ સમક્ષે બેઠે છે
જે જાને જોળખી શકતો નથી, બેઠેલો જ્યાં કરોડપતિ કહે
છે “ભાઈ જ્યાં મારી પાસે જે પત્ન છે જે વાડુ જ
છે બને તે ગણરવા માટે જ છે હું જ્યાં નાણુ. તે જ
પેલી જાખરી રાત્રે માથામાં ઘનનો વિશાળ પ્રગટાવેલો
મને ત્યારથી જ્ઞાન થઈ ગયું છે કે માલીની કાયામાં પણ
દેવી માનવી બેઠા છે વારી જે બ્યોતિજે માથામાં હીલો
પ્રગટાવ્યો છે હવે તો આજવામાં જ મને જ્ઞાનદ બગ્યો
છે” જ્યાંમ બોલીને બેલે પત્નનો કબલો કરી દીધા, પેલા
શેઠને જણાવી લીધા.

જાપણે જ્યાં રજાન્તથી બેઠું કે જનકરે માણસની
કલ્યાણ કેવાં સુદર કામ કરે છે ! જાપણે જે જાણાં કેઈએ
તો રૂપ પણ સુધરી જાય. રૂપમાંજ સાકર બેવાં શીળવું
બેનું નામ જ સમ્યક્રૂપિ. નાણાકને લાજક બનાવે.

કેમ્પને દાની જનાવયો એમાં જ આપણા માનવજીવનની
ખરી મનતા રહેલી છે

બીજાઓ ખાતી દોષ તો એને તમે જાણો; તમારા
દીવો એના અધિકારમાં પ્રકાશ લાવ્યો. આપણે મન,
વચન અને કાયાથી ઉદાસના કેળવી, લોકપ્રિયતાને છાયાની
જેમ આપણી પાછળ દો ની કરવાની છે

તા ૧૪-૭-૬૧

વિનય-દર્શન

આથી લોકપ્રિયતા એ છે કે જે દ્વારા માણસનું પાતાનું અને બીજાનું-એમ બેઉનું કમ્પાસ માન્ય થઈ માણસે આ લોકપ્રિયતા કેળવવી એકઠાં એ માર્ગ બતાવવી પડે, જાણવું નહિ આવે. દુનિયા એમ જોવાને માની એ જોવી મૂળ નથી દેવાની જ્યારે માણસના હૃદયમાં એ હૃદયી દોષ છે ત્યારે જ એને દુનિયા માને છે ત્યારે જ એ લોકપ્રિય થઈ શકે છે.

આ લોકપ્રિયતા અને થઈને શું સંબંધ ? એવું લોકપ્રિયતા નથી કેળવી, તેનામાં ફરવું દેવાનો સંબંધ છે. પોતાના ફરવું બધું તો જ એ થઈ વરીકે થઈ શકે.

દુનિયાનો આગર એવો સંબંધ છે કે જેનામાં આ નહિ દોષ એવા માણસ, દુનિયામાં લોકપ્રિયતાના આગ પાક લગવડો તોય પોલીસમાં હિંમતાર્થ જવાનો છે. લોક પ્રવાહમાં કમ કમ જે તો જાણી શકે જાય બીજા જેણે છે તમારે એ જાણ પાસે જુદું દોષ તો તમારે પાછી જનીને જુદું એકઠું.

કેટલાક સેવકો ફરીવાર કરે છે કે સમાજ બેરકાર છે વાત ખોટી છે ખરી રીતે તો આવા માણસો પાસે લોકપ્રિયતાની કે બીજી રીતે કોઈ કદર કરે એવી કશી મૂલ્ય જ દેતી નથી, અને સેવા કરવા નીકળી પડે છે હા સમાજમાં માણસ સેવા અર્થે જાય તો તેની પરીક્ષા થવાની; અભિમા એની ચકાસણી થવાની; પણ સાથે સાથે ત્યારે જ એનું મુલ્ય પણ પરખાઈ આવશે ખાડાજરમી, ખુશામતથી કોઈ લોકપ્રિયતા આવી શકતી નથી એ તો હવનના સદ્ગુણોમાંથી જ મળી એડેએ આચારમાંથી પ્રમળવી એઈએ.

આવો લોકપ્રિય માણસ વિચારેમા પણ ઉદારતાભર્યો દેવો એડેએ આ માટે બીજાને પ્રથમ સાબળે એના વિચારોને ધ્યાવે. આ? જગતમા વધુમા વધુ કેવળ વિચારોની અનુદાસતાનું છે મનની મુકુચિતવાનું છે લોક માત્ર આજે પૂજાપાત્રીથી ભરેલા દેખાય છે બાધી / આજે દેશમા આટલા વાઝા વાદ, ઝગઝગ મારામારી અને ભાગલાઓ થઈ રહ્યા છે એક બાજુ એ કે જગતર વધુ છે અને હવે એને પરિણામે પ્રાપ્તો ભાષા જ્વલિ અને તેના વર્તુળો રચાયા છે આનું કારણ વિચારોની અનુદાસતા

આપણા વિચારો વિચાર જોવા એડેએ મુદર દેવા એઈએ. મમે ત્યાથી પણ મારું લેવું એડેએ આમ કરતાં અનુદાસતાની મયોઓ તુરં અને વિચારગત આવશે બાધી જ ઉપરે હવનમા સવાદ પ્રગટશે આવો માણસ

જને રીતે લાલ યેનરે છે. એ કે જે
સાડુ યેનરે છે અને ખસખસે એ કે જે કે જે

એટલે લીકમિય પર્ષી ખાંડિય મળત
એવે સ્વાદુષ્ટ યેનરે. હોએ પાંડવો કમળી
હવે એકલા સમજાવ યેનરે. ભદ્રપદને
સાંજના, એમના પ્રસે અને બાકામળીના કમળ
એમના મનુ સમાપન કરું તે એ લાલ પર્ષી
સિધે. જન્મ.

સમાજની જાદર કાંઈ જનારે લખના
સમજી સીધી એની સાથે લખવાટ હોવ છે. એમાં
કાંઈ જના સત્તને કિરવાટ નથી જ્ય
મળાવી લાવી, અને જાદુરજ બાજરજને બાજર બા

બામ વિચારોની કિરવાટ એટલે સ્વાદુષ્ટ.
તમે હંમે તે સાંકળાટ Theory of Relativity
કહી શકે.

આગળ બાખે જાન્યો-કિરવાટો જ્ય એવે લોકો
કુવ છે તે વિનવ માર એનાં પીંજણી રમિયાપો. જ્ય
છે એ બીજી રીતે તમે તેવો કારો હોવ જ્યાં, જ્યાં
જાદર બારો કારો છે એમ સમાજમાં સમ જન્મકી
પાંડે જ્ઞાન સત્તા અને સ્વજ બામ હોવ જ્યાં વિનવ
જાદર એ એ જાપૂર્સ રહેવાના છે

નેતાએ તે બીજને યેજના છે જ્ય કારો

ને પાછળ આવે છે જોમની ગતિ અને શક્તિ પણ જોણે
જાણવાની છે નેતા હોટે અને સમાજ પાછળ રહે, જો ન
આવે. જોહિન અને ઠળાના સંખાણની માફક નેતા અને
સમાજનો સંબંધ છે જોણે તો સમાજને જોની નસને
જોના માનમને અને જોના વિચારોને ભણી પોતાની
સાથે રાત્વાનો ॥ આમ સમજીને હોરે તે જ સાચો
નેતા પણ જાને બહો જો જોને જોમ થઈ જાય કે હું
તો સમાજથી છાધો છું હોઠો-સમાજ તો ગાઠરિયો પ્રવાહ
છે, તો જોનામાં જવ-જલમ પ્રવેશતા જોનું પતન થાય છે

માટે ભગવાન મહાવીરે કહ્યું કે તુમેજોથી મુક્ત
થયેલા છે નિશ્ચયજો ! તમને સદ્ગુણોની અને ધર્મની
શરૂઆતમા વિનય જાને ઠીક પછી અનુક્રમે બીજી
જણાવીશ હોઠો તમને વચન કર્યો, તમારા પગની પૂજ
હોજો જો વેળા જામૃત નહિ રહે તો ગવડી સપ
તમને મારી નાખ્યો. માટે જ ભગવાને સૌથી પ્રથમ વિનય
શીખવ્યો વિનય વિના તો ભગવદાત્મા પતન થઈ ગયા ॥
એ હકીકત ॥

સાધુ-સતોના લવનમાય વિનય વિના આવો. જવ
અદરથી ક્યારે છોડાઈ થઈ પ્રગટ થઈ જાય છે જો
જાણું મુરઠેલ થઈ જાય છે ભગવાન સ્વચિન્તક-જેમનું
નામ હોતા મનગતા જાને જેઓ શીયજના અવતારરૂપ
હતા તેમનામાય જોક વાર આ અહમ છોડાઈ ગયો

જોમને પૂજ જ્ઞાન લાખ્યું હતું જોક વાર જોની

જહેનો—સેણા, વેણા રેણા વગેરે જોમનાં હયને માસી
 ધુરુએ કહ્યું : ‘સ્વલિસદ્ર ઉપર છે સ્વલિસદ્ર જ્યાં વાત બાધી
 ગયા. જોમને રમુ કે મારી જ્ઞાન—ચક્ષિતનો પ્રધાન જહેનાને
 રેખાદુ જોટલો જોમણે ચિહ્ન રૂપ પારણ મુ
 જહેનો તો જ્યાં રૂપ જોઈને કરી ચઈ નીચે કર્ષને રુક્ષે
 જ્યાં વાત કરી ધુરુ સમણ ગયા કે સ્વલિસદ્રમાં વિચલ
 પ્રધાનના ગવનો સય ભગ્યો છે, જોનો જ્ઞાન—જહંગર
 હણ ગયો કામતો નથી

વધી વાર જાપણે માનીએ છીએ કે સમત્કાર
 જતાવીએ તો લોકો જાનુશાથી થશે. પણ જાપણે મૂલી કર્ષને
 છીએ કે જાપણા જતાવેલા સમત્કાર કરતાં નવો અને
 યોદ્યો સમત્કાર લોકો જોયો ત્યારે જો ત્યાં કર્ષે, અને ગુણ
 પાસે પછી જોવા પણ નહિ રહે. સમત્કારમાં કાઈ ખરો
 ધર્મ નથી. જો તો ધોઆશાનાં જાળવણાં રેવો. જરૂરથી
 છે જે ધર્મ જાતમાના કિલ્લુથી, સમજણથી નથી જાણ્યો
 તે ધર્મ તો જોનો સમત્કાર કરતાં જો ચક્ષિત કરતાં જાંધ
 કર્ષ ભલે ॥ માટે જ જાપણાન રેખા પ્રયોગો કરીને
 લોકોને માત્ર જાણ નાંજાણની જ હિંદુ દેવ તો તે પ્રધાન
 પણ પાપ ॥ સમત્કારથી જાનુશાથી કરવાની હિંદુને
 જ્ઞાનીઓએ જાણી જાણી છે. ધર્મ જો કાઈ સમત્કારનો વિષય
 નથી; જો તો હાનનો કોઈ જાણિયાર છે

આ જહમ્—ગય ક્યારે હાનમાં પ્રગટી કાઢ્યો તે
 જાપણે જાણતા નથી. વધી વાર જાણુથી ધર્મ, કુદુલ,

પુત્ર, પત્ની, રાજ માયા છૂટી શકે છે પણ અદકારને
જે નથી કાઢી શકતો ભગવાન બાદુબલિએ સર્વસ્વ ઊઠી
દીપેદુઃ । પણ એક અદકાર એનામા રહેલો કે દુઃ માયા
ભાઈએને જઈને ન નમુ એનો આ મવ ત્યારે હજી
હજારો ન હતો ।

એતો અપાર જ્ઞાની હતા દેહની આસપાસ પંખીએ
માળા બાંધી ભય-દાહ, ત હા અને વર્ષા આવી ભય પણ
એની સાધના અખટ અને અગેશ રહેલ જેણે દેહને કપવા
સરખેય નહોતો દીધો, એનેય ગવ રહ્યો, કે દુઃ નમુ । આ
નવનુ રચન માણસને બહુ મીઠુ થાય છે અદકારી
ગાનના અજવાળા પ્રગટે ત્યારે જ માણસ એવું બધું
દર્શન પામે છે

જગતનુકે અપભરેવને એનો આ ગવ એક હજાર
શ્રી. એમણે જાણી અને મુદ્રીને મોહથી એમણે આવીને
કહ્યું : વીરા ! હાથ ઉપરથી નીચે આવો. ચપ્પો તો
સાથ હતા પણ એની અદકાર ભાવ અદકાર હતા એણે
નમવા માટે દગલ ઉપાધુ અને એ જ પળે હવગજ્ઞાન
એને પ્રગટી શાપુ ।

આ દેવગજ્ઞાન આપણા જવાબ છે પણ વૃત્તિઓના
આવરણથી આવૃત્ત છે એ જ પવિત્ર સાધુઓના રચન
અવળે આપણે એ અતર કીધી ભય છે સાધુઓ તો
આ માટે માત્ર નિમિત્ત ઉ આપણે એ સમજી લેવું
એકે એ કે આપણે અવરજ્ઞાન જાણ નહિ પણ અદકાર

જોમળી જઈ શકે છે તેનું સ્થાન સમાજમાં જમર બની
જાય છે. જોનાં હવનનાં શિશુમાંથી, જ્યાં નમ્રતા બરેલી
હોય છે. હોકો કોઈના નથી રહેતા પણ જ્યાં હવેના
સફળતાથી, જોમળી નમ્રતાથી સમાજ જાયો. જોમળો બની
જાય છે, જાણીતાવે બધાય છે.

જ્યામ જ્યાપણે વિત્તની ઉદારતા હવનની નમ્રતા,
જો ને શુદ્ધો દોષમિતતા બને જોયા.

તા ૧૫-૭-૧

શાશ્વત શુ ?

આપણે છેલ્લા યોદ્ધા વિષેથી લોકપ્રિયતાના મુળને વિચાર કરી રહ્યા છીએ; અને જોને અનેના વળ શુભે ઘન વિનય અને શિયળની ચર્ચા થાય છે

લોકો બદલથી કદાચ માન કે સ્થાન આપે તો તેવી લોકપ્રિયતા કે પ્રમાણપત્રો લાભુ દઈ ચકાવાના નથી. સમાજી આજીવાતો, પ્રયત્ન ખુશામત અને વિશેષજોગીજરમાનિ આવની કાલનો મિતારો આપણાથી ન બાધી ચકાવ.

માથી લોકપ્રિયતા તમારી પોતાની શક્તિમાંથી આવવી જોઈએ કે શક્તિ કઈ? પૈસાની? ના કારણ લક્ષ્મી જે તો થપકા છે સરકી જો. જોન બાધી ચકાવ નથી જન જ મના મુલ્ય નથી ત્યાં મુખી / જે રહેશે; પણ પુણ્ય પરવારના જે શકાશે નહિ આ લક્ષ્મી તો પાલીની ઉપર થાકની નીકા જેવી અવગ છે આપણા અવનસ માર -સરેવરમા લક્ષ્મી જોક નસાયો છે તમે સ્થિર રાખવા પ્રયત્ન તોય જે થાજ જ રહેવાની.

તો બીજી શક્તિ કઈ? સત્તા? જે પારે તેને લાયક પ્રયત્ન છે અને પારે તેને નીચે કાઢવે છે પણ જે ન

પરંતુ ઈ માત્ર આપણે જોને ઉઘાડવાની જાણી સોધવાની છે હાથ કરવાની છે

પછી ચાર ભગથી નથી થતુ તે કમથી, સસ્તવાથી થઈ જાય છે આપણને જો સત્યની જાણી શુરુઆતી હાથ લાગી જાય તો અવરનાં દ્વાર પછી પગપાશમાં ભેડી જવાના છે

સ્વદિભદ્ર અને બાહુભદ્રિનાં જ્યાં દશરથિનો પદ જાણ્યા જમત માટે છે આપણે નધાએ જાણા જવથી જરૂર થવાતુ છે જેમ વરમાં સપ ફરતો ફેરવ અને માણસને શ્યવિથી ભેદ ન આવે તેમ, જમવાને કહું છે કે આપણે અહરન્યા જવથી સપથી સદાજ સાવધત રહેવાતુ છે

આટલા માટે વિનયનો મદ્યગુણ આવરતક મધ્યારે છે અથારે આપણે જ્યાં સમભદ્રુ જારે સાચી કેળવણી જાણી કેળવણી જો વિનય છે કલિકને જેમ રહેલ, કેળવો તેમ શાંતી સુદર થાય છે, તે જ રીતે માણસ વિનયથી કેળવાય તો સુદરતુ સજન જો કરી શકે છે

આજન્મ શિક્ષણમા જ્યાં વિનય અત્યંત આવરતક છે પ્રોફેસર ભળકયા કરે અને છાત્રો મસ્કરી કરવાં કરવાં માંતલે, જેવી વિદ્યા આશીર્વાદરૂપ નથી જનવી, જો તો અભિયાપ રૂપ જની જાય છે

સદાત પાસેથી જ્ઞાન મેળવવા જિનિસાર રાખાએ સદા પ્રયાસ કર્યા પશુ જોને જો જ્ઞાન ન લાખ ત્યારે જેમણે અભયગુમારને •

આપણા જલમહુમારે જણાવ્યું કે મહારાજ વાસણને પાણીથી ભર્યું હોય તો હવામાં નાખવું પડે છે; ત્યાં જઈ વાસણે વાદા વળી નમવું પડે છે ત્યારે જ પાણી અદર ભરાય છે જોમ ને જોમ નહિ આમ જ પહાંડીવાળી, જાક્રોડ થઈ ને બેસે તો ધડો ભરાય ? જ્ઞાનથી ભરાવા હચ્છનાર પોતે વિનયથી વાંકા વળવું જોઈએ માટે આપ મ્યગાન્તર કરે! આપની જગ્યાએ ચક્રાચાર્યે બેસાડે અને આપ એની જગ્યાએ બેસો જ્યાં સુધી આપણે વિનયથી નાનાં નથી બનતા ત્યાં સુધી ઠહાચ આપણને વસ્તુની માર્કિતી મળશે પણ જતરનું જ્ઞાન નહિ હાપે. માર્કિતી એ બહારની વસ્તુ છે; જ્ઞાન એ જતરનો આવિષ્કાર છે

આથી / જ્ઞાનીઓએ આપણને કહ્યું છે કે જે માણસ અક્ષરમાં રહેલા અક્ષરને સમજે છે તે જાતે અક્ષર બને છે કાગળ ઉપરના અક્ષરોમા કાઈ નથી; પણ એ અક્ષરોમાના અક્ષરને-સ્પર્શને જ્ઞાનને સમજે છે તે જ માણસ એના જીવનથી અ-ક્ષર-અમર બને છે

આ વસ્તુ વિનય વગર ન હાપે. માટે મનપના મહાન સમ્રાટ હોવા છતાં છેવટે શબ્દ બિંબિસાર ચક્રાચાર્યે સ્થાને બેઠા જોમને તો જ્ઞાન અને વિદ્યા મેળવવી હતી. આપણે આથી યાદ રાખવાનું છે કે જ્યારે આપણે હવા સુધી નીચે જઈને નગીશુ વિનયથી વાંકા વળીશુ ત્યારે જ જ્ઞાન પ્રગટવાનું છે આવવાનું છે ભરાવાનું છે

આવી રીતે જે માણસ નમ્ર બને છે મીઠુની મારફતે

જોયળી જઈ શકે છે તેનું સ્થાન સમાજમાં જમર મની
જવ છે એના હવનના શિલાવૃત્તમાંથી, આ નમ્રતા જામેથી
દેવ છે દોઢે કોઈના નથી રહેતા પણ જાવા હવેના
સુસુએથી, જેમની નમ્રતાથી સમાજ જાણે જેમને મની
જવ છે, સજ્જિત્તાવે જાપાય છે

જામ આપણે વિતતની ઉદારતા હવનની નમ્રતા,
જે જે સુએ દોઢમિતતા જામે જોયા

શાંધત શુ ?

આપણે છેલ્લા થોડા દિવસોથી લોકપ્રિયતાના બુલ્બને વિચાર કરી રહ્યા છીએ; અને એને અંગેના ત્રણ સુલોઃ ઘન વિનય અને શિયળની ચર્ચા વાલે ॥

લોકોઃ બહારથી કદાચ માન કે સ્થાન આપે તો તેવી લોકપ્રિયતા કે પ્રમાણપત્રો લાંબુ ટકી શકવાના નથી. સમાજની આજની વાતો પ્રથમ આ ખુશામત અને વિશેષલેખોની જરૂરમાઈને, આવતી કાલનો મિનારો આપણાથી ન બાંધી શકાય.

સાચી લોકપ્રિયતા તમારી પિતાની સહિતમાથી આવવી એક જો એ સહિત કઈ? પૈસાની? ના કશું લક્ષ્મી જો તો વપલા છે; સરકાર જો એને બાંધી શકતી નથી તો જન્મના સુહૃત્વ હશે ત્યાં સુધી જ જો રહેશે; પણ પુણ્ય પરવારતાં જો શોધી નહિ આ લક્ષ્મી તો પાણીની હપ્ત વાલતી નૌશા જેવી જાણ છે આપણા લખનસ સાર -સરોવરમાં લક્ષ્મી જોક તરાપો હો તમે સ્થિર રાખવા મશરો તોય જો જાણ જ રહેવાની

તો બીજી સહિત કઈ? સત્ય? જો ખાર તેને લે જાય છે અને ખાર તેને નીચે ફાંચે છે પણ જો ન

મૂલ્યો કે કર્તા અને અકર્તા માણસ થાતે નથી; જેનું પુણ્ય
 ૭ મુસોહિની અને દિટશર જેવાની સત્તા પણ પગવારમાં
 એમના હાથમાંથી સરકી ગઈ અને તેમને મૂલ્ય થાતે મરુ
 પડ્યું એ આપણી સાથેનો ઇતિહાસ છે

ગ્રીલ સહિત દેહનક્ષત્રી છે બાપિ દેહમાં નથી આ એ
 ત્યાં મુખી માણસ બેર કરી ચક્રે છે પણ રાજ આપણાં
 એ નિર્માત્ર્ય બની બધ છે સુસજ્જ હોય છતાં દુરુદ્યબાપિમાં
 એ લીધી ત્યજ છે, સવારે કંટો તે સાંજે નથી દેખાતા;
 ત્યારે એવા દેહને બેર પણ દુરુ શું ?

ત્યારે આ ત્રણ કર્તાએ વધુ સહિષ્ણુતાથી તે આપણા
 સદ્ગુણો છે સંપત્તિ, સત્તા અને શરીરભગ ક્ષાત્ર આત્મા
 હશે, પણ સદ્ગુણોનો જાળનો હશે તે બેના પર તમે
 ક્ષાત્ર મુસ્તાફે રહી ચક્રો.

માટે આ ત્રણેય વપગ સહિતબોને સ્થાને આપણને
 ત્રણ સદ્ગુણોની સહિત ખીલવવાનો આદેશ મળ્યો ૭ એ
 ત્રણ બોલે જ્ઞાન, વિનય અને ક્રિયણ.

એ હોઝિય ખર્મીઆ આ ત્રણ શુભ હોય છે તે
 કાલમને માટે હોઝિય રહે છે એ મૃત્યુ પામવા છતાં
 સમાજમાં જમર રહી બધ છે કહ્યું છે કે —

મર્યાદા બધા દે જ્ઞાન ને જાપો વિરે વિરે,
 જિતે દે ને ને મર મૃત્યુ ઇન્દ્રિય કે વિરે.

એવો ખીલવે જાતર સેવા કર્તા મરે ૭ તે સાચા
 હોઝિય સેવકો છે એમની મૃતિ રહે છે—એમનાં કામોથી,

જોમના સદ્ગુણોથી

તમારી સપત્તિ સત્તા અને શરીરને કાળ વાપરે તે પહેલાં તમે જે વસ્તુઓને સમાર્થે વાપરી દો તમે જે વપસાર્થ જશો તો જ તમારી ઉદારતા જમર રહેશે. પછી લોકો કહેશે કે જે તો દેખાની ઉદારતામાં વિલિને બાદશાહ હતો. આપણા વન મન અને ધન આપણે આમ ઉદારતાથી વાપરવાનાં છે ચિત્તની ઉદારતા જેનામાં છે તે આમ કંપાનો કંચુસ જેને સાચવી રાખવાનો. આવા ઉદાર લોકોની પાછળ જ સમાજના સાચાં આસુઓ વહે છે.

મોટે આપણુ લવન જોવું જનવું ભેઈ જો કે જેથી આપણી સ્મૃતિ પાછળ જે જલ્લુ ખાંધુ સારે તમારા લવનની સુવાસ તમે જોમ જ પાછળ મૂકી જઈ શકશો.

જે માણસે લવનભર વીંજવું ફાટ્યું છે, તે હસતો નથી જઈ શકતો; જેણે લવનમા આપ્યું છે જે જ હસતો જવાનો છે અને જોવાની પાછળ જ જમત રહે છે મોટે વડે મળે ત્યારે આપણ મોઢો રાખી ન મૂકો.

ચિત્તની ઉદારતા પછી આપણે વીંજે યજ્ઞ નમનવાનો થઈ રહ્યા છીએ. વિજય મળે તો મવ ન આવવા દો. કહેા કે કુદરતનો સાચ મળવા, મિત્રોની સહાય મળતાં વિજય મળે છે.

પણ જગતનો ન્યાય કેવો છે? સાડુ હોય તો જે હુ કડુ હ; ખરાબ હોય તો તે કમુ છે જોમ કહે છે આ હુ-વ આપણા લવનમાં સુવન દેખાવ છે.

જાનુ કારણ એ કે આપણને દેશને પ્રશ્ન સા રમે
 છે એ આપણી આવશ્યક વૃત્તિ છે માણસ સાચાનું માન
 લેવા તેવાર થાય છે પણ જરાજ માટે ઠેક જમવાન ઉપર
 રોપ થયે છે ઉપરનું સજન જામ એક રીતે માણસે જ
 હતું છે; એમાંથી જ ઉપરવાદ જાન્યે આપણે સીને
 જુઓને ટોપકો નાખવા માટે જાણે તે જામ ઉપરને લેણ
 કર્યો છે

જનકારમાં જ જુઓને ! લખની કે કોલરીમાં જમાય
 નિ જાઈનાં લગ્ન નહીં કર્યાં છે લખીને તમે માન
 મેળવે છે; થોડા જા બનીને દેશ છો; પણ મરણને
 કામજ લખવે રોપ તે ! તે એ ટોપકો ઉપર ઉપર નાખી
 જણાવે છે કે- ઉપરને જમ્યું તે ખડુ જામ મજબ
 વળતે માણસ પોતાના જલમને પાવે છે : દુ જ, મુકેલીને
 વળતે એ ટોપકો પ્રભુને સિરે નાખે છે

જહી એક વાત વાદ જાણે છે એક માળીએ મુદર
 મળીયા બનાવ્યો હતો વરસાદ વરસ્યો અને જામ ખીલી
 હોયે ઠોઈ વિતક ત્યાં જાણ્યો ને પૂછ્યું કે જા લલા
 વાટિકા, ફળ, ફલ જાતવ મુદર છે; જા મેલે જનાખ્યાં !
 તુરત જ માળીએ કહ્યું મે એણે જોમ ન કહ્યું કે મેધનો
 ફાધી, વર્ધની મહેરબી જા જામ કર્યો છે

જેવામાં એક જાણ ત્યાં જાવી થઈ માળીએ જોશી
 એને લાકડી મારી અને જામ મરી મર્ધ માળીને રાજ
 સામે લેણે કર્યો અને રાજને પૂછ્યું કરે ! તે

આયને મારી નાખી ?” માળીએ જવાબ આપ્યો, “ના
રે! લાકડીથી કંઈ આવ મરે! લાકડી એ તો નિમિત્ત
માત્ર છે. બાકી ભગવાન એનો મારનાર છે હું નહિ.”

આપણા આખા જીવનમાં આ હું - મોટો હું,
જલકમ્ પડેલો છે. હમ સમાજ રાષ્ટ્રસેવા-બધામાં આ
જલકમ્ જ મોટો થઈ રહ્યો છે. અને પરિણામે અહરને
માનવી પ્રતિજિન નાનો ને નાનો થઈ રહ્યો છે. પણ આપણે
ચાલ રાખવું એકએ કે એ જલકમ્ વધી પડતાં માણસ
એક દિવસ કુઝાની માફક ફૂટી જવાનો છે.

ત્યારે આ જલકમ્ને માળવો કેમ? જાને માટે
વિનમ્રતાનો શુભ આપણને આપ્યો છે. આરુ જ્યાંના જ્યાં
મળે તો લોકોને, મિત્રોને કુદરતને આપી દે. જ્યાં જ્યાંથી
સાફ મળે તે બધું મેળવીને બીજાને વહેંચી દે. તો તમે
લોકપ્રિય થઈ શકશો.

બોલ વરસ પહેલાંની વાત છે. એક વેપારી હતો
એમણે મત લીધેલું કે કમાણીનો. અમુક ભાગ રાખી, બીજે
બધા ભાગ પાતાના માણસોને વહેંચી દેવો. પછી જ્યારે
એવું મુત્તુ મુત્તુ ત્યારે એના ટીકરા કરતાં વધુ રહનાર
આઘાત પામનાર કેણુ હતો? જાણો છો? - હરવાએ બેસી
રહેતો. પદ્મજી યાદીદાર. એણે કહ્યું કે “મારા સગા
બાપના મૃત્યુથી મને જે આઘાત નથી મળ્યો તે આજે મળ્યો
છે.” આ બોલતા એની આંખેથી આંસુની ધારા વહેવા માંડી.
આનું કારણ? એ વેપારી પાસે જે હતું એ એણે ઉદરતાથી

વહેંચું હતું, એ છે

આ વેપારીની આજરુ સારી. સૌના હાથ એ પટાવવા, સમાજમાં અને નાતમાં એ આવેવાનું, પૂજા દોહામિત. રાગ કે દેવ વગર એ સૌનો ન્યાય કરવા. એમની આ સમ સાચાત્મક હિંદુ સ્વાભાવિક અર્થજયેલી.

એવામાં એક પ્રસંગ બન્યો. એના ઘરના ભેટાએ જ ઘરેલું સત્રપણ તોલી નાખ્યું અને તમે બધો છે, આમમાં સત્રપણ તોડતું એટલે શું ? હાહાકાર મચી ગયો. બીજનો ન્યાય તોગનારને ત્યા જ હવે ન્યાય તોગનારનો પ્રસંગ બાબો. થોડે આમના દોહાને ન્યાય કરવા કહ્યું, પણ બધાએ એની ઉપર જ ન્યાય કરવાનું છેલ્લું

હવે આ થોડ ન્યાયની ગારી ઉપર લેકા, અને બાવી બાલત વેળા એણે આપેલા ભૂતકાળના ન્યાયને પિતે ચાહ કરી ગયા એને લાખુ કે બાવી બાલતમાં એણે હાથ રૂપિયાનો હક અને ત્રણ માસ મુખી વહેવાર બંધ-એ શિક્ષા આપેલી એણે પિતાનો-પિતાના પુત્રનો ન્યાય તોગવા કહ્યું કે મારે! પાચ હાથર રૂપિયાનો હક અને બાર માસ મારી સાથે વહેવાર બંધ.

દોહા જમણી લેકા થોડાં જાટલી જખી સિદ્ધાંત. થોડે જવાબ આપ્યો કે તું ગામનો ન્યાતનો આવેવાનું છું, મારી ભૂદ મારે તો વધારે જ શિક્ષા એઈએ.

આજે તો હવે એ થોડાં ગુજરી ગયા છે પણ ત્યાંના દોહા હજી ચાહ કરે છે કે - ન્યાય તો

આનુ નામ દોઢમિશવાની જાદરથી જન્મેથી ન્યાયજરી નમ્રતા વિનય આ વિનયથી જ મનુષ્ય થોસે છે મુરસિ અને શીતજતાથી જેમ ચંદન થોસે છે મુખાની સૌમ્યતાથી જેમ ચંદ્ર થોસે છે માધુર્યથી જેમ જમૂત થોસે છે જેમ વિનયથી, નમ્રતાથી માનવીનું હૃવન થોસી શકે છે

આ વિનયથી જ આપણે બીજના ઠેકાને હતી શરીરો છીએ, પંચાથી નહિ આવી સુખ્યતા આ વિનયમાથી આવી શકે ॥

દોઢમિશવાનો ત્રાંજો સફળુષુ તે શિવજની મુરસિ તમે દરેક જણ જાણવારી થઈ જાઓ જેમ અમે ઈચ્છીએ પણ તમે તેમ ન કરી શકો તોય સરમી તા જરૂર જનો એક નાનીને એક વાર પ્રજા પૂછવામા આવ્યો કે હૃવનમા જોહામાં જોહુ શુ જોઈએ? ત્યારે જેમણે જવાબ આપ્યો કે જ પરિમલ અને શિવજ આવી બ્યક્તિ જ સમાજમા ધમમા જાગજ વરે ॥ આવા સરમથી જેવામા નૈતિક હિમત આવે છે

આજે દોઢોના હૃવનમા આ શિવજની જાવના જણાવી નથી સમાજ કેવો નીચે જઈ રહ્યો છે જે જોનું હોય તો ન-નટીનાં ચિત્રોવાગા માસિકોની આજે વેચાતી નકલોની સ આ તપાસે।

આવા સમાજને જાણવા માટે આપણે આજનું આણુ વાતાવરણ જાણવું પડ્યો આની શરૂઆત માટે પરમૂજથી સરમ આવવો જોઈએ વાતાવરણના અણુઅણુને શિવજની

સૌરભ આપો તોજ આ દુઃખ-ન્ય દૂર થશે.

આપણે જે લોકપ્રિયતાની અર્થા કરી રહ્યા છીએ એના સદ્ગુણોના અવનધી આપણે અપુ બોધને કે જેથી દુનિયા આપણને મર્થા પછી પણ ચાહ કરે; નહિ તો આ અનુભવે! અથ શો? મહાપુરુષો કહે છે કે સજમતા આ અનુભવે! સદ્ગુણની શીતળતા સિવાય બીજુ બધુ જ અથ છે.

આણસ ઉદાર હોય નહિ હોય પણ સિયળવાન ન હોય તો એની મર્થા જ છાપ થી બધ. અને તેથી જ લોકપ્રિય આણસ, એવો સિયળવાન હોય કે સ્ત્રી માત્ર એનાથી અભય હોય અને સમાજમાં એની એવી ઉચ્ચત્ત્વ પ્રતિષ્ઠા હોય કે એને માટે કોઈ પણ શક્તિ ન હોય; હોડો એના અવન અને સિયળ માટે પૂરેપૂરો વિશ્વાસ પ્રાપ્તતા હોય.

આમ જાન, વિનય અને સિયળ—સદ્ગુણોની આ ત્રિવેણીનો અર્થ સજમ સાથે લોકપ્રિય નામદ તીથ બની બધ છે.

અંકુર

હિથા શિખર ઉપર ઘડવા માટે જેમ પત્રધિયાંની
જરૂર રહે છે તેમ ખમને શિખરે પહોંચવા માટે પણ
અમુક પત્રધિયાં જરૂરી બને છે. ખીંચે ખીંચે અને એક
એક કરતાં ઘડનારો ક્યારેક પણ જાવા શિખરને હસ્તગત
કરી શકે છે.

લવનનાં વધાં શિખરોમાં મોટામાં મોટું અને
લિથામાં લિથુ શિખર તે ખમ શિખર. હિમત્રિરિતુ ઉત્તુ મ
શિખર સુર કરી જેમ તેનસિમે પશુકમની પરાક્રાપ્ટા દાખવી
તેમ આ ખમ-શિખરે જે પહોંચે તે આપણા લવનના
અખ્યાતમની પરાક્રાપ્ટા દાખવે છે.

આપણે સૌ આ શિખરના પ્રવાસી છીએ. જે ન હોવ
તો આપણે અહીં લેગાં ન થાવ. દરેકમાં આ ખમ-શિખરના
પ્રવાસની વંજના ઈચ્છા કામના છે જેમ જણાય છે.

આપણે લવનમાં જે પાળવાનું સાધવાનું છે તે આ
ખમ શિખર પણ આ ખમ શિખરે પહોંચવાના પત્રધિયા
સારાં વિશાળ એઈએ કે એથી સરળતાથી ચલી શકાય.
ખમ પ્રવાસ જામ સરળ છે જેઓ ખમને કિશ્ટ રહે છે.

એ ખમ નથી, એ તો આઠાઈની ચાતો છે

એ હોહો એમ કહે કે ખમ બધાને ન સમજવ,

ધમસ્ય સત્ત્વમ્ ત્રિહિતમ્ ગુહાધામ્
વપ્તમ્ પ્રવિષ્ઠા ધપમેષ સત્ર ।

તો એવા માણસો ખમને નામે કાંઈ બીજું વેચવા નીકળ્યા છે
એમ સમજવો. ખમ તો આઠાઈનો ગ્રીભ પણ સમજે ને
આઠારી થઈ જોડ્યો સજા છે

ખમનાં આ પત્રધિયાં કોઈ પલ્લુ નથી સાંકટાવ નથી
જોડ્યો તમિ હાંફ વગર બહી શકે. આ પત્રધિયુ જોડ્યો
એક એક સફળુલુ એ માણસનાં હૃદયમાં જેવું ભેદ,
સફળુલુ નથી તે કયામ પહોંચી શકવાનો નથી.

આપણે આ પહેલાં-સુદવાનો ત્યાગ, સ પૂલુ બ ગ્રોધાંત્ર,
પ્રકૃતિ ધૌર્ધત્વ અને લોભપ્રિયતા એમ ત્રણ પત્રધિયાં એક
ઝગા હવે આપણે પાંચમી પત્રધિયે આપ્યા છીએ.

પલ્લુ આ વખતેના પાછલાં પત્રધિયાં ભૂલી ન જતાં
જણીને પુનરાવતન કરવું તેનું નામ સ્વાધ્યાય. હૃદયમાં
પાછલાં પત્રધિયાંથી કેટલી યાંતિ, કેટલો અધાર આપ્યો
તેનો અનુભવ કરો. એટલું હૃદયમાં કિતરમી જોડ્યો વિજય
મજ્જી માત્ર સાંભળવાથી કાંઈ ન મળે. યોગદરે આપેલી
દવા એકને બેસી રહેવાથી રોગ ન બાકા જેનું મેવન,
અમલ એકજો. તો જ હૃદયમાં પરિવતન આવે.

આ પંચમુ પત્રધિયુ જોડ્યો ફરવાનો ત્યાગ એ કર્યો

હિ તે જ બીજાને ઠારી શકે યાંતિ આપી શકે જે બરફની પાટ પાસે જઈ ને બેસે તેને ચીતળતા મળે જે ભટ્ટી પાસે જઈ ને બેસે તેને તાપ મળે વસ્તુનો આ સ્વભાવ છે એની અસર સામાને થાય છે બળેથી બીજાને બાળે હિ ઠરેથી બીજાને ઠારે હિ આથી જ શાનીઓએ કહ્યું છે કે જે માણસ બોધ પામેથી છે અને બોધ પમાટે છે તે સાચો મહાપુરુષ

બરે! ધર્મા કેવો દોષ? એનામાં બદનની ચીતળતા દોષ જેથી બે બીજાને ઠારી શકે એનામાં યાતિ, ચીતળતા અને સૌમ્યતા દોષ આવો ધર્મા જ્યાં બધ ત્યાં સૌમ્યતાની દષ્ટિ સહી શકે છે

કૂરતા નહિ, એટલે શુ? એટલે બે કે લવનમાં કોઈ બલની કિલ્લતા ન ભેઈ બે ઠોમગતા ભેઈ બે તેનું દુરુષ ઠોમગ દોષ બીજાનું મુખ અને ગ્રહણતા ભેઈ રાખે, બે ધર્મા

પણ! જલ બીજાનું મુખ ભેઈ નિશચ થાય છે આવો! માણસ કિલ્લતાવાળો હિ અને તે ધર્મ માટે ચોન્ન નથા જ્યારે માણસ દુરુષથી નહોત કૂર થાય છે ત્યારે એ દિગ્ધ પશુ કરતા વધુ કૂર બને હિ અને એની આ કૂળામ સામાને દવો ન દનો કરી દે છે

એમ કહેવાય છે કે સિદ્ધ અને સપ સામે આવતા દોષ તો સાવધાનતા રાખવાથી બની શકાય પણ જે માણસ બહારથી સૌમ્યતા દાખવી કૂરતા આચરે છે તેનાથી બચવું

માણસ માટે સુરેન્દ્ર હોય છે

આટલા માટે જ્ઞાનીઓ કહે છે કે જોવા હોય તો—

મધુ તિષ્ઠતિ વિદ્યાયે દ્રવ્યે તુ દમ્ભદમ્ભ । માટે મીઠા
જોવા અને દેશમાં દળાદળ એર રાખનારા હોય છે એ
માણસ દૂર હોય જોનારા થાનો પ્રકપ પણ નથી હોતો.

પણ એટલું હૃદય મીઠુના એવું માણસ એવું કેમળ
હોય, દ્રવી યાગ્ય હોય તે જ સાચા પર્મા બની શકે
આ સમજવા એટલું હૃદય દ્રવ્ય હોય જોવાનો એક યાગ્યો
લેઈએ.

વશીવશના એક પટેલ છે આને તેઓ આક્રિષ્ઠમાં
છે, જૂન પૈસાદાર છે જોમના કપાળમાં એક ઘાટો વા છે
ઘણા મિત્રોએ જોમને કહ્યું કે પ્લાસ્ટીક સજ્જીથી એ
ઘણ કમળી, મુશ્કર બનો ને । ત્યારે જોમણે કહેલું કે
આ વા તો આશો શુકુ છે એ એ ન હોય તો કું
માનવ ન હોય. માણ દેશમાં થાના વરણનો એ સોવ
વહે છે તે વહેતો ન હોય.”

એક મિત્રે આ ધાની વાત પૂછી ત્યારે જોમણે કહ્યું
કે બાળપણમાં એ ગરીબ હતા મા ઠીકશે શંપકમાં રહેતાં.
મા દળણાં દળી વર જતાવતી. બાળુમાં એક ઘાટી હવેલી
હતી. જોના ઘાટમાં સી બાળકો રીજ રમવા લેતાં મતાં.
બાળકોને તો સોભાવ હોતો નથી, જોમને મન તો લેતો
છે કદી ગમે હોય છે એટલે સી સાથે રમતાં.

એ ઠાકરાંઓ ત્યાં આવતાં જોમાં પૈસાદારનાં

બાળકો દવા. એક પત્રિકા માંજે પોતાના ફીકરાના ખીસામાં કાનુ બદામ ભરીને જોને જોમ ચીખવેલું કે ‘આમાંથી કેઈને કંઈ આપવું નહિ, અને કંઈ માંજે તો ઢિંબો બતાવવેલો. જોઈ શો બાળુ શિશુલુ! મોટો શામ પછી જો જ બાળક માંજાપને અચૂકો બતાવે તો એમાં નવાઈ શી?

જુવામાં બેસીને તો આન પલુ આમ એકલા ખાવ તો પલુ માણસે તો વહેજાને ખાવું તેઈએ. તમે પલુને જમાડો છે આમ ત્રણો આપો છે - પલુ તમારા લાલ શાકુ કંઈ શુભવાન ન્યાયી સત્ય પ્રમાણિકને કપારેય આમત્રો છે. ખસા? જોને તો તમે છિદ્રા વેરિયા ક્ષીને નિહો છે

આપણે શાદ રાખવું જોઈએ કે જે આપીએ હીએ તેજ આપણને ખાધું મળે છે આ કુદરતનો સિદ્ધાંત છે, Law of Nature આકુ આપીશું તો શાકુ મળશે, ખરાબ આપીશું તો ખરાબ જ મળવાનું આપેલું કંઈ નકામું નથી જતું હા! કદાચ જો ફરતા કુદરતમાં વિઠળ દેખાવ તો પલુ ત્યાં અન્નવસ્તુ નથી જો શી મદદા રાખજો.

હવે પેલા મરીબ બાળકે એકવાર પેલા પત્રિકા ઉકરાને બદામ-કાનુ ખાતો જોયો અને જોણે જો માંજા પેલાએ જોને અચૂકો બતાવ્યો આ મરીબ છેકરો રડતો રડતો ઘેર જાઓ અને રડતા રડતા બપો વાત માંજે કરી અને મા પાસેથી બદામ-કાનુ માંજા માની આજમા આમુ આવી ત્યાં બાળકનું દદ માતા કેમ જોઈ શકે? માનુ

દરેક દ્રવી શાસ્ત્ર જે હવેલી તરફ મઝ પેલી ધનિક યેઠાણી
પાસે જઈને જોવું કહ્યું કે જઈને, તમને કુદરતે તમારા
પુણ્યથી આપ્યું છે તેથી મને આનંદ છે હું જે વખાણ
કુ પડ્યું હતા કરી યેરીમાં છાકરાને મોકલો ત્યારે ખીસામા
અદમ-કાલુ આપીને ન મોકલો તે કીક "

હિંટાળા પર મૂલવી યેઠાણી બિનાઈ મઝ અને ભાટી,
જ, રે જ. હું મને કહેવારી કોણ? મારા દીકરા તે
ખીસામાં અદમ-કાલુ લાવશે ને અદાર વાર ખાશે." આ
સાંભળી મરીમ બાઈને બહુ આઘાત થયો આ આઘાતમાં
જે અદાર આવી; ત્યાં તે જોના દીકરા કહે, મા,
અદમ!" માએ કોષમાં પાસે પડેલા પથરાઈ લઈ દીકરાના
કપાળમાં માર્યો. મહુ ફર્યું લોહીની પાણી વાહી પડી
તે મા જૂન પથરાઈ પાળે બંધાયો અને ઘા ફેરાયો પણ
ઘાનો ઠાવ સ્ત્રી ગયો.

વર્ષો વીત્યાં ને જે છોકરા મોટો થઈ જાને પૈસાદાર
થયો છે પણ જાન મુખી શબ લવારે જે જરીયામાં મોં
જુએ છે ત્યારે પેલો ઘા જોને કહે છે - બીલ્વની લકમીએ
તારા કપાળમાં ઘા કર્યો; હવે તારી લકમી બીજના કપાળમાં
ઘા ન કરી બલ જે જોને જામ આ માણસે, મજેલા
દુ ખમાંથી મુદર મોખપાઠ લીધા છે જામ દુ ખ વચ્ચે વાર
મુજરૂપ બની બલ છે

આ દષ્ટિ તે પાંચમો સદ્ગુણ-જામાં જે કાવ રહ્યા
છે પોતાની પ્રત્યે કોણવા જન્ય પ્રત્યે કોમળતા; આવા

સત્યુદ્ધતુ દુઃખ નીચેના મુજાવિતમાં છે

જગાવિ જોરણિ, મુનિ કુસુમાવિ ।

પારકાનાં આંસુ દુઃખ એવાં એ દ્રવી જાય પણ
પીવાનાં છવનના સંચમ, નિચમ, છવનના અવસરો વેળા
સામનો કસવા માટે વજ્રતા રાખવે. આપણ કાલ એ છે
કે અન્ય પ્રત્યે મુદ્દતા કેળવવી સ્વ પ્રત્યે વજ્રતા રાખવી.

આપણ કવિ નિરાળાલને રૂ ૧૨૫૦ પુરસ્કારના
મહેશ્વ તે છકને તે ઘેર જતા હતા. સ્ત્રીમા એક મિષ્ટાંશી
બાઈનું દુઃખ એવાં એમનું કેમુ દ્રવ્ય અને તેણે બાઈને આ
શકમમાંથી જ બર ચરખો બાપાઓ અને સ્વતંત્ર બનાવી દીધી.
પત્નીએ પમાર માટે પૂછ્યું ત્યારે એમણે જવાબ આપ્યો કે
'એક બહેનને આવી કશામા બોઈને મે મદદ ન કરી હોત
તો એવો કેવાન પતિ તને તમત ખરો ?' અને પત્ની પણ
એની આ બાવનાને સમજી ગઈ મુશ ધઈ

આ પાશ્વમા સદ્ગુણની બે બાલુ છે હકારાત્મક
અને નકારાત્મક કૂર બનો-તમારી પ્રત્યે, મુદ્દ બનો-અન્ય
પ્રત્યે કઠોરતા પોતાને માટે, કૌમજતા બીજા માટે આમ
આ બેક બને. એકી સાથે છવનમા આચરવાનાં છે

માણસ તમે તે પરિસ્થિતિ સામે ક્યારે રદી શકે છે ?
જ્યારે પોતે અંચમી હોય પોતા પ્રત્યે કઠોર બને અને
દુનિયા પ્રત્યે કૌમજ બને.

આપણ કાલ એ છે કે બીજાને માટે આપણ પાલન,
આપણે માટે નહિ.

Life is mostly froth and bubble,
Two things stand like stone
Kindness in another's trouble,
Courage in our own.

હીણ અને પાપોદા જેવી આ જિંદગીમાં, આ મે
વસ્તુ પડાની જેમ જમણે જને છે : બીજા પ્રત્યે કૌમળતાભરી
કરુણા અને પોતા પ્રત્યે દિ મલકાવું દેવ

તા. ૧૭-૭-૧

પાપમીડુતા

‘ધમરેત્ત મઠશયુ’નું છઠું સોપાન તે પાપમીડુતા નિલય બનેા અને જીક પલુ રાખે-એવા બે વિરોધાત્મક ભાવ આમાં દેખાવ છે એ જરૂરી છે જેમ માણસે ઠઠોરતા પોતાના સુચમ પ્રત્યે રાખવાની છે પલુ જનવ પ્રત્યે તેા ઠેમજતા જ ઢાળવવાની છે તેમ આમાં છે

નિલય બનેા ઠરો નહિ પલુ એમાં નફટાર્ધન આવે એ બેબે ન્યાય માગેના ત્યાગ, સદાચારનો ત્યાગ એ તેા નિલયતાને નામે છેવટે ધમનો ત્યાગ બની આવે છે

આપણને જે મીડુતા કેળવવાનું કહ્યું છે તે પાપમીડુતા ॥ પાપનું કામ કરતા ઠરવું જાહરથી માણસના અને-આત્માએ એવા આવકા જગાવવા એઈએ કે એથી એઈ જરાબ કમ એનાથી ઘઈ સહે જ નહિ; મન કરવા દે જ નહિ જરાબ કામના પ્રયોજનના સંજોગે તેા કદાચ આવશે છતાં એ મારાથી નહિ ઘાવ જેમ આત્મા ત્યારે જાલી ભરે. આપણે તેા ખોટું કરવું નહિ અને સાચું કર્યા વગર રહેવું નહિ એ વૃત્તિ કેળવવી એઈએ, આ એક અનિવાર્ય અને આવશ્યક સદગુણ છે

જાપી પાપશીરુતા લુપ્તનમાં સ્વાભાવિકે થતી રહેતી,
તે જ જોળ અને જોળનો એક માણસ રહે શકે.

જાણ પાપશીરુ માણસનો એક રાખતો રહેતો
એક વખત એક માણસ રસ્તામાં શીખ માગતો. મૂંચો
ફરતો હતો. સામેથી એક બીજો માણસ ત્યાં જોને મૂંચો
પેલાને મૂંચો બળી, બીજા માણસે જોને ખીસામાંથી
મૂંચો ભરીને ઘણા-મમરા આપ્યા અને તે ઘાસો ગયો.

પેલા જ્યાં ઘણા-મમરા આપ્યા બધા છે ત્યાં તે
જાણ એક સોનામઢોર નીકળી જો તે ગરીબાઈથી
પીડાતો હતો એટલે મધુ કે હાથાં સાડુ મધુ

પણ બીજા જ પથે જોનો આત્મા પેકારી જાયો
કાણ કે જો પાપશીરુ હતો. જોનો આત્મા ઘાસો, જાણ,
તને તે ઘણા-મમરા એક આપેલા છે. સોનામઢોર નહિ
જો સોના મઢોર તારી નથી." એક જાણથી જોને જો દેવાનું
મન થાય છે. બીજા જાણ પાપશીરુતાથી જોને જો જાયો
લાગે છે.

માણસ માગને જાણાં જો બંધનાં મન દોર છે—એક
બંધુત મન અને બીજું બંધુત મન. જમજમ કરે
મન સુખે જાણ કામ સામે જાયો કરે; બીજું મન
દેવાનું કરે. જો જાયો કે તને સોનામઢોર આપી દીધી
જોમાં વાંક ને પ્રમાદ પેલાનો જામ સ્વર્ગ મન દેવાનું
કરે સુખ અને બંધુત મન આપી દેવાનું કરે. જામ
માણસનાં જાતરમાં સુદ શરૂ થાય છે.

આખી રાત પેલાના અવરમાં આ દૃઢ વાલ્યુ જોને
 ઘેન ન પાડ્યુ સવારે જો દેશવા નીકળ્યો ત્યાં પેલો માણસ
 જોને સામે મળ્યો. જોણે પૂછ્યું કેમ લાઈ! આજે
 તારે અણ મમરા બેઈજો છે ?”

પેલાજે કહ્યું, “ના આજે તો આ તમારી સોના
 મહેર હું વમને પાછી આપવા આવ્યો છું કેમવને
 રાખવાનું મન ન થયું ?” પેલાજે પ્રસન્ન પૂછ્યો.

હા થયું હતું પણ જોની વાત જ્યાં દેલ મહે તો
 જો માટે મારા ઘરમાં ભારે ઝગઝગ થઈ ગયેલ.

“કેની સાથે ? તું તો કહેતો હતો ને કે-તું જોઈશો
 જ છે.”

ઘરની ઠોઈ-અજિત સાથે તરિકે પણ મારા અવરના
 જોરદામાં ઝગઝગ થઈ ગયેલ. અદરથી આત્મા જાગ્યો અને
 આ કલિયો પણ જાગ્યો. મન કહે કે રાખ અને આત્મા
 કહે કે આખી દે મારે આજે આ સોનામહેર વમને પાછી
 આપી દઈને મારી અદરનો જો ઝગઝગ પતાવવો છે.

પેલો આ સામગ્રી ખુશ થઈ ગયેલ. જો કહે છે કે તું
 આવો ગરીબ છતાં અવરનો કેવો જાગૃત છે ! તું હવે
 મારી સાથે વાલ્યુ જેનો આત્મદીપ જાગેલો દેખ જોવો
 મારે મિત્ર જોઈતો હતો ને જોવો તું આજે મને મળી ગયેલ.

આજે આપણા હૃવનમાં આપણને આમ ચેતવનાર
 અને સૂચવનાર ઠોઈ નથી; અવરમનનેય આપણે આજે
 મૂંઝુ કરી રીપુ છે, આ દશા છે.

જાણે આપણે આત્માનો એ અવાજ સાંભળવા જ
તયાર નથી હોતા; જાણી પ્રભાસ પરતો અવાજ તો મળે
છે જ એને માટેનું સુદર દ્રશ્ય-સ્થાન- પર્વત ઉપર પ્રવચન
(Sermon on the Mount) માં ઈસુએ જતાનું ॥

એક જાણી શકે જનાર ચર્ચ કરેલા ત્યારે ત્યાં
નિશ્ચય હોય કે એવી અજિતને લોકો લેગા ચર્ચ પછરે પછરે
મારે આ જાણને એ જ પ્રમાણે સૌ માસ્થા તેવાર થયા. જાણ
મૂડીઓ વાળીને નાહી દોડતા દોડતા એ એક ઠેકરી પાસે
આવી ત્યાં એક સાધુ મૂંપડીમાં રહે. જાણ ત્યાં આવી
જાને મૂંપડીમાં અર્ધ અર્ધ જાને લોકો એને માસ્થા આપે
છે એની વાત એણે પેલા સાધુને કહી, જાને કરમરતીને
અમુ પાડવી હવનધાન ને રક્ષણ માગવા લાગી.

સાધુ એક ગયા કે એનાથી જાનાર ચર્ચ કરી
કરી પણ હવે એ હૃદયથી લીધે પચાત્તાપ કરે ॥ લોકો
જાણ હપટાઈને પડી જાવ-જોમ કેળની છાલથી; એમાં
પદનારની છીછા નથી હોતી; માત્ર સન્નિવે એને હપસાની
નામે ॥

જાણીએ આ લોક જુએ ॥ ને તેથી જૂઠ કરનાર
પ્રત્યે કડુણા વધારે છે એમના જતરમાં સાત જવાના
જૂની પ્રત્યે પણ કડુણા, રથા સમા હોય છે કારણ માનવ
આખરે માનવ છે; નજગાઈમાં પડેલા છે કર્મોક છાલ મળતા
હપસો દરી મહાત્માઓ-સાધુઓ એ જુએ છે ને એને
દમા આપે ॥ જાણી તો જુદું જોણ લોકો વાતાવરણ

સન્નેજો ઉપર પત્ર મૂકીને ઘાલી શકે તેવા જગવાન હોય છે આમ હવણે એ ખરેખર અણુ પણુ ॥

સાધુએ એમ કે જાને સુખસ્થુ તો છે જ એના અત રમાં સાચો પચાત્તાપ જાઓ હતો. ઉદાત્ત જાવનામાંથી, દેવી ભૂમિકામાંથી આવેલું હવણુ વહે તો માણસ આમ પુણ્યસ્થાળી ચર્ચ શકે

આ બાઈનું મોં પછી ગયું હતું એને અવરે દુ જ હતું સન્નેજોના હજાણથી જ એણે અનાચાર કરેલો પણ હવે એને વિપાક જાઓ છે એ પેલા સાધુએ એક લીધું સાધુએ બાઈને ઠણું કે તું અજાણ રહે તું વિતા ન કરતી

હેન, પચ્ચરો અને લાકડીઓ લઈને લોકો જ્યારે મૂંઝવે પાસે જાઓ ત્યારે સાધુએ એમને શાંતિથી સાંભળ્યા; પછી એમને ઠણું કે તમને લાગતું હોય કે આ બાઈ બ્રહ્મ છે તો ભલે તમે એને મારો પણ તે પહેલાં એક સરત ॥ અને તે એ કે એણે આજ સુધીમાં એક પણ સ્ત્રી પ્રત્યે ક્રુદ્ધિ ન કરી હોય જરાબ શ દો ન બોલ્યા હોય એણે કોઈ સ્ત્રીને જોઈ મનમાં વિકાર ન જનુલજ્યો હોય અને એને પારછી સ્ત્રીના રૂપની લાલસા ન જાતી હોય તે આગળ આવે અને મારે. તમે સૌ શાંતિથી બિભા રહી વચ્ચારા મનને પૂછો તમારા હૃદયને પૂછો અને પછી એ તમને લાગે કે તમે આવા નિમજ અને વિશુદ્ધ છે તો જ ધા કરા.

સાધુ સહે સૌ ધ્યાનમાં બિભા. દરેકે પોતાના અવરને શાંતિથી પૂછવા માંડ્યું અહરનો આત્મા તો એ હતું તે

ઠી રેખા મારશે. આપણે હરેક પણ આ કરી શકીએ પણ
આને તે આપણે મનની સાથે વાત કરવાનો સમય જ
સમતા નથી, આપતા નથી.

મોનવુ આ એકાલ એટલે મનની સાથે વાત. આપણે
આને આ કરીએ છીએ ખરા ? આપણે તે એકંત મનથી
હરીએ છીએ. જરાક નવરા પડ્યા કે રેડિયો બહારના બેસો
છે, પણ ક્યારેય શાંત બેસી મન સહે વાત કરી છે ? તે
કેટલાય વિચારો તમને આવશે. આપણે જનુકન્યુ ૩૩ કે
મલિશમાં કઈને મેસવા છતાં આપણા મનમાં ઠેકા આપે
છે. મકાર ન જણાય એટલા વિચારો એકંતની શાંતિમાં
ફટી ભેડે છે. આપણે આ મોનની શાંતિ શોધવાની છે તે
જ આપણને આત્માને જવાજ સમજાશે. એટલા જ માટે
બહીષ્કાર આપણે અવકાશમાં ઠીએ છીએ કે ત્યાં આત્માને,
ત્યાં જીવને પૂછીએ ... માગીએ તે જીવને આ જવાજ
જરૂર આવે.

જ્ઞાનની આવી શાંતિમાં પેલા માણસ આવેલા જવાજો
એક લીધું કે જાની મરકરી ન કરી હોય એની બેધા
ન કરી હોય એની મને કુદરિ ન કરી હોય એવો કેઈ
ન હતો. હરેક જણ સરમાઈ બેસો અને ધીરે ધીરે એક
પછી એક ત્યાંથી સરી ગયો. સાધુએ જાણ જોલી ત્યારે
ત્યાં પેલી જો સિંચાઈ બીજુ કેઈ ન હતું.

સાધુએ બાઈને ત્યાંથી રબ આપી અને કહ્યું કે હવે
તું તારા હૃદયને નવસજન આપ. જે માણસ અધકાર

માંથી ખીણમાંથી બહાર આવવા માગે છે તેને નવપ્રભાતનાં સુદર દેશ ન આમ જરૂર મળે છે

આત્મા સો 'પરમાત્મા' જેમ જે ઠહું છે તેનો અર્થ જ જે કે આપણો આત્મા જો કમ અને વાસનાથી લક્ષ્યેથી પરમાત્મા જ છે પાપથીયુ મન, પારિ પીરે કમ અને પાપથી મુક્ત થાય છે અને આત્મા પસી વાસના દૂર થતાં જો પરમાત્માનો પૂણ પ્રકાશ પામે છે

પેલા બિખારીને સોનામઠોર માટે જ તરમાં જે કહિયો જાઓ તેનું નામ જ ક્રેમસુ અને પ્રેમસુનો વિવેક જેઓ પોતાના મનને પાઈને સાફ થાગે છે તેઓ ક્રેમસુને પહેલાં વધાવે છે; પણ જગતનો મોટો ભાગ તેા પ્રેમસુનો જ રસિયો હોય છે

આને માટે રાજ શાઓનું સેવન, વાચન, કવણુ જરૂરી છે શાસ્ત્રીદાર જેમ આખી શવ જીમીને બાલબેલ પોકાર્યા કરે છે જેમ આપણે છવનમાં સતત સાવધાન રહેવાનું છે કાશુ કોફ ક્યારે આવશે એની ચી ખબર? આ માટે છવનમાં પ્રતિપજની ભૂતિ આવશ્યક છે

એટલે આ પાપબીડુતાનો અર્થ જો છે કે આપણાથી પાપ થવું ન લેઈએ અને થયું હોય તેા પૂજ્યા કરવું લેઈએ. જેવું છવનમાં રહે ત્યાં મુખી થેન ન પડવું લેઈએ. જેમ પથારીમાં કાકરો કે પીન હોય અને તમિ બેથેન બની જાઓ છે જેમ આપણને પાપ કરતી વખતે થયું લેઈએ આપણને જો ખટકવું લેઈએ; જામ ન જ થાય એવો

અવાજ સ્વાભાવિક રીતે અતરમાંથી બહારો નેહ છે.

આ ક્યારે આવે ? આ આપણે આપણી અંદરથી શોધવાનું છે. એ કે જહાજથી ખર્ચી કહેવાયનારા રણ કોષ છે. પણ આમ અતરને શોધવું શું મુશ્કેલ છે.

હવેની બીજી વર્ણી ક્રિયાઓ સંક્રમણી સંક્રમણે છે. પણ મન કોષ રાજ્ય છે. વધુમાં વધુ અવરુ છે. એ મન આપણા કોષમાં ન આવે. એનો અવાજ આપણને સંક્રમણ સંક્રમણો ન રહે ત્યાં સુધી જાણીતું. અધુ આપણમાં વિવરણમય ક્રિયા જેવું છે.

દુનિયા મારી મનને શોધવું એ કંઈ એ પાસે જાણવાનો સાંકળો નહિ બને. એને માટે તો જ મનની સાધના નેહી.

આપણે સાંકળોને છીએ કે એવી કશી તેવી પાર વિવરણી. આ કુદરતનો નિયમ છે. જુદા જગતના મહાવીરને જ નરકે જવું પડ્યું હતું ત્યાં કોઈની હાથવગ આસતી નથી. ત્યાં જે સંક્રમણ બને છે તે આપણા આત્માનું પુણ્ય.

આપણે હવેના સંક્રમણમાંથી લપસી ન પડીએ એ માટે આ છૂંદે શોધાનમત્ર આપણને જાણ્યો છે. જગતમાં જગતના હામતા માણસે પણ અતરમાં આ પાપથીરુતા સદા અનુવ રાજવાની છે.

આવો પાપથીરુ માણસ આ લોકમાં કેમ જતે' વિચારે અને પરલોકમાં કેમ શાંતિ પામે એ કહેવું પડી ને. ૩૭

પાપભીરુતા

પાપભીરુતુ હુકમ જોવું તૈયાર હોય છે કે જે બીજી રીતે અભય હોય. કોઈની પરવા ન કરે પણ પાપનું કામ કરતાં તો જોને કંપારી બંજે. આપણામાંનો મોટો ભાગ પાપનો વિચાર જ કરતો નથી એ હોકો આવ્યા છે તે વધુ બીજી હોય છે પાપ કર્યા પછી જોમનું શું થશે, પકડાઈ જશે તો ! વજેરેથી ઠરતા હોય છે ન્યારે માણસ પાપભીરુ હોય, પાપથી ઠરે જે બીજાથી નિર્જય રહી શકે છે આપણે માઠ રાખવું જોઈએ કે જોકે પાપ પછી અનેક કષ્ટને જમાડે છે ભ્રષ્ટા કરે છે

સાચા પાપભીરુ તો સમાજ દેશ અને શાસ્ત્રને પણ સહાયરૂપ હોય છે આવો માણસ શાસ્ત્રના સરકારના નિયમોને મન વચ્ચે, કાચાથી પાળતો હોય છે જોનો કામ ન થાય જોનું ધ્યાન રાખે છે કર ન કરવો. ઠાણ ભારી સુપાવવી આપાત-નિઘાસના પ્રતિજ્ઞાને માઠ મેળવવો કે મોકલવો-આ બધું જોનાથી ન જ થાય. આ સફળતાના અભાવે-આજે તો આજો સમાજ આવો ભાર ધવા લાગ્યો છે, ત્યાં માત્ર શાસ્ત્ર અને પ્રધાનોને હોય રેવાનો શો બચ ?

શાસ્ત્ર અને પ્રધાન જોટલે કોણ ? આપણે પોતે પ્રધાને કઈ ઉપરથી નથી આવતા. જે શૂટથી દ્વારા આવે છે પણ આવે ॥ તો સમાજમાંથી જ ને ? માણસની પોતાની અદર જે ન્યાય, કાયદાનો આદર નહિ હોય છુપનમાં સિદ્ધાંત નહિ હોય તો શાસ્ત્ર અમે તેટલા કાયદા કરશે પણ તેને

સમાજ તોડ્યો. આ માટે મળના છવતનુ ન્યાયપીઠ
જાણુ એકજો એમને જાણી દિ આપની એકજો.

એક ન્યાયપીઠ કતા. અત્યત જૂરી કારે એમને
એક કોણે જાણી પહેલુ પડે તેમ કતુ અતિમર્યાદા
નિયમનો જાગ કરી પોલીસની યોદી જાણી એ વકપથી
મોટર કારી જાણ પોલીસે પણ સાહેબની મોટર કતી
એકજો ન શકો. પણ કામ પૂરુ કરીને સાહેબ પોલીસ
યોદીએ પાછા આવ્યા અને નિયમજાગ માટે જાણે નામ
નોંધાવુ તેઓ માનવા કતા કે સમાજની પ્રત્યેક બક્ષિએ
જુદ પ્રયત્ન, પોલીસ અને ન્યાયપીઠ જનતુ એકજો,
તો જ સમાજ જીવે આવે એમજો એમ કતુ

આમ આપણે જાણે શાસ્ત્રના કાવચ પાપશીરુતાથી
પાળવા એકજો. આજે તો વેપારી કાવચમાંથી કાવચ
શોધવા પાછા પાછો િ જ્યાં મુખી પ્રયત્નના દુરવર્ત
આવે પકડે નહિ આવે ત્યાં મુખી જાણના કાવચથી શો
કેતુ સરખાને ઇ.

પાપશીરુએ જેમ શાસ્ત્રના કાવચને માન આપી
છવતનુ િ એમ જ સમાજની જાણનાં કેટલાંક કાવચે
મુજામય ત્યાજ્ય ગળવા એકજો. આ માટેની દવા પેશ
કતી એકજો. આજે તો આપણે ત્યાં સમાજનુ મંઈજા
જુ જ નથી બક્ષિ કાવે તેમ જતો ઇ સ્વચ્છતાથી
છવે ઇ

જુ એક કાગ જોયો કતો કે જ્યારે માણસ પાતાની

જાવધી અને સભ્ય સમાજથી તેમ જ પવિત્ર લોકોથી
દૂરતો. અમુક કામ સભ્ય પુરુષથી ન જ થાય, એમ
માનતો. આજે એ મર્યાદા રહી નથી. આજે તો સ્વતંત્રતાને
નામે આજુસે સ્વગૃહવાને લવનમાં પ્રસરાવી દીધી છે.
પાપભીરુ આજુસે સમાજના સર્વ નિયમોનું પૂરી રીતે ને
અભ્યંતરથી પાલન કરીને લવ્વુ બેઠાંજે.

પાપભીરુની ત્રીલ દષ્ટિ એ ધર્મ પ્રત્યેની એની સમજણ
છે. ધર્મનો પ્રતીપ બધી જાલુ પ્રજા સ્વાયર છે એ માને
છે કે ધર્મી સર્જને હવે તેને પાપ કરવું ન જ પડે. કશું
છે કે 'ધર્મો રક્ષતિ રક્ષિતઃ' આજુસ એ ધર્મથી હવે
ધર્મનું લવનમા રક્ષણ કરે તો ધર્મ એવું જરૂર રંગવું
કરવાને. પણ આજે તો લોકો ધર્મને નિષ્ફળ કરી રહ્યા
છે, તો પછી લવનને શાનો આધાર, કેવું સરવું રહેશે ?
ધર્મવૃદ્ધને તોડીને આજુસ કવાથી શાંતિ પામી શકવાને
છે ? માટે જ કશું છે કે- ધર્મો હમિત્તિ હમ્મઃ. ધર્મનો નાશ
કર્યો તો તમારું સર્વ લવન અભિચ્છાપદ્ધત બની જશે.

અચાંચ એટલે સુરીલી સવાદિત

ઘણા માણસો શિક્ષ, સ્વચ્છ કે નિર્ધનની ઇચ્છા કરે છે, પણ મારે લેઈએ છે એમ માત્ર કહેવાથી જ એ પ્રાપ્ત ન થઈ શકે, એ માટે સોપાન વાઢવાં લેઈએ જાણી, આ પુસ્તકની વિશિષ્ટતા એ છે કે એમાં જાણ સોપાન જતાવવામાં જાણ્યાં છે આ સોપાન એટલે સદ્ગુણો એ સદ્ગુણો ઉપર ચઢવા માંડે એટલે હિતચેતર જાનક જાહેર અને ઉચેટે કમમાંથી સુખિત મિત્રતા, શિક્ષા લાખે સાધન વગર કોઈ સાધ્ય સક્રમ નથી જનતું, એટલે આ સાધન વગર કોઈ સાધ્ય સક્રમ નથી જનતું એટલે આ સદ્ગુણોની સાધનોનો અમલ કરીએ તો જ આપણે શિક્ષણી સાધ્ય પામી શકીએ.

સક્રાતાળો માણસ એ કરે તેની પાછળ તેની મેલી રમત રહેલી હોય છે તેની જાણ, જેટલા કાવલાજમાં માણ રમતી હોય. એના હૃદયમાં કૂચતા રમતી હોય તેનું કાલ્પ અને કુદન મેટ માણની હોય છે પાછળથી શા કરે એવા આ માણની માણસો, જાદર પદરો સમીને વર્તે છે એમની જેટલા એમનું કાલ્પ બધું જ સવરેર હોય છે એ રહે છે તો જ સમાજનો લાલ દેવાને હોય,

બીજનાં હૃદયને પિત્રજાવી લાભ લેવા માટે જ એ બાંસુ સારે છે

ખાવો માયાવી માણસ એટલે કોણ ? ને પોતે જેવો છે તે ન બતાવે અને એનામાં જે નથી તે બતાવે તે. અને દુનિયા એવાને જ મુત્સરી કહી શાળાથી બાપે છે એ કલાજ દુનિયામાં છતી ગયો લાગે છે. પણ એના લવનમાં એ કારી ગયેલો કોણ છે એટલે પ્રત્યેક માણસે જાવી શકતાનો ત્યાગ કરવો એક એ

માયા વગરની અશકતાબરી બારાધના જે કરે છે તેને જ મહાનતા વરે છે પૂજ્ય ઉપાધ્યાયજી મી પચો વિજયજી મહારાજે જાણી જણાવ્યું કે જે કપડાં ન પહેરે, ટિંગળર રહે, સ્કાર્ફ ગયેલું બાલ જાય તપસ્યા વગેરે કરે છતાં એ એવું મન માયામાં રચાયેલું કોણ તે. એને અસખ્ય જ મો લેવા પડશે

માયાથી બચેલું મન એ એવું છે માટે જે કંઈ પ્રવૃત્તિ, ક્રિયા બારાધના કરે તે માયા વગરની કરે. અશક માણસ બીજને ઉતરે નહિ, એ માયાની બાળ રખતો નથી; જ્યારે શક માણસ એની બાસપાસ માયાની બાળ બિંદી કરી એક કંવા બિંદી કરે છે પણ બામ છતાં એનામાં કંઈ વિશ્વાસ રાખતું નથી.

આ દુનિયામાં માણસ માટે મોટામાં મોટી લવનની એટ કોણ તે તે લોકોનો વિશ્વાસ ચેળવવો તે છે જે માનવી બામ બીજનો વિશ્વાસનીય નથી બની શકતો, તે

માનવીએ બીજુ બધુ મેળુ યુ કરો છતાં એ કંઈ જ ન મેળવ્યા બરાબર છે

માવાની માણસ પીમે પીમે શુરુ મિત્ર, દેવ, માન્ય બધાને છેવરતો યાવ છે એની એ માયા વધતી જ જાય છે જાવો માણસ આસપનામાંથી પછી દલ કરતો યાવ છે એની આસપના એના તપ પાછળ પડ્યું એ જ વૃત્તિ હોય છે કે બીજાઓ માથ કરતા પાછળ રહે. આત્મ-કર્યાણતા આ દેખાવ પાછળે ય એની માયા જ હોય છે આમ છગ-કપટ અને પ્રપચ કરનાર માણસ એના આવા લવનને પરિણામે નીચે પડે છે

અચ્ચવાનયુ^૧ લવન એટલે શું ? એવું મનમાં તેવું વચનમાં; અને એવું વચનમાં તેવું ક્રિયામાં. આ ત્રણેય વચ્ચે કુસવાદ એઈએ. કહ્યું છે કે-

વચા ચિત્ત તથા વાચો વચા વાચો તથા ક્રિયા ।

અન્યથા ક્રિત્વં વેપાં વિસવાસો ન રિણે ॥

બાજકને માયા કરતાં આચકનું નથી તેથી એના અંતરમાં કામે તેમ જ એ વર્તે છે માણસ એ બાજક પાસેથી આટલી પડ્યું શિખામણ લે તોય પણ તે વિચાર, વાળી અને વતન ત્રણેમાં આવી અચારિયા આવવી એઈએ.

સગીતમાં એ મીઠના શરૂ, વાધ અને વાદનો મુખેય ન હોય તો મુંદર સગીત કેમ પ્રગટી શકે ? એ ત્રણેય વસ્તુનો સમન્વય થવો એઈએ. પણ આજે તો

તમારો આત્મરૂપ જુદું જાય છે વાણીનું તબક્કું જુદું વાળે છે અને ક્રિયાની પેઠી જુદે સુરે જાણ પડી છે એટલે મન, વચન અને ક્રિયાની આ નિસવાહિતા ન બધા અને ન સ્વામ્ય ત્યાં સુધી સાચી સફળતા મળવી શક્ય નથી.

જનતા કાળમાં ધરતી બ્યક્તિઓમાં બાવી સવાહિતા હતી તેથી કુટુંબ સુધી હતા. બાળે તો ધરતા સત્રાં પાસે પણ આપણી વાતો સાચી છે એ જતાવવા સોજન ખાવા પડે છે; અને એમ સોજન બાળો તોય સામી બ્યક્તિ એ વાતને બાઠ બાના જ સાચી માને છે આનું કારણ એ છે કે જગતમાં માયા અને જુદું પૂજ વધી ગયા છે.

જનતા રાણીએ સુદશન શેઠને દસાબ્યો અને શેઠ પોતાનો સુધમ સાચબ્યો. અકાચમાં ન ગયા ત્યારે રાણીએ શેઠ પર બળાતકારનો આક્ષેપ કર્યો જુમી પાછી બાણુ બામ સત્ત્વ બચ્ચા વગર જીના જનતાના પક્ષમાં બાવી જાયુ શેઠની પત્ની મનોરમાને અને બા વાત બાવી એને તો અદા હતી કે શેઠ મન-વચન-કાયાથી પવિત્ર ॥ કોઈ પણ નારીના રૂપ પર પણ એ દહિ ન કરે. એણે પ્રાચના કરી કે કે શાસનમાતા ! દેવી તત્ત્વ, અમારું શિશુજ અને ઘમ્પત્તલવન શુદ્ધ અને પવિત્ર હોય તો પ્રસન્ન થાઓ નર્કિતર ખત્વારથી જ હું અન્નજળનો ત્યાગ કરુ છું એણે બાવી પ્રતિજ્ઞા કરી કારણ કે શેઠની પવિત્રતા માટે એની પત્નીને અદા હતી. એના મન-વચન-કાયાના સવાહમય સંબીતને એણે લવનશર ધાંજળ્યું હતું એટલે

જ ગામ ગમે તે કહેતું પણ પતિ ઉપર જોનો પૂરો વિશ્વાસ હતો. જોના દિલમાં મદદની જ્યોત જલતી હતી જેણે જોનું ચિત્ત જોવી જોની વાણી, અને જેવી જોની વાણી જોનું જોનું વતન કોટસે શાસનદેવ પધાર્યાં. જોની અપૂર્વ મદદથી શૂણી પણ સિદ્ધાસનમાં ફેરવાઈ ગઈ ગામ માણસ પાસે તો જોના શુદ્ધચામરને પણ પરિવ્રતાદાર ત્વજ જતાની થઈ છે.

પણ અદમની વૃત્તિ ન જાણતી ત્યાં સુધી છાત્રમાં આવે પછે તો ન આવે આ માટે પ્રથમ તે મન જાણવું એક જો અને જો કાંઈ એકદમ ન જાણી શકે જોને માટે પૂર તૈયારી એક જો. જેણે સાધુ જનને છે જોણે દરેક વૃત્તિને જાણવાની છે જ્યાં સુધી વૃત્તિઓ કહેવે વિશ્વ ન જને ત્યાં સુધી બીજી બધું નકામું છે જો મન વિશ્વત નહિ હોય તો જોનો માણસ, સાધુ મર્દને જાણી જાણી તો જાણી જાણ્યા જાણ પણ જોનો સંબંધ વધવાનો, કારણ કે જોની જો વૃત્તિ મર્દ નથી હોતી.

વૃત્તિઓની નિમજતામાં જ ખમ છે જો નિમજ શાવ કોટસે સંબંધનું મન જ ન જાય. પછી તો જોને પરિશ્રમ ભારતીય લાગે. ગામ પાસે વાજ વધતાં માણસ મેથન શાવ તેમ આવે શુદ્ધ વૃત્તિવાળો માણસ પણ પરિશ્રમ વધતા મેથન મર્દ જાય છે વાળનો વધારો થતાં માણસ પેસા જાણીને પણ વાજ કપાળીને ભાર રજવે કરે. તેમ જો પણ ભાર જોણે કરવા દાનની જાળવણી કરે છે.

આજે તો ધનિકોને જોમ લાગે છે કે સાધુને પણ
અમારા વગર ક્યાં બાલવાનું છે ! એથી જોમનામા આજે ગર્વ
આવ્યો છે એવા ધનિકો માને છે કે જમે સમાજના
ઉદારક છીએ આ દષ્ટિ બદલાવાની જરૂર છે

આજથી સોળ વર્ષ ઉપરની વાત છે એક સ્થળે
એક સત રહેતા હતા અને તેઓ એક સંસ્થાનું સંચાલન
કરતા હતા એમની પાસે એક થોડાં જાન્યા અને કહ્યું કે
આ ત્રણ લાખ રૂપિયા લો સતે માત્ર એક લાખ લીધા
અને બે લાખ પાછા આપ્યા બીજા વર્ષે ફરી એ થોડાં
દાન આપવા જાન્યા સતે બેમાંથી એક લાખ હાં એક
લાખ પાછા આપ્યા ત્રીજે વર્ષે એણે ત્રીજા લાખ સ્વાકાર્ય
પેલા ધનિકે કહ્યું કે ત્રણ વર્ષ ત્રણ લાખ લીધા તો એકી
વખતે કેમ નહિ ? સતે જવાબ આપ્યો કે એકી સાથે મે
જે રકમ લીધી હોત તો તારામાં ગવ બધી જાત, અને
તારું દાન નામતાને જાહેર જગ્યામાં પહોંચાઈ જાત મારે
તને સમજાવવું હતું કે પૈસાની લેવડ-દેવડ કરવા માનવીનો
દાનસ્ત્રવ વધારે મોટો છે

આટલા મારે જ કહેવાયું છે કે પાંચ કેડીનાં ફૂલમાં
પાંચા રેશ અદાર પાંચ કેડીના ફૂલથી કુમારપાળને અદાર
રેશ કેમ મળ્યા ? દાનની રકમ કરતા એની પાછળ
રહેલું હિંદ આપ્યાનો આનંદ-લાવના જે વધુ મુશ્કેલી
હતા મારે આવો અપલુભાવ હોય ત્યાં જ આનંદ આવે,
જે ભાર ન હોય તો અમરતાની પગદલી હાથ લાગવાની

નથી. આ પગદ ઢીના દયાન માટે દાન આપવક છે. વાદળી જેમ વરસીને દંડથી થતી નય છે. જેમ માનવીએ દાન કરીને દંડવા થઈ આ જ્ઞાનદ મેળવવો એઈએ.

આપણાં લગ્નની પ્રત્યેક કણે આ ઉદારતા અને દાનની ભાવના અચૂત રહેવી એઈએ. ચિત્તની ઉદારતા વગર ખાલી આરાધનાનો શો અર્થ ? આપણુ પ્રથમ કાચ ચિત્તને કેળવવાનું છે. આ ચિત્તની કેળવણી એ મહુ મોટી વાત છે.

આ માટે આપણને સાતમે સદ્ગુણ જતાઓ છે. અશકતા-ચકતાનો ત્યાગ. આવો માણસ નિમજ તુલ્યવાનો હોય છે. એનું લગ્ન કાર્તર-આશ પાશ્વક હોય છે. ચિત્ત, વાણી અને ક્રિયા પણ પાશ્વક હોય છે. એના લગ્નમા ત્રણેનો સુસવાદ હોય છે. આવો માણસ નિમ્ન સ્ત્રીય છે. અને પરિણામે પ્રશસનીય છે. એ ઉન્નત જુદી વાળે હોય છે, એની જુદી સરણે ચઢેલી તલવારની પાશ્વે એની તીક્ષ્ણ વિષુદ્ધિથી હોય છે.

ધર્મી જીવનનું સાક્ષ્ય

જે માણસ માથા વગરનો હોય છે તે પોતાના આત્માનું તેમ જ આસપાસનું જાણ કરી શકે ધર્મી કહેવ શવનારનું મન સ્વચ્છ અને પાસદશક હોવું જોઈએ. સ્વદેશ પક્ષે જે જેની ખાસ વિશેષતા છે

જેનું મન મહિન હોય જે કપટી હોય જે છત્રકપ કરે તે કદાચ દુનિયામાં ધર્મી ગણાઈ જાય તેા પણ જે વિશ્વાસનીય નથી હોતોા હોઠો કહેશે કે જેનું મન ચોખ્ખું નથી માટે જોનાથી થતજો

ધર્મી માણસ વિશ્વાસનીય હોવો જોઈએ. હુશ્વરો કે સુત્રસદી નહિ. સુત્રસદી જોવો હોય છે કે જેનું મન કોઈનેજો પામવા હેતો નથી, અને બીજાનું મન જાણવા વગર જો રહેતો નથી. હુશ્વરોના સુધારેલો પર્યાયવાચક શબ્દ જોટલો આ સુત્રસદી

ધર્મી માણસ સ્ત્રી, બાળક વૃદ્ધ ગમે તેની પાસે જાય પણ જોના વ્યસ્તિય જોની સ્વરણતા અને જોની ક્રિયા માટે કોઈને જાય ન રહે. જેને કોઈ માથા નથી તે સાથે જાય.

ત્યારે ધર્મને માટે સાથે ઉચિત કોણ ? જે જાય છે જે માથા વગરનો છે જે હૃદયનો સ્વરણ છે તે જ

લોકોમાં વિશ્વસનીય અને પ્રશ્નસનીય અને છે. જામ જયલ
માણસ ઉચિત, વિશ્વસનીય અને પ્રશ્નસનીય હોય છે અને
તેથી જેની પ્રશ્નસા હીલકાજ ટકી રહે છે ઉચિતતા
વગરની પ્રશ્નસા લાંબી ટકતી નથી. આ જોને. એક છે
માણસ જેમ ઉચિત, વિશ્વસનીય અને પ્રશ્નસનીય હોય છે
તેમ તે જાવ-સાર હોય છે

ધર્મીનું જીવન જાવથી વરભોજ લેઈને માથા વગર
નામાં જ આવેા જાવ ટકે આ સરળ જાવના લાવવા માટે
જાદરની કુટિલતા જવી લેઈને, નહિતર ફૂલના જેવા કુંડર
વિચારેા જેમાં રહે ક્યાથી ? જ્યાં મુદર જમીન હોય, જેને
જરોજર પાણી મળે તેા ત્યાં છાદ વિકસે અને પુષ્પ ખીંટી
જે જ પ્રમાણે જ્યાં ફૂલની સરળતાનું જાતર છે જાવ
છે ત્યાં જ ખમની જાવી જાવના રહેવાની, છજકપટ રહે
ત્યાં જે જળી જવાની.

દુનિયામાં જેવા ધણા હોય છે જેઓ વખતગર કરી
બીજને રાહ કરી ચકે પોતાની જાવકતતા પ્રદ્ય નથી દોરી
ચકે, પણ જેનું મન-હૃદય શાંત અને પ્રસન્ન છે તેવા તેા
જગતમાં કોઈકે જ મળે ॥

જગતમાં પૈસા પ્રતિષ્ઠા, કિર્તિ માન અને સ્થાનવાળા
ધણા મળશે પણ જે માણસ મનને સદા પ્રસન્ન રાખી
ચકે તે સાચા ધર્મી છે. જેવા લોકો જોજા મળી જાણી
તેા દુનિમ જાદજગતો, કામનાથી વરભોજ કામી પણ
જેમ જ બાદે છે સસાર અસાર છે માટે મદુ છે કે

એ લોકે તે

દૈત્યમ્બરણ પરચનાય
 ઘર્મોપદેશો જનરચનાય ।
 શાશ્વત વિદ્યાઽધ્યયન ચ મેઽમૃત
 ક્રિયવૃત્તિરે હાસ્તપદ સ્મરણ ॥ ૭

લોકોને રક્ષન કરવામાં એ સહાયક અને જેમને
 માટે કૃત્રિમતા આઠબર અને પારખાની સહાય; આ ત્રણથી
 પ્રસિદ્ધિ સહેલી અને છે

જેવા માણસોના નાનાં મન પૈસાને લીધે માટાં ધઈ
 જાય છે જેવા લોકો બહારથી ત્યાગી થાય છે, એ ઉપર
 ખેડાં ભાવ જતાવે । એ બધી જેમની બાહ્ય વૈશ્યા હોય
 છે એનાથી લોકોના મનનું રક્ષન થાય પણ એનો આત્મા
 તે બહારથી કુટિલ અને મલિન થતો જાય છે

આવા લોકો આઠબર રાખે છે; ટોળાબધ શિષ્યો
 ભક્તો રાખે છે કે જેમની પ્રશંસા કરે અને પૈસા ખર્ચાને
 પણ છાયામાં પોતાનો પ્રચાર કરે છે કૃત્રિમતા, આઠબર
 અને પૈસા બરબીને બહેરાત-આ જેમના પ્રચારલક્ષ્યો
 હોય છે

જગતમાં આવાની વાહ, વાહ ઘઈ જાય । લોકોનું
 મન એ રક્ષન કરે । પણ એનું મૂલ્યાંકન કરવાની શક્તિ
 આત્મામાં હોય । આત્મા આવા આઠબરથી નહિ, પણ
 સાચી કર્મથી જ ખુશ થાય ।

જે આત્મા પર્મા સ્વ માત્રનો દોષ તે તો જાણી
સાચાજી દુઃખ રાજે છે મન બ્યારે સુખ દોષ ત્યારે જા
બની ચકે પણ દોષો કામ કરીને પોતાની પ્રસાદ કરાવે
છે બ્યારે જાણ-સારના દોષોને પણ પ્રસાદ તો મળે
છે પણ જોમને જોની સુખ નથી હોતી. નામના જાણ તો
તેને આપણાથી રાહી ચકાવી નથી, પણ નામના મિત્રવચની
સુખ તો જરૂર રાહી ચકાવ છે

ફક્તની પાસે આવી જમર જુલસ જરે તેમાં ચપિ
નથી જોમાં ફક્તનો દોષ નથી. જો જુલસ સ્વાભાવિક છે
આમ માણસની લાગણીને કારણે જોને પ્રસાદ મળે તો
મળે જો અનિશ્ચયનીય નથી.

આત્મા બ્યારે વાસ્તવિકતાનું ઇચ્છન કરે છે ત્યારે જો
જુલસ જાણ છે જ્યાં સુધી જમરને મધયાત નથી મળતું
ત્યાં સુધી તેનું જુલસ જાણ થતું નથી. જાણી રીતે આત્માને
જ્યાં સુધી વાસ્તવિક જુલસ ઇચ્છન ન જાણ ત્યાં સુધી જોને
પ્રસન્નતા લાગતી નથી. આપણે સ્વજનને જોઈએ ત્યારે
જો આત્મા જો રામાય ત્યારે જ ચકાવ જને-જો જોમાં
સ્નેહની વાસ્તવિકતા હોય.

આજે આપણું મન અવાસ્તવિકતા તરફ વર્ષ રહ્યું
છે આપણે જાણે વજત બીજનો વિચાર કરી જોનું ધ્યાન
કરીએ છીએ, પણ આપણું પોતાનું ધ્યાન ધરવા નથી.

તમે જલે જાણી કરો, પ્રવૃત્તિ કરો, પણ પછી
દરે વેળા મનને પૂછે કે જોનાથી માનુ મન, માણ

આત્મા પ્રસન્ન થાય છે ? ન થયો હોય તો ક્યે કારણે નથી થયો ? તપાસો. મૂલ શોધી બાવી માટે કાળજી રાખો. આખ્યાન સાંભળ્યા બાદ જોના હૃપર વિચાર કરો. શું મળ્યું ? ક્યે વિચાર કરી નવી દષ્ટિ મલી ? ક્યે દોષ ઝળે ? ક્યા સદ્ગુણને પોષણ મળ્યું ? જામ કર્યો તો જ ચિત્ત જોમાં તરલીન થતું જશે, લય પામશે અને આત્મા વાસ્તવિકતા તરફ દળશે.

સ્તવન પણ જોડું કરો કે જેથી બીજાને જ્ઞાનદ જાણે સ્તવનમાં આપણે રજાર્થ બધું જોઈએ. જો તો આપણા આત્માને પ્રસન્નતા અપે છે. બાવી પ્રસન્નતા બીજાને પણ જ્ઞાનદ જ આપશે. જ્યાં સુધી જ્ઞા દષ્ટિ બને નહિ ત્યાં સુધી સત્યત્વ હયાત નહિ લાપે.

માણસ બધું છોડી શકે છે પણ જો માયામાવી નથી છૂટી શકતો. સાધુ થયેલો માણસ કથન-કામિનીને છોડે છે પણ જોવાને પણ છીર્તિની જાળના છૂટવી નથી પણ જો લોકો મૂલો વચ્ચે કે માયાનુ વચન, જો તો સમતનુ વચન છે માણસ જ્યારે પોતાની જાતને પોતાના કામને જોજળી શકે ત્યારે તે ભવ-સાગર તરી શકે છે જે માણસ જોડાને જોડા તરીકે જોઈ શકતો નથી, પોતાની મૂલ જોઈ શકતો નથી, જોના જેડું જોડું જગતમાં બીજું કાંઈ નથી.

કુસુમપુર નામનું જોક નગર હતું ત્યાં જોક મકાન હતું ત્યાં જો સાધુ રહેવા આવ્યા. જોક ત્યાંથી પણ

આદમરી; બીજે યિયિદ પશુ શુભ્રા પેલા સરજ સાધુ
પાસે જ્યારે ઘરખણી આપ્યો ત્યારે આ સરજ સાધુને
પેલા આદમરી સાધુની પ્રસાદા, શુભ્રાના ગાવાં. આ
સાધુ શુભ્રાનુરાગી હતો. જ્યારે થોડે ઉપદેશ માગ્યો ત્યારે
એણે કહ્યું કે થોડા ઉપદેશ તો પેલા તપસ્વી આપશે થોડા
પેલા તપસ્વી અને આદમરી સાધુ પાસે ગયા ત્યાં તો
આદમરી સાધુએ શુભ્રાનુરાગી સાધુની નિદા સફ કરી
આમ કરતાં એના પોતાના ભવની પરંપરા વધી ગઈ જ્યારે
પેલા સરજ સાધુને એ જ સમયે કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું

માણસ આજે ભેટલો વામણો ભઈ બસે છે કે જે
બીજાની આવી વિરાટતા ભઈ શકતો નથી પોતે નાના છે
જે ભેટાં એને બીજા માટે અદેખાઈ આવે છે

પશુ માણસમાં જ્યારે વિરાટતા આવે છે જ્યારે એ
મહાન બને છે ત્યારે પોતાના મોટા સહુજી એને નાના
લાગે છે અને બીજાના નાના હુજીને એ મોટા ભુજી છે
જે માણસ પોતાની હુજી ભુજી અને બીજાની વિરાટતા
ભુજી તે માણસ માટે જ વિદ્યસનો અવકાશ રહે છે

માટે જ કહ્યું છે કે :—

પરગુણપરામાણુમ્ પર્વતીહૃદય ત્રિયમ્ ।

ત્રિગુણિ વિદ્યસન્તાઃ સન્તિ સન્ત કિયન્તાઃ ॥

આપણે કમ બીજાને અનુભવના આપવાનું છે એનાં
વખાણ કરી પશુ એને વગોડે નહિ. વાસ્તવિકતાને એનાર
માણસ મૂલ ભઈ થઈ છે આથી જ તેને મુપસ્થાનો
અવકાશ રહે છે

જાકજારે જોકે વળતુ બિરળલને કહ્યું કે આ મારી લીટીને મધ્યાહ્ન્યા વગર નાની બતાવી દો. સૌને વિચાર આવ્યો કે તે શક્ય જ નથી લીટીને શૂર્યા વગર નાની કરાય જ કેમ? પણ બિરળલે નાનીની પાસે જ બીજી નવી મોટી લીટી દોરી કે જેથી આપોઆપ જાકજારની લીટી નાની દેખાવા લાગી.

આપણે જીવનમાં આવેા શિષ્યપાઠ દેવા જેવો છે બીજને નાના બતાવવાનું છોડી, આપણે વિરાટ, મોટા બનવા મધ્યુ જોઈએ. જો તમે બીજને નાના બતાવવામાં જ રહેશો તો તમે મોટા ક્યારે થશો? દુશ્નુસવાળા મધ્યુસને દુશ્નુથી ન કહેા માત્ર તમે વધુ સદ્ગુણી બનેા હોઠો જો દુશ્નુ અને સદ્ગુણનો ભેદ બરાબર સમજી શકવાના છે, જોને કાંઈ કહેવા જવાની જરૂર નથી. બીજની નાનમ ન જુઓ તમારું જીવન વિરાટ બતાવેા.

જોકે ઠેકાણે જો યોચીઓ રહેલી હતી. જોકેનું નામ રિદિ, બીજનું નામ ચિદિ. ચિદિ હર્ષિત્રી હતી; જો બીજની મહાનતા જોઈ શકવી ન હતી. આમાં ને આમાં હર્ષિથી જો પહેલાં પેન્ડિલ જેવી હતી, તે હવે સોય જેવી બની મઈ જોને મનમા મધુ કે પેલાં રિદિની સંપત્તિનો નાશ કરુ તો મને જશે જ્ઞાનદ આવે. કારણકે જોનાથી બીજનો ઉત્કય જોઈ શકાતો ન હતો.

આ કારણે તપ કરુ તપથી દેવ પ્રસન્ન થયા. જોણે પૂછ્યું કે આમ બળી કેમ રહી છે? જોણે કહ્યું કે રિદિનો ઉત્કય જોઈશું બળી રહુ છું. માટે દેવ! તમે મને

સુખી કરો; એટલું જ નહિ પણ પેલી સિદ્ધિને દુણી કરો. હવે કહું કે જો તો ન થાય કારણકે એવું પુણ્ય પ્રજન છે. પણ એટલું જઈ શકશે તું જે મામીયા તેનાથી જોને જામણ મળશે. સિદ્ધિએ કહું કે તો જોમ તો જોમ. હવે કહું 'તથાસ્તુ.'

પેલી સિદ્ધિએ જોકે ધર અને દરેક જોરદારમાં જોકે દુવો માખેડાં જોને જોકે તો સિદ્ધિને એ ધર અને દરેક જોરદારમાં જો દુવા મળ્યા. પછી ચાલે કહું કે મારી જોકે જાંજ દુટે કે એથી પેલીની એ દુટે; જો જાપણી થાય જોને દુવામાં પડે જામ જોશે કે જીભની જોરદારમાં માતર જો પોતાની જોકે જાણ દેહીને પણ જીભનું જોરદાર કરવા જોળવી હતી.

માણસની જા જોળવરા, દુષ્કર્તા અને જાજાઈ જાને જાપણા ધરમાં પણ જોળવા લાવી રહી છે જાને ધરમાં જાપણને જાવા જોણકે છે પહેરવા કપડાં છે અને જોળાં દેહકી-જોળકી નાની નાની વાતોમાં કલક કરે છે પણ જોળવને જો સુખી કરવું હોય તો નાની નાની જાવી દુષ્કર્તા વાતો પ્રત્યે જાપણે જોળવા સેવી જોળવતા કેળવવી પડી.

જાપણે જોળવમાં જોળવતની મોટી લીટી અને સિદ્ધિની કપડાંને જાણમાં જાળવાની છે. એજો પામમાં જાજાળ વધવા માટે છે તેમજો જીભની લીટી નાની કરવા કરતાં, પોતાની લીટી જ મોટી કરવાની છે જા જ જાપણા જોળવની સજ્જતાનો સાચો મત છે.

સુદાસિંચ

આઠમો કુલુ જોટલે સુદાસિંચ

જેનામાં હાસિવચનવ દેવ તે માણસ બીજાને શુભમાં
સહાયતા કરવા તૈયાર થાય છે હવનમાં આવુ હાસિવચ
જોઈએ જ્યાં સુધી જો ન આવે ત્યાં સુધી માણસ માત્ર
સ્વાચ ખાતર જ હવે ॥ અને સ્વાચની સાધુતામાં મગ
રહે છે એવો માણસ તો આન જોવો ગણાય. માત્ર સ્વાચ
જયે' એવો આન, સ્વાચની ખાતર લાકડીનો માર
પડે તોયે ચઢન કરે છે; કારણ કે જો માને છે કે ત્યાંથી
જ રાજ્યો મળવાનો ॥ પણ માનવીએ તો જ્ઞાન કરતાં
વધુ વિચિત્રતા જતાવવાની છે જ્યાં માટે માનવીમાં પરમાત્મ તુ
લ્ય આવુ જોઈએ.

જેની આખમા સુદાસિંચ આવે છે જેની પાસે જ્યારે
કોઈ માણસ દુઃખ પડતું આવે ત્યારે જો જેને સહાયતા
કરે છે જ્યાં જઈને દુઃખી લોકો પોતાના દેશ ધરની
ચક્રે જેનાં સ્થાનો આજે રહ્યાં નથી; જગતમાં આજે જ્ઞાનાં
મોટી જોટ છે- આપણે જો જોટ પૂરી કરવાની છે

ચહેરીઓનાં હવનમાં જોઈતા તો જેનું રહે કમલ

જાને પત્રક્રુ માત્ર સ્વામી માટેનું જ દોષ છે જોડતામાંથી મહેલ ઘડી જાય તો પણ સ્વામીની જોવી વૃત્તિ જતી નથી. માણસ જામ જે પોતાનો જ નિચાર કર્યા કરે ત્યાં મુખી માનવતા કેમ પામશે? માનવીએ પોતાનું હૃદય કીકુ રાખવું દોષ તો જોતા હૃદયમાં જીનાશ, જાડતા જાવવી એકંજો જોતામાં શક્તિવશાત દોષ છે તેનું હૃદય જાડું થીવું દોષ છે. જે સ્નેહાળ દોષ છે જાને તે બીજાને સહાનુભૂતિ બતાવી સહાયક જાને છે જામ માણસને કોઈ શાયના કરે તો જાને કહે કે તારા દુખને દૂર કરવા હું મારાથી જાનવું બધું જ કરીશ. જૂના કાળમાં જાણુ લોકો હરેક સ્થળે મળી રહેતા, જાને તેમની પાસે જઈ લોકો પોતાના જાવરનું દુખ મલવતા. જાને તો બીજાનું દુખ સાંભળવાની ખીરજ પણ જાવણમાં રહી નથી તો સહાયક તો ક્યાથી જ શયાના ?

જેક સહેરના નગરથી ધુજરી જયા ત્યારે જોમને જાવલિ જાવતાં કવિ મેલાલીએ કહેલું કે જો માણસ મીટા કંતો પણ જોને જોડલો નાનો કંતો. કહેવાનો જાવર જો કંતો કે સ્તે જાવલો વહ પણ મીટ પાસે જાવી રસિવાદ કરી શકેલો વગર તકલીફ જો નગરથી થીવું સાંભળતા હરેકને માટે જોનાં દાર સહાય છુમ્બાં કંતાં. દુખી લોકો તો જાવાની પાસે જાય મહેલમાં મેસી રહેનાર પાસે મેણુ જાવનું કંતું ?

જૂના કાળમાં માણસ જેમ જેમ મીટો કંતો કંતો

તેમ તેમ એનામાં શુભો વધતા નાના લોકો જાણે પણ
એ સખા સખતો અને એનું દુઃખ સલાળીને સહાનુભૂતિ
બતાવતો કુટુંબમાં પણ ને જાણી એકાદ બ્યક્તિ હોય
તો કુટુંબનાં બીજા બધાંમાં પણ એ જાણ પીમી પીમી આવે

મહાજનો એમ ગત' છ' વચ્ચા ની જેમ મોટાંઓને
નાનાઓને ચોખ્ખા માર્ગે દાવવા માટે પ્રથમ પોતાનું હૃદય
દક્ષિણજનનું પવિત્ર અને પરાપ્રકારી બનાવવું એઈએ
નાનાઓ એ એઈને એમનું અનુકરણ કરશે માટે આપણે
ધર્મ એ છે કે આપણે પહેલાં સુધરવું અને આપણા
જ્ઞાતને જમદમા મૂકવું

આવો દક્ષિણજાવવાળો માણસ જેટલો પરાપ્રકારી
હોય છે કે એ સ્વીકૃતિ લાલ અને બીજાના લાલ વચ્ચે
તોલ કરે છે બીજાનું કામ વધુ જરૂરી હોય તો એને
સહાય કરવા એ પ્રથમ તૈયાર થાય છે, પોતાના પાંચ રૂપિયાના
સોત્રે પણ એ બીજાના પાંચ રૂબાઈ જમતા હોય તો તેમ
કરવામાં સહાય કરે છે

આવો માણસ અનેકને સહાયક બની શકે પણ
આજે તો માણસ, સમય નથી' કહીને કોઈને મદદ
કર્તા વિના જ જાયો જાય છે જાણ માણસો પહેલાં
નબરના નવરા હોય છે પણ પ્રમાણી અને આજસુ હોવાથી
મારે સમય નથી એમ કહી જોરો બચાવ કરે છે

શાશ્વિ અને હવેથી માણસ તો સમયમાથી પણ
સમય કહે છે જ્યારે પ્રમાણીનો સમય તો એની આજસુ

જ ખાઈ જાય છે પંડિત નહેરુ પણ હમણાં 'જ્ઞાનમ હશમ દે નો સંદેશ' આપી રહ્યા છે. ભગવાન મહાવીરે તો જાજથી પળીસસો વખત પહેલાં કહેલું કે એક વડીને પણ પ્રમાદ કર્યો તો ઉપર એમ થયે અને ઝાડને કોરી જાય છે તેમ જો પ્રમાદ તમારા છુલ્લોને ખાઈ જશે.

તમારામાનસ ઘણું સચારે જાળોડવામાં, તદ્દમાં કલાકો નકામા જગાયો છે. નકામા વિચારોમાં કલાકો જાળો છે. પણ જ્યાં નકામા વિચારો અને ચિંતા તમારા અવરને કોરી જાયો, આટલે જોવો સમય જ જોને ન જાપે. જાણ લેવડાં જ કહીને લેવા થાજો. ભગવાનનું નામ લે, મુદર વિચાર કરો અને કામ કરે. થાક રાખજો કે કામથી કોઈને જાતમા થાકતો નથી, કામથી જો થયે પણ થતો નથી કામ જ માણસને લાજે અને તદુરસ્ત રાખી શકે છે.

ધમ આપણને કહીય નિર્માણ જનજાણી વાતો નથી કરતો. ધમનું કામ તો મુલુ માથા મિત્ર છે એમ કહીને જાગજ વધારવાનું છે. ધમનિ મુલુનો દર કહીને હેરાન કરે જ નહિ.

મુદાકિલ્લવાળો માણસ એની પ્રવૃત્તિઓમાંથી પણ સમય કાઢીને સ્વકીય જવહાર જાળુએ મૂકીને પણ કાલિલ્લવાને કીધે પરીપાશનું કામ કરવા તૈયાર થઈ જાય છે. જાણ માણસને જાણ વાક્ય કહેવામાં આવે છે એનું વચન પડ્યા પહેલાં લોકો લીલી લે છે.

પણ આણુ ક્યારે જને ? એ તમે લોકોને માટે
ક્યારેક કંઈક પણ કયુ હોય તો જામ થાય જાણે તો
જાપણે જપેક્ષા વધુ રાખીએ છીએ અને ઉપેક્ષા વધુ કરીએ
છીએ. પણ લોકોની ઉપેક્ષા કરીને જાપણે જપેક્ષા કેમ
રાખી શકીએ ? સચ્ચી વાર, અમુક માણસે માત્ર કામ કયુ
નહિ ' જોમ તમે કરીયાદ કરો છો; પણ જો વખતે જતને
જરા પૂછે તો જરા કે તમે જોનુ જાજ સુખીમા કેટલું
કયુ ?

બાળક અને મામાપ શેક અને નોકર, પ્રધાનો
અને પ્રભુ-જાણે જોકે બીજાને જા જ પ્રભુ પૂછે છે કે તમે
જમારા માટે શુ કયુ છે ? જુટણીવેળા મત હઈ જવા
પછી, પ્રધાન શી બતાવે છે જરા ? અને છતાં જો જપેક્ષા
તો રાજે જ છે કે કુ કહું તેમ તમે કરો; મત મને જ
જાપો. પણ જામ માત્ર જાપણે લોકો, જો કંઈ સેવા
ન કરેવાય.

પાલિતાણામાં જાગમ મહિરનું કામ વાહતું હતું
તે વખતની જોકે વાત છે જાગમ-સંશોધન માટે પૂ જાગમ
શ્રી જ્ઞાનદસાજરસુરિણ મહારાજ જનિરત કામ કરી રહ્યા
હતા જોમનુ કામ જોઈનેય બીજાને થાક લાગી જાય
જેટલો કામ જો લેતા મે પૂછયુ મહારાજશ્રી ! જાગમી
તકલીફ શા માટે લો છો ? જોમણે કહ્યું જા કાઈ
તકલીફ ન કરેવાય; મેજ કરેવાય; જાત્યારે તો પ્રત્યેક
પગને સાનથી જાણ્યાની છે વધુ સમય જ ક્યાં છે ?

આનું મૂલ્ય કદાચ જાણે આપણને નહિ સમજાય. જે વાતો તે જૂના બોલની જેમ તરો પાડી વધુ મૂલ્યવાન લાગશે. આવા સમયે જ્ઞાની શુરુ પણ્ય એ કેઈ કામુ મારો જરૂર છે એની યાત્રા માટે આવા જ્ઞાનની સેવાને પણ ભેદી રેવા, અને માંદા પાસે રોકી જવા. જ્ઞાનની જાણી મહાન સાધના સુજે શુભ્રવા અને કામ કરવા પણ જ્ઞાનીને જામ શીખવું જોઈએ.

તમે જીવનની પાસેથી કામ લેવા માગતા હો તે પહેલાં તમે જોનું કામ કરી આપો. આજના ઘર-ઘરના અને સમાજના લગભગ જાને લીધે જ છે કારણ કે માણસ ઉપેક્ષા કરીને અપેક્ષા લેખી રહ્યો છે.

વિક્ટર હ્યુગોનાં એક પ્રસંગ આવે છે એક સામાન્ય પાટરી હતો. એકવાર રસ્તામાં એણે કેઈ જૂમકાવાળો માણસ એપો. વેશ્યાનો માર્ગે જો સિવાયો હતો. પેલાનું કામ ભેદી જો પાટરી ત્યાં ચેકાયો અને પેલાને મદદ કરી. તે સમયે જાણુમાંથી અસંખ્ય લોકો પસાર થઈ જતા કેઈ જો ત્યારે તે પેલાને મદદ ન કરી, પણ કંઈક જણતા અવરમા થયું.

વાક ! આ કેવો સેવાલાવી !” અને પરિણામે જોનું આ સેવાકાવ હજારોની આજમા જકાર્થ થયું. મેરક જન્યુ.

આ માણસને મહાન અન્યાયનાર કેવું ? પેલા જૂમકાવાળા મનનીનો પ્રસંગ. આવા પરીપાત્રના નિમિત્તમાં જ ખરો સ્વકેરકાર રહેતો છે. વાક રાજાએ કે જાણુના પદો-શીને ત્યાંની આજ શુક્રાવરો. તે એમાં વધારી પણ સહાયતી

રહેલી છે, સુલાબદાનીથી બીજા પર સુલાબજન છાંટવા જશે તો તમને પણ જોની મુગધે જરૂર મળવાની જ છે.

આપા હોઠોનું નાકન જાણવાકંથ બને છે જોવાનો. પડ્યો બોલ તરત જ ત્રિશાલ છે બાકી તો ડોચો પડ્યો પડ્યો બોલે કે 'અરુણ, ઠોઈ પાછી તો પાચો ત્યારે ઘરનાં માણસ સજાગાવે તમે કયા ઠોઈ રિવસ ઠોઈને પાછી પાતુ હંતુ કે તમને ઠોઈ પાચ.' આ રૂથા માણસની મવાની માટે અત્યારથી જ જોનાથી ચેતવે.

ધર્મી માણસે જોના લવનથી, આચારથી જોવી હંથા જોવી કરવી એઈએ કે જોના બોલ તરત ત્રિશાલ આ ક્યારે આવે? તમે બીજાએ માટે પ્રથમ જેવું કાર્ય કરીને લવે તો આ તત્ત્વ આપણામાં પ્રથમ આવવાની જરૂર છે.

ખરી રીતે જોશો તો સમાજ કદી કૃત્યમી નથી બનતો. એ તો પુખ્ત નહિ તો જોની પાંખથી પણ પાછી આપે જ છે આપણુ કરેલું કાર્ય કદી નિષ્ફળ જતુ નથી. આજે કદાચ એ નહિ પાકે તો નવી વર્ષાએ, બીજે સોમાસે પણ પ્રગટ થશે જ બી વાન્યા હોય તો ફળ આન્યા વગર રહે જ નહિ હા! વહેલું-મોટું રૂબે જોટલું જ પણ રૂબે જોમાં તો શકા નથી આ મજા કદી ન ઊડવા.

દાશિષ્ટ્યમયી દાનભાવના

સુદાક્ષિણમવાન આત્મા કેવો હોય એ આપણે જોઈ રહ્યા છીએ. પોતાના કુટુંબને માટે તે પશુપાંખી પણ પ્રયત્ન કરે છે જાને માટે તે સુખરીનો માથો ભુજો. એની વૃક્ષી જોઈને જલજલા કલાકારો પણ સ્તબ્ધ થઈ જાય છે. પશુપાંખી આ બધું જ કરે છે અને કેટલીકવાર તે માનવી કરતા પણ સારી રીતે કરે છે.

પશુપાંખીની, એના કુટુંબ પ્રતિની જવાબદારી તે જુલો સારસની જેમ જોઈ જીવ્ય પ્રત્યે કેવી સ્નેહાળ હોય છે ! માણસમાં જાણે એટલી વફાદારી છે ખરી ? પોતાના બાળકો સીને છોડી પુરુષો જાણે કલ્પોમાં રખડે છે પણ પાંખીની જવાબદારી એટલે પૂરી જવાબદારી એ જીવ્યને માટે તાપ, મમ, દુઃખ સહીને સાથે રહે છે. માનવી જાણે પાંખી એટલું જ કરે છે ખરો ?

સંસારના સુદર હાંપલ-ભુવન માટે સુખરીના માળા તરફ કે સારસની જેમથી તરફ નજર કરવી જોઈએ. એ જેક જીવ્ય ખાતર પૂરીને માણસ થઈ રહે છે. અમવાનતા સ્તવનની જગર પણ કનિજે પાંખીની ઉપમા લીધી છે એ જ વાત

કહી છે કે, હે પ્રભુ! હું તને શકવાક અને શકવાકીની જેમ ચાહું છું તેઓએ એક બીજા માટે કુરે છે તેમ હું તારા ધ્યાન માટે તલસુ છું આ સુદર ઉપમા આપવું પછી પાસેથી મળે છે આપણે એ એવાનું છે કે આપણુ સારાનું દામ્પત્યલવન આજે શકવાક-શકવાકી જેવું, પછી જેવું જ રહુ નથી. પછીમાં દિલ અને ભાવની એકતા હોય છે કુરવા સારસની આતરબંધા જુઓ તો આ જણાશે.

પણ અમરવાનો વારસો તો માત્ર માનવીને જ મળેલો છે માનવીએ પછીની જેમ સાથે રહીને માત્ર મરવાનું જ નહિ પણ અમર બનવાનું છે નહિતર તમે એ માનવ નામને યોજાવશો નહિ, મનુષ્યે સામુદાય ભાવથી સાથે જીવે શકવાનું છે.

ત્યારથી આ જ મમરણની ગાદીમાં બિઠા ત્યારથી એ ગાદી એના અતિમધ્યેય વરફાવ્યા જ કરે છે વાતોમાં અને પ્રવૃત્તિમાં તમારું લવન વધી રહુ છે, કાળનો પ્રવાહ એને ધસાડી રહ્યો છે આ માટે આપણી આજો ક્યારે ઉપરો?

આ કાળનો પ્રવાહ ક્યારેક તો એ આત્માને છૂટા પાડી દેવાનો જ છે અને તેમ થશે તો તમે કયા કોયાં થશો? નેમ-રાત્રીની ભેડી જેવા ઉદાત્ત શિખ ગામી બનવાની કદખા કદી આવે છે? મોક્ષમાં પણ ભોગમાં આનું નામ જ આદ્ય લવન આદ્ય દામ્પત્યમાં એક બાજી બીજાની પૂરક બને છે પણ આજે તો દામ્પત્ય લવન પશુવાનો

એક જાગરો માત્ર થઈ ગયો છે । ત્યાં ગર્વોદય સંપન્ન
એકને ત્યાં પશુતાનુ પ્રવશન છે

આ માટે સ્થાનીને સાંભળી એમના વિચારોનું ચિંતન
કરીએ કે એથી આપણે શ્રેષ્ઠ કઈ શકીએ. આપણે અર્થ
રક્ષા કરીએ તે કુલોનું છવન આપણને પીર પીમે ઉપર
હઈ બધ છે આ એમ જાળકની જાગળી બહી પીમિથી
એક એક પત્રવિદ્યુતે એને વધારે છે તેમ સ્થાનીઓ, પર્મને
એક-એક પત્રવિદ્યે આપણને શ્રેષ્ઠ હઈ બધ છે આમાંનું
એક પત્રવિદ્યુતે તે સુશિક્ષિતભાવે એવો માણસ પરીપાત્રનું
કામ મળતાં પાછી પાની નહિ કરે. દેહના સદ્ભાવથી
પણ એ કામ કરે જ કરે.

એક ગામમાં એક ફોજદાર જૂન દુર એની એક જાળ
કામની જતાવડી હતી પણ કોઈ જોગખી ન થઈ એવી સુદર
એક વાર એની પાસે એક જીવર સુનેચાર આવ્યો. એને જુ
કે એની પરીક્ષા તો હઈ એણે સુનેચારને કહું કે એ તું
મારું પ્રમતો જવાબ સાચો આપીશ તો તારી ચિક્ષા માફ
કરીશ. ભાલ એક એ, મારી કઈ જાળ જતાવડી છે ?

સુનેચારે બહી રીધું કે સ્થાની ફોજદાર સાચી વાતથી
કમાઈ ગયો. એણે પૂછ્યું કે આ તે કેમ જાણ્યું ? ત્યારે સુનેચારે
કહું કે સાહેબ ! કાલે એ કે ઠાણીમાં મને દમાનો જાણ
રોગાયો. કહેવાનો આસપ એ હતો કે તારી સાચી જાળમાં
તો ફરવા જ છે, કામની જાળ નેટકીવ દવા એનામાં
નથી, શિક્ષિતભાવ નથી. પેલાને જાનો જારે થા દાખ્યો.

જાને તેને ત્યારથી લવનમાં નવું જ્ઞાન લાંબુ

જ્યાં સ્વાર્થ જાવે છે ત્યાંથી મુદાક્ષિરવભાવ જાલી
જ્યેષ્ઠ છે દુનિયામાં આપણે જાણ્યા છીએ તો દુનિયાનાં
કામો કરવાં પડશે. પણ દિવસમાં જોઈએ તો જેવું કામ કરે
કે જે રાત્રે સુતી વેળા વખતે જાતરનો સાત્ત્વિક જ્ઞાન
આપે, ઉત્તરાસ આપે. જ્ઞાનું નામ દાક્ષિણ્ય એવો માણસ
જ્યેષ્ઠ તેમ જ પડે. વિચાર જોઈસરના આવથી કરે છે
બીજી બહિષ્કારનાં દુષ્ટ અને હદના પડવા જેના જાતરમાં
પડી શકે છે તે દાક્ષિણ્યવાન પદમાં વચ્ચેના સાંભળી
સાંભળીને કોઈક લવન પણ જોઈ જાવે તો જોઈ. પણ
આ સદ્ગુણો કાઈ જોઈએ આવવા નથી, જો કાઈ ખરીદી
શકતા નથી.

આપણી જાતરની, જાનાદિ કાળથી જાલી આવેલી
ટેવો જોઈએ જાતી નથી જો તો માણસના લવનમાં વર
કરીને જોઈએ છે. બીજી, બીજી વચ્ચે બસનેની ટેવ
માણસને પાછળથી પડેલી જોઈ છે છતાં તે પણ કાઢવી
મુશ્કેલ બની જાય છે તો આ દુષ્ટિઓની ટેવ તો જાનાદિ
કાળથી જાલી આવે છે. સાંચીનાં ગદા કપડાં જૂન પોવાથી
જરાક સાફ થઈ શકે છે તો આપણે પણ આપણા મનને
સાફ કરવા વપ, જપ અને જ્ઞાનની પૂજા આરાધના સતત
કરીએ તો મનનો જો મેલ અને દુષ્ટિઓ પણ જરૂર
ડૂર થાય.

જ્ઞાન ન જાય ને જોવો માણસ જો ભગવાનના

મરિમાં જયે તો ત્યાં જોડો પૈસો નાખી આવશે અને કહેશે કે પ્રભુ જોડા માણસને સારો કરે છે તો આ પૈસાને સારો નહિ બનાવી દે? આ કઈ દાન નથી. જ્યારે તે કહેવાયેલું નોકરું અનાજ હોય તો તે માણસ દાનમાં આવે છે. વરમાં ન સવરી યાત્રા જેવું જરામ હોય ત્યારે જ એની આખમ ક્યા કિલકાલ છે, નહિતર નહિ.

પણ આ કઈ દાન નથી. દાન તો સાસમાં સાસણ અપાવ. જે તમને સુદર લાગે, જે તમને વધુમાં વધુ મમત્વ હોય તેવું દાન આપ અને તે જ સોચો.

નમિકેવાળે બ્યારે જાતું જરામ દાન દેવાં એના પિતાને એવા ત્યારે એણે કહ્યું કે પિતાલ! આ દાંત નમસ્તી વસુદ્ધી ગમેલી બાપો જ શા માટે આપો છો? એ કાંઈ સાચું દાન નથી. જાતું જ પેલી મહાસતી ત્રીપદીના પૂજારના લગનમાં અને છે એણે સાત્તી મની તુમડી સાધુને દાનમાં કઈ દીધી પણ પરિણામે એના ભવ વધી પડ્યા.

દાન તો સુદરતું જ હોય, અને જે પણ પ્રેમથી અપાયેલું હોય દાન જે તો આપણા દિલનું ભાવનું એક પ્રતીક. એનાથી માણસની બેલનાનો વિકાસ થાય છે. જાવો ભાવ ન હોય તો જે દાન માત્ર દેવદ-દેવદ અને છે પૈસા આપી જેમ વસ્તુ ખરીદીએ, જેમ દાન આપી પ્રતિજ્ઞા, દીર્ઘિ પામવા કામ કરીએ, જે કાંઈ ખરું દાન નથી. દાન જે કાંઈ બ્યાપાર નથી. એવા બ્યાપાર માટે

તો હજારો બીજા વર્ષો સેત્રો છે

સાચું દાન તો માણસના સક્રિય મનને વિકસિત કરનાર એક સુદર સાધન છે. દાનનો મહિમા તે ચેતનાના વિકાસને કારણે જ અદરના સમઢભાવને સક્રિયતાને બહાર કાઢવા માટે દાન છે. વસ્તુના પ્રતીકદ્વારા દાન આપવામાં નથી ચેતના પ્રગટ થાય છે. માટે દાનમાં આપણે આવી ભાવના ઠેળવવી જોઈએ. આપું દાન આપનારા થોડા હશે તો પણ દાનનો એક સુદર પ્રવાહ ચરૂ થશે. બાકી તો માનવી લાભ ક્ષિતિ જ્યાંતિ કે પ્રસસા માટે જે દાન કરે છે એ દાન માત્ર શબ્દરૂપે રહે છે. એનો ભાવ કોઈ બધ છે.

આવા આદર દાનને સમજવા સુસ્તના હંમણાં તાબા અનેલા જે બનાવો બાનમાં લેવા જેવા છે. સુસ્તમાં એક આત્મ-મંદિર બનાવવાની નિશાનીવા ચાલી. પૂજ્ય સાગરજી મહારાજ કહે કે ઘેર ઘેર માનવા જવું નથી; જેનો ભાવ હોય તે લાભ લઈ બધ સર્વે એક સ્વર્ગે પેટી મૂકી અને તમને આશ્ચર્ય થશે કે એક લાખ ને હસ હજાર રૂપિયાની રકમ માત્ર ધોવીસ કલાકમાં ભેગી થઈ મઈ ઠેણે શુ આપ્યું છે એમ કોઈએ બચ્ચું નહિ. આપું નામ દાન.

બીજે પ્રસંગ હંમણાં થોડા વખત પહેલાં આવેલ રેલસડ ને અતિવૃદ્ધિના સમયનો છે. જામના થોડો એક જણને ત્યાં ગયા અને પેલાને રૂ. ૫૧૭-આપવા વિનંબી. પેલાને તો કહ્યું કે મારે તો એકવીસ જ લરવા છે સાહે

સી સેગા થયા ત્યારે વાતો બાકી. 'જે માણસ કેવો કનુષ કે હા. એકાવન પચુ ન આપ્યા।' એની દીકા, નિંદા થાલી. ત્યાં એક વૃદ્ધે બણાનુ કે કાઈએ! માણસને પૂરેપૂરે સમજ્યા વિના દીકા ન કરે. એને દાન આપીને નામ નહોતું એમનું; બાકી તો સવારે છાપામાં એની વાત આવી છે તે જાનામી સ્ત્રીને હા એકત્રીસ હજાર રૂપિયા તે આ કાઈ પોતે જ જામ સાચુ દાન રૂપિયા એના જીવરના જાનક માટે આપે છે; એને નામની ઝંખના નથી હોતી.

આપણા ધરીરને ચમેલા નામો-પણી એ કોઈને પાડેલ દોષ કે માન્ય-પણી એ કાઢતી છે અને એવાં નામો પાછળ, આપણે આપી દિગ્ગી જરમીએ. પણ જહર મીઠેલા તો જાનામી છે; એનું દાન, એની પ્રતિષ્ઠા એ ધમનિ હેતુ છે.

આપણી હજનવાત્રા માત્ર પાણી વઘાવવાની પ્રવૃત્તિ જ ન અને એ જાનમાં રાગે વિચારતા રહે કે તમારી પ્રવૃત્તિએ નામ માટે છે કે જહરના જાનામી માટે છે? એટલા માટે કહેવાયું છે કે તારાં કામો 'જાતમ્યાંતરે' કરે જહરના જાત્યાને જાનક આવે તેમ હવે કારણ કે મન, ઇન્દ્રિયોની તૃપ્તિ કલ્પિત છે; જાતમાની તૃપ્તિ એ જ શાશ્વત ॥

જાતમાને, સાચી તૃપ્તિ તો તમે જ્યારે જાનામીને નામ કામ કરે ત્યારે જ થાય દાન એ ચેતનાના વિકાસનું નિમિત્ત છે કોઈ ન બચે એમ દાન આપી, જહરના

જાવો જ્ઞાનદ માણતાં રીતે

પાલિયાણા તો જન્મવિજ્ઞાત છે જાવા કાંઈ પહોંડ
પર જાટલાં બધાં મંદિરોની નગરી, તમને વીજે ક્યાંય
જેવા કે સાંભળવા નહિ મળે. પણ જાવો છો જો મંદિરો
કાણે બંધાવ્યા ? જો તો કેન્દ્રાંય જનામી હૃદયોની ભાવ
તાનુ અપણુ છે પ્રેમનો પરિશ્રમ છે

મહામત્રી જાકડ મંદિરોનો ઇર્ષોદ્ધાર કરવા માગે
છે જોને જોનો લઢાવો લેવો છે પણ જામ-લોઠો પણ
જોમાં મદદ કરવાનો લઢાવો લેવા માગે છે દરેકને જોમ
ધાય છે કે માણી પાસે છે તે જાપી રહ્યું દરેકને ધાય છે
કે હું જ્ઞાન જાખ્યા વગરનો રહી જઈશ તો ! જા ભાવના
માંથી જો મંદિરનગરી કીધી ધઈ છે

જ્ઞાન રાજ્યને કે જાહી નહિ જાપો તો તમારે ત્યાં
જાપણું પડ્યો માણસ જાખ્યા વગર ક્યાંથી જ્યાં શકવાનો
છે ! કાળની મર્યાદા જાપણી સાથે કીધી છે માનવીની
પામરતા જો છે કે મૃત્યુ પછી જો જાહીનું કાઈ લઈ જઈ
શકતો નથી જા વાત જો જાણે છે છતાં જાહી જાપી
શકતો નથી. પણ જાવી મર્યાદા સાથે માનવીમાં જોઈ
વિરાટતાય રહેલી છે માણસ જો જાપી રે તો જોની
જો વિરાટતા પ્રગટે, રાખીને બેસે તો જો વામજો રહે.

માનવી માટે જાવનાનું જાણું જોઈ કિલની વિશા
ળતા જામ માનવીમાં જાસીમ જોને સીમાજલ્લ જોવી બેઠું
ચક્રિત છે જાવી જાસીમ ચક્રિત પેલા વીમા કડકિયાજો

જતાવી.

હવે દારની ચાલ જોને કાનેય જાણી. દાનનો પ્રેમ રહ્યો જાણે. શીમાને ઘઈ ગયું કે હું જ મારી પાસે છે. જો જપાતુ દાન કંઈ ન કરું? જો કંટો તો. જો કંઈ સામાન્ય માણસ; શીનો વેપારી. જો જોની મૂઠી વચ્ચે મેંડા જમુ નાતુ મોટું પરજણુ કાઠુ તો ફરિયો દોઢ થયો. ફરિયો મોટિયું જોમા શીના ઘણું, પૂજાથી રમરોળાયેલો. પણ જાણે જોનામાં દાનની સાવના જાણી ઘઈ છે. જા દોઢ ફરિયો જો જોની હાથરોરી કંટી; પણ જોને ઘઈ ગયું કે જા જમુ જ જાપી હઈ જામ દાનની સાવના જો હાથેના ઉપર નહિ, મનના જાણ સાવની ઉપર રહેલી છે.

જા વાલ્મિકીને મન દાન જો કરે જોની હાથરોરી જાની ઘઈ વાલ્મિકી બરાબ ત્યારે જોને વરણવાની ડાંખના જાય છે. જોના વચર જો ભિલેન મને છે. માણસને પણ જો પોતે જાણી ન ઘઈ જાણ ત્યાં મુખી જાણી ભિલેની જાણી જોઈએ જોને તો મનમાં રહ્યું જાણે કે પ્રયત્ન જાણે તો કાઠી હઈ જાપી હઈ.

જા વાલ્મિકી દૂરને જામણી નીકળ્યો. દાન જાપણ દોઢ ફરિયો જો જોનું સમસ્ત હાથન, માણ મૂઠી, પાંખાનો સવસ્ત જાપણ. સાત માઈલ જાણીને જાકંઠમણીની હવેલીએ જો જાણ્યો. પણ જાણતાં જોણે ત્યાં જોનું કે હાથરોરી સીમત ત્યાં જાણીને હાથે સોનામકોરો પરી રહ્યા છે. જોને જમુ જામ જ્યાં દોઢો રહ્યો પરી રેવા તેવાર રેવા ત્યાં

એનો ઠાણ ભાવ પૂછ્યો ? એતુ મન નિવાશ થઈ ગયું છતાં
એ દૂર દરવાજે ઊભો છે ને ચો લોકો દાન દેવા માટે
જાહેરમંત્રી સાથે ગઈ કલક કરી રહ્યા છે એ જુએ છે
મનમાં વિષાદ છે ગળામાં નીલમની કઠીવાળા ત્યાં બેઠા
છે એમાં માણ દોઢ રૂપિયાની ચીં કિમત થવાની છે !
જાને આવે કપડે, આવે પગે હું ત્યાં જઈ તો મને ઊભો
પણ ઠાણ રહેવા દેશે ! બીજાનો વેશવ ભેઈ એતુ મન
ભરાઈ આવ્યું થઈ ગયું કે હું કેવો દુર્ભાગી !

એ પાછો વળ્યો અને એક લાઠ નીચે લઈને બેઠો
એતુ મન ત્યારે જાણાવના માગતું હતું એણે વિચાર્યું
કે હું ગમે ખરો પણ મેં મંત્રીને 'લો મારી સેટ'
એમ ક્યાં કહ્યું હતું ? સેટ ધર્મા છતાં એણે ના પાડી
હાથ તો માનવું કે ન લીધું માટે હાથ, ફરી જઈ એને
લેવાની નહિ જત્યારે દેવાની તાલાવેલી બગી છે

માણસને જેમ સ્વજનને મળવાની લાગણી જાય છે
એવી દેવાને માટે સમાજને માટેના દાન માટે જાણે
જાતુરતા જાય છે ? ખરી ? જાપણે જા પ્રથમ વિચારવાનો
છે જા વાલિયાને એવી લાગણી જાયેલી. એ પાછો હવેલી
પાસે જાણ્યો ત્યાં પેલા મંત્રીની નજર એના ઉપર પડી
ચીને ત્યાં જ છેડી મંત્રી દરવાજે જાણ્યા એમને યમુ કે
કોઈ જરીજ માનવીને પૈસાની જરૂર હશે ને હું ન જાણુ
અને માત્ર મહિર જાણવા બેસુ તો માનવતા હાથે અને
મંત્રી સાથે પમલે ત્યાં ગયા.

જતાવી.

હવે દારની ચાલ જોને કાનેજ જાની ઘાતને પ્રેમ
કલક બચ્ચો. જીમાને જઈ ગયું કે હું જ મારી પાસે છે
જો જમાનું ઘાત કાં ન કરું? જો હવે તો જો સમાજ
માણસ ઘીનો વેપારી જો જોની મૂડી ગણવા બિંદો ગયું,
નાનું મોટું પરજુલ મહત્ત્વ તો ફરિયો દોઢ થયો. મોટું
પિત્તિયુ જોમાં ઘીના કાચ, પૂજણી રમડોળાથેટો પચ જાવે
જોનામાં ઘાતની ભાવના બળી ગઈ છે જા દોઢ ફરિયો
જો જોની હવાદોરી કવી; પચ જોને જઈ ગયું કે જા
ગયું જ જાપી હઈ જામ ઘાતની ભાવના જો હાથોના
ઉપર નહિ, મનના જાવા ભાવની ઉપર રહેલી છે

જા ચણિયાને મન ઘાત જો હવે જોની હવાદોરી
જની ગઈ ચાલતું કાચ ત્યારે જોને વરસવાની કંખના
બંધે છે જોના વચર જો ભેલેન જને છે. માણસને પચ
જો રોતે જાલી ન જઈ જાય ત્યાં કુપી જાની ભેલેની
જાગી જોઈએ જોને તો મનમાં રહ્યુ જાવે કે પ્રસંગ
જાવે તો કાલની હઈ જાપી હઈ

જા ચણિયો દુરને જામથી નીકળ્યો. ઘાત જાણવા
દોઢ ફરિયો જો જોનું સમસ્ત હવન, ગણ મૂડી, પપાનો
સવસ્ત જાપાર સાત માઈલ જાલીને જાકંઠમત્રીની હવેલીએ
જો જાઓ. પચ જાવતાં જોલે ત્યાં જોયું કે કંબરો મીમત
ત્યાં જાલીને હાથો સોનામદોરો પરી રહ્યા છે જોને
ચયુ જામ જ્યાં લોકો રત્નો પરી દેવા વેચાર દેવા ત્યાં

જને મંદિરના છર્ણોદારમાં જોનું નામ સૌથી પહેલું
લખવામાં આવ્યું જોનું ઘન સૌથી મોટું ઘન બન્યું
કાશ્વ ? જોને માટે ઘન જે ચેતનાનો વિકાસ હતો,
અવરને આકૃષ્ટાક હતો; સ્વામના પરિભ્રમણની અદરથી
બનેલી જે ભાવના હતી, જેમનામાં ઓદાયભરી ઘન-
ભાવના બની શકે છે એવો માણસ ખર્માં બની લોક
કેદે અને ઘનને વધારે ત્યારે માનવજીવનની ખરી ધન્યતા

આવું જ બીજું દર્શાવત આપણી પાસે રાણકપુરનું છે
જે મહામંદિરમાં ૧૪૪૪ ચાંબલા છે લાખ લાખ ખરબો
છતાં એક ચાંબલોય ન બને એવા ચાંબલા જે કથાવનાર
એક પોરવાક હતો અ્યારે વિજ્ઞાનના ઠેકાણાં ન હતાં ત્યારે
આ મંદિરનું સજન ઘણું સાતપુઠ પવતમાં આ મંદિર
એક અપૂર્વ કળા છે જે જોવા આવકર્ષુ મુદર સજન છે
કે આજે પણ ત્યાં જૂની ભાવનાના પરમાણુઓ વાતા
વરણમાં પથરાયેલાં અનુભવી શકાય છે ત્યાં જુનું જેમાં
આત્માનો આકૃષ્ટાક લાપે છે

આવા પવિત્ર સ્થળોની પૂજા માટે ચાંબલીએ તોય
દિઠમાં ભાવ, ઉદારતા અને એના વાતાવરણની અપહ્રા
પર લેહી અસર થાય છે આનું મુદર કલા-સજન છતાં
પેલા પોરવાકનું નામ નિશ્ચય ત્યાં નથી. માત્ર એક જ
ચાંબલામાં જે લાખ બેઠીને બેસો છે

જે કાળ એવો હતો કે અ્યારે દેનાય હતા ને સામે
ના પાકનારા પણ એવા જ મહાન હતા જેમને માટે

દાન એ તો પ્રિય-મણિની પીળી રમત હતી એવું તે
 અમરણ હાઈ એવું આપણાં પિતૃનું ભાવ્ય પુત્ર એ
 કે આપણાં વિચિત્રાત્મ આખો છે એવું તારાં ભાવ્યે છે
 આપણું એવું આપણી એ પુત્રી એવું ભાવ્યે છે
 ભાવ્યે તારે એ આપણાં મધ્યક દિવસે આપણે આપણે
 આ પુત્રાદિવસ એવું એ આપણાં મધ્યક છે

આ રમત ૧

લક્ષ્મણગુતા

આપણે ઈશ્વાર મહાગુણમાં એવું કે ધર્મી આત્મામાં
મુદાસિદ્ધિલાભ હોય એવી આજમાં નૈસર્ગિક કરુણા દોષ,
એ પછીનું સોપાન એટલે લક્ષ્મણગુના ધર્મી માણસની આંખ
લક્ષ્મણગી દોષ એને એમ યાદ કે આપુ કામ તે
મારાથી યાદ જ નહિ આવે વિચાર જરૂર લક્ષ્મણ દોષ
તે જ આવી શકે

માટે જ્ઞાનીઓએ આપણને કહ્યું કે લક્ષ્મણ આત્મા
દોષ તે અકાષને દૂર જ રાખે. એવો માણસ અકાષમાં
જાય નહિ અયોન્ય એવું કહે નહિ અને કદાચ નાનું પત્તુ
અકાષ એનાથી ચડી જાય તે એવું દુષ્ણ બને ખ કે એ
અયોન્ય પગલું ભરે ૮ નહિ અને કદાચ એનાથી જા
જાય તે એનો પશ્ચાત્તાપ એને કોરી આવે એનું નામ લક્ષ્મણ

આવે માણસ આ મહાગુણને સ્વીકારે મદાચારનું જ
આચારનું કહે છે એ અકાષથી દૂર રહે છે અને તેથી
મુકાબમાં પ્રવૃત્ત રહે છે પણ જેમને પહેલેથી ખગલ દેવો
પણ જાય છે તેને પછી માની વાત મમતી નથી મમતી
અને લક્ષ્મણ ખ નાશને કાઢુ આપ ત્યારેય ચલત્રીના દુશ્મન

ન દેવ તો મમે નહિ જ્યારે જેને જોની ટેવ નથી
તે તો જોની દુર્મતિ માત્રથી નાસશે જાતુ નામ ટેવ
સ્વભાવ જામ દુરાચારીને દુરાચાર વગર યેન પાતું
નથી; સદાચારીને સદાચાર વગર શાંતિ થતી નથી જાટલા
માટે જ શેષ જ્ઞાનીનાં વચનો સાંભળવાની આવશ્યકતા
❧ જેથી તમે સદાચારના વાતાવરણમાં રહી શકો. છતી થશે.

માંસાહારીને માટે માંસ એ જીવહાવક છે જેને
જેતાં જેને ધોખાં પાણી છુટે છે, પણ બીજા જેને જેતાં
ચક્રથી ખાઈ જાય છે જામ સાચી? કાશુ જે કે જેક
ફૂલવાના વાતાવરણમાં રહેલો છે બીજા દયા અને કૌમલતાના
સંસ્કારમય વાતાવરણમાં છુલવાયો છે જાટલા માટે જ
પેલા ચિત્તકે કહેલું કે માતું જુગ અને ચંચેલો સારા કલા.
તેથી મારાથી જાણ કામોથી દૂર રહી ચકાહુ છે

સુષોભો શી જાસર કરે છે તે માટે સુલસતુ દ્વાનત
લો. જેનો પિતા કષાઈનો પપિા કરતો. જેટલો જોની છમ્મિ
નહેતી છતાં કષાઈનો પપિા કરવા રનેલીજો અને કુટુંબી
જનોએ જેને જામક કર્યો, પણ જેને તો જામવજુમારની
મેત્રીનો સહયોગ મળ્યો હતો અને તેમાંથી જોનામાં કફળાનો
જોત વધ્યો તેથી પિતાના મૃત્યુ બાદ કુટુંબીજનોની સલાહ
છતાં, બાપદાદાનો પપિા જોણે ન રનીકર્યો. જેને મૃત્યુ કે
કુ જામય સમે ઘિસનારો. છવોને જામય જાપનારો પાદાને
માતુ જે કેમ અને / ચારી સોળતની જાસર કેટલી લીધી
જાય છે જે જુઓ. સાચા વાતાવરણમાં રહેલો માણસ જામ

જનમ કામ કરતાં જાટકી બાપ છે બાલકાઈ બાપ છે

મુલક મધી બાંધ કરે છે જોમ ખજાર મજતા જોના
કુટુંબીઓ જોને સમજાવવા આવ્યા. કહે કે તને બા મધીમાં
પાપ લાગુ હોય તો કમાણી સાથે પાપને ભાગ પડ્યું
અમે વહેંચી લઈશું. પણ મુલક બલુતો હતો કે પાપના
નફામાં ભાગીદાર થવા સૌ આવે છે પણ પાપને ભાગી
દાર કોઈ સત્તુ નથી જો બલુતો હતો કે કહેનારો તો ખસી
જાયે જાને કરનારો કસી જાયે. માટે જ આવે પ્રસન્ને
વિવેકનો ઉપસોગ રહેલો છે જાણી જ પાપ વેળા બાપજીને
બાપુત રહેવાનું કહેવામાં આવે છે

મુલકે વણી બધાં કરી પણ કુટુંબીઓ માન્યા નહિ
જોડે મુલકે જોડે મુજિા કરી. જોડે કુટુંબી લઈ પોતાના
પગ ઉપર માથે લોહીની ધારા છૂટી. જોડે કહ્યું કે તમે
હું ખના ભાગીદાર થવાના છો તો મારું આ હું ખા પીદા વહેંચી
હો. બધા કહે કે હા તને થાઓ લોહી તને નીકળ્યું તેથી
પીદા વાળી અમે જલુ તો પાટો. જાપીએ, હવા આપીએ
અને રાખડી કરીને પાડીએ પણ સહેલુ તો વારે જ પટે
ને. ત્યારે મુલકે જોમને કહ્યું. માથા હું ખમા ભાગ ન લઈ
શકો તો મારા પાપમાં ભાગ કેમ કરીને લેશો? કુટુંબી
જોને ખડુ જ્ઞાન થયું. મુલકે કુટુંબી પોતાની ઉપર મારીને
કુટુંબને જોખ આપ્યો. માથા જાવા થામા ભાગીદાર નથી
થવા, જે માથા પાપમાં શું ભાગીદાર થવાના? મુલકની
બા વડે કરી કસીત સાજગી સદુ મૂળ્ય મર્ધ બધાં.

ન હોય તો ગમે નહિ જ્યારે જેને જેની ટેવ નથી તે તો જેની દુર્ગતિ માત્રથી નાસી. જાનુ નામ ટેવ, સ્વભાવ. જામ દુરાચારીને દુરાચાર વગર મેન પડતું નથી; સદાચારીને સદાચાર વગર શાંતિ પતી નથી. જાડલા માટે જ રાજ જ્ઞાનીનાં વચનો સાંભળવાની જાગૃત્તિ હોય તમે સદાચારના વાતાવરણમાં રહી શકો છો.

માંસાહારીને માટે માંસ જો જાનહાવક છે. જેને ભેલાં જેને મીંમાં પાણી છૂટે છે, પણ બીજો જેને ભેલાં ચકરી ખાઈ જાય છે. જામ સાચી? કશું જ કે જે કૂરવાના વાતાવરણમાં રહેલો છે બીજો દયા જને ક્રોધજન્ય સ્વભાવમાં વાતાવરણમાં હોવાથી છે. જાડલા માટે જ પેલા મિન્ટકે કહેલું કે માત્ર કુળ જને સંભોળે સાચું જતા તેથી મારાથી જરાબ કામીથી દૂર રહી શકાતું છે.

સુખોજો શી જાસર કરે છે તે માટે મુલસતુ સ્થાનત્વ હો. જેનો પિતા કસાઈના ધંધા કરતો, જેટલો જેની કમી નહોતી છતાં કસાઈના ધંધા કરતા સોહીલો જને કુટુંબી જનોએ જેને જામક ક્યો, પણ જેને તો જાસરકુમારની મૈત્રીનો સહયોગ મળ્યો હતો અને તેમાંથી જેનામાં કંઈપણનો સ્પોટ પડ્યો તેથી પિતાના સત્તુ બાદ કુટુંબીજનોની સલાહ છતાં બાજલાદાનો ધંધો જોડે ન સ્વીકાર્યો. જેને થયું કે જુ જાસર સ જે મિજનારો હોવાને જાસર જાખનારો પાકાને માત્ર જો કેમ જને! સારી સોળવની જાસર ફેરવી લેવી જાય છે. જે હોયો સાચ વાતાવરણમાં રહેલો. માવસ જામ.

પરાણ કામ કરતા અટકી જાય છે બાકાઈ જાય છે

મુઠસ ધપી બંધ કરે છે જોમ ખબર મળતા જોના કુટુંબીજો જોને સમજાવવા આવ્યા કહે કે તને આ ધંધામાં પાપ લાગતું દેશ તો કમાણી સારી પાપનો ભાગ પણ અમે રહેશી લઈશું પણ મુઠસ બંધતો હતો કે પાપના નફામાં ભાગીદાર થવા સૌ આવે છે પણ પાપનો ભાગીદાર કેઈ યતુ નથી જો બંધતો હતો કે કહેતારો તો ખસી જાયે અને કરનારો કસી જાયે માટે જ આવે પ્રસન્નિ વિવેકનો ઉપયોગ રહેલો છે આથી જ પાપ વેળા આપણને ભગૃત રહેવાનું કહેવામાં આવે છે

મુઠસે ધણી ચર્ચા કરી પણ કુટુંબીજો માન્યા નહિ જોઈલે મુઠસ જોકે કુશ્વિત કરી જોલે કુદાટો હર્ષ પોતાના પગ ઉપર માથે લોહીની ખારા છટી જોલે કષ્ટ કે તમે દુઃખના ભાગીદાર થવાના છો તો મારું આ હુ ખ પીડા રહેશી હો બધા કહ કે યા તને વાન્યો લોહી તને નીકળ્યું તેથી પીડા વારી અમે બહુ તો પાટો બાપીજો હવા બાપીજો અને સબડી કરીને પાઈજો પણ સહેવું તો વારે જ પટે ને ! ત્યારે મુઠસે જોમને કહ્યું મારા હુ ખમા ભાગ ન લઈ શકો તો મારા પાપમાં ભાગ કેમ કરીને લેશો ? કુટુંબી જોને ખરું જ્ઞાન થયું મુઠસે કુદાટો પોતાની ઉપર મારીને કુટુંબને લોપ આપ્યો મારા આવા મામા ભાગીદાર નથી થતા, જો મારા પાપમાં શું ભાગીદાર થવાના ? મુઠસની આ વાત જરી ફરીત સાબતી થઈ મૂઘ ઈર્ષ્ય અર્થ

આપણે જોયું કે સાથ મિત્રો સારી ચોખવા, શાકુ વાતાવરણ માણસને પાપક્રમમાંથી કેમ બચાવે છે, ખરે જખતે કેમ મારાજાજી બને છે ! જરાજી ક્રમમાંથી જમવા માટે સાથ જુગમાં જન્મ અને સારા મિત્ર જો મિત્ર સહાયક બને છે જાનુ નામ જ લક્ષ્યગુણ. જોવો માણસ કદી જરાજી ક્રમ કસ્તો નથી. જોના લવનમાં જોવો અચોચ પ્રસૂત કે વિચાર ક્રમજી આવે છે તે જો લક્ષ્યજી જમ છે

પણ જાણે આપણા લવનમાં જા લક્ષ્ય સ્ત્રી । ખરી ? પચાસ વરસ પહેલાં લોકો સ્ત્રીમાં બીડી પીવા શરમાવા. જાણે તે જાણે જમ નહિ નહિચાક ફરી રહ્યા છે ! મિત્રમાં પાતનો દુષ્ટ, મિત્રજીત અને સ્ત્રીમાં પિચકારી માસ્ત્રા લોકો ફરે છે જોમનાં જાણી જમન માટે જાણે જોમને જાણકોજી આવતો નથી !

પણ માનવીજો તે નિબ્ધસન જનવાનુ છે આપણે જન્મજા ત્યારે જોડેજ જમન લાન્ધા ન કંતા. જા જમનને તે જાણસમજ નિમળવા, જાણન અને દુષ્ટચાર તરફ લઈ જાય છે પરિણામે જમનને જાણે માલિક જન્મ । અને માણસ જોનો જુલમ જન્મો છે

લોકો જખત પહેલાં જોકે જણુ મારી પાસે જાણો કહે કે જાણુ કરવો છે જાણા જમર જલાની શકુ જોમ જુ પણ સવારે દુષ્ટ-જાણુ જમરની, કાળી જા જરા મરમ પી લઈ તે કાંઈ જણી ખરી ? જુલો, જા તે પેલો કાળી જાણો નીકળી જમો અને પૂછકુ જાણુ જોના જોના

છે જાવાનુ જો છેડવા તૈયાર હતો પણ ઉઠ્યોલા પાણીમાં
ચાર પાદડી નાખીને પીવાની જોની ઈચ્છા ન મઈ જાએ
આ રીતે આ જોવા બ્યસનો આપણી ઉપર થયી બેઠાં છે

માઠ રાખને કે બ્યસનોને છેડવા જો પ્રથમ પુરુષાર્થ
છે કેટલાક બ્યસનીઓ તો બ્યાખ્યાન ચાલતું દોષ ત્યારે
પણ હીઠ્ઠીની દાનડી જોઈબીવને સેરવતા દોષ ૩ । જો
કેવું કહેવાય ૧ । આજે આપણા દુષનની આ કરુણતા છે

પડેલા બ્યસનોમાથી જે માણસ જલાર આવવા ઈચ્છે
છે જોલે, જો બ્યસન કેમ વળતુ જો જાણી લેવુ જોઈએ
જન્મ ત્યારે તો આપણે જ નહોતા લાખ્યા તો જો આખુ
કર્મથી ૧ । અને જો તમે જ જો સ્વીકાર્યું છે તો તમે જોનો
ત્યાગ કરવાની શક્તિ પણ ધરાવો છો આજુ સમજનાર
માણસ સદાચાર વચ્ચે પ્રભાણ કરી શકે નાનીઓના આવા
મવણનો મુખ્ય દેતુ જો જ છે કે પીધે પીધે સાંભળીને
આપણામા પરિવતન જાગે, અને તો જ વિકાસ શક્ય
જાને છે

સવજનગુ માણસ અયોગ્ય કામ કરતો નથી, અને
ઈ જલ તો જો પશ્ચાત્તાપથી વરત શુદ્ધ થવા મળે છે જો
મિટ્ટે જાએ યોગ્ય કામમા જ વળગેલો રહે ૪ । અને તેથી
અયોગ્ય કામનો જોને અવકાશ જ રહેતો નથી.

આ માટે કાવની મુમયવિભાગ પાડી સવારે જરા
વાર પ્રાર્થનામાં બેસો મુદર વિચાર કરો. સવારના જ્ઞાનના

જો વિચારો જાદર જરી રાખો તો ધોનીસ કલાક જેની તાજગી રહેશે. આમ પ્રાથના જો તો પાણી છે મનની જમિને જો સીધા તો ચિત્તવૃક્ષ સુદર રહેશે, અને પછી અન્ય અવસરમાં કરીશ ત્યારેય જો વિચારો તમારી પડખે રહેશે. બની શકે તો એક નાની જોડી બોપડી સાથે રાખો. અવકાશ મળે ત્યારે જોમાંથી વાંધા રાત્રે ઘેર આવે ત્યારે શાંતિ ભગવે. ધરનેા દરેક જણ એ આમ કરવા માટે તો દરેક ધરતુ હવન કેતુ મુખમધ બની બાપ ?

લક્ષ્મણ માણસ સદાચાર આચરે અને દુરાચારને દૂર રાખે. જાણી મનોજમિન તૈયાર થાય છે અને તેથી મન અયોગ્ય આવતોમાં પડતુ બપે થાય છે. જાદરની લક્ષ્મણ હવનમાં કેવી સહાયક બને છે એનું એક સુદર દર્શાવ છે.

એકવાર વિક્રમ પાસે ચાર મુનેચારોને લાવવામાં આવ્યા. બધાનેાં છુનો એક જ ભતનેા કતો. ચારેય એકમાં સહગ્રાસ કંતા પણ વિક્રમે બધાને એક સરખી શિક્ષા ન કરી. એણે તો દરેકની સ્થિતિ, સંભિવેા, સરકાર ઉછેર વગેરે બધી લીધુ અને પછી ચારેયને યોગ્ય હતી તે જ શિક્ષા કરી.

પહેલાંનિ એણે શિક્ષામાં જાટણ જ કહ્યું કે તારા એવો સરકારી ખાનદાન માણસ આવુ કરે ? બીજાને કહ્યું કે તું નાલાયક છે માટે તારો સો રૂપિયાનો દંડા ત્રીજાને કહ્યું કે તારા એવો તો બીજાને જગાડે માટે તું બાર માસ માટે દેશનિકાલ થાવાને કહ્યું કે તું તો અખમતાની

પરાક્રાંતાની કરેલો છે, માટે તને જાવળી બપેઠે ભેટાડી, તારુ
માં કાઢી કરી જામમાં ફેરવી તને જામ બહાર તગડી
મૂકવો પડ્યો.

જા! સજામાં જોકે કાઢ્યો માણસ મેઠો હતો. જોણે
રાજાને પૂછ્યું કે ગુનો જોકે જ ભવનો અને જતા શિક્ષા
જામ ભુલ્યો કેમ? રાજાએ કહ્યું કે જોનો મમ તમને પછી
સમજાયો. જુઓ. બાપણે જા દૂતને વ્યારેયની તપાસ કરવા
મોકલીએ અને એ શી વાતો લાવે છે તે બેઠાએ.

દૂતે જાવીને વ્યારેયની, વ્યારેય જલુની, ભેમેલી વાત
દરબારમાં રજૂ કરી. પહેલાને કહેલું કે તારાથી જાણુ
થાય? અને એ ઘેર જઈ બાપણુ બંધ કરી રકબો જોને
ધણુ વિક્રમે અને જાવા ચાખ્યો કહ્યો. જાના કરતાં તો
તલવારનો છાટકો અને મુવાળો લાગતો. જુઓ જોની
માનસિક ભૂમિકા! જોકે જ વાકય જોને જોવું ખટકયું કે
બાર માસ મુખી લોકોને મોં ન બતાવવું જોમ જોને થઈ
ગયું જાણુ કારણુ એ કે તે લક્ષ્મણ હતો.

બીજાને ૧૦૦ રૂા દંડ કરેલો એ બહાર જઈને
વાતો કરવા લાગ્યો કે જોમા શુ? જરો! હંબર દંડ કરતા
ને તોય હું જાણી દેતો; રાજાને તો જામ કરીને કમાણી જ
કરવી છે ને! જુઓ કે જોની લક્ષ્મણ વાલી જવા માંડી છે.

ત્રીજાને દેશનિકાલ કરેલો એ દિવસે તો જામબહાર
રહે પણ રાત્રે ડાનોમાનો જામમાં આવતો રહે એ કહેને.

કે શબ્દનો એવો દેશનિઘાતનો કુદમ કોણ માને છે । એથી
કે એનામાં નફ્ટાર્થ વધી રહી હતી.

એવાને એમાં ગમેદાર ઉપર બેસાડી ગામમાં ફેરવ્યો,
ત્યારે કહે કે યો જિંદગીનો લઢાવો છે । આ નગરમાં
ચાલે ને લોકો અને જુએ આવે અવસર ફરી કંઈ આવ
વાનો છે ? એના દર પાસે એ બાંધ્યો ત્યારે એ કહે કે
કહે એરથી નગરમાં વચારેલ એની પત્ની એને એવા બાવી
ત્યારે કહે કે જ્યાં કંઈ પાછી લોકો લાવ મળુ મુકામ છે
એટલીવાર મહે આ લોકો નગરમાં વચાર્યાં એક એની
નફ્ટાર્થ ।

આ ઉપરથી એથી કે ધાની અને લગ્નગતુ માણસ
નાની ચાલમાંથી બોધ લઈ લેવે મટે છે એટલે, આપણે
પણ કોઈની ટીકથી કોષ ન કરવેલ એટલું માનવું કે એ
માથે કિત્તેથી છે કે મારી મૂક જવાવે છે પડજે બાવીને
તમને મૂક જવાવે લોકો એનો આજ્ઞા માનેલ જિંદગીમાં
બાવી પ્રત્યેક કંઈ મેજનતા મારે છે, એને હુમાવવા નહિ
સહાય બનવું રહેલો.

આપણે એ લગ્નગતુવાની ચાલ કરીએ છીએ એવી
લગ્નગતુવા માણસને નાની ચાલ, એવાર સમયે પણ એના
હવનને બાધાથી નાજે અહનબાળ મુજાવલીને માત્ર
આટલું જ કહે છે કે આર્થિકને ઉપયોગની સુનવા ન
થીલે. આટલું જ વાક્ય મુજાવલીને નિવારમાં નાથી રે
છે એવા આધનવાળા પાસે કાલી રહીત ન લોકો નાજાવે.

આપક દલી એને એ જાહેરમાંથી વિચારવા લાગી જી
અને અતમાં એ કેવળજ્ઞાન પામી.

માણસમાં જ્યારે આવે સત્યજનો શુભ આવી લાગ
ઉ ત્યારે એનામાં મનની કેવળજી આવે ઉ એનો માનસિક
વિકાસ વધે ઉ અને તેને પછી અધોભવન મન જ થતું
નથી અને કદાચ થઈ લાગ ઉ તો પશ્ચાત્તાપ કરી ફરી
એવા કાલમાં ફરી પ્રવૃત્ત જનતા નથી.

પા. ૨૧-૩-૧

મગળ મંદિરને પથે

મમલ રત્ન પ્રકરણમાં જા મહાપુરુષ જાપણને મમલ-
મંદિર તરફ લઈ જવા મથે છે મંદિર પહોંચવું એ પ્રત્યેક
માનવીનું ધ્યેય હોવું જોઈએ. જાએ જાપણુ લુપ્ત માત્ર
એક જ્ઞાતા, એક કુળ એક તરફ ઘટ જની ગયેલ છે. લુપ્ત
માત્રને ઉગાથવા માટે પર્શીના હૃદયમાં એક ઝંઝાર જાગે
છે. વિશ્વ માત્રને ઠાકવાનો વિચાર, જાની કંઠસાવાળે જ
કરી શકે છે.

એ જાપણે ખીંચે ખીંચે પણ પ્રવલ્લ કરીએ તો એ
મમલમંદિર પહોંચી શકીએ. મિલકતુ એ મંદિર વધુ
હવું છે. એવા જીવે રવાને જવા માટે મમલ, સાધના
કરવાની રહે છે. મહાપુરુષોના હૃદયમાં માનવ માત્ર માટે
જપાર કંઠસા પડી હતી, તેથી એમણે જા બધા જાગે.
તમ્બા િ જાને જાપણને પંથ દાખવ્યો છે.

હોકોના હૃદયના નિષ્કૃષિ જાને પ્રવિષ્ઠાએ. એવાં
માવ છે કે કલ્પ થોડી માનવતા બાજત છે. જરી. જાએ
એક જાતનું પરિવર્તન થઈ શકે છે જાને માણસ જાપાર.

જોશ્યામાંથી જહાર આવી રહ્યો છે; આ જોકે સારી ખાશા છે

કુદસ્તનો જોકે નિયમ જો છે કે 'શુદ્ધિ શુદ્ધિને લાવે છે અને અશુદ્ધિ અશુદ્ધિને લાવે છે' આ પ્રમાણે પ્રયત્ન કરી તમે આગળ વધશો તો ખરાબ થીન્ને થીંમે થીંમે છૂટી જશે.

મૂળ વાત જો છે કે આ જોકે સાચના છે જોકે વિચાર છે જોકે પ્રયત્ન છે આ મગજમદિરે તરફ આપણે દૈવ વિચારથી પ્રયાણ કરવાનું છે

માનવલુપનનો હેતુ શો છે? આપણે જે શોખવું છે તે સવધ્ય મનન અને ચિંતન કરાંથી જ મળી શકશે. અખાતુ ઘેરુ છે અને માત્ર મળવો મુશ્કેલ છે અને છતાં સતત પ્રયત્નથી માણસ આગળ વધી શકે છે; જેની મદદ રાખજો.

હંમણાં આપણે ધમરેલ પ્રકરણની પગદંડી પર ચાલી રહ્યા છીએ મત્તેક પગલે આપણે ધ્યેયની નજીક જઈ રહ્યા છીએ.

આ નવમી શુભ તે લક્ષ્યશુભ આને તો આને જાહેર માણસોના લુપનમાં નફટાઈ આવી રહી છે પણ લક્ષ્યથી જેની ખાંજ ઢળી જાય છે જેનામાં લક્ષ્ય છે તેને કોઈ વાર પણ લક્ષ્યને લીધે તરવાનો વારો આવે છે; પણ જ્યારે લક્ષ્યની પાળ તૂટી જાય છે ત્યારે લુપનનાં પાણી વેરવિગેર ઘઈ જાય છે

માનવીની હિંમત, વિચાર, જ્ઞાનાર શુદ્ધ હોવાં
 જોઈએ. લક્ષ્મણી પાળથી બારિશ સંવત્ર જાડિનાં પાણી
 સમવાય ॥ ઠેઠાં પણુ અનુચિત કામ કરતાં પાણુ
 ઉપર માર આવે ત્યારે બાણુને કે હાલ લક્ષ્મણ રહી છે
 અને તેથી ક્યારેક પણુ જાગણ વધી રાક્ષસાની આશા
 રહે છે

તા ૨૭-૭-૬

દવાનુ ઝરણું

ધર્મી જાતભાનુ મન દવાથી જીનું હેતુ ભેઈજે,
દવાથી ફલુ અને દવાથી વ્યાદ્ર એટલે આપણે પેલી
પ્રાણનામાં સાંભળ્યું કે :

હીન, દૂર ને ખર્ચવિદેશી,
દબા દિશમાં હઈ રહે.

ધર્મી એટલે જઈ નહીં ધમ તેા જોતુ નામ છે
જે જઈવાને ઠાઠી નાખે. બ્યારે માણસમાં ધમ આવે
જ્ઞાન આવે ત્યારે માનવ પેતે દવાનુ ઝરણુ બની જાય.
પછી તેા કશ્ટિક કે નિમજ પાણીમા તેમ સ્વપ્ન મતિ-
બિમ્બ પડે તેમ જોના મનમા વિચના કુળદુ ખના પ્રતિ-
બિમ્બ પડે. આનું હુદય જેનું હોય જો જ માણસ જ્ઞાનીતા
જ્ઞાનનાં કિરણોને ઝીલી શકે

દવા તેા ધમનુ મૂળ છે. ઝમી તે ધમ હોય પણ
બ્યાં દવા નથી, ત્યા ધમ નથી. દવા વિના ધમ આવી
શકતો નથી. જે જાતમા ધર્મી હોય તેનું ચિત્ત દવાથી
જીન હોઈ ભેઈજે. દાખ એઈ દુલી જાય તેવું હોઈ

જોઈએ. પરંતુ માણસ કૃષ્ણ, ત્રિપુર નરસિંહ દોષ શકે નહિ. એના અવરને બીજાના દેહની અસર થવી નથી એ પરંતુ બની શકે નહિ.

પણ માણસમાં એ જ્ઞાન ન હોય તો આ દેહ જણાય કેમ ? જ્ઞાની માણસ અહિં સા અને કિંસાનો વિવેક કેમ કરે ? દેહાતુ કામ કરવા જાયો ત્યારે તમારે જ્ઞાન લઈને જવું જોઈએ એ હોયો. દેહ-અદેહનો ભેદ ન સમજે એ વચ્ચે વિવેક ન કરી શકે એ દેહાને તામિ દિસા કરે અને છતાં કહેવડાવે કે પોતે દેહાતુ છે દેહાતુ કામ કરવી વખતે, જ્ઞાનનો પ્રયાસ એ લાગણી ઉપર નહિ હોય તો કામ તામતુ જ-અચલીન જાયો.

માટે હાં તો જ્ઞાની જનો અને ઈં તો જ્ઞાનીની સલાહ લઈને જતો જ્ઞાનીને કશું કોઈ, અરજુનના સીમે. આજે હોયો. જરાક બધું છે ત્યાં જોને જ્ઞાનનો મર આવી જાય છે અથવા તો જ્ઞાનની કડવા આવી જાય છે અથવામાં બેળ તો જાયો. જ લાગે છે પણ જોઈતું તો જ્ઞાનથી જુઓ કે જોની ઉપર મરણીની લાગ તો નથી પડી ને !

એ માણસ અજ્ઞાન હોય અને કળૂકા કરે કે એ પોતે સમજતો નથી તો જોને કહીથી સમજાવી શકાય છે, પણ એ બધુંતો નથી અને છતાં અવધાનો દસ કરે છે જોને સમજાવતો મુશ્કેલ હોય છે.

જૂઠને એક શકે છે અને સુધારવા મથે છે વિશેષજ્ઞની
આ વિશિષ્ટતા છે હાલમાં માણસને જૂઠ કંજૂઠ કરતાં વાર
નહિ લાગે, પણ જે અપદ્ધ છે અપજ્ઞાની છે અને
છતાં પોતાને પકિત માને છે એ તો કહેયો કે તમે કહ્યું
એ તો હું બહુતો જ કહ્યો, હું એમ જ કહ્યાનો હતો.
આવા માણસને તો જાણ પણ ન સમજાવી શકે આવા
માણસનો સુવનમ્ય ક્યામ આરો નથી.

માટે જ તો બીજા જ્ઞાની બનવા મથે અથવા તો
જ્ઞાનીની નિમ્મામાં રહે. અને એની સુચનાતુ પાલન કરે,
તો કોઈક દહાડે પણ તરવાની આશા રહેશે. જ્યાં યરણ
મતિ ન હોય, જ્યાં મદા ન હોય ત્યાં માણસ ક્યામનો
નથી રહેતો.

આપણે ભવસાગરમાં નહાતા બટમીને ભવ પૂરો
કરવાનો નથી પણ આગળ વધીને વિકાસ સાધવાનો છે
એટલે જ તો પૂણ નાન કેળવી બણે અથવા નાની માત્ર
દશક પાસેથી એ બણાં લે.

એક માણસને કૃતરુ કરકસુ સાત ઉબેકશન લેવાં
પડ્યાં અને તે જ્યાં ગયો પછી એને ઘણું કે કોઈ બીજાને
આમ કૃતરુ કરાડી તો. એને દયા જાવી અને તેણે પચાસ
કબજર રૂપિયાનું દાન કર્યું કે જ્યાં કૃતરુને ઝેર આપી
મારી નાખે કે એથી એ કોઈને કરડે નહિ એણે
માણસને જણાવવા, આમ દયા જતાવી જરી પણ જ્ઞાન
વચરની એ દયામાં એમણે જ્ઞાનસંહારની કૃત્યનો વિચાર

લેઈએ. પર્મી માણસ કૂં નિપુર નહિદ દોઈ ચોં નહિ. જેના અતરને બીજાના દદની અસર થતી નથી, એ પર્મી બની ચોં નહિ.

પણ માણસમાં જ્ઞાન ન હોય તો આ દવા અજાણ કેમ ? અણની માણસ અદિ સા અને દિ સાનો વિવેક કેમ કરે ? દવાનુ કાચ કરવા બજો ત્યારે તમારે જ્ઞાન લઈને જનુ લેઈએ એ લોકો દવા-અદવાનો ભેદ ન સમજે એ વખતે વિવેક ન કરી ચોં એ દવાને નાથ દિ સા કરે અને છતાં કહેવડાને કે પોતે દવાનુ છે દવાનુ કાચ કરવી વખતે, જ્ઞાનનો પ્રકાશ એ સાચી ઉપર નહિ હોય તો કાચ નામનુ જ-અથદીન જાતો.

માટે ક તો જ્ઞાની જનો અને કં તો જ્ઞાનીની સલાહ લઈને વર્તે. જ્ઞાનીને જસે બેથી, અપવુઆવ ચીજો આજે લોકો કરાક બજે છે ત્યાં જોને જ્ઞાનનો અવ આવી અવ છે અથવા તો જ્ઞાનની કરવા આવી અવ છે અપાશમાં યોગ તો ગળી જ જાય છે પણ ભેરહુ તો જ્ઞાનથી જુઓ કે જોની ઉપર ગરોળીની સાજ તો નથી પડી ને !

એ માણસ અભણ હોય અને કબૂલ કરે કે એ પોતે સમજતો નથી તો જોને જલદીથી સમજાવી શકાય છે, પણ એ બણતો નથી અને છતાં બણવાનો દસ કરે છે જોને સમજાવ્યો મુશ્કેલ હોય ॥

જ્ઞાની માણસથી જૂઠ થઈ અવ છે તો એ વસ્તુ જ

મુશને બેઠું થઈ છે અને સુખારવા મથે છે વિગેરજની
મા વિશિષ્ટતા છે । આ માણસને મૂઠ ઠગૂઠ કરતાં વાર
નહિ લાગે, પણ જે અમરગ્ધ છે અર્થજ્ઞાની છે અને
જતાં પાતાને પંડિત માને છે એ તો ઠંઠેરી કે તરે ઠણું
એ તો હું લખવો જ કનો હું એમ જ કરવાના દતો
આવા માણસને તો જાણ પણ ન મુમલવી શકે આવા
માણસને હજનમા ક્યાય જાયો નથી.

ઘટે કં તો બંતે જ્ઞાની જનતા મથો અથવા તો
જ્ઞાનીની નિશામાં રહેા અને એની મુશનાનું પાકન કરો;
તો કોઈક દોકાડા પણ તરવાની આગા દેડો બ્વા શરણા
મતિ ન હોય, બ્વા મદા ન હોય, ત્યા માણસ ક્યાયનો
નથી રહેતો.

આપણે અવસાનરમા નકામા બટકિને બવ પૂરો
કરવાનો નથી પણ આમજ વધીને વિકાસ સાધવાનો છે
એ/હે કા તો પૂણ જ્ઞાન કેળવી બણો અથવા જ્ઞાની મામ
દશક પાસંમાં એ બણી લો.

એક માણસને ફતરુ કરણુ સાવ ઉજેકશન લેવાં
પડ્યાં અને તે બચી ગયો પછી એને થયું કે કોઈ બીજાને
આમ ફતરુ કરાવી લો ! એને ક્યા આપી અને તેણે પચાસ
દબર રૂચિવાનું કાન કમું કે જમ્યાં ફતરાને ઝેર આપી
મારી નાજો કે એથી જો કોઈને કરટે નહિ એણે
માણસને બચાવવા, આમ ક્યા બતાવી ખરી પણ જ્ઞાન
વચનની એ દશામાં એમણે જ્ઞાનસદાચની ફરવાનો નિશાર

ન કર્યો. મહાપુરુષોએ આથી અણખુ છે કે ખમ ત્યા
જને ઘનની સાથે જ્ઞાન-સમજણનો પ્રકાશ ભેઈએ.

ત્યારે માણસ પ્રથમવાર દિંસાનું દૃશ્ય જુએ છે
ત્યારે જોનામાં પ્રકાશ આવે છે અને જોને ચક્ષુર આવે છે.
પછી ચાર ચાર જોવું જ દૃશ્ય જુએ છે. દિંસાની તો
સાંજે છે અને પછી જો ટેવાઈ આવે છે. પછી જોની
કરવા લુપ્ત અને કુદિત બને છે.

જેક કિંચ જોવો હતો કે દિંસાની વાતથી આપણાં
હૃદય દ્રવી જતાં. આજે કહે જોની વિષેની આપણને સ્ત્રી
નથી. આજે તો આ કરવા અને દિંસા આશ્ચર્ય રીતે
તમારા ઘરમાં પણ આવી રહી છે. જો કે તમે બંને દિંસા
નથી કરવા. પણ બીજાને કરવામાં સહાય તો કરો જ છે.

વજા દોઢો. સુવાળા જામડાના જૂદા, અપદ્, પાંડિ
વજેરે વાપરે છે. પણ તમે અણુત્ય કયો કે મરી મચેલા
વ્યતવરતુ ચામડુ કોર થઈ આવે છે. પણ જો જોને લખતું
મારી જોની જાહ ઉતારે તો જ જો કોમળ રહે છે. ઉપલી
વસ્તુઓની સુવાળખ જોનાર, આ વાત ચાહ રાજે જી ખરો ?

આપણે ત્યાં આજે અદિંસાની જાવના વધુ ને વધુ
સ્વચ્છ થઈ રહી છે. ત્યારે તમારે જેમાં ચહેરામાં સામકારી
કરો. આ થઈ રહી છે તે દોઢો. અદિસા જામડાનો જ
વપરાય કરે છે. મન વચન અને કાયાથી અદિસા
રાખવાની વાતો કરનાર અને જોડાને દુકાદે લીધેલરી ન

ખાનાર માણસ દિવસભર ઠકવી વાળી જાશે છે વરમાં
ઠકઠક કરે છે ને તેની જીંને અગ્નિસ્નાન કરવું પડે છે ।
જાણુ ફરવાનું અને ફાલીન લવન માણસ હવે ત્યાં
ખર્ચ કેમ થોડો ? ખર્ચ કેમ પાંચરે ?

જાજની વૃદ્ધ સાસુઓ, જોવા જુદી જુદીને શબ્દો
વહુને સમજાવે છે કે વહુના હૃદયમાં જાતાની જેમ જો
થોડાક છે અને તે આત્મચાત કરે ॥ સાસુઓ જોવાં ટોણાં
મારે કે વહુને પછી લવન લવવા જેવું લાગતું નથી
અને જો જ ટોણીઓ પાછી જાકમ ને જોઈશ કરવા ભેડે
છે, ખર્ચ કેવાનો ટોળ કરે છે અને વળી વાર પ્રમ
થાય છે કે વહુઓ જાવા ત્રાસથી આપણાત કરવી સમ
જાય છે પણ ઠાઈ ટોણીએ વહુના હૃદયથી અગ્નિસ્નાન
કરું સામજ્ય છે ખરું ?

શબ્દોમાં શક્તિ હોય છે જોડે શબ્દો વાપરતાં
વિચારે કે જો કેમજ ॥ ક્યાણુ છે ? કપડો આપો ત્યારે
શબ્દની પસંદગી કરે। ગાંધીજી જ્યારે જહુ કોષમાં આવતા
ત્યારે વધુમાં વધુ જાટલ જોડતા દુનિયા પાગલ જીર
પાછા હો જઈ દે જામ શબ્દો જોવા જુદા જોડે જો કે
જોડા શબ્દમાં પછો જાવ કહેવાઈ જાય

ચૂના કાળમાં માણસ જુનો કરતો ત્યારે હક્કાર
મક્કાર અને પિલ્કાર-જાવા શબ્દો જોને કહેવામાં આવતા
જાજની ફાણી જેવું ત્યારે માણસને આ શબ્દો સાંભળતા
લાગી આવતું શબ્દોનો ત્યારે કેવો મરિમા હતો ? જાજે

તે કઠોર શબ્દો સાંભળીને, જોને ઘાળીને પી જતાય હોયો.
પડયા છે !

આપણે સામાયમિતિની વાત કરીએ છીએ; વચન-
ગુપ્તિની વાત કરીએ છીએ આ વચનગુપ્તિ જોઈએ શું ?
વિચારો વચનને મ્યાનમાં રાખતું, જો જોનો ભય ॥ વીર
ને વચન છુટેલાં પાછાં આવતા નથી માટે મેઈ વચન
શબ્દ મોકલે બાપી ભય તોય બોલે નાંક, બોપવી સખો
હોય પર આવે તો પાછો લઈ ભય.

બોલવામાં બોલામાં બોલ શબ્દો વાપરે; તે સુધી
શયો. શુ અને ઝમે તેમ બોલયો તો બામ ન બોલ્યો
હોત તે ક્રિ વાત જેમ પાછળથી પસ્તાવું પડ્યો. મેઈ
આપણાં જરૂરનાં પહેરણાં કરીને પગણે આપણને જોતાવતું
નથી, માટે આપણે ભલે જ જોનો સહય કેળવવાનો છે.

જે દયાળી આપણે વાત કરીએ છીએ તે દયાળુશુ
શબ્દમાં પણ હોયુ જોઈએ. શબ્દો સુખદ આનંદને હોવા
જોઈએ. આપણામાં જાદિ સક વિચાર, જાદિ સક વાણી અને
જાદિ સક કારની કાર ॥ વણા જણાને જાદી સમાજમાં
જન્મા નથી મળતી કે કાજવાનની મૂર્તિ પાસે ચોખ જન્મા નથી
મળતી તે જો જરમ જઈ ભય છે બામ જાદી ઉપાસર ને
દેસાસરમાં જરમ જતાય. વરમાં કેવી મરમી લાવતા હોયો,
જો વિચારો.

જ્યારે આપણાં જમનો સુદર જાદિ સક અને દયાથી

જરેલાં હોય ત્યારે જ એ તપેલાને શાંતિ આપી શકે

માણસ માત્રને પ્રવૃત્તિ તો કરવી જ પડે છે પણ એ પ્રવૃત્તિ કેવી હોવી જોઈએ? મહાપુરુષોએ કહ્યું છે કે 'જે જમણા અને કરુણાથી વ્યાપ્ત છે ભાલે છે ખામ છે ભેલે. માણસ બધી ક્રિયા કરે છતાં પાપને વ્યાપ્તો નથી.

કે/હાકે જણુ ખાતી વખતેય શાંતિ રાખી શકતા નથી એકવકની વાત છે કે એ ખાતી વખતે લગલગ કર્યા કરતો ભોંસ્યા કરતો પણ ત્યારે કોઈ વચ્ચે ભાલે તો એ તપી જતો. એકવાર એના પાઈ ઉપરના મુરખામાં નાનો વઢો આવ્યો. પાસે બેઠેલી આઠ વરસની બાળકી એ ભેઈ ગઈ અને હાથને ના કહેવા ગઈ પણ હાથ ખિન્નઈ ગયો. બાળકી મૂંઝી રહી ભોજન પછી હાથને પૂછ્યું કે જમતી વખતે તું કેમ વચ્ચે બોલવા જતી હતી? બાળકીએ વાત કરી કે મુરખામાં વઢો હતો તે તમે ન ખાઓ એમ મારે કહેવું હતું. પણ હવે તો વઢો તમારા પિટમાં વ્યાપ્યો ગયો છે એટલે એની વાત શાં કરવી? હાથ પગ્તાયા એને મૂલ સમજાઈ

લવનનાં બધા કાચો પાછળ ઉપયોગની દૃષ્ટિ જરૂરી છે એની પાસે ઉપમાગની દૃષ્ટિ નથી, એ કહી દેવાનું બની શકે નહિ. આપણી સાચા આપણી પ્રવૃત્તિ, દરેક બાબતમાં જમણા ગળીએ તો હાથડો થાય ઉપયોગની શુન્નતા માણસને હેરાન કરે છે જે માણસ ઉપયોગ રાખીને લેને છે તેને પશ્ચાત્તાપના પ્રસંગો બહુ જોવાળાં આવે છે. હયાનો

પ્રથમ જન્મમાં આ રીતે જન્મ ત ઉપયોગી છે

એક શેઠ હતો. એને પુત્રની જામ હોવાના કાંઈકે કહ્યું કે તમે દેવીને બાકડો ચલાવો તો તમારે ત્યાં પુત્રનો જન્મ થશે. શેઠ કહે કે મારાથી કાંઈ જેવું કામ થાય ? એક જાણે ઉપાસ મતાન્ધો કે તમે જેવું કામ જાતે ન કરતા મને હા પ આપી અને હું જો કામ કરીશ સલામતી આપજિતિ દેવી છે. શેઠે એમ કહ્યું અને દેવચોરે ઈશને ત્યાં જાણક જન્મ્યો.

પુત્ર એક વરસનો થયો ત્યાં શેઠ છુલ્લી મથા મરીને જો બાકડો ચલાવે આ ઇકરાએ દર વર્ષે બાન્ધા આવતા કામ પ્રમાણે દેવીને બાકડો ચલાવવાનું કરાવ્યું. ગામમાંથી બાકડો મગાવ્યો. બાકડો જ્યાં ફરકાન પાડે જાવ્યો ત્યાં તો એને જલિમરણ્ય થયું. આ મારી ફરકાન; આ મારી ફરકો ! બાકડો ત્યાં ચાલી ગયો. જો જાલતો નથી એટલે ઇકરાએ કહ્યું કે એને મારીને લઈ જાવો.

જાલતી વારમાં એક સાધુ ત્યાં જાવી ચડ્યા. એમના જિતમાં કંઈકા કિલકાટી હતી. ઈકરાના સાંજમતાં પેલા જાલકાને સાધુએ કહ્યું કે “ઈકરા માટે તો બાકડો મગાવ્યો તો જાલે તારે બાકડો ચાલે જોવાનું પડ્યું છે. આપજિતિ વખતે ઉપયોગ ન થાયો તો હવે શા માટે જોવાવાળું કરે છે ? ” પછી તો છુલ્લો એને કિઝારો. પણ એક નાની મમતા જાતર લવને કેટલું ચોરવનું પડે છે જો આમાંથી તારવવાનું.

માટે કહેવામાં આવ્યું છે કે આત્માની અપિત્રિતિ કરી
કેઈ કાચ કર્યો નહિ. જેના દૃષ્ટ્યમાં દયાનુ વસ્તુ વહેતું
દેવ તેનાથી, જેમાં દિસાને ઉત્તેજન મળે એવું કામ થાય
જ કેમ ?

ધર્મી માણસ સાચો દયાળુ દેવો ભેળ્ખે ને ભેળ્ખે
મનસા વાચા કમ છા અદિ સક આવનાથી ભવના પ્રવલચીત
રહેવું ભેળ્ખે.

તા ૨૮-૭-૧

હયાના ઇ સ્રોત

એ ધર્મી આત્મા ધમની જરૂર જાતજ વખતે
મથતો હોય, તે પોતાની હૃદયમુખિતમાં હવાનું વૃક્ષ વાગે
જ્યાં આ હવાનું વૃક્ષ નથી, ત્યાં શાંતિની છાયા નથી હોતી,
જને તો પછી બીજો કુળી છત્ર જોને ત્યાં આવીને શાંતિ
પામે ક્યામી? આટલા માટે ધર્મી માટે આ શુભ જનિ
વાર છે

આ હવા રમ જને પર, જન્ને પરત્ને સમવાની છે.
કેઈને વામુ હોય, કેઈઝરીન હોય, કેઈઆંધળો હોય
જને મદદ માટે તો આપણે સહાય કરીએ છીએ. આ
દ્રવ્ય-હવા સાથે, જાન-હવાની જલ્લુ જરૂર છે જેની પાસે
આત્માનું ધન, ધમ નથી તે વખતે દલિ છે, જને તેવાને
હવા જતાવનાર જગતમાં આજે જલ્લુ જોણા હોયો. ૥ ધન
નથી તે નિધન, તેમ જ જેને ધમ નથી તે નિધમ છે
જને તે વધુ સહાયને પાત્ર છે

નિધનને પૈસા નહિ મળે તો જો દયાય જોઈ પાપ
કરશે, પણ જો માણસ નિધર્મી હશે ને જોને હવનની
દિ નહિ મળે તો તે વધુ પાપ કરશે. માણસ પછીનાર

સમૃદ્ધિના સાધનોથી નીચે જાય છે એનાં સાધનો એનાં પાપને સમજા કરી જાય છે પૈસાદાર એ જનમાથ અને જનીતિના કાર્યો કરશે તો પણ એને શકનાર કોઈ નથી જ્યારે મધ્યમ વર્ગના માણસ જાગૃત્તાનુના લોકોની ટીકા એને લીધે, એની જીકે પણ મર્માક્રામ રહે છે કંઈક મિપતિ હાથ પીએ, સિનેમામાં જઈએ, નટનડીએનો સંગ થાયે છતાં એને કહેવાની કોઈ હિમત નહિ કરે કારણ લોકોને એનો વેશજ બાંધે છે જામ પૈસાને પાપની છૂટ મળી રહે છે

એટલા જ માટે દુખિયા કરતા સુખિયા લોકોની, જ્ઞાનીઓને વધારે દયા આવે છે કારણ એવા લોકોને દુખ વાની વધુ યજ્ઞવત્ય હોય છે જાને કારણે જ જ્ઞાનીઓમાં આવ્યા માટે વધુ ભાવદયા જાય છે

દયાના અનેક પ્રકારો છે તમે સ્વા-સમજાની દયા જાઓ છે એના કરતા એનાં લુપ્ત પાપથી, કટુપિતવાથી ભરેલાં તેને ઓઘવવા માટે વધુ દયા જવાશે દુખમાથી માણસ જીવે જઈ શકે છે પણ સુખીનું સુખ એને નીચું પાડે છે હાથે જડવામાં કરી નથી પડતું પણ જિનરતાં ક્યારેક કપસી પડાય છે મુસીબત દુખ માણસને સારા જનાવે છે, જ્યારે પૈસા અને પ્રતિષ્ઠા આવે ત્યારે કપસ વાનો ભથ વધુ જાય છે પછી તો એના મિત્રો નોકરો સૌ એનાં વખાણ જ માથ કરે છે, એના રોષ એને કોઈ ચિંતનું નથી અને એની કોઈ દયા પણ જાતું નથી.

પણ હું જ તો માણસને સ્વયં સુધી લઈ જઈ છો
 છે દેવલોકમાં પણ સખા કયા વજમાંથી આવે છે જમ
 છે ? પશુઓમાંથી, માનવોમાંથી કોટલા દેવો અને છે ભેદ
 કરતાં પશુઓમાંથી દેવ બનીને જાનનાથ પણ સખામાં
 હોય છે દેવલોકના માણસને જણાવે જામ પશુઓ વધારે
 છે માનવી ભોજન

ગાડુ જેમતો જગજ માર જાતો જાતો જુઓ
 વસ્ત્રો જામ નિર્જરા કરીને દેવ અને છે પણ માનવી
 તો જાને જાહે પુણ્ય પુરુ કરીને જાકે નીચે ને નીચે જઈ
 રહ્યો છે માનવીમાં નથી, તે જામ નિર્જરાની કષ્ટિ
 પશુઓમાં રહી છે માટે હું જેમ કહું છું કે જાહે તમે
 દેવ ન બનો પણ માનવી તો રહો ! દુષ્પાક ને પૂરી જાહે
 ન પામી પણ મને છે તે જીવમીય શું કામ જુઓ છો ?

કેનામાં કોય માન માયા હોય જાહે પાતળાં હોય
 તે મરીને ફરીથી મનુષ્યજન્મમાં જાવી શકે છે વળી જાનની
 કુચિ જે પણ માનવીને માનવજન્મ જાપાવવામાં સમર્થ
 બને ॥ કોઈ લઈને ચાલુ કાચ છે તે કોઈ લઈને ચાલુ
 કાચ છે જાનીજો કહે છે કે જમતમાં જીવનુ જાઈને
 જાનદ માનનાથ જણા ॥ પણ જવરાવીને જાનદ દેનારા
 જોછા છે પ્રિમાળ પત્ની જેમ પતિની વાટ જુએ છે તેમ
 જાવનું લુહય જાનના પ્રસંગ માટે કાચમ વાટ જુએ છે
 જમવાન જાહે કે ન જાહે, પણ જાવને તમણુ પડે છે
 પશુને પપરાવવાની જાવી પૂન પેલા છાણુ થોડને જામેલી

આશા ! એનું દિલ જાગિત અને દાનજાવથી કેવું ઊભરાતું
કેવું ! જાવમા ને જાવમા એવે બાર દેવલોક સુધી ઊંધ
ગમત ઠંડુ ; આનું નામ ખરી જાગિત.

આવે : ધર્મ બદારની વસ્તુ કરવા આતર વસ્તુ સાથે
વધુ સબંધ ધરાવે છે. દાન વિના દેવ મને નહિ, પણ
એમાં દાન એ તો ઝીણું છે, જાવના એ જ મુખ્ય વસ્તુ
છે. જાવના જાગ્યા પછી દાન આપ્યા વિના રહેવાય જ
નહિ. આનું દાન દેવા માટે જતરમાં વખતના ભેંઈએ,
ઉત્થાસ ભેંઈએ.

છત્રજી શેઠને આનું ધણેજ એને ધાર છે કે શેરીએ
શેરીએ જળ છટકાનું એ એની જાવના બવારે છે. આજે
તો સાધુના ત્યાગ પ્રત્યે જે રાગ ભેંઈએ તેને બદલે લોકમાં
ત્યાગ પ્રત્યે વૈરાગ્ય વધુ જાગ્યો છે. આજના લોકો ત્યાગને
સ્વજતા શીખ્યા છે અને રાગને જ ત્યાગ લાગ્યા છે. ત્યાગની
જાવના આ ? જૂના વખતના જેમ માનવીમાં પૂજ્યભાવ
નથી જમાવતી.

આપણા દુરવસ્થા પણ આજે તો રાગ આવીને બેઠો
છે. એક સમયે આવે કે ત્યાગ આવે તો લેવા ને મૂકવા
જાગ્યો છે. પણ સાધુને માટે એટલેજ ભાવ આજે જમાતો
નથી. છત્રજી શેઠના આ ભાવ હતો તો એને લીધે એ
બાર દેવલોક સુધી પહોંચી ગયા.

દાન આપના પહેલા દાનના મુશ્કિ જાગવી ભેંઈએ
એ એનામાં જાગી ગઈ હતી. એવી મુશ્કિ દેવા ત્યારે દાન

દેવામાં કાંઈક જુદી જ મન્ય જાણે છે. સમાજમાં નામ
ધરી, પ્રતિ ક્ષ વખતે માટે તમે કાળમાં પૈસા લેશ એવા
દાનની કાંઈ જ કિંમત નથી. ખરી કુચિ હોય તો અદરથી
દાનનો ઉપકાર લેમગકો જાણે. આ કુચિ હોય તો મનુષ્ય
સાથે મનુષ્ય બની શકે. સાચું દાન મનુષ્યને બીજે જાણે
પણ મનુષ્ય બનાવે છે.

આ તો દાનનો ચત ધર્મ પણ જાણ્યો તો દયાની
ચાત જાણે છે. ગરીબો પ્રત્યે દયા. કાલુશી તે દુઃખ-દયા,
પ્રમ વગરના પત્રિકો પ્રત્યે કુલુશ. કાલુશી તે કાલ-દયા,
પણ પેલે જ્યારે કોષ, માન, માયા. હોમમા સપ્તધર્મને
જાણે માણે જાણે. હોય ત્યારે વિચારીને પેતાની ઉપર
દયા. કાલુશી, તે દુઃખ-દયા તમે વિચારીની દયા જાણે છે,
પણ તમે વમારી દયા જાણે છે. પણ ? શું વમારામાં ક્યાં
નથી ? છે તો પછી તે માટે ક્યાં વિચાર કર્યો છે કે મારા
જા માનુ શું થયું ? જાણી દયા જાણે છે ખરી ?

તમે કોષ કરે ત્યારે વમારી દયા જાણે. એ
શીખરો. પણ બીજાને માટેની કાંઈ દયા. પર-દયા
વમારામાં જાણે. જાણવાને દુઃખ જાણે પેલો અદરથી
જાણે ત્યારે જાણવાને જોના કોષની દયા જાણે. જાણુ
નામ પર-દયા.

જાણે તો માણુસ પેતાની જાણપાણ ચાખી પાળ
જાણીને જાણે જ જાણ પુરાર્થ રહ્યો છે. એ જાણ પર-દયા
જાણવા સમજાયે તો કાલ-દયા સમજવાં વાર નહિ લાગે.

જાવ-દયા આવતાં મા-આપણું આવશે, ચેતાના જ દીકરાને મારણે મા દુઃખી હોય છતાં પડોચી પૂછવા આવે ત્યારે જે પુત્રનું ઉપશાલુ લે છે એમ આપણે બીજાના દોષો, જાનની વાતો બણતા હોઈ જે છતાં અન્નને મ્હીએ નહિ, એને બદનામ ન કરીએ.

કુનેઝારને સુધારવો હોય તો એની વાતો સામગ્રીને આરે જાણુ ચદરવો ન બધા, એથી તો તમે જ નીચા કિતરો છો. બીજાને સુધારવા માટે મા લેવા બનો, ચોક્કસ લેવા નહિ. બીજાને સુધારવા માટે જતરની આવી ઉદાસ્તા જતલત આવશ્યક છે.

માટે લોકો કાની અને ધર્મી બનવા ટાળ કરે છે પણ ખરી રીતે એમ મરણવો સામગ્રીને તજિયે દૂઝકી મારી મોતી ચોખી લાવે છે, તેમ ધર્મી આત્માએ વિદ્યોના છાં શ્રમુદ્રમાં કિતરીને દશન, રાન, આરિશ્વરૂપ ધમની શોધ કરવાની છે આ મુરદેલ છે અને અનેક જન્મો પછી જે પ્રાપ્ત બને છે આપણે તો આજે રમર સાધનાએ જરાક તપ કરીને મોક્ષની ચિટ્ટી ફલજવાની હપ્પા રાખીએ છીએ પણ કુદરતનો તો કાનૂન છે એવી કરણી તેવી પાર કિતરળી. કુદરતને ત્યાં કાઈ લાયકુમ્મત આવના નથી. ત્યાં તો અખડ ને અમર એવો કાયરો જ કામ કરે છે.

આ દશન આપણને એમ મમજાવે છે કે મુક્તિ તરફ જતારે હવનમાં ગાંધા કિતરુ પ રી. દુનિયા પ્રત્યેની જાણ દયા એ તો સામાન્ય દયા છે પણ આપણુ રિત

તો મા અને મુઠ્ઠા જેવાં ભેદોને આપણે ઠેકાણી નિર્ધાર કરીએ. આને સોમાંથી પંચાસુ વડુ પાછળથી ગીચનો ટીકા કરનારા હોય છે પણ વાતસંસ્કૃતી, ભાવથી ઘોટે સ્વરૂપી સંસ્કાર કરનાર માણસ નથી દેખાતા. અર્થાં મુખી આ સમજણ નહિ આવે ત્યાં મુખી આપણામાં ભાવ-દયા નહિ આવે.

મીઠાને સંસ્કારક કયા ઘોટે આપણામાં સમ્ભવુ ઇચ્છુ, પવિત્ર સમજણ ભાવવાની જરૂર છે. આ ન આવે ત્યાં મુખીની દયા તે જાણ દયા છે ભાવ-દયા નહિ.

આપણે દુનિયામાં દવાનાં એક પાસાં ભેગાનાં છે સ્વ-દયા અને પર-દયા. પર જ્ઞાતમાની અધિગતિ ઉપર વધે દયા જાણે છે. પણ જ્ઞાતના વધે કરોડાધિપતિ કાલે કંઈ ફેરાર્થ જાયો બેની, તમારી પેતાની દયા જાણે છે. મરુ ? જે માણસની મરુર આ સ્વ-દયા અને સ્વાલ-દયા બેઠી સમજ છે તે જ ખમનો સાચા અધિકારી છે.

આવી દયા આપણામાં આવી છે ? ન જાવી હોય તો વિચારો કે સાચી નથી આવી ? દરેકના શીખેલું ફરી વિચારી જાણે. સદૃશ્યબુને વિચાર કરે અને દુન્યવદા અને ભાવદવાની ભાવના કેળવવા પ્રયાસ કરે.

વિષ્ણુ-એકાત્મભાવ

આપણે હવે વિષેના બે વિચાર-સ્વરૂપા અને પર
 હવે તેમ કહી એક ત્રીજો વિચાર લેવાનો બાકી રહે
 છે આપણે ઘણી વાર ભોલીએ હીએ કે હવે ઘમકા
 મૂક દે પણ જાનો અથ શો? ધમના અનેક પ્રકારો
 અને દિગ્ધો કહે, પણ એમ છતાં જ્યાં ધમના મૂળમાં
 હવે રહેલી છે બીજી અનેક જાળવોમાં ધર્મીની દિગ્ધા
 છુટી પડી હતી પણ હયાની જાળવતમાં કેઈ ધમ જુદો
 પાતો નથી.

જગતમાં દરેક માણસ હવાથી છુરવા બાહે છે તમને
 એમ મૃત્યુ, હેરાનમતિ, કૂરતા પસદ નથી, એમ જગતને
 એ જમતા નથી એમ મોતીની માળામાંના મોતી જ્યાં
 જુદા હોય છે છતાં અદરનો દોરો એક અને સગમ હોય
 છે એમ વિચારના જ્યાં ધર્મીમાં હવાનો દોર એક સુરખો
 સમાન પડેલો છે.

વિષ્ણુ માટે એકાત્મભાવ એ હયાની નવ્ય દિગ્ધ છે
 માટે આપણે પેલો મત્ર સાંભળીએ હીએ કે 'જામવન
 ઇવ મૃતેષુ મુચ્ચતુર્ગે વિષામિય બીજના કુળનો પડો

આપણા હૃદયમાં પડે તો એક વિચારનો ઉદ્ભવ થાય કે મને નથી જમતું તે બીજાને મ નથી જમતું; મને રમે છે તે જ બીજાને રમે છે આમાંથી જ વિશ્વ-એકાત્મભાવ પીમે પીમે પ્રગટે છે.

સ્વદેશ અને પરદેશની સાથે જા ત્રીણ ભાવના વિશ્વ-એકાત્મભાવની પણ ખાસ જરૂર છે એનાથી વિશ્વ સાથેનો જિજ્ઞાસી સાથેનો સંવાદ બને છે પછી તો જે માણસ બધામાં શુભની ભાવના બેસે છે, જો છા અને છે પણ આત્મ દેશન માત્ર આપણી નહિ, વિશ્વ-આત્મા દ્વારા આવે છે.

આપણે તો વિશ્વમાં સંવેદન જગવડાવું છે એમ એક કિલકુળા કે સિવારના એકાદ વારને પણ તમે સ્પર્શો તો બીજા બધા વાર તણુચળી ઊઠે છે એ રીતે વિશ્વના માનવીએ સમે આપણે સકાતુર્ભૂતિ થાવી સહીશુ તો આખા વિશ્વ સાથે એવું વાદાત્મ્ય સાધી સહીશુ.

માટે શાક શબ્દ કે મને રમે છે તે જ બીજાને રમે છે મને દુઃખકર છે એ બીજાને જ દુઃખકર બને છે આથી દરેક શબ્દ બિલકલી વખતે વિચારો કે જા શબ્દ સામાને રમશે?

માને કે તમને કેઈને નાકાચક કહેવાનું મન થયું તો પ્રથમ જો શબ્દ તમને પાતાને લગાવી ગુણે બને તમને ન રમે તો બીજાને જ નહિ રમે એમ માની જો છાડી દે. માણસને મોડું મનુ છે માટે બિલકી મારવું

જોમ ન આલે. આ હરથી શબ્દ બાવે કે જરી બેને જોયો રાખો તમે વાપરવા ખારેલ વિશેષણ તમને સાડુ વહાણ લાગે છે? આમ વિચારો પણ બાજ તો ઇયાની માત્ર વાતો રહી ગઈ છે અને વિશ્વ સગેની અનુભૂતિ, સવેદનના તાર તૂટી ગયા છે

જોકવાર જોક વણબરો થોડુંક સોનું વેચવા માટે જોક થોકસીને ત્યાં ગયો. જઈને કહ્યું કે શા બાવે સોનું ખરીદ્યો? થોકસીએ કહ્યું કે રૂપિયે તોલો વણબરોને તો આસર થયું રૂપિયે તોલો? બેને થયું કે ત્યારે તો જો જ બાવે હું જ સોનું ખરીદું તો કેવું? જોલે થોકસીને કહ્યું કે ત્યારે તો હું જ જો બાવે થોડું સોનું ખરીદવા માગુ છું તો જો બાવે મને સો તોલો સોનું તોળી આવે ત્યારે થોકસી કહે કે મારા સોનાનો ભવ તો ૧ રૂપિયે તોલો છે' જુઓ! દેવા માટેનો ભાવ રૂપિયે તોલો અને વેચવા માટેનો ભાવ સો રૂપિયે તોલો! બાજે આપણા લગ્નનાં જમા ફેરોમા આમ ચાલે છે મારા માણુ મોલો—સો રૂપિયે તોલો—પણ બીજાનો માણુ રૂપિયે તોલો! હું બાજે ઘસાવા લેવાય નથી ભલે આખી દુનિયા મારે માટે ઘસાવ

આજે આપણી જોકની સમગ્ર જાતર મુખ માટે આપણે ન કરવાનું કરવા લેવાય થઈને બીજે. જોક માણુસને રોજ પધારીમાં ફૂલ પાથરીને સુવાનો શોખ હતો માણીને કામ માટે જોલે આ કુકમ કરી લીધેલો. પાતાને ફૂલની ચમ્પાનો શોખ. પણ જોક પાતળી જીવને માટે હલ્લે ફૂલોનો કેવો નાશ! આમ જ લગ્નલિસા કરી, શોખનાં

સાધનો. વાપરતાં માણસને બાકે જાંત્રો હોયતો નથી.

જરી રીતે તો વિશ્વના નાનામાં નાના જંતુ સારૂ સમવેદના બચવી ભેઈએ. જ્યાં સુધી આપણે જાતી આત્મીયતા નહિ સાધીએ ત્યાં સુધી સાચા દયાભાવ બચસે નહિ, અને જહિ સાતી થાતો માત્ર હિંસે આકાશમાં જ રહેશે.

આપણે તો સર્વ સર્વે આત્મીયતા સાધવાની છે. માથા માણુ અને હૃદયન જેટલાં જ જીવંતના માણુ અને હૃદયન કિમતી છે એ સમજવાનું છે. પણ બાકે તો આપણે આપણી જાતને જ મહત્ત્વ આપીએ છીએ. જીવંતને માટે તો બાકે પ્રકૃતિ જ રહ્યો નથી. જંગલનો દુષ્કાળ, વાવાનની ધરતીકંપની ખાનાખરાબી, અનેકનાં મૃત્યુની સ્ત્ર-જામણીમાં બાકે તો માણુસને પિતાનું નાતું ગૂંમડું વધારે દુઃખ હોય છે. એને જાતે જ રોગાચોદ કરી મૂકે છે, જમતના ધરતીકંપ કરતાં એનો પિતાનો નાનો દાંતનો દુષ્કાળ એને વધારે પીડા આપે છે.

જ્યાં સુધી આ રીતે માણુસ જીવંતના કરતાં પિતાના માણુને દુઃખને મહત્ત્વ આપે છે ત્યાં સુધી એનામાં જહિ સાતી ભાવના આવે ક્યાંથી? તમે જાતી પહેરો. એ અને એ જહિસાનું પ્રતીક છે એમ યાતો. એ પણ તમે વિશ્વ સર્વે એકા મહાત્મ, સમસવેદન, પ્રકૃતિ અનુભવે છે. ખરા? જાતી પહેરનાર એ સાચા જહિસક હોય તો એની વાણીમાંથી માતૃત્વ-ઉદ્યોગની અને પશુઓને મારો. એરી વાણી નીકળી શકે ખરી?

જલિસા અને દયાને ઘણેા નિકળેા સળખ છે ત્યાં દયાનાં ઝરણાં વહેતાં નથી ત્યાં જલિસાનો અશ પણ નહિ મળે. છત્રનો આ સિદ્ધાંત આપણે જરાજર સમજવાનો છે

એક હવા શેઠ એને ત્યાં એક ધરણી હતી. શેઠની નાની છેકરીને એણે હાથેલી. પછી એ દેશમાં ગયેા પાછા જઈ આ છેકરી ખાંડી પડી અને મરી ગઈ શેઠે ઘાટીને ખબર આપી આઠ મહિને એ પાછો આવ્યો. ઘરમાં ઘણાં ઘટનાં જ એની આજમાંથી જાંમુ આવ્યા શેઠે પૂછ્યું : કેમ રહે છે ? મદુગદુ કહે માઠ માંક ઘાટીએ જવાબ આપ્યો. મૂલમી ગેલી એ વધુ બોલી ન શક્યો.

શેઠને એમ કે એ ઘાટીની પુત્રી મરી ગઈ હાલે છે એટલે એણે આશ્વાસન આપવા કહ્યું એ તો હાલ જ મે એ તો જાણ જ ને ? એમાં શક્ય નુ ? શયે વિચારતો હતો કે શેઠ કેટલા નાની છે ? એટલામાં શેઠે પૂછ્યું કેટલા વયની છેકરી હતી ? શમાને હાથુ કે શેઠ બેધુ સમજ્યા હાલે છે એટલે તેણે સ્પષ્ટ કહ્યું કે શેઠ તુમજી મૂસગી અને પગવારમાં શેઠને એ ભુલાયેલી પુત્રી વાદ આવતા જોશી એ શક્ય બેડા. પાશ્વે ઘીકરી એટલે કાઈ નહિ અને પાતાની પુત્રીની વાત જાણી ત્યાં કેવો મીઠો આવે વખત જ આપણે વિશ્વ-જોડાત્મભાવના દોરનો વિચાર કરવાના છે આશા ધર્મીના અતરમાં આવુ દયાનુ ઝરણુ નિત્ય વહેવું જોઈએ.

એટલે સ્પષ્ટતા ને પરદાની આથે આપણે ત્રીજી ભાવના વિશ્વ જોડાત્મભાવ કેળવવાનો છે જ્યારે મારા જેવો જ

આત્મા સવત્ર છે સૌને સુખ પ્રિય છે અને દુઃખ અપ્રિય છે એમ આપણે સમજતા થઈએ ત્યારે વિચારના ચળવળથી મળ્યા વગરની, હરેક અજગર પ્રવૃત્તિ આપણે કરતા બંધ કરીશું પછી એવો વિચારક સહેજે એટલે કે હિંસક થઈએ, હિંસક આમ્યાની વસ્તુઓ એ બધું અયોગ્ય છે પણ જાને માટે સૌથી પ્રથમ તો આપણું મન વિશ્વની સાથે એકાત્મ ભાવ અનુભવતું થવું એઈએ; પછી હથા અહિંસા વગેરે સ્વાભાવિક બની જશે.

એક મોટા સાધુ સચે એક નાનો સાધુ સમજી જગતમાં વિકાર કરી રહ્યો હતો. જામ તો એ એકો જ નાનો હતો છતાં એનો આત્મા અત્યંત મહેલો. છતાં જીમરની અસર પણ પડે ને! એણે પાણીનું બરુંદ એક ખામિયાલિયુ એવું એની બાંસ્તરવૃત્તિને પાણીમાં ઇત્ત-કલિયાં કરવાનું મન થયું એણે તેમ કરું ખામિયાલિયાને સાચર કંઈ, લાકડાના પાત્રને ઢોલી માની, એ તરાની જાનક માણવો હતો, ત્યાં પેલા સાધુએ જા એવું એણે એને કહ્યું કે પાણીમાં ઇત્ત ઢોલ વતસ્પતિ ઢોલ, ને અપણાથી જાણુ થાય! બસ સાંભળતાં જ ઈશ્વરે અત્યંત મર્મ થયે. આત્મચત્ સર્વ પ્રવૃત્તિ સમજનાર જાણુ કરે! એવો જ્ઞાની ઉતાવળે કોઈ પ્રવૃત્તિ કરે નહિ અને કદાચ મર્મ બધ તો પચા-તાપ-અનુતાપ કરે. જાને પણ અનુતાપ માંથી, ગદગદતી વિચારણામાંથી કેવળ જ્ઞાન અગ્રી મળું એ યુનિત્તુ નામ હતું અતિયુક્ત. પચાતાપ દ્વારા એ કેવો જલ્દી મુક્ત થઈ ગયો!

જોવો! પશ્ચાતાપ જો મનોભૂમિકાની વાત છે આપણાં મનજી, વાચન-પ્રવાચનમાંથી આવું માનસિક પરિવર્તન જાતું જોઈએ. જોને બાહ્ય દેખાવ સાથે કશો સંબંધ નથી, જોને કોઈ જાતના ચર્મી-મી-રથી માપી શકાતું નથી. આત્માની જરૂર આવી રીતે કે સૂક્ષ્મ સ્પર્શનો જાણે છે. તેને માપી શકાતા નથી પણ જોની અનુભૂતિ જરૂર થઈ શકે છે.

આવા માનસિક પરિવર્તનથી ગઈ કાલનો જરાજમાં જરાજ અણતો માણસ, આજે સારામાં સારો બની શકે છે. જેને મનની સમજણ બગી જાય છે જોના મનપરિવર્તન સૂક્ષ્મ હોય છે. ક્યો માણસ ક્યારે મનમાં અનુવાપનાં આંત્ર પાડી નિમજ બનશે તે આપણે જાણતા નથી.

આ માટે આપણે આ રીતી માનસિક ભૂમિકાઓ વિશુદ્ધ બનાવવી જોઈએ. આત્મસંવેદના અનુભવતા જુ બોઈએ, તે જ વિશ્વ જોડાત્મભાવ આવી શકશે.

હયા અને જાહિસા જોડે જ સિદ્ધાન્ત બે પાસા છે. જોડે વિવેચાત્મક છે, બીજો નિવેષાત્મક છે. આપણને ન જમે તે બીજાને માટે ન વિચારીએ, ન બોલીએ, ન કરીએ, તે આવું વિશ્વ-જોડાત્મભાવનું સંવેદનમય અને સવાદમય સંગીત પ્રગટે.

માધ્યસ્થ

આજે આપણે ૧૧મા સદ્ગુણનો વિચાર કરવાના છીએ. પ્રથમના શાસ્ત્ર સ્વરૂપમાં કેવું વિચાર કરી શકે? જેનામાં માધ્યસ્થ હોય અને સૌમ્યદષ્ટિ હોય. આ મેં ભાવનાઓને સમુદાય રીતે મૂકીને એક સુદર વિચાર આપવામાં આપ્યો છે. માધ્યસ્થ એટલે? જેના મનમાં દ્વાર સદાય ખુલ્લાં હોય જેને કોઈ પણ પ્રમ પ્રત્યે પૂજાદ ન હોય, જેને દુરાધર ન હોય, નવા સત્વનો સ્વીકાર કરવા જે તૈયાર હોય.

આ માધ્યસ્થ ભાવ સાથે, પ્રકૃતિથી જે સૌમ્ય હોવો. એકે જો માધ્યસ્થ સાથે સૌમ્યતા ન હોય તો દેવ આવી જાય. જુદીની જગદર માધ્યસ્થપણ અને પ્રકૃતિમાં સૌમ્યતાનો જશ હોય તો તે માણસ જીવનના કોરદાઓનો શતિથી દોકલ આઝી શકે છે જેના મનમાં પશ્ચાત્ત છે તે શતિથી સામાન્ય વિચાર નહિ કરી શકે તો પ્રમ જેવી અસામાન્ય વાતનો વિચાર તો જો કરાંથી કરી શકે?

જીવનમાં જેને પ્રમ આવશે? જે તેનામાં જ્ય એક

ભાવ ભેદજે; માધ્વસ્થ અને સૌમ્યતા. અતિશય પણ નહિ
 અને તિરસ્કાર પણ નહિ. સામાન્ય રીતે માનવીનું મન
 વ્યવજ છે વ્યવજ મન ચાતિથી વિચાર કરી શકતું નથી.
 શુદ્ધતની સામાન્ય વાતો માટે મન-બુદ્ધિની આ સ્વસ્થતા
 અનિવાર્ય છે જે વળતે, હૃદિ દ્વેષ વગરની અને બુદ્ધિ
 માધ્વસ્થ ભાવવાળી હોય તો જ તે સત્યનું દર્શન કરી
 શકે.

જેક શુદ્ધ પાસે બે શિષ્યો ગયા. ઉપદેશમાં શુદ્ધે
 બેઠને જેક સરખી ત્રણ વાતો કહી લોકપ્રિય બનવું મહિ
 બાવું અને મુખેથી સુવું જેમાનો જેક શિષ્ય પ્રજ્ઞ હતો.
 અને જેણે પોતાનો માત્ર લીધો બીજો માધ્વસ્થ-સૌમ્ય
 દર્શિવિદ્યો હતો.

આ બીજા શિષ્યે તો શુદ્ધના શબ્દોને જ પક વા.
 જેણે મત્રવત્ર શરૂ કર્યા, વૈદ્ય શરૂ કર્યું અને લોકપ્રિય
 મત્ર માંદમુ બિદ્યામાં શાટલી-શાટલાને બદલે પેદા મેસુર
 શુદ્ધાવજાણુ લેવા માઢ્યા; અને શતના આઢથી સુવારના
 આઢ મુખી સુવા માઢ્યુ જેણે માની લામુ કે પોતે શુદ્ધના
 શબ્દોને બરાબર પાળે છે.

આ શિષ્યે શુદ્ધના માત્ર શબ્દો જ સાંભળ્યા. પણ
 જે શબ્દોનો મમ જે પામ્યો નહોતો. આવા લોકો શબ્દોના
 અર્થનું ભાવનું જૂન કરે છે આને લોકો પમશુદ્ધોના,
 મદાપુરુષોના શબ્દોને જ માત્ર વગમ્યા છે પણ જેનો
 બિદ્ય મમ અમ જૂઠ્યા છે આથી જે મદાપુરુષો વિદ્યમાં

શાંતિ અને સમાધાન સહવા આપ્યા હતા તેમના જ શબ્દોને નામે, જેના લક્ષ્યોને આપે અનેક પ્રકારના વ્યવસ્થા, પણ અને માર્ગો દ્વારા કર્યા છે. આ શબ્દોને ન વળવો; જેની પાછળના અર્થને યોગ્ય સમજો.

આપને શુ વળવે જૂદ, જે રજામાં હોય તે શુ^મ જેમાં જે જ કહેવા માગે છે કે શબ્દોને ન વળવો; આપને આવ બહુલ અને મારે સવત માધ્યમથી જરૂર છે આ આવના મારે કમ અને સાધના મેલે એકજે.

જેકે કાલ્પવૃક્ષિ હો. શમ! તારા શબ્દમાં દીવા નથી જાણુ છે આ પદ્ધિમાંથી જેકે માણસ જેમ સમજે કે દીવાનથી શબ્દમાં જાણુ છે, તે શમ જેને કાલી મૂકે; પણ શમ! તારા શબ્દમાં દીવા નથી (તેથી) જાણુ છે જેમ સમજે તે જીવે જ કાર સમજાય જાણુ તે જામ સામાન્ય વિશમ અને વિચારનો આજ કારણ કહેવાય છે આ પ્રમાણે માણસ જે અનેકવાર પદ્યસૂત્રો વાચન કરી ભવ પણ જેનો ભવ ન બધે તે હવનમાં જેને મલ્લ નહિ આવે

માટે આપણને કહું છે શબ્દોને હો ત્યારે જેની ઉપાસના કરે. જેનું ધ્યન પામી જેના કારણમાં અધારે તમે બ્રહ્મદેવ થયો ત્યારે જેમાંથી મુક્તતા અમરો પદ્ય સિધ્ધે તથા મરોનો. જોડે ઉપયોગ કરી અને પરિણામે જેણે જોડે હો. કમિયતા મેળવેલી તે આજરે અર્થને કહેત થયો. જાણને મારો પડ્યો અને કીર્તીને પ્રમાણી અર્થે. કારણ? જેનામાં

માખતબપૂર્ણ સાચુ જ્ઞાન, વિજ્ઞાન, ચેતના નહોતાં બન્યા.

એકવાર ફરીથી એને એનો પ્રશ્ન યાદુજન્ય મળ્યો. એણે એણે કે એણે તો માત્ર શુદ્ધના શબ્દોને પકડ્યા છે પણ એના જાણને એ સમજ્યો નથી. મોટે શબ્દો ક્યાં છે જાણ્યા છે કહ્યું. જાણી જાય છે પણ એ જાણને મૂક્યો છે.

એ પ્રશ્ન શિખે પછી પેલાને બતાવ્યું કે શુદ્ધના ત્રણ સંદેશો જાણ તો એવો હતો કે મીઠું ખાવું એટલે એકાંતરે ખાવું વધ કરીને ખાવું; ખરી મૂળ લાગે ત્યારે ખાવું વધને પાસે લૂકા દાટલો પણ મીઠું બની જાય છે.

ચીનનો એક વત્તવિતક એકવાર અમેરિકા ગયો ત્યાં એ હાકલરોની પરિવહન ગયો. હાકલરોએ એને પૂછ્યું કે તમારે ત્યાંના હાકલરો કેવા છે? કાંઈ બલ અનુભવ છે?

વત્તવિતકે કહ્યું કે હા એકવાર હું મહિા પડ્યો. મેં હાકલરને જોયાઓ. એણે એકના બે શામ ક્યાં બીજાને જોયાઓ; એણે ત્રીજો શામ ભીમ્યો. પછી મેં ત્રીજા હાકલરને જોયાઓ. પણ ત્યારે એ ગામમાં ન હતો એ એક અઠવાડિયે ગામ્યો પણ ત્યાં તો હવા વમર જ મારો શામ મટી ગયેલો. આવના ઘણા શામો વિષે બા શું સાચુ નથી? કેટલાક શામો ટોકેટોથી જ નથી વધ્યા? હા કેટલાક જરૂર મટ્યા હશે પણ વધ્યા છે કેટલા?

આપણા શામોનુ કારણ એ છે કે આપણુ અન્ન

જાને મીઠું નથી રહ્યું આપણે તો વીજુ બટાકેવાર
ખાઈને છીએ બાકી જરેજર સુધા લાગે ત્યારે તો ચાહ
અન્ન પણ મીઠું લાગે.

પેલા છુરુએ કહેલું કે 'મીઠું જાણો એટલે ત્યારે
જાણો કે ક્યારે અન્ન મીઠું લાગે શૂન્ય લાગે ત્યારે;
તપ અને તિતિલા પછી જ જાણો. અને દોષપ્રિયતા
એટલે ? નિરપૂરતા. જે માણસને દુનિયામાંથી કંઈ પણ
લેવાની ઈચ્છા નથી તે દોષપ્રિય થાય છે. જાણી દોષપ્રિયતા
આપણોથી, મીઠી વાતો કરવાથી કે ક્યોતિપના મત્તવથી
નથી આવતી. એ તો જેને લેવાની ઈચ્છા નથી પણ
આપવાની રજૂઆત છે તેને જ વરે છે.

એના અવરમાં માત્ર અપેક્ષા જ પડેલી હોય એ
કેવી રીતે દોષપ્રિય કંઈ સહે ? એ તો મરણી એવો
કહેવાય. મરણી માત્ર લેવાનો જ સહા વિચાર કરે છે
કંઈક મેળવવાની જ એ ઈચ્છા રાખે છે. જાણી રીતે લણ
માણસો માત્ર અપેક્ષા જ રાખે છે. એ ક્યારેય એમ નથી
વિચારતો કે હું શું કંઈ કે એથી બીજાને લાભ થાય.

આપણે આપણાં બધા કામ ભાતે જ કર્યાં એઈએ.
કાઈની અપેક્ષા ન રાખો. જામ કર્યો તો મીઠું એવું કે
નહિ સોંપો તોય દબાર લાગ તમને અલાય કર્યાં દોષી.
જાનુ નામ દોષપ્રિયતા નિરપૂરતા. મારે મજા છે કે -

જાજા પિયા સો દુપ જાજા,
ખાંડ પિયા સો ખાંડી.

મિત્ર મિત્રા સો ખૂન બરબર,
પદ ગેરબકી વાણી

સદંજ સાવે મળી બાવ જો જ સાધુ; બાકી માગીએ
તો આપણુ પાણી કીતરી ગહુ જોટલે લવનમાં આપણે
જોછામાં જોછી જરૂરીયાત રાખવી બધાય વગર બસાવતાં
ગીંગે. આવો બાવ બગે ત્યારે આત્માની અસ્મિતા બાવે
આપણે સપત્તિનાં, સાધનોનાં હાસ સવાનુ નથી; આપણે
તો કિલ-સપત્તિની કીમતાર્થ બતાવવાની છે અને તો
જ લવનમાં ખરી ખુમારી આવી શકશે.

આપણે / કરેલી જરૂરિયાતો આપણને પછી જોની
પાછળ કેવી રોકાવે છે તે જુઓ જરૂરિયાતો જાત્ર માણસ
ને નીચેમાં નીચે લઈ જાય છે પણ કીધે જવા માટે
તો માણસે આ જરૂરિયાતો જોછી કરવાની છે જાત્ર વજ્ર
અને રહેઠાણ જરૂરી છે પણ જો સિવાયના બીજા સાધનો
આપે તમારી બેઠીઓ બની બેઠાં છે વસ્તુના બાવા ખુલામ
ન બને. જેમાં ચેરાઈ ન બગે.

જિંદગીમાં પ્રથમ ઈ છા કરીએ અને જો ન મળે
જોટલે આપણને દુખ થાય છે ખરી રીતે દુખ છે જ
નહિ, પણ ઈછાને લીધે આપણે દુખ કીધુ કરીએ છાએ
આપણે લાવીએ છીએ. ઈછાને બોલાવો જોટલે જોનો
ભાઈ દુઃખ જોની પાછળ જટળ થાયો. / આવે છે

જામ દોઢમિયતા જોટલે નિષ્પૃઠતા આ જોક જ
રીતે આવે કે કપૂરો જ ન કરી સતોષથી લવણુ આ

વસ્તુ ખૂબ મહત્વ આપશે. મિત્રો કહે કે હો અને આપમે
ના કહીએ; એ નિઃસ્પૃહતાથી હોડમિલતા આવે

કુરુનો ત્રીજો સંદેશ જોઈએ સુજે સુડ જોનો ખર્ચ
એ કે આત્માના વિચારમાં મનને શાંતિ માત્ર રોક થાકે
આરે સરીરને કમવા રેવું આવે. માણસ કહે, પણ હો
જોઈએ સ્વચ્છ એને કિલ્લામાં સ્વર્ણા બહાર, ખમણમાં
મારવાતુ રહેતું નથી.

સુજેથી સુડ જોઈએ આત્માની વિચારણામાં મસ્ત
રહેવું. હવત એવું બનાવતુ કે એમાં કશું ન હોય
જાને તેથી એ સુજેથી સુડ સહે એવું મન અભવ છે
એવો માણસ શ્રીમદે ઉપર બાદચાલી આશમથી સૂરી.

દૃષ્ટાંત ઉપર ચાંદ્રને કિંવદા માણસને એ જ્ઞાન હોય
છે એ જ્ઞાન, કહેલીમાં સૂતેલાને નથી મળતો; કાલુ ?
એકનું મન કાલક્રમિત અને કમની સાધનાવાળું છે. બીજાનું
કાલક્રમિત અને કમ વચરતુ છે.

આ ત્રણે ઉપદેશનો ખર્ચા જલ્દી પ્રજા શિષ્ય એનામાં
મામ્યસ્થાવર હતો અને એનામાં કૌમ્યદક્ષિ હતી તે એ
કમલ શાંતિ. એ શિષ્યને કૌમ્ય પૂરવડ ન હતો. કૌમ્ય
રૂપિ હોવાથી એનામાં દ્રેષ ન હતો. આથી એ બીજા
શિષ્ય સાથે કલ્પો નહિ; એણે તો એની રથા ખામી,
પરિકામિ એના વિચારો બીજા શિષ્યે બીજા

આપણે પણ આમ સંજોની પાછળની લક્ષણા કમ
કમી એમાં જ મગામાં રૂપડું કહીએ જોઈએ અંગના

પાઠીમાં ઝુપડુ જાપવાની વાત નથી, પણ જમાને લીરે
 ઝુપડુ જેમ ભાવ-અર્થ છે મદ્યપુરુષોનાં શક્યોમા જાને.
 દક્ષિણાભાવ દોષ છે, જે અધઃશીર દોષ છે જેનામાં
 માધ્યમ દોષ જેનામાં સીમ્મના દોષ તેઓ જા સમજ
 થકે વિકાસ માટે જુદિમાં માધ્યમ અને હિમ સીમ્મના
 જેક જેઈએ આવે માત્ર સ ધમ વિચારને સાચા સ્વરૂપમાં
 જાણી થકે છે સમજ થકે છે

પા. ૧ ૮-૧

માધ્યસ્ત્યનુ માધુર્ય

ધર્મનો ચોખ્ખ અધિકારી માણસ જુદામાં માખસ અને હાડિમાં સોખવા ઘાળવે. એનો સ્વભાવ જદ ન હોય એણે માણસને જ્યાં જાગવો હોય ત્યાં જાગી શકાય. એનામાં શત્રુદેવની લીધવા ન હોય તે માણસ સજાવાની વસ્તુને ભાવને ઝડપ કરી શકે. આજે દોઢોમાં માખસભાવ નથી એટલે પેલાની ખોટી ચાલને નકામા જાગી રહે છે. ને ઈશ્વર તૈવાર થવા નથી. ઈશ્વરુ તેઓ એમ માને છે કે પાતે જ કરે છે એ જ સાચુ છે અને પેતે ધર્મમાં વિશ્વાસવાળા છે.

પણ આવો માણસ જુદો છે કે ઈર્ષા પણ વસ્તુને આકાર આપવો હોય તે એ વસ્તુ નરમ હોવી એટલે માટી સુધી હોય ને આકાર આપો તે તેમાં ટકા પડી જાય. એ માટી નરમ, લીની, ખાદ, કોમળ હોય તે એને ચોખ્ખ આકાર આપી શકાય. આ પ્રમાણે એના દુષ્ટતામાં માખસ નથી, તેનો માણસ મિથ્યાત્વમાંથી જીવે નથી જાતી શકેતો, પણ એના સ્વભાવમાં જે સફળવો છે તે સ્પરી ચાલને ઝડપ નથી. તેમાં કોઈ એ

એનામા માધ્વસ્થભાવ નથી તે એકબાજુ નમી પડે, ઠણી પડે છે ને વાતને એવી રીતે પકડે છે કે પછી એ બીજાને સાંભળવા તત્પર નથી હોતો; એવટે સત્યથી વર્ણિત રહીને જિંદગી પસાર કરે છે આવા માધ્વસ્થને કદી સત્ય મળી શકતું નથી.

તમે એક ક્રેડા માધ્વસ્થભાવ સાથે સૌમ્યતા જરૂરી છે માધ્વસ્થ સાથે સૌમ્યતાની દૃષ્ટિ કરો તો એ જરા જરા વાતમાં ઉત્તર નહિ બને એ માધ્વસ્થ જરાક નિમિત્ત મળતાં ઉત્તર થઈ જાય તો પછી થમનો જાય શો? નાની વાતમાં આવેશમાં આવી જવું અને નિમિત્ત ન મળે ત્યાં મુધી હું કુસ્સો નથી કરતો' એવો આકબર કરવો એ તો ખોટું છે એમ જુઓ તો ફતકુલ નિમિત્ત ન મળે ત્યાં મુધી તો મચતું જ નથી. એ પશુ જાલદવાને જુએ છે તો જ જસે છે નિમિત્ત ન મળે ત્યાં મુધી જ ચાંત રહીએ, એ તો ફતકુલ કરે છે; પછી એનામા ને માધ્વસ્થમાં ફેર શો?

દરેક પ્રવૃત્તિમાં માધ્વસ્થભાવ અને સૌમ્ય દૃષ્ટિ કેળવો. સામે માધ્વસ્થ જાય તપી જાય તો પણ તમે મરમ ન થાઓ તમે જાણો છો કે કથોટા પોતે એ કટો રહે તો જ એ હોખ અને ટીપી શકે એ પોતે મરમ થઈ જાય તો એ પોતાના કાયાને જ પ્રથમ બાળી નાખશે. વાર શખએ કે ઉરકેરાદ અને અચાંતિ સાથેની અનેક ક્રિયાઓ કરતાં, એક મિનિટની ચાંતિપૂર્ણ ક્રિયા વધુ મહત્ત્વની છે અચાંતિ તો બધી ક્રિયાઓને બરખી જાય છે.

કહેવાય છે કે ગીમાં મારે મૂઠે જાને જાણ્યા મારે
 જાણે' જેમ આપણે જૂન મહેનત કરી ખમ કિયા કરીએ,
 પ્રવૃત્તિ કરીએ, જૂન-સેવા કરીએ સમતા કેળવીએ અને
 અથાક નિમિત્ત મળતાં એ એક જ ગિનિદની મરમીમાં એ
 સંતિનો નાશ કરીએ, તો કેટલું દુઃખાન થાય ! એક નાનો
 એવો અગ્નિનો વલુઓ કરીક મજૂરે અને બાળી નામે છે
 જેમ આપણી અશાંતિ આપણા કીધની એક જ ચિનચારી,
 સમતાદૂષી રૂને બાળી નાખશે.

આપણી આ સમતા સ્વપ્નના પ્રસંગમાં કેમ યોગ્ય
 થાય છે એ જોવા રહેલું સારા અને ખરાબ પ્રસંગ વખતે
 આપણું માનસિક અમતોલખણ અભ્યાસ છે કે તુટે છે
 એનું ધ્યાન રાખે.

એક ટેકરી ઉપર એક સાપુ રહેલા હતા ત્યાં એક
 દિવસ એક સજા જાન્યો અને સાપુને કહે કે મારે જાત્રાએ
 જવું છે માટે આ સો સોનામહેર સાચવો. સાપુ કહે
 સાઈ ! એ સવાર એકજો છે તે શુ વારી સોનામહેર
 સાચવવા ? એ કંઈ માત્ર કામ નથી પણ પેલાએ જહું
 જ આગલ કર્યો, ત્યારે સાપુએ કહ્યું કે સારું પેલી બાપુ
 આમે જોઈને મૂંઝે જા. સજા તો જેમ કરી નિર્ભય
 થઈને જાત્રાએ ગયો.

માર મહિને એ પાછો જાન્યો સાપુ પાસેથી પેલી
 કાચળી માગી સાપુએ કીધું કે તે કાચળી નર્થ મૂંઝે હશે
 ત્યાં જ એ હતી. જોઈને સોનામહેરની કાચળી એણે કાઢી.

જને પછી જે મોઢે સાધુની પ્રથ સા કરવા માકચો જાટલી સ્તુતિ કરવા છતાં પેલા સાધુને જોની કાંઈ જ જસર ન થઈ પણ આપણે તો જશક અનુકૂળતા મળતા કુલાઈ જઈએ છીએ અને પ્રતિકૂળતા મળતાં સડેલાઈ જઈએ છીએ. એટલે આપણે યાદ રાખવું જોઈએ કે હવનમા તો ભેડ રહેવાના. બધા દહાડા કાંઈ સરખા નથી હોતા હવનમાં સંયોગ અને વિયોગ આખ્યા જ કરે છે અને આખ્યા જ કરવાના. આપણે જે વળતે સમતા કેળવવાની ॥ એટલે પ્રીમે પ્રીમે મનને શાંત કરવા મથે. મન જ્યારે આવેશમા કે આવેશમા આવી જાય ત્યારે અદરના આત્માએ જોને શાંત કરવા મથવું જોઈએ પ્રગતિની શાંતિ બાગવી રાખવી જોઈએ. આપણે જોયું કે પેલા સાધુની સ્તુતિ થઈ ત્યારે જે કુલાવા નહિ, જેમ જ પ્રથ સાથી આપણે કુલાવાનું નથી, નિદાથી મૂઝાવાનું નથી.

કેશજી લઈને પેલા સજ્જ થઈ આવ્યો. સ્ત્રીને કહ્યું કે નાદીને આવું છું, પછી જમીએ પેલી સ્ત્રીએ તો હર ખમાં ને હરખમા લાડુ બતાવવાનો વિચાર કરે. પેલી કેશજીમાંથી જોકે મોનામકોર કાઢી વીજ વસ્તુ લઈ આવી અને સોજન તથા કહ્યું પેલા નાદીને આવ્યો અને લશ્મી-વદન કરવા બેઠો. પણ મકોરો ગણી તો જોકે જોઈ. જોને યમું કે પેલા સાધુ જ ધીર લાગે છે મારા બેટાએ પ્રીમે રહીને જોકે કાઢી લીધી લાગે છે અને પાછો સત થઈને બેઠો છે. હું બડ જોને જોને ખજાર પાટી દડ આવેશમા ને આવેશમાં જે દોઢચો. ગુજો. આવેશમાં હવે અસ્થિરતા

જાળવણીએ ઠેકાંને સાંભળવા તૈયાર નથી. વૈરી પૂજી
રહી અને એ તો જાણ્યો સાધુ પાસે. અવેશમાં એનું
મગજ પણ એના કાણુમાં ન રહ્યું.

સાધુ તો મેલાઓ વચ્ચે સ્થિતિથી બેઠા છે ત્યાં તો
એણે જાણીને ઘોર પાખડી! કહ્યો કે! વારી ખજર
હઈ કહેતો જમે તેમ મોક્ષ લાગ્યો. અવેશ માલુમમાં
કેવો દરિદ્રમ અને મતિવ્રમ લેલા કરે છે! એ
જમે તે બેઠી નાજે. જુદી જુદીને કલકમાં કલક
શબ્દો એણે સાધુને સંભળાવ્યા અને કહ્યું કે સોનામહેર
ધોરી છે તે જાણ, નહિતર જાણ જામમાં જાનામ કરીશ.
સાધુ તો શાંત રહ્યા. પેલો ધાણીને પાછો ફર્યો. જ્ઞાનમાં
બેઠલા દોઝે મળ્યા તે જાણને કાને સાધુનું ખરાબ બેઠી
એણે એને જાનામ ક્યાં.

ઘેર જાણીને એણે જાણે મળી વાત કરી કે એ
સાધુએ સોનામહેર ધોરી પણ હું એને કેરો ફોલ
કરી જાણ્યો! ત્યારે કીજે કહ્યું: તમે જા હા ક્યું? ^૧
અને એણે વાપરેલી એક સોનામહેરની વાત કરી. વાત
સાંભળતાં જ એ જવાકે મઈ જમી શરમાઈ ગયો. જમ્યા
વગર જ એ છીપી સાધુ પાસે દોક્યો અને પગમાં પડી
એમની માફી માળી, મેં જાણની કરેલ નિશાંથી જાણને
દુઝા તો નથી થયું ને? સાધુએ જમીન પરથી પૂજની
જપટી હઈ નીચે નાજતાં કહ્યું કે જમ સાધુએને મન
નિહા અને સ્તુતિ, બેઠ જા પૂજા જેવી છે. સાધુ તો મન

જેવા શીતલ હતા તેઓ જો જ શાંતિ બતાવી રહ્યા હતા. જો તો પ્રસન્નથી ન કુશાયા કે ગમોથી ન દુઃખાયા. એમણે સમતા રાખી અને તેથી જો છૂટી ગયા.

આ દર્પાત આપણને શીખવે છે કે પરમા અને બહાર આપણે હવનમાં શાંતિ અને સમતા રાખવી એકજો કેાઈની મૂલ ધર્મ વ્યથ તે શાંત વાતાવરણ વળતે જોને સમજાવે, વિચારણા આપે, ખણુ તમે ગરમ ન બને.

પેલા સાધુને સ્તુતિ કે નિંદા કાંઈ અપર્યાય શકી નહિ. જોનામાં માધ્વસ્થ ભાવ અને સૌમ્યદષ્ટિ, બને હતાં જોનામાં આ બે સુલ્લ હોય તેવો આત્મા જ પદની આરાધના કરી શકે આવા માધ્વસ્થ ભાવવાળો માણસ સાસને સ્વીકાર કરે અને દષ્ટિની સૌમ્યતા કેળવે દુઝુળને જો દૂરથી જ ઊઠી કે છે આમ ત્યારે માણસને અદ્વિત્યુ મોના જેવો અને દુઝુળ પેલા નીચળીના તાર જેવો બચકર લાગશે, ત્યારે જો સાચો ધર્મી ધર્મ થકી થકી.

જોવો માણસ અદ્વિત્યુનો સદા સસમ કરે છે અને દુઝુળનો સદા ત્વામ કરે છે આવા માણસમાં જ માધ્વસ્થ અને સૌમ્યતા આવી શકે દસી શકે.

શુશાનુરાગ

આજે બારમા ચક્રચુવનો આપણે વિચાર કરવાના હીએ. આ શુભ ભેગે શુશાનુરાગીપણુ આ દુનિયામાં, કાગની દિગ્ગિ તેા સીને વરેલી દોષ છે પણ ક સદિગ્ગિ આવરી મુરકેલ છે બીજાના દોષ ભેવાનું કામ આપણે બનાવિ બનવ કાગમી કરતા આબા હીએ એ આપણે મારે સરજ બની ગયું છે આને પરિણામે સસારમાંથી આજ સુધી આપણે માત્ર દોષ ભેવા કર્યા છે, શુભ નથી વારબા.

એમ ગજળીમાંથી બી ગજાર્ક બર અને કચરો મજાળીમાં રહી બર છે તેમ સસારને ભેવાની આપણી દિગ્ગિ દોષવાળી દોષ તેા એ ગજળીમાંથી સાચા સુખેા ગજાર્કને આત્મ્યા જરી અને માત્ર દુષ્ટિયો જ આપણા આત્મ્યામાં રહેવાના.

શુશાનુરાગી માણસ સુલુવતનુ બદુમાન કરે એ પાતાના કરતાં બીજામાં વિશિષ્ટ તત્ત્વ ભેવા મમે છે એની પ્રશસા કરે છે એમ બેચેરી મમે તેટલાં મિત્રી અને દીરા માથી, સાચાં મિત્રી અને જરા દીરાને પારથી છડે છે

જેમ ગુણગુરુગી આત્મા, બીજાની પાસેથી ગુણ લઈ ગુણ
નો જાહેર બને છે કાગળ જેવી દિ રાખી લવનને
ખરાબ કરવું જોના કરતા હસદંટિ રાખતા ક્યારેક ઉતરાઈ
જવામાં પણ ફાવે છે

જેક વખત કન્ટ્રસભામાં વાત આવી કે ગુણગુરુગી
હોય તે ગુણવતની કદર કરનારો હોય, અને જનતામાં
આવી બહિષ્કારી શ્રીકૃષ્ણ મહારાજ છે આ સાંભળી જેક
દેવથી ન રહેવાયુ જોલે જેમની કસોટી કરવા માટે આનંદ
ફૂલ લીધુ અને રસ્તામાં બઈને જો જોવા કહોવાઈ ગયેલું
જોનું શરીર, ખસી ખવાઈ ગયેલું પૂછડું લમડી ગયેલા
હાન અને દુઃખ ભારતી કાયા સૌ જોને જોઈ મોં ફેલી
આવ્યા બધે છે

શ્રીકૃષ્ણ મહારાજ ત્યાં નીકળ્યા જો તે ગુણગુરુગી
હતા જેમલે જોનું કે આમાય કાર્ક તો આવું છે જ
જેમલે વિચાર્યું : જોના ઘવ કેવા મલના ઘઠમની જાગી
જેવા છે ! આ સાંભળી આનંદ ફૂલમાં આવેલો દેવ
જેમને તમી પડ્યો જોલે જાનું કે જાગવન ! આનંદ
ફૂલને જોનારા પણ હતા પણ ફૂલમાં સફળને
જોનારા ગુણગુરુગી તો આપ જેક જ નીકળ્યા, આપને
હું વડું છું

આપલે આ દુનિયામાં ઘોડાં વેળોનું લવન લવવાનું
હોય છે અને જેમાંનો ઘોડો જાગ જાવામાં અને ઘોડો
જાગ જવામાં જાય છે બાકીનો સમય ઘોડોક ખમી કરવામાં

જને બીજે બધા સમય બીજાના દોષો જોવામાં જને પોતાનાં શાસ્ત્રી શાવામાં ભય છે. આમાં આપણા આત્મા માટેનાં નિશ્ચય કરવાનો સમય ક્યાં ?

પાશ્ચાતીક વાતો કરવામાં, બેની વાતો થાક રાખવામાં, આપણે બેટલી સજિત ખરબીને બીજે કે સાચુ થાક રાખવાનુ થાક રહેતુ નથી. આમ તમે બે બીજાનુ ભણતુ જ બધુ થાક રાખી બેસી રહો. તો તમારા આત્માને ક્યારે થાક કરવાનાં જાણે આપણુ મન બાવી વાતોથી બેઠુ બધુ ભરેલુ છે કે કાલનીય વાત આપણને જાણ થાક રહેતી નથી. નકામી વાતોની થાકથી આપણાં મન જાણે ક્ષયોક્ષય ભરેલાં છે અને તેથી નવી, સારી વાતને મનમાં રહેવાનો જવાબ નથી રહ્યો. આ બતાવે છે કે આપણા મનમાં નકામુ વધુ બધુ છે.

આ કથામાંથી સુધરવાનો એક માર્ગ બે કે છ વાતો સજી બનતુ સુધરવત પામેથી જે સાચુ મને તે જ્યો આપણી બધી વાતો ભૂલી ભજો. જેમ જમરે ફૂલ કાપર બેસી, મધ વૂંચી બીજાને પીધા આપણા વચર નિશ્ચય છે. જેમ તમે પશુ કુલુની ઝોલરી કરો. લોકો પાસેથી, તમે ત્યાંથી રીજો. જેથી ખરાબ વાતો મનમાં ભરાઈ ન ભલે અને સાચુ મળી રહે.

પણ જાણે માટે આપણે શુભના બેકતા પ્રયત્ન જ નહિ, પણ બેના રાગી બનવાનુ છે જેના પર આપણને રાજ દેવ તેને માટે જેના આત્મા આપણને કૃપા કરે.

છીએ, તેમ ગુણગુરુજી જનવા માટે પણ કરે. જેમ પોતાનું જાળક દારી જેએ, મહો મારે તોય મીઠું લાગે છે તેમ કારણ ? એની પાછળ પિતાને જાળક માટેનો શત્ત સર્વો છે

ફનિયાના શત્રી ન જનતા આપણે હવે ગુણના રાખી જનવાનું છે જેમ વેપારી માણસ એના વેપાર પ્રત્યેના શત્રને કારણે જીવનમાં દોડે છે એમ આપણામાં સદ્ગુણ માટેનો શત્ર જાતવો એઈએ, તો તમે ગુણવત્ત વસ્તુ રોકી જશો. અને કાંઈક મેળવવા પ્રયાસ કરશો એવા ગુણવાન પાસેથી દૂટાવ એટલું દૂર, તમારો જીવનજીવન સદ્ગુણથી ભરે. આ ગુણ, ગુણીજન વ્યક્તિમાં પોતાનામાં હોય છે હીરાનાં કિરણો. હીરાની જાદુ રહેલા હોય છે મોટીનું પાણી મોટીમાં છે એના મુદ્દામાં નહિ. આમ, ગુણીમાં આપણે ગુણ એવાનો છે જ્યારે આપણે જાવા ગુણગુરુજીને ગુણવત્ત પુરુષોના પૂજક બનીશું ત્યારે જ આપણામાં મહાનતા આવશે. ગુણવત્તનું જ માન કરે તો જ ગુણ તમારામાં આવે, પણ આજે જો માનજીવ રહ્યો નથી, આપણે જો કેળવવાનો છે

જે બ્રાહ્મણો કાશીમાં પ્રસ્ફુટ સળીને પાછા આવ્યા અને એક ખમચાળામાં સિત્તરો હતા ગામના એક શેઠ ત્યા આવ્યા અને એકને પોતાને ત્યા જમવા નોતર્યા. એમાનો એક ન્યાય સળીને પડિત થયેલો. બીજો ન્યાયકરણમાં પડિત બનેલો. ન્યાયશાસ્ત્રી કહે કે વૈયાકરણીઓ પિતાય જેવા હોય છે, તો વૈયાકરણી કહે કે ન્યાય સળીનાશ રીછ જેવા

હોય છે. જામ મેઠને, પસપરની વિવા માટે માન નહોતું
પણ મિત્રાર હતો. મેઠ પડિત થયેલા પણ જોમને જોમ
ન થયું કે સામાની દષ્ટિ પણ સમજવા મધુ જો જોમ
કરત તો જો મેઠ નથુ જોકે જીભના પૂરક પ્રશ્ન સકે જતવ
જને પોતે યુગ મેળવત.

સમાજમાં ગુર્હા ગુર્હા હોયેમા ગુર્હા ગુર્હા હોડે. કામ
કરે છે હજમ, મિત્રી, કાપડિયો-જપાનુ સમાજમાં સરજુ
સ્થાન છે જોમ ન ગાયે તો દરેક નથુ જીભને વિશાધ
જને વિશાધક જની જામ જરી રીતે તો સમાજ આપણને
ઉપયોગી છે તેમ જા દરેક પ્રમાણરીજો સમાજને ઉપયોગી
થવાનું છે

જીજો દિવસે મેઠ પડિતો પેલા રોડને ત્યાં જમવા
જાવ્યા. મેઠને જુદા જોરકામાં બિચારવા. મેઠનામાં જોકે
જીભ માટે પૂરતક પડેલો. છે દરેકને જોમ હાથે છે કે
રોડને ત્યાં મારા નેટકુ માન, જીભને ન મળવુ એકજી,
કાસ્યુકે માડુ જાન વધારે જીમુ છે

પેલા ન્યાયશાસ્ત્રવાળો રોડને કહે કે રોડ! પેલા
માણસ ન્યાયજી મહેલો છે પણ સાવ મપેશ નેવો છે.
ન્યાયનુ તો જોને જાન જ નથી. જામ કહી જોવે જોના
ન્યાયનુ પ્રશ્ન ન કયું પછી રોડ ત્યાંથી જીને વૈવાકશ્યી
પાસે ગયા તો જો કહે કે રોડ! ન્યાયવાળો તો સત્ત
જગદ છે, જોને ન્યાયજીનુ જણાવ જાન નથી. ક્યાં પછી
જને ક્યાં સપ્તમી વાપરની

ઠી એવે પોતાની જાખનુ મહાન કયું

એક સમયે જ્યાં કે આ એક ન્યાય અને ન્યાયસ્થ
જણ્યા છે પણ અદરથી બનેલા છે આ તો અને સરખા
પોથી પડિતો છે પણ એમના લવનમાં શુન્નતા છે એને
યુ કે પડિતો આવા ! સરકારી માણસ આવો હોય !
વિવા શાસ્ત્ર, વારિય વગેરે એ લવનમાં પડે નહિ તો
એમના શબ્દો કેવા દુર્ગંધ મારતા નીકળે ! એવે નાની
કયું કે કાણાનુ કામ એ કે જુલેલા પડિતોનેય માગ
જતાવવો મારે આ કામ કરવુ પડ્યો

એક પછી એકને જમવા બેસાડવા પાડવા અને
યાળી મૂકવાં, વાંદીની યાળી અને વાંદીના લોટા એકને
જૂસ પીરસ્યું ; બીજાની યાળીમાં વાસ પીરસ્યું પેલા
પડિતોએ તો યાળીમાં આડું એઈ શીઠ સ્વરૂપ ધારણ કયું
અને ત્રાક નાખી અમાડુ આડું ધોર અપમાન !

એક કહ્યું કે ગરમ ન થાળો લુગો ! હું તો આપ
બેવા પડિતોનુ કહેલું ન પાતું તે કેમ બાલે ! આપે કહ્યું
હતું તે પ્રમાણે આપમાંના ગરમ પાસે મેં જૂસ મૂક્યું છે
અને બજાર પાસે મેં વાસ મૂક્યું છે અને તે એમ છે આ
સાબળી પડિતો પોતાના શબ્દો વાદ કરીને ગરમાઈ ગયા
એક એમને શીખવ્યું કે તમે શાળો જણ્યા છે પણ તમારી
દક્ષિ ખુબી નથી. તેથી જ મેં તમને બાજે લવનનુ આ
શાન આપ્યું છે પણ હવે વાદ રાખજો કે બીજાને ઉતારી
પાકનાર પોતે જીવે નથી રહી શકેતા અને આ સાબળી

જિજ્ઞેષે પરસ્પરની માફી માગી શેકે જોમને જ્યામ સતમર્ષ
જને સન્માનથી સુધાર્યા.

સ સારમાં ને કુદુબમાં તમે પણ જોકે બીજાની નિંદા ન
કરો. જોકે બીજાને પૂરક જાને. તે જ સ સાર મીઠા હાથો.

કુણાનુસંગીનું કામ, કુણવતનું માન કેળવવું છે.
માફી તે. જનતામાં રોષ ઠેનામાં નથી હોતો ? પણ શું
જાને સાચું રોષથી જાને રોષથી સૌમાં ત્રુટી ન જોવા
જોવા કુણ કુજો. જાણે વિશ્વની ધારમાં ધારી જામી જે
કે કે સૌમાં રોષાણિ રખી રહી છે, કુણાણિ વધી રહી છે

સદ્ગુણની ઉપાસના

દોષદષ્ટિ એ માણસનો બનાવિ કાળનો એક ખુસ્લખાવ છે કેવળ ૭ કોઈ વસ્તુ કાળ તરફ વહી જાય તો એમાં કોઈ એની મહત્તા નથી. જિંદગીમાં ચઢવું જ મુશ્કેલ હોય છે કિતવું તો સાચ સહેલું છે દુનિયામાં માણસને અધમ બનાવનાર તે જ દોષદષ્ટિ છે જ્યારે છવતને અમંગલ વધારનાર તો શુષ્કદષ્ટિ છે

તમને ખબર છે કે બાબા બામનો કચરો લેવો કરનાર માણસ પોતે કચરો સંપરીને ઘરમાં નથી રાખતો. કચરાને લેવો કરી એ ઉકરદામાં નાખે છે તો પછી આપણે લોકના દોષની ગદહી આપણી સાથે લઈને છુ કરવા ફરવું? જામ કરનાર માણસ તો પેલા કરવાય વધુ નીચ છે એ તો બધાના દોષો ભેઈ પોતાનામાં સંપરી રાખે છે બાવો માણસ જ્યાં ખસખ વાતો થતી હોય ત્યાં દોડી જાય ૭ અને ઘરનું દિવેલ બાળી બીજના દોષ દોષે ૭

માટે સમાજને સ્વચ્છ રાખવા માટે મદાપુરુષો આપણને શુદ્ધાનુરાગી થવાનું કહે છે દોષથી ભરેલી આજની દુનિયામાં શુદ્ધનું ધ્યાન ફલજ છે હરેક ઘરમાં બગીચાઓ

નથી હોવા જોય સ્વત્ર સદ્ગુણ પણ નથી હોવા જો
સ્વત્રે કહેવામાં આવ્યું છે—

નિદા ન કરને પાછી
ન રહેવાય તે કરને બાપડી

જો નિદા કર્યા વિનાય ન રહી શકે તે માત્ર વધારી
પોતાની જ નિદા કરને.

પોલી પણ પૈસા લઈને કપડાં પૂજે છે પણ બાપડે
તે બાપડી હાથથી મનુષ્યના પેઠને પાડવ શકે છે. હીજે
માટે નામી વાતો જોઈ કરે અને કામની વાતો વરદ
વધુ ખાન બાપો. જામ કરશુ તે જ કહેવામાં આવ્યા
મામાંથી મુચકો નીકળે.

બાપે બાપડે સેજ સતીઓનાં ચરિત્ર સભારતાં
નથી બધા બાપડું સદ્ગુણ છે ? બધા સ્થિતિમાં બાપડે
તેમની શી આરાધના કરી શકે ? જો કમજૂરની
આરાધના હોય તે જ તે બદલુવ બની શકે છે.

બાપે બાપડું જ્ઞાનવતુઓ સિધ્ધિ કરી રહ્યા છે
કારણ કે જોની કંપર નમજા સંજોના વા સતત વાતુ જ
છે જોની અસર જગ્ગર વાવ છે જો વાદ રાગુ જોઈએ
કોમલર્વા જો સંજોથી બાપડી બાપડના પૂજા લાદ કરી બાવ
છે અને મમલર્વા જો સારા સંજોથી બાપડે હાસ્યમાં
મસ્ત થઈ જો છીએ સંજોની જામ કેવી અસર છે ? જેમ
અંક મુદર વતુચળના વારને રચયતા જ જોમાંથી સૂર

અણુજળી ભેઠે છે, એમ જ્ઞાનવત્તુઓનું પણ છે

એ હથેલીથી ધા કરવાનો કોષ તો કાઠે ભપિંદુ સો
દુપિયાનું ઘડિયાળ કાઢી નાખે છે ને ? કારણ કે એને આવકા
લાગે. પણ કશોટો દુપિયાનું મગજ સાચવવા આવે કોઈ
ધ્યાન આપવા નથી

માણસે પોતાનું મન રવેત વચ્ચે જેવું શબ્દનું ભેઈંભે
કે જેથી એની ઉપર કામ ન પડે, અને કામ પડે તો એ
તાલે કોમ ત્યારે જ વસ્ત પાઈ નાખે. શબ્દ શબ્દને કે એ
એ સુકાર્થ થયે તો પછી નીકળવો ભારે પડ્યો. કપડાંને
સાબુથી સ્વચ્છ કરી શકાય છે તેમ મનને સફળાનુ
સ પકડી સાફ કરી શકાય. ધ્યાન થયો કે તમારા મનની
સ્વેદ ઉપર કોઈ પણ નકામી વાત લખાઈ ન જાય જેમ
શાહીના અફરો કાઢતાં કામગીર ઘસાઈ જાય છે તેમ મનની
ખરાબ વાતોને પાછળથી ભૂંસવાનો પ્રયત્ન કરતા મનની
મુશ્કેલમતા ઘસાઈ જાય છે જોછી થઈ જાય છે.

એટલે પ્રથમથી જ મનને મુદર, મુશ્કેલમ શબ્દના
ખાટે સુણાનુરાગી બને. તમારી બેઠક તમારા કરના ઘડિયાલ
કોમ એવા લોકોની સાથે રાખો. એમની સોજનથી, એમની
કોઈક આવી અસર તમારા ઉપર ક્યારેક પણ લવાની

માણસ અમુક અમનને અપીન કેમ સાચ છે ? એના
વિના કેમ નથી પડી શકેતો ? એ અમનનો પ્રારબ તો
સંજના રજથી જ આવે છે પણ જતો એ દેવ બની જાય
છે અમનનીએની સાથે રહેવાથી અમનની અભિવૃદ્ધિ થાય

છે અને નિમ્ન સ્ત્રી સાથે રહેવાથી અસન મટી જાય છે. જેમ હસણ સહિ રહેવાથી દુઃખ મળે છે અને મુખ્ય અસન સહિ રહેવાથી દુઃખ મળે ॥ જેમ અસની અને નિમ્ન સ્ત્રીનાં સમ છે.

આટલા માટે કહ્યું કે જેક વડી નહિ તે આપી વડી પણ કાઠો અને આશનો સમ કરે. તુલ્યીકાસહજો તેથી કહ્યું કે આશ વાવાવણ વિના, દુનિવાના અપદ્યન્તોમાંથી વામને બીડુ ઠાઈ નહીં જવાથી સહે

સાથે સાધુ તે જો કે જેને જેમ શાવ કે મને જે માત્ર મળે છે તે વિશ્વને પણ જણાવુ સાથ રજથી પાણીમાં પડે છે આવે છે મટલાં પાણી પણ જે જામાં વહે છે તે જો પણ જાની સહિ રહેવાં, બદરજન મટી જાવજન બની આવે છે.

કેટલાક કહે છે યજુનાં કુણ આવા અને યજુનાં પણ દોષ દોષ તે જો બહેર કરવા, પણ તે બદમર નથી નિજુથી દોષ તેની ઉપેક્ષા કરે. જેના દોષ જાયો તે જો કહી નમ નહિ શાય. કુણવાનની કદર કરે પણ દોષિતની નિંદા કરશે તે વમાનુ જ્ઞાન અને આશિષ પણ મહિન કરી આજુ કાવ જો છે કે કુણ દરેકના દેવા પણ દોષ કાઢ્યા ન દેવા.

આજુ દોષવું ખુ પણ મીઠું અને કિત્કર તથા સત્ત્વ દોષ તે જ જે માણસ કુણની નિંદા કરે તેનામાં કુર પ્રત્યેના માનભાવ ક્યાથી બને! દુનિવામાં બીજના

દોષોની બહેરાત કરવી એ ઠાઠા માણસનું કામ નથી.
એ માણસ જ્ઞાન, દયન અને ચારિત્ર્યને નિમળ રાખવા
માત્રતો હોય તો તેણે માત્ર આટલું જ કરવાનું છે કે

માત્ર ભૂમેશ્વર જીવનપરિણમે માત્ર મીખવા બીજો સુ
કરે કષ્ટેશ્વર એ મારગની તોયે સમતા વિષ્ટ પરુ

બીજાને તારવાનું કામ આપણું છે; બીજાને મારવાનું નહિ.

શુદ્ધાનુરાગી થવાનો આ સદ્ગુણ અભવત સુક્રમ છે.
શુદ્ધવતની ઉપાસના કરવી અને શુદ્ધનો આદર કેળવવો.
એકલબ્ધે થી ક્રોધાભાસની પ્રતિમા બનાવી શુદ્ધપદે આપી,
પેતાની શ્રદ્ધા એનામાં રેડી, અને એમાંથી એણે પ્રેરણા
મેળવી શ્રદ્ધ વિધા સાધી

માટે તમે શુદ્ધાનુરાગી બની શુદ્ધના ઉપાસક બનો.
અતરના કાગળને કપડું જરાક જાડે અને જેમ અતરની
મુલાસ એને લાગી બાધ છે તેમ શુદ્ધવાનનો સસગ
રાજ્યો તો તમારામાં પણ એવા છલે. બાગ્યે આપણે
આ બાશનું પગથિયું મઠનું એટલે તેનું આવીને ઊંચું
જ રહેશે

સંકલ્પ

બારમા પત્રિકા ઉપર બેઠે માણસ શુદ્ધાત્માની હોય છે આવો માણસ તેરમા શુદ્ધમાં પ્રવેશ કરી શકે છે. એ શુદ્ધીનો કાઠ જાને છે, એના ચરણમાં બિંદો છે આવો માણસ પછી સકલ કાવે જ સંકલ્પ કરે છે સંકલ્પ એ/ઢે સારી કથા કહનારા, તેના મિત્રોની કીકથા, દેશકથા રાજકથા, કાઠકથા (લોકજનની કથા) ન આવે, પણ સારી કથા જ આવે.

આજે બધે દેશકથા અને પ્રાંતકથા વધી રહી છે જાતુભાવના દેશથી નખાયેલી જાપણી માનવજાત, આજે પ્રાંતવાદના દુઝાથી વહેવાઈ ગઈ છે શુદ્ધતાને મહારાષ્ટ્ર આજે વહેવાયા છે એટલું જ નહિ પણ પ્રાન્તે પ્રાન્તે ભાવતાની કથા છે હોતો માત્ર પોતાનું જ કિંતુ એવા થવા છે એમાંથી દરિસેદ વિચારસેદ, મતસેદ અને મન સેદ સર થવા ડી

દેશકથા અને પ્રાંતકથાની કેમ, આજે કીકથા પણ વધી ગઈ છે એ કથામાં માણસને જીતુ જાન જ નથી રહેતું એની એ જ પાતો, ને એનાં એ જ બિંદો ! માત્ર ફેર

ઝોટલો કે આજે સી-કપા મુધરેલા કપમાં બાવી છે આજે
લોકો મુધરક મવાલી બની રહ્યા છે કઈ નટી કેવા કપમાં,
આમૂપલો પહેરે છે એની વાતો આપણાં ઘરોમાં બાવી
રહી છે આશામનો સમય આજે આમાં લૂટાઈ રહ્યો છે

જૂના વખતમા કહેવત હતી કે ચાર મળે ચોટલા
તો સાંજે વરના ઝોટલા પણ આજે જરાક ફેરવીને એમ
કહેવું એક એ કે ચાર મળે ચોટલી તો તોડી નાખે શોટલી.

એમ વારંવાર જોશ્યામા થયેલા કુમાતી અસર ત્યાં
રહી જાય છે એમ આજે લોકોના મનજની બદલ બાવી
અધી વાતોની અસર રહી જાય છે મનજની દીવાલને એ
મળી કરી નાખે છે એ પરમાણુઓ પછી જતાં નથી
સાચ વિચારને એના ઉપર ઉપસવા દેવા નથી.

માટે આપણે જે શુદ્ધ કેળવવાનો છે તે સત્યવાનો
તમે સારી જ વાત કરો તો બીજાને પણ એનો વેપ
લાગશે માણસ એ એકની એક સારી વાત બનેકવાર
સાબળે તો ફરક વખતે તેની ઉપર અમુક અસર થાય
પછી એવી વાતોનું શબ્દ બાલશે તો ઉવટે લવનમા એ
પડશે લાવશે અને જ્યાં બાવા સરકારી લોકો લોકો
ત્યાં તેનાં ઇકરા એવાં સરકારી જ બને.

શકરાબાબ કિંગ્સિંગ કરવા નીકળેલા છે એ કુમારિક
મદને લવવા માટે છે આમને પાકર પાણી ભરતી બાઈ
ઓને કુમારિક મદ ક્યાં રહે છે તે પૂછે છે સીઓ
જવાબ આપે છે કે એને બારણે ઈડિલા મેના પોપટ

ચાકની ચાલે કરે, તત્ત્વજ્ઞાનની ચર્ચા કરે, ઉપદેશની ચર્ચા કરે, એ પર બાલુએ કે કુમારિક બાંધુ છે

એના મરના ચાતાવરણમાં રહેલા મેના પાંચટ જ્યાં ચાકચર્ચા કરતા હોય તો ત્યાંનાં માનવી તો કેવળ કંઈ? આવા ચાતાવરણની અસર માંચ બાપણાં સતાને ઉપર જ નહિ, પણ નોકર ઉપર પણ થાય છે, અરે! પણ ઉપર પણ થાય છે

એક ગામમાં એક બાઈએ એક વાછરડી પામેલી બાઈ ખાસ પછી જ એ વાછરડી ખાસ એકવાર આ બાઈએ જન્મ્યું હતું. એટલે વાછરડીએ પણ ખાવાનું જમ્યું હતું. સ્વામિની ન ખાય તો એ કેમ ખાય? વાછરડીએ પણ જન્મ્યું હતું. પછી બાઈએ અને વાછરડીએ સાથે પારણાં કર્યાં. બાંધુ નામ ચાતાવરણની અસર.

પણ ઉપર ચાતાવરણની કેટલી લીધી અસર થાય છે એનો બીલે સુદર દાખલો તે દિવસ માસ્ટરસ ચોઈસ ના આમોદોન ઉપર રેખાય છે તે કૃતરો છે એનો અલિંગ શાજ થાય લઈને વચાકવા બેસતો, ત્યારે એનો કૃતરો પણ સાથે બેસી રહેતો. એક પિતે જમવા બેસે ત્યારે કૃતરો પણ ટેલક જાસે બેસે ને બાપે તે એક જાજ. એ તો એટલો જાજી એકથી ટેવાઈ ગયો કે ન પૂછે વાત કૃતરું જામ માણસ માટે એટલું વફાદાર હોય છે એટલું બાપે માણસ બીજા માણસ માટે વફાદાર છે ખરો?

હોહા સમજ બાદ મીઠું મૂલું થયું અને એનું પેટ

સંગીત પણ બધે થયું હવે કૃતશને ન સંગીત સહજાથ
 ન માલિક રેખાથા ! જોને જાણાત લાખ્યો. ખાતુ પીતુ
 છોડીને જો પરવશ પડ્યું રહેતું ધરના માણસોએ ઘણું
 ઉપાધો કર્યા પણ જોણે જાણતું ન હોયું છેવટે જોક
 જલ્દને વિચાર જાણ્યો કે ચાંદના સંગીતનું રેકર્ડિંગ
 કરેલું છે, જો જોને સહજાવીએ જો લોકોએ તેમ કહ્યું
 અને ચેકનો જવાબ સાંભળતાં કૃતરુ હવેમાં જાણ્યું
 નાજવા લાખ્યું અને જાનના જમ્મુ સારવા લાખ્યું પછી
 તે શેષ જો રેકર્ડ સાંભળે તે જ ખાતુ જુઓ ! જાનમાં
 પણ કેવા ભાવ ! વાતાવરણને પરિણામે કેવી સમજણ
 જાણી ! વાતાવરણની જસર જોણે કેવી ઝીલી ! હીજ
 માસ્ટર વોઈસની રેકર્ડ જોણે કે માલિકના જવાબને
 જો કૃતરુ કેવી જોશાવતાથી સાંભળે છે !

માટે હમિશા સારી કથા કરેા જાણી જાણીજાપ
 ખરાબ કથા બધે થઈ જાયે જાણી તે જો લોકો જાણી
 કરી છે તેવી જાર કથામાં પડ્યા રહે, તે તેમનાં મન કહુવિત
 થાય છે પછી ખુમારને લાપે ચીમની ઉપર મેથ જગવા
 દીવાનો પ્રકાશ જેમ નથી રેખાતો જેમ જા જાર કથાના
 કરનારાને, વિવેક કૃપી રત્નનો પ્રકાશ રેખાતો નથી, જોને
 તેજોમય જગજગતો પ્રકાશ જોને જણાતો નથી. અને જ્યાં
 જ્યાં વિવેક નષ્ટ થાય છે ત્યાં પછી જાર જાતુ અંધકાર
 સિવાય શું રહે ?

કેઈ પણ કાલ માટે પ્રથમ જા વિવેક જરૂરી છે

માણસને તો જાણે છે અને પાસે છે તેનો વિચાર કરવાનો છે એ માણસ સત્ અને અસત્નો વિચાર કરી શકે છે તેને પચ્ચત્તાપ કરવાનો પ્રયત્ન જ નથી આવતો. પોતાને, પોતાના મનને ચરીરને તુકશાન કરે તેવું એ ધર્મ જ નથી કરતો.

ખમ શુ છે? ખમ એટલે વિવેકનો સાર એ પ્રવૃત્તિ કરે તેમાં વિવેક ન હોય તો એ ખર્મજાત નથી ખમમાં વિવેક પ્રથમ ભેઈએ, વિવેક વગરનું કશું માણસને તુકશાન કરે છે.

એકવાર એક કાશ્મીરી અને એક મદ્રાસી મુળકર્મમાં સેત્રા થયા બન્નેને મૈત્રી થઈ પણ મદ્રાસનો માણસ બંધાર હતો. ત્યારે કાશ્મીરી, હાથઘીવાળો હથાર પણ વિવેકહીન હતો. હાથઘી સાથે વિવેક પણ ભેઈએ, એ એનામાં નહિ. હુલ્લ પાવી વખતે મેઠાએ એકબીજાને સસ્ત્રામાં આપ્યાં, અને પોતાને ત્યાં આવવા આમત્રણ આપી રાખ્યું.

પછી બન્નાએ બાન્ને ત્યારે કાશ્મીરી મદ્રાસ ગયો. મદ્રાસીએ ભાવથી બેનો સત્કાર કર્યો. પણ વાપના એ કિસ્સો હતા જ્યાં મદ્રાસીએ હોજનમાં ઘીખદ આપ્યો, નાકવા માટે કડુ પાણી આપ્યું. ઝીણું કર્યાં આપ્યાં જમવા બેસાડ્યો અને પાસે બેસીને પોતે પચો નાખ્યો. આ ભાવથી કાશ્મીરી તો યુષ્ઠ યુષ્ઠ થઈ ગયો.

પછી શિયાળો આવ્યો અને મદ્રાસી મિત્ર કાશ્મીર ગયો. કાશ્મીરી તો વિવેકહીન હતો એટલે એણે મદ્રાસીની

એમ જ બધું ક્યું નાંકવા ઠંડુ પાણી લોજનમાં ઠંડો
છીંખક, પહેરવા લીજા વગેરે અને ઉપર પગે । પેટો તે
મૂંઝવા લાગ્યો । જમાકર્તા જમાકર્તા એણે પૂછ્યું કે આપની
કોઈ સેવા કયું ? ત્યારે પેટો મૂંઝતા મૂંઝતા મનમાં બોલ્યો
કે હવે લાક્ષ્ય સળગાવવાના જ બાકી રહ્યાં છે । જુઓ ।
લેકની સેવા એકની એક હતી પણ તે ઠાળ, દેશ, પરિસ્થિતિ
ધ્યાનમાં લઈ કરવી જોઈએ; એટલે વિવેક પેલામાં નહોતો.

ધર્મને પણ દેશ, ઠાળ, અનુસાર વિવેકપૂર્વક ચાલ
વવો જોઈએ નહિતર ધર્મની પણ બાવી મસ્કરી થયે
જાણે આપણે આ વિવેક જોઈ બેઠાં છીએ એક કાળે
વરસોએ જે પ્રભાવનાનું કારણ મનાવું જાણે કાળ બચરના
પૈસાનું જ જે પ્રદેશ ન હોય છે એમ બીજાએ માને છે
પણ ધર્મ એટલે તો વિવેક-સાર દેશ, ઠાળની પરિસ્થિતિ
મુજબ જ જે આવરવો જોઈએ.

જાણે તો વગર વિવેકે એક જૂઠું દેશસર સિધુ હોય
છે અને માણસ એની પાસે બીજું નવું સિધુ કરે છે પણ જૂનાનો
હુણોદાર કરવાનું એને નથી સમજતું શબ્દસ્થાનમાં જાણે
એવા કેટલાય જૂના મંદિરો અપૂર્ણ પડ્યાં છે પાછીતાણના
નીચેનાં દેશસરોએ અને ધર્મશાળાઓની પેઠીએ, મુખ
મંદિરને કેટલું ગુફયાન ક્યું છે એની કલ્પના કેને છે ?

મોટે ઠાળ-સમયનો વિવેક કરો વિચાર વગરની
પ્રવૃત્તિ થાય તો ધર્મને નામે અધર્મ થઈ જવાનો બહુ
જલ્દ રહે ॥ ધર્મના જગમગ ન તણાઈ જાઓ. આપણે આ

આથ સભાગણવાદ છે સમગ્ર લુપ્તનો વિચાર એ મરે
ધમ ધમ એટલે વિવેકનો સાર, વિવેકનામે માણસ સાસ
જને ધરામને જુલ પાડી રાકે છે જુનુ છે માટે સારું છે
એમ ન માનો; પણ સાડુ છે તેથી સાડુ છે એમ સ્વીકરો.

આ રીતે પ્રવૃત્તિ જને લુપ્તનો વિચાર-એ ઘેને
પરિણામે એ આવે તે ધમ સત્કથ માણસ આવે વિવેક
નામે હોય, અમે તેટલી લાંબી કથા હોય તે જલ્પ જેમાંથી
સાર તારવનારો હોય છે એ જોડાને ઊભી, સારાને શ્રદ્ધ
કરે છે જલ્પ આવે તે અપ્રતી હોટ વાલી છે; હોય
વિવેકને મૂલીને લખી રહ્યા છે.

એટલે જેણે ધમ ના મર્થો બનવું હોય એણે સારી કથા,
સારા વિચારો, સાથ ભાવો ને સાથ પ્રસંગો જ પોતાની
વાણીમાંથી પ્રગટ કર્યા એ જરૂરી છે

અખડ લવન

આપણે ભેઈ ગયા કે પર્ખી આત્મા સારી કષ્ટ કરનાર હોય, માટે જોને સત્કથ કહ્યો છે જોના મુખમાંથી જોવી જ વાત નીકળે કે જોથી સંભળનારને પ્રેરણા મળે. જોની વાતોથી કોઈને નુકસાન ન થાય. આ ટેવ જોને પડે, તે જોતવમાંજ સારી વાતો જ કરે.

જાણે સોઠેના લવનમાં, જાનમી જોને બહેર જોવા સામક્ષા પડી ગયા છે બહેર કાર્કે જોને બહેર કહેવાની વાત કાર્કે જુડી. આથી છેવટે જાણા સોઠેનું આત્મિક લવન કહુપિત વર્ધ ભય છે પછી જોને આ બે વિભાગ લવનમાં કાષ્ઠમ બજવી રાખવા પડે છે

ખરી જિંદગીમાં જોગોવા પરિસરો વા -એકલા હો કે પરિવહ-સમૂહમાં હો-વિભાગ જેવું કાર્ક નથી લવન તો સરળ હોવું જોઈએ. તમે એકલા હો કે સભામાં હો જેવું જોતવમાં રાજો જેવું જ સમાજમાં વર્તો, જોદો વિચારો. આ વગર તમારો આરો નથી ન્યાં સુધી જાવું લવન આપણે નહિ જનાવીએ ત્યાં સુધી માનવસમાજ તોયો નહિ જાવે. જોને સમાજ બે જણજ કરો તો ગરમ

તથા ઉપર પાણીનાં ટીપાં પડતાં જેમ હમ ભોલી ભી
જર છે એમ ખમનાં જામૃતબિન્દુઓ જેવા સમાજ ઉપર
પડતાં જ તે બળી જશે.

માટે આપણું કામ એ છે કે સમાજને મુદ્દર બનાવવો. સ્વસ્થ બનાવવો—જિંદગીમાં આવી દીવાલોનું જ તરફનો મહુ મરાજ છે એ કંમિયાં માણસને નહે છે એ દીવાલ ઉઠી જાય તો જ બધું મરાજર ફેળી ચકાવ જાનગી અને જલેર જેવા વિભાગો આપણાં લખનમાં જાણી જાવલી દીવાલો છે એટલા માટે જાનીઓએ આપણને કહ્યું કે તમે લખન જેવું બનાવો કે એમાં તમા કે બકાર, જ્યાં હો ત્યાં મોઈ જવનો ચંપો જ ન જાવો. જાનીઓનાં આવાં વાક્યો કૃમિ દોષ છે પણ એમાં પશો મમ અને જલ સરેલો દોષ છે, એની ઉપર આપણે ચિંતન કરવું એઈએ.

એ તમે બરાબર લખન આજવા કર્યો તો એમાં તમા કે જલેરમાં તમે બાંધવા કર્યો તારે જીવને એઈ તમારે થત મદદની નહિ પડે. પણી તો તમને થશે કે એકને બાંધે સહે બે ચાર જણ તમારી પાલો શાંસજો. આપણે એઈએ હીએ કે દીવાની એક જ્યોતમાં જ્યારે બીજી જ્યોત એકાવ છે ત્યારે એ બે જલદાલી નથી પણ એક બીજામાં એ મળી જાય છે આ પ્રમાણે બે જ્યોતિ તમારામાં છે એમાં બીજી જ્યોતિ મળે તો તમારી જ્યોતિ પણ વધે છે પણ એ લખનમાં જાની જ્યોત ન દોષ તો તમારે થત કરવા જીવને એઈ પાલ બાંધવા પડે છે એમાંથી પણી

મનની જોડતાણ વધે છે હું પૂછ છું કે તમે ક્યાં સુધી
આમ પથથા લોકોની ટીકાની બીકમાં લવશો ? લવનના
આવા બે કૃત્રિમ વિભાગોને છોડી તમારી જાતને ધ્યાનમાં
રખો અને બેઉ સ્થળે જોઈ જ રીતે વર્તો, તો લવનમાં કશી
મુશ્કેલી નહિ હોય.

તમારા આત્મા માટે વધારે વિચાર કરવા માટે તો
લવનનો તમારો અપકાર ટળશે અને પ્રકાશ આવશે.
લવનને સમજાવવામાં, જોના વિભાગ ન પાડે જેમ દોરામાં
વચ્ચે ગાંઠ હોય છે તો સોય ત્યાં અટકી જાય છે તેમ
લવનમાં ધમકીથી સોય છે તે આવા વિભાગોની ગાંઠ
આવતાં અટકી જાય છે પણ જોવી ગાંઠ જુલે નહિ ત્યાં
સુધી માણસનું લવન આગળ નહિ વધી શકે.

તમારી વાતમાં જાહેર-જાનગીના આવા બે વિભાગ
ન હોય તમે જે જોઈને કહો તે જ જાતને કહો, જાતને
કહો તે જોઈને કહો. આપુ જો તો તમને જૂલ મળ
આવશે અને પછી તમે જમી ત્યાં અને જમી ત્યારે બીક
વગર મોલી શકશો.

આજે તો છટકરના જેવાં માણસોનાં લવન બની ગયાં
છે જોવા હોય તો હરમાં જ પડવા પડે છે પણ ચાહ
શો તો આપણે તો મનુષ્ય છીએ. જો મનુષ્ય લવનમાં
આવીને પણ આપણે છટકર તરીકે લનીશું તો માનવ
લવન ક્યારે લનીશું ?

માટે લવનનો રસ્તો નક્કી કરો. પછી જિંદગી

હવવામાં જોઈ જાનક જાવશે. જાને જાપણા હવનમાં
જા જનક નથી રહ્યો તેથી હવન જાને જાને દુ-ખક હાને
છે, પણ હવનમાં જાદમ નહીં જ્યે તે પછી જિ-દમીમાં
કદમો જાક નહીં હાને.

આપણે વિચારવાનું છે કે માણસ જાણે જાણે
નાનો કેમ થઈ ગયો છે ? કેમ કારણે થઈ ગયો છે ? આવાનાં,
પહેલવાનાં રહેવાનાં સાધનો આપણને મળ્યાં છે છતાં આપણે
જીવનને મર્યાદીને જીવે, તો પછી સુખસ્વામી તક ક્યાં ?
માણસને એ જિંદગી જીવવાનો અર્થ ન આવડે તો માનવ-
જીવનનો અર્થ શો ? આપણે જાતકા જ્યાં વર્ષો જાવી
શીતે ગાળ્યાં છે, શુ ગાળીનાં વર્ષો પણ કંઈ અમ ન
કાઢ્યાં છે ? માટે શાંતિથી વિચારો કે જાતકા જીવ્યાં એમાં
તમે કાંઈ સાદુ મેળવ્યું ? કે પ્રપન્ન લોક વમેરેમાં ન વર્ષો
ગાળ્યાં ? હવે આજ મી જીને ઊંચો અને વિચારો કે પચાસ
વર્ષમાં શો કસ કાઢ્યો ? અને હવે ગાળીનાં વર્ષોમાં શો
કસ કાઢ્યો ?

આપણી સોના જેવી જિંદગી તો બાકી જાય છે
 જાતબકાળ બમો, ધીવન ગણુ વૃદ્ધાવસ્થા પણુ જન્મ ભેટી
 છે હવે તો જરાકે નખિત મળિને જતરનો જાનર માલો
 ઘડપણુ ભેટડે તો આશામ જાર હવારીને હવે મેસવાનું
 તો જ ખરે જાનર જાવણી ઘડપણુ જે તો વિશામે છે
 મુશાનીમાં હતો તે જાર મૂઠી છળજે, તો ઘડપણુ મજની
 વાત હાથે જે સમજતાં જાવડે તો જોના જેવી મુદર

વસ્તુ બીજી કોઈ નથી.

બૂદ્ધિ તો સારામાં સારી યીજ છે કાશ્વ ત્યારે
લવનની કલ્પિતતા ચાલી બઈ હોય છે ઇન્દ્રિયોનાં તોફાન
શમી મયા હોય છે ને અનુભવોનો એના લવનને પ્રકાશ
મળ્યો હોય છે બાસ્વકાળમાં રમકડાંમાં પૂજામાં રમવામાં
લવ હોય, યૌવનકાળમાં કામમાં સોગમમાં રાગમાં લવ
હોય પણ વડપણમાં લવનતા જે હસોળાં પાણી બોસરી
જાય છે પછી તો યશ્વતાં પાણી જેનાં તિમળા નીર વહે
છે જાવી સ્થિતિ ઘડપણમાં આવે છે પછી લવનમાં
જેને ઇન્દ્રિયોની કામના ન હોય. વડપણમાં જામ
માણસને આવડે તો જે પ્રભુ સહે મન મેળવે જાતમાનો
વિચાર કરે. પાત્ર સારા હોઠોની વચ્ચે બિચી સત્તમા કરે
જને કહાજ એમ કરવા પવનની લહરી આવે અને જાંખો
બંધ થઈ જાય તોય જે ફૂલની માફક ખરી પડે જેને
પછી સસારનો કશો વગચાડ ન હોય.

પણ જાહે તો સ્થિતિ ડુધી છે માણસને વડપણમાં
જાહે તો વધારે હઠકયા બને છે મારો જા હઠકયા
શબ્દ, વણાને જાહેરો હાથે છે પણ હું જેમને પૂછું છું
કે તમે શા માટે વડપણમાં હાથ હાથ કરો છો? સંતિનો
વખત જાન્યો છે ત્યારે ઉપાધિઓ કેમ વધારે છે?
ચાલોનો સાથો સંદેશ જે છે કે હાથમાં વસ્તુ દ્રવ્ય
જાવી જાય તો જાહે હો. પણ જેની પાછળ ન બબો
લવન લવવા માટે જે સહજમાં મળી જાય તેનો જાહે

સ્વીકાર કરે, પણ જોની વાંજના ન કરે નહિવર જનેઃ
જિંદગીના દેશમાં ફર્મા કરાયો. પછી તમને આરો હાથ
નહિ લાગે.

આપણે તો લવનનો આરો-કિનારો યોધવા
નિમ્મ્યા છીએ, અને જો જ જિંદગીનો ખર્ચ હેતુ છે
માનવ લવન કંઈ ઘરમાં પછી રહીને લવવા જેવું નથી,
પણ માનવી વરીકે લવવા માટે મળ્યું છે શાદામાં રહેલ
સોરિજની જેમ સવચ્છું અને કોપથી ફર જનેહુ લવન
આપણે લવવાનું નથી પણ ચક્રચુકથી પ્રાપ્તિત લવન
લવવાનું છે અને આને માટે ચતુષ્કર્મનો શુદ્ધ માણસમાં
બેઠો છે.

સુપક્ષ

મુલકધારી માણસ સુપક્ષવાન બને છે પક્ષના બે અર્થ છે પક્ષ જોડે પક્ષુ અને પક્ષ જોડે પાંખ. આ પક્ષુ જોડે જોના સ્વજનો સ્નેહીઓ. બાવા પર્મી માણસને પક્ષુ સારુ હોય, જોના પક્ષ સારા હોય પોતે સારી કથવાળા હોય તો જોના પક્ષ સારા જ હોય ને હલકાનો પક્ષ પણ હલકો : જેમ દારૂડિયાનો પક્ષ દારૂડિયાનો હોય છે તેમ અને જોવાનો વિશ્વાસ કોઈ કરે ? ફસ દારૂડિયા ભાઈભાઈ સાથે ઊંચી ઝરાળની ખાલીઓ ઠાલવે, પણ જોમાંના જ જોક મિત્રને મુશ્કેલીમાં મદદ કરવાની વાત આવે ત્યારે તો હી જોમ જ કહેશે કે દારૂડિયાનો તે કોણ વિશ્વાસ કરે !

ખરાબ પક્ષનો મિત્ર અવસરે કામમાં નથી આવતો. સુપક્ષવાળા મિત્ર હોય તો તે તમારી વાત સાંભળે, તમારી મુશ્કેલત જુએ અને જોનામાં અનુચિત ભરો, મુશ્કેલતમાં જો તમને સહાય કરવા તૈયાર થાય. દુશુળીઓ તો માત્ર નુકસાન કરાવવામાં સામે હશે, પણ ખરે અવસરે જો પડ્યો જીભ નહિ રહે. ખરાબનો વિશ્વાસ, ખરાબ માણસ પણ

કરતો નથી, જ્યારે સદ્ગુણીના સૌ મુપક્ષી બને છે, જેની પ્રમદા જેના યતુઓ પણ મનમાં તો કદાચ સદ્ગુણીના મદદતા છે.

મુપક્ષવાળો માણસ જ્યાં જનુકા સ્થળનો પામે છે એવા પક્ષી માણસ માટે સૌને માન રહે છે એને સૌ સાથે જાણવા દેવાર રહે છે. જ્યાં નિબંધની માણસને ધરમાં સૌ જનુકા મળે છે એનું વપ, સામા માણસમાં સામાન્ય રીતે છે. પછી એવા તપમાં એની જામત જાવતી પ્રતિજ્ઞા પણ એને જનુકાતા બની જાય છે. હવેનું જાણુ વાતા વરણ એવાને જનુકા થઈ જાય છે.

એક કુટુંબમાં એક પુરુષ ઘણો જ સજ્જન બને સુદાચારી હતો. એકવાર પ્રવાસે જતા હોયને ઉપર એ પાળી કરવા ગયો અને દેન જાની લાગણી જેના ૧૪ કપાઈ ગયા એ પડુ જાણે. તેની જો જેના ધર સદ્ગુણને બને જેના સદાચારને લાલનારી હતી. એણે પતિને કહ્યું કે તમારું જાણુ કામ દબે હું કરીશ; તમે કશી વિચાર ન કરતા.

જ્યાં જાણુ સવારે ધરનું કામ કરી રહેલો કરી જેન રમ્યા જાય, ત્યાં જ્યાં જાણુ બને જાણે ધર પાળી જાણે આ એકને પતિને મનુ કે માણ પત્ર નથી ચાલતા તેથી એ માણુ કામ કરે છે. તે માટે એનું ધર, ૬ વરસામ ઉપાડી તેનું જોઈ જાણુ એક જાણુને એસી રહેલો તેવાર કરી જાણુ માણુ. એનું વરસામ કરવામાં એને કાંઈ ગમત ન હતી.

એણે ગામના લોકોને કહ્યું કે મારા પગ નથી ચાલતા તેથી મારાથી બીજા તો શી સેવા થાય પણ ગામમાં જે કોઈ સાધુ-સત જાણે એને મારે જાણે મોકલવાનું પુણ્ય લેજો પછી ગામમાં જોડલા સાધુ, બ્રાહ્મણ જેન પતિ ને જાણે તે પણ પગે જોડે ત્યાં જાણે એણે ઘર બાંધ્યું રાખેલું જાવનારની એ જૂળ જાણી કરે. એ કહેવો કે હું ધરમા બેઠો બેઠો જાઉં એ કરતાં રસોઈ કરી, અન્નાગતોની સેવા કરી મારે મૂકી દાન કરીને જાઉં તો શું બેઠો ? જાણું દાન કરીને જ હું મારું જીવન પસંદ બતાવીશ

જાણા માણસને કથોડપતિ જોડે જરાક સરખાવી જુઓ અને તમને લાગશે કે કથોડપતિ કરતા જાણા માણસ જાણા ત્રિશ્વર દરિયે વધુ મુખ્ય છે કારણ એ સમ કરે છે પત્રીનો પાઠ છે અને સાધુ સત્તાની જાણી કરીને જાય છે અને સમને કારણે જાણવી શિવમા ચાન્તિથી શત પસાર કરે છે

જિંદગી શું છે એનું માપ પૈસા પત્ર સત્તા અને અધિકારથી ન મપાય. તેથી તો સરવૈયું બેઠું આવશે પણ જાણ વાત ક્યારે સમજાય છે ? એ બહુ મોટી સમજાય છે જાણી સારી વાતો જાણે તો જાણીથી માંખતોને હજી તમે કાઢો છો તરો ત્યાં જ જુલમ જાય છે જુનિવાની જમર જાણે માણસનો ઉપર જોડી જમરી પડે રહી છે કે જાણી મીઠી, સારી લાગતી વાતો પણ એની સાથે લાંબો વખત રહી શકતી નથી. જાણ ઉપરથી જાણમા રાખજો કે પૈસામાં ને પત્રમા મદત્ત, મોટાઈ નથી પણ એને મારે

તો દિલમાં મનુષ્ય ભગવાની જોઈએ.

આપણે એવું કે પેલા ઘરમાં પતિપત્ની એક પરસ્પરને અનુકૂળ કરતા. એવું જણા ખમની છાયા અને ઘનનું રૂઢ થઈને એક કરતાં તો આપણ વાતાવરણ એમને સુખ-અનુકૂળ મળી જાયું હતું.

આમ સુખક્રમ કુટુંબમાં દરેક સભ્ય ધર્મશીલ હોય એમાંથી એક ધર્મી અને બીજા અશ્રિત અધર્મી હોય તો તુકચાન થાય. ઘાજલા તરીકે ઘરમાં પતિ અંધારાથી હોય તો ઉઘટે એની પત્નીને એવા ઘડું પડે છે. આમ દુરાચાર જલદી જાવી બધાં છે. પણ સદાચાર એકદમ નથી બમતો. એ પાતના દગલામાં એક જ પાત સહેલું હોય તો એ પણ બીજા સામાં ઠાવ લમાટે છે. આવી દુરાચારી છે. ઉપાધ્યાય શ્રી મયોનિજ્જલ મહારાજે કહ્યું છે તેમ

હિન્દુ તથા જે સમ ન તો લેવો કુલ નરિ રહે,
એમ અશ્રિતજનાં બહુ નમાનીર લગાવુ થશે.

માણસે હિનનો સજ છિડવો જોઈએ. એને કહી દો કે તારાથી અમે ન યોગીએ. આપણે તો આપણા જાતમાને અનુકૂળ અને સહાયક હોય એવું જ વાતાવરણ તેવાર ધરવાતું છે.

એક વિવર્તે કહ્યું છે કે રાજમણી પુરુષો તો ઘણા હોય છે. એ જન્મે જાણીથી વાગે. એવા રાજદારી પુરુષોની વાતોથી જાણા રહ્યાં એ લખ તો ખરાબ જલદી હાલી ઢરે છે. જલમ હિસા ઢરે છે અને ધણીનું જાણ અને જાણીનું

ગાય' એવા જે હોઠો બની બાથ છે આવી દયા આપણા
આત્માની ન યાચ તે માટે આવધાન રહો આ માટે આપણી
દષ્ટિ વિચાર, સિદ્ધાંત, ધ્યેય વગેરે અપખ હોવાં જોઈએ
જે ન હોય તે બ્યક્તિ ખીંચે ખીંચે નીચે સરદી બાથ છે

ધમ શીલનુ વાતાવરણ મુપક્ષવાળું જોઈએ આ હસ્તુ
મને ન ચોક્કે એવો વિચાર જો સદાય હસ્તો રહે છે
આ અગાધથી ધ્યેય નક્કી કરેલું હોય તો યાચ; જોટલે
વાતાવરણ ધમ શીલ ગાળો કે નેથી જો હવામા મુપક્ષનુ
જ મુજ ન યાચ

મુપક્ષમા આમ અનુકૂળતા ધમ શીલતા અને એની
સંગે સદાચાર આ ત્રણ શુભો હોય ॥

મુપક્ષનો બીજો બાથ જોટલે સારી પાંખવાળે પાખ
સારી હોય તો મગનમાં અનંત મુખી જો કોટ્ટી ચક્રે
આપણા આત્મપંખીને આમ અનંત મુખી હોવાનું છે
માટે એની પાખો ધમથી મજબૂત હોય સદાચારથી પૂણ
હોય બહિત ન હોય તો તેવો માનવપંખી મોક્ષ તરફ
મથાલુ કરે અને મોક્ષના મારગમા પહોંચી ચક્રે સત્તેત્રા
ને સ્વચનો અનુકૂળ હોય મન ધમ શીલ હોય અને સ્ત્રી
સદાચારથી પૂણ હોય તો આત્મા અનંત પ્રતિ મુખેથી
ઉદ્વન કરી ચક્રે

તો દિક્ષમાં મળુલા જાગવી ભેઈજે

આપણે જોયું કે પેલા ઘરમાં પતિપત્ની બેઠાં પસારને
જનુકૂળ હતા. બેઠાં જણાં ધમની છાયા અને ઘનતુ રૂઝ
મઈને મેળા હતાં. તો આપુ નાતાવરણુ એમને મુપક
જનુકૂળ મળી મળુ હતું

આમ મુપકના કુટુંબમાં દરેક સભ્ય ધમનીત હોય
એમાંથી એક ધર્મી અને બીજી બ્યક્તિ અધર્મી હોય તો
નુકસાન થાય. ઘનતા તરીકે ઘરમાં પતિ માસાકારી હોય
તો છેવટે એની પત્નીને એણે ઘડું પડે છે. આમ દુરાચાર
જલદી જાવી જાય છે. પણ સદાચાર એમનમ નથી જામતો.
એ પાતના કમજામાં એક જ પાત સહેજુ હોય તો એ
પણ બીજા સોમાં ઘણું લગાડે છે. આપુ દુરાચારનું છે.
ઉપાખ્યાય શ્રી વશોવિજયજી મહારાજે કહ્યું છે તેમ

હિન્દ તણે ૭ સમ ન લગે તેનો કલ્પ નિ રહે,

૭મ નસકિલ્લમાં જનુ મચાતો લુપ્ત થઈ.

માણસે હિન્દનો સંગ ભેદવો ભેઈજે. એને કહી દો
કે વાશથી જામે ન ચોશીજો. આપણે તો જાપણા અધમાને
જનુકૂળ અને સદાચાર હોય એવું જ નાતાવરણુ દેવાર
કરવાનું છે.

એક વિવરે કહ્યું છે કે રાજકારણી પુરુષો તો એક
એવા છે એ જાને જાણુથી નાચે. એવા રાજકારી પુરુષોની
વાતોથી જાણા રહે. એ કવિ તો જરાજ નહીં હિન્દી કહે
છે અહમ્ હિન્દા કહે છે અને ધર્મીનુ જાણ અને જાણીતું

જાણ જોવા જો સોઠો જાની વ્યવ છે જાણી દશ આપણા
આત્માની ન જાણ તે માટે સાવધાન રહે. આ માટે આપણી
દષ્ટિ, વિચાર, સિદ્ધાંત, ક્ષેત્ર વગેરે સ્પષ્ટ હોવા જોઈએ.
જો ન હોય તો વ્યક્તિ ખીંચે ખીંચે નીચે ચરતી વ્યવ છે.

ધમ શીલનું વાતાવરણ મુપક્ષવાળું જોઈએ. આ કરવું
મને ન થાય જોવો. વિચાર જો સદાય કરતો રહે છે
આ, જગતીયો ક્ષેત્ર નક્કી કરેલું હોય તો જાણ જોઈ
વાતાવરણ ધમ શીલ રાખો. કે જેથી જો હવામાં મુપક્ષનું
જ સ્થાન થાય.

મુપક્ષમાં આમ અનુકૂળતા ધમ શીલતા અને જોની
સર્વે સદાચાર આ ત્રણ ગુણો હોય છે.

મુપક્ષનો બીજો અર્થ જોઈએ સારી પાંખવાળો પાંખ
સારી હોય તો જનનમાં જનન મુખી જો લીધે શકે
આપણા આત્મપંખીને આમ જનન મુખી લીધવાનું છે.
માટે જોની પાંખો ધમ શી મળવું હોય સદાચારથી પૂણ
હોય બંધિત ન હોય તો તેવો માનવપંખી મોક્ષ તરફ
મથાણું કરે અને મોક્ષના માર્ગમાં પડેલી શકે સર્વે
ને સ્વર્ગનો અનુકૂળ હોય મન ધમ શીલ હોય અને સૌ
સદાચારથી પૂણ હોય તો આત્મા જનન મતિ મુખેથી
વહવાન કરી શકે.

લવનમાં સુપક્ષતા

ધર્મી જાતમાનો પણ એ અનુકૂળ હોય તેો ધર્મ જાગરવામાં જોને ઉત્સાહ મળે છે પણ જોટલો સ્નેહીજી, સ્વચ્છનો અને આશ્વાસના હોઈને લવનના દરેક ક્ષેત્રમાં માણસ પ્રવલ્નચીત્ર, પ્રવૃત્તિચીત્ર હોય તેો તેના પ્રેત્સાહનથી જોનામાં ઉત્સાહ વધી જાય છે દુનિવાના દરેક ક્ષેત્રમાં માનવીને પ્રેરણા, ઉત્સાહ જોઈએ છે અને તેને જો મળે પણ છે

વિશ્વમાં ઝહેનાઈ અને મુખ્યત્વે સ્વચ્છ મળે છે પણ ધર્મને માટે ઉત્સાહ આપનારા જાણે નથી તેનાવા પતિવાસે સિનેમા અને નાટકના સ્થાન કરતાં ધર્મ સ્થાનને સ્વચ્છ હોઈને હલકું મળે છે. પ્રમ થાય છે કે માણસના વિવારે જાવા કેમ થયા ?

જાણે મનનો રાજ જોટલો વધી જાય છે કે માણસ વિરાગને ભૂંડી ગયો છે જ્યાં સુધી ધર્મનાં મૂલ્યાંકનો આપણને બરાબર સમજાય નહીં, ત્યાં સુધી તેની મરી પુત્રિ પણ જાણે નહીં જામ ધર્મની જાળવમાં સતત પ્રેરણા આપવાની જાણે જરૂર છે જાણી ધર્મની દષ્ટિ

માણસને બાકીનો દુઃખો અને બચ્ચનોમાંથી કીચે લાવે છે

પણ ધમ સમજવો એ જુદી વાત છે અને એને જાણ્યારમાં વળવો એ જુદી વાત છે મિત્રામારે ભગવાન મહાવીરનું પ્રવચન સાંભળ્યું અને એના જીવનમાં એ કીચરી ગયું એનો ઉપદેશ પણ એણે જીવનમાં ઉતર્યો, ત્યાં મુખી તો માને ચંપી ન હતો પણ પછી જ્યારે મિત્રામારે સાંભળેલા ઉપદેશને જામલમાં ઉતારવાની વાત માને કરી ત્યારે માને લાખું કે છોકરા હવે હાથથી જાય છે આનું કારણ એ હતું કે મા એના છોકરાને સાંભળવા દેવા તૈયાર હતી, પણ એ સાંભળીને સાધુ ભઈ જાય, એ માટે એ તૈયાર નહોતી. જામ ધમને ઉપદેશી જાણ્યારમાં જય સમત મવાના, પણ જાંતરિકે ધમના દર્શનથી સી જમકે છે માટે ધમનાં મૂલ્યાંકનો સમજાવે એને જાણ્યારમાં એ વધુ જરૂરી છે

જ્યારે પછતુ જરૂર વાતાવરણ નિરુત્સાહી હોય છે ત્યારે માણસની પ્રગતિ કુખર્ષ જાય છે એ તો જેનું જાણ્યાર સાધુ હોય એણે પુણ્યનો પ્રગતિ મિજબો હોય તેનું સ્વજન તેને અનુકૂળ થાય છે. એ પોતે ધમથીદ હોય છે અને તેથી પ્રગતિની જરૂર જોઈતીજાને તેઓ પૂરક બની શકે છે

વધી વાર સ્પર્ધાને લીધે પણ પ્રગતિમાં સહાય મળે છે જાવી સારી પાર્શ્વિક લખનની સ્પર્ધા માનવીને કીચા સોપાને ભઈ જાય છે

જ્યારે ઘરના વાતાવરણમાં અનુકૂળતા ન હોય, જાધાને એકસાથ ન હોય ત્યારે મનસોદ બાંધે છે- છેવટે એમાંથી મનસોદ થાય છે અને એકવા તૂટી જાય છે.

માટે વિચાર કરો કે વસ્તુમાં જ્ઞાનક છે કે મનમાં જ્ઞાનક છે? મીઠું ખાવાતુ કમુ હોય પણ ઘરમાં ઝગડો થાય તો કંઈકના વાતાવરણને કારણે, કમ્પાક પણ મીઠું નહિ લાગે. જાની સામે વાતાવરણની પ્રસન્નતા હોય તો રોટકો અને કડી પણ મીઠા લાગે છે. એટલે જ્ઞાનક અસંતિમાં નથી, જ્ઞાનક તો અદસ્તી તૃપ્તિ ભરી સંતિમાં રહેલો છે.

જાણે એવા ઘણા સામાજિક કારકરો દેખાય છે કે જેમના ઘરમાં ભક્ષ્ય જળતા હોય છે અને જીવનને એ જ્ઞાન દેવા નીકળે છે. ઘરની જાગ હોલબા વિનં, દેશનું ભકુ કરવા નીકળી પડેલા અથવા કારકરો જાગ વધી પડ્યા છે.

તમે ધર્મી જનતા માનતા હો તો કુપક્ષ તેવાર કરો. એનું હવે કે એથી તમે ક્યાં જાવ્યા જાઓ, પણ તમારા વિચારો તમારાં સલાનો અને સ્વજનો દ્વારા જગતમાં હાવતા રહે.

જાગક માટે સસ્તુતમાં આત્મજ સજ્જ વપરાયો છે. એ આત્માના સરકારથી જન્મ્યો છે તે આત્મજ આવવી મહત્ત્વ કાર કરનારો. પુત્ર એટલે ઈશજો અને મનોરથનો વાસો, માણસના લેલી અને પ્યારનું સજન. એવામાં

લાગણી, ભાવના અને અનુભૂતિ છે

પિતા પુત્રને કહે છે કે અમારી ભિંમિઓ બધે તારામાં રહે છે એટલે અમારા અપૂર્ણ રહ્યાં કાચેની તારે પૂરા કરવાના છે માતાપિતાના હૃદયો એમના બાળકોમાં રાખેલા કોચ છે આનું એક મુદ્દર ધ્યાત છે એક વૃદ્ધનો દીકરો છાપરાના નળિયાં સમા કરી રહ્યો છે બપોર થઈ ગઈ જમવાનો સમય થઈ ગયો છે બાપા એને નીચે જમવા બોલાવે છે પણ એ આવતો નથી કામ કર્યું જ બાપ છે હવે બાપે એક સુક્તિ કરી એના દીકરાના નાના બાબાને એણે છાતીને તડકામાં મૂક્યો પિતાના પુત્રને તડકામાં લેતા જ ઉપર બેઠેલા દીકરામાં બાપનો ભાવ જાણ્યો એ કૂંકો મારી નીચે જાણ્યો પિતાના બાબાને છાતીએ બાપતા એણે પૂછ્યું : આમ કેમ કર્યું ? બાપે કહ્યું મને તારા માટે કેવો પ્રિય છે તે, તને જા રીત વિના કેમ સમજત ? તું નથી જાણ્યો તે માટે મને પુ થાય છે તે તું તારા પુત્રના હાજલામાંથી હવે સમજી ગયેશ બાપને બાપ સમજે

વિચારોનું તર બાપ અપુત્ર મૂકીને જાય છે બાપનાં અપૂર્ણ શુભ કામ પૂરા કરવા એ પુત્રનું કાલ છે આનું ત કરે તે પુત્ર કેમ કહેવાય ? માતાપિતાની શુભેચ્છાઓ પૂરી કરવી એ બાળકોનું કામ છે માબાપ બાળકો ઉપર એટલી લાગણીઓ વરસાવે છે કે એમનું કંઈ કરી પૂરું કરી શકાતું નથી.

તથે કહેયો કે જાગ્યને લીધે જમને જા જમું મનું
 છે પણ જાગ્ય જાણે તમારું હોય, પણ નિમિત્ત જો છે.
 મા-માપના ઉપકારનો જાણે. વાળવાનો જોકે ઉપાય છે એ
 માજાપ ખમંથી ચલિત થઈ હોય--જાગ્યાત્મિક હજનને
 જાણવા ન હોય જને તથે જોમને સાચા જને સારા માત્ર
 વરદ હર્ષ જાણે, જો માટે ઉત્તમ સાધનો પૂરું થયે, કે
 તથે તેમનો ઉપકાર કાઢે જાણે પૂરો કર્યો જણાય.

આવા પ્રકારના પુત્રો-સ્વજનો જેને હોય તે સુખ
વાળા કહેવાય તેથી તેમનાં સ્વજનો તેમને અનુકૂળ હોય એ
અને તેથી તેઓ સુખકાંક્ષી સારી પાંચે મળ્યા, કિંચકા ૧૫
યો છે

દીર્ઘદર્શી

ધર્મશીલતા આ સદ્ગુણોને આપણે સોપાન કહીએ તે વધુ મોત્તમ છે. શુભ આગળ વધારે અને સોપાન ઉપર હર્ષ ભય આપણે આ અગાઉ આવાં ચોદ સોપાનનો વિચાર કરી ગયા.

મર્ક કહે આપણે સુપસ નો વિચાર કર્યો હતો. આ શબ્દમાં કેવી કવિતા છે! પણ એટલે કુટુંબ અને પમ એટલે પાળ મોરચો દોષ ને જેની પાંખ કપાઈ ભય પીછા ખરી નાથ તો જે સુદર નથી લાગતો પીછાવાળો પાળવાળો માર કમ્પ કરે ત્યારે જ જે સુદર લાગે છે. હવનમા પલ્લુ આ પ્રમાણે સુદર પાળો દોષ તો આપણે ચારા લાગીએ, યોશીએ, છીડી સદીએ. આમ, આપણી આસપાસના સ્વજનો ચારા દોષ તો જ આપણે સુદર લાગીએ.

દીકરા સુદર દોષ તો જેનાથી નાપ અંગેનાથ, પલ્લુ રેવતાનો દીકરા દોષસો નીકળે તો જે નાપને લગવે માટે હલુ ઉ કે ખરાબ પુત્રના માળાપ મના કરતા, નિઃસત્તાન દોષ વધુ ઠીક છે. પુત્ર ન દોષ તો અપ્રસોસ

નહિ વસ્તુપાળ, વગર પુત્રનો બાપ હોવા છતાં સમાજનો
પિતા થઈ જાણુના શિક્ષકશર્મા સખ્ય મંદિરોનું સજન
કરી અમર બની ગયો.

બેનામાં બીજાને પાપવાનાં તત્ત્વ હોય તે મરો
પિતા આ અમમાં વસ્તુપાળને જુઓ. એણે જિભાં કોઈ
દેવચાક્રનાં દહેરાંને ઝીરવ જાપ્યુ સસ્તુતિને પાપક
જાપ્યુ જાણે એથી જાપણે માણુ જીવુ રાખી શકીને
બીજે મોટા વખત પહેલાં એક જાગ્રજ રૂપથી ત્યાં
છતની સુદર કારીગરી જેવા માટે આવેલાં તેઓ છૂંને
છતની એ સુદર શિક્ષકહોવાનું જવદોહન કરતાં મુખ્ય થઈ
ગયાં છતની બીજી કારીગરી જિભાં જિભાં જેવા કોરે તે
ચોક રહી જાય એટલે એમણે આ રસ્તો લીધા. એ વખતે
મને મનમાં થયું કે વસ્તુપાળ કેવો જાગ્રજ કે એણે
જાગ્રજોનેય એની જાણના સજનમાં લાંબા કરી લીધા.
જાણે લીધે, એ પુત્ર વગરનો છતાં પાપક પિતા બન્યો
બને જાટલા સૈદ્ધ થયાં છતાં જાપણે એમને એમનાં
સતાન જનવાનું ઝીરવ લઈ યાદ કરીએ બીજે.

સુપક્ષ શબ્દની જાણી કવિતા છે જાપણી પાંખ
એટલે જાપણાં સ્વજનો પુત્રો મિત્રો ચાતાવરણ વગેરે.
જાણે સુપક્ષવાળો માનવી ધર્મી આત્મા બની શકે છે,
એની પાંખો સારી તેથી એ ધારે ત્યાં જીવી શકે છે.

લીધેથી એટલે શું ?

સુપક્ષવાળા સોજાન વપરથી જાપણે દરે પદમાં

સેવાન દીર્ઘશ્લીતા' ઉપર જાવીએ છીએ. દીર્ઘશ્લી માણસ એ કાંઈ પણ કામ કરવાની તૈયારી કરે ત્યારે તે એના પરિણામનો જ વિચાર કરીને કરે જેનું પરિણામ સારું નહિ, એ કામ પણ સારું નહિ. આપણી પ્રવૃત્તિમાં જનાસહિત અને દીર્ઘશ્લીતા એક એઈએ કામ કરે. પણ એવું કે જેનું પરિણામ સારું આવે અને એના ફળમાં તમારી જાસહિત ન હોય.

‘કમળેવાવિહારમે મા પછેપુ કજાન આ આરેક વાક્ય છે કામ કરવું એ તારું કામ છે પણ માણસ તો આજે પરિણામની જાસહિતથી પાછળ પડ્યો છે કામ પહેલા પરિણામે માને એવા આજે લોકો ઘડી જાય છે એ માણસ આમ જાનો-પાઈ જવના કરે એ સારું કામ નહિ કરી શકે માણસનો ધમ એટલો કે કામ કરવું પણ તે સારું ને વિચારીને કરવું એની પાછળ દીર્ઘશ્લીપણું અને પરિણામની જનાસહિત એઈએ. આ ત્રિશી વાત નથી આ એ શુભો મળે ત્યારે કામ વધારે સુદર થાય એકનું સકલન થાય ત્યારે જ વધુ સફળતા મળે.

પશ્ચિતેર વરમનો એક યોગો જાણો વાગતો હતો એને એઈને બીજા માણસે પૂછ્યું કે તમે પશ્ય થયા છે; હવે આ જાણો વાગ્યો તો સિત્તે ક્યારે ફળશે ક્યારે અને તમે કોના ફળ જાણો ક્યારે? ત્યારે એણે પેલા બીતાના સૂત્રથી જવાબ આપ્યો કે જાણો વાગવાનું કામ મારું છે, ફળ જાણે બીજાને મળે. ખરી રીતે તો

તમે જ્યારે જાણિ વાવો છે ત્યારે જ તમને ફળ મળી
 જાય છે જ્યારે મળવાની સફળતા થઈ જાય છે તમે
 વીજની છાયા માટે, વીજને મુજ આપવાનો વિચાર કરો
 ત્યારે જ તમને સફળ ફળ મળી જ જાય

રોસાએ વિચારેલું કે વીજનાં વાવેલાં વૃક્ષોનાં ફળ
 મેં ખાધાં છે તો વીજાળેને માટે હું વૃક્ષ વાની જઈ
 કેમકે વીજ એનાં ફળ વાળી જાનદ માલે. એવે જાન,
 એની કૃતજ્ઞતાનો ભાવ લેવતો રાખવા જા કામ કરું
 જાનુ નામ રીશ દર્શાવજુ એવાનું કામ એને તમા વીજને,
 માનવજાતની પેઢીને સમાજને લાભ કરે માટે કરું છે

જનુ લાભ અને જન્ય કહેશ. કામ એવા કરે કે એના
 લાભ સારો હોય અને એમાં કહેશ જોછો હોય. થાક
 રાખજે કે કામ અને કહેશ, એ જે શબ્દોના જગમાં ફેર
 ડે કામ દેહ સાથે સજાપ પરાવે છે, કહેશ મન સાથે
 સજાપ પરાવે છે

લાભ વધુ હો અને કામ જોણુ કરે એ માણસ
 કામનો ભાર અને છે જા ભારી કહેવાય માટે કામ અને
 કહેશનો જામ ભરાવર સમજે. જ્ઞાન રાખજે કે જન્ય-
 કહેશ એટલે જન્યકામ નહિ. કામ તો કરવો જ જોઈએ.
 મુનિના વચનમાં કામા અને કામણુ એ શબ્દો વાપર્યાં છે
 તે જા દ્રષ્ટિએ આત્માની શુદ્ધિ માટે મનની મુક્તિ માટે
 જનુ સંકલ્પ કરે તે, કામ કરે તે કામા-કામણુ વચ્ચે

જા કામણુજનુ —————

અમ નહિ હોય તો તમને છુપનમાં મીઠાચ નહિ આવે. રસોવાની કરેલી રસોઈ કરતાં અમ કરી હાથે રાંપિલા સોજનમાં કોઈ છુપી જ મીઠાચ રહેલી છે. અમ પછી જૂળ, અને જૂળ પછી મીઠાચ આવે છે. આથી તો તમે સોજનમાં જમવા બેસો છો ત્યારે ભાર માસની જૂળ હોય એવું અનુભવો છો. ઠારણી તમે એ માટે પહેલાં અમ કરેલો છે. પરસેવો પાક્યો છે તેમ પૈસા માટે પણ સમજવું પ્રસેદ પાછીને એ કમાય છે તે જ પૈસાની ખરી કિંમત સમજો છો.

ધરાયેલાને જૂળવાનો ખાલ નહિ આવે. એ ભાવણ કરશે, કચન કરશે પણ એને અનુભૂતિ નથી, તેથી એનું કચન સુઢર નહિ બને. જેણે અમથી પૈસા પેદા કર્યા છે તે નકામે ખચ નહિ કરે અને સાચા કામમાં ખચતા બટકશે નહિ. એ તો જે ખાલ લાંબીનેય ધમમાં ચપરે છે.

ઝરીખાઈ એ મનની વસ્તુ છે નિષ્કનતા એ દુનિયાની વસ્તુ છે. જેનામાં નૈતિક કિંમત નથી, એ માણસ મનનો ગરીબ છે. માટે નિષ્કનતા કલે આવે, પણ મનની ગરીબી ન આવવા દેશો. જનતમાં ધનનાં સાધનો છતાં, ભ્રષ્ટ્ર જતાસ બહુ જોણા હોય છે. માટે કવિ માને છે કે—

સતોષથી છુપન ગુરુ એટલું તું ખો આપો
પર પર ઝરીની છે છતાં પણ રિશ જમોરી રાખો

માણસના છુપનમાં આ અમીરી આવે, તો સાધનો ન મળવા છતાં એ મનથી ઉન્નત રહી શકે છે. આવો માણસ કલે ધન વગરનો હોય છતાં મનથી તવગર હોય છે.

એક બિખારી હતો. દિવસભરની શીળ ભેગી કરી એ બાથો લેતો હતો, ત્યાં જોને બીજો બિખારી મળ્યો. એ વધુ ગરીબ બિખારી હતો. જોને પૈસાની માફક શીળ માગવાની કળા નહોતી આવતી. આતુ કુળ એક પૈસા બિખારીએ પાતાના કળકામાના પૈસા પૈસા ગરીબના ખોળામાં ધકેલી દીધા એણે એક કંઈ એ ગરીબને, પૈસાની વધુ જરૂર હતી એવ બિખારી તો હતો પણ મનને ગરીબ નહોતો; કિંતુ જમીર હતો આ જમીરી અને ગરીબી માણસના હિતમાં પડી છે

દીવદર્શી માણસ એ કાર્ક કામ કરે તેની પાછળ વિચાર હોય વિવેક હોય એ કે પૈસાં પરિણામને લક્ષમાં લે. જ્યાં ન કરે તો પ્રવૃત્તિ પરિણામ શૂન્યમાં જ આવે.

એટલે પ્રયત્ન કરે છે કે પ્રવૃત્તિ જોવી કરે કે જહુ લાભમાં જાય કોઈમાં, આ કોઈ એટલે ઉદ્દેશ વિઠ્ઠલા આવે એવું કામ ન કરે. પ્રવૃત્તિ માણસના મનને સ્વસ્થ કરવા માટે છે એ મન વૃદ્ધી થતું હોય, જોને આત્મધ્યાન થતું હોય, જોની સમાધિ વૃદ્ધી થતી હોય તો પચ્ચણાણુ ઝોડાવી પાણુ કાવવામાં પણ એટલું પાપ નથી; કારણુ કહુ છે કે સમ્પ્રસમાદિ વતિવાચારેણુ પચ્ચણાણુમાં પણ આ આગાર રાખ્યો છે પચ્ચણાણુ એ તો સમાધિને માટે છે માત્ર બાહ્ય પચ્ચણાણુ રહે અને જરૂરની વિવિધસમાધિ વૃદ્ધી થય તો જોનો જર્જર થાય ?

પ્રવૃત્તિ કરે તે કોઈકીન અને પરિણામે સુદર

દેવ એવી ક'તો તમે તે પ્રવૃત્તિ દ્વારા વિકાસ સાધી
શકો. એ ક'ર્ણ પછી મન વિચારોમા, વરોગમાં, ઘટે તો
એ પ્રવૃત્તિ પાછી વડોવવા જેવી પ્રવૃત્તિ બની જાય છે.

આપણા હવનનું પ્રત્યેક કામ રીપ ચિંતન માટે છે
આ ચિંતન વગર ઘટના ન આવે, જે માલુમ ખ'તો રીપ
દર્શા દેખ છે એ આલોક તથા પસલાક એ ને આવી
રીને મુખારે છે.

તલ ૧૧-૮-૧

વસ્તુના હાર્દનું દર્શન

ધર્મી આત્માનું ઠોઈ પણ પગલું ઉઠાવજિતુ ન હોય તેના કાલમાં છીછસપણું અને હલિંક આવેત ન હોય એ દીવ ચિત્તન પછી કાલ હાથ પરે છે આવેતનો લગ નમાં અવકાશ જશે. પણ ધર્મી માણસ એને વિવેકથી નાથે છે આવેતને એમ ને એમ અમલમાં મૂકીએ તો પરિણામ સ્વીકાર અસુકાર આવે.

માણસ માત્રને મુદ્દર જ ગમે છે મેલું ઠોઈને ગમતું નથી. ઘર પણ અવસ્થિત અને સ્વચ્છ હોય તો ગમે. અન્યવસ્થા મનને અને મગજને ખટકે છે ઠોઈ માણસ હાથમાં વગરનું ધિરે તો તે સાંભળતું આપણને ગમતું નથી, પણ એ એ રચનાપૂર્વક શબ્દો વાપરે, એની પાછળ વિચારણા હોય તો એનાથી આમા માણસનો પડઢો થઈ જાય.

માણસનો સ્વભાવ છે કે તે સાડુ પસંદ કર્યા વગર રહેવાનો નહિ. દુનિયાને પણ સાડુ જ ગમે છે દુનિયાને સારો

માણસ જ જમી છે A thing of beauty is a joy for ever આવી વસ્તુઓ સદાય આનંદ આપે છે

જગત પાસેથી આપણે જે ભાવની અપેક્ષા રાખીએ છીએ એવા આપણે બનતા નથી એ સુરક્ષિત છે આપણે ચાર રાખવું જોઈએ કે તમને જે પ્રિય છે એ જ જગતને પ્રિય છે તમને જે નથી જમતું તે જગતને પણ નથી જમતું

સંસ્કાર અને સંસ્કૃતિવાળો માણસ દુનિયા આખીને મળે છે. જગત પણ એવું બને એમ તમે હજી હતા હો તો પ્રથમ તમે એવા બનો તો તમે જગતને વધારા લાગશો. પણ એ વધારા પામતા પહેલાં, એવું મૂલ્ય આપવું પડે છે યોગ્યતા ત્યાગ કરવો પડે છે સદ્ગુણોને પ્રિયતા પડેલા માણસે યોગ્યતા બલિદાન આપવાનું પડે છે

તમે તો એવું હજી હો કે સાધુઓ સદ્ગુણો કેંગવે મહેનત કરે અને તમને એ વગર કશું એમ ને એમ મળી જાય; આ ક્યાથી બને? કેઈ તમારા વડી ભગવાનનો અપ કરે અને તે તમને પહેલો, એવી વાત કેમ બને? આને જાણવો અપ કરી શકિયાઓ પાસેથી પૈસા મેળવે છે. ધમમા પણ આ ઇનરપીટી લાખક થઈ ગઈ છે

As you sow so shall you reap વાલો તેવું વલે. અને કશું તેવું પામે. એવું ન કરે. તો ક્યાથી પામે? લોભ, આમલિના ત્યાગ વગર સદ્ગુણ એમ ને એમ મળી જતા નથી એમ ને એમ કશું નથી મળી શકતું તો શુ

સત્યવાન વખતે મક્કનો માલ જાપી દેવાના છે ?

આત્માના વિકાસ માટે, સદ્ગુણ મેળવવા માટે ત્યાગ કરવા તૈયાર થવું જોતું નામ દીપદિ-આત્મા જે કે જે જોવાં કાર્યો કરે કે જેનાં પરિણામ સુદર જ આવે જે માણસ આ લોકનો જ નહિ પણ પરલોકનોય વિચાર કરીને હવે ॥

માનવજીવનમાં જે મળ્યું છે જોને જરૂરી નાજરો તો ના કેઈ નહિ કહે, પણ જોનાથી આવતી કાલ ન ભગદે જે જોલે; નહિવર પાછળથી પસ્તાવાનો સમય આવશે છેવટે જ્યાં જવાનું છે ત્યાંને માટે હવેનામાં કંઈ નહિ રાખે ? જલુ મળ્યું છે તે કંઈ સવ લોચ માટે નથી, ત્યાગ માટે ॥ આજે ત્યાગ કરે અને કહે વખતે તે મગશે જે પરલોકનું ધ્યાન રાખે છે તેનું આ લોકનું હવન પણ પછી સુધરી જાય છે

જેને પરલોકનો સવ નથી, જે પરિણામની સુદરતાનો વિચાર નથી કરતો તે ખમ સમાજ અને પિતાની બતને નુકસાન કરે છે. પરલોકનો વિચાર કરનાર સત્વવાદી, જ પરિશદી હોય છે. જોઈએ પરિશદ રાજનાર માણસ સમાજ ને રૂસતો નથી. આ રહેને તો છેવટે જાણી નામવાનો છે જેમ સમજા જે માણસ સંયમી હવન ગાજશે; સમાજને સંયમની સુવાસ આપશે.

જેને પરલોકનો સવ છે જે આત્માને મેલો નહિ રવા રે જાણી તો જગતની દિગ્ગંધી છે જગત તો કહે

૩ ' આ લોક મીઠા, પરલોક કેાલે લીઠા ।' માટે મેગવાય એટલુ મેગવેા અને ભોગવાય એટલુ ભોગવેા. એટલે તમે ભેશો કે પરલોકના વિચારને સમારનો ત્યાગ છે પેલાને રાત્ર છે

કાલનો વિચાર સૌ કરે છે અને કરવેા ભેઈભે. વિદ્યાર્થી કાલના પાઠ તૈયાર કરે છે કુમારાવધામા કુવા નીનેા અને મુવાની જવા મુલાપાનેા વિચાર માલુમ કરે છે તેમ દીપદિવાળા માલુમને આવતા જન્મનેા વિચાર કરવાનેા છે

રાજકુલીના ધના યોને ચાર લીકરા છે વૃદ્ધ થયેા, અને એને વિચાર આન્થેા, કરોડના મુખશ્રાધન મૂડીને જમાનુ છે એલે વિચારુ કે શ્રી સારી તો કુટુંબ સારુ પુત્રા એન્થે તો બચ્ચર ભાષા પ્રવૃત્તિમાં મમ્મ; પણ શ્રી એટલે પર. માટે જ કહું છે કે ગૃહિણી ગૃહમુખ્યત ગૃહિ ધ્રુ સરકારી પવિત્ર બ્યવસ્થાવાળી, સૌમ્ય હોય તો બાપુ પર મુદર બનવાનુ થોઠે મામુ કે વટુએ સારી હશે તો લીકરા કેાલે બાપી હશે.

એલે પરીણા કરવાનેા વિચાર કર્યાં ચારેય વટુએને ભોલાવી કહું કે જમિ દવે પાત્ર પાન થઈાં હીએ માટે બત્રા કરવા તઈએ હીએ. લેા, જમના આ પાચ દાણા માથવએ; એને હાનની મૂડી ગણએ

આમ ભોલાને થોઠે દરેક વડુને જમના આ પાચ દાણા આપ્યા પડેલી વટુએ વિચારુ કે થોડની આઠે જુદિ નાની

લાગે છે આ દાણાને વળી લગનની મૂઠી શું મળવાની ?
 એટલે એણે દાણા ઉકેલ્યામાં ફેંસી દીધા. બીજા વડુએ વિચારું
 કે વડીલોની આ કદાચ રક્ષિણુ-પ્રચારી હતી; એટલે એણે
 મોંમાં નાખ્યા. ત્રીજાએ વિચારું કે ઠેસા છે તેા અનુભવી,
 સાચવજો કહેણ છે ખાટે એની પાછળ કંઈક કશું
 હતું; એટલે એણે નાની દાળદીમાં દાણા મૂકી તિલેરીમાં
 સાચવી રાખ્યા.

પણ ચોથી ભારે લુહિયાળી હતી. એને ભાઈ જેને
 મળવા આવેલો એટલે એણે એને દાણા આપી દીધા ને
 કહ્યું કે આને સારી જમીનમાં વાવજો એમાંથી એક વરસે
 ૫ દાણા થયા, તેા બીજે વરસે પચાસ હજાર દાણા થયા
 અને દસ વરસે દાણાથી કેાઠાર ભરાઈ ગયો.

બચામાંથી યેસેા પાછો આવ્યો ત્યારે યેસાએ વડુ
 બોલે સાચવવા આપેલા દાણા પાછળ આખા પહેલીએ
 કહ્યું “ યે તેા ફેંસી દીધા એમાં રાજવા જેવું શું હતું ?
 કહે તેા કેાઠારમાંથી નથા ભરી આવ્યું ”

૪૯ કહ્યું તમારું નામ ઉજ્જિવાળી તમારે વરનેા
 કશું કહેવો પર સારસુરે રાખવું ”

બીજાએ કહ્યું : હું તેા મસાદ માનીને ખાઈ ગઈ

૫૦ કહ્યું : તમે ખાઈ મથા એટલે તમારું નામ
 ભસિયા તમારે રસોડું સાચવવું

ત્રીજાએ કહ્યું : “ યે તેા સાચવીને રાખ્યો છે ” અમ કહી

તિલ્લેરી જોલી દાબલી ઉપાલી સસરાને દાણા આપ્યા.

વૃદ્ધે કહ્યું 'તમે આનું રક્ષણ કયું છે તમારું નામ રક્ષિકા તિલ્લેરીની આવીએ તમારે રાખવી. ધરતુ બધું હવેરાત તમારે સાચવવું "

શિશીએ કહ્યું : મેં તો મારે પિયર મોકળ્યા છે એ એમ નહિ આવે જાણ મોકળો તો બરાઈને આવે '

વૃદ્ધે પ્રસન્ન થઈ કહ્યું : તે વૃદ્ધિ કરી, વધારા કર્યો. વારુ નામ રાહિણી. કુટુંબનું સવ સંચાલન તમારે સંભાળવું ' એમ શુભ પ્રમાણે અવસ્થા મોકળવાઈ

શેઠે એવું કે શિશી વદુએ દીપદિદિ વાપરેલી હતી એવું એવું કામ કયું કે તેથી પરિવાર મુદર આવે કામ તો બધાં કરે પણ એની પાછા વિચાર નેઈ એ. હલમ પણ એ/ઘો તો વિવેક વાપરે જ છે ને । બે જુદા જગ્યા થયે છે બાજકને મૂ. વાનો જાને પાકા મૂડવાના એક જ જગ્યા બેડે માટે ન આવે

જ્યારે માણસમાં આવો વિવેક આવે છે સમજતું આવે છે ત્યારે હવનમાં એના મૂંઝો બદલાય છે પછી એ એવા કામો કરે છે કે એની કલ્યાણ જોઈએ થાય; જાણ વધુ થાય.

રોની ચાર વદુઓ-ઉજિજ્જા બગ્ગિકા રક્ષિકા અને છેલ્લી રાહિણી. દરેકની વિશિષ્ટતા હવનમાં તરી આવી. પણ રાહિણીની પ્રમાણી લીમણ ગુદી જ હતી એવું પાતાના

કામથી પોતાનું જે નહિ પણ કુળનું જીવન વધારું

જે દીવ દક્ષિણથી હતી. જોને દાણા આપ્યા હતા કામથી, પણ જોણે પાછા વાળ્યા ગાંધારીને. જામ હવનમાં ચોડુ મળે તો પણ જોને વિકસાવીને હવન કરે. કામ જોવું કરીને કે કોઈ સોનું સાડુ જે વાદ્ય આ પાંચ મહત્ત્વ વિજય અને જુદી માટે દીવ દક્ષિ આપણા ખમ હવનમાં જૂળ જે આવરવક છે

વિશેષણ

પરદરમો સદ્ગુણ દીવદશિવાનો આપણે જોયો. દીવદર્શી માણસ તત્ત્વજ્ઞના લાભને નહિ, પણ લાભી વિચારણા પછીના ત્રાણ પરિણામનો વિચાર કરી કામ કરે છે. જે આજની આત્મ, આવતી કાલને નહિ બચાડે આજે માણસ મમ કરે તો કાલે જોને કુળ મળે. જે આવતી કાલ માટે આજે જરાક સહન પણ કરવું પડે તોય પ્રેમથી સહન કરે. સહન કર્યા વગર કાર્ક મળે નહિ. આજે સહન કરી, આત્માના દિવ આત્મ કાલને મુખારે તેનું નામ દીવદર્શી.

હવે સોજમો સદ્ગુણ જોઈએ જે છે વિશેષણ. વિશેષણ માણસ જોની સામે જે વસ્તુ આવે તેના ગુણ જોને દોષ તારવી શકે છે. આ કામ મુશ્કેલ છે કારણ કે આપણે તો કોઈની જોકાદ વાત ન બોલે તો જે આખી બચ્ચિતને જ રેડી કાઢીએ છીએ. વિશેષણ કદી સમગ્ર બચ્ચિતનો વિશેષ ન કરે. જે તો વિચારે કે જોના જોકાદ દુષ્ટ ગુણ સંબેળીય પણ સદ્ગુણો જોનામા છે શોકથી જેમ સોનાનો દબા જોને તેમ જો તો સામાની નિશિષ્ટતા સ્વીકારે. જે બચ્ચિતનો નહિ, પણ જોના દુષ્ટ ગુણો વિશેષ કરશે. આ વાત ક્યારે બને? ક્યારે જોનામા ગુણોપની સમીક્ષા

કર્ણના શક્તિ હોય ત્યારે.

ઠાઠવાર વિરોધ થાય તો એ વાત પૂરતો જ વિરોધ રહેવા હો; પણ એ માણસ જોકેને ખાતર સામાન્ય નબળાણુ યુવો સામે, જાણી બ્યક્તિ સામે વિરોધ કરે છે તે કદી ઉદ્ધેષ સાધી શકતો નથી. બાકે બાકા મતલબોને લીધે મનસેદ વધવા લાગ્યા છે અને અનેક ગરબેમાં, સંસ્થાઓમાં મતોના ઝગઝગ ચાલ્યા છે. બાપણે તો એ એવાનું છે કે નબળાણુમાં એ બાપણે જોઈમત હીજે તો જોટલી જામતોય તો સામે મળી કામ કેમ ન કરીએ.

હવેની પાસે પાણી અને દૂધ સેચાં કરી મૂકે છે એની વિશિષ્ટ શક્તિથી એ દૂધ પી બચ છે અને પછી છેડી દે છે એના આ કાર્યને માટે વિવેક શબ્દ વપરાયો છે. બાપણી પાસે પણ હવેના જેવી બાલ દેવી જોઈએ, જેથી બાપણે ગરામમાંથી સાકુ લઈએ અને ગરામને છેડી દઈએ. વિશ્વમાં ગમે ત્યાંથી સાકુ મળે તો એ લઈ લો એ માણસ આમ નહિ કરે તો વિશ્વનું કેટલુંક સાકુ એની પાસેથી સંપત્તિ બચાવું છે. સાકુ લો અને સાકુ ન સમજાય તો નમતપૂર્વક સમજવા પ્રયત્ન કરો.

કદી કરિમદ્રજાઈ જોટલો મેવાદના અત્યંત સુખ્ય વિકાસ, પણ એમણે જોકે નિયમ રાખેલો કે સાકુ મને ત્યાંથી લેવું અને ત્યારે સાકુ ન સમજાય ત્યારે સામાને પૂછવું—એના શેષા ધઈ જવું.

જોકવાર એમણે જોક સાખીને જોઈ એ 'બહી દો

સકી એમ જાણા ગોખી રહી હતી કેરિભદ્રને એ સમજાવુ નહિ એટલે એ પાસે ગયા અને અથ પૂછ્યો. શિષ્ય બનીને, ગુરુ બનીને નહિ. જાણે તો ન આવડે તો હોમ દબ કરે છે અને ગુરુ બનીને શીખવા માગે છે શિષ્ય બાવે નહિ. ગુરુ બનીને એ વિદ્યા શીખવા અથ છે એને વિદ્યા મળતી નથી, અને કદાચ મળી અથ છે તો એને કામ લાગતી નથી. નહ, શિષ્ય બનીને વિદ્યા હો તો એ સંતુષ્ટ બની શકે છે એના જેવી બીજી કોઈ ધીજ નથી. દુનિયાની બધી વસ્તુ માણસને મારનારી છે, માત્ર વિદ્યા એક જ એને તારનારી છે વિદ્યા / જો વખતે માણસને સદ્ગતિએ લઈ જાય છે વિદ્યા મેળવવા શિષ્ય બનવું પડે છે, આ વિદ્યારૂપી નીકામી આપણે જાવસામર તરી શકીએ છીએ આ માટે આપણામાં વિનય અને નમ્રતા જોઈએ.

ઈત્યાદિ જ્ઞાન પાતર કૃતશાનય ગુરુ ગણેદો એમના ધોવીસ ગુરુઓમાંનો એક તે કૃતશા એની પાસેથી એ વ્રજાદરીનો શુદ્ધ શીષ્યા હસ એમનો બીજો ગુરુ એની પાસેથી એ વિવેક શીષ્યા બનશે. પણ એમનો ગુરુ એની પાસેથી તેઓ ધ્યાનની એકાગ્રતા શીષ્યા હેતુની પ્રાપ્તિ માટેની આવધાનતા તેઓ કામઠા પાસેથી શીષ્યા એમણે વિધના પ્રાણીએને જામ ગુરુ બનાવ્યા અને શીષ્યા પણ આપણે તો જાણે માનવીનેય ગુરુ નથી બનાવી શકતા. આપણે જાણે ગુરુઓને પણ ગુરુ નથી રહેવા દીધા તો શું શીખી શકવાના છીએ ! જાણે તો આપણે તો ન ગુરુ થઈ રહ્યા છીએ.

કપાને માટે એક બાકીમત્ર બાવે છે એમાં ૧૮ શબ્દો છે. આ મત્ર સમુદાય છતાંય એ એ ઝેર વૃક્ષે નહિ તો બાકી છેએ તેને 'ન-શુશ' કહે. આ શબ્દ સાંભળી એ પોતાનું માથું ઝિલા ઉપર પાછડે છે અને મરી જાય છે. એનાથી એ સહન થઈ શકતું નથી. આપણા નરુરાખણ માટે આપણને આજે આત્મ લાભે જાણ ?

પણ આજે શુક્ર એવું વચ્ચે જ ક્યાં રહ્યું છે ? જે માણસ પોતાને પશ્ચિમ માને એ બીજા પાસેથી શું થઈ શકવાનો ? આત્માના ઉત્થાપ માટે જનારાને તો જાણક જેના નિર્દોષ બનીને જવું એઈએ. કરિભદ્ર બાળકને જાણે પેલી સામી પાસે જવા અને જઈ પૂછ્યા સામીએ આ વિદ્યાનને પોતાના શુક્ર પાસે મોકલ્યા. કારણકે એ પદ્ધતિ નવા બચાવ કરતા શુક્રને કરિભદ્ર સહને પ્રતિષ્ઠાપ ક્યાં અને રીક્ષા આપી પછી તો એ શાસનમથાવક મહાન આચાર્ય શ્રી કરિભદ્ર સુરીશ્વર થયા. પણ તેઓ પેલાં સામીને ઉપકાર ન મૂક્યા. કારણકે માનદશક એ બન્યાં કરતાં તેથી જ એમણે એટલા પ્રમાણે લખ્યા તેને જાતે પોતાની ભતને શાન્તિ-સુત્ર સામીપુત્ર વરીકે એ પોતાને એમજાણે છે. જાવા સમય આચાર્ય પણ સામીને શુક્ર માને છે.

કેઈએ આચાર્ય કરિભદ્રને પૂછ્યું કે તમે કપિવત્તા ભજન કરતા અને મહાવીરના ભજન કેમ બન્યા ? ત્યારે તેમણે જવાબ આપ્યો કે મારે મહાવીરનો પક્ષપાત નથી, કપિશ્વર ઉપર દ્રેષ નથી. શુદ્ધિપૂર્ણ જેવું વચન કરતું તેનો મેં સ્વીકાર કર્યો છે. આજે તો માણસને કાંઈ જમી જોતો

માટે રાગ બજે છે અને ન ગમે તો બેના દેવ કરે છે
ખરી રીતે માણસે આ બેની વચ્ચે રહેવાનું છે ખીલુ અને
પવત બેની વચ્ચેથી વસ્તો કાઢવાનો છે રાગ બે ખીલુ છે
દેવ બે ટેકરા છે ન રાગમા રહેા ન દેવમાં વચ્ચેનો
માધ્યસ્થ જાણજ આપણે કેળવવાનો છે

બેનાં વચ્ચેના શાશ્વો છપન અને જનુભવ સાથે
મધ્યમેશ્વરાં સાથ, જે આપણી જુદિમા બેસે અને જે
વચ્ચેના જ્ઞાનથી સાચાં જાણે તેનું કાચ સ્વીકારવું હરેક વાત
સમજવી બેઈએ, પછી સમજાવે અને સારી જાણે તો
છપનમાં ઉતારી શકીએ છીએ. આજે માણસો સમજ્યા
મથલ કરતા નથી અને તેથી છપનમાં ઉતારતાય નથી.

પૂજા, સામાયિક વગેરે જઘાનાં સાધાં મૂક્યો સમજે.
બેનો અથ સમજે જાવ સમજે. પછી બે જોતથી તો
કોઈ નહિ જાણે. જગવાનની વાતો આવી રીતે વિચાર્યો
તો જૂન સજ્જ ને સારી છે આજમ અત્યંત સરજ છે
મુતર ॥ પણ આપણે બેને સમજ્યા સમજ જ કાઢતા નથી.

છપનનું પરમ સત્ય હરેકને મળી શકે એમ છે કાંઈ
કે બે સજ્જ છે માટે કહ્યું છે કે જે મને સમજાવ છે
તેનો હું સ્વીકાર કરું છું એવું વિચિત્ર જનનું છે બેણું
વસ્તુને ગુણ-ધર્મ જાણવો બેઈએ. આ કાચ પદ્મપાતની
જાણના વિના યવું બેઈએ. અપદ્મપાતજાણે બે તમિ ગુણરોપનો
વિચાર કરે તો ધર્મને માટેની જાણાત આવે. માણસ
વિચિત્ર દોષ તો આ જાણે જ્યાં મુખી બે નહિ જાણે,

ત્યાં મુખી ખમની ચોખ્ખતા નહિ આવે. જ્યાં ચોખ્ખતા એટલે પાત્રતા જ્યાં ચોખ્ખતા ન હોય તો પાત્રમાં મળેલી વસ્તુ ટકી શકે નહિ. એટલે જ્યારે વિશેષજ્ઞતા આવે છે ત્યારે માણસના મતામક, દુરામક, પક્ષપાત રહેતા નથી.

જાણે તો એક આમમાં એક જ ખમના જે ગચ્છના હોઠો. હોય તેની વચ્ચે પણ મતભેદ ને મનભેદ થાશે છે. અખતાની પરપણ થાશે રહી છે. મારો મચ્છ મારો માચ મારો પંચ જણાવવાનો મોકલ્યો છે ત્યાં જો હોઠો સમાજને શું જાણી શકશે ?

માટે વિશેષજ્ઞ જની આત્માને દુષ્ટ, ઉત્તર જનારે, જે શુદ્ધી કરેલ હોય એનો સ્વીકાર કરો. શુદ્ધનો સ્વીકાર કરો. એટલે જીવનમાં ઉદ્ધાસ અને પ્રકાસ આવશે. ખમને મહાસિંહને પહેલવાને માટે વિશેષજ્ઞતા એક પરશિયું છે જે જીવનમાં આવશે એટલે દૃષ્ટિની વિશાળતા આપોઆપ આવશે.

ઇમાની જાણતું પાણી દુનિયાને ઇમા એવડી બલે છે. પાણી જલાર નીકળે છે ત્યારે એને દુનિયા માળા એવડી લાગે છે. એવું પાણી ને જાણો મજલાં, જનવ જાતકમાં જીટે છે અને જાણ સારને ગુજો છે ત્યારે એને લાગે છે કે દુનિયા તો વિશાળ છે એની ઉપરનું ઠોચકુ તુટે છે ત્યારે એની દૃષ્ટિ વિશાળ અને છે જાણ્યા મરજ જુદી અને જાણની આસપાસ જાણાં ઠોચકાં જાણ્યાં છે. જે તુટે ત્યારે જ જગતના પદાર્થોની જનવતા સમજાય.

વૃદ્ધાનુગામી

આપણે જ્યેષ્ઠ કે યમ કૃપી રત્ન મેળવનાર વિશેષજ્ઞ હોય. મુગ માણસ વિશેષજ્ઞ ન બને ત્યાં મુખી સારાનરસાને વિવેક નહિ કરી શકે; અને જો સારાનો સ્વીકાર કરી ખરાબનો ત્યાગ પણ નહિ કરી શકે વિશેષજ્ઞ હોય તો મોત્ર અને ખેળ, તથા સાચા અને ખોટા વચ્ચે વિવેક કરી શકશે. તમે વિશેષજ્ઞ હો તો બા વિવેક આવે. બાને માટે સુદ્ધિને કસવાની જરૂર છે આંધળિયા કરી હોટ મૂકવાનો કમ્પા અર્થ નથી.

કોઈ પણ વાતને સાંભળ્યા પછી પ્રજ્ઞાથી વિચારે. આલોચના કરે. કંઈક વાતનું શવળ મનન નિરૂપ્યાસન શોધે. આવે. આત્મા વિશેષજ્ઞ હોય. જોવા માણસ દુનિયાના નિશિષ્ટ વર્તરને તમે ત્યાથી ચાંપી કાઢશે. સાફ હશે તે લઈને અતરમા ભરી. કમ્પા બેગી પડેતાં બાની ફેફા રેવાની નથી હોતી, બામ ખરાબની વચ્ચે પડેલું પણ સાફ હોય તો લઈ લે.

બ્યારે બા પ્રજ્ઞા વિશેષજ્ઞતા આવશે ત્યારે આરા ખોટાનો વિવેક સરળ બનશે. મૃતુ હોય છતાં ખોટું હોય

તો જોનો ત્યાજ કરે. સાડુ પાત્રી જો પ્રાચીન હોય કે
અર્વાચીન પણ મહત્વ કરે. જે અનિશ્ચિત છે તેનો
સ્વીકાર કરે.

વૃદ્ધાનુજ હવે પાત્રીનો સદ્ગુણ છે તે વિશેષતઃ હોય
તે વૃદ્ધોનો અનુચિત મને. તમને હોરનાર અને પ્રેરના
આપનાર કોણ છે? વૃદ્ધો જેણે માત્ર જોયો છે અને તેની
ઉપર આદેશ છે જે બીજાને માત્ર બતાવી શકે એમનું
અનુકરણ કરે. તો એમનું કરેલપણું અનુભવ મળે અને
માણસ ઠોકરમાંથી બની શકે જે માત્રના જે બહુમર
હોય છે તેથી, માત્રમાં આવતા શબ્દ આપણને જે
બતાવી શકે છે ખાદ્ય-બીજામાંથી જે પસાર થયેલો હોય
તે રસવાનો સોમિયો થઈ બીજાને માત્ર બતાવી શકે છે.

કેટલાક કહે છે કે વૃદ્ધોના અનુભવ અમને નથી
જોઈતો, અમારે તો બંને અનુભવ કરવો છે. પણ હોર અને
પ્રેરિતના મંઈ અનુભવ અને અનુભવના હોય? જોના અનુ
ભવ કરનાર ઠોકર ખાદ્ય છે અને એમાં પાત્રી પણ પૂરતી
થઈ જાય છે. આટલા માટે આપણને કહેવામાં આવ્યું છે
કે મહામનો વન ગતઃ સ પચ્ચાઃ । મહાવન એટલે જેનામાં
મહત્તા છે જે વિશિષ્ટ તત્ત્વવાળા છે એવાને પચ્ચે
બાંધીએ તો જે આપણને ખાદ્ય દેહમાંથી અમારે

જા. વૃદ્ધ એટલે પાત્રી વાળવાથી થત વચરનો નહિ.
જા. વૃદ્ધત્વને દેહ સાથે સંબંધ નથી, ઈશ્વર સાથે સંબંધ
નથી.

એક શબ્દની સહાયતા એક શેઠ જાન્યે શબ્દને એને પૂછ્યું કે તમને કેટલાં વરસ થયા છે? તમારે રીકશા કેટલા છે? તમારી સંપત્તિ કેટલી છે? શેઠે કહ્યું કે મારી ઉંમર ૬૫ વરસની છે- રીકશા કેટલા છે એની મને ખબર નથી; સંપત્તિ આલીસેક રૂબરૂની છે હોઠો એને બહુતા હતા તેથી એની જા ત્રણેય વાતોથી રાજસભાને આશ્ચર્ય થયું તોટુંક થયું શબ્દને સ્પષ્ટતા કરવાની જાના કરી.

શેઠે જે વર્ણોની વાત કરી એ બુદ્ધ અર્થની હતી. એટલે જ્યારે વાવણી શરૂ થઈ જેવી શરૂ કરી જ્યારથી ઇન્દ્રિયોને હવવાની શરૂઆત કરી, આત્મજુદ્ધિ બની, તે કાળથી વધતી શરૂઆત. બાહ્ય તો હવનનાં જે વર્ણો જાહેર, નિકા બધા મૈથુન અને પરિશ્રમમાં જ્યાં તેને મેળવ્યું છે? જ્યારથી માણસના હવનમાં ધમ બીજ વધવા લાગે, ધમને એ સમજે ચિંતન, મનન, ત્યાગ અને સમમ કેળવે ત્યારે એ ધમ માર્ગે વળ્યો જણાય પછી આવે ધર્મી માણસ, જાહેરની ધર્મમાં કે રસની અસુખિતા સમજ ન આવે. જીવને ચિંતનથી છૂટે જાપને સમજે અભય રહે; કામ બાજે ત્યારે વિચાર કે શું હું પશુથીયે અધમ! અને પરિશ્રમ હોવાને ત્યારે વિચાર કરે કે હવનનાર સમજ કરવાનું જ કરું તો મારામાં વિવેક શો? બેલે જા પાશ ઉપર વિજય મેળવ્યો એલે સમજવું કે એનામાં ધમનું બીજ વધાયું છે જાહેરનો પક્ષો કરી, તે અસ્થાયી છે જાહેરનું ચારિત્ર તો ઘણું જતાવે પણ તે માત્ર દેખાવનું

અમ્યક્ત્વ હોય ત્યારે જાદરનો પહોડો આવે છે પછી ફરે
ઠામમાં આવવાનતા આવશે. હું કહું તે કેટલા બળે છે ?
એ આવના આને વધુ બાંધી રહી છે પણ પ્રદયનની
આવનાથી સ્વદયન નથી આવતું અને ખડુ સ્વદયન
કર્યો તો જાદરના પ્રદયનની જરૂર પણ નહિ રહે પણ
આ બે ધ્યાનો સાથે ન રહી શકે કાં તો પ્રદયન કરે
અને કાં તો સ્વદયન તરફ વળે

આવે જુદા માણસ જાદરના આત્મા તરફ વળેલા
હોય છે એટલા માટે એને પરિપાક્ય જુદિ કહ્યો છે
એનો અર્થ એ કે તેવો જુદા પરિપાક્ય જુદિવાળો હોય
એની વાતોમાં મીઠાશ હોય; એનામાં કદુતા ખટાશ અને
સહેલાયજી ન હોય. પાકેલી કેરીનો સ્વાદ સૌને મીઠો લાગે
છે એમ, એની વાતો વિચારે સાંભળી આનંદ લાગે તે
જુદા એનામાં આવું ન હોય તે માણસ એના દેહવદત્વને
લજે છે

આને જુદાના વાળી વિચાર વતનમાં આ પરિ
પાક્યતા મીઠાશ છે જરી ? એ ન હોય તો છપનને એકદે
એકલા ફરી પડે. આને તો જુદાવસ્થા આવતાં માણસમાં
કદુતા આવે છે જરી રીતે તો આને વળતે જિહ્વીના
અનુભવો લાંબા પછી, એણે યાત્રિના સમુદ્ર અને વાતસલ્પના
સાગર બનવું એઈએ. એણે તો સારી હવા રેલાવવી એઈએ,
વજાએ કદુતાથી ભારફળ ન બનતાં, પ્રસન્નતાથી વાતાવરણ
હળુ બનાવવું એઈએ. આને માટે પરિપાક્યતા જરૂરી છે

આવા વૃદ્ધે તપ ઉપવાસ જ નહિ પણ તિતિક્ષા સહનશક્તિ કેળવવાની છે શક્તિ કરવાની છે અને કાપા પર કદ આપે તો પણ સહેવાનું છે સહન કરવા માટેનું સામૂહિક નામ જોડશે તપ માણસ નેટલું તપ કરે તેટલો તે પ્રદાવ છે આ તપ ગમે તે જવસ્થામાં શક્ય છે

કાળા વઘાર્માં પાણી જરો તો જો ફૂટી જશે અને પાણી પણ ચાલ્યું જશે પણ જોને ત કો મળે તાપ માધી જો પસાર થાય ત્યારે ટકોરા સહન કરવા જો શક્તિ થાળી થાય છે તાપ પછીથી જ ચોખ્ખતા આવી શકે છે અને ધમનું ઇવન સરળ બને છે

માણસ યોગ્યક શાનથી પૈસાથી અધિગારથી જ ધમ આચરવા માટે હાથક નથી સર્પ શકતા જો બધાનું રૂગ તો સાધતા અને તિતિક્ષામાં પરિણમવું જોઈએ પછી જો ગમે તેવા કુ જોથી પણ ફૂટશે નહિ કે ફાટશે નહિ જમા અમૃત રહી શકે જેવું પાત્ર બનવા માટે આ તપ તિતિક્ષાની ખાસ જરૂર છે જોલે તો સહન કરવાનું છે અને કહવા કૂટલ પી જવાના છે માણસ જ્યારે આવી જાતના છ જાણ અને છ અવર તાપમાંથી પસાર થાય છે ત્યારે જોનામાં ખરી પૂજા આવી શકે ૩ અતરિક તપ પ્રાચલિત વિનય નૈયાયન્ય, સ્વાધ્યાય ધ્યાન અને કાયોત્સર્ગ તથા જાણ-અનશન ઉજોદરી વૃત્તિસંસેપ કાયકદેશ સસત્તામ અને સચિનતા છે

આમ તપની ઉપાસના દ્વારા જો તપોવૃદ્ધ ડોષ,

જ્ઞાનની ઉપાસના દ્વારા જ્ઞાનવૃદ્ધિ સુલભની ઉપાસના દ્વારા આરિગ્મવૃદ્ધિ હોય. જનકે રાજાને એકવાર શિવમાં સ્વપ્ન આવે છે એમાં એ કહે છે ને જિજ્ઞાસી બને છે માગી શકેલા જનાજથી પેટ ભરે છે વપેલું થોડુંકે સાંજ માટે ફાંટી શકે છે ત્યાં લક્ષ્યા લક્ષ્યા એ આપણા આવે છે અને એની ઠેકઠથી પાત્ર ફૂટી જાય છે. જન્ન બાદ્યુ જાય છે જનાજ પૂજમાં મગતાં એનામાં સર્વ જાતો ને ત્યાં એમની જાણ શિવની ગર્ભ ભુજો તે એ રાજમહેશમાં પદમમાં સુતેલા છે અને નોકરો જમા કરી રહ્યા છે.

બીજે કિવસે રાજસભામાં એ બધા વિદ્વાનોને પૂછે છે કે વત્સ સત્યં વા વત્સ સત્યમ્ ? અ સાચુ કે તે સાચુ ? કેઈ જવાબ નથી આપી શક્યુ એ ઉત્તર ન આપી શકે તેને એ કેમમાં નામે છે ત્યાં મહાવિદ્વાન અપ્તાવક સભામાં આવે છે એનાં આંતરે જાણે વાંકાં એઈ સભા કસી પડે છે આમ બધાને કસતા એઈ અપ્તાવકે પશુ કંઈવા લાભા.

રાજાએ એમને પૂછ્યુ કે જમને સી તે વમાસં વાંકાં જાણે એઈને કસ્યા પશુ તમે શા માટે કસ્યા ? એમણે જવાબ આપ્યો કે જાહી બધા ચમારો સેમા જવા છે તમે એ ચમારોના રાજા હોવા છતાં જનાઈવિદેહી તરીકે જોજાઓ છે બાકીને કુ કસ્યો.

રાજાએ એમને પૂછ્યુ કે જમને ચમાર કહેનાર તમે કોણ ? એમણે જવાબ આપ્યો કે મિં તમને ચમાર કહ્યા કાણુ કે તમે સીએ મારી ચામડી એઈ માત્રુ ચામડુ

માત્ર ભેદ અને હેસવા લાખ્યા; કોઈએ એની અદર રહેલ જ્ઞાનભોધ, વિન્ય જ્ઞાતમાને એવા પ્રવલ ન કરે. આમણે કોણ જુએ ? ચમાર તમે પણ અહીં લેવા થઈ એમ આમણં જ જુઓ છો ને ?

આપણે પણ લોકોના રેલ ભેઈએ છીએ; બાહ્ય રૂપને ભેઈએ છીએ. આપણી જાણ પાસે માત્ર રૂપરમને આધાર જ આવે છે પણ એ આપણે અદરના આત્માને એવાની દિગ્ધિ નહિ કેળવીએ તો આત્મજ્ઞાન આવશે ક્યાંથી ?

તાની એવી ક્ષીરિને જ જુઓને ! એનામાય તમાય એવી, સુખદુઃખની જાવના પડી છે સુખને એ બાહે છે મગપણ એનેય મગે છે એનેય તરકો નથી મમતો, એનેય જાણની શંતિ ભેઈએ છે બાવી ક્ષીરિને એતા, આપણા જ એવા આત્માનુ આપણને જ્ઞાન બને છે ખરું ? એના એવા બીજા પ્રાણીમાત્ર પ્રત્યે સમજાવ જાગે છે જરા ? માટે બાહ્ય રૂપ, રમ અને રેલના આધારને એવાનુ છેલ્લું, અદર રહેલા અજુગત આત્માને એતા શીજો

માટે નરનારીના રૂપની પાછળ રહેલા આત્માનુ ધ્યાન કરે બાહી તો કવિએ ગ્રાહ્ય છે તેમ—

નર નારીના રૂપમાં દાઢ, આમ ને માંસ
યુ એને સુદર કહે, ગર્ભ દુર્ગમ બાસ

બાવી કાવાની માયા શી ? એકસરેના ફોટામા એમ બાહ્ય રૂપમાં વગેરે નહિ, પણ અદરના બાજનુ પ્રતિબિંબ ક્રીડાવ છે તેમ આપણે પણ રેલની પાછળ રહેલા પરમ તત્ત્વને

જ્ઞાનની ઉપાસના દ્વારા જ્ઞાનવૃદ્ધિ, સર્વમની ઉપાસના દ્વારા આરિશ્ચવૃદ્ધિ થાય. જનક રાજને જોકવાર ઉશ્મમાં સ્વપ્ન આવે છે એમાં એ કહે છે ને બિજારી જને છે માત્રી દાવેલા જનકજયી પેદ જાય છે વધિશુ યોગુકે સાજ માટે સંદ્રિ થયે છે ત્યાં હલતા લલતા બે જાગતા આવે છે અને એની ઠોકણી પાત્ર દૃટી લય છે જનન વાસ્તુ લય છે જનક પૂજમાં મળતાં એનામાં લય લગ્યો ને ત્યાં એમની જાંબ ઉશ્મી ઝાં ગુણે તો એ રાજમહેશમાં પદ્મજમાં સૂતેલા છે અને નોકરો જમા કરી રહ્યા છે

બીજે કિવસે રાજસભામાં એ જયાં વિદ્વાનોને પૂછે છે કે વરુણ સર્વે વા વરુ સર્વસ્મૃતિ આ સાચુ કે તે સાચુ ? એક જવાબ નથી આપી શકતુ કે કિવર ન આપી શકે તેને એ કેશમાં નાખે છે ત્યાં મહાવિદ્વાન અષ્ટાવક સભામાં આવે છે એનાં જાહેર જાગે વાત એક સભા હસી પડે છે આમ જધાને હસતાં એક અષ્ટાવકે પશુ હસવા લાગ્યા

રાજાએ એમને પૂછ્યુ કે જમિ સી તો વધાર્ય વાંત જાગે એકને હસ્યા પશુ તમિ શા માટે હસ્યા ? એમણે જવાબ આપ્યો કે જાહી જયાં ચમારો લેખા જયા છે તમિ એ ચમારોના રાજા કોવા છતાં જનકવિરોધી તરીકે જોજાઓ છો જાણીને છું હસ્યા.

રાજાએ એમને પૂછ્યુ કે જમને ચમાર કહેનાર તમિ કાણ ? એમણે જવાબ આપ્યો કે મેં તમને ચમાર કહ્યા કાણ કે તમિ સૌજ મારી જામડી એક માત્રુ જામડુ

માત્ર ભેદુ અને હસવા લાગ્યા, કોઈએ એની જરૂર રહેલા જ્ઞાનભ્રમેણ દિવ્ય આત્માને એવા પ્રયત્ન ન કર્યો. આમણે કોણ જુએ ? આમર તમે પણ જાણી લેશો ઘડી એમ આમણે જ જુઓ છો ને ?

આપણે પણ લોકોના દેહ ભેદને ધીએ, બાહ્ય રૂપને ભેદને ધીએ. આપણી આંખ પાસે માત્ર રૂપરતનો આકાર જ આવે છે પણ એ આપણે જાણના આત્માને એવાની દૃષ્ટિ નહિ કેળવીએ તો આત્મજ્ઞાન આવશે ક્યાંથી ?

નાની એવી કીકીને જ જુઓને ! એનામાંય તમારા એવી, મુજદુ જની ભાવના પડી છે મુજને એ ચાહે છે ગળપણ એનેય તમે છે એનેય તરહો નથી રમતો એનેય છવાની શક્તિ ભેદને છે આવી કીકીને ભેતાં આપણા જ જેવા આત્માનું આપણને જ્ઞાન બને છે ખરું ? એના એવાં બીજા પ્રાણીમાત્ર પ્રત્યે સમજાવ જાય છે ખરો ? માટે બાહ્ય રૂપ, રત અને રેકના આકારને એવાનું ઊઠી, જરૂર રહેલા અદ્ભુત આત્માને ભેતાં થીએ.

માટે નરનારીના રૂપની પાછળ રહેલા આત્માનું દશ ન કરો બાકી તો ઠનિએ ગામું ॥ તેમ—

નર નારીના રૂપમાં હા આમ ને આમ
યુ એને સુદર કો એવાં દુર્ગમ આમ.

આવી કાયાની માયા શી ? એકસરેના ફોટામાં એમ બાહ્ય કપડાં વગેરે નહિ પણ જરૂરના ભાગનું પ્રતિબિમ્બ વીણાય છે તેમ આપણે પણ રેકની પાછળ રહેલા પરમ તત્ત્વને

અનુભવની ઓરણ

વૃદ્ધોને અનુસરીએ તો વિષત્તિમાંથી ઊતરી જઈને
 પણ વૃદ્ધોને અનુસરતાં પડેલાં, વૃદ્ધ મેણુ જે સમજાવે તે
 કાલ્યા તેથી જ્ઞાન જાણુ છે એમ નહિ જોડવા માટે નર્તી
 યોએ કહેલું કે વર્ષો સાથે જ્ઞાનનો સંબંધ હોય, તે હજારો
 પંચરા વધુ જ્ઞાની બહુવા એકજે, પણ વૃદ્ધોને જે અર્થ નથી

વૃદ્ધ એટલે શાકમાં જેના ચાર પ્રકાર છે. એક
 વૃદ્ધ વધોવૃદ્ધ, બારિશ્યવૃદ્ધ, વધોવૃદ્ધ વરડા જવણ તે
 મુવાન, પણ જેનામાંથી જ્ઞાનની ધારા વહે ॥ તે જ્ઞાનવૃદ્ધ.
 તથા કે વિવેકી વહે મુદર લખન આવે તે તથીવૃદ્ધ.
 જેનો પ્રમાણ સમાજ જાણ્યું જરૂર પડે, જે સમાજમાં
 જાવીને જિંદગી તે સૌનું ધ્યાન લઈ સૌને માન ધાર અને
 શાંતિનું વાતાવરણ પ્રસારે, બારિશ્યવૃદ્ધ : આસપના, નિષ્કલે
 લખન, સેનામાં વરજોડ, બીજાનું દુઃખ એકજે જેની જાંજમાં
 સમવેદનાનાં જાંજુ આવે, પાપ એકજે જે ન્યાય ધારે.
 પુણ્ય પનોતા બારિશ્યથી હીરે, વધોવૃદ્ધ એટલે લખનદળની
 પરિપક્વતાથી મધુર ચણા હોય તે. જાણ્યું હોઈનાં નેતૃત્વથી
 સમાજ મુખી થાય છે

વૃદ્ધની બ્યાબ્યામા કહેણ છે કે પાળા વાળવાળો તે જ
 વૃદ્ધ નહિ, પણ ૭ વયોવૃદ્ધ અને કુતવૃદ્ધ હોય જેણે
 જૂન સાંજાવ્યું હોય તે બહુકુત Well-learned-પુસ્તકપાઠિત
 અને બહુકુતમાં ફેર છે એ બેઠે એકબીબના પર્યાયવાચક
 શબ્દો નથી. પુસ્તકપાઠિતે પણ વાંચેણ હોય છે બહુકુત
 એટલે જેણે પણ સાંજાવ્યું છે તે વાચવા અને સાંજગવામાં
 ભાવનાનો ફેર છે વાચનારો પુરસ્કીમાં બેઠો બેઠો પણ
 વાંચી નાજે પણ બહુકુતને તો શ્રવણ કરવા ત્યાગ કરવો
 પડે છે; શિષ્યભાવે ઉપાસના કરવી પડે ॥ વાંચી પડિતો
 જનવમાં પણ મળે છે પણ એમની પાસે માત્ર સ્મૃતિનો
 સ્તર હોય છે; શ્રવણ-સાધનાની મૂઠી નહિ.

કુત તો શ્રવણ દ્વારા આવે છે જ્ઞાનથી એ કુત છે,
 એ કાંઈ લખાયેલા ન હતાં. જનવાન પાસથી શ્રી ગૌતમ
 શ્રી મુખર્માએ; મુખર્મા પાસેથી જમ્બૂએ; એમ એ કુતજ્ઞાન
 શ્રવણ દ્વારા કિંતુ છે જ્ઞા કુતજ્ઞાન ઉપાસના, સધમ
 ત્યાગ અને તપ દ્વારા આવે છે જેનામા એ નાત આવે
 તેવું હવત પણ ૧૬ ૧૭ ૧૮. કુત સાંજગવાથી હવતમા ત્યાગનો
 સૂર ઉદય પામે છે અને જમ્બાસનો જમ્બાજર શાસ્ત્રો જાય છે

માણસ જાડી સાધુ પાસે સાંજગવા આવે છે જાડી
 માણસ માણુ નમાવે છે ને તેનો જલકાર જોઈ. ધ્યાન છે
 જ્ઞાતશ માટે હરિભદ્રસૂરિ મહારાજે કહ્યું છે કે સાધુની
 સેવાથી ત્રણ દાયકા થાય છે સારો ઉપદેશ સાંજગવાનો
 મળે છે સતના દુઃખમાંથી નીવરતી માણસના મનને

અસર કરી જાય છે સાધુ વસ્તુને વળગેલાં નથી, તેથી તે
 ઊઠાવી શકે છે ત્યાગમાંથી જ ત્યાગ જન્મી શકે શાસ્ત્રમાં
 ત્યાગ ન જાયે; બાવળિયામાંથી આંબો ન ઊઠી શકે બાંધ
 જોમનો ઉપદેશ મનને પહેલે છે અસર કરે છે તે હજી
 માં પહોંચે લાવે છે બીજી જોવા ધમધારી પુરોહત
 દશનનો લાભ ધમની અદર જ જોમનુ હજી તેમજ
 વાચન અને મનન કોય છે તેમનાં દશનથી પણ પ્રેરણા
 મળે છે

આજે છાપાવાળા અને પૈસા માટે જ કંઈ ચાંચલ
 હોયો પણ ધમની વાતો કરવા વધા છે પણ જે બધું દંભ
 હવેશવની વાત કરે, જોના જેવું જ લાગે, જનાધિકારીની
 વાતો ન થાયે; જે માટે અધિકાર જોઈએ, થોભવા જોઈએ.

ત્રીજે લાભ જે કે સાધુના થોએ, વિનવનો લાભ થાય
 ૥ આત્મા જ્યાં નમે વમે જોડું સ્થાન ગાવડને જમતમા
 જોઈએ. માનુ જે મવની અદર અછકડ સ્થે તેા જે નાપું
 થાય માનુ તેા મદિરને શુકુને વડોદને નમડું જોઈએ,
 આવજામાં જે નમવાનો વિનવ આવશે તેા પાછળની પ્રથ
 પણ જેમ કરશે.

મુન જોડે સવજ; અને તે પણ અહિં અને વિનવ
 પૂવક આમ સામગનારા ઉપદેશને સાંભળીને પચાવે ૥
 પામોપદિતા ડુનિયામાં પણ મળશે પણ બહુ ન જોઈ
 મળ્યા જેમના શબ્દો છે; બીજામાં આરિષ્ટ છે ડિવાળની
 દીમાં અહિં વિરેનુ મુદર કાન્થ વાચવા મેસો તેથી દાહ

જો નહિ, પણ તાપક્ષીનો સંપર્ક સાધ્યો તો ઉભય
આપો એકલ પાથીવાચન એ તો અમિ વિવેના કાન્ય
વાચન જેવું છે પણ જેનામાં ચાલિય છે એની પાસે જાણે
તો તમને એની ફક્ત મળે, તમારા મન ઉપર એની મુદર
જસર શય એટલે, સતોનાં પુસ્તકો કરતાં તેમનો સંપર્ક
વધુ હિંમતીય છે

આ માટે જ્યાં કાળમાં શુદ્ધિ-શુદ્ધિઓ હતા
શુદ્ધ પાસે ભેટી, અતેવાસાં થઈ અભ્યાસ કરતા એમના
જ્ઞાનથી હજનમાં પૂજતા અને પરિપક્વતા આવતી એ કાળના
શુદ્ધ ભેટા કે આપેલું જ્ઞાન એનામાં કેટલું ભિન્ન છે, એની
પરીક્ષા લેતા અને આ રીતે વૃદ્ધી પાસેથી વિનયપૂર્વક
હજનનું જ્ઞાન મેળવતા

કારણકે વૃદ્ધ વિવેકવત હોય. એ વિવેકથી કાર્યો
કરે બહુવા સાચક જાણે અને ઓળખા તેવું જાણે તેને
ઓળખા તૈયાર હોય.

જાણા માણસને ધમ હોય, પોતાની ઉદ્ધિયો ઉપર
એનો ધમ હોય જ્યાં, નાક કાન-જવાનો સ્વચ્છવ તણાઈ
જવાનો છે પણ એ સયમથી સર્વને કાળમાં રાખે છે
જગી તેનો સયમ પણ મુદર હોય છે એનામાં ચાલિય
હજનની મધુર મુદરતા હોય છે આ જુલુ જ્યારથી
આવવા માટે ત્યારથી એની ઉમરના આપ્યા વર્ષો શરૂ
થઈ જણાય

પેશા ચેકે એટલા માટે કહેલું કે છેલ્લા દય વય થી જ

મને આ દૃષ્ટિ આવી છે, જાણીતાં વર્ષો તો નકામાં ગણ
તપ, સુવ જોડામતા વિવેક, માન અને આશિષ-આ હમણે
જોડાતો પણ ઉદય થાય ત્યારથી હમણે ગણનાની જોડો

રાજનો બીજો પ્રકાર કેટલી મૂંઝી છે ! જે હોતો
હોતોપણ, હવે જોડો ૪ હજારની મૂંઝી કહી કારણ સખા
દૃષ્ટિયા તો જે કે જે સાચાં કામોમાં વાપર્યા હોય તે
કરીને મૂંઝી જનારા જમતમાં વળ્યા હોય છે પણ પ્રેમથી
પાતાને હાથે, સ્વેચ્છાથી ખરચી જનારા વિરહ હોય કે
પ્રેમથી વાવેલું જ જીતી નીકળે છે

માટે કમું કે પાત્ર કોઢીનાં ફૂલમાં, પામ્યા તેમ
જાણ. એક જગતનો સામાન્ય માનવી મહાન કુમારપાજ
બની બધા છે, તે જોવી જ નિમજ્જ ભાવનાથી હૃદયની
ગુદિ અને જોડામતાથી સહિત કરતાં જે કહી કહે તે
ભાવથી કહે. ફૂલપુષ્પ જે હૃદયનો ભાવ છે જે કહી કહતા
કરવા જેવી વસ્તુ નથી. બધે એક ફૂલ થાયવો પણ તે
ભાવથી અપભ્રંશના આકૃષ્ટતાથી થાયવો પાત્ર કોઢીનાં ફૂલ
થાયવતાં પણ પેલાની આંખમાં હપનાં આંસુ બાન્ધ્યાં અને
તે રાત્ર કુમારપાજ થયો. રીધુ પણ પ્રેમથી રીધુ તો
જીતી નીકળ્યું

પૈયો થાપો વાપરેલો જે કે જે વાપર્યા પછી જાનક
આવે હાથો-ભિચારણ સાધુ હોય તો જ પાક કાપે આવે
તમિ જોવી પ્રસન્નતાથી આપો કે તમારુ વાવેલું કુદર રીતે
જાણ આવે માટે સૈંદ્રે જવાળ આપ્યો કે આવા કામમાં

પાપેલી રક્ત તે વાલીસ હજારની. જોની પાછળ મારી
જાવી જાવના હતી.

જાણ સુધીનાં જ મોમાં જાપણે દીવની માફક હરમાં
સેતુ જ હતું છે પાપ કરી કરી દુગતિ પામ્યા છીએ
જને સેતુ કરેલું જાહી પડી રહે છે તો શું જાટલી સમજણ
પછી પણ હજુ પેલી દીવિએ સેતુ જ લવન રાખવું છે ?

દેવને ત્રીજો પ્રશ્ન પૂછવામાં આવેલો કે દીકરા કેટલા ?
મા-બાપ મરવા પડે જને જોને જે શાંતિ બાપે-જે સેવા
કરે-છેલી વધીએ જાનમાં પ્રભુનું નામ સંજગાવે-જે શાંતિથી
નિવાસ બાપે જે સાચા દીકરા વધીએ જાત્મકવાનાં જાત્રુ
જોમાં વાંચ્યો તો જણાશે કે મૃત્યુકાળે મા-બાપની સેવા
કરનાર દીકરા જ પાસે ન મળે.

જાતિમ કાળે પિતાને સમાધિ ન કરાવે તો જે દીકરા
શા જામના ? છેલ્લી પળે જગવાનનું નામ સંજગાવે જે જ
સાચા દીકરા; બાકી દીપકા તો છે જ ને !

જ્ઞાન પણ જન્મ જને દૂધ માટે પાછળ પાછળ જમે
જોમ, પિતાની મૂઠી માટે બાપ પાસે જામનારા જોમ
મતલબિયા વળા હોય છે દીકરાની જરી મહત્તા તો જે
છે કે બાપની પાસે જાયે કાંઈ ન હોય છતાં સમજે કે
લવનકાર મા-બાપના જોની ઉપર ઉપકાર છે સમાધિપૂર્વક
મા-બાપનું મૃત્યુ કરાવે જોની જાતિમ ઈચ્છા ને જાવનાઓ
પૂરી કરે જે જરા દીકરા.

આપણે તેથી બેઠું કે બેનામાં જા હ વિશેષથી
 હોય તે વૃદ્ધ ગણાય. જાવો વૃદ્ધ પાપાચારમાં પ્રવૃત્ત ન હોય
 જેઓમાં ભવનનો અનુભવ છે જ્ઞાન, વપ, શિવજ છે તેવું
 અનુમાનિત્વ જો થાય છે જાવા વૃદ્ધો જો સમાજમાં
 નેતા હોય તે સમાજને સાચે સ્તે દોરે અને જેમવું
 એવ થાય.

તા. ૧૧-૮-૧

વિનય

સત્તરમા સદ્ગુણ વૃદ્ધાનુગમિત્વમા આપણે એમ કહે જેનામાં પરિપક્વ બુદ્ધિ છે કશું બુદ્ધિ છે જે જ્ઞાનવૃદ્ધ ધ્યાનિચ્છવૃદ્ધ અને તપોવૃદ્ધ છે આવા વૃદ્ધનું જે અનુકરણ કરે છે તે માણસ અનેક વિપત્તિમાંથી તરી બચે છે આવા માણસમાં વિનય સદંત્ર હોય

જેકના સદ્ભાવથી બીજાનો સદ્ભાવ બને છે, જ્યાં સદ્ભાવનો અભાવ હોય ત્યાં સદ્ભાવ ન આવે. જેવા હોકામાં પૂવના સદ્ગુણના અભાવને કીધે સદ્ગુણનો સ્વભાવ હોતો નથી.

જેમ બધા પ્રમેતિ મૂળ થયા છે જેમ બધાવ ગુણોનું મૂળ વિનય ॥ વિનય ન હોય તો કુર્મ-કરાન્તુ બધું નકામું બચે છે આટલા માટે જ આપણે બાળકોને મુવ પ્રથમ વિનય શીખવીએ છીએ. વિનય કરો, તો બીજું બધું આવશે. જેનામાં ગુણીજન માટે પૂજ્યભાવ નથી એ જેમની પાસેથી શું મેળવી શકે? આ વિનય જોડે ઓપુ પાત્ર અવિનય જોડે ઓપુ પાત્ર ઓપુ પાત્ર હોય તો વસ્તુ જેમાં રહી શકે ઓપુ પાત્ર હોય તો વસ્તુ ડોંગાઈ બચ

આ પ્રમાણે જે વિનયચીત હોય છે એનામાં કંઈ પણ રેડા તેને તે તરત જ બીલી લેશે; બ્યારે અવિનયવાળા માણસમાંથી એ હોનાઈ જશે. પૂજમાં થી રૂઢી, બોલ નાંખી લાકવા વાળીએ, તો ખાવાને માટે નહિ જાશે. લાકવા હોટના થાય, પૂજના નહિ. અવિનય હોય તો પૂજ-બોળના લાકવા જેવી અસ્ત્થા થાય માટે વિનય કેળવવો અત્યંત જરૂરી છે. બ્યારે આપણામાં વિચાર, ચાલ્લી અને વતનમાં વિનય આવશે ત્યારે જ આપણે બીજાને, આપણાં બાળકોને એનો વારસો આપી શકીશું.

તમે જો તમારાં વડીલોને અને યુવકોને અપમાનની દૃષ્ટિએ, અવિનય અને વિરક્ષારથી ભેટાં હશે તો બ્યારે તમે વડીલ મરો ત્યારે તમારાં બાળકો પણ તમારી પ્રત્યે જોમ જ વર્તશે. તમે જાનો વિચાર કરો એ ખરાં જાણે આપણે તાના પાસેથી અપેક્ષા રાખીએ છીએ પણ વડીલોની તો કપેક્ષા જ કરીએ છીએ. માટે વડીલો પ્રત્યે જાણે તમે વિનય-સક્રિત જતાવો તો આવવી કાહે તમારાં બાળકો. પણ જોમ જ વર્તશે.

જોકે બાઈને એવી ટેવ કે સાસુ બ્યારે જાવાનું મામે ત્યારે જો પિત્તળ કે કાંચના વાસણમાં ડાહીને જાવાનું આપવાને મહાં દીકરાનાં વાચણમાં આપે પછી જો બાઈનો દીકરો પરજમાં અને ભરમાં નાની વડુ આવી જશે તો તે કે એની સાસુ ડાહીમાને જામ દીકરામાં જમવાનું આપે છે એવું શાક જો વાચણો લઈ શકે કરી-

ઉપર માજિયામાં મૂકવા માંડ્યાં

હા જોકે માસ થયા અને સાસુ જોકવાર ઉપલા માજિયામાં નજર નાખે છે ઠોશીના વાસણોનો ઢગલો સાસુએ પુત્રવધુને પૂછ્યું કે આપણા ઘરમાં તો સુદર વાસણો છે અને તે આવા ઢીકરાનાં વાસણ કેમ લેતાં કર્યાં ?

વધુનો જવાબ સુદર હતો. જો વિનય અને અવિનય નો સ્પષ્ટ હતો જોણે સાસુને કહ્યું કે બા, તમે જેમ તમારી સાસુને આવા ઠોળરાં આપો એ જેમ તમે પણ જ્યારે ઘરડા ઘરો ને માથા પકડો ત્યારે હું કુશારને ત્યાં ઠોળરા કયા શોખવા જઈશ ? જોડલે, ત્યારે તમને આપવા માટે આ બધા સઘરી રાણુ છું

વધુના આ શબ્દો સાંભળી સાસુ સમજી ગઈ આપણે જો બીજાને માન, સ માન, વિનય ન આપીએ તો જો માનવાનો આપણને શો અધિકાર છે ? ધ્યાનમાં રાખીને કે જાણે ઉપેક્ષા કરે એ તેવું સ્થાન કાઢે તમારું ઘરો જાણે આપણે સ માન માગીએ છીએ, પણ કોઈ ને જો આપવા આપણે તૈયાર નથી

જાણે આપણા રાષ્ટ્રમાં સૌ ઇશ્વરજ્યોતી ચિસ્તનો વિચાર કરી રહ્યા છે બધા કહે છે કે કેળવણીમાં ખામી છે, તેથી અમ બને છે પણ કઈ ખામી છે જો કોઈ શોખતુ નથી. ખરી વાત એ છે કે વિદ્યાર્થીઓમાં વિનય રહ્યો નથી. વિદ્યાર્થીઓના અતરમાંના યુરુ પ્રત્યેના પ્રેમ જાણે પાટી બધો ॥ ઘરની અદર બધાં મા-બાપો યુરુ

માટે 'વિદિયો' 'પણુ' કે 'માણસ' શબ્દ વાપરે ત્યા
હીંજામાં વિનય આવે જ્યાથી ?

એક સમય એવો હતો જ્યારે મા-જાણી ઘરમાંથી
જ આ માન, પોતાના જાળકોમાં કેળવતા જાણે એ
શું નથી. જૂના કાળમાં જાપણે શીખતા કે માતાને,
પિતાને, ગુરુને અને કવિયોને દેવ વધુવા એકજે એ
કાળમાં જે વ્યારેય પ્રત્યે જાપણે દેવની દરિએ એટલે હતા,
એમને એ મુજબ માન જાપતા હતા.

જાણ ગુરુઓ પાસેથી એકાદ જણર પણ મંત્રદેવ
મળી જતો તે એમાંથી લખનુ મુદર વૃક્ષ લીધી નીકળતુ
પણ જાણે વિનય રહ્યો નથી એટલે મુદર વૃક્ષ લીધી નીકળતુ
નથી અને લખનને એ શીખી છાયા જાપતુ નથી.

એટલે દુનિયાના બધા શુદ્ધોત મૂળ જા વિનય છે
એમ એમ વિનય દાખવ્યો તેમ તેમ વિદ્યા લખનમાં નવો
રત્ન લાવે. સહેલ કપ્પા ઉપર ગમે તે રત્ન જન્મી થયી
જાય છે એમ, એટલે મન વિનયથીજ છે તેના મન ઉપર
વિધાનો કેઈ પણ રત્ન જન્મીથી થયી શકે છે

દુઃશાળ નામનો એક નાનો ઊંઠેલો હતો. પિતાની
પાસેથી એણે ત્રણ વાતો શીખી. માન જાપતુ વિનય
જાખવો અને વધીકતું વચન ન ઉચાપતુ એણે પોતાના
લખનની જદર જા શુદ્ધોતે ઉતારવાતુ મનમાં લીધુ

એક વાર એ જાપ સાથે તજાલી પાસે ગયો. તજાલીને
એક પિતાએ નમન કરું. દુઃશાળને લાગુ કે મારા પિતા

જેને નમે છે એ માથા પિતા કરતાં પણ મહાન્ દોષા
જોઈએ એથી જોણે પણ જઈને તથાટીને નમન કરું
અને એમની પાસે રહેવાની ઈચ્છા જણાવી. એ કહે કે
મારે પચાસ નથી જોઈતો, અને માત્ર સેવાની તક આપી
તથાટી યુથ થઈ ગયો ને જોણે ઊઠવાને પોતાને ત્યાં રાખ્યો.
એમની પાસે રહીને પેલા ત્રણ મંત્રી પ્રમાણે એ છવ્વણ લાગ્યો.

એમાં એકવાર આ તથાટી રાજ્યના મહામંત્રીને
મહેસૂસ કરવા ગયા પેલા ફત્તયાળ સાથે હતો. મંત્રીને
જોઈ તથાટી એમને નમ્યા ફત્તયાળને થયું કે તથાટી કરવા
તો આ મંત્રી વધુ મહાન્ લાગે છે. મારે જાણને, એમની
સેવા માગું ? જોણે તો જઈને કહ્યું કે મંત્રીજી મારે
આપની પાસે રહી આજ્ઞાક્રિય, નમ અને સેવાભાવી થવું
છે, મારે અને આપને ત્યાં રાખો. આપની સેવા કરવાની
મને તક આપી.

માણસ કરતાંય લોકોને તો માણસનું કામ જ ખરી
દીતે વધુ મુંઝવે લાગે છે ને ? માણસ કામ ન કરે, સેવા
ન કરે અને માત્ર-ફરો-ફાળો દોષ તો પણ એને ફાળ
સ માન આપે ! જેઓ દુનિયામાં લોકપ્રિય બન્યા છે તેમણે
રેશ, ગામ મારે કાંઈક કામ કર્યું દોષ છે, એથી જ એમનું
મ્યાન લોકોના દ્રવ્યમાં જાય છે જે આમ બીજાને ખાતર
હવે છે તે હમિયા લોકપ્રિય થવાનો જ થઈને જેમ વધાય
છે અને તેની મુલાકાત વધુ આપે છે તેમ માણસ બીજાની
સેવામાં જે ઘસારો જાય તો જ સમાજમાં એની મુલ્યસ પ્રમુર.

આ ઇકરો કામને લીધે, વિનયને લીધે, મર્યાદાને વકાલો થઈ ગયો. જોકે વાર મત્રી રાજ્ય પાસે ગયા ત્યારે એ પણ સાથે ગયો. બોના હવનમાં જોકે જ પૂન કે પેલી ત્રણ વાતો હવનમાં હવાસ્વી મત્રી સાથે આ રૂઢચાલ પણ મેલિંક રાજ્ય પાસે પહોંચ્યો. મત્રીએ રાજ્યને નમન કર્યું. બોલે આ સમયે કે મત્રી કરતાં આ રાજ્ય મહાન હાથે છે. માટે આ રાજ્યની સેવા કરવી વધુ ઠીક છે.

માણસ એ રૂઢચાળની માફક જામ જોકે જ વાતને વળગે તોય કંઈ સુખી એ જઈ સકે છે એ જુઓ. જહીં તે જોકેમાંથી અતલ ભગ્યો વકાલતા જોકે બીજામાંથી અજસલ વકાલો લીધો જાય. ॥ ને ? કબરોને આરામ બને શાંતિ આપે છે એમ હવનમાં ઝુલુફી બીને જુમિ, પાછી સારાં મળી ભય તો જ એ રૂઢે-ફાલે છે.

માટે આપણે પણ કબર વાતને વળગવા કરતાં જોકે સફળતાને વળગવું જોઈએ. આજે દોઢો દરેક વસ્તુ જરા જરા બદલે છે પણ જોકેમાંય પૂણ નહીં; જોકે વાતમાં નિષ્ણાવ નહીં. *Jack of all and master of none* માં મબ નથી. મબ તો જોકે વિવરમાં પૂણતા મેળવવામાં છે, જોકેના સ્વામી બનવામાં છે, બનેકમાં અસુખાવ કરી હવન વેદથી ન તાણે. જોકેક વાત, જોકેક સફળતાને જનુ એવો ફેરવો કે બોની સાથે તમાકુ નામ જોડાઈ જાય. જ્યારે જોકેમાં જાવી જરી સપૂણતા ફેળવવી, ત્યારે તમારો એ સફળતા તમારી સાથે જોકેકાર જની જરી. અનકરપાત્રની

જુદિ, બાકુબહિનુ બજા, કેવળ્યાનુ સીલામ્ય — વગેરે, આજે જરી દબાર વપ થવા છતાં તમે તમારા શોપણમાં ચાલ કરીને લખો છે. આનુ કારણુ જો કે તેઓ તે તે જુદોમાં જુદા હતા.

આપણે પણ જોઈને વળગી, જોમા પૂણુ બનાવે છું વાનુ છે; સફળ્યુની બ્યાપકતા છવનમા કેમ આવે તે માટે પ્રયત્ન કરવાનો છે. દર વર્ષે જોકાક યુવના પણ જો તમે મ્યામી બનો તો ૨૫-૩૦ વપ માં કેટલા બધા યુવુ આવી જાય. પણ આજે માણસ આ વાત વિચારે છે જ ક્યાં!

આપણા છવનમા પાછી આમ વેરવિચેર ન થઈ જાય માટે આપણે તો નીકે જનવાનુ છે નીકે હશે તો જો દાશ કથારામા પાછી પહેલથશે તમારા છવનમા આજે આવી કેઈ નીકે છે જરી? જ્યનો વિચાર કરો છે ખરા? જોવાં જોઈ મુદર નીકે બાપા કે જેથી છવનનો કથારા દબોલથો જન હીલોછમ જની જાય.

મા. જોની સેવા સ માન જને વચન ન ઉપાપુ — જો હું જ છવનમા લઈને જોડેલો ફલચાજ, ઉવે જોડિ; પાસે આમ્યો. પછી તો રાજને જોના વચર આલે જ નદિ જોનુ સઈ ગયુ કેવો આચારકિત! કેવો સ માન આપનારો! કેવો વચન પાળનારો! જોના વિચાર વાછી જને વતનમાથી ચિન્તન બાવ જ નીતરતા કહેવાય છે કે:

પાવજ કિષી રન દે હોન્ય કિષમ મન ।
જોઈ વચન કે કારણે જન જન્ય કર મેન ॥

કામદો કોઈનું કોઈ લઈ લેતો નથી અને કોઈએ કોઈને કોઈ આપી દેતી નથી; છતાં કોઈએ એના યુગના વિનય અને મધુરતાભર્યા યજ્ઞને કારણે જમવને પીવાનું બનાવી દે છે. જામ વચન સાથે એ વતન આવા બાજુ તો સમજાવે કે જમત તમારું છે, એ વિનય કરે તો બધા તમારા છે.

કુલ કેમવે, પણ વિનયને ન ભૂલો. કુલયાળને આપી જ એણે પાસે સ્થાન મળ્યું. પછી એકવાર એ જ રાત્રી એણે જમવાન મહાવીરને વદન કરવા ગયા. જઈને એમના શરણમાં પડ્યા. મહાવીરે કારણ જાણવાન માગ્યું હાલે છે એ કુલયાળે એક લીપુ અને તે જમવાન મહાવીર પાસે દોડી ગયો અને હાલ તથા તલવાર લેમની પાસે પરી લીધાં એણે જમવાનને જઈને કહ્યું કે મારો નિવૃત્ત છે સંતોષ છે કે આપની સેવા કરવી મારો સ્વીકાર કરે. હું મારી આ હાલ-તલવાર સાથે આપના રક્ષક તરીકે જોઈ છું.

જમવાને એને કહ્યું કે આ તારી તલવાર અને હાલ કોઈ જરૂર પડતો રક્ષણ નથી કરી શકવાનાં. થાકુ રણે તો આ રબેરણુ કરશે કારણ કે એમાં હથાકારી છે, એ જ જરૂર રક્ષણ કરી શકશે. કુલયાળમાં વિનય સાથે સમાનભાવ પણ હતો. વિનય એ જાણ પરિણામ છે. સમાન એ જીવરનો ભાવ છે; અને આસાપાદન એ આજીવન વધવાનો, વસવાનો મામ છે વિનય સાથે આ સમાનભાવના અવસ્થા છે વિનય હોય પણ સમાનની

જાણના ન હોય તો ન જાણે. હવનમાં નિનય, સન્માન ને જ્ઞાપાપાતન ત્રણેય જુઓ જરૂરી છે જ્ઞાપા નિનયવાન આત્મા જ મેઘને ભેઈને જેમ મોર નાથે બેમ, ગુણિયલ માણસોને ભેઈ નાથી કહે છે

હલયાળની નિનય-જાણનામાં જતવાન માટે સ માન મળ્યું તે અમૃત બની ગયું હલયાળે જો જ સમયે જતવાનની જ્ઞાપા બીલી રહેલરણ લીધું જાને તે ગુનિ ભઈ ગયો.

હલયાળ આપણને શીખવે છે કે તમારા કરતાં ઉંમરમાં, ગુણમાં, તપમાં, જ્ઞાપાપનામાં, જ્ઞાતમાં જે મહાન હોય તેને સ માન આપો તમે જે આપશો તે જ તમને પણ મળશે મોટો. તો જો કહેવાય કે જે નાનાનું જ સ માન કરે નાના માટે પણ જે પુકારે. તોછક્કાઈ ન વાપરે.

માણસની જાણમાંથી જોતુ અતર દેખાઈ આવે છે. જોકે જણ ન દેખતાને માટે આંધળો. શબ્દ વાપરે, બીજે જોને પ્રશ્નજણ કહે છે વધુ જોકે છે પણ બીજે શબ્દ કેટલો સુદર છે! આપણે જાણા સમિતિની વાતો કરીએ છીએ. જાણસમિતિ કોટલો શું? શબ્દો પસંદ કરીને બોલે. જૂટીને બોલાયેલો. શબ્દ તમારી જાણકાત જાને ચેત્તતા બતાવશે. માણસ જો સામાન્ય વધુ માટે પણ પસંદગી કરે છે તો હવનમાં વપરાતા શબ્દો માટે કેમ નહિ કસ્તો હોય! જા વિચારવા જેવું છે

હલયાળની કથામાંથી આપણે જોતુ કે જે માણસ

વિનય દાખવે છે તે આગળ વધી શકે છે. વિનય જે તે આમ મોક્ષનું જોડ સાધન છે. વિનયમાંથી જ્ઞાન, જ્ઞાનમાંથી દયાન, દયાનમાંથી વ્યવસ્થિત અને વ્યવસ્થિતમાંથી મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે. મોક્ષનો જે અધિકારી અને છે.

આથી વિનયને અત્યંત ઉપયોગી સદ્ગુણ ગણવામાં આવ્યો છે. એનાથી માણસનો આત્મા નિમળ અને છે.

કૃતક્ષતા

મનુષ્યનું જીવન, સદ્ગુણો પામવાનું એક સુદૃઢ ધામ છે. અગાઉ ભેષેલા સદ્ગુણોનો આપણે વારંવાર વિચાર કરવાનો છે. એમ માણ્યને પોતાનું સ્વર્ગ જીવન ટકાવવા ખાવા પીવાની જરૂર છે તેમ જ્ઞાતમા અને મનની પુષ્ટિ માટે ખાવા સદ્ગુણોની જરૂર છે.

આપણે ભેઈ શકીએ તો જીવનનો પ્રત્યેક દિવસ, એ સુદૃઢ પર્વનો દિવસ છે જીવનની મજાનવાનો દિવસ છે. પણ આ માટે પ્રત્યેક દિવસ પહેલાં અપરાધનામક જાવો. ભેઈએ મન દરેકજ પવિત્ર, નિમજ, શાંત રહે તો જ મહેલો જ્ઞાનની ધારા, દિવસને એક પવન પગાવી રે ॥

આપણે સૌએ કૃતખી નહિ, કૃતશી જનવાનું છે. દેહને આપણા માટે નાનું પણ કાચ કનુ દેવ તો આપણે જાનેકગણ કરીને પાછું વાળવું ભેઈએ જાને પાક ધરતી આપણને શિખવે ॥ એક દાણામાંથી એ જનવગણ કરીને પાછું આપે છે જ્યોતમાં માત્ર માણસ

જ એક એવો છે જેને આપો એટલે જો ખર્ચ નથ છે
જમતમાં ભણે કે જાણે જો રીત જ મર્જ ગઈ છે કે તે
આપા ધામનું ખર્ચ અને માણુ ખાવ જોનુ નજીવો મડુ

કુદરતે આપણને પાંચ ઈંદ્રિયો મળી છે જે વચ
મૂલોના આપણે મળી છીએ, પણ આપણે જેમને મટે
મર્જ કરીએ છીએ પણ ? પણ કુદરતી તો જો છે કે જે
સામાજી પિતાની ઉપર શા ઉપકાર કર્યા છે જો ખાતમાં
રાખે, અને તેનો બહોલો વાળવા ઇતેભર રહે છે

આપણી ઉપર છુડુનો, માતૃપિતાનો આપણને મળે
કરનારનો, સમાજની સહાય મેળવી આમજ આમ્યા તેનો
અને વચમહામૂલોનો ઉપકાર રહેલો છે

મરમ ઉપકાર છુડુનો જલુવામાં આપ્યો છે કારણ
સહારકપી થાર જાણેશ કુળામાથી જો આપણને મળે
પણ જમતમાં ભણે છે આપણી ઉપર વાતચત્ત રહેલો
છે સર્માજોનો, સ્નેહ સહકારજ સહેતુકે હોય છે પણ
કુદરતે સ્નેહ આપણુ, નિખામ હોય છે જો તો મર્જ
મામ્યા વચર આપણને સહુપરેશ આપી અને આમ્યા
ભથ છે જોને બહોલી છીજા નથી રહેલી

કુદરતુ દુષન વચર જેણ છે નથી જેણ છે વચ,
જોને ત્યાં જે જાણે તેને છીએ આપે છે કુળ આપે છે
સસ્તિ મર્જને પૂજવી નથી કે તુ કચનિયો છે મેવો છે ?
જો તો મર્જે આપેતા કરને પાણી આપી પણ છિપાવે

છે. શુરુમાં આ બેઉ જુલો સહેલા છે

આત્માને શાન્તિ આપવાનું કામ શાનીઓનું-શુરુ-
ઓનું છે. માટે યથોપચિત્ત મહારાજે કહ્યું છે કે જેણે
તને સમ્બક્ત આપ્યું જેણે તને વિવાદના કૂવામાંથી બહાર
કાઢ્યો જેવા વારા શુરુના કિંદા ઉપકારનો બહારો તું રી
રીસે વાળી શકવાનો છે? શુરુનો ઉપકાર જેવો છે કે અનેક
જવેમાં પશુ જે વાળી ન શકાય

જગતમાં માણસ એકલો આત્મી છે અને છેવટે તો
જેણે એકલા જ જવાનું છે. આશ્રમા જેનાં સહાર્યો અને
સહાર્ક સિવાય કોઈ આવવાનું નથી. અસાધુને આ જ્ઞાન
આપનાર શુરુ છે. જે જ્ઞાનના બહારમાં, ભૌતિક સ્વ વસ્તુઓ
તમે આપો તો પશુ જે ઝણ પૂરું થાય તેમ નથી. જે
ઝણ લૂંટવા માટે તો શાજ જેમનું સ્થરણ કરવું બે
દિવ્ય આત્માની વિચારણા કરવી બટે

વળા પૂછે છે કે મારાથી કોષ, માન માયા છૂટતાં
નથી અને ઉપકારી શુરુઓ ચાક આવતાં નથી. જેનો
જેક ઉપાય છે છે કે કોષ વગેરે ક્યાંથી શા માટે આત્મ્યા
જે તમે શોધો અને સહજુલોનું જળ વધારો. બહવાનાં દ્વાર
જુઓ, પડવાના નહિ તો કદાચ વધુ લકષ્યે તમે આગળ
આવી શકશો.

શુરુ પાસે પણ સાહચર્યના જેવી અત્યંત સૂક્ષ્મ દષ્ટિ
હોય છે. જેથી તેઓ આપણી અદરની વાતોને સ્થિતિને

નેઈ થઈ છે એ માત્ર પુરુષો નેઈ થઈ કે તમારા દુશ્મનો
 કોપતા કેવા તલુઆ પડ્યા છે; કેવી માનની ટેરીઓ લીધી
 છે કેવી માયાની વાદીઓ બાંધી છે; કેવા લોભના ખાણો
 ખોદાયા છે આ બધાને લીધે જ માણસ સત્ત્વ ધર્મનું
 ધ્યાન કરી શકતો નથી, અને સદ્ગુણમય બની શકતો નથી.
 માણસ જ્યારે આમ પોતાને બરાબર જુએ છે ત્યારે તેને
 જણાય છે કે મેં સુખ કેન કુટિલ, જદ્દ, કામી — માત્ર
 કેવે! બીજે કોઈ કુટિલ, કુખી અને કામવાસનાથી ભરપૂર
 માણસ નથી.

તેન ધ્યાને આપણને આ જોઈ સુદર સાધન બાપું
 છે તેન ધ્યાન એટલે આંતરિક સંયોધનની સચ્ચૈત્વનું
 ધ્યાન પણ આજે તો આપણે છીછરી, નાની વાતોમાં
 પુત્તઈ ગયા છીએ. આધ્યાત્મિક આરોગ્યને જરૂરે, સંયોગે
 અને પ્રસિધ્ધિની કિશમાં પડી ગયા છીએ. આપણે જરા
 માત્ર એટલે આત્માનો માત્ર માટે ભગવાને કહ્યું કે હવે !
 તે બહારનું બધું કહ્યું પણ અંતરને યોગવાનું કામ તે
 નથી કહ્યું એટલે દેશન-પરેશન વાજ છે હવે આપણે
 બિની પાછળ ભાગવાનું છે.

હવે તમે ચીતસગી જેવા સાધુ પાસે જાઓ અને
 તમારી ભવને જુઓ, સાથે સાથે સરખામણો પણ કરતા
 જાઓ કે પ્રભુ આવા શક્ત અને કું બાવો કૈમી ! તમે
 જ્ઞાનની ભ્યોત ને કું બાવો અજ્ઞાનપૂર્ણ કાવો કૈલસો !
 તમને જમત પૂરે તોજ તમે નિરાશિમાની અને મને કોઈ

ન પૂછે તોય હું જાણ્યો જાણિયાની ! જામ આ માટે ?
 જમવાન તમને કેવળ જ્ઞાન લાખ્યું, તો મને કેમ નહિ ?
 જમવાનની જને આપણા જાતમાની જામ સરખામણી કરે
 તો અદૃશ્ય વસ્તુ જાણે, શુણ્ય પ્રત્યે જાણે પ્રગટે જને કોઈ
 જાણેથી થોડું પણ કંઈ મળ્યું હોય તો તેના પ્રત્યે જાણ
 જાણે, જને જામ કુવચ્છવા પણ વિશ્વે.

ઉપકાર—ચતુષ્ઠક

માણુસ બીજ બધા કુલોથી સોજતો હોય છતાં એ
એનામા આવે કૃતગતાનો કુલ ન હોય તો બીજ બધા કુલ
ઉપર પાછી ફરી પથે. એવું તમારું નાતું એવું પણ કવ
કહું હોય વિપત્તિમા સહાય કરી હોય, એને માફ ન રાખે
તો તમારામા સહેલા કુલ ક્યારેક જવાના ને ?

સંસારમાં આવે કૃતગતાનો કુલ બોલે સર્વ સ્થો
છે બહાર આવીને માણુસ પમનિ દેખાવ કરી રહ્યો છે પણ
પોતાના લવનમા ક્યારે મેલે કોલે સહાય કરી કલી એની
માફ રાખતો; માણુસ બધે થયો ૬ જૂના કામગમાં એક માણુસ
બીજના ઉપર ઉપકાર કરતો તો બીજે માણુસ પોતાનું એ
સ્થુ ફેરવા માટે જાગ્યો કરતો આવે આ જાવ છે ખરા ?

આપણી ઉપર શુરુ થમ માતાપિતા, ધર્માજ વગેરે
જનેક જણના ઉપકાર સહેલા છે શુરુને કાણે આપણે આવે
સ્થે આવતા થયા; કેવે ખસામ કાય કરતાં આપણને કોલ
જવા લાગ્યો છે આપણને માનવવાનું એ કયા ન સર્વ રહ્યું
છે તે આવા શુરુને લીધે. આમ છતાં લવનમાં ક્યારેક
પણતાનું પ્રાનસ જામે ત્યારે આવા ઉપકારના પ્રાનસને

હીંમે જ હું આ ઠીક કરતો નથી એમ જોને લાગે છે,
જને એ જોડું કરતાં જલદી જાય છે

આમ સફળરૂપે સમાજમાં અને શાસ્ત્રોત્તર જીવણ,
જાણીને પાપ કરતાં આજકાલ આપે છે એનાથી પાપ કર્યા
મારું હૃદય જ પચાતાપ જાય છે, સ્વજનરૂપે શબ્દો જોવી
વેળાએ કાનમાં જુલુ લે છે; આને હીંમે જ આપણે વધી
ચાર મથળ કૃત્ય કરતાં બધી જાણે છીએ.

શુરૂ પછી આપણા બીજા ઉપકારી તે માતૃપિતા
પોતાના બાળકો માટે જે શુભેચ્છા રાખે છે અને પેટે પાટા
આપીને પક્ષ જોને ઉછેરે છે એના પોતાના દીકરા માટે
ટાક અને વાકો વેઠે છે પોતાના કરતાંય જે દીકરા માટે
વધુ લખે છે એ માતૃ-પિતાનો ઉપકાર કેવો અપૂર્વ છે ?

ત્રીજો ઉપકાર તે સમાજનો એના નિમિત્તે તમે આજગ
આજા તમારી જાનકર જરી, પક્ષ તમને આજગ પકેલ
વમાં સમાજની સફાઈ રહેતી જ છે જાણીને તમે તમારા
પૈસા માત્ર મોજશોખમાં વાપરો તો સમાજ તમને માન
શા મટે આપે ? મૂઠીવાડની સામે આજનો સામ્યવાદ
કાઈ જાને જાણ્યો નથી; આપણે જોને લાંબા છીએ પટે-
લાંતા શીમ તો સમાજ માટે અપણ કરતા તો સમાજ જોમને
સ માન આપી આજગ બેસાડતો. આજે પનવાન પોતાના
મોજશોખમાં પૈસા ખર્ચે છે તો પછી સમાજને એવા
શીમવોની શી પડી દોષ ?

જ્યારે આપણે અત્યંતમાં અવીએ છીએ ત્યારે આપણે
 ૧૨ીએ છીએ અને સર્ગાઓ દસતાં હોય છે. હવે માણસે
 ૪૨છી-૫મ એવો આચરવાનો છે કે એથી એ દસતાં
 દસતાં જાય અને એની પાછળ ગામ જાણુ રહે. સારી
 ભક્તિની આપણને બેરહાસરી સાથે છે પણ તે એના દેહને
 માટે નહિ, પણ તેની ઉદારતા, મહાનુભાવતા વગેરે જુલોને
 હીંચે.

જા. હૃદયતા આપણને ચાર ચાત શીખવે ॥ કેઈએ
 આપણી ઉપર ઉપકાર કર્યો હોય તે તે જાણી જુલો નહિ
 કેઈને માટે તમે ઉપકાર કર્યો હોય તે એને ચાહ કરવો
 નહિ. કેઈએ આપણી ઉપર અપકાર કર્યો હોય તે એને
 માફી આપવી ! અને આપણાથી કેઈનો અપકાર થઈ જાય
 તે સામાની માફી માગવી.

પ્રમત્ત બીજા આમાં રહેલું છે મુલુની ૫૨ીએ પણ
 હૃદયતાવાળો માણસ વિચારે કે મારી ઉપર થયેલા ઉપકારનો
 જાણો. હવે હું કર્યા વાળીય ?

એક ડોચી હતી એ જાણીને જ્યાં નીકળી રવાના
 એક હૃદય એણે માત્ર જાણી ગયો. ડોચી જૂની થઈ છે
 વિચારે ॥ ત્યાં એક વજુજાણી જાણીને જાણા બેઠી એણે
 માણને પણ જાણા બોલાવ્યાં. વજુજાણીમાં માનવતા હતી
 એણે માણને બોલાવ્યાં અને બેઠી સાથે બેઠી મીઠી
 સંવાદ કર્યું. છતાં પછી માણને કહ્યું કે જા જાણુ
 પણ હું ક્યારે.

મારું જીવન નથી, જીવન તો અવશ્યવામાં છે પેલો વલુભરો
 હશે કે તમારી સાથે જન્મવામાં તો માત્રુ અન્ન સંકેત થયું ;
 તમે જમીને મારી ઉપર ઉપકાર કર્યો છે

હું કદાચા ગામમાં રહું છું માત્રુ નામ અજરા-
 કામ પડે ને પાદ કરશો તો ઉપકાર થશે. જોમ કહીને
 ઠોચીએ વિદાય લીધી. જો વાતને હસ વરસ થઈ ગયાં.
 પણ ઠોચી રાજ વિચાર કરે છે કે પેલા વલુભરોનો ઉપકાર
 હું ક્યારે વાળીશ ?

જો આવા વિચાર કરી રહી છે- ઉપકારની વાતોમાં જ
 જોનું મન રોકાયેલું છે આવે કાલે માણસને જીવનના
 કિશકુમારો સરસ ચિંતન મળે છે અને સુદર જીવનના બંધે
 છે જો વિચારમાં જ માણસે આગળ વધવાનું હોય છે

પણ માણસમાં આ શક્યતા છતાં આજ જો કેવો
 બની ગયો છે ! પરદેશનો કાઈ માણસ કશુંકપતિ થાય તો
 જોને દુઃખ નથી પણ જોનો કાઈ કશુંકપતિ થઈ બંધ
 તો જોને હર્ષા બળે છે આ દશા છે આજે જગતમાં
 વલુને હર્ષાનો આ ક્ષર (ટી. બી.) લાગુ પડ્યો છે સુવત્ર
 હર્ષા જ પ્રગટ થઈ રહી છે અને જો માણસના લોહીને
 માગી રહી છે

આવી જ રીતે માણસ કીર્તિ અને પ્રયત્ન પાછળ
 બંધા બની રહ્યો છે પણ જો કીર્તિ તો પાછીની ઉપર
 લખેલા અક્ષર જેવી છે- જો કાઈ બેસી રહેવાની નથી

આત્મજ્ઞમાયિ માટે કરેલાં ઉચ્ચવળ કાર્યો વિચાર જાણી શકેવાનું છે ? માણસનું હૃદય તો પાણીના પરપોટા જેવું છે કાળજળના પ્રવાહમાં એવું સમાન શું ?

માણસને જાણે એવી જૂન લાગી છે કે બીજાનું નામ જૂસી, હું ત્યાં માડું નામ લખું; ક્રિતિ પામું ! જે જૂસી જલ છે કે જેમ તું બીજાનું નામ જૂસવા તેવાર થયો છે જેમ, તારા પછી આવનારો, તારું નામ શા માટે નહિ જૂસે ? સચારું જાણે ન છે ! જાણે હી જામ અભિમાન, ધૌર્ય, અકલ્પમા અસ્ત છે પછી વિચાર કેવું કરે ?

પછી તો હસ વસ જાણ્યાં જ્યાં જોડવાર પેલી વજ્રગણે પદ્માયો જે નિર્દોષ કહેવા પવ્વ જોને જા જામમાં કેઈ જોજને નહિ રાજ્યને પૂછ્યું : તમે નિર્દોષ છે જોને પૂરાવો શો ? તમને કેઈ જોજને છે ? વજ્રજ્ઞાને પેલી ડોશી વાદ જાણી જોણે પોતાને સ્મૃતિજલને તપાસ્યે ડોશીનું નામ વાદ કહ્યું અને કહ્યું મહાસજ મારી પાસે જે માલ છે તે મારી જ છે તે જાપ વિશ્વાસથી માનેા હું પરદેશી છું મારે કેની જોજખાલુ કેવો ? પવ્વ જા જામમાં અજ્ઞા નામે જોઈ ડોશીને હું જાણું છું પવ્વ જે ક્યાં રહે છે તે મને જાણ નથી રાજ્યને તપાસ કરાવી ડોશી તો વાદ જોઈને ભરી કતી જે ડોશીને અઈ; જોની જાનીન અઈ નિર્દોષ વજ્રજ્ઞાને જોણે હોમખો અને પછી પોતાને ત્યાં માનપૂજક જોણાની જમાવશે ડોશીને

જુઠું જાળનો રિવસ ધન્ય છે કે મારા ઉપાસરીને
ચતોરવાની ધન્ય પણ મને મળી છે'

જન્ન ખાધેલું તો બેને ખાતર ડેરી બાટલું બધું
બેળમ જેવા પક્ષુ તેવાર ઘઈ બઈ બેલું નામ કૃતજ્ઞતા
જ્ય તો બાજે લોકે કોઈને મુશીબતમા પડેલો જુએ છે
તો ત્યાંથી મો ફેસ્વી બાગી બચ છે ભવનની સુખારણા
માટે બાપલે આ બધી વાતોની બાલોબાલ કરવાની છે

તા ૩૧-૮-૧

કૃતજ્ઞતાનો સંદેશો

માણસમાં જેમ જેમ સદ્ગુણો જાગે છે તેમ તેમ જોની મુશ્કિલ જરૂરની જાગે છે જાણકારને પાછો દારે તે પછી જાગે છે પણ ગુણને જોવાથી પછી જાગે નથી. જામ જ્યારે માણસને લગનમાં ફરજિયાતો પાછો જાગે છે ત્યારે સદ્ગુણોથી પીનજાતમાં આવેલો માણસ પછી જાગે નથી. સદ્ગુણોની સાથે માણસમાં જાગેથી શક્તિ જાગે છે જામ કૃતજ્ઞ માણસો જનતામાં જાગે જોવા છે.

તેજુ જો ટીપુ ને પાણીમાં પડે છે તે પાણીની જાળી સુપાટીને જેમ તેજમય જાગે છે તે જોમ, સદ્ગુણોથી જાગેલા મનમાં જોવા પણ સદ્ગુણ પડે છે ત્યારે તે માનવીના જાળી જાગેલા મનમાં જાગે જામ જો પણ કૃતજ્ઞતાનો નિયમ છે.

સજ્જન માણસો જામ પાણી જેવા હોય છે જેઓ સદ્ગુણને જાપા જાગે છે, કૃતજ્ઞ હોય તરીકે તેમ જેવા હોય છે, જેમાં સદ્ગુણ નાજો તોય જોને જાળીને જાગે મરી દે છે.

જો કલમ હતો. તેથી જોની વિશ્વ મેળવેથી દે જેથી જો મોર્ષ પણ જાગેને કલમમાં જાગે જામી જાગે, જો

સાપુએ જા શાત બાંધી, જોણે વિનવણી કરીને કલ્કમ પાસેથી
નિસા સામ્ય કરી, પણ જ્યારે જો સાપુ બીજા પાસે ગમે
ત્યારે જોણે કહેવા માહમુ કે મે જાતે જ અપૂર્વ સાધના
કરી, દિમાલસમાં જઈ જા શક્તિ મેળવી છે કલ્કમને
ચૂરે ગણાવતાં જોને શરમ લાગી. જો જામ બહુ બિાજો
જોને પરિણામે જાકાશમાં અધાર રહેલી જોની તુલ્યી જોના
પ્રાણ ઉપર જ પડી જોને જોતુ માણુ ફરી ગયુ જામ
માણુસ જાકે ફવત્તાની અર્થ રહ્યો છે

સફાઈ મેળવ્યા વગરનું મનુષ્યનું લવન દુષ્ક છે
ધન્યજ્ઞના માપથી ગુજો તો મનુષ્યનું સો વધનું જાણુખ,
જેક પૂરા બિ દુ સમાન પણ નથી જાણુ જાણુ કિમતી
લવન જોને દુરુણીની પચાતમાં કાઢી નાખીએ, તો કેકું
ફાળક જણાવ ।

સફાઈને અપનાવતાં શીખ્યો તો વમારી દષ્ટિ
સફાઈ જની જવાની જાટલો કાળ તો તમે ખરાબ શોધુ
કહે જાણી રહેલા થોડા કાળમા તો સાકુ શોધો. લવનમાં
સવચ કરવા જેવું બીજું કંઈ નથી, માત્ર સફાઈ જ ॥
કેઈની નાનો પણ ઉપકાર ન જૂલવો જોનું નામ ફવત્તા.

ફવત્તા જનવા માટે બીજું કાચ જો કેઈની ઉપર
આપણે કરેલા આપણા ઉપકારને ચાક જ ન કરાવવો.
ઉપકારને ચાક કરાવવાથી, કરેલા કાચનું મહેત્વ મરી જાય
છે જોથી તો સામાને ઢીનતાનો અનુભવ થાય જોને આપણા
મનમાં અભિમાન જ-એ કારણ કે કેપ લવવો સહેલ છે

પરહિતનિરત

પરહિતનિરત' એ વીસમી સદ્ગુણ ॥ અને તે
જાત ત ઉપરોગી છે. પહેલું મુખ તે બેઠે નરો, બીજું
મુખ તે ધને બધાં. આવું તો પશુઓ પણ માને છે.
એટલે એ મનુષ્ય પણ જાટલી જ ઈછા રાખતો હોય તો
એ માણસ શાનો ?

મનુષ્યના હૃદયમાં તો પશુપ્રકારનો પ્રેમ બચવો
એક જો; પાશુના હિતમાં મગ્ન થવાની જોનામાં તમન્ના
બચવી એક જો. એણે પ્રમત્તા વિજ્ઞાનનું ધ્યાન કરું હોય
તે જ પરહિતનિરત. સ્વર્ગ થાય

પશુપ્રકાર કરવામાં જ સ્વર્ગપ્રકાર આવી જ્ઞાનદ માનો.
જાતમલોગ આપી, જોનો બહોળો મેજવચ વળતા હોઈને
સમાજ જ્યારે સહાયતો નથી ત્યારે જોમને સમાજ મેજર
હાય છે. પણ મા જેમ વીકરાની સેવા કરે છે તેમ માણસે
સમાજની સેવા કરવાની છે.

પ્રમત્તે અને તેના વિજ્ઞાનને સમજીએ છે તે જને
ત્યાં મુખી બીજાની સેવા હોવા ઈછા રાખતો નથી, એ
પાત્રનું કષ્ટ બીજા ઉપર નાખવા ઈચ્છતો નથી.

આજનો કહેવાતો ધર્મી માણસ પાશ્વરી સેવા સેવામાં મસ્ત છે. જોઈતાં કંઈ એ વધુ ખર્ચ કરવા તત્પર બન્યો છે. મેં તેા ઘણી પૂછા કરી છે અને ઘણો ખર્ચ કર્યો છે' કહીને માણસ આજે સ્વકાચ કરતો બધે ગયો છે.

માણસ પોતાની જવાબદારી બીજા ઉપર લારી મુકી દેવા કંઈ છે. પોતાનું કામ બીજા ઉપર નાખી નીકળી જવું એ આજના સમાજમાં એક વ્યાપક બનતો માનસિક રોગ છે.

પણ જ્યાં સુધી માણસ વિચ્છેદન કરતો નથી ત્યાં સુધી વિજ્ઞાન એને હાથ આવતું નથી. અણનું વિચ્છેદન થતું તેા નવી શક્તિ મળી. આજે હવે એ જ પ્રમાણે આપણાં ખર્ચ અને કમનું વિચ્છેદન કરવાની જરૂર છે.

આ અમતમા બીજાનું જીવન જોઈએ તેા બધાં બચાવ કરતા કમચાલુ બચાવ બહુ જાણુ છે. આથી હાલ માણસો, વહેલામાં વહેલી તકે જીવનમુક્ત થવાનો પ્રયાસ કરે છે. એનાથી નવી દિશા મળે છે. મસ્ત કોઈનું નથી હેતુ એ દિશા આપણે રાખવી એક જો. યાદ રાખજો કે કોઈ જાણેથી પગથીને લીધું હશે તેા એ ક્યારેક પણ તમારા હાથમાંથી પડી જ જવાનું છે.

ખર્ચ વિજ્ઞાન બચાવે પ્રાપ્ત થાય છે ત્યારે એની દિશા ફેર બાવે છે. એ બધું છે કે લીધું હશે તેા બચાવ મરિત પાછું આપ્યા વગર છુટકો નથી.

આજના મનુષ્યાનું જન જન છે. પણ આજના મનુષ્યામાં મૂલ નથી કરતું. બચાવે માણસ મૂલ કરી નાખે છે. કમ

પણ જાણુ જઈ છે છતાં જે ગણુવરીમાં કેઈ દિવસ મૂક તથો કરતું, એવું પરિણામ જે આપે જ છે જની પદ્ધતિમાં જાની અવસ્થાજરી યોગસાર્થ છે

માણસ પાસે ધન આવે છે ત્યારે ધન ભણે કે જોનાથી આપે આપ્યો ભય છે પણ ધન તો જ વરતુ સાતુ ધન છે જે નહિ હોય તો આત્મા શીન જની જશે, જમતની કસન, કાચા કુટુંબ અને કાંતા ધર્મને મૂકાવી દે છે

સોતુ વધતું જાય છે તેમ તેમ જેને વધારવાની જાણ વધે છે, કાચાની તેજશમાં માણસ જેનો સમય વેઠી ત્યજે છે, પોતે સો સમાનો વિશાળ સમુદાયનો સમો યાવ જે જેને ગમે છે, પણ પોતે જગ્યાએ જોડ્યો આવ્યો છે ને મુલ્યકાએ જોડ્યો જવાનો છે જે વાત જ મૂકી જાય છે

માણસને લુપ્તમાં સુચ માટે જોડ પૂજો, જાણ માટે મૂકી જાય અને પહેલા માટે મો જોડી કપડાની જરૂર છે આમ છતાં માણસ આજે કપડાં અને જહાજોની પાછા કેવો ગરો જાતો છે !

સદગુણી માણસના મનની જરૂર જાણ પ્રયોજનો અને માનવતા વધી મુદ્દ થાકે છે, પણ ત્યારે જે પ્રયોજનો ઉપર વિજ્ય મેળવી લુપ્તને આગ્રહ રહાવે છે જોડ્યો આવો પશ્ચિમનિરત. માણસ, આસપાસના જપનિા વિચાર કરે, તેને સુધારે અને સમાજને આગ્રહ લાવવામાં સહાયક થાય

સમર્થિની બહિર્ભા મુક્તિ

જ્ઞાનથી પાઠ બરાબર સમજાય છે માટે પાછલા પાત્ર સ્થાન જેમ જરૂરી છે તેમ એક સુષુ બરાબર પચાવ્યા પછી જ નવો શુષુ પીરસાય છે કોઈનું બહુ ઠરેકું સભાસ્થ નહિ અને કોઈને જાપણુ બહુ ઠરું હોય તો ભૂલવું નહિ જામી કૂવડવાનો વુલુ જાવી શક્યો.

જ્યારે માણસ કૂવડી બને છે ત્યારે તે પરહિતમાં મગ્ન બની જાય છે રહી તો પરહિતનિશ્ચ નો સુષુ જોની પ્રકૃતિકેષ બની જાય છે જાણુ પીણુ સુણુ જે જેમ પ્રકૃતિ ચલ્યાય છે તેમ સૂક્ષ્મજ્ઞ જાપણી પ્રકૃતિ બની જ્યાં એકજો પરહિતમાં નિશ્ચ માણસથી બહુ ક્યાં વચર રહી શકાય નહિ ને કોઈનું બહુ તેનાથી ન થઈ શકે તો જોના મોં પર શૂન્યતા છવાઈ જાય અને જો દિવસ જોને નિષ્ફળ લાગે પણ જાણે તો સ્મિતિ ગુહી છે લોકો કામ કરે થોડું અને જો થોડું પણ થયું કેમ કેળાય જોની ધમાલ જોટથી કરે કે જોટથી ધમાલ ને કામ મારે કરે તો કેટલાનું બહુ થઈ જાય.

પરહિતમાં હકાસાત્મક ને નકાસાત્મક એક ભાવો

સમામેલા છે સૌનુ જાણુ ઈશુ; જે નકાસાત્મક મોઈને
ઉપકાર ન દેવો, જે નકાસાત્મક પાપકાનું લેતાં માણસને
દુઃખ જણુ લેઈજો; કાણુકે લીધેલું, બ્યાજ સારે પાછ
જાખ્યા વગર છૂટકો થવાનો નથી.

જાણે બધા લોકોમાં જોકે જ મનોવૃત્તિ રેખાવ છે
કે વધારેમાં વધારે હેતુ અને જોછામાં જોછા આપણું
પણ જશે. ખમ તો જે છે કે જાઈને રાહ મવાને જાણે
જગ્યાવાને, લેવાને જાણે રાઈને રાહ મવાને લોકો કે
પાસવેલું ક્યાં મુખી લાગે ?

જે કાલ કસાથી માણસને નીચું લેવું પડે જે જેલું શા
માટે ઈશુ લેઈજો ? જાત્યા તો પાડે, પછી મોઈપણ
વસ્તુ શા માટે સ્વીકારે ? જો જાને જાણે જાત્યાનું જેવું
તેજ કેલવો કે જેથી તમે સરમજનક જેવું કંઈ જ ન કરો.

મહાપુરુષો જાણી આપણને સમજણુ જાણે છે કે
લવનમાં જરૂરિયાત જોછામાં જોછી રાજો, તો જાણી
સ્થિતિ નહિ જાવે. જરૂરિયાતો જ માણસને ઝુસ્કેલીમાં
મૂઠી કે છે ને ઈવટે માણસને વસ્તુઓનો સુલભ મનાવે છે
જરૂરિયાતો જોછી, તો દુઃખ પણ જોછું જાણી. સ્વતંત્ર
માનવી તરીકે લવો. કોઈ માટે વિશ્વકાર ન રાજો અને
કોઈની સુલામી ન સ્વીકારો. તો તમે મુલુની યાખ્યા ઉપર
પણ પૂરી શાંતિ જાણવી શકો.

શિયાળામાં જરૂરી ગરમી છે પણ ઉનાળાના દિવસોમાં
જે જ ગરમી દુઃખદ લાગે છે. જેમ જ જાણની વસ્તુ જે

કુળ જાપી રહી છે તે કાલે કુળજ બનશે માટે વસ્તુ
મરેણુ મમત્વ ઇચ્છે.

જિહ્વીમાં જેવી કશ્ચી કશે કે ચાંતિની પમેામ
જે તમને ચાંત રાખે, કાણુ કે નાની સરખી જાંતિ
નોકામા પટેલા કાણુ જેવી છે જે કાણુ નાનું છતાં જાખી
નોકામા કુળાકવા પૂરતુ ચાપ છે

પરિવેશ કશે, જોમ કહેણુ મુલક છે પણ જે પ્રમાણે
કેવામાં ત્યાજની જાવશકતા રહે છે જે ત્યાજ કરી કાચ
સત બને તે તમે જમર ચર્ચ બજો છો

ત્યાજની વાસણી વાગે છે અને સત્યજ્ઞ પિતાની
જનિતાયા પૂજા કરવા મહાત્યાજ કરી ચાલી નીકળે છે
જે લોકો ઉટ કે ખાતર બનીને પાયામાં પુરાય છે તે જ
કુનિયાનાં ફળના પાપક બની રહે છે માટે ઉચકાર કશે પણ
તે લોકો ખાતર નહિ, તમારા જ્ઞાતમાના જ્ઞાનદ ખાતર

મુજિત તે જાજિની દાખી છે જાજિત કેળવે તે મુજિત
પાછળ દોઢવી જાવશે બજિત કરતાં સમગ્રિના હિત માટે
છવણુ જેમાં જ છવણની કૃતજ્ઞતા સાચકવા રહેલી છે

સુખ્યલક્ષ

જાતરનાં વિભિરનાં ઘર તોડવા ખાટે મહાતેજની
જરૂર પડે છે જા તેજની ઝાંખી કરવી એ જ માનવજાતને
સુખ્ય હેતુ છે જાતુ નામ લખ્યલક્ષ. માણસને જીવનમાં
જાનેક વસ્તુ મેળવવા અભિલાષા જાને છે પણ જીવનનું
પૂણ્ણ એવ શુ છે તેની જાને ખબર નથી.

એ મહાતેજથી જાપણે દૂર જાવી પડવા છીએ જા
વિશેષતઃ પણ જાજ જાપણને દુખ થતુ નથી જાકે
સ્થિતિ જાેવી છે કે જાે છીડીને જાસ્થા જાવાતુ છે જાેની
પાછળ માણસ મળ જાેવો છે જાને જાે સાથે જાવવાતુ
છે જાેતુ લક્ષ જાેને રહુ નથી.

દુનિયા જાખીમાં જાકે જાેતુ ગાંડપણ જાસ્થુ છે કે
માનવી સાધનોને જ સાધ્ય માની જાે છે. પરિણામ
સાધનો સાધનો નથી રહ્યાં પણ સાધ્ય જાની જાે છે
માણસ સવારથી સાંજ સુધી સંજલની પાછળ પડ્યો છે
પણ જાે જૂલી જાવ છે કે જાે જાપણુ જીવનલક્ષ્ય નથી.

નિરજક વાતો પાછળ સમજ જાવવાતુ જાેને પાસાય

કે પણ આગમ વાંચવા મેસતાં જોને જાણસ આવે છે
માણસનું લખન આવે અર્થકાન જન્મ છે લખવા ખાતર
જે લખી દે છે અને આયુષ્ય પૂરું થવા આવે ત્યારે
જ્યાર પાસે રોકે છે એ આપણું લખન જાણુ સત્રમ
ને બદલેવ તો જોવું યાત્રિક લખન લખવા કરતા હંમેશ
સાં સુધી જવું એ વધારે સારું નથી ?

હોડે બીજની નકામી થતો સામજવા પાછળ જિ હગી
વિદ્યાવી નામે છે એક એક માણસની એક એક વાત,
એક એક મિત્ર પણ સામજવામાં સમય ખરચે તો
લખન એમાં જ જતમ થઈ જવાનું દુનિયામાં કેટલા
જનજ માણસ છે તે જાણે છે ? બીની થતો સામજમો
તો ક્યારે જોનો પાર આવશે ?

મારે જાણવાનું મહાવીરે કહ્યું છે કે બીજને જાણવા
પહેલાં તું તારા આત્માને જોજાણવા મથ. એ તું વને
જાણીશ તો જ તું બીજને જાણી શકીશ. જે માટીને જાણે
છે તે માટીનાં દરેક જાતનાં વાસણોને જાણી શકશે; જે
હો ને જાણે છે તે પાટલીને અને થોટની બીજી ચાનગી
જોને જાણી શકશે. દ્રવ્યના રૂપ જાણવાનું નામ જાણવા
છે પણ વસ્તુ તો જોની એ જ રહે છે

જે આવે જોને સમજે છે એ કારણે વિચરે સમજી
શકશે; જે પાવાના આત્માને જોજાણે છે તે સ્વના
આત્માને જોજાણી શકશે. વિચારમેણી જાણવા છે પણ
સત્ય જાણવાનું નથી; આપણે તો માત્ર ધૂના અને નવાનો

સમન્વય કરવાનો છે તો કયુમી કે કાળનો પ્રવાહ જોવા
છતાં મૂળ સત્ય વ્યાપ્ત પડતું નથી, જોને કાળનો કાંઈ
બદલી શકતો નથી, કોઈ કિંચિત્ બદલી શકતો નથી

કમલની રૂપ ચીત્રો પરિવર્તનશીલ છે જ્યારે
પદ જુદાં લાગે છે પણ જોની બદલ રહેતો આત્મા તો
જોનો જો જ છે આપણે જોતું ધ્યાન કરવું જો આપણું
હૃદય છે

ધ્યેયદ્રષ્ટિ

આ ધર્મરૂપી રત્નને મેળવવા માટે આ જોડવીસ શુદ્ધ કેળવવા પડે છે. અનધિકારી પાસે જે વસ્તુ આવે તે તે વસ્તુ અને તેને મેળવનાર-જેકે નિદામ છે. ધર્મ રત્નને પામનાર ધર્મી શુદ્ધીકૃત હોવો જરૂરી છે. ચોખ્ખતા વગરનો માણસ પોતાને ધર્મી કહેવાશે તે જો ધમ શબ્દને સજ્જે છે.

લગ્નલક્ષ્મી-મોખ્યતાની પરાક્રમ્યા જોતે ધર્મી આત્મા લાવકાત હોય તેા ધર્મી જની શકાય પ્રથમ ધર્મી કહે-
શવી, પછી લાવકાત કેળવવી મુશ્કેલ છે. પ્રથમ માણસ આવશ્યક શુદ્ધીથી સંપન્ન હોવો જોઈએ. જે આત્મા આગળના વીમ્બ શુદ્ધો સમજી ગયા છે એને હવનમાં આવશે છે એ લગ્નલક્ષ્મી ૭

માનવહવનનો હેતુ શો ? આપણુ હવનલક્ષ્મી ?
દેવ ત્રેવ અને ઉપારેવ છોડવા લાવક નિવાસ્ય લાવક અને આવશ્યક લાવક હોય તે. મમતુ હોય છતાં જે ઓકા લાવક હોય તે છોડવા ચીજતુ જોઈએ. આ મમને છે કે ધીકરીતુ જ્ઞાન એને સાચરે છે એટલે આલવા

છતાં જોને વિદ્યા અપે છે

માણસના આત્માને એક વિવેક ખાલી હોય, અચા-
નક શાસ્ત્રા જવાનું છે જ્યારે માણસ હન્યવશ ન હોય
ત્યારે એ દુન્યવી વસ્તુઓમાં મગ્ન થઈને રહે છે પણ
હું પૂછું છું કે જ્યારે પાપનો હાથ ચડે ત્યારે ॥
જનવમાં એ મર્થો તમને સંકાશ કરશે ?

કુટુંબને પોષવા અશક્ત કરવો પડે પણ આજનો
માનવી તો અનશ્વર હક પણ આવરે છે અશક્ત એટલે
નીતિની મર્યાદામાં રહી, કુટુંબના પોષણ માટે અર્થશ્રમિતિ
કરશે તે જ્યારે અનશ્વર એટલે જ્ઞાનનીતિને બાળુ પર
મૂઠ્ઠી, ગમે તેમ કરી પૈસા ભેગા કરવા અને કેવળ અશ્વ
પાછળ જ દાનને વીંટાવવું તે છે અજ્ઞાતા જમાનામાં
પાપથીરુવાની વૃત્તિ જ રહી નથી, અસ્થિર ચર્ચ ચર્ચ છે
કસાઈખાનામાં શેઠ જનાશે જેમ ટેવાઈ બાપ છે તેમ,
માનવી આજે જોનાં પાપોથી ટેવાઈ ગયો છે આત્માથી ધમ
અને નીતિનો નાશ થાય એવો અવસાન ન કસાય, એ
સત જ માનવી આજે ભૂલી ગયો છે

દોષે આજે પૈસા આમજ સમવાનને પણ નાનો ગયો
છે કાશ્વર જોને દાનવત્રુ સાચુ તથા જવાન્યારે કોઈ રહ્યું
નથી. ધમ અશ્વ કામ અને શાસ્ત્ર-આમાથી માણસ આજે
અશ્વ અને કામ પાછળ પડ્યો છે જેમાં એટલે જાણે એ
રહાયેલો છે કે સોજુ કશું સોજવવાનોય જોને સમજ
નથી આજે મનુષ્ય સોજ નથી સોજવતો, પણ સોજ

મનુષ્યને લોચની રહ્યો છે

દિવસ પછી દિવસ કરતાં આજુ બામુખ્ય વાદ્યુ ભય છે અને છતાં માણસ જોની વપ ગાંઠ ઉજવવા બેસે છે એ યુ જ્ઞાનદનો દિવસ છે કે માણસ મહેરિલ માણે છે ! મળેલા વરસો વાદ્યુ ભય અને અતરમાં જેવી રાગ પડે જેમ આ મર્જાઈ છતાં આમુખ્ય આટે માણસને લાગતુ બેઈએ.

રૂપિયાનુ પડેકુ ગાળકુ પૂરી શકાય છે પણ આમુખ્યનુ ગાળકુ ફરી પૂરી શકાતું નથી આ વાદ રહે છે અંકુ ? તેલ પુટ્ટે બેઠે રીવો જૂઝાઈ જવાનો અતિમ પળે રીપ નિર્ધણુ પામે છે તેમ, આમુખ્ય પુરુ ઘલાં માનવીએ વાદ્યુ જવાનુ છે

આમુખ્યના ગાળદાં તો ૫ વાતાં જ પણ સત્કાર કરતાં પડે તો ગાળકાર સફળ થઈ ભય છે જતી જિંદગીને ફેઈ અટકાવી શકતું નથી પણ જે પાણી રજુમૂમિમા ભરમ ઘાવ છે એ જ પાણીને ફળકૂપ ખીન ઉપર વાજવામાં આવે તો એ મોહને લીધેાછમ ફરી ફઈ રહે છે આપણા આમુખ્યનુ પણ આવુ છે આપણા મૃત્યુએ લોકો જેમ કહેવા ઘણ બેઈએ કે કામ કરતાં જી મરી અને એલે મિતને સફળ જનામુ તો જ માનવલગનનો ખરો ભય છે

લગ્નલક્ષ બેઠે રીવ તરફ જ રહિ લગનમા આવું ભય એ મજબૂત નિશ્ચિત ન દેખ તો બીજા બધા ટુલો નામા અને છે લગનમાં લગ્નલક્ષનુ આવુ ઉત્તમ સ્થાન છે

ધ્યેયમાત્રા

આપણે બહાની બીજે કે જેટલા માણસો રત્નો પહેરે છે તે હરેક કંઈ સાચરને તળિયે જઈ ફૂલડી મારીને લઈ આવેલા હોતો નથી, પણ કોઈક ફૂલડી મારીને લઈ આવે છે બ્યારે જોનો હાથ કોઈક ળીબને મળી બચ છે

આ મમણે આ ખર્મરત્નો મહાપુરુષોએ કુલસાચરમાં ફૂલડી મારી, કમ વેડીને આપણે માટે મેળવી આપ્યા છે માણસુ તૈયાર કરનારને કમ વેડવો પડે છે. પણ જાનારને સરખવા જ રહે છે જામ, આપણી ઉપર, જાવા રત્નો મેળવીને મહાપુરુષોએ કેવો અહીમ ઉપકાર કર્યો છે એ વિચારો.

કે કમ આપણાં મા-માપ પણ આપણને નથી કરી આપી શકતાં, તે મહાપુરુષોએ આપણે માટે કરેલું છે તેઓએ શાઓનો અભ્યાસ કરી આપણે માટે આ મુદર રત્નો સોંપી આપ્યાં છે સંસારનાં ચર્મણો કાચ વમને પૈસાનો ચારસો આપી જરી પણ મહાપુરુષો તે વમાકું કોર છિંઈ, વમાસ અતમાના ઉદ્ધાર માટે અમૂલ્ય જેવું દાન આપી બચ છે

માટે રાનીઓ કહી ગયા છે કે આપણને સાધન
આપે છે માટે માતૃપિતાનો ઉપકાર છે અને તેથી એમને
નમસ્કાર થતો છે પણ સદ્ગુરુ તો આ જાણ માટે જ નહિ
આવેલાવને માટે આપણી આંખોમાં લગવનું અમુક
અલ્પ-સૂર્યો એ આંખ આપે છે અને આપણને નવું
ઈશ્વર દર્શાવે છે આથી, ચિંતા આપણા સર્વ સ્નેહીજનો
અને સ્વજનો કરતા આ શુરુઓ આપણા વધુ ઉપકારી છે

પૃથ્વીસમો વળ પહેલા અમણ જગવાન મહાવીર
આપણને આ જાણ આ માટે આપી ગયા હશે, એનો
વિચાર કરો એમને અતરે તો એક જ દિવ દત્ત કે
માનવજાતનું કયાણ કરવું આ નિમજ સાધનાથી એમણે
આ સંજન કહુ એટલે તમે એથી કે આપણા સાચા
સ્નેહીઓ તો આવા સત્યગુણો જ છે એઓ આપણને
સંસ્કારના દીક્ષામાંથી બહાર કાઢવા અર્થે છે

બાળક નાનું હોય અને એ સાચા સર્પને રમકડું
માની કાઢવા માટે હાથ લાગાવે તો મા એના બાળકને
પાછો ખેંચી લે છે અને તેમ કરતા કદાચ અનુસમર્થ
બાળક માને હાથે જમકુ જરી લે છે તોય મા એને ઇડતી
નથી બાળકને ત્યારે તો આકડુ લાગે છે પણ એમાં જ
એનું દિવ છે એ મા બાળે છે

આ પ્રમાણે આપણા શુરુઓ પણ મા એવા દેવ
છે ત્રિપો રૂપી સ્વ સાથે આપણે બ્યારે રમવા માટે
લલચાઈએ હીએ ત્યારે શુરુઓ આપણને જ દારે છે એ

ત્યારે તો બાકી લાગે છે પણ છતાં જો જ આપણા
હવનુ દિત કરે છે

એતાએમા પણ જુદા જુદા વર્ગો હોય છે કેટલાક
કાન્તાસમિત હોય છે એમને નાની નાની વાતો કહીને
બાજક અને સ્ત્રીની જેમ સમજણ આપવાની હોય છે. બીજા
મિત્રસમિત એમની સાથે ફલીસેા તક વગેરેથી વર્ષા થાય
અને ત્રીજે વચ તે પ્રભુસમિત આવેા માણસ પ્રથમની જે
મુમિત બોજાતી તથા હોય છે અને તેથી એના દિલમાં
જુરુબાજુ માટે થકા જ જ મલી નથી જો તેા જુરુબાજુ
મુલત જ હવે છે અને જે સિખ જામ જુરુની બાહામ
જહે છે તેનો વિચાર જુરુને કરવો પડે છે પણ આ સ્થિતિ
એકદમ નથી આવતી. જો માટે તેા હજીવહાઈ થઈ અનેક
જ મો મુખી સાધના કરવી પડે છે

આ જ્ઞાન જો માત્ર વચનાં વિચર નથી; જો તેા
આવરણની વાત છે. કેટલા માટે જ્ઞાનોએજો કહું કે
વળપણ વિષે સો કશી વાંચના કરતાં, સાકરનો એક માંડ
મોમાં નાની અનુભવ કર્યો તેા એમાં પણ જ્ઞાન અને
જ્ઞાનદ મળશે.

આપણે જો સમજવાનુ છે કે કાયા કૃય કમી તેા
આલી સમી પણ આત્માને કૃય કર્યો તેા નહિ થાશે.
તેજસ્વી પુરુષોની કાયા કેટલીકવાર કૃય હોય છે પણ
અદરનો એમનો આત્મા યગમગતો હોય છે

આજ મુખી આપણે કાયાને પુષ્ટ કરવામાં હવતર

વિદ્યાન્તુ છે, હવે આત્માને પુષ્ટ કરવા મથે. આ માટે
જ્ઞાનની વાતો સાંભળે, લખ્ખલલ્લ જનો.

એક વખત એક માણસને એ કુલ આપવામાં આવ્યા.
એને મહેવામાં આવેલું કે ડાળા હાથમાં સંપત્તિનો કુલ
સમજો અને જમણા હાથમાં શાંતિનો. કુલ એને આપ્યા
આપવામાં આવેલી કે જમતમાં તુ સંપત્તિ વહેલને અને
શાંતિને બળવને, તે તુ પૂલુ સુખી થઈશ.

કુલ લઈને એ માણસ વસ્તે વાલ્યો. જલ છે ત્યાં
એને પગમાં કટો વાળ્યો. કટો કાઢવા માટે એણે હાથમાંના
એક કુલ નીચે મૂક્યા પણ ડાળા-જમણી બદલાઈ ગયા. એ
લક્ષ્ય થયો. હવે એ એ કુલ લઈને સંસારમાં ગયો અને
સમજલુ વગર શાંતિ વહેલવા માંડી અને સંપત્તિ બળવવા
માંડી. જલ ત્યારથી બાજો માનવસમાજ મૂલમૂલ્યમણીમાં
પડ્યો છે. શાંતિ વેળીને એ સંપત્તિ મેળવવા ફાંફાં મારે.

આ મૂલમૂલ્યમણીમાંથી બહાર નીકળવા માટે આપણા
લવનમાં લક્ષ્યનિદુ આવડું ભેઈએ. આપણે લખ્ખલલ્લ
થવું ભેઈએ.

કે આ બધુ શા માટે કરે છે ? જીવનનો હેતુ શો ? શા
 માટે જીવવા માગે છે ? ક્યાં પહોંચવું છે ? ક્યાંથી આવ્યા
 છે ? તેની કોઈને કલ્પના નથી આજે આ દશા છે

પેલા રસ્તા પર જનારને આપણે પામલ માનીએ
 છીએ પણ આપણે કેવા છીએ ? જ્ઞાનીઓ આપણી સામે
 ભેઠને વિચાર કરે છે કે આ બધાને કોઈ જ ખબર નથી
 અને છતાં ધમાલનો પાર નથી. એવીસેવ કલાક પરસેવો
 પછીને પ્રવૃત્તિઓ કર્યે બપો છે પણ બહારનો વિચાર જ નથી.

માટે તેઓ આપણને જણાવે છે કે સ્વાત પોતામાં
 આનો વિચાર કરે. આપણે મકાન વણવું, વર લેવા વસ્તુ
 કરાવવા બધાનો વિચાર કરીએ છીએ પણ જીવન શા માટે
 છે એક એનો જ વિચાર કરતા નથી. જગત ઊઠીને જવાની
 વાત કોઈને ગમતી નથી. એવી વાત આપણુકનિવાળ લાગે છે.

પણ આપણે બૂલી જઈએ કે એ બન્ધા વગર રહેતું
 નથી એક વિચાર ગયા વગર છુટકો નથી. આપણને એ ન
 ગમે તોય, કયા કુખી મનુષ્યને આપણે કેલી ચકવાના છીએ ?
 દૂર જાણી ચકવાના છીએ ? અતે એકવાર એ સામોસામ
 આવીને ઊભુ રહેવાનું જ છે.

ઝિંકારી પાછળ દોષ ત્યારે સસલુ ભેરેથી નાથી
 જવા દોડે છે પણ પછી ઘાટી બપ છે ત્યારે આંખ બંધ
 કરીને રસ્તામાં ઘેસી બપ છે એ એમ માને છે કે મારી
 આંખો બંધ છે તેથી હું કાઈ નથી એઈ ચકતું એમ
 ઝિંકારીનેય કાઈ નહિ રેખાતું દોષ. પણ આ એવી

સર્યુખિ દુ

હવનમાં દરેક કાચ હન્યહનવાળો માણસ હન્ય
રાખીને જ કરે, અવસ્થિત ને વિચારણાપૂર્વક જ કરે. વહાણ
જ્યારે જોતું હવર ધાવે છે ત્યારે જોતું પહોંચવાનું જરૂર
નહીં થઈ જાય છે.

હવનના કોઈપણ ફેર માટે હવર નહીં જવું જરૂરી
છે જા પ્રમાણે, આપણે શા માટે જન્મ્યા છીએ, શા
માટે હવતું ॥ જોનો વિચાર કરવો જોઈએ. જોના હવનમાં
હવર નથી તેની હયા જરૂર જમરના નાવિક જેવી થાય
છે. જોવાને કોઈ કિનારો, કોઈ જરૂર કાચ આવવાનું નથી.

મુજર્મમાં મહારજામણી કોઈ જાણી જાહે જને સ્તે
આસ્થા જતો કોચ જોને તમે પૂછો કે ક્યાં આસ્થા? તો
કહેશે: જમર નથી. ક્યાંથી આસ્થા? તો કહેશે: જમર
નથી. ક્યાં જવું છે? તો કહેશે: જમર નથી.
આવાને તમે કહો કહે જરા?

આપણી જમણી હયા પણ જાણી જ નથી? જમ
હવાવગમાં હવે છે કોઈને સમજ નથી, જમ પમાલમાં
પ્રવૃત્ત છે, કામના જારથી લાગેલા છે. જો જમણે પહોંચે

પૂજ્ય છે

માણસનાં તની પાછળ પશુ જાયો કાળનો સિંહર
જાયો રહ્યો છે અને છતાં મરણનો વિચાર ન જાણ્યો
નથી કર્યો, નથી કરવા માગતા. ઘણા મર્ણ અને ઘણાને
જગ્યાના છતાં જાણ્યોને હલ શાન થતું નથી.

માટે હવે વિનવિનવલ મહાસભે કહું કે જેની
હાથે તમે જાગ બોલ્યા થઈને રહેલા, એ જ્યાં જેને
મુશ્કેલી જણી માણુ નમાવતા તે જ્યાં જેની સભે પ્રીત
લાગેલી જેની પાસે બેસી પ્રેમથીની ચલો કરતા કે પ્રેમ
જનવ મુગ મુખી થાક્યો એમ માની પ્રેમચોટીમાં મમ
હતા એ સ્વર્ગનોજ ભરમીયૂત થઈ રાખતો દમથી બની
જ્યાં અને છતાં જાણ્યા માટેનો વિચાર નથી આવતો.
જા કેવો પ્રમાણ !

વાદ રાજો કે સૌને જગ્યાના એમ તમારેજ એક
દિવસ જ્યાંનું ડિ રામાં ભરેલો પવન નીકળી જતાં એમ
મુકોચાર્જ ભવ છે તેમ, જ્ઞાતમા નીકળી જતા જા દેહ
એમ ન જાણી થઈને પડી રહેવાનો છે ચેતન જ્યો એટલે
ધોણીસ કલાકમાં એ દેહ દુર્ગમ આવતો થઈ જશે. કે
દેહને જાણી જિંદગી તમે પાળ્યો છે એને પગલામાં
જાણી રેવામાં આવશે. જા જ્ઞાન માટે, વાવનિદુ આવસ્યક
જને ડિ

પવનમાંથી નીકળતી નદીને પોતાનું વાવન મુખી ડિ

આથી વચ્ચેના ખડકો, પથ્થરો જે બહાલીમાંથી રસ્તો
કરીને એ સાગર તરફ ખસતી આવે છે, ક્યાંય અટકતી
નથી અને ત્યાંથી એ એનો ભાગ કરી લે છે તે આગળ
વધે છે. આમ, જે માણસ સદ્ગુણોથી ભરપૂર હોય
તેથી કરે છે એ ભવનમાં પ્રવૃત્તિ કરે છે છતાં વચ્ચે ક્યાંય
અટકતો નથી, અટકતો નથી.

નિશ્ચયી એકવાર એના બચ્ચાને મોંમાં લે છે અને
બીજી વાર ઉઠાવે મોંમાં લે છે નિશ્ચયી તે એકની
એક કોય છે છતાં એકને પછીમાં ફરે છે ઉઠાવે
એના હાંત સોઝાઈ આવે છે પણ એના બચ્ચાને એનાથી
કંઈ થતું નથી. જાતુ કારણ એ છે કે એકની પાછળ
દિલ્લિ દુ હુદ્દુ હુદ્દુ છે એકમાં રક્ષણનો ભાવ છે, બીજામાં
અક્ષણનો ભાવ છે.

આ પ્રમાણે માણસ બ્યારે સંસારમાં પોતાનું હક્ક
નક્કી કરે છે ત્યારે એ બધા કમ કરતો રહે છે છતાં
એમાં એના હાંત ક્યાંય એસતા નથી ખૂલતા નથી. માટે
ફરેક પ્રવૃત્તિ કરતા વિચારો કે હક્ક તો બરાબર છે ને ?
આમ વિચારનારો માણસ, પાપ કરતા અટકી આવે છે એ
અસત્ય કરતો નથી જનાવાર કરતો નથી.

માણસે આ દષ્ટિ કેળવવાની છે અને સમગ્ર જાન્યે,
અવસર જાન્યે સવ છોકરા માટેની તૈયારી રાખવાની છે
જ્ઞાનીઓ ભવનમાં આ હક્કનિદુ કરી મૂકતા નથી અને
તેથી અવિષ્ટ રહી શકે છે.

સાથે અને મધ ભિત્તમાં ગળપણુ છે, પણ સાથે
ઉપર બેઠે માખી, ગળપણુ જૂસીને ઉપિષ્ઠા હોય ત્યારે ભેદ
ભર્યું થાય છે. જ્યારે મધની માખી, મધની બહાર જ જોતો
પાંચે જૂતી જતાં જોતી જાય છે માથુજનુ હાથન જાણે
મધમાખી જેવું ભર્યું થાય છે. જલ્દીમાત્રમાં જો જુલો જાય છે.

જેટલે હાલનાં હાલ અત્યંત જરૂરી છે એ નાખી
કરી ત્યારે સમાજમાં રહેવા છતાં સમાજની વસ્તુઓ તમને
જાણી શક્યો નહિ. જાન, વસ્તુ ન હોય તો પણ જાપણે
હવે શરૂ.

આ માટે જરૂરી જાતમાનું જરૂરી સ્વરૂપ સમજવાની જરૂર છે જે મળે તો હવનના આગે ઉપર આવેલ સીપા જઈ શકે; જેનો સરકારપણ વચ્ચે કપાઈ જાય. આ મહુ જ આવરવક છે જાણીતામાં કહેવત છે કે No man can hit the mark if his eye goes from it જે નિશાનવાજની આંખ નિશાન ઉપર ન હોય ત્યાંથી સરફી જાય જે કપી નિશાનને ચીપી શકે નહિ. આપણે હવનમાં આ નિશાન પર નજર સ્થિર કરવાની છે તો પ્રવૃત્તિમાં રહેતા છતાં આપણે જાગ્રત વધી શકીશું ક્રોધ, માન, દોષ, જપાને પડતલા જઈશું જેમાંથી મુક્ત થઈ શકીશું.

માણસને જાગે ભવનોઃ ભય રહ્યો નથી એ હોય
તો જે મમજીના દેશ દરવા કર્તા બેને રાખેલ છતી
સ્થપત્ય કરવામાં આનંદ આવે આપુ પળ બે-બેક વડે

સસારી લોકો કરતાં સાધુની સામે વધારે પ્રતીક્ષનો આવે છે મુળર્થના લોકોને નાની જોશીય મળતી નથી; જમને ત્રણ માળ મળે છે। તમે સાદી રસોઈ જમો છો, સાધુને મિષ્ટાન્ન મળે છે। તમે કઠાચ ફાટેલા કપડાંથી ચલાવતા હો, સાધુને કઠી ફાટેલું પહેરવા મળતું નથી। જામ સાધુ છતાં જો લક્ષ્ય જૂલે તો જો પણ જાલી બિંદી કાપક, વસ્તુ મહાન અને બીજા સમકક્ષ થોડી જાય.

જોડેલે સાધુ કે સસારી, બેઠને આવશ્યક છે તે લખનુ લક્ષ્મણિદુ જોડવાર જા નહીં થયે જોડેલે લાગરી કે કર્ણનુ ઘણું છે અને સમય જોડો છે પછી જોડ પગ પણ તમારી પ્રમાદમાં નહીં જાય.

ઘણા જણ જાનીને કહે છે કે પ્રપલ્લ છતાંય કોષ જાની જાય છે જતો નથી, શું કરવું ? હું જોમને પૂછું છું કે તમારી દુકાને બેઠા હો, કોઈ ઘરાક આવે અને હજાર બે હજારનો નફો કરાવે તેમ હોય તો તમે જોની સાથે કેમ વર્તો છો ? જો કાચ તમને પાગલ જેવા મળે કહે તોય તમે કેવા જગી જાઓ છો। ત્યાં તમારે સ્વામીનું લક્ષ્ય છે કે જોતું બીસું જાલી કરાવી, તમારો લાભ તમારે દેવો છે.

પણ જાણુ લક્ષ જાપણુને જાતમા માટે રહે છે ખરું ? જો જાતમા વિશે જામ વિચારીએ તો સર્વમ સ્વામાધિક જની જાય પછી લખનમાં નવો વેગ જાવશે. લક્ષ્મણિદુ વચર સુવેા હલ જની જાય છે લક્ષ્મણિદુ હોય તો જ

માણસ સિંહાર પર ચઢી રહે પછી નીતિ વગેરે લખતમાં
જેમાં વ્યર્થ ભર કે જોના વચર તમે લખી રહેા જ નહિ.

લક્ષ્ય નહીં થતાં, કુલો માણસને જાગળ કર્મ ભર
કે પછી કર્મ જવાતુ છે જોનો. જવાળ તમારો જાતમા
જ તમને જાપશે.

શુ જનતુ છે જોનો પ્રથમ વિચાર કરો. જા મનુષ્ય
જન્મ લહુ કિમતી છે પણ જોનાથી તમે પશુવ જની રામે,
સ્વર્ગમાં જઈ રહેા અને નરકમાં પણ જઈ રહેા. મિત્ર
દાર માણસ માટે જુલતા છે.

જાપણી પાસે મૂળ પ્રશ્ન છે : કે જાતમા-વલુલ્લરા!
તું કશું નરક સોખીશ? નરકવનનર સોહામણ છે, મુખ્ય
નરકી જેવું જોમાં પાવાનીય તક છે, સ્વવાનીય તક છે,
માટે જાનીજો રહે છે કે જાતમાને લાચક કામ કરશે.

જાપણી સામે ત્રણ પ્રશ્નો છે : તું ક્યાંથી જાન્વો છે?
તું જાન્વે લાન્વો છે? તું ક્યાં જાન્વો છે? જા પ્રશ્નો
તમારા જાતમાને જતરને પૂજો. જોના પર વિચાર કરો તે
ધીરે ધીરે તમારું ધ્યેય સ્પષ્ટ થશે. શોધ જો જાપણુ લક્ષ્ય
છે. ધ્યાન, જ્ઞાન અને જાસ્તિય જો જોનાં સાધનો છે. જો
સાધનો યોગ્યતા માટે જાપણે લાચક જનવાતુ છે જો
લાચકાત જા જોડવીસ કુલથી પ્રાપ્ત થાય છે માટે જાપણે
જાપણુ. લખતમાં જા કુલોને કેળવી, લાચકાત યોગ્ય
શોધ માત્રમાં પ્રતિબુલક પ્રવાહ કરીજો.

